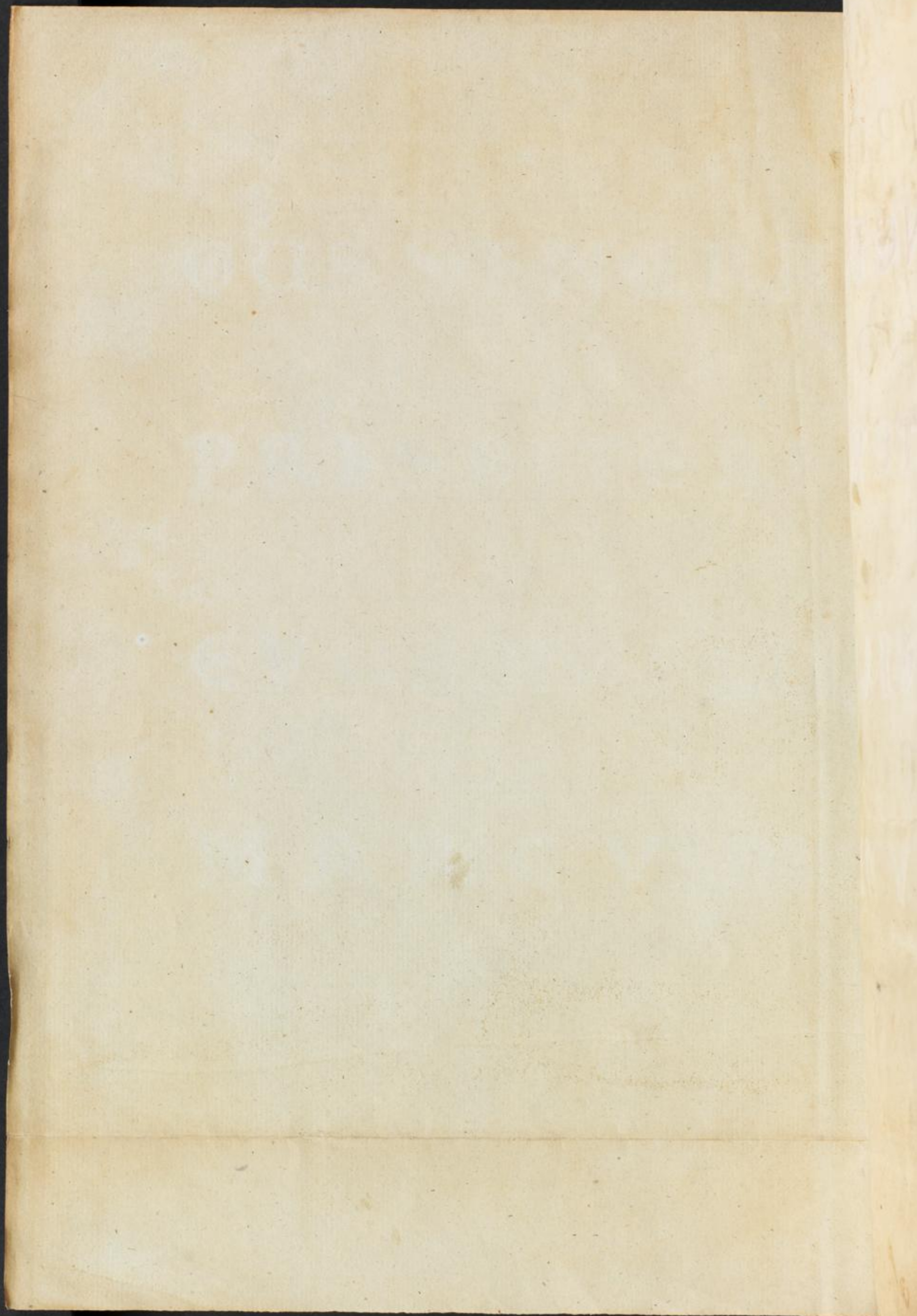

2370

B 17

B 17

LAHNS-
UND STADT
BIBLIOTHEK
DUSSELDORF

14
INCIPIT PROLO
GUS VENERA
BILIS & TOE
PRESBITERI
IN LIBRUM
EVANGELII
SECUNDUM
MARCVM

PITVLAE

ipsa euglica
gia scrip
turi pmo
que fuit eide
causa marco eugli
scribendi. breuit in sinuandū eē
censuum. Cū romane urbi cla
rum ueri dī lumen p̄dicante
beato petro ap̄lo fuisse exortū
adeo sermo ueritatis uniuersoz
mentes placido illustrabat au
ditu. ut cotidie audientib; cū
nulla usquā sacietas fieret. Un
de neq; auditio sola eis suffec̄.
s; marci discip̄m eius omnes
p̄cib; exortant. ut ea que ille
uerbo p̄dicabat. ad p̄petuam
eoz cōmonitionē habenda sēp
ture traderet. quo domi foris
q; in huiusmodi uerbi medi
tationib; p̄manent. Hec p̄us
ab obsecrando desistit. quā q̄
orauant impetrarent. Petrus
ū ut p̄ sp̄m sc̄m religioso se
spoliatū compit furto. delecta
tus est. & fidem eoz deuotionē
q; p̄ hec cōsiderans. factū con

firmant. & in p̄petuū legendam
sēpturā ecclesus tradidit. Clemens
in sexto dispositionū libro hec ita
gesta esse describit. cuiq; simile
dat testimoniū ierapolites ep̄e
nomine papias. qui & hoc dicit
q̄d petrus in p̄ma eplā sua quā
de urbe roma scribit meminit
marci. in qua tropice romā ba
biloniā nominant cū dicit. sa
lutat u. ca. ecclā que in babilo
ne electa est. & marcū filiū meū.
Assumpto itaq; euglio q̄d ipse
confec̄at p̄rexit egyptū. et pri
tū alexandrie xp̄m annunti
ans constituit ecclā tanta
doctrina & uit. continentia.
ut om̄s sectatores xp̄i ad exem
plum sui cogeret. Deniq; philo
dissertissim⁹ iudeoz uident alex
andrie p̄mā ecclā adhuc iu
daizantē. quasi in laudē gentis
sue librū sup eoz conuersatio
ne scripsit. & quom̄ lucas enar
rat ierosolime credentes om̄a
habuisse cōmunia. sic & ille q̄d
alexandrie sub marco fieri doc
tore cernebat. memorie tradi
dit. Tradunt aut̄ hunc natio

ne israhelitā. & ex sacerdotali or-
tum p̄ sapia. ac post passionē et
resurrectionē dñi saluatoris. ad
p̄dicationē ap̄loꝝ euglica fide
ac sacram̄tis imbutū. atq; ex eoꝝ
fuisse num̄o de quib; scribit lu-
cas. q̄a multa etiā turba sacer-
dotū obediebat fidei. **Q**ua p̄pter
ut pote legalib; institutis edictis.
optimū p̄ om̄ia uiuendi ordinē
genti q̄m ad fidē uocabat pre-
monstrauit. s; & canonicā pas-
che obseruantia que uniuersis
xp̄i ecclesiis foret imitabilis of-
tendit. **I**ncui euglin tu o dilec-
tissime antistitū acca. nec n̄ &
alioꝝ fratru plurimū cōmonit̄
hortatu. p̄ ut dñs dedit sc̄ptu-
ri. maxime que in patrū uene-
rabilū exemplis inuenimus.
hinc inde collecta pone cura-
uimus. s; & n̄ nulla p̄p̄a ad i-
mitationē sensus eoꝝ ubi ope-
tunū uidebat̄ interponemus.
Vectorē q; supplex obsecro. ut si
hec nr̄a opuscula trans̄ptione
digna duxerit. annotationē
quoq; nominū eoꝝ que sup̄ in
margine apposita s̄ diligens

sc̄ptura cōseruet. quom̄ in exposi-
tione euglin beati luce q̄m ante
annos plurimos auxiliante dei
gr̄a cōposuim; constat esse facti-
tatū. Orantē p̄ nobis sc̄itātē tuā.
celestis semp̄ gr̄a p̄teget. **S;** et
hoc ante om̄ia cunctos qui hec
forte lecturi s̄ deprecor in dño.
ut p̄ meis & corporis et animi
fragilitatib; apud piū iudicē
int̄cessores existere dignentur.

ExPLICIT p̄LOGUS. **I**NCIPIT
sc̄pturę testimo .i. Capit.

Emo ioh̄s anḡls id est nunci
appellat̄. & p̄dicatio eius baptis-
musq; refertur. .ii.

Xp̄e predicans baptizat̄. ubi
trinitatis pandit̄ sacram̄tuos.
De uocatione pet̄. andrey. .iii.
iacobi & iohannis piscatoꝝ.

In synagoga de homine spu
sp̄m̄ immundū metuentē et
cōfitentē expellens. sua abho-
minib; potestate laudat̄. .v.

Asoeru petri febre uerbo tactu
q; depulsa. cunctos infirmita-
te curauit. .vi.

Leplius cui ait. uolo. mundat̄.
& curatio paralitico cū remis

sione t̄bit̄ peccator̄ .vii.

Leuī qui ⁊ mathis de theloneo uocat̄
⁊ publicanor̄ quūuo querela ul̄ obie
ctio phariseor̄ panni uetis ⁊ uini uel
ut̄ū compatione refellit̄ .viii.

Pro piscator̄ in sabbo uulsiōe repre
hensor̄; increpat̄ sequit̄ man' ar
de restitutio .viii.

Consiliū contra eū faciūt pharisei.
deseruentē s̄ nauclā tangentē eū
diuersis infirmitatib; egi sanant̄.

Duodecim discipulos ad p̄dicandū uer
bo collatis uirtutib; mittit̄. ⁊ i be
letrib; eū posse dicentē redarguit.
i remissibile esse dicentē in sp̄m s̄m
blasphemā. ⁊ matrē ac fr̄s eos uo
cat qui pat̄s faciūt uoluntatē .xi.

Docent̄ p̄ponit parabola seminātis
⁊ fuit eā scorsū r̄ponit clara ma
nifestatione discipulis .xii.

Lucernā sub modio n̄ ponendā uel
dormiente homine sata ei' crescere.
⁊ de grano synapi' dicit̄ .xiii.

Tempestate uerbo cōpescens. ⁊ de
mones eiciens ire concessit̄ ip̄sco.

Cadens mortuā suscitauit̄ filiā .xiiii.
apfluuio sanguinis sanas susci
tat̄ p̄tin' ⁊ puellam .xv.

Muantes doctrinā ⁊ uirtutes fa

brī filiū dicunt. audientes ab eo n̄ eē
ppham sine honore n̄ in pat̄a sua.

Mittens duodecim p̄dicaturos .xvi.
p̄ceptis instruit collata gr̄a sanitatē.

Herodes tenens iohānē die .xvii.
natalis sui occidit. caput q; ei' saltatio
nis p̄mū in discō filie tradidit̄ .xviii.

De quinq; panib; ⁊ duob; piscib; .v.
uor̄ milia faciunt̄ .xviii.

Quarta noctis uigilia uenit ad di
cipulos ambulās sup̄ mare .xv.

Accusant pharisei discipulos n̄ locis
manib; manducantes. ⁊ increpant̄
ab eo de parentū insp̄tione ul̄ de
ocis exponente que possent hōie
inquinare .xvi.

Mulieris syrophenisē filiā a demo
nio uexatam liberat̄ .xvii.

Muto surdo q; uocē ⁊ auditū re
stituent̄ dicit̄ effeta .xxiii.

De septē panib; ⁊ paucis pisciclis
iiii. hominū milia faciunt̄ .xxiiii.

Phariseis signū querentib; dari
negat. ⁊ doctrinā eor̄ p̄ceptis sub
fermenti nomine p̄cauendā .xxv.

Cecum paulatī curat. iut nemi
ni diceret imperat̄ .xxvi.

Introganti quē eū dicent̄. respon
dens petrus xp̄m dei confitetur.

& mox quia dno passurū se dicenti
contradicit arguitur. **.xxvii.**

Qui pdit inquit animā suā ppter
me iueniet eā. nec gustaturos quosdā
mortē donec uideant eū in regno ei.
statimq; tns figurat induer. & iohis
belic. passuro ipē similia passū die.

Omnis pplis uidet dnm. **.xxviii.**
pauescēs occurrēsq; salutat. i fili' cui
dā incredulitatē suā uiuari pēanti
a demonio liberatur. **.xxviii.**

Tradentē se pñuntias. & disciplos
qđ inuia tractasset interrogans. doce
pmatū non eē querendū. **.xxx.**

Virtutes in ei' nomine facientes nō
sunt phiberi. & de absensione mbroz
scandalizantiū figuratī docet.

Phariseos de uxore dimittit. **.xxxi.**
tenda querentes moysi testimonio
9uinē. & infantes a se uetari phi
bens benedicit. **.xxxi.**

De difficultate diuitū intēdi in
regni dī mirantib; discipulis ait.
9temptores bonoz seculariū centu
plum cū psecutionib; recepturos.

Item pdicens se occidendū. **.xxxii.**
sedes petentes iacobū & iohem in
crepat. de pncipatu gentiles pro
hibens imitandos. humilitatis ex

emplo monstrato. **.xxxiii.**

Barchime' cecus mendicās illumi
nat. & seqr eum. **.xxxv.**

Mittit adduci pullū asine cui se
dens audit aturbis osanna. **.xxxvi.**

Egressus de templo ficulneę male
dicit. regressq; uidentes eieē. are
factaq; ficulnea mirantib' ait orā
tes credendo accipe postulata.

De potestate p̄cunctantes. **.xxxvii.**
uidos. ipē de baptismo iohis int̄ro
gando cōuinc. & de uinea colonis
q; pessimis parabola ponit. **.xxxviii.**

Temptantes de reddendo cesari
t̄bito cōsequēt ex sup̄s̄ceptione
uel imagine 9futauit. **.xxxviii.**

Saduceis de muliere septē fr̄m
uxore temptantib; ob increduli
tatē resurrectionis exp̄biat. **.xl.**

Scribe de mandato legis int̄ro
ganci. geminū dilectionis ostēdit.
& cui sit fili' xp̄e int̄rogas. docet
ex p̄ncipio psalmi centesimi noni.
salutationū quoq; eoz in foro am
bitū notat. **.xli.**

Tugarophilaciū paupem uiduā
duo minuta mittentē cunctis
dona iactantib' p̄fert. **.xli.**

Edificationes templi monsthan

tib; p̄nuntiat ruituras. & de diuisis
ultimi tempis temptōib' futū. **.xliv.**

Prelat' disputans seductiones amo-
net p̄cauendas. **.xliii.**

Diem aduent' solum patre sene di-
cent' nescientes eā seruos uigilare
precept' & orare. **.xlv.**

De alabastro ungenti ut' p̄dicatione
iude traditoris ac p̄paratione pas-
che referē nec n̄ & cene ei' mystice
panditur sacramentum. **.xlvi.**

Traditionis ac passionis ei' gesta
narrant'. resurrectionis ei' p̄inde
breuit' ueritate monstrata quoz
dam incredulitas clement' arguit'.
ascensio. a dext' dei confessio ut
discipuloz p̄dicatio signis sequētib;

**I N D I C A T V R F I N I U N T
C A P I T V L A .**

Incipit tractatus.

N I C I T A .

E V A N G E L I I .

G E L I I .

**Ihu xpi filii dei: sicut scriptum est
mystica pphetia.**

Interendum
est hoc eugli-
matis p̄cipiū
principio ma-
gis que att'.
liber generati-

onis ihesu xpi filii dauid. filii a-
braha: atq; ex utroq; unus dñs n̄r
ihc xpc dei & hominis ē fili' in-
telligendus. **E**t apte p̄m' euglis-
ta filiū hominis eū. sed s filium
dī nominat'. ut a minorib' pau-
latim ad maiora sensus n̄r ex-
surgere: ac p̄ fide & sacramta
humanitatis assumptę. ad ag-
nitionē diuine et̄nitatis ascen-
deret. Aptē qui humanā erat
generationē desēpturus. a filio
hominis cepte. dauid uidelicet
siue abrahe: de quoz stirpe car-
nis substantiā assumpsit. Aptē
is qui librū suū ab inicio eugli-
ce p̄dicationis inchoabat. filiū
magis dī appellare uoluit dñm
n̄r̄m ih̄m xp̄m: quia nimirū
& humanę erat nature de pro-
genie patarcharū siue regum

ueritatē carnis suscipe: diuine fu-
it potentie euāgelium mundo predicare.
Euāgelium quippe: bonū nuntiū dicitur.
Quā autē melius est nuntiū: quā
penitentiam agere appropinquabit
enī regnum celorum. **H**ominis itaque
est humanitē nasci: dī uero reg-
ni celestis introitū penitentibus pre-
dicare: & ideo matheus recte filiū
dauid nūcupat. quē in carne
uenturē assēuerat: recte marcus
filiū dei. quē in prima uoluminis
sui fronte auctore euāgelii. & spon-
sorem regni designat etiam. **U**bi
notandū quod euāgeliste scī qui dis-
pensationē nobis dñice incar-
nationis scriptam reliquere. uno
quidē spū accensi ad officium scri-
bendi accesserūt: sed diuersū narra-
tionis sue primordiū singuli. di-
uersū statuere terminū. **M**atheus
namque a natiuitate dñice exor-
dium sumentis: ad tempus usque do-
minice resurrectionis seriē sue
narrationis pduxit. **M**arcus ab
initio euāgelice predicationis in-
cipiens: puenit usque ad tempus
ascensionis dñi. & predicationis
discipulorum eius cunctis gentibus

per orbe. **L**ucas a natiuitate precur-
soris inchoans. euāgelium terminauit
in ascensione dñice: cū redierunt
discipuli iherosolimā. ad uentū
scī spūs diuini in laudibus: exspec-
tant. **J**ohannes ab eternitate uerbi dī
per quod omnia facta sunt principium su-
mens: & ipse tempus usque dñice re-
surrectionis euāgelizando pertingit.
Scripturus ergo euāgelium mare: con-
grue primo omnium ponit testimo-
nia prophetarum quibus hoc futurum
iam olim ^{premebant} prophetabant: ut eo cūc-
tis uera ac sine serupulo dubie-
tatis suscipienda que seberet in-
timaret. quo hec a prophetis spū
scō impletis antea prescitta ac pre-
dicta esse monstraret: simulque
uno eodemque euāgelii sui principio
& iudeos qui legem ac prophetas sus-
ceperant. ad suscipienda etiam
euāgelii sacramenta que ipsorum prophete
predixerant instituit: & gentiles
qui per euāgelium preconia ad dñm ue-
nerant. ad auctoritatē quoque le-
gis ac prophetarum suscipienda ue-
nerandaque. puocat: ne si qui
iuxta hereticos aut uetus solū
modo testamentum. aut solū

novū suscepisset. alienus a testa-
mento dei remaneret.

Ecce mitto Anglīm meū ante fa-
ciem tuam. **Anglīm meū ante fa-**
ciem tuam.

Anglīs uocatur iohes. n̄ nature
societate iuxta heresim origeni-
s; officii dignitate. Anglīs enim
greges: latine nuntiū dicitur. Quo
nomine recte appellari potuit
homo ille qui fuit missus a dō.
ut testimoniū phiberet de lumi-
ne: & uenientē in carne dñm
mundo nuntiaret. **Hec miran-**
dū mystice anglīm nominari eū.
quo int̄ natos mulierū maior
nemo surrexit: eū constet om̄s
qui sacerdoti gradu rite fun-
guntur. obeuangelizandi officiū an-
gelos posse uocari: dicente p̄pha.
Labia sacerdotis custodient scien-
tiam. & legem requirēt ex ore ei:
quia anglīs dñi exercituum est.

Uox clamantis in de-
serto parate uia dñi. **rectas fa-**
cite semitas eius.

Constat q̄a unigenitū filiū uer-
bum patris uocatur: iohanne
attestante: qui ait. **In principio**

erat uerbu & uerbu erat ap̄ dñm:
& d̄s erat uerbu. **Et** ex ipsa n̄ra
locutione cognoscimur quia p̄us
uox sonat: ut uerbu postmodu
possit audiri. **Iohannes** q̄ uox a
p̄pha uocat̄: quia uerbu p̄cedit.
Aduentū itaq; dñicū precurrens
uox d̄i: quia p̄ eius ministrium
patris uerbu ab hominib; audit̄.
Qui etiā in deserto clamat: q̄a
derelictę ac destitute iudeę so-
laciū redemptionis annuntiat.
Quid autē clamaret: aperitur eū
subdit̄. **Parate uia dñi: rectas**
facite semitas ei. **O**mnis q̄ fide
rectam & bona opa p̄dicat. quid
aliud qm̄ uenienti dño ad cor-
da audientium uia parat. ut hec
uis gr̄e penetret. & lum̄ ueritatis
illustret: ut rectas dō semitas
faciat: dñm mundas in animo
cogitationes p̄ sermonē bone p̄-
dicationis format. **Sane notā-**
dū qd̄ ex testimonijs p̄pheticis q̄
posuit marcus. unū solūm̄ in ysa-
ia. aliud ū inuenit̄ in mala-
chia: nec tam̄ falli aut fallere
putandū est euangelista qui hoc sc̄p-
tum dicat in ysaia qd̄ ysaia n̄

Gregory.

scripserit. s; potius intelligendū.
quia & si n̄ eadem uerba que de
malachia posuit iueniunt in ysa-
ia: sensus tam̄ eorū inuenit̄ in ysa-
ia. & in n̄ nullis locis aliis: & ma-
nifestius in eo qđ hic ipse subiun-
xit. uox clamantis in deserto.
parate uia dñi. rectas facite se-
mitas ei. **Q**uis enī nō uideat?
quanta sit in utraq; sententia o-
cordia. **N**am qđ dixit malachi-
as mittendū anglin̄ ante faciē
dñi qui p̄pararet uia eius: hoc
est utiq; qđ dixit ysaias. uocem
clamantis audiendā in deserto
que dicēt. parate uiam dñi rec-
tas facite semitas ei: quia sicut
iohis recte angl̄s potuit uocari.
p̄ eo qđ faciem dñi eugl̄izando
p̄uenit: ita recte appellari uox
potuit. quia uerbū dei sonan-
do p̄ibat: sicut & supra dictū ē.
In utraq; autē sententia similiter
paranda uia dñi p̄dicatur: idō
q; n̄ fallitur eugl̄ista qui hoc
dictū ab ysaiā scribit: qđ & si nō
eisde uerbis. eodem tam̄ sensu
ab ipso sc̄ptum iuenit. **P**otuit
autē fieri. ut animo marci &

euangelhū sc̄bentis p̄ malachia ysai-
as occurreret ut fieri solet: qđ tam̄
sine ulla dubitatione emendaret
saltē ab aliis cōmonit̄. qui ipso ad
huc in carne uiuente hoc lege po-
tuerit: nisi cogitaret recordationi
sue que sp̄u sancto regebat. n̄ frus-
tra occurrisset aliud p̄ alio nom̄ pro-
phete. nisi qđ ita dñs hoc scribi o-
stituit. **C**ur autē ita cōstituit dñs
p̄ma illa causa utilissima debet
facillime cogitari: etiā sic esse in-
sinuatū. ita om̄s sc̄os p̄phas uno
sp̄u locutos. mirabili int̄ se consen-
sione constare: ut hoc multo ampli-
us. qm̄ si omniū om̄ia p̄phetarū.
uno uni⁹ hominis ore dicerentur:
& idō indubitanter accipi debere.
quecūq; p̄ eos sp̄e sanct⁹ dixit: et
singla esse omniū. i om̄ia singlorū.
Qum̄ ḡ & que dicta s̄t p̄ ysaiā. tā
sint malachie qm̄ ysaiē. & q̄ dicta
s̄t p̄ malachiā tam̄ sint ysaiē qm̄
malachie: quid op⁹ erat ut emen-
daret mare? cū aliud p̄ alio s̄ nom̄
occurrentis a se sc̄ptū legisset: ac n̄
potius sequens auctoritatē sp̄e sc̄i
a qua mentē suam regi plus nob̄
ille utiq; sentiebat. hoc ita sc̄ptū

relinquet sicut eu admonendo
stituat ei dñs. ad informandos nos
tantā uerboꝝ suoz ꝑphetis inesse
cordiā. ut nō absurde immo con
gruentissime & ysaię deputarem.
qd ꝑ malachiā dictum repim?

Fuit iohannes in de
serto baptizans. & ꝑdicans bapti
mum penitentię in remissionē

Cunctis **I** peccatorū. **Greg.**
legentib; liquet quia iohes bap
tismū penitentię n̄ solum predi
cauit. uerū etiam quibōa dedit.
s; tam baptismū in remissionem
peccatoꝝ dare n̄ potuit. Remis
sio & enī peccatoꝝ. in solo nobis
baptismo xp̄i tribuit. Notandū
itaq; qd dicitur. ꝑdicans bap
tismū penitentię in remissionē pec
catoꝝ. qm̄ baptismū qd peccata
solueret quia dare n̄ poterat. ꝑ
dicabat. ut sic incarnatū uerbu
pat̄s ꝑcurreret uerbo ꝑdicatio
nis. ita baptismū ^{penitentię} quo peccata
soluunt ꝑcurreret suo bap
tisma te quo peccata solui n̄ possunt.

Et baptizabant ab illo
in iordane flumine confitentes
peccata s. v. l.

Exemplū est confitendi peccata **R**
ac meliorē uitam ꝑmittendi eis
qui baptisma accipe desiderant. si
cūt & predicante paulo in epheso
multi credentiū ueniebant confi
tentes & ānuntiantes act̄ suos.
quatin' ab dicata uita uet̄i. reno
uari mererent̄ in xp̄o. Unde etiā
beato petro ostensis in lintheo ce
lesti diuersi genis animantibus
dictū est. surge petre occide et
manduca. Ad est apte dicē. Occi
de infideles ab eo qd fiant prius.
ab renuntiatione scelum. ac ꝑ
missione pię religionis. ac sic fidi
xp̄iane sacramtis imbutos. i scē
ecclē membra cōmuta.

Et erat iohis uestitus pilis came
li. & zona pellicia circa lumbos ei.

Pilis inquit uestit' non lana. **H**
Aliud austere uestis iudiciū est.
aliud luxurię mollioris. Zona
aut pellicia qua accinet' fuit &
belias. mortificationis iudiciū
est. Porro qd sequit'. & locustas
& mel siluestre edebat. habitato
ri solitudinis cōgruū est. ut nō
delicias ciboꝝ s; necessitatē hu
mane carnis expleret. Potest ha

bitus & uictus eius per significationem
etiam qualitate interne conversationis
eius non inuenientur exprimeret.
Namque austrioribus utebatur indum-
tis: sicut & dominus in laudibus eius per-
testatus est ad iudeos dicens. quod
existis uidere hominem mollibus
uestitum. ecce qui mollibus uestiuntur
in domibus regum sunt: quia uitam
peccantium non blandimentis fou-
is; uigore aspectus in uentionis incre-
pauit dicens. **G**enimina uirgum.
quis uobis demonstraui fugere a
futura ira. **N**ona pellicia habe-
bat circa lumbos suos: quia carnem
sua crucifixit cum uicis & concu-
piscenciis: quod etiam esse ipsum qui
sunt ihu christi. apostolo attestante di-
dicimus. **L**ocustas & mel siluestre
edebat. quia dulce quidem sapie-
bat turbis predicatio eius: existima-
te populo & cogitantibus omnibus in
cordibus suis de eo. ne forte ipse
esset christus: sed oculus sine sortita. in-
telligentibus eius auditoribus quia
non ipse christus. sed precursor & propheta
esset christi. **I**n melle etenim dulcedo:
in locustis est alacer uolatus. sed
cito deciduus.

Et predicabat dicens. Venite fortior
me post me: cui non sum dignus per
cumbens solue corrigiam calciamentum

Mos apud ueteres **tra** eius.
fuit ut si quis eam que se compe-
teret accipere uxorem nollet: illa
ei calciamentum solueret. qui adhuc
sponsus iure propinquitatis ueni-
ret. Quid ergo inter homines christus: non
secundum ecclesie sponsus apparuit. **D**e quo
& isdem iohannes dicit. Qui habet
sponsam. sponsus est. **S**ed quia iohan-
nem homines christum esse putauerunt
quod idem iohannes negat: recte
se indignum esse ad soluenda cor-
rigiam calciamentorum eius denun-
tiat. **A**c si apte dicat. **E**go redemp-
toris mei uestigia denudare non
ualeo: quia sponsi nomen in
meritis non usurpo. **A**d tamen in-
telligi & aliter potest. **Q**uis enim
nesciat quod calciamenta ex mor-
tuis animalibus fiant. **I**ncarnatus
uero dominus ueniens quasi calciatus
apparuit: quia induuitate sua
morticina nostre corruptionis as-
sumpsit. **S**ed huius incarnationis
mysterium: humanus oculus penetra-
re non sufficit. **I**nuestigari etenim

nullatenus potest quomodo incorporatur
uerbu: quomodo summi & uiuificator
spes intra utrum matris animatur:
quomodo is qui in uicium non habet &
existit & concipit. **Corrigia** g^o cal-
ciamenti: est ligatura mysti. **Iohes** **R**
itaq; soluere corrigiam calciamenti
cuius non ualeat: quia in carnationis
mystium nec ipse inuestigare suf-
ficiat. qui hanc prophetie spiritum ag-
Ego baptizauit. **I** nouit.
uos aqua: ille uero baptizabit uos
Non quidem adhuc **spu scō**. **H**
Iohannes dominum manifeste dicit
autem dei esse filium: sed tantum uerum
se forciorē predicat. Non enim ru-
des adhuc auditores tanta capie-
bant archana sacramenti quod filius
dei eternus homine assumpto ex
uirgine denuo natus esset inuidium:
sed paulatim per agnitionem glori-
ficate humanitatis inducendi
erant ad fidem diuine eternitatis:
quibus tamen quasi latent quodam
ac uelato sermone dominum hunc esse
uerum declarat: dum eum spiritu sancto
baptizatum esse confirmat. Cui
enim dubium nullum posse alium gratiam
spes spe: nisi dominum dare. **Tempore**

autem procedente cum capaciores iam ad-
intelligendum eosdem suos uidet au-
ditores: & filium dei illum apte predi-
cauit dicens. **S**; qui me misit bap-
tizare in aqua: ille in dicit. **S**up-
que uideris spiritum descendente et
manente super eum: hic est qui bap-
tizat in spiritu sancto. **E**t ego uidi et
testimonium perhibui: quia hic est filius
dei. **B**aptizatum autem a domino in spiritu
sancto non solum cum in die baptis-
matis fonte ⁱⁿ remissionem pecca-
torum abluitur: uerum etiam cotidie
cum per gratiam eiusdem spiritus ad hec age-
nda que deo placent accedimus.

Et factum est in diebus; **ii**
illis uenit ihes^{galilee:} ananath^{galilee:} & bap-
tizatus est in iordane ab iohanne.

Triplacem ob causam saluator ab **H**
iohanne accepit baptismum. Pri-
mo ut qui ab homine natus erat
omnem iusticiam & humilitatem le-
gis impleret: secundo ut baptismate
suo iohannis baptismate compararetur:
tercio ut iordanis aquam sancti-
ficans per descensionem columbe spiritus
sancti in lauacrum credentium monstra-
ret aduentum.

Et statim ascendens de aqua uidit

aptos celos & spm tanqm columba
descendentē & manentē in ipso. et
uox patris facta est de celo. tu es filius
meus dilectus in te complacui.

H **M**ysteriū trinitatis in baptisinate
demonstrat. Dñs baptizat. spiritus
descendit in specie columbe. patris
uox testimoniū filio prohibentis
auditur. Apuunt autē celi nō re-
feratione elementoz. s; spūalib; ocu-
lis. quib; & ezechiel in principio uo-
luminis sui aptos eos esse com-
memorat. Sed et quoq; columba
sup caput ihu. ne quis putaret
uocē patris ad iohannē factam. nō
ad dñm. Pulchre autē cum dixis-
set. & spm tanqm columba des-
cendentē. addidit. & manentē
in ipso. Hoc etenim mediatorū dī
& hominū donū est speciale col-
latum. ut implens semel cū spc
scs. nunqm recedat. s; p pef in
illo maneat. Nam fidelib; eius
ad insignia uirtutū & miracula
facienda. aliquando grā spc con-
fertur. aliquando tollit. quib;
tamē ad opationē pietatis & ius-
ticię ad amorē dei & pximi cō-
seruandū. nunqm grā spc abest.

Vnde de illo pmittit. dicente eis
dño. Vos autē cognoscetis eū. quia
apud uos manebit & in uob; erit.
Verū specialiter in dño manet
spc semp. nō quom in electis. et iux-
ta mensurā fidei. s; sicut iohes
ait. uicim glām eius. glām q̄si
unigeniti a patre. plenū grę et
uirtutis. Manet autē in illo spc.
nō ex eo tantū tempore q̄ baptizat
est in iordane. s; ex illo potius q̄
in uero conceptus est uirginali.
Nam qd in baptisinate descendere
uisus est spc. signū erat conferē-
de nobis in baptisimo grę spūalis.
quib; in remissionē peccatoz ex
aqua & spū regeneratis. amplior
eiusde spc grā p impositionē ma-
nus ep̄i solet celsus dari. sicut
hoc ē. quod aptos uidit celos p
baptisma. nri utiq; grā factum
est. quib; p lauacrū unde rege-
neratricis ianua pandit regni
celestis. que percontib; quondā
p thoplastis ac paradiso eiectis.
toto geni humano inpositis
cherubin & flāmeo gladio clau-
sa est. Extinguit namq; hec
flāma cuiq; fidelū. cū aquis

untalib; tinguit. reconciliat' ange-
 licis spiritib; cū ad pacem sui redie-
 rit creatoris. Adō ut si pcepta fidi
 sacramta puro corde & corpore ser-
 uauerit. mox solutus carne reg-
 na possit intrare celestia. Alioqn
 quom tē apurentur dño celi? qui
 cū homo fieret & habitaret nobis
 cū terra. celū pariter diuina
 potentia cōtinebat & tram. Sed
 i hoc qd' uox patna de celis into-
 nuit. tu es filius meus dilectus
 in te cōplacui. nō ipse filius qd
 nesciebat docet. s; nobis qd cre-
 dere debeam' ostendit. ipsū uide-
 licet q baptizand' cū aliis uenit
 ad iohannē homo. uerū esse dei
 filiū. & non solū ipsius iohannis
 s; i toti mundi dñm. & idō uera-
 citer in spū sancto baptizare
 ualentē. Hos quoq; uox eadē do-
 cuit. paquā ablutionis i spū scī
 ficationis di posse filios effici.
 Quotq; enim recepunt eū. deū
 eis potestate filios dī fieri. Bene
 aut' in specie columbe descend'
 spū scs. quod multū simplex est
 animal. atq; a malicia fells ali-
 enū. ut figurate nobis insinu-

aret quia simplicia corda querit.
 nec habitare dignat' in mentib' i-
 puris. qualis fuit ille symon cui
 dicebat petrus. nō est t' pars neq;
 fors in sermone hoc. in felle enim
 amaritudinis & obligatione ini-
 quitatis uideo te esse.

Et statim expulit eum spū inde-
 sertum. & erat in deserto qdragi-
 ta dieb; i quadraginta noctib;. et
 temptabatur a sathana.

Maths similiter exposito dñi bap-
 tismate & uoce de celis facta q
 diceret. hic est filius meus dilec-
 tus in te m complacui. continuo
 subiunxit. Te ihe duct' est in
 desertū ab spū. ut temptaretur
 a diabolo. Verū ne cui ueniret
 indubiū. a q eum spū ductū si-
 ue expulsū dicerent in desertū.
 consulte lucas. pmo posuit.
 quia ihe plenus spū scō regress'
 est ab iordane. ac deinde intulit.
 & agebatur in spū in desertū.
 ne quid cont' eum ualuisset spū
 putaret' immund'. qui plenus
 spū scō quo uolebat digrediēs.
 queq; uolebat agebat. Quadra-
 ginta autē dies & noctes quib;

cū temptat. totū hui' sc̄li tempus
insinuat. quib; mēbra eius uideli-
cet sc̄am eccl̄am temptare nunquā
desistit: quia nimirū quadripartit^{us}
est mund^{us} in quo d̄no famulam^{us}.
decē uero p̄cepta p̄ quoz obseruan-
tiam d̄no famulantes cōtra hos-
tis indefessi maliciā certam^{us}. Decē
autē quatē ducti quadraginta faci-
unt. idōq; totum militiē n̄re tē-
pus apte quadragenario dierū
ac noctiū num̄o cōphendit^{ur}.
Baptizat^{ur} ergo d̄ns expellitur
ab sp̄ū in desertū & temptat^{ur} a
sathana: ut exemplū uite suis
fidelib; p̄beat. qđ post acceptā
in baptismo remissionē pecca-
toꝝ nō solum ad exercenda opa
uirtutū. uerū etiam ad tolā-
dam p̄t̄ iusticiā p̄secutionē
sunt accingendi. Secehit enim
in desertū: ut nos doceat relic-
tis mundi illexib; & societa-
te prauoz. diuinis p̄m̄a ser-
uire mandatis. **T**emptat^{ur} soli
tarus a diabolo. ut nob; insi-
nuet quia om̄s qui uolūt pie
uizere in ipso. p̄secutionē pa-
tiunt^{ur}: & quia p̄ multas tri-

bulationes oportet nos intrē ī reg-
num d̄i. **T**emptat^{ur} quadraginta die-
bus & quadraginta noctib;: ut
indicet quia qm̄dū hic uiuen-
tes d̄no seruim^{us}. siue p̄spa blan-
diant^{ur} qđ ad dies p̄tinet. seu nos
aduersa feriant qđ noctis figē
congruit: semp̄ ambulanti^{bus} in
lege d̄ni assit toto orbe aduersa-
rius. qui iter n̄r̄m temptando
impedire non cessat.

Erat q; cum bestis: & angli mi-
nistriabant illi.

Iter bestias cōmoratur ut ho-
mo: s; ministio utitur anglico
ut d̄s. **U**t nos cū inheremo sc̄e
cōuersationis bestiales hominū
mores ī polluta mente tolā-
ministium angloꝝ merem^{ur}: a q̄b;
corpore absoluti ad et̄na in celis
gaudia transferamus.

Postq̄m autē traditus ē iohannes.
Uenit ih̄c in galileā predicans
euanḡm regni d̄i.

Iohanne tradito recte incipit
ipse p̄dicare: desinente lege. cō-
sequens oritur euanḡm. **S**i autē
eadem saluator p̄dicat que io-
hannes baptista ante dixerat:

ostendit se eiusdem dei esse filium.
 cuius ille propheta est. **N**emo autem pu-
 ter. traditionem iohannis in carce-
 rem statim post temptationem
 dierum & ieiunium domini factam.
 Quisq; enim iohannis euangelium le-
 gent inueniet dominum ante tradi-
 tionem illius multa & docuisse &
 miracula fecisse. Denique habes in
 euangelio ipsius hoc fecit in iudaea
 signorum iherosolyma galilee. **E**t
 iterum. **N**eedum enim erat missus
 in carcerem iohannes. **F**erunt autem
 quia cum legisset iohannes mathi-
 marci & lucę uolumina. **P**robaue-
 rit quidem textum hystorie. et
 uera eos dixisse firmauerit: sed
 unum tantum anni in quo & passus
 est post carcerem iohannes hystori-
 am texuisse. **P**retermissio itaq; an-
 no cuius acta a tribus exposita fue-
 rant. superioris temporis ante quam
 clauderet iohannes in carcerem ges-
 ta narrauit: sicut manifestum
 esse potest his qui euangeliorum dili-
 gent quatuor uolumina lege-
 rint. **Q**uę res & dissonantia que
 uidebatur iohannis esse cum cete-
 ris tollet. **C**um ergo dixisset mare

quia uenit ihesus in galileam predi-
 cans euangelium regni dei: subiunxit
 & ait. **E**t dicens quoniam impletum
 est tempus & appropinquabit regnum
 dei: penitemini & credite euangelio.
Impletum est tempus inquit illud ni-
 mirum de quo dicit apostolus. **P**ostquam
 autem uenit plenitudo temporis.
 misit deus filium suum factum ex
 muliere factum sub lege: ut eos qui
 sub lege erant redimeret. **E**rgo im-
 pleta sunt tempora: penitemini.
Quia olim est quod hoc clamat. et
 utinam aliquando audiatur: quoniam
 impleta sunt tempora & appropin-
 quabit regnum dei: penitemini & credite
 euangelio. **R**enuntiate opibus inuolu-
 tis: credite in deum uiuum. **Q**uid pro-
 dest credere: sine bonis opibus?
Non te bonorum operum meritum ad-
 duxit ad fidem: sed fides incipit.
 ut bona opera consequantur. **iii.**
Et preteriens secus mare galilee
 uidit symonem & andream fratrem
 eius mittentes retia in mare. erant
 enim piscatores: & dixit eis ihesus.
 Venite post me: & faciam uos fieri
 piscatores hominum. **E**t cetera
Isti primi uocati sunt: ut dominum seque-

rentur. **P**iscatores & illiterati mit-
tuntur ad predicandum: ne fides creden-
tium non in uirtute dei sed in eloque-
tia atque doctrina putaretur. **Q**ue-
ri autem potest quomodo binos uoca-
uerit de nauiculis piscatores: pri-
mo petrum & andream. deinde pro-
gressus paululum. alios duos fili-
os zebedei sicut narrant mattheus
& marcus: cum lucas dicat amba-
eorum nauiculas impletas magna il-
la captura piscium: sociosque petri
commemoret iacobum & iohannem
filios zebedei uocatos ad adiu-
uandum. cum recia plena extra-
here non possent: simulque miratos
tantam multitudinem piscium que
capta erat: & eum petro tantum
dixisse. noli timere ex hoc iam ho-
mines eris capiens: simul tam-
subductis ad terram nauibus secu-
tos eum fuisse. **V**nde & intelligen-
dum est hoc primo esse factum quod
lucas insinuat: nec tunc eos a domino
uocatos. sed tantum petro fuisse
predictum. quod homines essent cap-
turus. **Q**uod non ita dictum est:
quasi iam pisces nunquam essent
capturus. **N**am & post resur-

rectione domini. legimus eos esse pesca-
tos. **D**ictum est ergo quod deinceps
capturus esset homines: non dictum
est quod iam capturus non esset pisces.
Vnde datur locus intelligi eos
ad capturam piscium ex more reme-
asse: ut postea fieret quod mattheus
& marcus narrant. quando eos
binos uocauit. & ipse iussit ut
eum sequerentur: primo duobus petro
& andree. deinde aliis zebedei
duobus filiis. **T**unc enim non subduc-
tis ad terram nauibus tanquam cura
redeundi: sed ita eum secuti sunt
tanquam uocantem ac iubentem ut
eum sequerentur.

Ergo in . . . sequerentur.
*greduntur capharnaum: & statim
sabbatis ingressus synagogas
docebat eos.*

Quod sabbatis maxime medi-
cine doctrineque sue dona fre-
quentat: docet se non sub lege
esse sed supra legem. qui eandem
quoque legem adimplere non autem
soluere uenit: nec iudaicum eli-
gere sabbatum. quo uel ignem accen-
dere uel manum pedemque mouere
non liceat: sed uerum sabbatum. di-
lectamque esse domino requiem: si

saluti studentes animay ab ope
seruili id est a cunctis nos cōtine-
amus illicitis.

Et stupebant sup doctrina eius.
erat enim docens eos quasi po-
testatē habens: & n̄ sicut scribe.

Illi enim ea docebat que scripta
sūt in moysi & pphetis: ih̄c uero
quasi d̄s et d̄ns ipsius moysi p
libertate uoluntatis sue uel ea
que min̄ uidebant̄ addebat in
legge: uel cōmutans p̄dicabat ī
p̄plos. ut in matho legim̄: dictū
est antiquis. ego autē dico uob̄.

Et erat in synagoga eor̄. **I**lli.
homo ī sp̄u immundo: & excla-
mauit dicens. Quid nob̄ & tibi
ih̄u nazarene: uenisti p̄dere
nos. Scio qui es: sanctus dei.

Non uoluntatis ista confessio
est qm̄ premiū non sequit̄ con-
fitendi: s; necessitatis extorcio
que cogit inuitos: & uelut si
serui fugitiui post multū tem-
poris d̄nm suū uideant. nichil
aliud nisi de uerbib; dep̄cant̄:
sic & demones cernentes d̄nm
interris repente uersari: adiu-
dicandos se uenisse credebant.

Presentia saluatoris: uenit̄a sūt
Et cōmū. **I**lli. **I**demonū.
natus est ei ih̄c dicens. Obmu-
tesce: & exi de homine.

Qm̄ inuidia diaboli mors in-
trauit morbe terray: idō cont̄
ip̄m mortis auctorē primo de-
buit medicamina salutis opa-
ri: p̄mo lingua serpentina ne
ultra uirus spargeret obcludi:
deinde femina que p̄ma seduc-
ta est a carnalis cōcupiscentie
febre curari: t̄cio uir q̄ male
suadentis dicta cōiugis audiū.
ab erroris sui lepra mundari: ut
ipse ordo esset restorationis ī
d̄no: qui erat & casus in p̄tho.

Et d̄s. **I**lli. **I**plastis.
cerpens eum sp̄e immundo: & ex-
clamans uoce magna exiuit ab

Lucas de sp̄u immūdo. **I**lli.
ait qd̄ sic exierit ab homine:
ut nichil eū noceret. Potest ḡ
uidi contrariū: quom̄ scdm̄
marcū discerpens uel sic aliq̄
codices habent cōuexans eū.
cui nichil nocuit scdm̄ lucā.
S; & ipse lucas. & cū p̄cuss̄et
illū inq̄t demoniū in mediū.

exiit ab illo nichilq; ei nocuit.
Vnde intelligit hoc dixisse mar-
cum cōuexans eum siue discer-
pens qd̄ lucas dixisset. cū piec-
set eum ī mediū. ut qd̄ secutus
ait. nichilq; ei nocuit. hoc intel-
ligatur qd̄ illa iactatio mēbroꝝ
atq; ueratio n̄ eum debilitauit.
sicut solent exire demonia. etiā
quib̄da mem̄b̄s amputatis uel

Et mirati sunt om̄s. **I**euulsis.
sunt om̄s. ita ut cōquirerent
int̄ se dicentes. Quid nā ē hoc.
Que doctrina hec noua. quia
in potestate & spiritib̄ immun-
dis impat̄ et obediunt ei.

Usa uirtute mirac̄i. nouita-
tem d̄nice admirant̄ doctrine.
atq; ad inquisitionē eoz̄ que
audierant. p̄ ea que uidebat
exercitant̄. quia nimirū ad hoc
fiēbant signa que uel ipse d̄ns
in assumpto homine faciebat.
uel discipulis facere dedit. ut
p̄ hec eugl̄o regni d̄i quod pre-
dicabatur. certius crederetur.
dum hi qui cęlestia t̄rigenis
gaudia futura p̄mittebant.
cęlestia int̄ris ac diuina opera

monstrabat. Verū discipuli ut
puri homines donante d̄no cūc-
ta gerebant. at ipse d̄ns singla-
ris uirtute potentie. & sanitates
& miracula opabat̄. & que apa-
te audiebat. loquebat̄ in mun-
do. Nam & p̄us teste eugl̄o erat
docens eos quasi potestatem ha-
bens & n̄ sicut scribe. & n̄ turba
attestante impat̄ spiritib̄ im-
mundis & obediunt ei. v.

Et p̄tinus egredientes de syna-
goga. ueniunt in domū symon̄
& andree cū iacobo & iohanne.
Decumbēbat autē socrus symo-
nis febricitans.

Suū a demonio liberatū
moralit̄ animū ab immunda
cogitatione purgatū significa-
re dixerim. consequent̄ femi-
na febr̄ib; tenta s; ad impiū
d̄ni curata. carnē ostendit a
cōcupiscentie sue feruore p̄o-
tinentie p̄cepta frenatā. Om-
nis enim amaritudo & ira. et
indignatio & clamor et blas-
phemia. sp̄e immundi furor̄ ē.
Fornicationē uero imundiciā.
libidinē. & cupiscentiā malā.

11

& auariciã que est simulachroz
seruit: febrem illecebrosẽ carnis
Et statim ¶ *¶* intellige.
dicunt ei de illa: & accedens ele
uauit eã apprehensa manu ei.
In euãglio luce scriptum est. q̄a ro
gauerunt illũ p̄ ea: & stans su
per illam impauit febr̄i. O modo
enim saluator rogatus. in ulte
curat egrotos. ostendens se cont
uitioꝝ quoq; passionẽ. & precib;
semp̄ annuẽ fidelium: et ea n̄nun
qm̄ que ipsi minime in se intel
ligunt. uel intelligenda dare.
uel pie petentib; etiã non intel
lecta dimitte: iuxta hoc q̄d psal
mista postulat. Delicta q̄s intel
ligit. Ab occultis meis munda
Et cõtinuo ¶ *¶* me dñe.
dimisit eam febr̄s: & ministrabat
Naturale est febricitã eis.
tib; incipiente sanitate lassẽ
cere: & egrotationis sentire mo
lestiã. Verum sanitas que dñi
conferit impio: simul tota redit.
Nec solũ ipsa redit: s; & tanto
robore comitante ut eis conti
nuo qui se adiuuarant minis
trare sufficiat. ut iuxta legis

tropologiã membra que seruiẽ
rant imundiciẽ ad iniquitatẽ. ut
fructificaret morti: seruiat ius
ticiẽ in uitam etnã.

Vespe autẽ factõ cũ occubisset
sol afferebant ad eũ om̄s male
habentes & demonia habentes.
et erat om̄s ciuitas cõgregata
ad ianuã. & curauit multos q̄
uerabant uariis languoribus.

Solis occubit: passionẽ mortẽq;
significat illius qui dixit. Quam
diu in mundo sũ: lux sũ mundi.
Et sole occidente plures demo
niaci quã ante. plures sanant
egroti: quia q̄ temporalitẽ in car
ne uiuens paucos uidere docu
it: calcato regno mortis. om̄ib;
p̄ orbe gentib; fidei salutisq;
dona transmisit. Cui ministris
quasi uite lucisq; p̄conib; psal
mista canit: iter facite ei qui as
cendit sup̄ occasũ. Sup̄ occasũ
quippe dñs ascendit: quia unde i
passione occubuit. inde maiore
suã glãm resurgendo manifes
tauit.

Et demonia eiciebat multa:
n̄ sinebat ea loqui. qm̄ sciebat
I eum

Lucas de his scribit aptius. **V**iciebat
etiam demonia a multis clamantibus. **A**
tia & dicentia quia tu es filius
dei. **E**t increpans non sinebat ea lo-
qui: quia sciebant ipsum esse christum.
Demonia ergo filium dei confite-
bantur & sciebant ipsum esse christum:
quia quem dierum quadraginta ieu-
nio fatigatum diabolus hominem
cognouit. nec temptando uale-
bat an & filius dei esset experi-
riam non per signorum potentiam uel in-
tellexit. uel potius suspicatus
est esse filium dei. **N**on ergo ideo iude-
is eum crucifigere persuasit. quia christus
sive dei filium non esse putauit:
sed quia se morte illius non preuidit
esse dampnandum. **V**ere enim de
hoc mysterio a seculis abscondito ad-
dicunt apostoli: quod nemo principum
huius seculi cognouit. **S**i enim cogno-
uissent: nunquam dominum glorie cru-
cifixerunt. **Q**uare autem se dominus lo-
qui demonia prohibeat: psalmis-
ta manifestat qui ait. **P**eccato-
ri autem dixit dominus. quare tu enar-
ras iusticias meas: & assumis
testamentum meum pro tuum.
Tu uero odisti disciplinam. **I**ce-

tera: ne quis dum predicantem aud-
sequatur errantem. **I**mpius enim ma-
gister est diabolus qui falsa ueris
sepe permiscet: ut specie ueritatis
testimonium falsitatis obtexat.

Et diluculo ualde **S**
surgens egressus abiit in desertum
locum: ibique orabat.

Si occasu solis mors exprimitur
saluatoris: quare non diluculo re-
deunte resurrectio eius indicetur?
Qui manifestata luce abiit in de-
sertum gentium. ibique in suis fi-
delibus orabat: quia corda eorum per
gratum sui spiritus ad uirtutem oratio-
nis excitabat.

Et erat predicans in synagogis
eorum & omni galilea: & demonia
in hac predicatione **E**iciens.
Quia dicit eum habuisse in omni
galilea: intelligitur est sermo il-
le habitus in monte. cuius com-
memorationem facit matheus. **N**amque
mare ita sequitur. **VI**

Et uenit ad eum leprosus deprecans
eum: & genu flexo dixit. **S**i uis.
potes me mundare. **I**ecta

De hoc leproso mundato talia con-
nectit ut ipse intelligat quem

maths comemorat te esse munda-
 tum quando post illu sermonē
 dñs de monte descendit. Sic enī
 mathis ait. Cum autē descendisset
 de monte secute sunt eū turbe
 multe: & ecce leprosus ueniens ado-
 rat eū dicens. Dñe si uis potes
 me mundare: & cetā. **¶** Quia dñs **¶**
 ait. n̄ ueni soluere legem s; adī-
 plere: ille qui excluderat a lege
 purgari se dñi potestate p̄sumēs:
 n̄ ex lege s; supra legem eē grām
 iudicabat. que leprosi maculam pos-
 set abluere. Verū ut in dño po-
 testatis auctoritas: ita in illo fi-
 dei constantia declarat. Ille in-
 facie p̄cidit qđ humilitatis est
 & pudoris. ut un⁹ quisq; de sue
 uite maculis erubescat: s; cōfessi-
 onē uerecundia n̄ repressit. Os-
 tendit uuln̄. remediū postula-
 uit: & ipsa religionis & fidei
 plena cōfessio est. Si uis inquit
 potes me mundare. Voluntati
 dñi t̄buit potestatē. de uolun-
 tate autē dñi n̄ quasi pietatis
 incredul⁹ dubitauit: s; quasi col-
 luuionis sue cōscius nō p̄sūpsit.

Ihe autē miserē eius extendit ma-
 num suā: & tangens eū ait illi.
Volo. Mundare. Et cū hec dixisset:
statim discessit ab eo lep⁹ & mun-
dat⁹ est **¶** Nichil mediū est **¶** dat⁹ est
 int⁹ opus dei atq; p̄ceptū: q̄a in
 p̄cepto est opus. Deniq; dixit et
 facta s̄t. **¶** Videt̄ q̄ quod dubitari
 n̄ potest: quia uoluntas di potes-
 tas est. **¶** Si ergo uoluntas eius
 potestas est: qui un⁹ uoluntatis
 eū ass̄r̄t. un⁹ utiq; ass̄r̄t potes-
 tatis. **¶** Itaq; quasi potestatē ha-
 bens sanandi. & iubendi auctori-
 tatem: opandi testimoniu non
 refugit. **Volo enim dicit p̄pter**
fortinū. impat p̄pter arriū. tan-
git p̄pter manicheū. Et lex quidē
tangi leprosi phibet: s; qui dñs
legis est. n̄ obsequit̄ legi. s; legē
facit. Non ergo idō tetigit. quia
sine tactu mundare n̄ poterat.
s; ut pbaret quia subiectus nō
erat legi. Hec contāgiū timebat
ut homines: q̄a contaminari n̄
potat qui alios liberabat. Lepra
tactu dñi fugat: que solebat cō
taminare tangentē. Simulq;
illud mirabile: qđ eo sanauit

genere quo fuerat obsecratus. Si uis
inquit. potes me mundare. Volo
inquit. Mundare. Habens uolunta-
tem. habens etiam pietatis ef-
fectu. Non ergo ut plerique latino-
rum putant iungendum est & legendum
uolo mundare. sed separatim. ut
primum dicat uolo. deinde impet.

Emundare.

Et comminatus est ei statim & eie-
cit illum. & dicit ei. Vide nemini

Quare precipitur ne dixeris.

nemini dicere. nisi ut doceret non
uulganda misericordia beneficia sed premen-
da. Ut non solum a mercede absti-
neamus pecunie. sed etiam gratie.

Sed uade ostende te
principi sacerdotum. & offer per-
miratione tua que precepit moyses
in testimonium illis.

Ostendere se sacerdoti iubetur. ut in-
telligeret sacerdos eum non legis
ordine. sed gratia dei supra legem con-
curatum. Offerre autem sacrificium. ut
ostenderet dominus quia legem non
solueret sed implet. qui secundum
legem gradus super legem sanaret
eos quos remedia legis non sana-
uerant. Et bene addidit. in tes-

timonium illis. hoc est si deo credat.
si impietatis lepra discedat. Ad si
que mouet quomodo dominus mosaicum
uideat apparere sacrificium cum id
non recepit ecclesia. meminisse nondum
esse cepisse sacrificium sancti sanctorum
quod corpus eius est. Nondum enim
obtulerat in passione sacrificium
suum. Non autem oportebat auferri
significancia sacrificia. prius quam
illud quod significabat confirmatum
esset. in contestatione apostolorum pre-
dicantium. & fide credentium populo-
rum. Quia uero typice uir iste peccatis
languidum genus designat huma-
num. recte non solum leprosus. uerum et
iuxta euangelium lucę plenius lepra fuit
se describit. Omnes enim peccauerunt
& egent gloria dei. illa scilicet
ut extenta manu saluatoris. hoc
est incarnato dei uerbo humanam
que contingente naturam. ab erroris
prisci uarietate mundentur.
possintque cum apostolis audire. iam
uos mundi estis propter sermonem
quem locutus sum uobis. & qui diu-
cius abominabiles a populo dei.
erant castis segregati. iam aliquando
templo reddi. & sacerdoti queant

offerri illi utiq; cui dicitur tu es sacerdos in eternum audientes ab aplo. templu enim dei sem est qd estis uos offerant q; pemundatione sua sic precept moyses. id est exhibeant corpora sua hostia scam uiuentē. deo placentē.

Et ille egressus cepit pdicare et diffamare sermonē. ita ut iam nō poss; manifeste ī ciuitatē intrare. sed foris in desertis locis eē. & conueniebant ad eū undiq;

Unus pfecta saluatio: multas ad dnm cogit turbas. Ut enī ipse se in ciuis extiusq; doceret esse sanatiū. nequaquā pceptum beneficiū uel ab ipso a quo accepit iussus taceat: quin poti' euangelizandi funct' officio. mox egressus cepit pdicare & diffamare sermonē.

Unde mīto querit' quidnā sit qd dñs nō nulla que gessit abscondi iussit. & nec ad horam potuerunt abscondi. Nunqđ enī unigenit' filius patri & spūi sancto coeternus. hac in re ^{uolle} habuit qd implere nō potuit. **S**; notandū qd redemptor nri p mortale corpus omne qd egit. hoc nobis in

exemplo actionis p̄buit. **M**iraculū namq; faciens. & tacere iussit & tam taceri nō potuit. ut uidelicet electi ei' exempla doctrine illius sequentes. ī magnis que faciunt. latere quidē in uoluntate habeant. s; ut p̄sint aliis. p̄dant' in uita. quatin' & magne humilitatis sit qd' sua opa taceri appetunt. & magne sublimitatis sit qđ eoz opa taceri nō possunt. Non ḡ dñs uoluit quicquā fieri & minime potuit. s; quid uelle membra ei' debeant. quid ue de eis etiā notetib; fiat. doctrine magisterio ex-

Emplum dedit.

Et itūm intrauit capharnaū post dies. & auditū est qd' in domo ess; et cōuenerūt multi. ita ut nō caperent neq; ad ianuā: et loquebatur eis uerbum.

Saluator omniū dñs salutarī omnia lustrat incessū. nē in desertis. nē in ciuitate. nē ad mare. doctrine celestis & uirtutum dona turbis ministrat. **N**ē in monte solus orat. nē laborantes in mari ne p̄re debeant ad iuuat. **U**biq; munia

·II·

salutis implet: ut omnis gradus ac
conditiones ad suam gratiam pertinere
demonstret. **I**uxta mysticum uero
intellectum post factum in ciuitate
miraculum secedit in desertum. ibique
conuenientes ad se turbas benigna
pietate suscipit: ut ostendat se
magis quietam & a seculi curis re-
motam diligere uitam: atque ob huius
appetitum. se sanandis curam ad-
hibere corporibus. **E**t quidem more
humano quasi frequentiam se-
quentium declinans. nolens
manifeste in ciuitate introire: sed
allegorice docebat quia tumultu-
osis carnalium mentibus aptam
sui manifestationem ueritas non
exhibet: sed quoscumque ab illecebris
rerum temporalium uiderit esse dis-
cretos. his suorum lucem donorum largi
in fundit. **V**erum quia nec car-
nales supra pietas, ^{deserit} quum etiam
his gratiam sue uisitationis propter
& ipsi spirituales effici ualeant in-
dulget: post desertum dominus redit
in ciuitatem. multisque ibidem conue-
nientibus loquitur uerbum: ac sana-
to paralytico pluribus occasionem
in tunc sanationis que est in fide

tribuit. **A**d uero docente domino in
domo tam multi conueniunt ut non
capient neque adianuam. nam pro-
prie saluationem qui de gentibus
ad fide uenimus designat: quia pre-
dicante in iudea domino. nec diu in-
trare ad audiendum ualimus: ad
quos tamen & si foris positos uerba
sue doctrine fecit peruenire: quia
nos ipse per secula ora predicato-
rum colligit: & quauis extra synagogam
in qua ipse predicabat inuentos.
euangelium suum fecit esse participes.

Et uenerunt ferentes **S**
tes ad eum paralyticum: qui a quatuor
Curatio para **S** portabat.
litici huius saluationem designat
anime post diuturnam illecebre
carnalis inerciam ad christum suspi-
rantis: que primo omnium munus-
tris qui eam subleuent. & christo of-
ferant. id est bonis doctores qui
spem sanationis operumque incessio-
nis suggerant indigent. **Q**ui be-
ne quatuor fuisse referunt: sive
sue quia quatuor sancti euangelii libris
omnis predicantium uirtus. omnis
que sermo firmatur: sive quia quatuor
sunt uirtutes. quibus ad promerenda

sospitatem fiducia mentis erigitur:
 De quib; metne sapientie laude
 dicit. Sobrietate enim & sapiam
 docet & iusticia et uirtute. quib;
 utili' nichil est inuita hominib;:
 quas n' nulli uersis nominibus
 prudentia. fortitudinē & tempe
 rantia & iusticia nuncupant.

Et cum n' possent eū offerre
 illi p' turba: nudauerūt lectum

Desiderant ubi erat
 paralyticū xpō offerre. s; turba
 inēposita ab omni parte reclu
 dunt. quia sepe anima post in
 firmi corporis desidia ad deū
 resipiscens. supne q; grē reme
 dio cupiens inouari. p'sce con
 suetudinis obstaculo recardatur.
 Sepe int' ipsas orationis secrete
 dulcedines & quasi suaue cū
 dño colloquim. turba cogitatio
 nū interuenies. acie mentis ne
 apē uideat impedit. Q' qd int'
 hec agendū. Non utiq; inifi
 mis extius qua turbe tumul
 tuant. remanendū. s; lectum
 dom' in qua xpē docet ascendē
 dum. id est sacre sēpturę sub
 limitas ē appetenda. lexq; dñi

cū psalmista die noctuq; medita
 da. In quo enī corripit iuuenior
 uia suam. Incustodiendo inqt
 sermones tuos.

Et patefacientes. sūmiserūt gra
 batū in quo paralytic' iacebat.

Patefacto lecto eger ante ihm
 sūmittit. quia reseratis sēptinay
 mysteriis adnoticia xpī pueni
 tur. hoc ē ad ei' humilitate fi
 dei puritate descendit. Et bene
 domus ihu iuxta altius euglis
 ty narrationē regulis eē contē
 ta repitur. quia sub g'temptibi
 li litteray uelamine si assit q'
 reseret. diuina spūalis gracie
 uirt' inueniet. Denudatio et
 enim regulay in domo ihu. aper
 tio est in uilitate litte sensus
 spūalis & archanoꝝ celestium.
 Ad autē cum grabato deponit
 infirmus. significat ab homi
 ne in ista adhuc carne cōstitu
 to xpīn debere cognosci.

Cum uidisset autē ihē fidē illoꝝ.
 ait paralytico. fili dimittunt

Curatur tibi peccata.
 hominē a paralisi dñs. p'mo
 peccatoꝝ uincla dissoluit. ut

ostenderet eū obnexis culpārū
artuū dissolutione fuisse damp-
natum: nec nisi his relaxatis
mēbroꝝ posse recuperatione sana-
ri. Sic & illi paralytico q̄ iuxta
p̄baticā piscinā diu motum
aque frustra prestolabat̄: sana-
to a dño dicit̄. Ecce sanus fact̄
es: iam noli peccare. ne detius
t̄ aliquid cōtingat. Fili inquit:
dimittunt̄ t̄ peccata. **O**mnia
humilitas. **D**espectū & debile
totisq; mēbroꝝ cōpaginibus
dissolutū filiū uocat: quē sa-
cerdotes n̄ dignabant̄ attingē.
Aut recte idō filiū: q̄a dimit-
tunt̄ ei peccata sua. **I**ntuendū
sane quanti p̄pa cuiq; fides
apud d̄m ualeat. ubi tanti ua-
luit aliena. ut totus homo re-
pente hoc ē ext̄ius int̄iusq; iā
saluat̄ exsurgēt: alioꝝq; m̄to
alijs laxarent̄ errata.

Erant aut̄ illic quidā de sēbis
sedentes & cogitantes in cordib̄
suis. **Q**uid hic sic loquit̄? **B**lasphe-
mat. **Q**uis potest dimittē pec-
cata nisi solus deus.

Verum dicit̄ scribe quia ne-

mo dimittē peccata nisi d̄s po-
test. qui p̄ eos quoq; dimittit. q̄b;
dimittendi t̄buit potestātē: et
ideo xp̄e uere d̄s esse p̄batur. q̄a
dimittē peccata quasi d̄s potest.
Verum dō testimoniū reddūt:
s; p̄sonam xp̄i negando fallunt̄.
Errant itaq; iudei. qui cū xp̄m
& d̄m esse et peccata dimittere
posse credant: ihm tam̄ xp̄m
esse n̄ credunt. **S**; multo demē-
tius errant arriani: q̄ cū ihm
& xp̄m esse & peccata posse dimit-
tere euāḡli uerbis deuicti nega-
re n̄ audent: nichilomin' d̄m
negare n̄ timent. **A**t ipse p̄fido
saluare desiderans: & occulte
cognitione. et uirtute opum
d̄m se esse manifestat. **N**ā seq̄r:

Quo statim cognito ih̄e sp̄u
suo. quia sic cogitarent int̄ se:
dicit illis. **Q**uid ista cogitatis in
cordibus ūris?

Ostendit se d̄m. qui potest
cordis occulta cognoscere: et
quodam̄ tacens loquit̄. **E**adem
maiestate & potentia q̄ cogita-
tiones ūras int̄ueor: possum
& hominib; delicta dimittere.

Da uobis intelligite: qd paraltic' **Q**uid est facili' I consequat' dicere paraltico dimitunt' tibi peccata: an dicere. surge & tolle grabatū tuum & ambula.

Iter dicere & facere: multa distantia est. Vtrū sint paraltico u peccata dimissa sol' nouerit qui peccata dimittebat: surge aut & ambula. tā ille q' surgebat qm hi qui surgentē uidebant appbare potant. Sit g' carnale signū ut pbetur spūale: quāqm eiusdē uirtutis sit et corporis & anime uicia dimitte: et datur nobis intelligentia pp' peccata plerasq; euenire corporū debilitates: & idcirco forsitan p'us dimitunt' peccata: ut causis debilitatis ablati. sanitas restituat'. Quinq; siqde se differentie causarū: p quib; in hac uita molestis corporali bus affligim'. Aut enī ad merita augenda p patientiā. uis ti corporis infirmitate grauiatur. ut beati patres. iob & tobi as. & innumeri mres inuicq; testamto: aut ad custodiā uir

tutū pceptarū ne supbia temptāte dispeant. sicut aplo paulo ne magnitudine reuelationū extolleretur datus ē stimul' carnis sūc angls sathanē qui eū colaphiza ret: aut ad intelligenda & corri genda peccata nra. sicut maria soror aaron in heremo. ob uerba temitatis & supbie lepra p'ussa est. et sicut paraltic' de q' trac tamus. qui n' nisi dimissis pmo peccatis potuit ab infirmitate curari: aut ad glām di saluan tis siue p se ipsum siue p famu los suos. sic cecus nat' in euglo. qui neq; ipse peccauit neq; pa rentes eius. s; ut manifestaren tur opa di in illo. & sic lazarus cui' infirmitas n' fuit ad mor tem s; p glā dei ut glificaret' filius di p eum: aut ad ichoa tionē dampnationis eterne qd repboz est ppum. sic antioch' & herodes. qui uterq; suo tem pore aduersus dīn repugnan tes. qd tormentoz ingehenna ppetuo passuri essent. p'senti um afflictionū miseria cunc tis ostendebat'. Quib; cōgruit

.iiii.

.iiii.

.v.

id
id
id
id
id

illud pphetæ. Et duplici cōtricio-
ne conterere eos. Unde necesse est
in omnib; que temporalit̄ aduer-
sa patim̄. cū humilitate dño
grās agam̄. & in firmitatis nr̄e
conscijs. de collatis nobis remedi-
is gratulem̄. Necesse est ut ad
conscientiā mām reuerſi. ſoller-
ter opa ſimul & cogitationes ex-
plorem̄. & quicq̄d nos peccaſſe
dephēdim̄. digna caſtigatiōe
purgem̄. quicq̄d de hiſ que nos
recte feciſſe credebam̄. uicio no-
biſ elationiſ piſſe compim̄us.
& hoc humili ſatiſſactione caſ-
tigem̄. Hec enī nobiſ ſepuſ fit
cauſa flagelloꝝ. Veterū innocen-
teſ & iuſtoſ ob augm̄ta p̄mior̄
flagellari. p̄fectoꝝ eſt donū ſpe-
ciale uiroꝝ. uerberib; aut̄ tem-
poralib; ad et̄na tormenta cō-
pelli. impenitentiū eſt pena.
Vt aut̄ ſciatiſ **I** repboꝝ.
quia filiuſ hominiſ poteſtatē
habet int̄ra dimittendi peccata.
ait paralytico. Tibi dico ſurge.
tolle grabatū tuū & uade in do-
mū tuam. **S**i & d̄ſ eſt
nobis iuxta pſalmiſtā q̄ quan-

tum diſtat oriens ab occaſu d̄o
gauit a nob̄ iniquitateſ nr̄aſ. &
filiuſ hominiſ poteſtatē habet
int̄ra dimittendi peccata. ergo
idē ipſe & d̄ſ et filiuſ hominiſ
eſt. ut et homo xp̄c̄ p̄ diuinita-
tiſ ſue potentiā iam peccata
dimittere poſſit. & idem q̄ d̄ſ
xp̄c̄ p̄ humanitatiſ ſue fragili-
tatem p̄ peccatoꝝ. mori. Sp̄ua-
liter aut̄ de grabato ſurgere
eſt. animā ſe a carnalib; deſide-
riū ubi egra iacebat abſtrahe.
Grabatū uero tollere eſt. ipſā
quoq; carnē p̄ continentie fre-
na correptā. ſpe celeſtiū p̄mior̄
a deliciſ ſegregare t̄reniſ. Sub-
lato aut̄ grabato domū ire eſt.
ad paradyſū redire. Hec & enī
uera eſt domuſ nr̄a que homi-
nem p̄ma ſuſcepit. n̄ iure a-
miſſa ſ; fraude. tandē reſtitu-
ta p̄ eū qui fraudulento hoſti
nichil debuit. **A**lter. Qui ſan-
guērat domū reportat
grabatū. cum anima remiſſi-
one accepta peccatoꝝ. ad inter-
nam ſui cuſtodiam cum ip̄o ſe
corpore refert. ne q̄d p̄ ueniā

unde tūm feriatur admittat.

Et statim ille surrexit. & sublato grabato abiit corā omībus: ita ut mirarentur homines & honorificarent dñm dicentes. quia nunquā sic uidi.

Quam miranda diuine potentie uirtus: ubi nulla temporis inueniente morula. iussa saluatoris salus festina comitat. Merito qui affuerant dāpnatis blasphemie iaculis: ad laudem tantę maiestatis stupentia corda conuertunt.

Et egressus ē ad mare rursus: omnisq; turba ueniebat ad eū & docebat

Docens in capharnaū eos dñs. uirtutē doctrine sue celestem paralytici curatione cōmendabat: quo facto egressus ē ad mare. ut n̄ solum ciuile uitam hominū in uia uirtutis instruet. uerū etiam habitatorib; maris euglīn regni p̄dicaret: eosq; fluctuagos rerū labentium motus cōtempnere. ac fidei firmitate supare doceret. Deniq; aduenientē ad se ibi turba plurimam docet: ibi publicanū de thelo

neo uocatū ap̄lm & euglīstā fac: ibi multos peccatores p̄penitentiam correctos. sua dignos cena. suoz auditu reddit archanozū. atq; ab undis tumentib; ac ceris cupiditatum fallentium sequestros. ad soliditatem quietę uersationis que est in spe celestium bonoz p̄trahit. Nam sequit. .vii.

Et cum p̄teriret. uidit leui alphei sedentē ad thelonēū: & ait illi. Sequere me.

Ad thelonēū: ad curā dispensationeq; uectigaliū dicit. Thelos enim grece. latine uectigal nominat. Idem autē leui qui & matheus est: s; lucas marcusq; p̄p̄t uerecundiam & honorē euglīstę. nomē exponere noluerūt uulgatum. Ipse autē mathis iuxta illud qđ sc̄ptum ē. iustus in p̄ncipio ^{sermonis} accusator est sui. mathim se & publicanū nominat: ut ostendat legentib; nullū debē cōuersū de salute diffidē: cū ipse de publicano in ap̄lm. de theloneario in euglīstā sit repente mutatus.

Et surgens secutus est eum.

In euanglio luce plenius scriptum est.
& relictis omnibus; surgens secutus
est eum. **I**ntelligens ergo mattheus quod
sit ueraciter dominum sequi: relictis om-
nibus sequitur. **S**equi enim imita-
ri est: ideoque ut pauperem christum non
tam gressu quam affectu consec-
tari potuisset. reliquit propria.
qui rapere solebat aliena: perfectam
que nobis abrenuntiationis seculi
formam tribuens. non solum lucra
reliquit uectigalium. sed & periculum
contempsit quod euenire poterat
a principibus sediti: quia uectigalium
rationes imperfectas atque incom-
positas reliquerit. **T**anta enim
cupiditate sequendi dominum duc-
tus est: ut in nullo periculo huius
uite respectum uel cogitationem
sibi met reservauit. **S**i quidem
ipse dominus qui hoc exterius huma-
na allocutione ut se sequeretur
uocauit: uirtus diuina inspira-
tione ut mox uocantem seque-
retur accendit. ipse inuisibili-
liter quomodo sequendum esset e-
docuit. **P**ropter quod ille merito obe-
dientie dum humana contemp-
nens negotia deserit: dominorum

fidelis dispensator factus est ta-
Et factum est cum **S**ilenti-
accumbet in domo illius: multi
publicani & peccatores simul
discumbebat cum ihesu & discipulis.
Scribit euangelista lucas **S**ed
quia fecit ei conuiuium magnum
leui in domo sua: quod mysteriorum
figuris apte congruit. **Q**ui enim
domicilio christum recepit intus:
maximis delectationibus exube-
rantium pasceatur uoluptatum.
Itaque dominus libenter ingreditur. et
in eius qui credidit recumbit af-
fectu: & hoc est bonorum opum
spirituale conuiuium. quo diues po-
pulus eget. pauper epulat. **P**u-
blicani autem sicut etiam nomine
probant. appellantur hi qui uecti-
galia publica exigunt. siue qui
conductores sunt uectigalium fisci
uel rerum publicarum: nec non & hi
qui sediti huius lucra per negotia
sectantur. eodem uocabulo cense-
tur. **Q**ui uident publicanum
a peccatis ad meliora conuersum.
locum inuenisse penitentiae: &
ob id etiam ipsi non desinant sa-
lutem. **N**ecque uero in peccatis uicijis

17
pmanentes ueniūt ad ih̄m ut pha-
risei murmurant: s; penitentiā
agentes ut sequens eugliste ser-
mo significat dicens.

Erant enī multi: qui & seque-
bat autē ih̄s ad **S**abant eū.
conuiuia peccatorū ut occasione
haberet docendi: & spūales imi-
tatorib; suis p̄beret cibos. Veni-
q; cū frequētē ad conuiuū per-
gere describat: nichil refert ali-
ud nisi qd̄ ibi fecit. quid docuit.
& ut humilitas dñi eundo ad
peccatores: & potentia doctrine
eius in conuisione penitentium

Et scribe & **S**demonstret.
pharisei uidentes q̄a manduca-
ret cū peccatorib; & publicanis.
dicebant discipulis ei. Quare cū
publicanis & peccatorib; man-
ducat ⁊ bibit magister ur̄.

Si p̄ mathi electionē & uocati-
onē publicanorū fides exp̄mit
gentiū que p̄us mundi lucris
inhabant: at n̄e cum dño epu-
lis caritatis & bonorū opum se-
dula deuotione reficiunt: pro-
fecto superbiū scribarū ⁊ phari-
seorū. iudeorū inuidiā qua de

gentiū salute torquentur insinu-
at. quib; & ipse loquit̄. am̄ dico
uobis q̄a publicani & meretrices
p̄cedent uos in regno dei.

Hoc audito ih̄s: ait illis. Nō ne-
cesse habent sani medicū: s; qui
male habent. Non enī ueni uo-
care iustos: s; peccatores.

Suggillat scribas & phariseos: q̄
iustos se putantes peccatorū cō-
fortia declinabant. Se ip̄m me-
dicū dicit: qui in uo medicādi
genere uulnat̄ est p̄t̄ iniquita-
tes nr̄as: & luore eius sanati
sum̄. Sanos autē & iustos appel-
lat eos. qui ignorantēs dī ius-
ticiam & suā uolentes cōstitūe.
iusticie dñi nō sunt subiecti:
qui ex lege p̄sumentes. euglī
grām nō querunt. Porro ma-
le habentes peccatores uocat:
eos qui sue fragilitatis cōscien-
tia deuicti. nec p̄legē se iustifi-
cari posse uidentes: xp̄i gratie
penitendo colla submitunt.

Et erant discipuli iohannis
& pharisei ieiunantes: & ue-
niunt ⁊ dicit illi. Quare disci-
puli & phariseorū ieiunant?

Tui autē discipuli nō ieiunant.
Alii referunt euēgēstē ipsos pha-
riseos ac discipulos iohannis hac
dñm questione pulsasse: hic uero
ita sonare uidet̄ euēgēstis sermo.
q̄si alij aliqui quos hui⁹ rei cura
mouisset. hanc ei questionē in-
tulint. Vnde colligendū. a plu-
rib; hanc dño obiectā esse ques-
tionē. & a phariseis scilicet. & a
discipulis iohannis & a cōiuijs.
uel alijs quiblibet. quos hoc mo-
uebat quare discipuli iohannis &
pharisei ieiunarent. discipuli au-
tem saluatoris nō ieiunaret̄. Olym-
pico autē sensu potest ita exponi.
qd̄ discipuli iohannis & pharise-
orū ieiunāt. xp̄i autē non ie-
iunant. q̄a omnis q̄ uel de opi-
bus legis sine fide gloriat̄. uel
qd̄ est graui⁹ traditiones seq̄t̄
hominū. uel certe ip̄m etiam
xp̄i p̄coniū aure tantū corpo-
ris nō autē & fide cordis p̄cipit.
sp̄ualib; abstinent̄ bonis. ieu-
no corde tabescit. Qui ū xp̄i
memb̄s fideli incorporat̄ amo-
re. nō potest ieiunare. q̄a carne
ipsius epulat̄ & sanguine. **Alr.**

Iohannes uinū & sicā nō bibit.
dñs cū publicanis & peccatorib;
manducat & bibit. q̄a ille abstinē-
tię m̄itū auget. cui potentia nul-
la nature. dñs autē cui natura-
lit̄ suppetebat delicta donare.
cur eos declinaret q̄s abstinenti-
bus potat reddere puriores. **§**
ieiunauit & xp̄e ne preceptū de-
clinaret. manducauit ē peccato-
rib; ut grām cerneret. agnosces
Erat illis ihe. **§** potestatem.
Nunquā possunt filij nuptiarū
quādiu sponsus ē illis est ieiuna-
re. **¶** Quanto temp̄i. habent secū
sponsū. nō possunt ieiunare.
Venient autē dies & auferet̄ ab
eis sponsus. & tē ieiunab̄t in illis
n̄ matheo ita positū ē. **§** dieb;.
Nunquā possunt filij sponsi lu-
gere. quā diu cum illis ē sponsus.
Sponsus ḡ xp̄e. sponsa eccl̄a ē.
de quo scō sp̄ualiq; conubio apli
sunt creati. qui lugere ac ieu-
nare nō possunt. quā diu spon-
sum in thalamo uident. & sciūt
sponsū esse cū sponsa. Quando
ū transierint nuptie. & passio-
nis ac resurrectionis tempus

aduenit. tē sponsi filij ieiunabit.
 Juxta legis autē tropologā sciē-
 dum. qđ quādiu sponsus nobis
 cū est. & in leticia sumus. nec ie-
 unare possumus. nec lugere. Cū
 autē ille ppter peccata a nobis re-
 cesserit & auolauit. tē indigen-
 dum ieiuniū est. tē luctus recipi.

Nemo assumentū **S**endus.
 panni rudi assuit uestimento
 ueti. alioqñ auferet supplemētū
 nouū a ueti. & maior scissura

Cū interrogat⁹ esset **I**fit.
 dñs cur discipuli eius n̄ ieiuna-
 rent. respondit carnales adhuc
 quosq; & necdū passionis resur-
 rectionisq; suę fide solidatos. n̄
 posse seuiora ieiunia & cōtinen-
 cie sustinere pcepta. ne pauste-
 ritatē nimā. etiā credulitatē
 qm̄ habere uidebant⁹ amittat.
 Ipsos ḡ adhuc discipulos tan-
 qm̄ uetera uestimta dicit. qb;
 inuenient⁹ nouus pann⁹ as-
 suit⁹. id est aliqua particula
 doctrine que ad noue uite tē-
 perantiā ptinet. quasi si hoc
 fiat & ipsa doctrina quodam
 scindit⁹. cui⁹ particula que ad

ieiuniū ciboz ualet importune
 tradit⁹. cum illa doceat generale
 ieiuniū nō a concupiscentia ci-
 boz tantū. s; ab omni leticia tē-
 poraliū delectationū. Cui⁹ quasi
 pannū id est partē aliquā quam
 ad cibos ptinē dicit. n̄ oportere
 hominib; adhuc ueti consuetu-
 dini deditis impiri. qā & illic
 quasi conscissio uidet⁹ fieri. et
 ipsi uetustati nō conuenit.

Et nemo mittit uinū nouellū
 in utres uetes. alioqñ dirūpet
 uinū utres. & uinū effundet.
 & utres pibunt. s; uinū nouū
 in utres nouos mittere debet.

Eosdem quoq; uetib; compat-
 utrib; quos uino ^{nouo} id est spūali-
 bus pceptis facili⁹ dirumpi. qđ
 id posse continē dicit. Erant
 autē iam utres noui. cū post
 ascensū dñi desidio consola-
 tionis ei⁹ orando & spando in-
 nouant⁹. Tē enim accipiunt
 spm̄ sc̄m. quo implet⁹ cū lin-
 guis omnib; loquerent⁹. aui-
 deis nescientib; sed tam̄ uere
 attestantib; dictū est. qā mis-
 to pleni s̄ isti. Nouū enim

uinū. iam nouis uerib' uenerat.
hoc est spē sancti feruor spūali
um corda repleuat. *Alit'. Cauen-*
dum doctore est. ne anime n̄ dū
renouate s; in uetustate malicie
p̄duranti. nouoz mystioz secre-
ta cōmittat. Ad si querit aliq̄s
quid int' uinū nouū mystice
& uestimentū distet nouū. fa-
cile patet q̄a uino intus refici-
mur & inebriam'. uestimēto au-
tem forisē' induim'. Cū uero
utrūq; ad significantiā uite p-
tinet spūalis. uestimētum pro-
fecto opa m̄a bona que foris
agimus. & quib; corā hominib'
lucem' insinuat. uino aut' no-
uo feruor fidei. spei & caritati.
quo in cōspectu n̄i conditoris
ī nouitate sensus n̄i int' ipsi
reformant'. exp̄mitur. viii.

Et factū est itūm cū sabbatis
ambularet p̄sata. discipuli ei'

Lcepunt p̄gredi. i uelle spicas.

Legimus in sequentib; quia
erant q̄ ueniebant. i. rediebat
multi. & nec manducād; qui-
dem spaciū habebant. & ideo
quasi homines esuriebant.

Ad aut' spicas segetū manib' cō-
fricant. & mediā consolant'. ui-
te austioris indicū est. nō pre-
paratas epulas s; cibos simplices
Pharisei autē. **I** querentiū.
Dicebant ei. **Q**uid facit sabb-
atus. que non licet.

Notā qd̄ p̄mi apli saluatoris
littam sabbati destruit aduer-
sum hebionitas. q̄ cum cetos re-
cipiant aplos. paulū quasi trans-
gressore legis repudiant. Mys-
tice aut' discipuli p̄sata t̄seut.
illa uidelicet de quib; dñs ait.
leuate oculos uros & uidete re-
giones q̄a albe sunt iā admes-
sem. i. qui metit mercede acci-
pit. cū doctores sc̄i eos q̄s in fi-
de uirtatis institue querunt
cura pie sollicitudinis inspeci-
unt. & qualiter unū quēq; que
ordine ad salutē attrahere debe-
ant sedula cōsideratione per-
pendunt. atq; ideo nichil melius
esurire qm̄ salutē intelligunt
hominū. qm̄ ipse mellos p̄m'
quonda int' preces esuriens.
mox oblati s̄ eis quas desidera-
bat dapib; audiuit. **S**urge

petre: occide & manduca. **E**t mi-
 ra sacramti concordia: q̄a & ibi
 mactari ac manducari iubent̄
 animalia celtus missa: & hic
 spicas dño lustrante cōsecrata
 uulsiſſe discipuli. atq; iuxta
 alioꝝ narrationē euḡlistay con-
 fricantes manib; manducasse
 phibent̄. **H**oc est enī qd̄ ait apl̄s.
 mortificate membra ur̄a que
 s̄t sup̄ t̄iam. ⁊ exuite uos ueterē
 hominē cū actib; suis: q̄a n̄ alit̄
 transit quisq; in corp̄ x̄pi. non
 alit̄ doctorē p̄fectus sui fructi-
 bus pascit: qm̄ si uetib; abdicā-
 tis cōcupiscentiis. nouo dilecti-
 onis mandato. nouus homo
 fuit factus. **V**ellere itaq; spica
 est. homines a t̄rena intentiōe
 qua solum m̄tis quasi radicem
 firant eruere: fricare aut̄ ma-
 nib; exemplis uirtutū ab ipsa
 etiā carnis cōcupiscentia q̄si
 folliculis atq; integum̄tis aris-
 tarū puritatē mentis eruere.
Grana ū manducare ē: emun-
 datū quēq; a sordib; uitioꝝ per
 ora p̄dicantiū ecclē mēb; us-
 corporari. **&** bene hec discipli

p̄gredientes ante dñm fecisse
 memorant̄: quia doctoris neces-
 se ē sermo p̄cedat: & sic cor au-
 ditoris subsequens gr̄a sup̄ne
 uisitacionis illustret. **B**ene sa-
 batis: quia sc̄i doctores & ip̄i in
 p̄dicando p̄spe future q̄ctis la-
 borant: & auditores eque suos
 admonēt nō p̄pter amorē scli
 sup̄uacuis insistere negotiis.
 s; potius p̄ et̄na requie bonis
 insudare laborib; **I**tem p̄sata
 ambulant c̄ dño: qui diuinis
 obtemperare studentes imp̄is.
 sollerter eloquia sac̄ meditari
 delectant̄. **U**siuunt insatis.
 cū in eisdē sacris eloquiis que
 legendo p̄transeūt. panē uite
 inuenire desidant: hoc ē ad
 illa curant uerba puenire. q̄b;
 ampliorē in se sui cōditoris
 amorē incendant. **E**t hoc in
 sabbatis. cū in sopita mente a
 turbulentis cogitationib; ua-
 care gaudent: & uide qm̄ sua-
 uis est dñs. qm̄q; beatus uir
 qui spat̄ in eū: assumptoq; pie-
 tatis & humilitatis habitu.
 ad regem animarū suarū attingē

contendit. Vellunt spicas q̄ forte
occurrūt. & tam diu uersant mani-
bus contritas q; purgant. donec
ad escam pueniāt. cū testimonia
sēptuarū ad que legentes pueni-
unt meditando assumūt. et
tā diu scrutatione sedula dis-
cutiunt. donec ī eis medullā di-
lectionis que latere uidebatur
īuenientes exēhant. Sic enim
aspirate aristarū que horrent. ue-
lant grana tritici que reficiunt.
ita sepe sub ea q̄ uidebat uilita-
te litte tegunt dona diuine
dilectionis. que m̄tes fidelū
esurientes sitientes q; iusticiam.
suauitatis in t̄ne dapib; pascāt.
Verū hec mentiū refectione. stultis
quidē sabbati defensorib; displicet.
s; a dño sabbati p̄batur. q̄a
qui sola litte superficie sequunt.
nec uerā mentiū refectionē nos-
se. nec ad m̄tānam puenire ani-
marū requiē norunt. Vnde te-
meritas eorū m̄to ueritatis ore
cōfundit. dū subditur.

Et ait illis. Nunquā legistis qd
fecit dauid quando necessita-
tem habuit. et esurit ipse & qui

cū eo erant. qui introiit domum
dī sub abiathar p̄ncipe sacerdotū.
& panes p̄positionis manducau.
q̄s n̄ licebat manducare n̄ sacer-
dotib; & dedit eis qui cū eo erāt.

Ad cōfutandā calumpniā pha-
riseorū uetis recordatur hystorie.
quando dauid fugiens saule ue-
nit in nobē. & abimelech sacerdo-
te susceptus postulauit cibos.
Qui cū panes laicos nō haberet.
dedit eis consecratos. quib; non
licebat uesci nisi solis sacerdoti-
bus & leuitis. et hoc tantū inter-
rogauit si mundi essent pueri
a mulierib; & illo respondente
ab heri & nudi tertius. n̄ dubi-
tauit panes dare. meli' arbitra-
tus p̄pha dicente. miām uolo
& n̄ sacrificiū. de famis piculo
homines liberare. qm̄ dō offerre
sacrificiū. Hostia enim dō placā-
bilis. hominū salus ē. Oppo-
nit ḡ dñs & dicit. Si et dauid
sēs est & abimelech pontifex a
uobis n̄ reprehendit. sed legis
uterq; mandatū p̄babili excusa-
tione transgressi sēt. & famel ī
causa est. cur eandē famē non

pbatis in aplis: qm pbatis inceti.
 Quam & in hoc multa distacia
 sit. Isti spicas in sabbato manu
 cofricant. illi panes comederunt
 leuiticos: & ad sollempnitatem sa-
 bati accedebat dies neomeniaz.
 qb; in conuiuio requisit' fugit
 ex aula regia. figurate aut' qd
 dauid & pueri ei panes accepe-
 runt scificatos: ostendit sacer-
 dotalē cibum ad usū transitu-
 rum esse p'ploz: siue qd om's ui-
 tam sacerdotale debem' imita-
 ri: siue quia om's filij ecclē sa-
 cerdotes sūt. Vngum' enim isacer-
 dociu' sem. offerentes nosmetip-
 sos dō hostias spūales: de q' tota
 hystoria diximus p'ceptu nro
 plenius i expositione libri re-
 gum: dixim' i de mensa ac pa-
 nib; p'positionis. in libro expo-
 sitionis tabernaculi & uasoz ei.
 Ad uero dñs abiathar pncipē
 sacerdotū p abimelech appellat.
 nichil habet dissonantie. Ambo
 enim fuerūt illic cū ueniens da-
 uid panes percit & accepit: abi-
 melech uidelicet pnceps sacer-
 dotū. & abiathar filius ei. Occi-

so aut' abimelech a saule cū uiris
 domus sue genis sacerdotalis oc-
 toginta quinq;: fugit abiathar
 ad dauid. & comes factus ē totius
 exilij ei'. Postea regnante eo sum-
 mi sacerdotij & ipse gradū acce-
 pit: ac toto tempore regni illius
 i pontificatu pseuerans. multo
 maioris excellentie qm pat' suus
 effectus ē: ideoq; dignus fuit.
 cui' memoriā dñs etiā uiuente
 patre quasi summi sacerdotis fa-

Et dicebat eis. **Sab** **S**ceret.
batum ppter hominē factū est.
 n̄ homo ppter sabbatum.

Maior est cura sanitati i uite
 hominis: qm custodia sabbati
 adhibenda. Sic enī & mandatū
 est sabbatū custodiri: ut tamen
 si necessitas esset. reus n̄ ess; q
 sabbatū uiolasset. Ideo sabbo
 circūcidi non ē phibitū. quia
 necesse erat fieri. Nam & iosue
 muros iericho septē dieb; cū
 exercitu circuit: i machabei
 necessitate instante sabbato
 pugnabant. Vnde discipulis
 esurientib; qd licitū nō erat i
 lege: necessitate famis factū

est licitū. Talis hec causa est. qualis
hodie ieiunij legitimus? ubi si q̄s
eger ieiunium corrupte. nulla rati-
one reus tenetur. *¶ Sabbati.*

Itaq; dñs est filius hominis: etiā
Sinquit dauid rex sacerdotali
eibo pastus excusabilis ē. & iux-
ta altius eugliste narrationē.
sacerdotes sabbatū p̄temp̄li mi-
nisteriū uiolantes crimine ca-
rent. quanto magis fili' homi-
nis q̄ uerus rex & uerus sacer-
dos. & ideo dñs est sabbati. euil-
sariū sabbato spicariū noxa nō

.III.

Et introit itūm *¶ tenet.*
in synagogā: & erat ibi homo

habens manū aridam.

Homo qui manū habebat ar-
idam. humanū genus indicat
ī fecunditate boni opis arefac-
tum. s; dñi miseratione cura-
tū. Cui' dextera que in p̄mo pa-
rente dū uetite arboris poma
decerpit aruerat. p̄ redempto-
ris grām dum in fontes man'
in crucis arbore tendet. bonoz
opum succis est restituta saluti.
& bene in synagoga man' erat
arida: q̄a ubi scientie donū

mai'. ibi graui' est inexcusabilis
noxę periculū.

Et obseruabant eū. si sabbatis
curaret. ut accusarent illum.

Quia destructionē sabbati qm̄
indiscipulis arguebat. p̄babili-
magister excusauit exemplo.
nō ipsū obseruando magistrū.
calumpniari uolunt. ut si sab-
bato curet tñsgressionis. si nō
curet crudelitatis. aut ībecilli-
tatis eum arguant.

Et ait homini habenti manū
arida. Surge in mediū. Et dicit
eis. Licet sabbatis bene facē an

Preueniens dñs *¶ male.*
calumpniā iudeoz qm̄ s; p̄fida
mente parauant. arguit eos q̄a
legis p̄cepta praua int̄pretatio-
ne uiolant. estimando ī sabbo
ē a bonis opib; ferandū. cum
lex a malis abstinere uibeat di-
cens. omne opus seruale nō fa-
cietis in eo. id est peccatū. Om̄s
qui facit peccatū. seruus ē pec-
cati. Quo p̄cepto ē futuri sc̄li
formā in p̄sentib; ad umbrat.
ubi illi qui p̄ sex hui' sc̄li etā-
tes bona fecerūt. in septima q̄ete

maloz tantūm. non autē & bonoz
fē ferias habituri. Nam et si secu-
laria opa conquiescant. n̄ otiose
tam boni op̄is actus est in laude
di quiescerem.

Animā saluam facē an p̄dere.

Hoc est hominē curare an n̄. Idem
est qd̄ premiserat. bene facē. an
male. n̄ quod d̄s fūm̄e bonitatis
auctor mali nobis aut p̄ditionis
esse possit. s; qd̄ eius n̄ saluare
sēpture cōsuetudine p̄dere dicit.
sicut dicit̄ indurasse cor pharao-
nis. n̄ quod molle obdurauit. s;
qd̄ meritis p̄cedentib; obduratū
misericordit̄ emollire noluerit.
Et nos cū rogam⁹ ne nos inducat
ī temptatiōe. p̄tinuis addendo
s; libera nos a malo. manifeste
docem⁹ ei inducere intemptati-
ōe. non esse aliud qm̄ nō libe-
rare a malo. eius p̄dere animā
esse ap̄ditione n̄ saluare. Si qm̄
mouet quare d̄ns cū corp⁹ esset
curaturus. de anime saluatio-
ne int̄rogauit. intelligat uel
animā more sēptuarū proho-
mine positā sicut d̄r. he sunt
que exier̄ de femore iacob. uel

qd̄ illa miracula p̄t anime salu-
tem faciebat. uel qd̄ ipsa man⁹
sanatio. salutē anime significa-
bat. que a bonis ut d̄xum⁹ cessās
opib; aridam quodam dextam
habere uidebatur.

Et illi tacebant. Et circūspiciēs
eos ē uia constat̄ sup̄ cecitate
cordis eoz dicit̄ homini. Exten-
de manū tuam. & extendit. ⁊
restituta est manus illi.

Sananda manus arida iubet
extendi. quia infructuose de-
bilitas anime. nullo meli⁹ ordi-
ne qm̄ elemosinarū largitate cu-
ratur. Vnde iohannes bap-
tista turbis sciscitantib; qd̄ face-
rent. ut n̄ uelut arbores aride
mittent̄ in ignē. hoc solū pre-
cept̄. Qui habet duas ^{manus} det non
habenti. & qui habet escas simi-
liter faciat. **I**n ecclesiastico d̄r.
Fili nō sit manus tua ad accipi-
endū porrecta. & addandū col-
lecta. frustra enī man⁹ ad d̄m
p̄ peccatis rogaturus expandit.
qui n̄ has ad uidiā rogantē
beneficiū laturus extendit.

Exeuntes autē pharisei statim Cap. ix.

cū herodianis: cōsiliū faciebant
Adversus eū. quom̄ eū p̄derent.
Herodianos herodis tetrarche mi-
nistros dicit: qui p̄pter inimicitias
q̄s dñs ipsoꝝ advers⁹ iohānē exer-
cebat. etiam saluatorē quē ioh̄s
p̄dicabat insidius insequēbant⁹
& odus. Magna autē insipientia
eoz: qui cū salute plurimū indi-
gebant. de nece saluatoris egere
cōsiliū. Qui quantū nequitie stu-
deant ostendit⁹: eū & hoc ic̄rū
rēputant. qđ ad uerbū illi⁹ saluā
qui languebat extendit dextram⁹.
q̄si n̄ ipsoꝝ quisq; maiora sabba-
tis egit. cibos portando. porri-
gendo calicē: cetera q; que uictui
sē necessaria exequendo. Neq; enī
ille q̄ dixit & facta sē: sabbato
laborasse potat conuinci.

Et ih̄s cū discipulis suis recessit
Secessit quasi ho **I** ad mare.
mo fugiens p̄sequentiū insidi-
as: quia neq; adhuc ueniat hora
passionis ei⁹: neq; extra iher̄līm
fuit locus passionis. Recessit fu-
giens se se odio p̄sequentes: sed
ibi accessit ubi plures inuenit
se se p̄ amore sequentes. Nam

Subditur:

Et multa turba agalilea & iudea
secuta est eū: & ab iherosolimis &
abydumēa & in siordanen. & que
circa tyrū & sydonē multitudo
magna: audientes q̄ faciebat ue-
nerunt ad eum.

Ecce pharisei & herodiani. magis-
tri uidelicet plebis & regis minist-
ri. unanimi dñm cōsilio p̄de-
querē: & turba indocta & uulg⁹
undecūq; collectū. unanimi illi
dilectione secunt⁹. Ibi uidentes
opa uirtutū eius & uerba doctri-
ne audientes. nichil ampli⁹ dis-
cere qm̄ ut eū p̄sequerent⁹ uole-
bant: isti opinione tantū ducti
uirtutū eius. cōgesto agmine p̄
maximo ueniūt ad audiendū
eū. opemq; salutis flagitandā.
Vnde mox sue uoluntatis ac de-
siderij cōsequi merent⁹ effectū.
plurimis a dño sanatis: ut ī se-
quentib; legit⁹. Ubi & exemplū
dedit suis: si in una ciuitate p̄-
secutionē paterent⁹ in altāam fu-
giendi. Deniq; paulus exemplo
simul & p̄cepto dñi edoctus fu-
git edamascō. ubi insidius appe-
tebatur p̄uoz: sed inde digress⁹.

innumeros alibi q se ad pietate seque-
 rentur ipsos inuenit. **I**uxta u le-
 gis allegoria dñs in eo qd egressus
 de synagoga secessit ad mare. ibiq;
 uenientē ad se plurimā ppli mul-
 titudinē sanatur ac doctur us ex-
 cepit. nrām manifeste saluatio-
 nem p̄figurauit. ad quos uenire
 pfide relictā ob pfidiā iudea dig-
 natus est. **R**ecte enī incredule
 diu ac diuersis error amfractib;
 iactate nationes. instabilitati.
 amaritudini. obscuritati fluc-
 tuantis pelagi cōparant. **S**; dñs
 uenit ad mare ē discipulis. multa
 q; turba que a diuersis puuntis
 secuta est eū. quia p̄dicantibus
 aplis corda gentiū adiit. & post-
 qm̄ in eis dilectā s̄ domū ppici
 cōsecrauit. iā multos ad se ueni-
 entes benigne suscepit. ac deside-
 rate salutis donauit eē compo-
 tes. Quib; apte congruit qd se

Et dixit discipulis **I**quit.
 fuit ut nauicla s̄ deseruueret. p̄t
 turba. ne cōp̄ment eū. Multos
 etiā sanabat. ita ut irruent in
 eum. & illum tangerent.

Nauicla & enim deseruies dño

ī mari ecclā est congregata de gen-
 tib; & fluctus seli labentis libere
 mentis uirtute tñsgressa. que
 quanto sinū cordis ampli' recipi-
 ende gr̄e sui cōditoris dilatat. tan-
 to sublimi' cunctis transeuntū
 rerū uoluminib; q̄si fluctib' pe-
 lagi estuantis nauicla uentis a-
 gitata secundis insultat. **D**istat
 autē int̄ cōp̄mē dñm. & tangē
 dñm. **T**angit namq; eū. q̄ fide
 eius ac dilectionē uero corde sus-
 cipit. sp̄munt eū. q̄ carnalib' co-
 gitationib; aut factis. pacē eoz
 in quib' uitas manē consueuat
 turbant. **V**n̄ apte q̄ eū tetigerē
 saluati esse phibent. quia numi-
 rum uera fides & dilectio salutē
 gignere solet et̄nam. **P**pt̄ turba
 uero ne se cōp̄ment nauiclam
 dñs ascend. quia turbidas car-
 naliū mentes fugiens. ad eos
 poti' qui fluxā seli glam simul
 & abiectiōē sp̄nere didicunt
 uenire. & mansionē apud eos
 facere gaudet.

Quocq̄ autē habebant plagas &
 sp̄e immundos. cū illū uidebat
 procidebant ei.

Procidebant quidē utriq; dño. id ē
& qui habebant plagas infirmita-
tū corporaliū. & qui ab sp̄itib; uexa-
bantur imundis. s; infirmi sim-
plici intentione obtinendę salute.
demoniaci autē uel poti⁹ habitan-
tes in eis demones. u; diuini ti-
moris coacti n̄ solum ad p̄ciden-
dum ei. uerū etiā ad confitendā
ei⁹ maiestatem sunt cōpussi. P̄cul-
si enim p̄sentia uirtutis ei⁹ ac-
niumū p̄teriti. nequaquā celare
audebant quē filiū dei iam iā
q; cognouant. Vbi satis sup̄q;
arrianorū ē miranda uel potius
dolenda cecitas. q̄ illū post resur-
rectionis & ascensionis ip̄i gl̄am.
post dilatatā toto orbe fidem
euanglii. post edificatā in om̄ib;
gentib; eccl̄as. laudatū q; in eis
nom̄ dñi saluatoris a solis ortu
usq; ad occasū. repente negat fi-
lium dñi. quē demones mortali
adhuc carnis habitu indutū.
filiū esse dñi apta uoce p̄fiterent⁹.

Sequit⁹ enī. **E**t clamabant
dicentes. Tu es filius di. **T**o ue-
hementē cōminabat⁹ eis. ne ma-
nifestarent illum.

Quare autē sp̄e immundos se loq;
dñs phibeat. psalmista manifes-
tat q̄ ait. Peccatori autē dixit d̄s.
Quare tu enarras iusticias meas.
& assumis testam̄tum meū pos-
tuū. Tu ū odisti disciplinā. &
p̄iecisti sermones meos post te.
Prohibet dñm p̄dicare peccator.
ne quis dñi p̄dicantē audit. sc̄pt̄
errantē. Imp̄bus enī magister ē
diabol⁹. qui falsa uerū sepe p̄mis-
cet. ut specie ueritatis testimoniu
fraudis obtexat. Sc̄tum n̄ solum
demonēs q̄ multi cōfitebant⁹. in-
bentur silere de xp̄o. s; & illi q̄
ab eo sanati sponte cōfiteri uole-
bant. imo ipsi apli qui eū post
resurrectionē toto orbe erant
p̄dicaturi. ante passionē preci-
piunt⁹ omnino reticere de illo.
ne diuina uidelicet maiestate
p̄dicata. passionis dispensatio
differret⁹. & dilata passione. sal-
mundi quę p̄hanc futura erat
negaretur. **Cap. x.**

Et ascendens in montē. uocauit
ad se quos uoluit ipse. & uenit
ad eum. & fecit ut eēt duodeci
cū illo. **M**ons ille in q̄ apl̄s

Didimus. Non ut quōdā
putant participatiōe na-
ture siue substantię implet
quēq; diabol⁹. aut ei ha-
bitator efficit. s; p̄fraudu-
lentia & deceptionē & ma-
liciam in habitare in ore
dicitur quē replet.

elegit dñs. altitudinē designat
 iusticie. qua instituendi erāt. &
 qm̄ p̄dicaturi erant hominib; .
Nā qā missurus erat eos ad p̄di-
 candū euglm̄ regni celestis. m̄ico
 p̄sublimitatē loci in q̄ electi sūt
 admonere uoluit eos n̄ in ifimis
 desidūs animū dissoluē. s; ad su-
 p̄na desidānda & querenda semp̄
 erigē debere. Sic etiā legē datur
 p̄ori pplō suo ī monte apparuit.
 de monte que agenda eēnt īno-
 tuit. Verū quia necdū erat tem-
 pus ut diceret. penitentiā agite.
 appinqua b̄ enī regnū celoz. sed
 tantū dicebat. honora patrē tu-
 um & matrē ut sis longēuus su-
 per tiam qm̄ dñs d̄s tuus dabit
 t. quāuis hec eadē uerba typi-
 ce regnū nobis eternū quod est
 m̄tra uiuentiū p̄mittat. neq̄
 quā p̄pls loquente ī monte dño
 appinquare ualuit. s; de infe-
 rioib; que dicentur audiuit.
 qā necdū mente capāci ad intel-
 ligenda mystia que dicebant
 ascendē nouāt. solusq; moyses
 qā legē sp̄ualit̄ audire didicāt.
 montis in q̄ erat dñs uerticem

cōscendit Bene autē dicit. qā as-
 cendēs īmontē dñs. uocauit
 ad se quos uoluit ipse. Non enim
 illoz electionis ac studij. s; diui-
 ne erat dignationis & gr̄e. ut
 ī aplatum uocarent. Unde & eis
 alibi dicit. Non uos me elegistis.
 s; ego elegi uos. fecitq; ut essent
 duodecim cū illo. certi utiq; gr̄a
 mysti. ut uidelicet mundi salu-
 tem qm̄ uerbo p̄dicarent. suo
 quoq; num̄o cōmendaret. Ter &
 enī quatm̄ duodeci faciūt. Et
 ter quatm̄ ad p̄dicandū se mis-
 si apli. ut p̄unūsas q̄drati or-
 bis plagas baptizarēt gentes in
 nomine pat̄s & filij & sp̄s sancti.
 Unde & de ciuitate sc̄a iherlm̄
 descendente de celo a dō. sc̄ptū
 est. qā erant ei ab oriente portę
 tres. & ab aquilone portę tres.
 & ab austro portę tres. & ab occa-
 su portę tres. Vbi figuralit̄ os-
 tendebat. quia p̄dicantib; aplis
 aplozq; successorib; . cunctę per
 orbem nationes in fide sanctę
 trinitatis exclam eēnt ingressu-
 re. In quo etiā sac̄mento. ita
 quondā filij isrl̄ circa taberna-

culū castra metabant. ut ex omni
parte p̄ quadrū terne trib' manēt.
quia p̄mitiua nimirū ecclā que
erat ī iudea undiq; p̄circuitū sui
credentib; toto orbe nationib' spi
ritualia dō castra erat infide et
confessione scē trinitatis fixata.

Et ut mittet eos p̄dicare euglm.
& dedit illis potestatem curandi ī
firmitates & eiciendi demonia.

Postqm̄ nefandos spē se p̄dicare
p̄hibuit. elegit scōs qui et imū
dos spē eicerent. & ipsi munda
euglm̄ mente ac lingua p̄dicarēt.
Quib; & ceteras in firmitates cu
randi. nec n̄ & mortuos suscitā
di ut math's euglista scribit cō
tulit facultatē. ut p̄missoz cele
stū magnitudini attestarēt &
magnitudo factor. fideq; uer
bis daret uirtus ostensa. ī noua
facient. qui noua p̄dicarēt. Vn
de nē quoq; cū fidelū numero
sitas excreuit. int̄ scām ecclām
multi fē qui uitā tenent uir
tutū. & signa uirtutū non ha
bent. quia frustra miracm̄ fo
ris ostendit. si de est qd̄ intus
opetur. Nā iuxta magist' gen

tiū uocem. lingue insignū sunt
nō fidelib; sed infidelibus.

Et imposuit symoni nom̄ petr̄.
Non nē primū symoni pet̄ cog
nomen indidit. uerū longe ante
cū a fratre andrea ad se adductū
intuit' eū dixit. Tu es symon fili'
iohanna. tu uocabis cephas qd̄
int̄pretat' petrus. S; cū uolens
euglista nomina duodecī aplōz
enumerare. necesse habet petrū
dicere. breuit' intimare curauit.
qā nō hoc ante uocaret'. s; ita
eum dñs cognominauit. qm̄ uir
nō tē sed quando ioh's ip̄a dñi
uerba posuit. intentos uidelicet
reddens auditores. Nā si hoc an
te uocaret'. non ita uideres mys
terium pet̄. putans eū casu sic
uocari. n̄ p̄ uidentia dī. Adō uo
luit eū prius aliud uocari. ut
ex ipsa cōmutatione nominis.
sac̄menti uiuacitas cōmendare
tur. Adē ergo grece siue latine
petrus. qd̄ syriace cephas. & in
utraq; lingua nom̄ a petra deri
uatiū est. haut dubiū quin illa
de qua paulus ait. petra autē
erat xp̄c. Nam sic lux uera do

nauit xpc aplis ut lux mundi uocentur sic & symoni q̄ credebatur i petm xpm petri largitus e nom̄ cui alias alludens ethimologicē dixit. Tu es petrus: & sup hanc petra edificabo eccliam meam.

Quod uero symon ponens merore **Rp** siue audiens tristiciam interpretat. illi tempore congruit. quando p̄ resurrectione uiso dno. uel mortis illi uel siue negationis merore deposuit: siue cofestum mortis tristiciam audiuit. dicente dno. **C**u autē senius. extendis manus tuas. & alio te cinget & ducet quo non uis. **I**tr̄ ei.

Et iacobu zebedei & iohanē fr̄a subaudit a superiorib; uocauit. cū ascenderet in montē.

Et imposuit eis nomina boanerges: qd̄ est filij tonitru.

Apte filij tonitru s̄ cognominati: quoz un' eccl̄stib; intonans. uocē illam theologiam qm̄ nemo p̄us edere nouerat emisit. in p̄ncipio erat uerbū & uerbū erat apud dm̄. & d̄s erat uerbum & cetera. que tanto uirtutis ponde grauida re-

liquit. ut si aliquando pl' intonare uoluisset. nec ipse cape mund' posset. **S**; & ambo sepe seorsū & in montē a dno ducti. & aliquando sonū de nube trificū p̄cipere meruerē: hic est filius meus dilect'. ipm̄ audite. Prisca quoq; nomina: mitis aptissima gestabant. Jacob enī supplantator: iohanes in q̄ e gr̄a uel dmi gr̄a dicit'. Namq; ille **Rp** & carnis curā dno uocante supplantare: et ipsam carnē herode trucidante gauisus ē contempnē. iste ob amōis p̄cipui gr̄am quā unguinali gl̄a meruāt. super redemptoris sui pectus incena re-

Et andream & philippū. et barcholomeū. & matheum & thomam.

Andreas grecū nomen ē. & interpretat' uirilif: ab eo quia grece uir appellat' anner. Quo aptissime uocabulo decorat' ille q̄ ad p̄dicationē iohannis mox agnū dī sequi. uidere & audire curauit. et postmodu ipm̄ se uocantē relicto omnib' sequi. ipi p̄petuo adherere n̄ tardauit. **Philippus** os **Rp** lampadis siue lampadaꝝ inter-

pretatur. Et recte quia uocat a
dnō lumen grē quo ipse in corde
accensus atq; illustratus ē: cōfes-
tim inuento frī portis officiū p-
pinare studuit dicens. Quē scrip-
sit moyses in lege & pphe: inueni-
mus ihm filiū ioseph anazareth.
R̄p Bartholome' syrum ē nō breu'
& interpretatur filius suspenden-
tis aquas. Ad euidēt' filiū dei
sonat: qui p̄dicatoꝝ suoz mentes
ad celestia cōtemplanda suspen-
dit: ut quo celsa liberi p̄uolant.
eo t̄renoz corda feratius dictoz
suoz guttis inebrient. **R̄p** **Matheus**
donatus d̄r: uidelicet q̄a mag-
no di munē de theloneario ac
publicano in apli est & euangliste
delegatus officiū. **R̄p** **Thomas** ^{abyssus} ut ge-
min' qd̄ grece dicit didim': que
utraq; interpretatio ei statim cō-
gruit. Didim' & enim recte uoca-
ri potuit p̄t̄ dubiū cor: i. cre-
dendo effectū dnice resurrectio-
nis. **R̄p** **Abyssus** idē potuit iure
dici: cū altitudinē dnice uir-
tutis i. resurrectione celebrata.
certa fide penetrauit. **R̄p** **Notan-**
dum sane qd̄ aploꝝ nomina de

scribens euanglista mathis ita ponit:
philipp' & bartholomeus. thomas
& mathis publican'. **R̄p** **Ueti** ergo eu-
uangeliste i. iunctione nominū
p̄mū ponunt mathim. & postea
thomā & publicanū cum nō as-
cribunt: ne antique ḡsationis
recordantes suggillare euanglistā
uidētur: ipse ū & post thomā
se ponit & publicanū appellat:
ut ubi abundauit peccm. super-
habundet gratia.

R̄p **Et iacobum alphi & thaddeū**
R̄p **Iacobu** alphi cū additamento
posuit: ad distinctionē iacobi
zebedei. Ipse est qui in euangl'is no-
minat' frater d̄ni & in eplā ad
galathas: quia maria uxor al-
phi soror fuit marie mat̄i d̄ni.
Quā mariā cleophe iohanes euangl'
ta cognominat. fortasse q̄a uel
isdē alpheus & cleophas ē dictus:
uel ipsa maria defuncto post
natū iacobū alpheo ^{cleophe} nupsit. **R̄p** **Ua**
ū iacob; m̄ito filius alphi id ē
docti sit cognominat'. ipsi testan-
tur apli: qui cum post d̄ni pas-
sionē statim iherosolimoz ordi-
nauerūt ecclē. **R̄p** **Thaddeus** autem

ipse est que lucas in euglo suo & in actib; aplos iudam iacobi nominat. Erat enim frat iacobi fratris dñi: ut ipse in epla sua scribit. Unde & ipse frat dñi uocabatur attestantib; ciuib; ipsi: qui de uirtutib; eius stupentes aiebat. Nonne iste fabri filius marie: frater iacobi & ioseph & iude & symonis:

Et symonē chananēū. & iudam scarioth. qui & tradidit illum.

Et hos cū additamēto posuit: ad distinctionē symonis pet. & iude. & iacobi. Symon autē chananēus a cana uico galilee cognomē accepit: qd lucas euglista cū interpretatione posuit. symon zelotes.

Chana quippe zelus: chananēus **ῥῥ** dicitur zelotes id est emulato: Judas autē scarioth aut a uico in quo ortus ē: aut ex tribu ysachar p̄sagū sue dampnationis uocabulū sumpsit. Ysachar quippe qd dicitur merces: p̄cium p̄ditionis insinuat. Scarioth autem **ῥῥ** qd memoria mortis interpretat. arguit eū non repente p̄suasū: s; meditatū duntaxat dñice traditionis patrasse flagiciū: qui n̄

p̄ imprudentiā s; p̄ p̄uidentiam int̄ aplos eligit. Quanta enī est uitas: quā nec aduersari minister in firmat. Quanta moralitas dñi: qui p̄clitari apud nos iudicium suū qm̄ affectū maluit. Suscepit enī hominis fragilitatem: & idō nec has partes in firmitatis recusauit humane. Voluit deseri. uoluit p̄di. uoluit ab aplo suo tradi: ut tu a socio desertus. a socio p̄ditus. moderate feras tuū errasse iudiciū: p̄fisse beneficiū. Ordinatū autē in monte aplis qui ad p̄dicandū euglm̄ mittent. apte subdit.

Et ueniunt ad domū.

Electos namq; in monte aplos ad domū reducit: quasi tacite eos admonens. ut post acceptū aplatus gradū ad cōscientiā suā redeant. & quo ampliore docendoꝝ curā suscepunt p̄ploꝝ: solleret ipsi habitacula mentū suarū considādo penetrent: & ne quid ibi forte occulti in spectoris oculos offendat inueniat. sedula examinatioē p̄quirant. Sic enī quisq; p̄ro

animū rite regit: si a suo p̄us corde
studiosa exploratiōe q̄cquid i he-
reat prauitatis expurget.

Et cōuenit iterū turba: ita ut n̄
possent neq; panē manducare.

Quā felix occupatio saluatoris:
quā beata frequentia turbe cōflu-
entis: cui tantū studiū ad audien-
dum uerbu dei. tantū fuit ad ob-
tinendā salutē: ut auctori salutē
cū eis qui secū erant ne uescen-
di quidē hora solatio uitę mise-
ris impendendo libā maneret.
Stinā dñe ihesu & in n̄i tempo-
ris tuo tantū gratie tuis fidelib̄
largiaris: qui doctores suos assi-
duitate discendi n̄ solum ab ap-
petitu carnaliū uoluptatū. ue-
rum & non nunq̄m ab ipsa pa-
nis quoq; cottidiani p̄ceptione
p̄pediant. S; quē turba frequē-
tat externa: uideamus quanti
he p̄pinq̄oz estimatio pendat.

Sequitur.

Et cum audissent sui: erierūt
tenere eū. Dicebant enī: quō in
furorem uersus est.

Uere sicut ipse dicit alibi. non
est p̄pha sine honore: nisi impa-
tria sua & in domo sua. Quem

enī exteri quasi auctore uitę et
sapienciā dei adire. uide & audi-
re desiderant: hunc p̄pinq̄ quasi
mentis impotē esse ligandū de-
cernunt. Quia enim altitudinē
sapiencię quā audiebat capere nō
potant. quasi alieno eū sensu
locutū esse credebant: iuxta ex-
emplū eoz qui sacram̄tum car-
nis ei manducandi & bibendi
sanguinis n̄ ferentes aiebant.
durus est hic sermo. q̄s potest eū
audire: & p̄pterea retro abierūt.
i iam n̄ eū illo ambulabat. **A**-
legorice aut̄ in eo qd̄ turba ad il-
lum ueniente frequenti. ut fu-
riosus a suis cōtempnit. sal' cre-
dentiū de gentib; appbatur: et
inuida iudeoz p̄fidia notatur.
de quib; ait iohannes. **I**n p̄pa ue-
nit: & sui eū non receperunt.
Multū sane distat int̄ eos qui
uerbum dī p̄mentis tarditate
n̄ intelligunt: & eos q̄ hoc quod
intelligunt de inducta blasphemā
ac p̄secunt. **I**is & enim
spes salutis adhuc si forte in-
tellexint restat: illis autē qui
nolentes intelligere ut bene

agant iniquitatē meditantē in cubili suo. que spes saluandi re- manet. cū & hoc qd iam p salute anime sue recte intelligendo p- ceperunt. detestando atq; odys in- sequendo reicere cōtendit. **U**ide enim quid sequit^r.

Et scribe q ab iherosolimis descē- derant dicebant. qm beelzebub habet. & quia in pncipe demonioz

Nec sine causa **F**ecit demonia. qui tantū blasphemie dno infe- rebant ab iherosolimis descendit se dicunt: s; futurū utiq; poten- debant. eū ac iuib; urbis illius usq; ad mortē esse psequendū. Legim^r quidē supra. qā multa turba a galilea ⁊ iudea secuta est eum: & ab iherosolimis. ⁊ ab ydumea & tñsiordanen & q cir- ca tyrum ⁊ sydonē. multitudo magna audientes que facie- bat uenerē ad eum. Turba ergo ab iherosolimis ueniēs secuta ē dnm: sic & ab alijs regionib; iu- deoz siue etiā gentiū. Qs enī nescit ydumeā tyrū ⁊ sydonē. puintias siue ciuitates fuisse gentiliū. **S**; scribe ab iheroso-

lumis descendentes blasphemus illū psequerant^r horrendis: quia sic nimirū erat passionis tempe- futurū. ut turba illū ppli iude- orum cū palmis ac laudib; ihe- rosolimā pduceret. gentiles ui- dere desiderarent: s; scribe ⁊ seni- ores ppli de eius nece tētarēt. Turbis ergo que min^r erudite uidebant^r dnm semp facta mi- rantib; illi cont^r uel negare hec uel que negare nequērat sinistra int̄pretatione puerce laborabant: quasi n̄ diuinita- tis. s; opa essent imundissimi sp̄e idest beelzebub. q d̄s erat accaron. Nam beel quidē ipse est baal: zebub autē musca uocatur. **H**ec uixta quedam mendosa exemplaria. **L**ittā d. in fine est nominis legen- da s; b. Beelzebub ergo baal muscaz idest uir^r muscaz siue habens muscas int̄pretatur. ob sordes uidelicet imolaticy cruoz. ex cuius spurcissimo ritu uel nomine pncipē de- monioz cognominabant.

Et conuocatis eis: in parabolis

dicebat illis. Quomodo potest sathanas sathanam eicere. Et si regnum in se diuidat. non potest stare regnum illud. et si domus super semet ipsam dispiciatur. non poterit domus illa stare. Non potest regnum et ciuitas contra se diuisa prestare.

Quomodo concordia paruę res crescunt. sic discordia maxime dilabuntur. Si ergo sathanas pugnat contra se. et demon inimicus est demoni. deberet iam mundi uenisse consummatio. nec haberent in eo locum aduersarie potestates. quarum inter se bellum pax hominum est. Si autem putatis scribas et pharisei quod recessio demonum. obedientia sit in principem suum. ut homines ignorantes fraudulenta simulatione deludant. quid potestis dicere de corporum sanitatibus. quas dominus perpetravit. Aliud est si membrorum quoque debilitates. et spiritualium uirtutum insignia demonibus assignetis. Et si sathanas consurrexit in semetipsum dispertitus est. et non poterit stare si finem habeat. Hoc dicens ex ipsorum confessione

uolebat intelligi. quod meum non credendo. in regno diaboli esse elegerint. quod utique aduersum se diuisum stare non posset. Uigant ergo pharisei quod uolunt. Si sathanas sathanam non potest eicere. nichil contra dominum quod dicent inuenire poterunt. Si autem potest. multo magis se prospiciant et recedant de regno eius. quod aduersum se diuisum stare non potest.

Nemo potest uasa fortis ingressus in domum diripere. nisi prius fortem alligerit. et tunc domum eius diripiat.

Fortem diabolum dicit. uasa eius homines ab eo deceptos. domum eius mundum qui in maligno positus est. in quo usque ad saluatoris aduentum male pacato perciebatur impio. quoniam in cordibus infidelium sine ulla contradictione quiescebat. Alligauit autem fortem dominus. hoc est ab electorum seductione comprehendit. diabolum. et tunc domum eius diripuit. quia creptos a diaboli laqueis eos quos suos esse prouidit. ecclesie sue membris adunauit. ac per distinctas in ea graduum uariarum digni-

tatis ordinauit. Vel certe domū
 eius diripuit: quia omīs mundi
 partes quib; olim hostis dñabat
 antiquus: aplis aplōz q; successo-
 rib; ut insua quisq; p̄uincia
 reuocatos ab errore p̄p̄os ad uia
 uite cōuerteret distribuit. Os
 tendit ergo p̄ parabola s; iā ma-
 nifestissimā dñs. qđ non cōcor-
 di fallax opatione cū demonib;
 ut calumpniabant. s; diuersa pr-
 fuis atq; aduersa uirtute diui-
 nitatis homines a demonib; li-
 beraret: idōq; grande scelus cō-
 mittent. qui hoc qđ dei ēē cog-
 nouerant. diaboli ēē clamabat.

**Amen dico uobis qm̄ omnia
 dimittent filij hominū peccā-
 & blasphemie qđ blasphemauerunt.**

Omnia peccata & blasphemie
 n̄ passim dimittunt omīb; homi-
 nib; sed his qui dignam p̄nati-
 bus suis in hac uita penitentiā
 egerint: neq; ullū habet locum
 prauae assertionis uel nouacia-
 nus. ut penitentib; eis q̄ in mar-
 tyrio lapsi sūt ueniā neget esse
 t̄buenđā. uel origenes ut asse-
 rit post iudiciū uniuersale tran-

actis licet scēoz uoluminib; inu-
 meris cunctos peccatores ac blas-
 phemos ueniā peccatoz esse cōse-
 cuturos. atq; ad regnū celeste p̄-
 ducendos. Cui errore sequentia
 quoq; dñi uerba redarguit: cū

**Qui autē blasphemauerit in sp̄m sc̄m nō habet re-
 missionē in c̄t̄num: s; reus erit**

Qui ergo **sc̄t̄m delicti.**
 manifeste intelligens opa dī. cū
 de uirtute negare n̄ possit. eadē
 stimulat inuidia calumpniat.
 & xp̄m deiq; uerbu i opa sp̄e sc̄i
 dicit esse beelzebub: isti n̄ dimit-
 tetur neq; in p̄senti sc̄lo neq; in
 fut̄o: non qđ negem⁹ & ei si pe-
 nitentiā agere uoluit. posse di-
 mitti ab eo. qui uult omīs homi-
 nes saluos fieri & in agnitionē
 uitatis uenire: s; qđ ipsi iudici
 & largitori ueniē credentes. qui
 se penitentiā semp accepturū.
 & hanc blasphemā nunqm̄ di-
 cit esse remittendā. credamus
 hunc blasphemū exigentib; me-
 ritis sicut nunqm̄ ad remissio-
 nem. ita nec ad ipsos digne pe-
 nitentię fruct⁹ eē p̄uenturū.

iuxta hoc qđ iohannes euangelista de
quibđam mīto siue blasphemie ex
cecatū ueracissime scēpsit. Propterea
nō poterant credere. qđ itēm ysaias
dixit. excecāu oculos eorū. & indu
raū cor eorū ut nō uideant oculis.
& intelligant corde. & cōuertan
tur & sanem illos. Sola ergo
blasphemia in spm̄ sc̄m̄ qua qđsq;
in similitudine diaboli & angloꝝ
cuius cōtē conscientia suā maies
tatem dicitatis obpugnare nō tre
pidat. nō habet remissionē in eter
num. s; reus erit et̄m delicti. sic
euangelista manifeste declarat. qđ
posito hoc dñi testimonio subiū
xit atq; ait. qm̄ dicebant spm̄
imundū habet. Nā neq; hi qđ
spm̄ sc̄m̄ non esse neq; qđ he esse
quidē s; dñm non esse. neq; qđ he
dñm quidē esse s; patre filioq; mi
nore in credunt & confitentur.
qđ nō in uidentia diabolica s; hu
mana ignorantia ducti faciūt
hoc. inremissibilis blasphemie
ēmine tenent. quia ū p̄ncipes
iudeorū & quicq; similes. inuidie
peste corrupti maiestatem blas
phemant. sine fine p̄bunt. Ad

ū scđm̄ math̄m dicit. cum qui
blasphemauit in spm̄ sc̄m̄. uel
uerbū dixerit in spm̄ sc̄m̄. non
habere remissionē neq; in hoc se
culo neq; in futū. datur intelligi
quasda culpas in hoc seculo. qđda
ū in futuro laxari. Ad enī de uno
negatur. cōsequens intellectus pa
tet. quia de quibđa conceditur.
s; tam hoc de minimis paruisq;
peccatis fieri credendū est. sic
est assiduus ociosus sermo. imode
ratus risus. uel peccatū curę rei
familiaris. que uix sine culpa
uel ab ipsis agitur qđ culpā qua
liter declinari debeat sciunt.
aut in ū grauibus culpis errore
ignorantię que cuncta & post
mortē grauant. si adhuc in hac
uita positus minime fiunt re
laxata. Hoc tam sciendū est qđ
illie saltem de minimis nil qđsq;
purgationis obtinebit. nisi bo
nis hoc actibus in hac adhuc ui
ta positus. ut illic obtineat pro
Et uenit **S** mereatur.
mater eius & fr̄s. & frat̄s stantes
miserē ad eū uocantes eū. & se
debat circa eū turba. & cetera.

Frs dñi nō filii beate semper
 uirginis marie iuxta eluidiū.
 nec filii ioseph ex alia uxore iux-
 ta quosda putandi: s; eoz poti⁹
 intelligendi sē esse cognati. Sa-
 ne qđ dñs admatrē fratresq; ro-
 gatus ab officio uerbi dissimu-
 lat egredi: n̄ materne refutat
 obsequia pietatis. cui⁹ p̄ceptum
 est honora patrē tuum ⁊ matrē.
 s; patris se mystis ampli⁹ quā
 matris debere monstrat affec-
 tib; idem nob̄ exemplo qđ uer-
 bo cōmendans cū ait. Qui amat
 patrē aut matrē plus qm̄ me:
 n̄ est me dignus. Non iniurio-
 se fr̄s contempnit: s; op⁹ spūale
 carnis cognationi p̄ferens. re-
 ligiosiorē cordiū copulā docet
 esse qm̄ corporū. **M**ystice autē ma-
 ter ⁊ fr̄s ihu. synagoga ex cui⁹
 carne est editus ⁊ ips̄s est iude-
 orum: qui saluatore intus do-
 cente uenientes intrare neq̄-
 unt: cui⁹ spūaliter intelligē dic-
 ta negligunt. **P**reoccupat enī
 turba eius ingredit⁹ domū: ei⁹
 auscultat⁹ sermonib;. ut euglis-
 ta matheus declarat: qđ disse-

rente iudea gentilitas ⁊ fluxit
 ad xpm̄: atq; in t̄na uite mystia
 quanto fide uicini⁹. tanto mē-
 te capaci⁹ hausit: iuxta quod
 psalmus ait. **A**ccedite ad eū. ⁊

Et dicunt ei. **I**lluminamini.
Ecce mat̄ tua ⁊ fratres tui fuerit
 querunt te. **R**espondēs eis ait.

Que est mat̄ mea ⁊ fratres mei.
Intus uerbū. intus est lumen.
 unde alibi. **U**t intrantes inqt
 uideant lum̄. Si ergo fuerit stan-
 tes nec ipsi agnoscunt⁹ parētes.
 ⁊ ppter ur̄m fortasse n̄ agnosci-
 tur exemplū: quēadmodū nos
 agnoscemur si fuerit stem? **F**uerit
 enim stantes uolunt dñm ui-
 dere cognati ipsius. cū iudī spū-
 alem in lege sensū hō querentes.
 sese ad custodiā litte fuerit fixe-
 runt: ⁊ quasi xpm̄ poti⁹ ad car-
 nalia docenda cogt̄ exire. quā
 se ad discenda spūalia consenti-

Et circū. **S**unt ingredi.
 spiciens eos qui in circuitu eius
 sedebant ait. **E**cce mat̄ mea ⁊
 fr̄s mei. **Q**ui enī fecit uolunta-
 tem dī: hic frater meus et so-
 ror mea et mater est.

Cum is q̄ uoluntatē dei fecit. so-
ror & frater dñi dicitur: p̄p̄ utriū
q; sexum qui ad fidē colligit̄ mirū
nō est. Mirandū uero ualde est: q̄
modo & mater dicat̄. fideles & enī
discipulos: fr̄s uocare dignat̄ est.
dicens. **I**te nuntiate fratrib̄ meis.
Qui ergo frater dñi fieri ad fidē
ueniendo potuit: querendū est
quom̄ & mater esse possit. S; sciē
dum ē nobis: quia q̄ ihu frat̄ et
soror est credendo. mat̄ efficitur
p̄dicando. Quasi enī parit dñm
quē cordi audientis effudit: et
mat̄ efficit̄. si p̄ eius uocē amor
dñi in p̄ximi mente generat̄.

.III.

Et iterū cepit docere. **I** xi.
Si euāḡm̄ mathei **I** ad mare.
inspicim̄: patet p̄fecto hanc doc-
trinā dñi ad mare eadē die qua
superiore in domo celebratū esse
sermonē. Terminato namq; eo
sermone: subiunxit cōtinuo ma-
theus dicens. In illo die exiens
de domo sedebat secus mare: &
congregatē sē ad eū turbe mul-
te. & cetera. Non solū autē facta
& uerba dñi: uerū etiā itinera
ac loca in quib; uirtutes opat̄

& p̄dicat: celestib; sē plena sacra-
mentis. Post sermonē quippe in
domo habitū. ubi nefanda blas-
phemia demoniū habere dictus
est. egrediens docebat ad mare:
ut ostendēt se relicta ob culpam
p̄fidie iudea. ad gentes saluan-
das esse transiturū. Gentilium
namq; sup̄ba & incredula diu-
corda: m̄to tumidis amarisq;
fluctib; maris assimilant̄. Do-
mū uero dñi: p̄fidam fuisse iu-
deam quis nesciat. S; relicta
domo in qua blasphemias per-
pessus est impior. cepit docē ad
mare: quia derelicta ob incre-
dultatē synagoga. ad colligen-
dam p̄ ap̄t̄os ppli gentilis mul-
titudinē uenit. Unde apte p̄-
mittit̄. qd̄ eo in domo p̄dican-
te mat̄ ac fr̄s eius foris stete-
runt. & quasi agniti ab illo n̄
sē: ac sic de domo exiens ad
mare docturus transierit: q̄a
postq̄m̄ synagoga ad custodiā
se litte foris fixit. int̄nisq; dñi
& fidi archanis figuras legis
anteponē maluit: dñs sac̄m̄ta
salutis q̄ illic sp̄uerat. externis

portem nationibus contulit.

Et congregata est ad eum turba multa ita ut in nauim ascendens sederet in mari & omnis turba circa mare super terram erat: & docebat illos in parabolis multa.

Quod turba multa ad dominum docente ad mare congregata est: significat frequentiam populi predicantibus; apostolis ad fidem ueritatis confluentium. Quod uero ipse nauim ascendens sedebat in mari: prefigurabat ecclesiam in medio nationum non credentium & contumacium edificandam. Quia enim dominus sedet in nauim in medio mari posita: cum mentes fidelium inter infideles commorantium gratia sue uisitationis illustrat: dilectamque in his mansionem consecrat. Porro turba que circa mare super terram posita uerbis domini auscultabat: ita ut nec fluctibus maris tangeretur: nec cum illo in nauim transiens fluctibus sederet: illo aptissime figuram gestat: qui nuper ad audiendum ueniant. Et quidem pietate animi a reproborum amaritudine: obscuritate: in stabilitate secre-

ti sunt: sed necdum celestibus mysteriis que desiderabant se imbuti.

Et dicebat illis in doctrina sua.

Audite. Ecce exiit seminans ad ipse dominus in **S**eminandum sequentibus; hanc parabola exponens: semen esse uerbum dei. seminantem uero se ipsum asseuerat. Ad uero dicit: quia exiit seminans ad seminandum: nobis querendum reliquit. Exiit ergo seminans ad seminandum: quia dominus de sinu patris egrediens uenit in mundum: ac uerbum ueritatis quod apud patrem uidit: humano generi uel per se ipsum: uel per eos quos instituit ipse seminauit: iuxta quod in eius laudibus dicit abacuc. **E**xisti in salutem populi tui: ut saluos facias. christos tuos: id est eos quos unctio spiritus tui consecrare: ac tui se nominis participes facere dignaris. Vel certe exiit ad seminandum: cum post uocatum ad fidem suam partem synagoge electam: ad collectionem quoque gentium gratie sue dona diffudit. Ad ipsum etiam suo itinere designauit: cum post predicationem

domi habitā. ad mare docturus
exit. **V**eniq; in domo p̄dicans.
quosdā ob blasphemie sue scelus
inremissibile deseruit. q̄sdā ob
deuotionē pietatis matrē suā
appellauit. i. fr̄s. quo differentiā
manifeste iudee gentis exp̄mit.
in q̄ multi dño rebelles. n̄nulli
sunt diuina adoptione con-

Et dū seminat. **I** digni.
Aliud cecidit circa uia. & uene-
runt uolucres. i. comederūt illud.
In euglo luce. ita de hoc sermo-
ne scriptū est. Aliud cecidit sec̄
uiā. i. conculcatū est. & uoluc̄s
celi comederūt illud. Quocūq;
ergo dñs in hac parabola expo-
nere ipse dignat̄ est. pia fide
suscipienda s̄t. que uero tacita
m̄e intelligentie dereliq̄t. eque
pia intentione p̄quirenda. ac
p̄stringenda s̄t breuit̄. Semen
qđ circa uia cecidit. duplici le-
sura dispartit. i. ab itinerantib;
scilicet conculcatū. & a uoluc̄-
bus raptū. **V**ia ergo est mens
sedulo malarū cogitationum
meatu t̄ta atq; arefacta. ne
uerbi semen exape ac germi-

nare sufficiat. atq; idō queqđ bo-
ni seminis uicina talis uite 9
tigerit. p̄t. quia imp̄bo pessime
cogitationis t̄nsitu conculcatū
a demonib; rapit̄. qui recte uo-
lucres celi. siue q̄ celestis sp̄ua-
lisq; sunt nature. siue q̄ per
aeria uolitant appellantur.

Aliud ū cecidit sup̄ petrosam.
ubi n̄ habuit t̄ram multā. et
statim exortū est qm̄ nō habebat
altitudinē terre. i. qm̄ exortus ē
sol exstuauiit. eo qđ n̄ haberet
radicem exaruit.

Et hui' myst̄ium seminis dñs
exposuit. In qua uidelicet expo-
sitione discam̄. quia nequaquā
ipse res in una eademq; signifi-
catione semp̄ allegorice ponant̄.
Namq; petm̄ duriciā p̄terue-
mentis. t̄ram lenitacē anime
obedientis. solem dicit feruorē
p̄secutionis seuuentis. cū ipse
solē alibi in bono ponat dicens.
fulgere iustos in fut̄o q̄si solem
in regno pat̄s eor̄. & in structu-
ra domus sp̄ualis fodiendū ī
altum. t̄ram eiciendā. i. petm̄
in fundamento doceat eē ponen-

dam hoc est ab imo cordis sinu cogitationes terrenas expurgandas et fortitudinem fidei inuictę p[ro]ph[et]is in fundamento bonorum opum inserendam esse moneat. In hoc ergo loco altitudo terre que competenter exulta semini uerbi debuit excipere p[ro]bitas est animi disciplinis celestibus exercitati atque ad auscultandum obediendumque diuinis eloquijs regulariter instituti. Petrosa uero loca que tenui cespite concerta susceptum semen cito germinare queunt. si uim radicis figende non habent. illa nimirum sunt p[ro]cordia que nullis disciplinę studijs erudita nullis temptationum ^{platonib[us]} semollita dulcedine tantum auditu sermonis ac p[ro]missis celestibus ad horam delectant. si in tempore temptationis recedunt. quia cum monitaneam celestis oraculi dulcedinem in sicca s[er]uitate p[re]tendunt. quasi locus semini s[er]uo deputat. magna lapidum congeriem paucis terre humo cooptat. Que ideo ad fructum puenire iusticie non ualent. quia paru[m] inest desiderij salutaris quod semini uitę

concupiat. et multum inest duricie nocentis quod fructui salutis obstat. **E**t dicebat. Qui **I**nsistat. **H**abet aures audiendi audiat. Quotiens hec admonitiuncula uel in euangelio uel in apocalypsi iohannis in[ter]ponit[ur]. mysticum esse hoc quod dicitur. atque ad audiendum descendendumque salubre in sinuat. Aures enim audiendi. aures se cordis. et sensus interioris auris. obediendi et faciendi que iussa sunt. **I**stis autem qui foris se in parabolis omnia fiunt. ut uidentes uideant non uideant. et audientes audiant non intelligant. ne quando conuertantur et dimittant eis peccata. **N**otandum in his **C**at[er]a. d[omi]ni uerbis quia non solum ea que loquebatur. uerum et que faciebat parabole fuerunt id est rerum signa mysticarum. cum dicunt illi quibus in parabolis omnia fiebant. neque que uidebant neque que audiebant ad intellectum potuisse perducere. Quod enim obstaret intuentibus ne ea que uiderant eius facta eius uel itina intelligerent. si non in his aliquid amplius

quoniam carnis oculis patebat. spiritualiter
uellet intelligi. Illis ergo qui foris
sunt neque appropinquat pedibus domini
ut accipiant de doctrina eius in
parabolis omnia fiunt. et facta
scilicet et uerba saluatoris. quia
neque in his que operabatur uirtu-
tibus neque in eis que predicabat ar-
chanis cum cognoscere dominum ualent.
ideoque ad remissionem peccatorum que
per gratiam fidei ipsius obtinenda est

His autem sunt que circa uiam ubi se-
minat uerbum. et cum audierint ue-
nit sathanas confestum et auferit.

Uerbum quod seminatum est in corda eorum.
Ista hac domini expositio. **I**n cetera.
ne omnes eorum qui audire quidem
uerba salutis potuerunt. sed ad salu-
tem peruenire nequeunt. distantia
prehendit. Sunt namque que uerbum
quod audiunt. nulla fide. nullo in-
tellectu. nulla saltem temptan-
de utilitatis occasione percipere
dignantur. quorum indisciplinatis
ac duris cordibus. mandatum uer-
bum. confestum inmundi spiritus quasi
uic tritice uolucres semen eripiunt.
Sed qui auditi uerbi et utilitate

perbent et desiderium gustant. sed ne
ad id quod perbent perueniant. alios huius
uite aduersa terrendo. alios per se
blandiendo retardant. quorum pri-
mos dominus terre petrose. sedos com-
parat terre spinose. Excipiunt
sane gentiles. qui nec audire que-
dem uerba uite merentur. Nec
mirum uideri debet quare spinis
diuicias comparauit dominus. cum ille
pungant. iste delectant. Recte
enim spinis uocantur. quia cogitati-
onum suarum punctioibus mentem
lacant. et cum usque ad peccatum
pertrahunt. quasi in flicto uulnere
eruentur. Sed exceptis uiciorum pun-
ctionibus. diuitiarum cupido mentem
plurimum deuastat. ac securam
esse finit. Cum enim quisque sollici-
tus inuigilat quo ordine siue
arte ea que nodum habet acqui-
rat. qua rursus prudentia ea que
iam acquisierat conseruet. qua
denique gloria ac dignitate acquisi-
torum copia perfruat. quantis ne-
cesse est misera mens per horas sin-
gulas curarum stimulis exulcere-
tur. Unde apte dominus in exposi-
tione spinarum appellatur diu-

clat: p̄misit erumpnas dicens.

Et alii sunt qui in sp̄mis seminātur. hi s̄ qui uerbū audiūt. ⁊ erūne sc̄li ⁊ deceptio diuitiarū. ⁊ circa reliqua concupiscentiē int̄euntes suffocant uerbū. ⁊ sine fructu.

Erumpne inq̄t. **S**ufficiunt sc̄li ⁊ deceptio diuitiarū. Quēcūq; enī superuacuū diuitiarū decipit appetitus: necesse ē mox curarū erumpna ⁊ tinuaz comitās siue ⁊ precurretes affligat. Quid enim erūpnosi? illis qui quanto plura habent tanto plus egent. ⁊ min⁹ s̄ ipsis habere uidentur. Juxta qđ ⁊ poetarū quidā philargiris illudens ait. crescit amor nūmi quantū ipsa pecunia crescit. quantoq; feliciores n̄ solum appetitu ueraz diuitiarū uerū ⁊ ipso contemptu falsarū qui se esse ueracit̄ fatent̄. tanquā nichil habentes ⁊ omnia possidentes. Bene autē cū dixisset ⁊ erūne sc̄li ⁊ deceptio diuitiarū. addidit. ⁊ circa reliq̄ concupiscentiē. Precipit enī sc̄ptina. Concupiscent̄ sapientiā serua mandata: ⁊ dñs p̄bebit illa tibi. **V**itum.

dicit. Beatus uir q̄ timet dñm: in mandatis ei⁹ cupit nūmis. Cui cont̄ qui neglecta sapientia mādatatq; dñi contemptis circa reliqua concupiscent̄ aberrat. nec fructū accipe sapientiē. nec ad gaudiū potest uerz beatitudinē attingē. Suffocant enī hui⁹cūq; concupiscentiē uerbū. quia inportunis cogitationib; suis guttur mentis strangulat: ⁊ dū bonū desiderium intrare ad cor n̄ sinūt. quasi adicū flatus uitalis necant. Cui iusto iudicio ⁊ t̄ngit. ut quantū circa reliqua concupiscit̄. tantū longe absit ab illo paup̄um sp̄u ac desiderio quo cupiunt dissolu ⁊ esse cū xp̄o. qñ potius timet miser qđ reuera euentūm est ei. dissolu ab hac uita ⁊ esse cum diabolo.

Et hi sunt q̄ supra t̄ram bonā seminati s̄ qui audiūt uerbū ⁊ suscipiunt ⁊ fructificant. unū t̄ginta. unū sexaginta. unum **T**erra bona hoc **S**centū. est fidelis electoz conscientia. omnib; t̄bus terre neq̄m prouentib; contraria facit. quia

& cōmendatū s̄ semen uerbi li-
benter excipit. et exceptum in-
ter aduersa ac p̄s̄pa constanter
ad fructus usq; tempora cōser-
uat. Fructificat autē & facit
unū tricesimū. & unū sexagesi-
mū. & unū centesimū. tricesi-
mū uidelicet cū fidem sancte
trinitatis deoꝝ cordib; insinu-
at. sexagesimū cū p̄fectionem
docet bonę opationis. nā q̄a
in senario num̄o mundi or-
natus expletus est. recte p̄ hęc
bona opatio designat. centesi-
mū. cū in uniuersis que agim̄.
querenda nobis in regno celesti
p̄mia demonst̄at. Centū nāq;
que ḡputando ī dext̄am tran-
ferunt. recte in significatiōe
ponunt. p̄petuę beatitudinis.
Siquide triginta & sexaginta
in leua adhuc manū ḡtinent.
centū transeūt ad dext̄am.
Quāuis enī magna fides que
nobis cognitionē nr̄i condito-
ris reuelat. in hac tam̄ ambo
s̄e uita necessaria. p̄mum ū
fidei & opationis que p̄ dilec-
tionē exercetur. ī futura ē uita

si
magna sint opa
q̄b; fides ne sit otio-
sa cōsumatur.

spandū. **E**t dicebat illis.
Nunq̄d uenit lucerna ut sub
modio ponat̄ aut sub lecto.
Bonne ut sup candelabrū po-
natur. **Q**uia supra
dixerat apl̄is & eis qui cū illis
erant. uobis datū est scire mys-
teriū regni dei. illis autē qui
foris s̄e in parabolis om̄ia fiunt.
nō ostendit p̄ eos aliquando &
ceteris idē mysterium cē reuela-
dum. & p̄fectus omnū qui do-
mū dei essent intraturi. fidi-
flāmis illustrandū. Quib; etiā
uerbis typice docet fiduciam
p̄dicandi. ne q̄s timore carna-
lium īcommodoz lucē scien-
tię qm̄ nouit abscondat. Ho-
dy namq; & lecti nomine. ui-
tam hac presentē. & carnē in
qua uiuim̄. lucerne autē uo-
cabulo uerbu quo illustram̄
designat. Nam q̄a temp̄ uite
nr̄e sub certa diuine p̄uisionis
mensura cōtinetur. recte mo-
dio cōparatur. Lectū ū anime.
corp̄ in quo temporalit̄ inhabi-
tans quiescit. recte appellari
posse q̄s nō uideat. Vnde sa-

nato cuida dicit. **S**urge tolle lectum tuum: & uade in domum tuam. Quid est apte dicere. Surge de corpore negligentie. & corpus meum desideris diutius iacebas. inertiā bonorum operum. sedulo at tolle. & sic domum eterne habitationis premia bonorum operum percipitur ingredi. Qui ergo amore uite temporalis & illecebrarum carnalium occultat uerbum dei. quasi modio uel lecto lucernam operit: quia conscientia carnis proponit manifestationi ueritatis quam predicare metuit. **S**uper candelabrum autem ponit lucernam. qui corpus suum ministerio dei subicit: ut superior sit predicatio ueritatis. & inferior seruitus corporis: per ipsam tamen corporis seruitutem excelior luceat doctrina: que proficia corporalia. id est puocem & linguam & ceteros corporis motus. in bonis operibus insinuatur discipulis. **S**uper candelabrum ergo ponit lucernam: cum dicit apostolus. Non sic pugno tanquam aerem ceclens: sed castigo corpus meum &

seruituti subicio: ne forte alius predicans ipse reprobis inueniam.

Non enim est aliquid absconditum quod non manifestetur: nec factum est occultum. sed ut impala ueniat.

Nolite inquit erubescere euangelium dei: sed in tenebras persecutorum lumini uerbi supra uerum corporis candelabrum leuate: fixa mente retinentes illum retributionis eterne diem. quo illuminabit deus abscondita tenebrarum. et manifestabit cogitationes cordium. **T**e enim & uos a deo laus: & aduersarios ueritatis pena manet eterna. **A**udiat.

Si quis habet aures audiendi.

Si quis habet sensum intelligendi uerbum dei: non se subvertat. non auditum ad fabulas conuertat: sed scrutandis eis que ueritas dicit diligenter aurem accommodet: diligenter manus implendis eis que iam intellexit: diligenter linguam predicandis oportune importune subiciat.

Et dicebat illis. Videte quid audiatis. In qua mensura mensi fueritis: remetietur uobis.

& adicietur uobis.

Si sollerter inquit omnia que ualeatis bona facere. ac primis intinamare studetis. adert diuina pietas que uobis. & in p̄sen-
ti sensu altiora capiendi ac po-
ciora gerendi effectum conferat.
& infuturo sup̄ quam sperare nostri
dona uobis et̄ne retributionis

Qui enim habet da. *adiciat.*
bitur illi. & qui n̄ habet etiam
qd̄ habet auferetur ab illo.

Tota inquit intentione uerbo
qd̄ auditis reminiscendo & ser-
uando opam date. q̄a qui amo-
rem habet uerbi. dabitur illi et̄a
sensus intelligendi qd̄ amat.
At qui uerbi amore nō habet
audiendi. & si uel naturali in-
genio uel litterarum s̄ callere ui-
deatur exercitio. nulla uere sa-
pientie dulcedine gaudebit.
Qd̄ & specialit̄ dictum eē uidet̄
de aplis. quib; caritate fideq;
potit̄ datū est scire mystium
regni d̄i. & de p̄fidis iudeis q̄
in parabolis uidentes n̄ uide-
bant. & audientes n̄ intellige-
bant. qd̄ uidelicet litteram legi-

in qua gloriabant̄ essent amis-
suri. potest tam̄ & generaliter
accipi. qd̄ non nunqm̄ lectoꝝ in-
genios negligendo se p̄uat sa-
pientia. qm̄ tardus ingenio s̄
studiosus elaborando degustat.

Et dicebat. *Sic est regnum dei*
quē admodū si iacet homo se-
mentē in t̄ram & dormiat. et
erurgat ^{nocte} ac die. & semen germi-
net. & crescat dū nescit ille.
Uero enim t̄ra fructificat. pri-
mū herba. deinde spicam. dein
plenu frumentū in spica. Et
cū se p̄duxerit fructus. statim
mittit falcē. qm̄ adest messis.

Semen homo iacet in t̄ram.
cū cordi suo bonā intentionē
inserit. & postqm̄ semen iacta-
uerit dormit. quia iā in spe
boni opis quiescit. Nocte uero
erurgit ac die. quia int̄ aduer-
sa & p̄s̄pa proficit. & semen ger-
minat & crescit dum ille nes-
cit. quia & cū adhuc metiri i-
crem̄ta sua non ualet. semel
concepta uirtus ad p̄fectū du-
atur. et ultra t̄ra fructificat.
quia p̄ueniente se gr̄a mens

hominis spontanea ad fructum
 boni opis assurgit. **S**; hec eadem
 terra p̄mū herbam. deinde spicā.
 deinde plenū frumentū p̄ducit
 in spica. **H**erba quippe p̄ducere ē.
 inchoationis bonę adhuc tene-
 ritudinē habere. **A**d spicā uero
 herba p̄uenit. cū se uirtus ani-
 mo cōcepta ad p̄fectū boni opis
 p̄trahit. **P**lenū uero frumentū
 in spica fructificat. quando iā
 intantū uirtus p̄ficiat. ut esse
 robusti. i p̄fecti opis possit. **E**t cū
 se p̄duxerit fructus. statim mit-
 tit falcē. qm̄ tempus messis ad-
 est. **O**m̄p̄e enim d̄s p̄ducto fruc-
 tu mittit falcē & messē suam
 deserat. q̄a cū unūquēq; ad opa
 p̄fecta p̄duxerit. eius tempora-
 lem uitā p̄missā sententiā in-
 cidit. ut granū suū ad celestia
 horrea p̄ducatur. **C**ū igitur desi-
 deria bona cōcipimus. sem̄ in-
 tiam mittim⁹. cū uero operari
 incipim⁹. herba sumus. cū autē
 ad p̄fectum boni opis crescim⁹.
 ad spicā p̄uenim⁹. cū in eisdē
 opationis p̄fectione solidamur.
 iam plenū frumentū in spica

p̄ferimus. **N**ullus itaq; q̄ ad bo-
 num p̄positū adhuc in mentis
 tenuitudine esse cōspicitur. despicit
 atur. quia frumentū dei ab her-
 ba incipit ut granum fiat.

Et dicebat. **C**ui assimilabimus
 regnū dei? aut cui parabole com-
 parabim⁹ illud? **S**ic ē ut granū
 sinapis. qd̄ cū seminatū fuerit
 in t̄ra. minus est omnib; semini-
 bus que sunt in terra.

Regnū dei predicatio eugli ē.
 & noticia sēpturarū que ducit
 ad uitam. i de qua dicit̄ ad iu-
 deos. **A**uferet̄ a uobis regnū d̄i.
 & dabitur genti facienti fruct⁹
 eius. **S**imile est ḡ huicemodi
 regnū grano sinapis. qd̄ iuxta
 eugl̄m̄ mathei accipiens homo
 seminauit in agro suo. **H**omo
 q̄ seminat a plerisq; saluator in-
 telligitur. qd̄ animis credentiū
 seminet. ab aliis. homo ipse. se-
 minans in t̄ra siue in aḡ suo.
 hoc est in semetip̄o & in corde suo.
Quis est iste qui seminat. nisi
 sensus n̄r̄ & anim⁹. **Q**ui suscipi-
 ens granū predicationis. i fo-
 uens sementē humore fidei.

facit magro sui pectoris pullula-
re. Ad enim seminatū inquit fue-
rit in terra. minus est omnib' sem-
nibus que sunt in terra.

Et cū seminatū fuerit ascendit
& fit manus omnib' olerib; & facit
ramos magnos: ita ut possint
sub umbra ei' aues celi habitare.

Predicatio euanglii: minima est
omnib; disciplinis. Ad primā
quippe doctrinā fide non habet
ueritatis: hominē dnm dnm mor-
tuū. & scandalū crucis p'dicans.
Confer huicemodi doctrinā dog-
matib; philosophorū. & libris eorū
& splendori eloquentie compo-
sitioniq; sermonū: et uidebis
quanto minor sit cetis sermo-
nib; sementis euanglii. **S**; illa cū
creuerint nichil mordax. ni-
chil uiuidū. nichil uitale de-
monstrant: totū flaccidū mar-
cidūq; & mollitū in holera. in
herbas que ardescunt & corruiunt.
Hec autē predicatio que parua
uidebatur i principio uel cū
in anuna credentis. uel cū in
toto mundo sata fuit. nō ex-
urgit in holera s; crescit in ar-
borē. ut i alius euanglistis aptissime dicit.
Ascendit g' granū sinapis seminatū
in terra siue magro dmi. & de holere
mutatur in ar-

borē: cui' nature est altitudine.
amplitudine. annositate. herbarū
omniū transcendē naturā. Mag-
na est enim hui' altitudo arboris:
quia mentes auditoꝝ suoz p'dica-
tio euanglii ad appetenda celestia
sustollit. Diffusa est ramis: q̄a
p'p'dicatores ex se se nascentes.
totius mundi terminos occu-
pauit. **D**ururnitate p'minet:
q̄a ueritas quā predicat nullo
unquā fine delectatur. **S**ub um-
bra illius uolucres celi habitāt:
qm̄ anime fideles que ad cēles-
tia p'desidium uolare. & neglec-
tis temporalium rerū cupidita-
tib; sursum cor habere consuerūt.
iuxta psalmiste uocē in p'fectio-
ne alarū dmi sp'abunt. **U**nde r-
sponsa uicantibus canticorū hoc
est una de multis animab' col-
lecta scōꝝ ecclā gloriatur: & dicit.
Sub umbra illi' quē desideraba
sedi: & fructus eius dulcis gut-
turi meo. **Q**uod est apte dicere.
Sub p'tectione illi' quē uidere
desideraba. me ceterorū solatio de-
stituta subieci: & gaudiū aspec-
tus ac p'sentie illi' dulce cordi

meo: quicquid extra illū est. me cōtempnere imo fastidire coegit.

Et talib; multis parabolis loquebatur eis uerbū p ut potas audire: sine parabola autē non loquebatur eis.

Non hoc ita dictū est. quasi nullum aptum ad turbas sermonē fecerit. s; p solas parabolas locut' eis fuit: uerum ita poti' q̄a nullus facile sermo eius inuenit'. in quo n̄ aliquid parabolariū sit

Et ait illis in *S* int̄mixtū. *.xvii.* illa die cū sero esset factū. Transeamus contra. Et dimittentes turba. assumunt eū ita ut erat

In nauī: & alię naues erant cū in hac nauigatione *S* illo. dñs utramq; unū eiusdēq; sue psonę naturā dignatur ostendere: qui dum ipse ut homo dormit in nauī. furorē maris uerbo compescit ut d̄s. Porro iuxta allegoriā mare qd̄ cum suis transire desiderat: tenebrosus amarusq; sc̄li p̄sentis estus accipitur. Nauicula autē quā ascendit. nulla melius qm̄ sacratissime passionis illi' intelligit'

arbor: cui' beneficio quiq; fideles adiuti. transcensit mundi fluctib; ad habitationē patrie celestis quasi ad stabilitatē securi litoris pueniūt. Alię autē naues que fuisse dicunt' cū dño nec tam in altū ductę. uel aliquid tempestatis p̄tulisse narrantur: illos nimirū significat. qui ita fide dñice crucis imbūti s̄t. ut necdū turbine tribulationū pulsati. tantū in pace ecclē suscepta fidei mysteria cōseruent: uel certe eos q̄ post crebras temptationū pcellas. aliquantula ad temp' serenitate concessę pacis utunt'. In certum namq; est naues ille utriū nup factę in portū deductę sint: an post expta maris pericula ad portū reductę. Vnde utrosq; recte possunt designare: & eos uidelicet qui necdū sunt temptationib; p̄bati: & illos qui post examinationē crebrā tribulationū pro ap̄o. aliquanta sopitis temptatio nibus sunt rerum tranquillitate potiti.

Et facta est procella magna uenti. et fluctus mittebat in nauim. ita ut impleret nauis. et erat ipse in puppi super ceruicem dormiens.

Discipulis nauigantibus; ipse obdormiuit: quia calcantibus; scilicet fidelibus. futuri quoque regni quietem animo meditantibus; et uel sedo spiritus sancti flatu. uel remigio proprii conatus in fidos mundi fastus certatim post terga iactantibus; tempore subito dominice passionis aduenit. Unde bene hoc sero facto gestum fuisse prohibet. ut ueri solis occubitum non solum domini dormitio. sed et ipsa decedentis lucis hora significet. Ascendente autem illo puppi crucis que somnum mortis capet. fluctus blasphemantium persecutorum demoniacis excitati procellis assurgunt. quibus tamen non ipsius patientia turbatur. sed discipulorum imbecillitas concutitur. trepidat. peri-

Et excitant eum. et dicunt ei. Magister. non adte pertinet quia perimus.

Excitant dominum discipuli. ne eo dormiente fluctuum feritate

dispeant. quia cuius mortem uiderant. maximis uotis resurrectionem querebant. ne si diutius morte carnis ipse sopiret. eorum mens spirituali impetu mortem puret. Unde bene sequitur:

Et exurgens comminatus est uento et dixit mari. Tace. obmutesce. Et cessauit uentus. et facta est tranquillitas magna.

Uento quippe exurgens comminatus est: quia resurrectio celebrata diaboli superbiam strauit. dum pro morte destruxit eum qui habebat mortis impium. Mare quoque filere precepit. ac tranquillitatem reduxit. quia uesanam iudeorum rabiem que caput mouendo totiens clamauerat. si filius dei est descendat ne de cruce et credemus ei. mortem superando ac de sepulchro resurgendo deiecit. Vbi notandum iuxta litteram: quod omnes creature sentiant creatorem. Quibus enim increpat et impatur. sentiunt impantem. non errore hereticorum qui omnia imputant animantia. sed maiestate con-

ditores: quia que apud nos insensibilia. illi sensibilia sunt.

Et ait illis. Quid timidi estis. **N**eedum habetis fidem.

Recte arguuntur qui presente xpo timebant: cum utique qui illi adheserit. pure non possit. Cui simile est hoc quod post mortis somnum discipulis apparens exprobrauit incredulitatem illorum et duriciam cordis. quia his qui uident eum resurrexisse non crediderunt: iterumque dixit ad eos. o stulti et tardi corde ad credendum in omnibus que locuti sunt prophete. nonne hec oportuit pati christum. et ita intrare in gloriam suam. **A**c si per metam foram nauigii diceret. Nonne oportuit christum soporari uentibus undique fluctibus nauis in qua dormiebat. et ita exprofectum sedatis ex templo ^{numidus} gurgitum estibus. diuinitatis sue cunctis patefacere uirtutem.

Et timuerunt timore magno. **E**t dicebant ad altium. Quis putas est iste. **Q**uia uenti et mare obediunt ei.

Maths ita scribit. Porro ho-

mines mirati sunt dicentes. qualis est hic. et cetera. Non ergo discipuli sed nautae et ceteri qui in nauis erant mirabantur. et de eius cuius uentus et mare obediabat impio persona dubitabant. **S**in autem quis contentiose uoluit eos qui mirabantur fuisse discipulos. respondebimus recte homines appellatos. quia needum potentiam nouerant saluatoris. **E**t nos quoque singuli cum signo diuice crucis imbuti scilicet relinquere disponimus. nauis profecto cum ihesu conscendimus. mare transire conamur. sed qui non dormitabit neque dormiet israhel custodiens semper nobis tam sepe nauigantibus quasi inter equorum fremitus obdormit. quando crebrescente inter medios uirtutum nisus. uel immundorum spirituum. uel hominum prauorum. uel ipso cogitationum marum impetu. fidei splendor obtenebrescit. spei celsitudo contabescit. amoris flamma refrigescit. **V**erum inter huiusmodi pelliculas ad illum necesse est gubernatorem curramus. illum sedulo

excitemus qui n̄ seruiat s; impet
uentis: mox tempestates cōpescet.
refundet tranquillitatē. portum
salutis indulget.

V.

Et uenerunt t̄nsiretū maris in
regionem gerassenoꝝ.

Gerassa est urbs insignis arabie
transiordanen. iuxta montem
galaad. que tenet trib; manas
se. n̄ longe a stagno tyberiadis:
in quo porci p̄cipitati sunt. Sig
nificat aut nationē gentium:
quā post somnū passionis resur
rectionisq; sue gl̄am missis pre
dicatoꝝ; saluator est uisitare
dignat̄. Unde bene gerassa si
ue gergesi ut quidā legunt. co
lonū eiciens siue aduena pro
pinquans int̄pretatur: uideli
cet insinuans q̄a gentiū ppl̄s. i
eum a quo nequit̄ incolebatur
hostē suo de corde repulerit: &
qui erat longe factus sit prope
in sanguine xpi.

RP

Et exeunte eo de nau. occurrit
de monumentis homo in spiritu
imundo: qui domiciliū habe

Habac in monumentis.
Homo iste qui spū uerabatur

imundo & dño uesari' s; mox
curandus occurrit. figurā habe
ppl̄i gentilis: qui usq; ad tempo
ra dñice incarnationis demō
nicis delusis doctrinis. ydola
p̄ dño colebat. Qui domiciliū
habebat ī monumentis: q̄a īmor
tuis opib; hoc est in peccatis de
lectabatur. Quid enī sunt cor
pora p̄fidoꝝ nisi que dā defunc
toꝝ sepulchra: in quib; n̄ dei ha
bitat sermo. s; anima peccatis
morta recluditur.

Et neq; catenis iā quisq̄m eū
poterat ligare: qm̄ sepe compe
dib; i catenis uinctus dirupis
set catenas & cōpedes cōminu
isset: & nemo poterat eū do

Catenis & compe **S** mare.
dibus graues & dure leges sig
nificant̄ gentiū: quib; ī meoꝝ
re publica peccata cohibeban
tur. Ruptis q; catenis ut lucā
scribit agebatur a demonio ī
deserto: quia etiā ipsis trans
gressis legib; ad ea scelera cupi
ditate ducebant̄: qua etiam
uulgare consuetudinē excede
rent. **E**t semp nocte ac die

*in monumētis & in montib; erat
& clamans & concidens se lapidib;*

Semp nocte ac die furebat de-
monios⁹. quia gentilitas siue ad-
uersis rerū casib; laboraret. seu
pax & p̄sp̄itas aliqua mundi bla-
dientis aridēret. nequaquā a ser-
uicio malignoz sp̄uum collum-
mentis excutere nouerat. s; per-
opum feditatē quasi in monumē-
tis iacebat. **P** fastū sup̄bię immō-
tium iugis errabat. p̄ uerba du-
rissime infidelitatis quasi arrip-
tis furibunda cautib; se ipsā con-
cidebat. **S**; attestante iohanne
baptista dñs de lapidib; suscita-
uit filios abrahe: cū dura infide-
lium corda ad grām pietatis cō-

Videns autē ih̄m **S**uertit.
*alonge cucurrit & adorauit eū:
et clamans uoce magna dixit.
Quid m̄ tibi ih̄u fili dī altissi-
mi. Quanta arris uesa. Simi. ad
ma ih̄m creaturā & non deū
credere. quē filium dī altissimi
demonēs credunt & cōtremiscēt.
quē impietas iudeoz eū dicere
in p̄ncipe demonioz eiecisse de-
monia. quē ipsa demonia fatē-*

tur nichil secū habere cōmune.
Qui hoc ip̄m quod tē p̄demonia-
ci clamauere furore. postmodū
in delubris ydoloꝝ dicere & confi-
teri n̄ cessarunt. ih̄m uidelicet
esse xp̄m filium dī altissimi. nec
se se aliquid cū illo pacis aut soci-

Adiuro te **S**etatis habere.
*per dñm ne me tæqueas. Dicebat
Ienun illi. Cui sp̄e immūde abho-
Hostis humane salu. I mine.
tis nō exiguū s̄ dicit esse tormē-
tum ab hominis lesione cessare.
quantoq; h̄c diuti⁹ possidere so-
lebat. tanto difficili⁹ dimittere
consentit. **V**nde studendū sum-
mope est. ut si quando ut ho-
mines a diabolo sup̄am⁹. mox
eius laqueos euitare satagam⁹.
ne si aliquando tardi⁹ eius iuri
resistat⁹. laboriosius quandoq;*

Et interrogabat. **S**pellatur.
*eū. Quod tibi nom̄ est. **Q** dicit
ei. Legio nomen est m̄. q̄a mul-
Non uelut in **S**ti sumus.
seius nomen inquit. s; ut cō-
fessa publice peste quā furens
tolerabat. uirtus curantis gra-
tior emicaret. **S**; & n̄i tempo-*

ris sacerdotes qui p̄ exorcismi gra-
tiam demones eicere norūt. so-
lent dicere patientes n̄ aliter
ualere curari. nisi quantū sape
possunt omne qđ ab immūdis
spiritib; uisu. auditu. gustu. tac-
tu. uel alio quolibet corporis ut
animi sensu uigilantes dormi-
entes ue p̄tulerunt. cōfitendo
patient̄ exponant. Ad ū dicebat
sp̄e legio nomen michi ē q̄a mul-
ti sumus. significat pplm̄ genti-
um n̄ uni cuiilibet. s; ī numeris
ac diuersis ydolatr̄e cultib; esse
mancipatū. Cui cont̄ sc̄ptū est.
qđ multitudinis credentium
erat cor & anima una. Vnde
bene in babilonis ḡstructione
linguarū unitas p̄ sp̄m̄ sup̄bie
scissa. ī iherosolima est p̄ gratiā
sc̄i sp̄e linguaz uarietas aduna-
ta. & illa confusio. hec unio pa-
cis int̄pretat̄. quia uidelicet
electos in plurib; linguis. ī gen-
tib; una fides ac pietas toto
orbe pacificando cōfirmat̄. re-
probos aut̄ plures secte quā
lingue dissonando ḡfundit.

Et p̄cabatur eū multū ne se

expelleret extra regionē.

In euglō luce ita sc̄ptum est. Et
rogabant eū ne imparet illis
ut in abyssum irent. Sciebant
ergo demones aliquando futu-
rum. ut p̄ aduentū dñi mitte-
rentur in abyssū. non ipsi futū
p̄diuantes. s; p̄phetaz dese-
dicta recolentes. ideoq; gl̄am
dñici aduent̄ quā mirabant̄.
ad suā p̄tmescebant tendere.

Erat aut̄ ibi **I** dampnationē.
circa montē grex porcorū magi-
pascens. & dep̄cabant̄ eū sp̄e.
dicentes. Mitte nos in porcos.
ut in eos introeamus. Et con-

cessit eis statim ihesus.

Ideo p̄misit quia petebat demo-
nib; ut p̄ int̄fectionē porcorū
hominib; salutis occasio prebe-
retur. Pastores enī ista cernen-
tes. statim annuntiat̄ ciuitati.
Erubescat manicheus. Si de
eādē substantia & ex eodē
auctore hominū bestiaz sunt
anime. quom̄ obuni hominis
salutē duo milia porcorū suf-
focantur. In quoz tam̄ uite-
ritu figurat̄ homines īmun-

di uocis & rationis exptes iudicā-
tur: qui i monte supbie pascetes.
luculentis delectant inactibus.
Talib; enim: pcutus ydoloꝝ pos-
sunt demonia dominari. Nam
nisi quis porci more uixerit. n̄
meū diabolus accipiet potesta-
tem: ad pbandū tantū. nō autē
& ad perdendū accipiet.

Et exeuntes spē introierunt
in porcos: & magno impetu
grex precipitatus ē in mare ad
duo milia. et suffocatus ē in mari.

Significat qd iam clarificata
ecclā & liberato p̄lo gentium
adnatione demonioꝝ: in abdi-
tis agunt sacrilegos ritus suos.
qui xp̄o credere noluerūt. ceca
& p̄funda curiositate submersi.

Et notandū qd spē in mundi
nec in porcos irent. nisi hoc illi
benignus ipse saluator peten-
tib; quos certe in abyssū posset
relegare cōcederet: rem necessa-
riam docere nos uolens. ut sci-
licet nouimus eos multō min⁹
posse sua potestate nocē homi-
nib;: qui nec pecorib; qualib;
cumq; potuerūt. Hanc ḡ potesta-

tem d̄s bonus occulta iusticia
nobis dare potest: iniusta non

Qui autē pascebat ḡ potest.
eos fugerunt: & nuntiauerunt
in ciuitatē et in agros

Quod pastores porcoꝝ fugientes
ista nuntiat. significat quosdā
etiam p̄matus impioꝝ: qd quā-
quā xp̄ianam legē fugiant: po-
tentia tamen ei p̄gentes stupē-
do & mirando predicant.

Et egressi sunt uidere qd esset
facti. & uenit ad ihm & uidet
illū qui a demonio uexabatur
sedentē uestitū. & sane mentis.
& timuerūt: & cetera.

In euglō luce sc̄ptum est: sede-
tem ad pedes ei⁹. Significat autē
multitudinē uetusta sua uita
delectatā. honorare qdē sed
nolle pati xp̄ianam legē. dum
dicunt qd eā implere nō pos-
sint: admirantes tam̄ fidele
p̄lm a p̄stina p̄dita cōuersati-
one sanatū. Sedere namq; ad
pedes d̄ni est: eum a q̄ demonia
exierant eos q̄ a peccatis corre-
cti fuerant fixa mentis intenti-
one uestigia sui saluatoris q̄

sequantur in tucri. Vestitū resūmē
est: uirtutū studia que uesam p
diderant. iam sana mente recipe.

Cui figure apte congruit illa dñi
parabola. in qua rediens ad patrē
filius luxuriosus & p̄digus. mox
stola p̄ma cū anulo induitur:
manifeste insinuans. q̄a q̄sq̄s
uero corde de admissis penituit.
potest donante xp̄i gr̄a p̄ma
iusticie opa de quib; ceciderat.
cū anulo inuolante fidē recu-

Et rogare eū ut **S**perare.
perunt: ut discedēt a finib; eorū.

Consen fragilitatis sue gerase
ni p̄sentia se dñi iudicabant
indignos: n̄ capientes uerbum
dñi. hec infirma adhuc mente
pondus sapientie sustinē ua-
lentes. Ad & petro ipsi uiso pis-
cium miraclo contigisse legitur.
et uidua sareptena beati helye
cui se sensit hospitio benedici.
nichilomin⁹ se putauit p̄sen-
tia grauari. Quid m̄ i tibi
inquit uir dñi: Ingressus es ad
me ut rememorarentur iniqui-
tates mex: & occideres filium
meū. **C**umq; ascendet na-

uem ceptū illū deprecari q̄ a de-
monio uexatus fuit: ut eēt cū
illo. Et n̄ admisit eū: s; ait illi.

Vade in domū tuā ad tuos. & an-
nuntia illis quanta t̄ dñs fecit.

Hec miseratus sit tui.

Hec ex illa apli sententia recte
possunt intelligi cū ait: dissol-
ui & esse cum xp̄o multo magis
optimū. manere autē in carne
necessariū p̄pter uos: ut sic q̄s
q; intelligat post remissionē
peccatorū redeundū esse s̄ in cō-
scientiā bonā. et seruiendū
euglo p̄pter aliorū etiā salutē.
ut deinde cum xp̄o requiescat.
ne cū preppere iam uult esse
cū xp̄o: negligat ministrium
p̄dicationis. fratne redempti-
oni accōmodatū. Qd̄ uero ma-
theus duos dicit a demonū
legione curatos. mare autē
& lucas unū commemorant:
intelligat unū eorū fuisse per-
sonē alicui clarioris & famosi-
oris. que regio illa maxime
dolebat: et p̄ cui salute plu-
rimū satagebat. Hec uolen-
tes significare duo euglūte.

solu cōmemorandū iudicauerit: de quo facti hui' fama latius preclarusq; fraglauerat. S; allegorie sūma concordat: qā sic unus a demonio possessus: sic & duo gentilis ppli typum n̄ in conuenientē exprimit. Nam cū tres filio' noe generauit: unus sōlu familia ī possessionē ascita est dei: ex duob' reliquis diuersarū nationū que ydolis manciparent: pcreati sūt

Et uenit quidā de ar. **S** ppli .xiiii. chysynagogis nomine iairus: &

Iuidens eū pcedit ad pedes ei' et

In hac lectione ubi archi- **ceca.** synagogus saluari petit filiam suā: s; p̄gente ad domū eius dno p̄occupans emorouisa mulier p̄ripit sanitatē: ac deinde filia archisynagogi ad optatā peruenit sanitatē. imino de morte reuocata est ad fidē. salus ostenditur generis humani: que dno in carne ueniente ita dispensata est: ut p̄mo aliqui exisr̄ ad fidē uenirent. deinde plenitudo gentiū intraret: & sic om̄is isrl̄ saluus fieret. Quis ergo archisynagog' iste qui ad dnm pro-

filia rogaturus aduenit: melius quā ipse moyses intelligit: **V**n- de bene iairus id est illuminans siue illuminat' uocatur: qui ac- cepit uerba utiq; dare nobis. et p̄hec cetos illuminat: & ipse a spū sancto quo uitalia monita scribere uel docere posset illumi- natus ē. Qui uidens ihm p̄cid' ad pedes eius: quia p̄uidens in spū uenturū in carne dnm. hu- mili corde se eius potentie sub- didit: quē ita circa finē seculi hominē incarnandū esse cog- nouit: ut eternū ante omne sc̄lm dnm existere n̄ dubitaret.

Si enim caput xpi deus: pedes eius quid apti quā assumpta humanitas. qua trān nr̄e mor- talitatis tetigit accipiendi sūt.

Et p̄cidere archisynagogū ad pedes ihu est: legis latorē cum tota p̄genie patrū mediatorē dī & hominū longe s̄ dignita- tis glā p̄ferendū esse cognosce. & confiteri cū aplo. quia qd in- firmū est dei. forcius est homi-

Et deprecabatur eū **I**nibus. multū dicens; Qm̄ filia mea ī

extremis est: ueni & impone ma-
nus sup eam. ut salua fit & uiuat.
In euanglo luce ita scriptum e. Quia
filia unica erat illi. fere annoꝝ
duodecim: & hec moriebatur. fi-
lia ergo archisynagogi ipsa est
synagoga: que sola legali insti-
tutione composita. quasi unica
moysi nata erat. Et hec uelut
duodecimo etatis anno. hoc est
tempore pubertatis appropin-
te moriebatur: quia nobiliter
a prophetis educata. postq̄m ad in-
telligibiles annos puenat. pos-
tquam spūalem deo sobole genera-
re debebat: subito error languo-
re cōsternata. spūales uite uias
ingredi despabiliter omisit: &
si n̄ a xp̄o succurreret: horren-
dam p̄ om̄a corrūisset imortē.

Et abiit cum illo: & sequebat̄
eū turba multa. et cōp̄mebant

Ad puella pergens sa-
cum. cum.
nanda dñs a turba comp̄mit̄:
quia genti iudeꝝ salutaria mo-
nita p̄bens quib; egrā uisus ei
cōscientiā erigeret: noxia car-
naliū ppl̄oꝝ est consuetudine
grauatus.

Et mulier que erat in fluxu
sanguinis duodecim annis. *et cetera.*
Mulier sanguine fluens s; a dño
curata. ecclā est congregata de
gentib; que ingenito carnaliū
delectationū polluta fluxu. at-
q; a cetero iam fuerat segregata
fidelium. Sed dum uerbu dei iu-
deam saluare decerneret: illa pa-
rata iam pmissamq; alius pre-
ripuit spe certa salutē. Notan-
dumq; qđ archisynagogi duo-
denis sit filia. & mulier hec
ab annis duodecim sanguine
fluxerit: hoc est eodē quo hec
nata sit tempore. illa cepit
infirmari. Vna enim penē eā-
demq; sc̄li hui' etate. & synago-
ga in patriarchis nasci. & gen-
tium exterarū natio p̄ orbem
cepit ydolatrie sanie fedari.
Nam & fluxus sanguinis bi-
fariā. hoc est & sup ydolatrie pollu-
tione: & sup his que carnis ac
sanguinis delectatione gerunt.
potest recte intelligi.

Et fuerat multa p̄p̄ssa a com-
plurib; medicis. & erogauerat
om̄a sua nec quicquid p̄fecerat:

si magis deterius habebat.

Medicos siue falsos intellige the-
ologos siue philosophos legumq;
doctores seculariu: qui multa
de uirtutib; uicisq; subtilissime
disputantes utilia uiuendi cre-
dendiq; instituta se mortalibus
dare pmittebant: seu certe ipos
spe immundos q uelut hominib;
osilendo se se p deo colendos in-
gerbant. Quib; certati audien-
dis gentilitas quanto magis na-
turalis industrie uires expende-
rat: tanto minus potat ab in-
iquitatis sue sordē purgari.

*Si hec ubi pplm iudeoz egrotas-
se uerumq; de celo cognouit ad-
esse medicū: cepit & ipsa languo-
ris sui spare parit & i quirere*

Et cū audisset *remediū
de ihu: uenit in turba rec. & te-
tigit uestimentū ei. Dicebat
enim: quia uel si tetigero uesti-
mentū eius. salua ero. Et cōfes-
sim siccatus est fons sanguinis ei.*

Venit i dñm tangit ecclā: cū
ei p fidei uerttatē appropinquat.
Venit autē retro. siue iuxta qd
ipse ait. si quis m ministrat

me sequat^r: & alibi pceptum: post
dñm dñm tuū ambulabis: siue
quia p̄sentem in carne ^{dñm} n̄ uident.
pactis iam sacramtis incarnati-
onis illi ad fidei & agnitionis ei
grām puenit: sicq; dum partici-
patione sacramtoꝝ eius saluari
a peccatis meruit: quasi tactu
uestimtoꝝ eius fontē sui sangui-
nis siccauit; fons quippe sangui-
nis est origo peccati: cuiq; fons
sanguinis est i munde p̄mor-
dium cogitationis ex quo pec-
catū omne nascitur: Sed dñs
cum uerbis euglicis nō solū opa
& uerba mala compescē. sed et
cogitationū nequā radicē ex-
tirpare curauit: cū hec utraq;
sacramtis euglicis emundari
donauit: quasi uirtutē exsicca-
di fontis obsceni tactu sui ues-

timenti indidit.

Et statim ihe cognoscens in
semet ipso uirtutē que exierat
de eo: conuersus ad turba aie-
bat. *Quis tetigit uestimta mea.*

Non ut ipse que nesciat docer-
tur interrogat: s; ut uirtus qm
bene nouerat imo qm ipse

declaret in muliere declaret. & de-
clarata agnitaque uirtute fidei
multi ad salutem pueniant.

Et dicebant ei discipuli sui. *Uides
turba compimentē te. & dicis quōs
Quē turba pas-*

me tetigit.
sim comitans cōprimit. una
credula mulier dñm tangit.
quia q̄ diuersis inordinate glo-
merantiū heresib; siue pueris
morib; grauatur. solo catholice
ecclē fideliter corda ueneratur.
Nam, ^{sicut} quida uidentes n̄ uident.
& audientes n̄ audiunt. ita ē
tangentes n̄ tangunt. q̄ n̄ sim-
plici s; dubio uel simulato cor-
de xp̄m tangit. Unde ciuidam
amanti quidē. s; nondū plene
credenti dicit ipse. noli me tan-
gere. nondū enim ascendi ad
patrē meū. apte dicens qd̄ sit
ip̄m ueracit̄ tangere. pat̄ scili-
cet equalem credere.

Et circumspiciebat uide eā
que hoc fecerat.

Non obliuiscit̄ fideiū suorū
dñs. nec in se spantes intueri
desistit. s; omnes qui saluari
merent̄ suo dignos intuitu

ac miseratione iudicat. Iste autē
paup̄ clamauit. & dñs exaudiuit

Mulier autē timent. i. *I* eum.
tremens sciens qd̄ factū esset in
se. uenit & p̄cidit ante eū. i. dixit
ei omnē ueritatem.

Ecce quo interrogatio dñi ten-
debat. ut uidelicet q̄ fitente
palam muliere ueritatē suę di-
uine infirmitatis. subite cre-
dulitatis. diuine p̄pitiacionis.
ac donatę s̄ sanationis. & ip̄a
certius cōfirmaret̄ infide. et
plurib; salutis & uite p̄beret̄
exemplū. Deniq; sequitur.

Ille autē dixit. *filia. fides tua te
saluam fecit. uade in pace et
esto sana a plaga tua.*

Ideo filia. quia fides tua te sal-
uam fecit. Hec dixit fides tua
te saluam factura est. s; saluā
fecit. Ideo enim quia credidisti.
iam salua facta es.

Ad huc eo loquente. ueniunt ad
archisynagogū dicentes. Quia
filia tua mortua est. qd̄ ultra
Saluata *I* ueras magistrū.
a p̄fluuio sanguinis muliere.
mox filia archisynagogi mor-

tua nuntiat: quia dñi ecclā a tu-
 ciorū labe mundata & ob fidī meri-
 tum filia ē cognominata. conti-
 nuo synagoga p̄fidiē simul et
 inuidiē luctu soluta est: p̄fidiē
 quidē quia in xp̄o credere noluit:
 inuidiē uero quia ecclām credē
 doluit. Scriptū namq; est in ac-
 tib; ap̄toꝝ. Sequenti autē sabbato:
 pene uniuersa ciuitas cōuenit
 audire uerbu dñi. Videntes autē
 turbas iudei repleti sunt zelo: &
 cōtradicebant his que a paulo di-
 cebantur maledicentes. Et quod
 agebant nuntii archisynagogo.
 quid ultra uexas magistrū: per
 eos hodieq; dicit: qui a dō desti-
 tutū synagoge statu uident
 restaurari posse n̄ credant: idō
 q; p̄resuscitatione illi supplicā-
 dum esse n̄ estimant. S; que im-
 possibilia fē apud homines: pos-
 sibilia sunt apud dñm. Unde ap-
 hesus autē uerbo **I**te sequitur:
 qđ dicebatur audito: ait archisy-
 nagogo. **Noli timē: tantūmodo**
Archisynagog? cet' le **crede**
 qđ doctoꝝ accipitur: de quo dñs ait.
 Sup cathedrā moysi: sederunt

scribe & pharisei. Qui si credere
 ipse uoluit: etiam subiecta ei sy-
 nagoga salua erit.

Et uenit in domū archisyna-
 gogi: & uident tumultū & flen-
 tes & euulantes multū.

Et letent inquit om̄s q̄ spant
 in te: in cōtinuum exultabunt et
 habitabunt in eis. Quia n̄ syna-
 goga leticiā hanc dñice in habi-
 tationis m̄ito infidelitatis ami-
 sit: quasi int̄ flentes & euulantes
 mortua iacet. nec tam supna
 pietas funditus eā interire pa-
 titur: quin pot̄ circa finē scli
 reliquias ei scđm electionē gr̄e
 salutis & uitę restituet. Unde ap-
 te sub iungitur

Et ingressus ait eis. Quid tur-
 bamini & ploratis? Puella nō

est mortua: sed dormit.

Hominib; mortua q̄ suscitare nequānt.
 dō dormiebat: in cui' dispositio-
 ne & anima recepta uiuebat. &
 caro resuscitanda quiescebat.
 Unde mos xp̄ianus obtinuit:
 ut mortui qui resurrecturi eē
 n̄ dubitant: dormientes uocen-
 tur: sicut ap̄ls ait. Nolum' uos

inquit ignorare de dormientibus;
ut n̄ contēstemini: sicut & ceteri
q̄ spem n̄ habent. **S;** et in parte
allegorie cū anima que peccauit
rit ipsa moriat^r: tamen ea quā
dñs resuscitanda atq; ad uitā
et̄nam p̄uidit esse uenturā. no-
bis quidē mortua fuisse. sed ei
obdormisse dici n̄ incongrue po-

Et uidebant eū. ipse **I** test.
uero eiectis omnib⁹ assumit pa-
trē & matrē puellę et cetera.

Quia uerbū resuscitantis irri-
dere quā credere malebant. me-
rito foras excludunt^r: ut pote
indigni qui potentiā resusci-
tantis. ac resurgentis myst̄ium
uidēt. **I**tem foras eicitur tur-
ba ut puella suscitetur: quia si
n̄ prius a secretiorib⁹ cordis ex-
pellitur importuna seculari-
um multitudo curarū: anima
que int̄secus iacet mortua
n̄ resurgit. **N**am dñs se p̄inu-
meras terrenor⁹ desiderior⁹ co-
gitationes spargit: ad consi-
derationē sui se nullaten⁹ col-

Et tenens manū **I** ligtt.
puellę: ait illi. Tabitacumi.

qd̄ est interpretatū. puella t̄ dico

Querat diligens lee **I** surge.
tor quare uerax eugl̄ista dictū
saluatoris exponens int̄posuit
de suo tibi dico. cū in syro ser-
mone quē posuit. nō plus sit
dictū. quā puella surge: n̄ for-
te p̄pter exp̄mendā uim dñice
uisionis hoc augendū puta-
uit: magis sensū loquentis quā
ipsa uerba suis curans intima-
re lectorib⁹. **N**am & familiare
constat esse eugl̄istis atq; aplis.
eū de ueti testamento testimonia
assumunt. magis sensū p̄pheti-
cum ponere curare quā uerba.
Tenens autē manū puellę dñs
suscitauit eā: quia nisi prius
mundate fūnt man⁹ iudeor⁹
que sanguine plene sūt: synago-
ga eor⁹ mortua nō consurgit.

Et confestim surrexit puella:
Bene surrexit **I** & ambulabat.
& ambulabat. **Q**uemcūq; enim
peccatis mortuū sup̄ne man⁹
miserationis resuscitatura te-
tigerit: nō solum a sordib⁹ & ue-
terno scelerū exsurgere. sed &
in bonis continuo p̄ficere

debet opib: uidelicet iuxta psal-
mistam ingrediens sine macula
& opa exercens iusticie.

Et obstupuerunt stupore maximo.
& precepit illis uehementem ut ne-
mo id sciret. Et dixit. Date il-
li manducare.

Ad testimoniū quidē uere re-
suscitationis dari puellę man-
ducare precepit: ne n̄ ueritas s;
fantasma qđ apparebat ab incre-
dulis putaret. Sed et si quis a-
spūali morte surrexerit. celesti
necesse est mox pane facietur.
i diuini scilicet uerbi & sacro
sci altaris particeps effectus.
Nam iuxta morale intellectu
tres illi mortui quos saluator
in corpore suscitauit: tā genā
resurrectionis animarū signifi-
cant. Si quidē nonnulli con-
sensu male delectationi pben-
do: latente tantū cogitatione
peccati. s; mortē consciscunt. S;
tales se uiuificare significans
saluator: resuscitauit filiā ar-
chisynagogi n̄ dum foris elatā.
s; in domo mortuā: quasi uici-
um secreto in corde tegentem.

Alii n̄ solum noxie delectationi
osentiendo. s; & ipsū malū qđ de-
lectant explendo. mortuū suū
quasi extra portas efferunt: & hos
se si penitentia resuscitare de-
monstrans. suscitauit iuuenē
filiū uidue extra portas ciuita-
tis elatum. i reddidit mat̄ sue:
quia resipiscētē a peccati tene-
bris animā. unitati restituit
ecclē. Quidā uero n̄ solum cogi-
tando uel faciendo illicita. sed
ipsa peccandi osuetudine. se
quasi sepeliendo corrumpunt.
Verū nec ad hos erigendos mi-
nor fit uirtus & grā saluatoris:
si tamē assint cogitationes sol-
licite que sup̄ eorū salute uelut
deuote xp̄o sorores inuigilent.
Nam ad hoc itimandū resusei-
tauit lazariū. quatuor dies in
monimēto habentē. & sorore at-
testante iā fetentem: qđ nūmi-
rum pessima noxios actus so-
let fama comitari. Notandū
autē quod quanto ḡuor ani-
mę mors ingruerit: tanto
ac̄or necesse est ut resurgere
mereat. penitentis feruor in-

sistat. Nam leuioreſ & cottidiani
erratus: leuozis penitentię pos
sunt remedio curari. Ad occulte
uolens ostendere dñs. iacentē in
gelauī mortuā. facillima ac bre
uissima uoce resuscitat dicens.
puella surge: quā etiam ob facili
tatē resuscitandi iā mortuam
fuisse negauit. Delatum autē
foras iuuenē mortuū. pluribus
ut reuiuiscere debeat dictis cor
roborat. cū ait **I**uuenis ē dico
surge. **Q**uatriduan' uero mor
tuus ut longa p̄mentis sepulc̄
claustra euadere posset. fremu
it spū ih̄s. turbauit se ipsū. la
crimas fudit. rurſū fremuit. **VI.**
ac magna uoce clamauit. la
xare ueni foras. & sic tandē q̄
erat despatus. discussō tenebra
rum pondē utq; luci q; reddi
tur. Sed i hoc notandū. quod
quia publica noxa publico eget
remedio. leuia autē peccata leui
ori & secreta queunt penitencia
deleri: puella in domo iacens
paucis arbitris exsurgit. eisdēq;
uehementē ut nemini id mani
festent p̄cipitur: iuuenis extra

portā turba multa comitante
atq; intuente suscitatur: lazarus
de monumento uocatus in tantū
p̄lis innotuit. ut ob eoz qui u
dere testimoniū plurimę dño
turbe cū palmis occurrēt: &
multi p̄t illum abirent exiu
des. i credent in ihm. Quartū
ū mortuū nuntiante disciplo
dñs audiuit. s; quia q̄ p̄ eius ex
citatione p̄carētur iui defu
erant. dimitte inq; ut mortui
sepeliant mortuos suos. id est
mali malos noxijs laudib; gra
uent. & quia n̄ adest iustus q̄
corripiat i miscdia. oleū pec
catoris unguet caput eoz.
Et egressus inde abiit in pat̄ā
suam. & sequebant' illū disci
puli sui. Et facto sabbato cepit
i synagoga docē: & multi audi
entes admirabant' in doctrina
eius dicentes. Unde huic hec
omnia. & que est sapientia q̄
data ē illi: & uirtutes tales q̄
p̄ manus eius efficiuntur.
Patriam ei' nazareth dicit.
In qua erat nutritus. S; quan
ta nazarenoz cecitas. q̄ eum

quē in uerbis factisq; ipsius si mēs
 n̄ leua fuisset xp̄m cognoscē po-
 terant. ob solam gen̄is noticiā
 contempnūt. Sapienciā autē ad
 doctrinā. uirtutes referūt ad sa-
 nitates & miracula quę faciebat.
 Quę sollerti ac pulchra distantia
 memorat ap̄ls dicens. Iudei
 signa petunt. & greci sapienciā
 querūt. nos autē predicamus
 xp̄m crucifixū iudeis quidem
 scandalū. gentib; autē stultici-
 am. ipsis uero uocatis iudeis &
 grecis ap̄m dei uirtutē & dei
 sapienciā. In qua nimirū sen-
 tentia uirtutē ad signa retu-
 lit p̄t̄ iudeos. sapienciā autē
 ad doctrinā p̄t̄t grecos. id est

Nonne iste est faber. *S* gentes.
 filius marie. frat̄ iacobi & iude
 & ioseph & symonis. *H*onne &
 sorores eius hic nobiscū sunt.
Et scandalizabant in illo.

Scandalū & error iudeoz sa-
 lus nr̄a est. & hereticoz cōdemp-
 natio. In tantū enim cernebat
 hominē ihm xp̄m. ut hunc fa-
 brū & iuxta alium euglistam
 fabri clamarent filiū. fratres

quoq; & sorores ei' secū esse testarē-
 tur. qui tamen n̄ liberi ioseph
 aut marie iuxta hereticos putā-
 di. s; ^{potius} iuxta morē sacre sēpture
 cognati ipsoz sunt intelligendi.
 quom̄ abrahā & loth fr̄s appella-
 tur. cū esset loth filius fratris
 abrahę. Et multa habet huius-
 modi. Non autē sine certa pui-
 sione sacramti dñs incarnē ap-
 parens. faber & filius fabri es-
 timari ac dici uoluit. quonpo-
 eius etiā p̄ hoc se eius ante sēla
 filiū esse docuit. qui fabricator
 omniū in p̄ncipio creauit cę-
 lum d̄s & terram. Nam si hu-
 mana n̄ sunt op̄anda diui-
 nis. typus tam̄ integer est.
 quia pater xp̄i igni op̄atur &
 sp̄u. Vnde & de ipso tanquā
 fabri filio. p̄cursor suus ait.
 Ipse uos baptizabit in sp̄u sc̄o
 & igni. Qui in domo magna
 hui' mundi diuersi generis
 uasa fabricat. imo uasa ire
 sui sp̄e igne molliendo in mi-
 sericordię uasa cōmutat. Sed
 hui' sacramti iudei ignari.
 diuine uirtutis op̄a p̄ sapie car-

nalit contemplatione despiciunt.

Et dicebat eis ihc: quia non est
ppha sine honore nisi in patria
sua et cognatione sua et in domo

Prophetā dicit unscriptis sua.

Dñm xp̄m & moyses testis est:
qui futurā eius incarnationē
p̄dicens filiis isrl̄ ait. **P**phetam
uobis suscitabit dñs d̄s uester:
tanquā me ipsū audietis. Non
solum autē ipse qui caput et
dñs est p̄phetarū: s; & helyas et
theremias ceteriq; p̄phete mino
res in patria sua quā in exteris
ciuitatib; habitū f̄t: quia p̄pe
modū naturale ē ciues semp
ciuib; inuidere. Non enī confi
derant p̄sentia uiri opa: s; fra
gilem recordant̄ infantia: quā
n̄ & ipsi p̄ eosdem etatis gradū
ad maturā etatem uenerunt.

Et n̄ poterat ibi uirtutē ul
lam facere. n̄ paucos infirmos
impositis manib; curauit: et
mirabat̄ p̄t̄ incredulitatem
illoz. **N**on quo etiā
illis incredulis facere n̄ potu
erit uirtutes multas: s; q̄ ne
multas faciens ciues incre

dulos cōdemnaret. Potest autē
& aliter intelligi. qđ ihc despicia
tur in domo & in patria sua. hoc
est in p̄plo iudeoz: et idō ibi pau
ca signa fecit. ne penit̄ excusa
biles fierent. **M**aiora autē signa
cotidie in gentib; p̄ ap̄los fact̄:
n̄ tam in sanationē corp̄oz. quā
in animaz salutē. **Q**uod autē mi
rari dicit̄ dñs in credulitatem
illoz: n̄ quasi inopinata et un
uisa mirat̄. qui nouit omnia
ante quā fiant: sicut nec fide
centurionis quāsi nouā & ante
in cognitā mirari tē cepit. quā
do audiens uerba pie cōfessio
nis eius ait. quā nec in isrl̄ tan
tam fidē inueni: s; qui nouit
occulta cordis. qđ mirandū ī
timare uult hominib;: mirari
se corā hominib; ostendit. **M**i
randa enī erat fidel̄ centuri
onis: qui sine homine doctore.
sine eloquijs sēpturaz. sine ora
culis angloz. tantū naturali
sensu diuinit̄ illuminato cog
nouit p̄ miracula uerū dñm eē:
quē p̄ humane fragilitatis in
firma hominē esse uerū no

uerat. At contra n̄ min⁹ mirā-
 da nazarenorū infidelitas: qui
 & doctorib; abundantes. & elo-
 quif diuinis inq̄b ap̄i predi-
 cabatur aduent⁹. ip̄m etiam
 p̄sentem habentes ap̄m. agni-
 tionē sui illis ⁊ uerbis ingerē-
 tem ⁊ figuris. nichilomin⁹ in-
 creduli durabant. S; in uno
 eorū iudeorū miranda notatur
 cecitas. qui nec p̄phetis suis
 credere de xp̄o. nec ip̄si inter-
 se nato uoluerūt credere ap̄o.
 in altō fides coronat⁹ genuū.
 qui int̄ iudeos natū s; expul-
 sum. ip̄si cū oraculis sacris
 mediatorē dei & hominū ho-
 minem ihm xp̄m suscipere

Et circuibat *⁊ meruerunt. .xvi. castella in circuitu docens. et
 cōuocauit duodecī. ⁊ cepit eos
 mitte binos. ⁊ dabat illis po-
 testatē sp̄uum in mundorū.*

Genignus & clemens dñs ac
 magister n̄ inuidit seruis
 atq; discipulis uirtutes suas.
 & sicut ip̄se curauit omnem
 languorē & omnē infirmita-
 tem. ap̄lis quoq; suis dedit

dedit potestatē ut curent om-
 nem languorē & omnē infirmi-
 tatem. S; multa distantia est
 int̄ habere & t̄buere. int̄ dona-
 re ⁊ accipere. Iste q̄dcumq; agit
 potestate dñi agit. illi si quid
 faciunt t̄becillitatē suam et
 uirtutē dñi confitent⁹. dicen-
 tes in nomine dñi surge ⁊ am-

Et p̄cepit eis ne q̄d *⁊ bula.
 tollerent in uia nisi uirgā tan-
 tum. n̄ peram. n̄ panē. neq; i-
 zona es. s; calciatos scandalis.
 ⁊ ne induerent⁹ duab; tunicis.*

Tanta p̄dicatori debet indō
 esse fiducia. ut p̄sentis uite
 sumpt⁹ quāuis nō preuideat.
 tamen s; hos nō de esse certissi-
 me sciat. ne dum mens ei oc-
 cupat⁹ ad temporalia. minus
 alijs p̄uideat et̄na. Solet aut̄
 queri quom̄ math̄s & lucas 9
 memorauit dixisse dñm
 discipulis. ut nec uirgā ferret.
 cū dicat marc⁹. & p̄cepit eis ne
 quid tollerent in uia. n̄ uirgā
 tantū. Quod ita soluit⁹. ut in-
 telligam⁹ sub alia significatio-
 ne dictā uirgam que sc̄dm mar-

Joh

cum ferenda est. & sub alia illa
que secundum matthiam et lucam non est
ferenda: sicut sub alia signifi-
catione intelligitur temptatio
de qua dictum est. deus neminem
temptat: & sub alia dictum est.
temptat uos dominus deus uir: ut
sciat si diligitis eum. Illa seduc-
tionis est: hec probationis. **U**trum-
que ergo accipiendum est apostolis a
domino dictum: & ut nec uirgam
ferrent. et ut nisi uirgam
ferrent. **C**um enim secundum mathe-
um dicitur eis. nolite possidere
aurum neque argentum et cetera:
 continuo subiicit. **D**ignus est enim
operarius cibo suo. **U**nde satis
ostendit cur eos hec possidere
ac ferre noluerit: non quo neces-
saria non sunt sustentationi hu-
ius uite: sed quia sic eos mitte-
bat. ut eis hec deberi mon-
straret ab illis quibus euangelium
credentibus annuntiarerit. **C**la-
ret autem hec non ita precepisse
dominum. tanquam euangeliste uiue
aliunde non debeant. quam eis pre-
sentibus quibus annuntiant
euangelium: alioquin contra hoc

preceptum fecit apostolus. qui uictum
de manuum suarum laboribus transi-
gebat ne cuiquam grauis esset:
sed potestatem dedisse in qua sci-
rent utrum deberi. **C**um autem a
domino aliquid imperatur: non fiat.
inobedientie culpa est. **C**um autem
potestas datur: licet unicuique
non uti. et tanquam de suo iure
cedere. **H**oc ergo ordinans dominus
quod eum ordinasse dicit apostolus.
his qui euangelium annuntiant de
euangelio uiue: illa apostolus loqueba-
tur: ut securi non possiderent
neque portarent huic uite ne-
cessaria. nec magna. nec mi-
nima. **I**deo posuit nec uirgam:
ostendens a fidelibus suis omnia
deberi ministris suis nulla su-
perflua requirentibus: ac per hoc
addendo. dignus est enim ope-
rarius cibo suo. **P**roterius aperit et
illustrauit. unde hec omnia
loqueretur. **H**anc ergo potestatem
uirge nomine significauit.
cum dixit. ne quid tollerent
in uia nisi uirgam tantum: ut in-
telligatur quia per potestatem a
domino acceptam que uirge nomi-

ne significata est. etiã que ñ por-
 tantur ñ decerunt. Hoc & de du-
 abus tunicis intelligendũ e' ne
 quisqm̃ eorũ pret̃ eam qua esset
 indutus aliã portandã putare
 sollicitus. nec opus esset. cũ ex
 illa potestate posset accipe. **P**in-
 de mare' dicendo calciari eos
 sandaliũ uel soleis. aliquid hoc
 calciamentum mystice signifi-
 cationis habere admonet: ut pes
 neq; reclusus sit. nec nudus ad ter-
 ram. id est nec occultet euglm̃.
 nec terrenis comodis in nitatur.
 & qd non portari uel haberi du-
 as tunicas. s; expressius indui
 phibet dicens. & ne induerent
 duab; tunicis. quid eos admonet.
 nisi ñ dupliciter s; simplici-
 ter eos ambulare. **A**lter. Induab
 tunicis m̃ uidetur duplex os-
 tendere uestimentũ. non quo i
 locis scythie glaciali niue rigen-
 tib; unica quis tunica debeat
 esse contentus. s; quo in tunica ue-
 stimentũ intelligam. ne aliud
 uestiti. aliud nobis futõr timo-
 re seruem. **A**llegorice autẽ p
 peram onera scli. p panẽ delicie

temporales. pes in zona. oculta-
 tio sapientie designat. Qui enĩ
 sapientie uerbu habet. s; hoc ero-
 gare primo negligit. quasi pecu-
 niam i zona clausam tenet. **E**t
 sc̃ptum est. **S**apientia absondi-
 ta. i thesaurus occultus. que uti-
 litas in utrisq;. **N**on ergo pera-
 aplis. nõ panis. nõ es in zona
 ferendũ est. quisq; officiu docto-
 ris accipit. neq; onerib; sclarũ
 negotioz dep̃mi. neq; desideris
 carnalib; resolu. neq; omissũ
 s talentũ uerbi sub otio debet
 lenti torporis abscondere.

Et dicebat eis. **Q**uocũq; intro-
 ueritis in domũ illie manete.
 donec exeat inde

In mathew ita sc̃ptum e' Inqm̃
 cumq; ciuitatẽ aut castellũ in-
 trauiitis. interrogate q̃s in ea
 dignus sit. & ibi manete do-
 nec exeat. **D**at constantie
 generalis mandatũ. ut hospi-
 talis necessitudinis iura cus-
 todiant. alienũ a predicato-
 re regni celestis astruens cur-
 sitare p domos. & inuolabilis
 hospiciũ iura omittere. **H**ec

otiose scdm mathm domus qm
ingrediant apli eligenda decer-
nitur: ut mutandi hospitiu ne-
cessitudinis q; uiolande causa

Et quicunq; non *S*n suppetat.
recepit uos nec audierit uos:
exeuces unde excutite puluerē
de pedib; uris in testimoniu il-

Puluis excutitur de *S*lis.
pedib; in testimoniu laboris
sui: qd ingressi sūt ciuitatē et
p̄dicatio ap̄lica ad illos usq; p̄-
uenit. *S*ue excutit puluis:
ut nichil ab eis accipiant nec
ad uictū quidem necessariū.
qui euglm spreuerunt.

Et exeuntes p̄dicabant ut
penitentia agerent: et demo-
nia multa eiciebant: et unge-
bant oleo multos egrotos et

Quod ap̄ls *S* sanabantur:
iacob; *I*nfirmatur q̄s in uob;
inducat presbitos ecclē et o-
rent sup ipm ungentes eum
oleo in nomine dñi: et si in pec-
catis sit dimittent ei. *U*nde
patet ab ipsis ap̄lis hunc esse
scē ecclē morem traditū: ut
in ergumini uel alij quilibet

egroti ungant oleo pontificali
benedictione consecrato.

Et audiuit herodes rex. mani-
festū enim factū est illi nomē ei:
et dicebat. Quia iohannes bap-
tista resurrexit a mortuis: et
p̄pterea opantur uirtutes in
Quanta iudeorū in *S* illo.
uidia. qui cont̄ dñm malicie
furor extiterit: ex omnib; pene
locis eugly docemur. *E*cce enim
iohem de quo dictū est q̄a signū
fecit nullū. a mortuis potuisse
resurgere nullo attestante cre-
debant: ihm aut̄ uirum ap̄pro-
batum a dō uirtutib; et signis
eius uidelicet mortē elementa
tremuerūt. resurrectionē uero
atq; ascensionē angli. apostoli
uiri ac femine certatū predi-
cabant: n̄ resurrexisse: s; fur-
tim esse ablatū credere malue-
runt. *Q*ui cum dicent iohem
resurrexisse a mortuis: et p̄pterea
uirtutes inopinatas eē in illo
opatas: bene omnimodis de
uirtute resurrectionis senserunt:
qd maioris potentie fu-
turi sint sc̄i cum a mortuis

resurrexunt. qm̄ fuerē cū carnis
 adhuc infirmitate grauarentur.
Sed & ipm̄ resurrectionis mira-
 culum n̄ esse incredibile docue-
 runt. qd̄ nullo docente credi-
 derūt: qui tam̄ se ipsos rem cre-
 dibilem in dño nō credidisse.
 sue merito cecitatis & inuidie

Quo audito he- **S**pharunt.
 rodes ait. Quē ego decollau
 iohannē. hic a mortuis resur-
Lucas de his ita **S**rexit.
 scripsit. Audiuit autē herodes
 tetrarcha omnia que fiebant
 ab eo: & hesitabat eo qd̄ diceret
 a quibdam. quia iohannes re-
 surrexit a mortuis. a quibda
 uero quia helias apparuit: et
 cetera. Intelligendū est ergo aut
 posthanc hesitationē confirma-
 se eum in animo suo qd̄ ab aliis
 dicebatur cū ait. quē ego de-
 collau iohannē hic a mortuis
 surrexit: aut ita pnuntian-
 da sūt hec uerba. ut hesitantem
 adhuc indicent. **S**i enī dicere
 nūquidnā hic est. aut nunq̄d
 forte hic est iohannes baptista?
 n̄ opus est: ad monē aliquid de

pnuntiatione. quia dubitans
 atq; hesitans intelligat: nē quia
 illa uerba desunt. utroq; modo
 pnuntiarī potest: ut aut cōfir-
 matū eum ex alioꝝ uerbis credē-
 tem dixisse accipiam: aut ad-
 huc sicut lucas memorat hesi-

Ipsē enī herodes misit **S**tantē.
 ac tenuit iohannē & iunxit eū
 in carcerē. p̄t herodiadē uxore
 philippi fr̄is sui q̄a duxat eam.
 Dicebat enī iohannes herodi.
 Non licet t̄ habere uxore fr̄is
Vetus narrat hysto **S**tui.
 ria philippū herodis maioris
 filiū. sub quo dñs fugit in egypt-
 tum. fratrē hui' herodis sub q̄
 passus est xp̄c. duxisse uxore
 herodiadē filiam regis arēthe:
 postea uero socerū eius exortis
 quibdam cont̄ generū simulta-
 tib; tulisse filiā suam: & in do-
 lorem mariti p̄oris. inimici
 ei' nuptijs copulasse. Qui sit
 autē hic philippus: eugl̄ista lu-
 cas plen̄ docet. Anno quinto
 decimo imp̄y tyberij cesaris. p-
 curante pontio pilato iudeā.
 tetrarcha autē galilee herode.

.xvii.

philippo autē fratre eius tetrarcha
turee & traconitidis regionis.

Ergo iohannes baptista quē uenit
in spū & uirtute helye. eadē au-
toritate qua ille achab corripue-
rat & uezabel. arguit herodē et
herodiadem quōd illicitas nupti-
as fecerunt. & nō liceat fratre ui-
uente germano illi uxore du-
cere. malens picitari apud re-
gem. quā ppter adulationē esse
in memor pceptoz dei.

Et diu dies oportun' accidisset.
herodes natalis sui cenā fecit
principib' & tribunis & primis
galilee. & cetera.

Soli mortalium herodes & pharao
legunt' diem natalis sui gaudi-
is festiuis celebrasse. s; uterq;
rex in fausto auspicio festiui-
tate suam sanguine fedauit.
Verū herodes tanto maiore
impietate. quanto scim' & inno-
centē doctorem ueritatis. & pre-
conē uite ac regni celestis occi-
dit. hoc puoto ac peticione
saltateis. neq; eum caput oc-
cisi ante quiuas inferre pudu-
it. Nam pharao nil talis ue-

sanie qmiffisse legit' s; tantū pe-
cantē s; eunuchū uita priuari
iubens. quo longi' a uero cultu
religionis aberat. eo leui' inui-
olatione sue festiuitatis deliqt.
At tamē ex utriusq; exemplo colli-
gitur utilius esse nobis diē mor-
tis future timendo & caste agen-
do sepius in memoria reuocare.
quā diem natiuitatis luxuri-
ando celebrare. **H**omo enī ad
labore nascitur in mundo. et
electi ad requie pmoertem tran-
seunt emundo.

Cumq; introisset filia ipsius
herodiadis & saltas; & placuis-
set herodi simulq; recumben-
tib; rex ait puelle. **P**ete a me
quod uis. & dabo t. **E**t iurauit il-
Non excusatur **H**i. & cetera.
herodes quōd inuit' & nolens ppter
iuramentum homicidiū fecerit.
quia ad hoc forte iurauit. ut
future occasione machinas p-
pararet. **A**lioquin si ob iusiu-
randū fecisse se dicit. si pat's.
si mat's postulasset interitū.
facturus erat an n. **A**d in se re-
pudiatus fuit. & tempne debuit

In propheta.

Que cū exisset. dixit matri sue
Quid petam? Et illa dixit. Ca-
put iohannis baptiste.

Herodias timens ne herodes
aliquando resipisceret. uel philip-
po fratri amicus fieret. atque illi-
cite nuptie repudio solueren-
tur. monet filiam ut in ipso sta-
tim uiuio caput iohannis pos-
tulet. digne opus saltationis
dignū sanguinis premiū.

Et tristat' est rex ppter iusiu-
randū. i ppter simul recūben-
tes. noluit eā constare. sed
misso spiculatore pcepit affer-
ri caput eius in disco. i ceta

Confuetudinis scripturariū est
ut opinionē multorum sic narret
historicus. quomō eo tempore ab
hominib; credebat? sicut ioseph
ab ipsa quoq; maria appellatur
pater ihu. ita & nē herodes di-
citur q' t' status. quia hoc discū-
bentes putabant. Dissimula-
tor enī mentis sue & artifex
homicida. t' ticiam pferēbat
in facie. cū leticiam haberet i-
mente. scelusq; excusat iura-
mento. ut sub occasione pietat-

is. impi' fieret. Ad aut' subicit.
& ppter simul recūbentes. uult
omn' sceleris sui eē consoctes. ut
in luxurioso impuroq; uiuio
cruentę epule deferrentur.

Et attulit caput ei' in disco. et
dedit illud puelle. i puella de-
dit matri sue.

Hoc iuxta lutam factum sit.
nos aut' usq; hodie cernim' inca-
pitate iohannis pphete. iudeos
xpim qui caput pphetae est per-
didisse. Aliter. Decollatio ioha-
nis. minorationē fame illius
qua xpc a p'plo credebat' insinu-
at' sic exaltatio in cruce salua-
toris. pfectum designabat fidi.
quia ipse q' prius a turba ppha
eē putabat'. dñs pphetae. i xpc
dei filius a cunctis fidelib; est
agnit'. Minutus g' capite iohis.
exaltatus est in cruce dñs. q'a
sicut idē iohannes ait. illum
oportebat crescere. iohannē aut'
minui. illū autem q' ppheta
estimabat' xpim cognoscei. i eū
qui xpc putabatur p uirtutū
sublimitate. xpi esse ppheta
& p'cursorē decebat intelligi.

Quod ipm quoq; distinctione tē-
poris quo uterq; illoꝝ natus est
satis apte signatū est: q̄a iohes
quidē quem oportebat minui
cū diurnū lumen decreſcere
incipit natus est: dñs autem
qui uera lux mundi est. eo an-
ni tempe quo dies creſcere in-
cipit. luciflua nobis ſue dona
natiuitatis exhibuit.

Quo audito discipuli ei uene-
runt & tulerūt corp⁹ eius: & po-
ſuerunt illud in monumento.

Narrat ioseph⁹ uinctū iohan-
nem in castellū macherunta
ad ductū: ibiq; truncatū. Nar-
rat hystoria ecclāstica sepultū
eum in ſebaste urbe palestine.
que quondā samaria dicta ē:
a tempore autē iuliani p̄ncipis.
inuidentes xp̄ianis qui sepul-
chrū eius pia ſollicitudine
frequentabat. paganos inua-
ſiſſe monumentum: ossa diſperſiſ-
ſe p̄ campos. & rurſū collecta
igni cremari ac denuo diſper-
ſiſſe p̄ campos: affuisse tē tem-
poris monachos ibidē de ihe-
rosolimis. qui mixti pagani

ossa legentib; maximā eoz par-
tem cōgregauerūt. & ad patrem
ſuū philippū iherosolimā detu-
lerunt: at ille miſerit ea beato
athanasio alexandrino ep̄o.
ibiq; ſeruata uſq; ad tempora
theophili euſdē urbis ep̄i. quā-
do iubente theodofio p̄ncipe
omnia gentiū fana destructa
ſunt: tē expurgato a ſordibus
templo ſerapis ibidē

illata. & basilicā p̄dicula ſe-
rapis in honorem ſc̄i iohannis
eſſe ſecratā. Lege de his un-
decimū hystorie ecclāſtiche li-

Et uenientes **S**brū.
ap̄li ad ihm. renuntiauerūt illi
omnia que egerant & dociant.

Non ſolum que ipſi egerant
& docuerant ap̄li domino re-
nuntiat: ſ; etiam que iohanes
eſ in docendo occupatiſ ſit pas-
ſus. uel ſui uel euſdē iohannis
ei discipuli renuntiat: ſicut
math̄s ſcribit. Unde hoc qd̄ ſeq̄r.

Et ait illis. uentite ſerſum i
deſertū locum & requieſcite pu-
ſillum & cetera. **N**on cauſa
tantū facit requiectionis ip̄oz

si mystice gra significacionis. q̄a uidelicet derelicta iudea que p̄phete s̄ caput n̄ credendo abstulerat. in deserto exelē que urū non habuerat uerbi eēt cibaria credentib; . quasi epulas panū largiturus . i pisciū .

Ibi enim p̄dicatores sancti qui apud iudeam n̄ credentē & contradicentē aliquādiu graui t̄bulationū sarcina p̄mebant. requiē nacti sunt de collata gentib; grā fidei . Que autē necessitas fuerit p̄cedende regei discipulis . subsequēt ostendit .

Erant enim qui **S**cū dicit . ueniebant . i rediebant multi . & nec manducandi spaciū habebant .

Ubi magna tem **S**ebant . portū illius felicitas de labore docentū simul & discentiū studio demonstrat . que utinā mō in quo rediret . ut tanta ministris uerbi frequentia fideiū insistat auditor . que nec liberū eis curandi corpis spaciū concedat . Nam quib; necessaria curandi corporis

hora negat . quanto min' ille cebris anime siue carnis studendi facultas ad est . Quin poti' a quib; uerbu fidei & salutare ministeriū oportune iportune exigitur . hoz anim' p̄sequentē ad agenda semp & cogitanda celestia succendit . ne ea que uerbis docent . factis impug-

Et Ascendentes in **S**nent . nauum . abierunt in desertū

Non discipuli soli .

si assumpto dño ascenderunt in nauū . & locum petierūt ut euglīsta math̄s apte demon-

Et uiderūt eos **S**strat . abeuntes & cognouerūt multi . i pedestres de omnib; ciuitatib; . occurrerūt illuc . i p̄uenerūt

Cum pedestres eos p̄ **S**eos . uenisse dicunt . ostendit q̄a n̄ in aliam maris siue iordani ripā nauigio p̄uenerunt discipuli cū dño . si transito nauis aliquo freto aut stagno . p̄rimos eiusde regionis locos adierunt . quo ē indigene pedestres p̄uenire potāt .

Et exiens uidit turba multā
ihc: & misertus^{est} sup eos q̄a erant
sic oues n̄ habentes pastorem?
cepit docere illos multā.

Quom̄ misertus sit sup eos:
maths exponit plenius dicēs.
Et misertus est eis: & curauit
languidos eoz. Hoc est^{num} ueraci-
ter paupum & n̄ habentū
pastorē misereri: et uia eis ue-
ritatis docendo ap̄re. & mo-
lestias corporales medicando
auferre: s; & ieiunos reficien-
do ad laudē sup̄ne largitatis
animare. Ad etiam sequentia
lectionis eū fecisse & memoras.
Temptat aut̄ fidem turbarū:
& p̄batam digna mercede re-
compensat. Perendo enī soli-
tudine: an sequi curent ex-
plorat: illi sequendo & n̄ inui-
mentis aut uehiculis diuersis.
s; p̄prio labore pectū iter arri-
piendo deserti: quantā salutis
sue curam gerant ostendunt.
Rursū ip̄e ut potens p̄uisq;
saluator ac medicus excipien-
do fatigatos. docendo inscios.
sanando egrotos. recreando ie-

iuinos: quantū deuotione cre-
dentiū delectetur uisnuat.
Iuxta uero leges allegorie. peten-
tem deserta gentiū ap̄m. mul-
te fidelū caterue relictis me-
nib; p̄risq; uersationis. ne-
glectoq; uariorū dogmatū pre-
sidio secunt̄: & pridē notus ī
iudea d̄s. postq̄m dentes iude-
orum arma & sagitte. & lingua
eoz machēra acuta cont̄ illū
facta est: exaltatus est super
celos d̄s. & sup omnē terram.

Et cū hora iam s̄ gl̄a eius.
multa fieret: accesserūt discipuli
eius dicentes. Desertus ē hic
locus: & iam hora p̄teruit: di-
mitte illos ut euntes in pri-
mas uillas & uicos emant &
cibos quos manducent.

Horam multā. uesp̄tinū tem-
pus dicit: luca teste qui ait.
Dies aut̄ cepat declinare: &
accidentes duodecī dixerunt
illi. Dimitte turbas & ceterā.
Die aut̄ declinata turbā sal-
uator reficit: q̄a uel fine se-
culorū p̄p̄inquante. uel cū sol-
iusticie p̄ nob̄ occubuit: a di-

utina spūalis in edie sumus tabe

Et respondens **S**aluati.
ait illis. Date eis manducare &
Prouocat aplos ad **S**cedera.
 fractionē panis. ut illis se n̄ ha-
 bere testantib; magitudo sig-
 ni notior fiat: simul insinuat
 quia cottidie p̄ eos ieiuna m̄a
 corda sunt pascenda: uidelicet
 cū eoz uel exemplis uel lictis
 ad amanda celestia suscitam̄.
 Notandū autē qd hoc mira-
 culū panū sc̄pturus euanglīsta
 iohannes. p̄misit q̄a p̄ximū
 esset pascha dies festus iudeoz:
 math̄s uero & marc̄ hoc inter-
 fecto iohanne continuo factum
 esse commemorant. Unde colligit̄
 iohannē imminente eadē fes-
 tiuitate paschali fuisse decol-
 latum: & anno posth̄e sequen-
 te cū denuo temp̄ paschale
 rediret. myst̄ium d̄nice passi-
 onis esse completū: & p̄pterea
 qd̄ in libro sacram̄toꝝ natale
 ei' quarto calendarū septem-
 briū die notatū est. in mar-
 tyrilogio qd̄ euseby & iheroni-
 mi uocabulis insignitū est. le

gitur quarto calendar septem-
 bris. in emissa ciuitate pheni-
 cie puencie natale iohannis
 baptiste die quo decollatus est.
 n̄ specialiter ip̄m diem decol-
 lationis ei'. s; diem pot̄ quo
 caput ei' in eadem emissa cui-
 tate repletum atq; in exc̄la est
 conditū designat. Siquidē
 ut cronica marcellini comiti'
 testatur: tempore marciiani
 principis duo monachi oriē-
 tales uenerūt adorare in ihe-
 rosolimis & loca sc̄a uidere.
 Quib; p̄ reuelationē assistens
 idē precursor d̄ni precepit
 ut ad herodis quondā regis
 habitac̄m accedentes. caput
 suū requirerent: & inuentū
 digno honore recondere.
 Ad ibi ab eis inuentū & assūp-
 tum. s; n̄ multo post culpa
 incurie p̄ditum. plātū est
 emissā ab alijs. & in quodam
 specu in urna sub t̄ra n̄ pau-
 co tempore ignobilit̄ recondi-
 tum: donec denuo idē iohes
 sese suūq; caput ostend̄ mar-
 cello cuidā religioso abbati.

ac presbitero dñi in eodem specu
habitaret: qđ uidelicet caput lu
lioramo eius ep̄o ciuitatis. p̄p̄
fatū presbitūm constat inuen
tum. Ex quo tempore ^{cepit} in eadē
ciuitate beati p̄cursoris decol
latio. ip̄so ut arbitram̄ die q̄
caput inuentū siue eleuatū
est celebrari. De quib; latius i
p̄fato cronicoꝝ libro sēptū re
Et dicit eis. Quot **S**peries.
panes habetis? **I**te. & uidete. &
cū cognouissent. dicunt. Quinq;
et duos pisces.

Per quinq; panes ap̄loꝝ & duos
pisces: tota testam̄ti ueteris
sēptura signat̄. **P** quinq; uide
licet panes. quinq; mosaice le
gis libri. quib; diuine et̄nitatis
cognitio. mundi creatio. curs̄
sēli labentis. & uera dō serui
endi religio gen̄i humano in
notuit: p̄ duos uero pisces. psal
mi sē & p̄phete figurati. qui
eruditū in lege dei ppl̄m de p̄
missione dñice incarnationis
noua gr̄e dulcedine pascebat.
Qua trina sēpturę sacre dis
tinctione: totā ueteris istru

menti seriē comp̄hendi. dñice
auctoritate docem̄. Apparens
enim post resurrectionē disci
pulis. ait dñs ip̄se: quia ope
tebat impleri om̄ia que sēpta
sunt in lege moysi & p̄phetis. i
psalmis de me. Et cum ap̄uit
illis sensū ut intelligēt scrip
turas. & intellectas sp̄ualit̄ fi
delib; tradēt auditorib;: quasi
benedicens panib; ap̄licis ac
piscib; hosq; interne sua uita
tis dono multiplicans. turb̄
dispartiri p̄cepit. Bene aut̄ iux
ta eugl̄m iohannis panes qui
legem designant. ordeacei fu
isse referunt̄. qui uinitoꝝ mar
ime rusticoꝝq; est cib; seruoꝝ.
quia incipientib; needūq; p̄
fectis auditorib; asp̄iora. & q̄si
grossiora sē committenda pre
cepta. Animalis enī homo. nō
p̄cipit ea que sunt sp̄e dei: at
q; ideo dñs. p̄ suis cuiq; uirib;
dona t̄buens. semp̄q; ad p̄fec
tiora p̄uocans. p̄mo quinq;
panib; quinq; milia. sedō sep
tem panib; quatuor milia
hominū. reficit. tercio discip̄l̄

siue carnis & sanguinis mysterium
credit. ad ultimum magno munere
dat electis ut edant & bibant
sup mensam suam in regno.

Et precepit illis ut accumbere fa-
cerent omnes secundum contubernia
sup uiride fenum & discubuerunt
in partes per centenos & per quinquaginta

Quersi quinquaginta **I**genos.
discubitus distinctos per orbem
ecclesie qui unam catholicam fa-
ciunt designant. Quos bene-
dixit quinquagenos per turmas
uel centenos discumbere precepit:
ut uidelicet turba fidelium es-
cam suam & locis distincta & mo-
ribus iuncta perciperet. Jubilei
quippe requies quinquagenarium
numeri mysterio continetur: &
quinquagenarium bis ducitur ut
ad centenarium perueniat. Quia
ergo prius a malo quiescit opere.
ut post anima ^{plena} quiescat in co-
gitatione: alii quinquageni.
alii autem centeni discumbunt:
quoniam sunt nonnulli qui a peccatis
actibus habent requiem operis:
& sunt nonnulli qui a uersis
cogitationibus habent iam re-

quiem mentis. Bene autem sup uiride
fenum discubuerunt. Septimum
quippe est. Omnis caro fenum.
Et illi sup uiride fenum discum-
bentes dominicis pascuntur alimen-
tis: qui per studium continentie
calcatis illecebis carnalium con-
cupiscentiarum audiendis imple-
disque dei uerbis operam impendunt.

Et acceptis quinque panibus & du-
obus piscibus intuens in celum
benedixit & fregit panes: et
dedit discipulis suis ut ponerent
ante eos. & duos pisces & diuisit
Turbis esurientibus **I**ntuens omnibus
tibus saluator non noua creat ciba-
ria: sed acceptis eis que habuerunt
discipuli benedixit: quia ue-
niens in carne non alia quam pre-
dicta sunt predicabat: sed legis &
prophetarum scripta quam sint myste-
riis gratie grauidam demonstrat.
Intuetur in celum: ut illuc diri-
genda mentis aciem. ibi lucem
scientie doceat esse querendam.
Frangit & ante turbas ponen-
da distribuit discipulis: quia sa-
cramenta prophetie sanctis doctoribus
que hec toto orbe predicet patefacit.

Et manducauerunt omnes: & saturati sunt. Et sustulerunt reliquias fragmentorum duodecim cophinos plenos.

Quod turbis superest. *In de piscibus;* a discipulis sustollitur: quia sacra ciora mystica que a rudibus capi nequeunt. non negligent omittenda: sed sunt inquirenda a perfectis. Nam per cophinos duodecim apostoli. & per panes cuncti sequentium doctorum chori figurantur: foris quidem hominibus despecti: sed intus salutaris cibi reliquiis ad alenda humilium corda cumulati. Constat enim cophinis opera seruilia geri solere: sed ipse cophinos panum fragmentis impletur: quod infirma huius mundi ut forcias confunderet elegit.

Erant autem qui manducauerunt quinq; milia uirorum.

Quia quinq; sunt exterioris hominis sensus: quinq; milia uirum dominum secuti designant eos qui in seculari ad huc habitu positi. exterioribus que possident bene uti nouerunt. Qui recte quinq; panibus aluntur: quia tales necesse est legalibus adhuc preceptis institui.

Nam qui mundo ad integrum renuntiant. & quatuor sunt milia. et septem panibus refectioni: hoc est & euangelica perfectione sublimes. & spirituali sunt gratia inter eruditi.

Et statim coegerit discipulos suos ascendere nauim: ut procedente eum transiret ad bethsaidam dum ipse dimitteret populum.

Quare coegerit discipulos ascendere nauim. & ipse mox dimisso populo in montem oraturus abiit. iohannes manifeste declarat: qui completa illa refectione celesti. continuo subiicit: **I**hesus ergo cum cognouisset quia uenturi essent ut rapent eum & facerent eum regem: fugit iterum in montem ipse solus. **U**bi necessarium nobis uiuendi monstrat exemplum: ut in bonis que agimus. humani fauoris retributionem uitam: neque nos operatio uirtutum spiritualium ad concupiscentiam reflectat temporalium uoluptatum. **N**onnullis enim contingit. ut dum merito uitae sublimioris mirandi minoribus; ac laudabiles ex-

sterent. & iure honorandi puta-
 rentur: acceptis pecuniis siue p-
 diis inchoata iusticie rudimenta
 pderent: & cum carnalib; se se ille-
 cebris atq; auaricia incauti cor-
 rumpent: ipsis & a quib; honora-
 bantur pbonis. denuo pmalis
 actib; non solū in fastidiū. uerū
 etiam deuenirent in odiū. **Alin'**
 q; multo piculosū est in his que
 recte agim' aduersantiū nos im-
 pbitate fatigari: qm̄ honoranti-
 um fauore demulceri. **Hec** ienī
 securiorē sepe corrumpit ani-
 mū: illa circumspectū semper
 reddit & cautū. **Vnde** dñs uia
 nob utq; quā sequamur initiās.
 cū hi qui uirtutes ei' admiraba-
 tur regem eū facere uellent.
 fugit in montē orare. eum ū
 illi qui uirtutib; eius inuidebat
 eū morti tradere disponderent.
 occurrit p̄mpt'. & uinciendū
 se crucifigendū q; furentib; ob-
 tulit: euidenti nos informans
 exemplo. ut parati sim' aduer-
 sa scli ad toleranda: cauti ad bla-
 dimenta cū forte arriiserint
 declinanda: & ne pros̄pa mun-

di si affluant emolliendo decipi-
 ant. crebris a dño precib; implo-
 remus. **Precedebant** autē disci-
 puli dñm transfretū ad bethsa-
 idam. que est in galilea ciuitas
 andree & petri i philippi ap̄toꝝ
 ppe itagnū genesareth. ut in
 locoz libris inuenim'. **Vbi** me-
 rito mouet quom̄ dicat mare'
 pacto discipulos miraculo pa-
 num uenisse transfretū ad beth-
 saidā: cum uideat' dicere lu-
 cas. quod in locis bethsaidę fac-
 tum fuit miracū illud me-
 morabile. & refectio celestis.
Aut enī. Assumptis illis seces-
 sit seorsū in locum desertū q̄
 est bethsaida. qd cū cognouis-
 sent turbe secute s̄ illum. et
 excepte illos. & cetera que secu-
 tur usq; ad completā illam
 sacre refectiois hystoriā: nisi
 forte intelligam' in eo qd lucas
 ait. in desertū locum q̄ est beth-
 saida. n̄ ipsius uicinia ciuita-
 tis. s; loca deserti ad eā perti-
 nentis esse designata. **Mare'**
 enim dicit ap̄te. qd precedet
 eū ad bethsaidā. ubi ipsi fines

ciuitatis constat esse notatas: lu-
cas uero qui non dicit. in locum desertum
que est bethsaida. sed qui est bethsa-
ida. potest non fallor recte intel-
ligi quia non ipsam ciuitatem uo-
luerit. sed locum desertum ipsius
id est ad eius officina pertinentem.
Narrat autem euangelista iohannes
manducasse panem turbas iux-
ta tyberiadem. & ascendentes na-
uum discipulos uenisse transma-
re in capharnaum: que ambe sunt
ciuitates in galilea iuxta stag-
num genesareth. quod etiam tyberia-
dis a ciuitate tyberiade uocatur.

Et cum dimisset eos: abiit in
Non omnis in montem orare.
qui orat: ascendit in montem.
Est enim oratio: que peccatum
facit. Sed qui bene orat. quod deum
orando querit: hic a terrenis ad
superiora progrediens. uerticem cu-
re sublimioris ascendit. Qui uero
de diuiciis aut de honore seculi
aut de inimici morte sollicitus
obsecrat: ipse in infernis iacens
uiles ad deum preces mittit. Orat
autem deus: non ut pro se obsecretur:
sed ut pro me impetret. Nam et

si omnia posuerit in potestate filii
pater. filius tamen ut formam homi-
nis impleret. obsecrandum patrem
putat esse pro nobis. quod aduocatus
est noster. Aduocatum enim inquit ha-
bemus apud patrem ihesum christum.
Si aduocatus est: debet pro meis in-
uenire peccatis. Non ergo quasi in-
firmus. sed quasi pro obsecrat. Vis
scire quia omnia que uelit possit.
Et aduocatus est & iudex in alto
pietatis officium: in altero insigne
est potestatis. . xviii.

Et cum sero esset erat nauis in
medio mari & ipse solus intra:
et uident eos laborantes in re-
migando. Erat enim uentus contra
Labor discipulorum rursus eis.
inremigando. & contrariis eis
uentus. labores sancte ecclesie de-
uarios designat. que inter undas
seculi aduersantes. & in mundorum
flatus spirituum. ad quietem patrie
celestis. quasi ad fidam in ortis sta-
tionem peruenire conatur. Vbi be-
ne dicitur. quia nauis erat in medio
mari. & ipse solus intra: quia non
nunquam ecclesia tantis gentiliu
pressuris non solum afflicta. sed et

fedata est: ut si fieri posset redemp-
 tor ipsius eam ad tempus prorsus
 deseruisse uideret. Unde est illa
 uox in undas pcellasq; temp-
 tationum uerrentium deprehensi:
 atq; auxiliū protectionis illi ge-
 mebundo clamore querentis.
 Ut quid dñe recessisti longe:
 despicias in oportunitatibus in tri-
 bulatione. Que pariter uocem
 inimici psequentis exponit:
 in subsequenti psalmi subici-
 ens. Dixit enim in corde suo ob-
 litus est dñs: auertit faciem suam
 ne uideat usq; in finem. Verum
 ille non obliuiscit operationum
 pauperum neq; auertit faciem
 suam a sperantibus in se: quin poti-
 us certantes cum hostibus; ut uin-
 cant adiuuat: & uictores in
 eternum coronat. Unde hic quoque
 apte dicitur: quia uidit eos la-
 borantes in remigando. Vidit
 quippe dominus suos laborantes in
 mari: quauis ipse positus in
 terra: quia & si ad horam dif-
 ferre uidet auxiliū tribula-
 tionibus impendere: nichilominus
 eos ne in tribulationibus defici-

ant. sui respectu pietatis cor-
 roborat: & aliquando etiam ma-
 nifesto adiutorio uictis aduer-
 sitatibus quasi calcatis sedatisq;
 fluctuum uoluminibus liberat.
 sic hic ^{quoque} subsequenter insinuat

Et circa quartam. *Scu dicitur.*
uigilia noctis uenit ad eos: am-
bulans super mare.

Stationes & uigilie militares.
 in terna horarum spacia diuidun-
 tur. Quando ergo dicitur quarta
 uigilia noctis uenisse ad eos
 dominum: ostendit tota nocte pe-
 riclitatos. & extremo noctis
 tempore eis auxiliū prebitum.
 Laborabant ergo toto noctis
 operante tempore: sed diluculo ap-
 propinquante lucifero solis di-
 ei que exortum permittente. ue-
 nit dominus. & super ambulans tu-
 mida freti terga comprimit.
 quia cum pressuris obsita fra-
 gilitas humana pusillanimitate
 uniuersarum suarum considerat.
 nichil erga se aliud quam tene-
 bras angustiarum. & estus cernit
 hostium confluentium. Cum u-
 mentem ad superni luminis presidij

& perpetue dona retributionis crexit.
quasi in t̄ umbras noctis repente
exortū luciferi conspiciet q̄ diem
proximū nuntiet. Lucifer nāq;
cū plurimū tres horas noctis. id
est totā uigiliam matutinā il-
luminare p̄hibetur. aderit q;
dñs qui sopitis temptationū pe-
riculis. plenā libertatis fiducia
sue p̄tectionis attribuat. Sequit̄.

Et uolebat p̄terire eos. At illi
ut uider̄ eum sup̄ mareambu-
lantē. putauer̄ fantasma esse.
& exclamauer̄. Omnes enī eoy
uider̄. & turbati sunt.

Ad huc heretici putant fantas-
ma fuisse dñm. nec uerā assūp-
sisse carnē de unguine. Deniq;
theodorus pharantitan' quōda
ep̄c ita sc̄psit. corporale pond'
n̄ habuisse sc̄dm carnem dñm.
s; absq; corpore & pondere sup̄
mare deambulasse. At cont̄
fides catholica & pond' sc̄dm
carnē habere eum p̄dicat. et
onus corporeū. & cum pondē
atq; onere corporali incedē
sup̄ aquas n̄ in fuis pedibus.
Nam dyonisi' egregi' in t̄ eccle-

siasticos

sc̄ptores. in opusculis de diuinis no-
minib; hoc in loquit'. Ignoramus
enī qualiter de uirginis sangui-
nib; alia lege p̄ter naturale for-
mabat'. & qualit' non in fuis pe-
dib' corporale pond' habentib; &
matiale onus. deambulabat in
humidā et inistabilem substan-
ciam. Quom' aut' uolebat eos
dñs p̄terire tanqm' alienos.
ad quos de piculo naufragy li-
berandos ad uenerat. n̄ ut ad
horā turbati & pauentes. s; con-
tinuo liberati. ampli' ereptiois
sue miraculū stupērent. ac ma-
iores ereptoi suo gr̄as referret'.
Quia & intempestatib; passionū
que p̄ constantia fidi ap̄fidis i-
gerunt'. talis n̄ nunqm' purio
diuinit' ostenditur. Sepe enī
ita fideles in t̄bulatione posi-
tos sup̄na pietas deseruisse ui-
sa est. ut quasi laborantes in
mari discipulos p̄terire ihes'
uoluisse putaret'. Unde ē illd
eccle'. martyru certamine de-
sudantis. Quare me oblitus
es. quare me repulisti. & q̄re-
tistis incedo dū affligit me in-

inimicus. dū confringunt omnia
 ossa mea. & cetera. S; dicant in-
 imici terrentes. vbi est d's eoz.
 quasi naufragū fessis injūta-
 tes aplis. **D**icit ipse d's eoz. **C**um
 p'transieris p' aquas tecum ero.
 & flumina nō opient te: cū am-
 bulaueris p' ignem nō combureris.
 & flamma nō ardebit intē. Unde
 hic quoq; recte subdit.

Et statim locutus est cū eis: & dixit
 illis. **C**onfidite. Ego sum: nolite
 timere. **Q**uod ascendit ad illos in a-
 uium: et cessauit uentus.

Prima trepidantiū & p'elitan-
 tiū subuentio ē. incussum cor-
 dib; expellere timorē: sedā tem-
 pestatū furias sue presentie uir-
 tute cōpescere. **H**ec mirandū:
 si ascendente in nauiculā dño
 uent' cessauit. **I**n quocūq; enim
 corde d's p' grām sui adest amo-
 ris: mox uniuersa uitioꝝ. et
 aduersantis mundi siue spūū
 malignoꝝ bella cōpressa conqui-

Et plus magis int' s'escunt.
 se stupebant. **N**on enī intellexe-
 runt de panib;. **E**rat enim cor
 illorum obcecatum.

Ons quidē & in miraclo panū
 quod esset conditor rerū ostendit.
 et in ambulando sup undas qd
 haberet corpus ab omni peccatoꝝ
 grauedine liberū edocuit: & in
 placando uentos. undazq; ra-
 biem sedando qd elementis dñi
 retur monstrauit: s; carnales
 adhuc discipuli needū hunc dñm
 esse cognoscunt. **E**t quidē uir-
 tutū magnitudinē stupebant:

needū tamen in eo ueritatē di-
 uine maiestatis cognoscere ua-

Cumq; egressi es. **S**lebant.
 sent de nauu continuo cognouerūt
 eū: & p'currentes uniuersā re-
 gionē illam cepunt ingrabadis
 eos q se male habebant circūfer-
 re: ubi audiebant eū esse.

Cognouerūt eum rumore nō fa-
 cie: uel certe p' signoz magni-
 tudine que patrabat in pplis.
 etiam uultu plurimis notus
 erat. **E**t uide quanta fides sit
 hominū terre genesareth: ut
 nō presentū tantū salute con-
 tenti sint. s; mittant ad alias
 p' circuitū ciuitates. q omnes
 currant ad medicuū).

Et quocūq; introibat ī uicos ul' inuillas aut ī ciuitates. implate is ponebant infirmos. & deprecabant eū ut uel fimbriā uestimēti ei' tangēnt. & quicūq; tangebāt eum salui fiebant.

Qui male se habent nō tangūt corpus ihu neq; totū uestimentum ei'. s; extremā fimbriā: et quicūq; tetigerint sanabunt. Fimbriā uestimenti ei'. minimū mandatū intellige: qđ q' transgressus fuit. minimū uocabit' in regno celoz. uel assumptio nē carnis p' quā uenimus ad uerbū dei. & illius postea frui

VII.
.xviii. **E**t uenit ad eū pharisei & quidā de scribis uementes ab iherosolimis. & cū uidisset quosdā ex discipulis ei' cōmuni bus manib; id est nō lotis māducare panē uitupauerūt.

Quā uera illa confessio dñi ad patrem: quia abscondisti hec a sapientib; & prudentib; & reuelasti ea paruulis. Homines t're genesareth. q' min' docti uidebant. nō solū ipsi

ueniūt. s; & suos infirmos adducunt. imo gestant ad dñm ut uel fimbriā eius q' saluari queant mereant' contingē. ideoq; confestim mīta cupite salutis mercede potiunt'. At ū scribe & pharisei qui doctores eē ppli debuerant. nō ad uerbū audien dū. non ad querendā medēla. s; ad mouendas solū questionū pugnas ad dñm occurrunt. eos q; nō de lotis manib; uitupant. in quoz opib; que p' man' siue p' cetera corporis membra fiunt. nichil ī mundicie sordidantis inuenire ualebant. cū se magis ipsos culpāre debūant. q' lotas aqua man' habentes. conscientia luore pollutā gestabat. Pharisei enī & omnes iudei nō crebro lauiunt man' non manducant. tenentes traditionē senioz. & a foro nisi baptizent' nō comedunt. Supersticiosa est hominū traditio. semel lotos ob manducandū panē crebri' lauare. & a foro nisi baptizent' nō comedē. s; necessaria ē doctrina ueritatis. que iubet eos

qui cū pane uitę descendente de celo participare desidant. crebro elemosinarū. lacimarū. alioꝝq; iusticie fructuū usu sua opera purgare. ut casto corde & corpe celestib; ualeant cōmunicare mysterijs. **N**ecessariū est inquit namta que ex temporalium negotioꝝ curis quisq; contraxit. subsequenti bonarū cogitationū & actuū pmundet instantia. si interne refectionis epulis perfrui desiderat. **S**; pharisei spūalia pphetarū uerba carnaliter accipientes. que illi de cordis & opis castigatione p̄cipiebant dicentes. lauamini mundi estote. & mundamini q̄ fertis uasa dñi. isti de corpore solum lauando seruabant. **F**rustra autē pharisei. frustra om̄s iudei lauant man̄. & a foro baptizantur. q̄m̄ diu q̄ tempnūt fonte saluatoris abluu. **I**n uanū baptismata seruant uasoz. q̄ cordium suoz & corpoz eluere sordes negligunt. cū certū sit moysen & pphas qui uasa ppli dei uel aquis dilui. uel igne purgari.

uel oleo sc̄ficari. quacūq; ex causa iusserunt. nō in hoc materialiū rerum emundationē. sed mentiu potius & opum castigationē ac sanctimoniā. atq; animaz nobis mandauere sa-

Et interrogabant eū **S**lutem. pharisei & scribe. **Q**uare discipuli tui n̄ ambulant iuxta traditionē senioꝝ. s; om̄ib; manib; manducant panē.

Mira phariseoz scribarūq; stulticia. Dei filiū arguunt. quare hominū traditiones & p̄cepta n̄ seruet. **M**anus autē idest opa. nō corporis utiq; man̄. s; anime lauande sunt. ut fiat in illis uerbum dei.

Et dicebat illis. **B**ene irritū facitis p̄ceptum di. ut c̄tationem uiam seruatis.

Falsam calumpniā. uera responsione cōfutat. **C**um inquit uos ppter traditionē hominū p̄cepta dei negligatis. quare discipulos meos arguendos creditis. q̄d senioꝝ iussa paruipendant. ut di sc̄ta custodiant.

Moyses enim dixit. **H**onora

*patre tuum & matrem tuam: & qui
maledixerit patri uel matri.
morte moriatur.*

Honor in scripturis non tantum
in salutationibus & officiis dese-
rendis: quantum in elemosina
ac munerum collatione sentitur.
Honora inquit apostolus uiduas: que
uere uidue sunt. Hic honor: do-
num intelligitur. & in alio loco.
Presbiteri duplici honore sunt hono-
randi. maxime qui laborant in
uero & doctrina domini: et pro hoc
mandatum iubemur boui trituranti
os non claudere: ut dignus
sit operarius mercede sua.

Vos autem dicitis. Si dixerit ho-
mo patrem uel matrem corban quod est
donum quodcumque ex me est prosum:
& ultra non dimittitis eum quicquam
facere patri suo aut matri: in cetera.

Precepit dominus uel imbecillita-
tes uel etates uel penurias pa-
rentum considerans: ut filii ho-
norarent etiam inuitis necessa-
riis ministrandis parentes
suos. Hanc prouidentissimam dei
legem uolentes scribere pharisaei:
subuertere: ut impietatem

sub nomine pietatis inducerent.
docuerunt pessimos filios ut si quis
ea que parentibus offerenda sunt. deo
uouere uoluit qui uerus est
pater: oblatio domini preponatur:
parentum munus: uel certe ipsi
parentes que deo oblata sunt & co-
secrata. ne sacrilegii crimen in-
currerent. declinantes egestate
consciebantur: atque ita fiebat ut
oblatio filiorum sub occasione tem-
pli dei in sacerdotum lucra cederet.
Hec pessima pharisaeorum consuetu-
do de tali occasione ueniebat:
multos habentes obligatos ex
alieno. & nolentes se creditum
reddere: delegabant sacerdotibus.
ut exacta pecunia ministerij
templi. & eorum usibus deseruiret.
Potest autem in hunc breuiter habere
sensum: inueniunt quod ex me est &
perderit. Compellitis inquit filios
ut dicant parentibus suis. Ad-
cumque donum oblaturus eram deo.
in tuos sumo cibos. tibi que pro-
dest o pater & mater: ut illi
timentes acciperent quod deo ui-
debant mancipatum: inopem
magis uellent uitam ducere.

quā comedere de consecratis.

Et aduocans eum turba dicebat illis. Audite me omnes & intelligite. Nichil est extra hominē introiens in eum. quod possit eum conquinare: sed que de homine procedunt. illa sunt que comunicant

Verbum comuni hominē. Verbum comuni hominē. cat proprie scripturarū est: & publico sermone teritur. Populus iudeorum partem dei esse se iactans: omnes cibos uocat. quibus omnes utuntur homines: uerbi gratia. suillam carnem. ostreas. lepores. & utrimodi animalia que ungula non findunt nec ruminant. nec squamosa in piscibus sunt. Unde & in actibus apostolorum scriptum est. Quod deus sancti cauit: tu ne comune dixeris. Comune ergo quod ceteris hominibus patet. & quasi non est de parte dei: perimundo appellatur. Nichil est inquit extra hominē introiens in eum. quod possit eum conquinare: sed que de homine procedunt illa sunt que conquinant hominē. Opponat prudens lector. & dicat.

Si quod intrat inos non conquinat hominē: quare ydolorum non uestimur: & apostolus scribit. Non potestis calicem domini bibere: & calicem demoniorum. Sciendum igitur quod ipsi quidem cibi & dei creatura per se munda sunt: sed ydolorum ac demonum inuocatio ea facit

Et cum intrasset in mundam. Et cum intrasset in mundam. in domum a turba: interrogabant eum discipuli eius parabola. Et ait illis. Sic & uos imprudentes

Quod aperte dictum est. Quod aperte dictum est. fuerat & patebat auditui. apostoli per parabolam dictum putant. et in se manifestis mysticam querunt intelligentiam: corripunturque a domino quare parabolice dictum putent quod perspicue locutus est. Ex quo animaduertimus uiciosum esse auditorem. qui obscure manifesta: aut manifeste dicta obscura uelit intelligere.

Non intelligitis quia omne extrinsecus introiens in hominem non potest eum communicare: quia non intret in cor eius: sed in uentrem & in secessum emittitur.

pingant omnes escas.
Omnium euglioz loca apud here-
ticos & puerfos plena sūt scanda-
lis. et ex hac sententiola quidā
calumpniant. qđ dñs phisice
disputationis ignarus. putet
omnes cibos inuentiē pre. et
in secessū digeri. cū statim ī fu-
se esce p artus & uenas ac me-
dullas neruosq; fundant. unde
& multos q̄ uitio stomachi
p̄petem sustinent uomitum.
post cenas & prandia statim euo-
mere que ingesserunt. & tamen
corpulentos esse. quia ad p̄mū
tactū liquidior cib; & potus p̄
membra fundat. S; istiusmo-
di homines dū uolunt altius
impericiā reprehendere. osten-
dunt suā: quāuis tenuissimus
humor & liquens esca cū inue-
nis & artub; cōcta sūt & diges-
ta. p̄ occultos meatus corporis
quos greci poros uocant. ad in-
feriora delabitur & in secessū

Dicebat autē qm̄ *S*uadit.
que de homine exeunt. illa cō-
municant hominē. Abutus
enī de corde hominū cogitati-

ones male pcedunt: adultia. for-
nicationes. homicidia. furta.
auaricia & cetera.

Oe corde inquit exeunt cogi-
tationes male. Ergo anime
p̄ncipale n̄ iuxta platonē in
cerebro. s; iuxta xp̄m in corde
est. & arguendi ex hac senten-
tia. qui cogitationes a diabolo
imitti putant. & n̄ ex p̄a nas-
ci uoluntate. Diabolus ad iu-
tor esse & inceptor malarū
cogitationū potest. auctor n̄
potest. **S**in autē semp̄ in iudis
positus leuē cogitationū n̄a-
rum scintilla sursus fomitib; in-
flamarit. n̄ debemus opinari
eū cordis quoq; occulta rimari.
s; ex corporis habitu & gestibus
estimare quid uersent̄ intrinse-
cus. Verbi gr̄a. **S**i pulchrā mu-
lierē nos crebro uidit respicē.
intelligit cor amoris iaculo
uulneratus). *S. XXI.*

Et inde surgens. abiit infi-
nes tyri & sydonis.

Scribis & phariseis calumpni-
atorib; derelictis. transgredit̄
in partes tyri & sydonis. ut

tyrios sydomios q; curaret.

Et ingressus domū neminē uoluit scire: & n̄ potuit latere:

Merito querit̄ quom̄ dicatur: quia dñs neminē uoluerit iter suū scire: nec tam̄ latere potuerit. Quid enī est quod ille n̄ potuerit: qui etiā temporaliter inter homines positus. omnia inuisibilit̄ que foris agebant̄ intus cū patre disponebat. Aut qm̄ ob causā putandus est fines tyri & sydomis intrasse. nisi ut filiam syrophenissę a demonio liberaret. ac pfidem femine gentilis. pfidiam argueret scribarum ac phariseor. S; fidelit̄ ac pie sentiendū est. q̄a nequaquā de illo hac inre qd̄ ipse noluit factū est: s; fidelib; iter eius sequentib; qd̄ p̄ncipalit̄ in bonis que agunt uelle debeant ostensū est. Ingressus quippe domū precepit discipulis ne se cuiqm̄ in regione ignota quis esset ap̄rent. at tamen ipse suū illō introitū gentili femine & q̄bcumq; uo-

luit ipm̄ pdentib; publicauit.

Ipse cor illius ad querendā a se salutē inuisibili accendit instinctu. ut exemplo ei; discerent quib; sanandi in firmos grām conferret. in exhibitioe miraculoꝝ humani grām fauoris quantū possent declinare. nec tam̄ a pio uirtutis ope cessare. quando hec fieri uel fides bonoꝝ iuste mereret̄. uel incredulitas prauoꝝ necessario cogeret. Et n̄ potuit inq̄t latere.

Mulier enī ^{statim} ut audiuit de eo cui; habebat filia sp̄m immundū. intrauit & p̄cidit ad pedes ei;. Erat autē mulier gentilis. syrophenissa genere.

Gypice autē mulier hec gentilis s; cum fide ad dñm ueniens. exclam̄ designat de gentibus collectā. que p̄ filia demoniaca dñm rogat. cū p̄p̄tis suis needū credentib; & ut ipsi a diaboli fraudib; absoluant̄ sup̄ne pietati supplicat. Que bene iuxta mathm̄ de finib; suis egressa. in hoc ū eugl̄ista egressa esse ad dñm. atq; a d̄o pedes

eius perdidisse refertur. quatinus ex utri-
usque assertionem colligatur. quod illi
solum fideliter ac recte pererrantibus
orant. qui per seculum suae perfidiae man-
siones relinquunt. atque in domum
domini uidehinc ecclesiam pia se de-
uotione transferunt.

Et rogabat eum ut demonium
eiceret de filia eius. Qui dixit
illi. Sine primis saturari filios.

Quasi aptius diceret. Recitat
futurum. ut etiam uos qui de gen-
tibus estis salutem consequamini?
sed primo oportet iudeos qui
merito antiquae electionis. fi-
liorum dei solent nomine cense-
ri. pane caeli refici: et sic tan-
dem gentibus uitae pabula mi-

Non est bonum frustrari.
sumere panem filiorum. et mittere
canibus. Ad illa respondit. et dixit
ei. Vtique domine. Nam et canelli
comedunt de micis puerorum.

Mira sub persona mulieris ca-
nanitidis. ecclesiae fides. patien-
tia et humilitas predicatur:
fides qua creditur sanari pos-
se filiam suam: patientia. qua
tociens temptata ut matheus

scribit in precibus perseverat: humi-
litas. qua se non canibus sed catu-
lis comparat. Scio me inquit fi-
liorum panem non mereri. nec inte-
gros posse capere cibos. nec sedere
ad mensam cum patre: sed conten-
ta sum reliquis catulorum. ut hu-
militate micarum ad panem in-
tegrum ueniam magnitudinemque.
Mira rerum conuersio. Israhel
quondam filius: nos canes. Pro-
diuersitate fidei: ordo nomi-
ni commutat. De illis postea
dicit. Circumdederunt me canes
multi: et uidete canes. uidete
malos operarios. uidete coesio-
nem. De nobis a latratu blas-
phemiae contradictionis ad pie-
tatis gratiam conuersis: ipse ali-
bi dicit. Et alias oues habeo
quae non sunt ex hoc ouili: et il-
las oportet me adducere et
uocem meam audient. Notan-
dum sane quod mystice loquitur
credens ex gentibus mulier: quia
cатели sub mensa comedunt
de micis puerorum. Mensa quippe
est septimana sancta: quae nobis pa-
nem uitae ministrat. Hinc

eterni dicit cœla. **P**arasti in con-
spectu meo mensā: aduersus eos
qui t̄bulant me. **M**ice puerorū:
interna s̄t mysteria scripturay:
quib; humiliū solent corda re-
fici. De quib; alias sc̄e eccl̄e pro-
mittit: dicente p̄pheta de d̄no.

Qui posuit fines tuos pacē: et
adipe frum̄ti faciat te. **N**on
ergo crustas s; micas de pane
puerorū edunt catelli: quia cō-
uersi ad fidē qui erant despec-
ti ingentib; n̄ littere sup̄ficiē.

Isp̄tū s; sp̄ualiū medullā sensuū qua
in bonis actib; p̄ficere ualeant
inquir̄t: & hoc sub mensa d̄noꝝ.
dū uerbis sacri eloquiū humili-
t̄ subdita. ad implenda que pre-
cepta s̄t. cuncta sui cordis et
corporis officia supponūt: qua-
tinus ad sp̄anda que a d̄no p̄-
missa sunt p̄mia in cœlis. meri-
to se debite humilitatis eri-

Et ait illi. **P**pter h̄c **I**gant.
sermonē uade: exiit demoniū
de filia tua.

Ppter humilē mat̄s fidelē q;
sermonē: filiam deseruit de-
moniū. **V**bi datur exemplū

Psalms cathexizandi & baptizandi in-
fantes: quia uidelicet p̄ fidem
& confessionē parentū in bap-
tismo a diabolo liberant̄ par-
uuli: qui necdū p̄ se sapere uel
aliquid agere boni poss̄t aut

Et iterū exiens **I** mali. **.xvii.**
de finib; tyri. uenit p̄ sy-
donē ad mare galilee int̄ me-
dios fines decapoleos.

Decapolis est ut ipso nomine
p̄batur regio decē urbiū trās-
iordanen ad orientē: circa phi-
lipū & p̄llam et gadarā. con-
tra galileā. **Q**uod ergo dicit̄.
quia d̄ns uenit ad mare gali-
lee inter medios fines dera-
polis: n̄ ipsos fines decapolis
eū intrasse significat. neq;
enim mare transnauigasse
dicit̄: s; potius ad mare usq;
uenisse: atq; ad ipsū puenisse
locū qui medios fines decapo-
li longe transmare positus

Et adducunt **I** respiciebat.
ei surdū & mutū: et deprecaban-
tur eū ut imponat illi manū.

Surdus & mutus est: q̄ nec
aures audiendis d̄i uerbis.

nec os apert. proloquendis. Quales ^{Matth.}
necesse est ut hi qui loqui iam &
audire diuina eloquia longo usu
didicerunt. domino sanandos offerant.
quatinus eos quos humana fra- ^{Lucas}
gilitas nequit. ipse gratie sue dex-
tera saluet.

Et apprehendens eum de turba
seorsum: misit digitos suos
in auriculas eius.

Prima salutis ianua est: in-
firmum apprehendente domino de
turba seorsum educi. Apprehendens
namque infirmum de turba se-
orsum educit: eum mentem pec-
catis languida uisitacione
sue pietatis illustrans. a con-
suetis humane uersationis
moribus auocat: atque ad sequen-
da preceptorum suorum itinera prouocat.
Mittit digitos in auriculas:
eum per dona sancti spiritus aures cor-
dis ad intelligenda ac susci-
pienda uerba salutis aperit.
Namque digitum appellari spiritum
sanctum testatur ipse dominus cum di-
cit iudeis. **S**i ego in beelzebub eicio demonia: filij uostri
in quo eiciunt. ^{Salomon.} ^{Johes.} Quid exponet

Lucas

alius euglistas dicit. **S**i ego in
spiritu dei eicio demonia. Quo mi-
mirum digito: & magi in egypto
superati sunt a moyses dicentes:
Digitus dei est hic. Et lex in ta-
bulis scripta est lapideis digi-
to dei: quia per donum sancti spiritus
& ab insidiis defendendum hominum
sue spirituum malignorum: & in ag-
nitione diuine uoluntatis
erudimur. Digni ergo dei in auri-
culas missi eius qui sanandus
erat. dona sunt sancti spiritus: quibus
corda que a uia ueritatis ober-
rauerant. ad scientiam salutis
audienda discendaque reuelat.
Quia cognitio ueritatis lu-
cem sequi confessio debet: ap-
te subiungitur. ^{1^a}

Et exspuens tetigit linguam
Exspuens quippe dominus linguam
tangit egroti: cum ad confessio-
nem fidei ora cathexizatorum
instruit. Spiritum namque diuini
saporis designat sapientie:
que teste uiro sapiente loquitur.
Ego ex ore altissimi primogenita. Unde & alibi. spui-
to eius terre commixto cecum natum

illuminat. Sicut enim quod ex capite domini descendit. diuinam eius naturam que ex deo est: portio terre cui idem spiritum immiscuit. humanitatem que ex hominibus assumpta est designat. Et per medicamentum ex spuito suo ac terra compositum oculos ceci nati aperuit: quia genus humanum per confessionem utriusque sue nature. ab ingentibus errorum suorum tenebris eruit. Exspuens ergo dominus linguam muti ut loqui ualeat tangit: cum ora diu bruta ad uerba sapientie proferenda contactu sue pietatis informat.

Bene autem subditur: **Et suspiciens in celum ingemuit: & ait illi. Effeta. quod est ad aperire.**

Suspexit namque in celum: ut inde mutis loquela. inde auditum surdis. inde cunctis infirmitatibus medicina doceret esse querenda. Ingemuit autem. non quia ipsi operum esset cum gemitu aliquid petere: quod cuncta petentibus donat cum patre: sed ut nobis gemendi daret

exemplum: uel cum patris uel patrum erratibus proximorum superne presidia pietatis inuocamus. Quod autem ait effeta id est ad aperire: ad aures proprie pertinet. Aures enim ad audiendum apte: lingua uero ut loqui posset. a retinaculis erat sue tarditatis soluenda. Unde

Et statim apte fit. I & subdit. aures eius: et solutum est iunctum lingue eius: & loquebatur recte.

Ubi utraque unius eiusdemque mediatoris dei et hominum natura. manifeste distincta est. Suspicens enim in celum quasi homo deum precaturus ingemuit: sed mox uno sermone quasi diuina potens maiestate curauit. Bene autem dicitur de eo cui dominus aperuit aures. ac lingue iunctum soluit: quia loquebatur recte. Ille etenim solus recte loquitur. siue deum confitendo. seu alijs predicando: cuius auditum ut celestibus possit auscultare & obsecundare mandatis diuina gratia referat: cuius linguam dominus tactu sapientie que ipse est. ad loquendum instruit;

Talis autē merito potest dicere
cū psalmista. *Dñe labia mea
aperies: & os meū annuntiabit
laudē tuam. Et cū ysaia. Dñs
dedit m̄ linguā eruditā: ut
sciā sustentare eū qui lapsus
est uerbo. Erigit mane. erigit
m̄ aurē: & audiā quasi magis.*
Et p̄cepit illis ne *S*trum.
cui dicerent. *Quanto autē eis
p̄cipiebat tanto magis plus p̄
dicabant: & eo ampli' admira
bant' dicentes. Bene om̄a fecit:
& surdos fecit audire. et mu
Sciebat eos sic *S*tos loqui.
ille qui notas habebat & pre
sentes futuras hominū uo
luntates. tanto magis p̄dicatu
ros. quanto magis ne p̄dicareſ
eis p̄cipiebat. *Vt quid hoc pre
cipiebat. nisi quia pigris uole
bat ostendere quanto studiosi'
quantoq; feruenti' eū predica
re debeant quib; iubet ut p̄e
dicent: quando illi qui phibe
bantur tacere nō poterant.*
A dieb; illis t̄cum cū turba
multa ess; nec haberent quod
manducarent. *quocatis disci**

VIII.
.xxiii.

*pulis aut illis. Misereor sup tur
bam: quia ecce iā triduo susti
nent me: nec habent qd man
ducent & cetera.*

Et in hac lectione consideranda
est in uno eodēq; redemptore
nr̄o distincta opatio diuini
tatis & humanitatis: atq; er
ror euticetis q̄ unā tantū in
ap̄o opationē dogmatizare
presumit. p̄cul xp̄ianis fini
bus expellendus. Quis enī nō
uideat hoc qd sup turba mi
seretur dñs. ne uel inedia uel
uie longioris labore deficiat.
affectū esse & compassionē hu
manę fragilitatis: qd uero de
septem panib; & pisciculis pau
cis quatuor milia hominū
saturauit. diuine op' eē uir
tutis. *Mystice autē hoc mi
raculo designat. qd uia sc̄li
p̄sentis alit̄ in columes transi
re nequim: nisi nos gr̄a re
demptoris nr̄i alimento sui
uerbi reficiat. Hoc ū typice
in ē hanc refectionē & illam
quinq; panū ac duoz pisciū
distat: qd ibi littera ueteris*

instrumti spūali grā plena esse
signata est: hic autē noui ueri-
tas ac grā testamenti fidelib;
ministranda monstrata est.

Sane utraq; refectio ī monte
celebrata ē. ut alioꝝ euḡlistaz
narratio declarat: quia utriq;
sc̄ptura testamti recte intel-
lecta. altitudinē nobis celesti-
um & p̄ceptoz mandat ī pre-
mioꝝ. utraq; altitudinē xp̄i
q̄ est mons dom' dñi in uerti-
ce montiū ḡsona uoce p̄dicat.

Qui enī edificatā sup se ciui-
tatē siue domū dñi id est
ecclesiam in altum bonoz extol-
lit opum. & cunctis manifes-
tam gentib; exhibet: ipse hac
ab infimis delectationib; ab-
stractam pane celi reficit.
atq; ad appetitū supne sua-
uitatis dato pignore cibi
spiritualis accendit.

Misereor in q̄t sup turba q̄a
cce iā triduo sustinet me-
nec habent qd̄ manducent:
& si dimisero eos ieiunos in
domū suam. deficient in uia.

Quare t̄duo turba dñm sus-

tinuerit: math̄s exponit ple-
niss qui ait. **E**t ascendens ī
montē sedebat ibi. & accesserunt
ad eū turbe multe habetes
secū multos. claudos. cecos.
debiles & alios multos: & p̄ce-
cerūt eos ad pedes eius. & cura-
uit eos. **T**urba ḡ triduo dñm
p̄p̄t sanitatē infirmoz suoz
sustinet: cū electi quoz; fide
sc̄e trinitatis lucidi. dño p̄
suis suozq; peccatis anime ui-
delicet languorib; p̄seueranti
instantia supplicant. **I**te tur-
ba dñm triduo sustinet: quā-
do multitudo fidelū peccata
que p̄petrauit p̄penitentiā
declinans. ad dñm se in ope.
ī locutione atq; in cogitatioe
uertit. **Q**uos dimitte ieiun-
nos in domū suā dñs n̄ uult.
ne deficient in uia: q̄a uide-
licet cōuersi peccatores in p̄-
sentis uite uia deficiunt. sin
sua conscientia sine doctrinē
sc̄e pabulo dimittant. **N**e ḡ
lassent in huius p̄gnationis
itinere: pascendi sunt sacra
admonitione. **V**alde autem

pensanda est pia sententia. q̄
p̄cessit ex ore ueritatis: qua d̄r.
Quidā enim ex eis: de longe
Est autē qui nichil **I**uenerūt.
fraudis & nichil carnalis cor-
ruptionis exptus: ad omnipo-
tentis d̄i seruiciū festinauit.
Iste de longinquo nō uenit:
q̄a p̄ incorruptionē & inocen-
tiam pxim⁹ fuit. **A**lius nulla
impudicitia. nullis flagitijs
inquinat⁹: solo autē iugio ex-
pertus. administrariū sp̄uale
cōuersus est. **N**eq; iste uenit
elonginquo: quia usus iunc-
tione cōcessa. p̄ illicita n̄ erra-
uit. **A**ly ū post carnis flagi-
tia. alij post falsa testimonia.
alij post facta furta. alij post
illatas uolentias. alij post
p̄petrata homicidia ad peni-
tentiam redeunt. **H**i uideli-
cet ad d̄nm de longinq̄ ueni-
unt. **Q**uanto ē enim quisq;
plus in prauo ope errauit.
tanto ab omnipotente d̄no
longi⁹ recessit. **D**ent⁹ ergo ali-
menta eis etiā qui de longin-
quo ueniūt. quia cōuersis

A
atq; ad om̄ipotē-
tis d̄i seruiciū q̄
uertuntur.

peccatorib; doctrine sc̄e cibi pre-
bendi sunt: ut in d̄m uires re-
parent. quas in flagitijs amise-
runt. **I**stē iudei q̄cumq; in xp̄o
crediderūt: de p̄pe ad illū uene-
runt. quia legis & p̄phetarum
erant litteris edocti de illo. **G**re-
dentes uero ex gentib; de longe
utiq; uenerūt ad xp̄m: q̄a nul-
lis paginarū sc̄arum monumē-
tis de eius erant fide p̄moni-

Et interrogauit eos. **I**ti.
Quot panes habetis? **Q**ui
dixerunt. **S**eptem.

Bene septē panes i ministerio
noui testam̄ti ponunt⁹: in
quo septiformis gr̄a ^{sc̄e sc̄i} plenius
fidelib; cunctis & credenda
reuelat⁹. & credita datur.
Neq; ordeacei fuisse p̄dunt⁹.
sic illi quinq; de quib; sunt
quinq; milia hominū satu-
rata: ne it̄m sicut in lege
uitale anime alim̄tū corpo-
ralib; sacram̄tis obtegeret⁹.
Ordei ē enim medulla: tena-
cissima palea tegitur.

Et p̄cepit turbe discumbere
sup̄ terram. **S**upra it;

refectione quinq; panū turba
 sup fenū uiride discumbibat.
 nē ubi septē panib; reficienda
 est. sup tīam discumbē precipi-
 tur. quia p sēpturā legis car-
 nis desidia calcare & cōpmere
 iubemur. omīs enim caro fe-
 nū & omnis glā eius q̄si flos
 fenū. in nouo autē testamto
 ipsam quoq; tīam ac faculta-
 tes temporales derelinquere
 p̄cipimur. **Vel** certe q̄a mōs
 in q̄ turba dñicis panib; refici-
 ebatur. altitudinē ut supra
 dixim; redemptoris nr̄i sig-
 nificat. ibi sup fenū. hic sup
 tīam reficit. **Ibi** enī celsitu-
 do xp̄i p̄pter carnales homi-
 nes & iherlīm terrenā. carna-
 li spe et desiderio regit. hic
 autē remota omī cupiditate
 carnali. quiuas noui testam-
 ti spei p̄manentis firmamē-
 tum. tanq̄ ipsi montis soli-
 ditas. nullo feno interposito

Et accipiens **S**continebat.
 septē panes grās agens fregit.
 & dedit discipulis suis ut appo-
 nerent. & apposuerūt turbe.

Dñs accipiens panes dabat dis-
 cipulis. ut ipsi acceptos turbe
 apponerēt. quia spūalis dona
 scientie t̄buens aplis. peozū
 ministium uoluit exle sue
 p orbem uite cibaria distribuy.
Ad autē fregit panes q̄s dis-
 cipulis daret. aptionē desig-
 nat sacramtoꝝ quib; adppe-
 tuā salutē nutend' erat mund'.
Cū enim ait ipse dñs. & nemo
 nouit filiū nisi pater. et neq;
 patrē quis nouit n̄ fili' i cui
 uoluerit reuelare. q̄d nisi pa-
 nem uite nobis p̄se ap̄iendū
 demonstraui. ad cui' intiora
 cernenda p̄ nos ipsos penetra-
 re nequiuim'. **Cui** oīa p̄pha-
 miserabile quozda famē de-
 plorans aiebat. **Paruuli** peti-
 erunt panē. nec erat q̄ fran-
 geret eis. **Ad** est alijs uerbis
 dicere. **Indocti** quesierūt pa-
 bulū uerbi dī. quo ad uitutē
 bonē opationis ualescerent
 refici. nec erat magis defi-
 cientib; qui eis sēpturę archa-
 na patefacēt. eosq; ad uerā ue-
 ritatis instituet. **Acceptis**

Heremias
 in lauitatio-
 nibus.

autē ad frangendū panib; dñs
grās agit: ut & ipse quantū de
salute gentis humani ogaudet
ostendat: & nos ad agendas sem-
per deo grās informet. cū uel
terreno pane carnē. uel celesti
animā supna grā largiente re-
Et habebant pis- **I**ficimus.
ciculos paucos: & ipsos benedixit
et iussit apponi.

Si in panib; septē sc̄ptura no-
ui testam̄ti designat: in cuius
lectione p̄ grām sc̄i sp̄s interna-
mentū epulas inuenim: q̄d
ī pisciculis q̄s benedicens dñs
parit̄ turbe iussit apponi. nisi
sc̄os accipim: illi temporis q̄
eadē est sc̄ptura condita: uel
quoz ipsa sc̄ptura fidē. uitā &
passiones continet. **H**i enim
de turbulentis hui' sc̄i fluc-
tibus erepti ac diuina benedic-
tione cōsecrati. refectionē no-
bis int̄nam ne in hui' mundi
transeuntis excursu deficia-
mus. exemplo sue uel uite p̄-
buere uel mortis. **I** sunt.

Et manducauerūt: & saturati
Manducant de panib; dñi

ac piscib; & saturant: qui audi-
entes uerba dī & exempla intu-
entes. ad p̄fectū uite correctionis
p̄hec excitari atq; assurgē festi-
nant. Quib; apte congruit il-
lud psalmiste. **V**ident paupes
& saturabunt: & laudabūt dñm
q̄ requirūt eum: inuent corda
eoz in sc̄m sc̄i. Q̄d est apte dice.
Audient humiles uerbu dñi.
& facient. et ad laudē nō suā
s; supni largitoris cuncta q̄
bene gerunt referent: unde
merito ad uitā interioris ho-
minis eternā utpote pane
uite saturati puenient. **C**ui
cont̄ tardis auditorib; p̄pro-
phetā expratur. **M**anducas-
tis: & n̄ estis saturati. **M**andu-
cant namq; & n̄ saturant: q̄
panē uerbi dei audiendo de-
gustant: s; n̄ faciendo q̄ audi-
unt. nichil ex his int̄ne dul-
cedinis quo cor ip̄oz ofirmet̄
in uentre memorie recipiūt.

Et sustulerūt q̄d supauerat
de fragmentis: septē sportas.
Quod turbis saturatis sup-
erat apli sustollit & septem

spertat.⁷
 implent, q̄a sunt altiora p̄fec-
 tionis p̄cepta uel poti' exhorta-
 menta & ōsilia. que generalis
 fidelium multitudo neq̄t ser-
 uando & implendo attingere.
 Quorū ^{exceciū} excusatio ad illos p̄prie
 respicit. q̄ maiori sp̄e sc̄j gr̄a
 pleni. generale p̄p̄i dei uersa-
 tionē mentis atq; op̄is subli-
 mitate transcendit. qualib;
 d̄r. Si uis p̄fectus esse. uade
 uende om̄ia que habes. & ceta.
 Unde bene sporte quib; d̄nicorū
 s̄t cōdita fragm̄ta ciborū. p̄p-
 ter septiformē sp̄e gr̄am. sep-
 tem fuisse memorant. Nam
 q̄a sporte iunco & palmarū fo-
 līs solent ōtari. merito in
 scōz significatione ponunt.
 Iuncus quippe sup̄ aquas nasci
 ōsueuit. palma ū uictricem
 ornat manū. Et iuncis ua-
 sis recte ōparant̄ electi. cū ra-
 dice cordis ne forte ab amore
 ēt̄nitatis areseat. in ip̄o uite
 fonte collocant. Assimila-
 tur & eis que de palmarū
 s̄t foliis ōtata. cū indefecti-
 uam ēt̄ne retributiōis memo-

riam puro ī corde retinent.
 Bene turba quāuis reliquias
 d̄nici prandij n̄ capet. mandu-
 casse tam̄ & saturata esse narra-
 tur. q̄a sunt n̄ nulli q̄ & si om̄ia
 sua relinquē nequeunt. neq;
 explere hoc qd̄ de uirginib; d̄r.
 qui potest cape capiat. ceterū
 huiusmodi tam̄ esurientes & si-
 cientes iusticiā saturant. cū
 audiendo mandata legis dei
 adiutā p̄ueniunt eternā.
Erant autē qui manducaue-
 runt q̄si quatuor milia. et
Bene erant. **I** dimisit eos.
 quatuor milia. ut ip̄so etiā
 numero docent euḡlicis se
 pastos esse cibariis. .xxiiii.
Et statim ascendens nauim cū
 discipulis suis. uenit in partes
Pro hoc in ma **I** dalmanitā
 theo legim'. Et dimissa turba
 ascendit ī nauiclam. & uenit
 in fines magedan. Non autē
 dubitandū ē. eundē locum
 esse sub eodem nomine. Nā
 pleriq; codices n̄ habent etiā
 sc̄dm̄ marcū. nisi magedan.
Et exierūt pharisei & cepunt

conquirere cū eo. querentes ab
illo signū de celo temptantes
Signū querunt: quasi **I** cū.
que uiderant signa n̄ fuerint.
S; quid querant: ostendit cū
subditur. Querentes ab illo
signū de celo. Vel in morem
helye ignē de sublimi uenire
cupiebant: uel ī similitudinē
samuelis tempore estiuo mu-
gire tonitrua. coruscare ful-
gura. ymbres ruerē: q̄si non
possent & illa calumpnari i-
dicere. ex occultis & uariis ae-
ris passionib; accidisse. **A**t tu
q̄ calumpnaris ea que oculis
uides. manu tenes. utilitate
sentis: quid facies de his que
de celo ueniunt? **U**tq; respō-
debis: & magos in egypto fe-
cisse multa signa de celo. **N**el
certe signū querit de celo: ut
qui multa hominū milia
socio de paucis panib; satia-
uit: nē in exemplū moysi
manna celit̄ misso & p̄ omnia
passim dispsō. p̄p̄m omnem
multo tempore reficiat. **A**d
in euglō iohannis post eduli-

um panū turbas ab eo quesisse
legim̄ dicentes. **A**d ergo tu fa-
cis signū: ut uideam̄ & creda-
mus t̄. **Q**uid oparis? **E**t patres
nr̄i manna manducauer̄ in
deserto: sic̄ sc̄ptum ē. Panē de
celo dedit eis manducare.

Et ingemiscens sp̄i ait. **A**d
generatio ista signū querit.
Am̄ dico uobis: si dabit̄ gene-
rationi isti signus.

Qui sup̄ turba credentē ce-
lesti beneficio refectū gratia
agebat: nē obstultā phariseor̄
n̄ credentiū & temptantiū
peticionē gemit & tristatur:
q̄a uerā hominis natām uer̄
humane nature circūferens
affect̄. sicut de hominū salu-
te letat̄: ita sup̄ eor̄ dolet et
ingemiscit errorib;. **U**nde et
alibi cū multi ad salutē apl̄is
p̄dicantib; essent p̄ducti: sc̄p-
tum ē de illo. **I**n ipsa hora: ex-
ultauit sp̄i sc̄o & dixit. **C**on-
fiteor t̄ dñe pater celi et
terre: q̄d abscondisti hec a
sapientib; & prudentib;. & re-
uelasti ea paruulis. **E**t cum

iude; facin' esset redarguitur? tur-
 batus est spū ut iohannes sc̄bit.
 & prestatus est & dixit. Am̄ am̄
 dico uobis: quia un' ex uobis tra-
 det me. Quod autē ait. si dabit'
 generationi isti signū: signifi-
 cat n̄ dabitur. iuxta illd' in psal-
 mo. Semel iuravi in sc̄o meo
 si dauid mentiar': id est n̄ da-
 uid mentiar'. Deniq; sc̄s augus-
 tinus de cōsensu eugl'istarū lo-
 quens: ita in marco sc̄ptū esse
 testat'. Et signū non dabit' ei.
 Non ḡ datur generationi illi
 signū: id est temptantiū dñm
 & resultiantiū uerbis ei'. tale
 utiq; signū quale temptantes
 querebant hoc est de celo: q̄b;
 tam̄ multa celestia signa da-
 bat in trā. **C**etūm generationi
 querentiū dñm. requirentiū
 faciē dei iacob signū de celo
 ostendebat. quando cernenti-
 bus aplis ascendit in celū: qñ-
 do misso desup spū p̄mitiua
 impleuit eccl'am: quando ad-
 ipositionē man' apłoz in sa-
 maria. cesarea. effeso. alijsq;
 urbib; ac locis plurimī. grām

de celo sp̄e sancti credentib' mi-
Et dimittens eos **I**nstrauit.
 ascendens nauī abijt itum trā
 fretū. & oblitū s̄t sumie panes:
 & unū panē habebant secū in
Querat aliq̄s & dicat. **I**n nauī.
 Quom̄ panes n̄ habebant? qui
 statim impletis septē sportis as-
 cenderūt in nauē clam & uenerūt
 in fines magedan. ibiq; audi-
 unt nauigantes. q̄d cauere de-
 beant a ferūto phariseoz et
 saduceoz. **S**; sc̄ptura testat':
 qd' oblitū sunt eos secū tollere.
 Quod autē nauigaturi trāstre-
 tum. oblitū s̄t uaticū sumie
 secū: iudiciū est quā modicā
 carnis curā haberent ī reliq̄s:
 quib; ipsa reficiendi corporis
 necessitas que naturalit' cunc-
 tis mortalib; inest. intentio-
 ne dñici comitat' mente ex-
 cesserant. **U**nus ū panis quē
 secū habebant ī nauī. mystice
 ipsū panē uite dñm uideli-
 cet saluatorē designat: cuius
 amore quia semp̄ int' refici-
 ebant' in corde: min' de terre-
 no pane q̄ corp' pasci solet

curabant.

Et precipiebat eis dicens. Videte
et cauetē a fermento phariseorū: et
fermento herodis.

Fermentū phariseorū est. decre-
ta legis diuine traditionib⁹ ho-
minū post ponere: uel certe
legem uerbis p̄dicare. factis ī-
pugnare. Fermentū eorū ē dñm
temptare. nec doctrine eius
aut opib⁹ credere: s; insultan-
do alia quib⁹ credere debeant
petere. Fermentū est herodis
adulteriū. homicidiū. teme-
ritas iurandi. simulatio reli-
gionis. & qđ omnīū caput est
i origo scelūm. odiū ac p̄secu-
tio in xpm. & p̄cursorem eius
p̄conemq; p̄mū regni celestis.
A quo utroq; fermento: etiā
ap̄ls nos phibens ait. Itaq; e-
pulemur. n̄ in fermento ueteri
neq; in fermento malicie et
nequicie: s; in azimis sinceri-
tatis & ueritatis.

Et cogitabant ad alterutrū
dicentes. qđ panes n̄ habem⁹.
Quo cognito ihs: ait illis. Qđ
cogitatis. qđ panes n̄ habetis.
Nondū cognoscitis neq; intel-

ligitis. Adhuc ceratū habetis cor-
urim⁹. Oculos habentes n̄ uidetis.
& aures habentes n̄ auditis. nec
recordamini quando quinq; pa-
nes fregi in q̄nq; milia. & quot
cophinos fragmētōrū plenos sus-
tulistis. & cetera.

Per occasionē precepta q̄ salua-
tor uisserat dicens. cauetē a fermē-
to phariseorū & fermento herodis:
docet eos qđ significant quinq;
panes & septē. siue p̄seichī. aut
quinq; milia hominū. & qua-
tuor milia que pasta sūt inhe-
remo: qđ licet signorū magni-
tudo p̄spicua sit. tam̄ aliud
sp̄uali intelligentia demon-
stretur. Si enī fermentū pha-
riseorū & saduceorū & fermentū
herodis. n̄ corporale panē. s;
traditiones p̄uersas & hereti-
ca significat dogmata: quare
& cibi quib⁹ nutrit⁹ est p̄p̄s
dī non uerā doctrinā inte-
gramq; significant. Istū mo-
di fermentū quod omī ratio-
ne uitandū est: habuit mar-
cion & ualentin⁹. & om̄s he-
retici. Fermentū hanc uisim

habet. ut si farine myrtu fuit. qd paruu uidebat crescat in mar. & ad sapore suu uniuersa cōspersionē trahat. ita & doe trina heretica si uel modicam scintilla intuitu pectus iecerit. in breui ingens flama succrescet. & totā hominis possessionē ad se trahet. Hoc est de q̄ apls loquit̄. Modicū fermentū: totā massam corrumpit.

Et ueniunt bethsaida. Et ad .xv. ducit ei ceru. & rogabant eu ut illum tangeret.

Cuncti q̄ ad dno curant̄ languores. spūaliū sunt signa languorū: quib; anima p peccatū eñe morti ppinquat. Sicut enī in fundo i muto a dno sanato. sanatio mentis insinuat̄ eoz qui neq; audire uerbum dī neq; loqui nouerant. & mox in refectione turbe esurientis que dnm secuta fuerat. suauitas figurat̄ illa q̄ diligentū se & querentiū solet corda nutrire. ita in hoc oco paulatī curato ad dno. illuminatio designat̄ cordiū

stultoz. ac longe a uia uirtutis aberrantiū. Rogabant autē eu ut illum tangeret. scientes q̄ tactus dni sicut leprosum mundare. ita etiā ceru illuminare ualeret. Tangim̄ autē dnm nos: cū ei fide integra & sincera adherem̄. Quē pfecto tactū nobis esse saluberrimū: exemplo mulieris que symbria eius felici audacia tetigit. ediscim̄. Tangit nos dñs. cū mentē nr̄am afflātu sui sp̄s illustrat: atq; ad agnitionē nos pprie infirmitatis studiūq; bonę actionis accen-

At apprehendens dñs. manū cecī: eduxit eū extra

Apprehendit ma s uicū. num cecī. eū ad executionē bonę opationis qm̄ p diutina cordis obscuritate n̄ nouerat. confortaret. Eduxit ext̄ uicū: ut a uita uulgari segregat̄. ad uoluntatē sui conditoris qua illuminari mereret. liberius sedulo excitaret. Quisquis enī lumen eñitatis uidere desiderat: n̄ exempla tur-

barū. s; ducatū necesse est semp
sui redemptoris sequatur.

Easpiciens q; in celos eius. im
positis manib; suis interrogauit
si aliquid uidet. Et aspiciens ait.
Video homines uelut arbores
ambulantes. Deinde itum un
posuit man' sup octos ei. et cepit
uide. & restituit' est ita ut uide
ret clare omnia.

deus cecū hunc paulatī dñs et
ñ repente curat. quē mox uno
uerbo si uellet potat curare. ut
magnitudinē humane cecita
tis ostendere. que quasi pedetēp
tim et p quosdā pfectus graduū
ad lucē diuine uisionis solet
puenire. s; & siue nobis gratie
crebra daret iudicia. p qm sin
gula nrē pfectionis incremēta
ut pficere aliquid possint nec
deficiāt adiuuat. De spūto aut
oris dñi qd grām sp̄e eius desig
net. sepe dictū est. De tactu ma
nuū eius qd uirtutē adiutorij
ipsius insinuit. nulli dubiū
est. Spūto quippe abint' de ca
pite dñi pcedit. man' uero s̄
membra corporis extius posita.

Easpiciens q; in celos cecū dñs impo
nit manus suas ut uideat. q̄a ce
citatē genis humani & p̄iuisibi
lia diuine pietatis dona. & per
hibita foris sacramta assumptē
humanitatis absterfit. Primo
aut' is qui curabat. uidebat ho
mines uelut arbores ambulan
tes. hoc ē formā quidē corporū
int' umbras aspiciens. s; nulla
membroꝝ limām̄ta uisu adhuc
caligante discernē ualens. qua
les odensē arbores a longe spec
tantib; uel certe in luce noe
turna solent apparere. ita ut
ñ facile arbor an homo sit pos
sit dinosci. quia p̄is nimirū
cuiq; uirtutis introit' est. ho
minū uitam moresq; ceteroꝝ
inspicere. ut q̄cqd quispiā bo
ni uiderit imitet. quicqd ma
li caueat ac detestet. S; quisq;
ita dissipit. ac longi temporis
obscuritate dep̄ssus est. ut int'
bonū & malū. fidem et p̄fidia.
sincera pietatis opa. & simula
tionē iusticie. adhuc discernē
nesciat. quasi ambulantes
homines instar arboꝝ cernit.

quia facta multitudinis absq;
 luce discretionis uidet. Et qd
 talib; superest. nisi ut diuina dig-
 natio que ei cura homines co-
 siderandi tbit. etiã donum
 offerat discernendi. que maxi-
 me hominũ uita sequenda.
 quoz sit audienda doctrina.

Vnde apte dicit. quia sedã i
 positione manuu suaz dñs ei
 lucẽ clare omnia uidendi resti-
 tuerit. Clare namq; uidet om-
 nia q̄ cecus fuit. cũ is qui illu-
 minari int̄ meruit. manifes-
 te didicerit quom̄ credendũ.
 qualit̄ uiuendũ. que p̄ fide ue-
 ritatis atq; opatione iusticie
 p̄mia sunt in futuro spanda.

Et misit illi in domũ suã
 dicens. **Vade in domũ tuã. &
 si in uicũ int̄ieris nemini dix-**

Quod eũ in domũ s̄ eris.
 suã ire p̄cepit. mystice admo-
 net om̄s qui agnitione uirtutis
 illustrant̄. ut ad cor suũ rede-
 ant. & quantũ s̄ donatũ sit
 sollicita mente p̄pendat. col-
 latisq; sibi beneficijs digna
 opum executione respondeat.

Quod u cum sic & multos q̄ sana-
 uit alios. sanationẽ suam silen-
 tio tegere iubet. exemplũ suis
 tbit. ne de his que facit mi-
 randis. fauore uulgi requirãt.
 s; diuinis tantũ aspectib; ubi
 & merces opum restat. sint pla-
 cere contenti.

Et egressus est ihc & discipuli
 eius in castella cesaree phi-

xxvi.

Philippus iste est fra **S**uppi.
 ter herodis de quo sup̄ dixim̄
 tetrarcha ituree & traconitidis
 regionis. qui in honore tyberij
 cesaris cesariã philippi que nẽ
 paneas d̄r appellauit. & est in
 puincia phenicis. imitat̄ he-
 rodem patrẽ. qui in honore au-
 gusti cesaris appellauit cesareã.
 que p̄us turris stratonis uoca-
 batur. & ex nomine filie ei li-
 biadem transiordanen extru-
 xit. Iste locus cesaree philippi
 ubi iordanis ad radices ort̄
 libani. & habet duos fontes.
 unũ nomine ior. alterũ dan.
 qui simul mixti. iordanis no-
 men efficiunt.

Et in uia int̄rogabat discipu-

los suos dicens. Quē me dicunt
esse homines. Qui responderit
illi dicentes. Johannē baptistā.
aliū helyam. alij ū quasi unū de

Pulchre dñs fidē **I**phētis.
discipuloꝝ exploraturus. p̄mo
hominū sententiā interrogat.
ne uidelicet illoꝝ cōfessio non
ueritatis agnitione pbata. s; **I**
uulgi uideatur opinione fir-
mata. nec opta credere. s; in-
star herodis de auditis hesita-
re putent. Vnde & petro se
xp̄m confitenti scđm math̄m
dicit. Quia caro & sanguis n̄
reuelauit t̄: hoc est doctrina
humana fidei te ueritatē n̄
docuit. Pulchre etiā qui di-
uersam de dño sententiā fe-
runt: hominū nomine notā-
tur. Nam q̄ ueritatē potentie
ei⁹ fidelit̄ ac pia mente cognos-
cunt. nequaq̄ homines s; dñi
appellari merent̄: quales fuis-
se aptos scđa sua interrogatiōe
dñs ostendit. Nam sequit̄.

Gunc diē illis. Vos ū quē me
Atende enī **I**esse dicitis.
prudens lector. q̄a excōsequē-

tib; textuq; sermonis. apti ne-
quaq̄m homines s; dñi appellat̄
Cū enim dixisset. quē me ēē
dicunt homines: subiecit. Vos
uero quē me dicitis esse. Illud
quia homines se humana opi-
nantib;: uos qui dñi estis quē
me esse existimatis.

Respondens petrus. ait ei. Tu
licet cet̄i apti **I**es xp̄e.
sciant: petrus tam̄ respondit
p̄ceteris. Complexus est itaq;
om̄ia qui & nat̄am et nomen
expressit: in q̄ sūma uirtutū
est. Et iam ne nos de genera-
tione dī feram⁹ questiones; Cū
iam paulus iudicauit nichil
se scire nisi xp̄m. h̄c crucifi-
xum. petrus nichil amplius
qm̄ xp̄m dei filiū putauerit
& fitendū: nos & quando et
qm̄ natus sit. & quant⁹ sit hu-
mane infirmitatis & tempta-
tione rimam⁹. Finis ḡ fidei
meę xp̄e est: finis fidei meę
dī filius est. nō licet m̄ scire
generationis seriē. non licet
tam̄ nescire generationis fidē.

Et gminat̄ est ne cui dice-

rent de illo. Et cepit docere illos quoniam oportet filium hominis multa pati: & reprobari a senioribus. et cetera.

deinde se ante passionem & resurrectionem noluit predicari. ut completo postea sanguinis sui sacramento oportuni apostoli dicerent. cunctas docete omnes gentes baptizantes eos in nomine patris & filii & spiritus sancti: quia non predesset eum publice predicari. & eius uulgari in populis maiestatem. quem post paululum flagellatum uisuri essent & crucifixum: multa pati a senioribus & scribis & principibus sacerdotum. Et notandum quod eum qui multa pati & occidi & resurgere debeat filium hominis appellat: quia passio incarnatione christo diuinitas impassibilis

Et apprehendens eum mansit. Petrus: cepit increpare eum.

Quomodo increpauit eum: matheus exponit aptius dicens. Absit a te domine: non erit tibi hoc. Depe diximus nimis ardoris atque amoris quoniam maximi fuisse petrum: indignum saluatorem.

Quia ergo post confessionem suam qua dixerat. tu es christe filius dei uiui. & primus saluatoris quod audierat secundum matthiam. beatus es symon bariona. quia caro & sanguis non reuelauit tibi: sed pater meus qui in celis est: repente audit a domino oportere eum ire iherosolimam. ibique multa pati a senioribus et scribis & principibus sacerdotum. & occidi. et tertia die resurgere: non uult destrui confessionem suam nec putat fieri posse ut dei filius occidatur: apprehendit quod eum in affectum suum uel separatim ducit. ne presentibus ceteris condiscipulis magistrum uideatur arguere: & cepit increpare illum amantis affectu: & optans dicere. absit a te domine. uel ut melius habetur in greco. propitius esto tibi domine non erit istud. hoc est non potest fieri: nec recipiunt aures mee. ut dei filius occidendus sit.

Qui conuersus & uidentis discipulos suos: gemitus est petro dicens. Vade retro me sathana.

Sathanas interpretatur aduersarius siue contrarius: quia contra

traria inquit loqueris uolunta-
ti mee. debes aduersari' appella-
ri. Multi putant qd non petrus
corruptus sit s; aduersari' spiritus.
qui hec dicere aplo suggererat.
S; in error' aplicus & de pietatis
affectu ueniens: nunqm in cen-
tium uidebit' diaboli. Vade sa-
thanas diabolo dr: uade retro
me petrus audit. Vade retro
me: hoc est sequere sententia

Quonia non sapis ea **S** mea.
que di sunt: s; que s; hominu

Mee uoluntatis est & patris
cui ueni facere uoluntate. ut
p hominu salute moriar. Tu
tuam tantu consideras uolun-
tate: non uis granu tritici
interia cadere. ut multos fruc-
tus afferat.

xxvii. **E**t conuocata turba cu disci-
pulis suis: dixit eis. Si qis
uult post me sequi: denegat

Post qua disci **S** se ipm i ceta.
pulis mystium sue passionis
& resurrectionis ostendit. hor-
tatur eos una cu turba ad se-
quendu sue passionis exempli.
Et omnib; quide ppter se tribu-

lacione p pmissis. salute in futuro
p mittit animay. no tamen om-
nib; ueru pfectiorib; quanta ipe
passurus. qd ue a mortuis est; re-
surrectur' apuit. Vbi forma di-
cendi ministris uerbi p fixit. ut
capacitate' osiderantes auditoru.
p suo queq; modo instrue memy-
nerint. neq; infirmis audito-
rib; altiora qua capunt archa-
na comittant. Si quis uult
inquit post me sequi: denegat
se ipm. Tunc aut nos metipso
abnegam'. cu uitamus qd per-
uetustate' suum: & ad hoc niti-
mur. qd p nouitate' uocamur.
Pensem' quom se paul' abne-
gauit: qui dicebat. Uuo
autem iam non ego. Extinctus
quippe fuerat seuus ille p secu-
tor: & uiuere cepit p uis pre-
dicator. Si enim ipe esset: p
pfecto n esset. S; qui se uiuere
denegat: dicat unde e qd sca
uerba p doctrina ueritatis cla-
mat. Prinus subdit. Uuit u
in me xpc. Ac si apte dicat.
Ego quide a memet ipso extinc-
tus su quia carnalit' n uiuo.

si tam essentialiter mortuus non sum: quia in christo spiritualiter uiuo. Dicit ergo ueritas dicat. si quis uult post me sequi denegat seipsum: quia non quis a semetipso deficiat. ad eum qui super ipsum est non appropinquat. nec ualet apprehendere quod ultra ipsum est. si nescierit macerare quod est. Sed iam qui se a uitijs abnegat: exquirende ei uirtutes se in quibus crescat. Nam cum dictum est. si quis uult post me sequi denegat seipsum. primum adiungitur. **Tur me**

Et tollat crucem suam: & sequatur me. **Et tollat crucem suam: & sequatur me.** Quibus & enim modis crux tollitur: cum aut per abstinentiam afficitur corpus: aut per compassionem proximi affligitur animus. Pensemus qualiter utroque in paulus crucem suam tulerat: quod dicebat. Castigo corpus meum & in seruitutem redigo: ne forte alijs predicans ipse reprobis efficiar. Ecce in afflictione corporis auiduum crucem carnis: nec in compassionem proximi audiam crucem mentis. At enim. Quis infirmatur: & ego non infirmor.

Quis scandalizat: & ego non inuidor.

Perfectus quippe predicator ut exemplum daret abstinentie: crucem portabat in corpore: & quia in se trahebat dampna infirmitatis alienae: crucem portabat.

Qui enim uoluerit in corde animam suam saluam facere: perdet eam. Qui autem perdidit animam suam propter me & euangelium: saluam eam faciet.

Sic dicitur fidei. qui uoluerit animam suam saluam facere perdet eam: qui autem perdidit animam suam propter me & euangelium saluam eam faciet: ac si agricolae dicatur. Frumentum si seruas perdis: si seminans renouas. Quis enim nesciat quod frumentum cum in semine mittitur perit ab oculis. intra deficit. Sed unde putrescit in puluere: inde uiridescit in renouatione. Quia uero sancta ecclesia aliud tempus habet persecutionis atque aliud pacis: redemptor noster ipsa eius tempora designauit in preceptis. Nam persecutionis tempore ponenda est anima: pacis autem tempore ea que amplius dari possunt frui.

genda sunt desideria terrena.
Unde & nunc dicitur:

Quid enim perdet homini si lu-
cretur mundum totum & detimen-
tum faciat anime sue? Aut quid
dabit homo immutationis pro

Cum persecutio anima sua.
Ab adversariis deest: ualde in-
gilanti cor custodiendum est. Nam
tempore pacis quia licet uiuere:
libet etiam ambire. Plerumque
autem & auaritia uincimur: sed ad-
huc obstat quod uias rectitudi-
nis in minori custodia perfec-
tionis tenemus. Nam sepe la-
bentia cuncta despiciuntur: sed tam-
adhuc humane uerecundie
usu prepedimur. ut rectitudinem
quam seruamus in mente. nondum
exprimere ualeamus in uoce: et
tanto dei faciem ad iusticie de-
fensionem negligimus: quanto
humanae facies contra iusticiam
ueremus. Sed huic quoque uulnere
congruum subiungitur medicamen-
tum: cum dominus dicit.

Qui enim me confusus fuit et
mea uerba in generatione ista
adultera & peccatrice: & filii homi-

nis confundet eum cum uenit in gloria
patris sui cum angelis suis.

Sed ecce nunc apud se homines
dicunt. Nos iam dominum & sermo-
nes eius non erubescimus: quia apud
eum uoce confitemur. Quibus ego re-
spondeo: quia in hac plebe christiana
sunt nonnulli. qui christum ideo confite-
tur: quia cunctos christianos esse
confiteuntur. Non ergo ad probationem
fidei uox sufficit professionis: quam
defendit a uerecundia professio
generalitatis. Ut tamen ubi se quis-
que interroget: ut in professione christi
se ueraciter probet. si non iam nomen
eius erubescit: si plene uirtuti
mentis humanum pudorem sub-
didit. Certe enim persecutionis
tempore erubescere poterant fi-
deles substantiis nudari: de-
dignitatis deici: uerberibus af-
fligi: pacis autem tempore quia hec
a nostris persecutionibus desunt. est
aliud ubi attendamus nobis.
Veremur sepe a proximis despi-
ci: dedignamur iniurias uerbi
tolerare: si contingat iurgium for-
tasse cum proximo. erubescimus pri-
ores satisfacere. Cor quippe car-

nale dū hui' uite gl'am querit:
humilitatē respuit.

Et dicebat illis. Amen dico uob. **IX.**
quia sē quidā de hic stantib; q̄
n̄ gustabūt mortē. donec uide-
ant regnū dī ueniens iurture.

Regnū dei in hoc loco p̄sens
eccl'a uocatur. Et quia nō nulli
ex discipulis usq; ad eo in corpo-
re erant uicturi ut eccl'am dī
cōstructam aspiciēt. & contra
hui' mundi gl'am erectam: con-
solatoria p̄missione nē dicitur.

St quidā de hic stantib; q̄ non
gustabunt mortē: donec uide-
ant regnū dei ueniens iurture.
S; cū tanta dñs subeunde
mortis p̄cepta ederet: qd̄ neces-
sariū fuit. ut ad hanc subito
p̄missionē ueniret. Qd̄ si sub-
tilit̄ attendam: quanta disp̄-
satione pietatis agat̄ agnosce-
mus. Discipulis enī rudib; etiā
de p̄senti uita aliquid p̄mitten-
dū fuit: ut possent robusti in
futa solidari. Sic isrlitico p̄plo
ex egypti trā liberando. rep̄mis-
sionis trā p̄mittit: & dū uocā-
tus esset ad dona celestia. terre

nis p̄missionib; suadet. Vnde
recte ^{quoq;} p̄psalmistā dicit. Dedit
eis regiones gentiū. & labores po-
puloꝝ possederūt: ut custodiant
iustificationes ei'. & legem ei' re-
quirant. Sic ḡ hoc loco rudib;
discipulis ueritas loquens. uiden-
dum regnū dei p̄mittit intra:
ut hoc ab eis fidelius i celo pre-
sumat. Quod si regnū dei i hac
sententia futam incelis beati-
tudinē uelim' accipe: & hoc q̄da
de astantib; n̄ post multos dies
i monte uiderūt. Qd̄ pia utiq;
p̄uisione factū est: ut ḡtempla-
tione semp̄ manentis gaudi-
tā & si raptim atq; ad breue
momentū prelibata. forti in-
stantia sc̄li transeuntis aduer-
sa tolerarent. Decentissimo sa-
ne uerbo sc̄is mortē gustare
testatur: a quib; nimirū mors
corporis quasi libando gustat:
uita uero anime ueracit̄ pos-
sido tenetur.

Et post dies sex assumit ihs
petrū & iacobū & iohannē. et
duxit illos i montē excelsū se-
orsū solos: & transfiguratus est

¶ corā ipsis.

In euanglio luce. ita scriptum est. Factum est post hec uerba fere dies octo. & assumpsit petrum & iacobum et iohannem. & ascendit in montem ut oraret. & cetera. Octauo autem die dominus promissam futuram beatitudinis gloriam discipulis manifestat. ut & ostensa celestis uite dulcedine. cunctorum que hec audire possint corda refoueat. & octonario dierum numero uerum tempore resurrectionis gaudium doceat esse uenturum. Nam & ipse octauo die id est post sextam sabbati qua crucem ascendit. ac septimam sabbati qua in sepulchro quieuit. a mortuis resurrexit. & nos post sex huius seculi etates in quibus peccato pati & laborare gaudemus. ac septimam sabbatis in animarum que interim in alia uita agitur. octaua profecto etate resurgemus. Nam quod matheus dominum marcusque post sex transfiguratum dicunt dies. nec temporis ordine. nec ratione mysterii discrepant a luca qui octo dies dicit.

quia illi medios tantum ponit dies. unde & absolute post sex dies factum commemorant. hic primum quo hec dominus promissit. & ultimum quo sua promissa compleuit adiungit. ideoque tempore fere dies octo ponit. & in ratione mystica illic post sex mundi etates sanctis ab omni labore quiescendum. hic uero tempore octauo designat esse resurgendum. Unde pulchre & sextus psalmus post octauo scribitur. cuius initium est. domine ne in ira tua arguas me. quia nimirum post sex etates quibus operari licet. precibus est insistentium. ne in octauo retributionis tempore a iudice corripiamur irato. Ad & ipse dominus hoc loco uoluit nos ostendo sue orationis exemplo docere. de quo secundum lucam dicitur. quia ascendit in montem ut oraret. In monte namque oratur & transfiguratus sic ascendit. ut ostendat eos qui futurum tempus resurrectionis expectant. qui regem in decore suo uidere desiderant. mente in excelsis

habitare. & continuus p̄cib' in eū
bere debere. Tres sc̄imodo disci
pulos secū ducit. uel q̄a multi
s̄ uocati pauci ū electi. uel q̄a
in qui n̄e fidem qua imbuti s̄
s̄c̄i trinitatis incorrupta men
te seruauerint. t̄e eterna eius
merentur uisione letari.

Et transfiguratus est in q̄t co
ram ipsis. & uestim̄ta ei facta
s̄ splendentia & candida n̄m̄

Transfiguratus. *S* uelut n̄r̄.

saluator n̄ substantiā uey car
nis amisit. s; gl̄am future uel
sue uel n̄r̄ resurrectionis os
tendit. quia qualis t̄e apl̄is ap
paruit. talis post iudiciū cūc̄
tis apparebit electis. Nam in
ipso tempore iudicandi. i bo
nis simul & malis in forma ser
ui uidebit. ut uidelicet impu
quē spreuere. uidei quē nega
uere. milites quē crucifixere.
pilatus herodesq; quē iudica
uere. queant agnoscere iudicē.
Vestim̄ta autem d̄ni recte sc̄i
cuis accipiunt. teste ap̄lo qui
ait. Quicūq; ergo baptizati
estis. x̄pm induistis. Que ui

delicet uestim̄ta d̄no in terris cō
sistente despecta aliozq; similia
uidebant. s; ipso montē petente
nouo candore refulgent. q̄a n̄e
quidē filij sumus. s; nondū ap
paruit qd̄ erim'. Sc̄im̄ enī qm̄
cū apparuerit similes ei
erimus. uidebim' eū sicuti ^{enim} est.
Vnde bene de eisdē uesti
mentis subditur.

Qualia fullo sup̄ terrā non po
test candida facere.

Nam quia ille hoc loco intelli
gendus est fullo. quē penitens
psalmista p̄catur. ampli' laua
me ab inuistia mea & a delie
to meo munda me. nō potest
suis fidelib; in t̄ra dare clarita
tem quē eos conseruata manē

Et apparuit illis *S* in celis.
helyas cū moysē. & erant loqn̄
tes cum ihesu.

Moyses & helyas quoz unū mor
tuū alr̄um in celis raptū legi
mus. uisi in maiestate cū d̄no
ut lucas scribit. fut̄am in illo
omniū sc̄oz gl̄am significāt.
q̄ uidelicet tempore iudicii uel
uzui in carne repperiendi. uel

abolim gustata morte suscitandi. & parit̄ sunt regnati cū illo. **A**ttestante etenim paulo. mortui q̄ in xp̄o sunt resurgent p̄mi. deinde nos qui uiuim̄. qui relinqm̄. simul rapiem̄ cū illis in nubib; obuiam xp̄o in aera: & sic semp cū dño erimus. **A**lit̄. **M**oyse & helyas. hoc est legis lator: & pphetarū eximī apparent & locunt̄ cū dño in carne ueniente. ut ostendant ip̄m esse quē cuncta legis & pphetaz oracula p̄miserunt. **A**pparent aut̄ nō in uisib; s; in monte cū illo: quia nimirū soli illi qui mente terrena desideria transcendunt. maiestatem sc̄e scripture que i dño est adimpleta p̄spiciunt. **V**eniūq; & filij isrl̄ uidere moysen. s; ad dñm in montana subcuntē sequi n̄ merent̄. ad se quoq; reuersū non sine uelamine cernunt. **H**elyā nouere. s; solus triumphū ascendentis cū filijs p̄pharū contemplant̄ helyseus. quia multi passim sc̄pturaz uerba legim̄. s; quam

cella in xp̄i mysterijs splendeat p̄pauci perfectiores intelligunt.

Et respondens petrus. ait ihu. **R**abbi bonū est hic esse. & faciamus tā tabernacula. t̄ unū. et moysi unū. & helye unū. Non enī sciebat quid diceret. **T**rant enim timore exterriti.

Quanta felicitas uisioni deitatis int̄ angloz choros adesse p̄petuo. si tantū transfigurata xp̄i humanitas duozq; societas sc̄oz ad punctū uisa delectat. ut eos ne discedant & obsequio petrus sistere uelit. qui & p̄ stupore humane fragilitatis nesciat q̄d dicat. in fiti tam̄ s; dat affectus iudiciū. **N**esciebat enī quid diceret. q̄ oblitus est regnū sc̄is a dño nō alicubi terraz s; in celis eē p̄missū. nec recordat̄ est se suosq; coaptos mortali adhuc carne circumseptos i mortalitate uite statū subire n̄ posse. cui mente excesserat. q̄a in domo pat̄s qui in celis est. domū manu facta necessaria non sit. **S;** & usq; nē impit̄e p̄batur.

quisq; legi & pphetis & euangl'is ta
tabernacla facere cupit: cu hec
na ab inuice nullaten' ualeant
separari. unu habentia taberna
culu. hoc est eccl'am dei. **S eos.**

Et facta est nubes obumbrās
Qui materiale tabernaculu
quesiuit. nubes umbracm ac
cepit: ut discat i resurrectione
n regmine domoz; s; spc sancti
gla scōs esse ptegendos: de qua
psalmista. **Fili; autē hominū**
in ptectione alarū tuaz spera
bunt. Et in apocalipsi sua io
hannes. **Et templū inqt n̄ uidi**
mea: dñs enim om̄pc templū
ill' est: & agnus.

Et uenit uox de nube dicens.
Hic est filius meus carissim?
audite illum.

Qua i prudent' interro
gauerat. ppter ea responsionē
dñi nō meretur: s; pat' respon
dit p filio. ut uerbu dñi cōple
retur: **Ego** testimoniū n̄ dico
p me: s; pat' qui me misit ipse
p me dicit testimoniū. **Vox**
quoq; de celo pat' loquentis
audit: que testimoniū phibe

at filio. & petrū errore sublato
doceat ueritatē. immo impet
ceteros aplos. **Hic est fili' meus**
carissimus: huic figendū est
tabernacm. huic obtempandū.
Hic est filius. illi serui s̄ moy
ses & helyas: debent & ipsi nobi
cū impenetrabi lib; cordis sui
dño tabernacu lū preparare.
Concordat sa ne hic euuā
gely locus cū uerbis ipsius
moysi: quib; incarnationi do
minice testimoniū ferens aie
bat. **Pphetam uob suscitabit**
dñs deus ur' de frat'ib; uestris.
tanqm me ipm audietis. iux
ta omnia que locut' fuit uob.
Erit autē omnis anima q̄ non
audierit ppham illū: exter
minabit' de plebe. **Quē ergo**
moyses cū uenerit i carne au
diendū ab omni anima que
saluari uellet p̄dixit: h̄c iam
uenientē in carne d̄s pater
audiendū discipulis ostendit.
& suū esse filiū celesti uoce sig
nificauit. **Et quasi manifes**
tus fidē aduentus ei' illis in
sinuans. hic un' inqt hic est

ille quē moyses iste uobis sepius
i mundo nascitūm p̄misit: huius
uerbis iuxta p̄ceptum ipsi moysi
si & uos auscultate: & om̄s ur̄os
amatores auscultare iubete. Et
notandū sicut d̄no in iorda-
ne baptizato. sic & i monte cla-
rificato toti sc̄e trinitatis
^{mysterium}
declaratur: q̄a nimirū glo-
riam ei quā in baptismo cre-
dentes cōfitem̄: in resurrecti-
one uidentes collaudabimus.

Hec frustra sp̄e sc̄s hic in luci-
da nube ut alius eugl̄ista com-
memorat. illic apparebat i co-
lumba: q̄a n̄e simplici corde
fidē quā p̄cipit seruat: tunc
luce apte uisionis q̄d credide-
rat cōtemplabit̄: ipsa q; qua
illustrabit̄. in p̄petuū gr̄a pro-

Et statim circū se regetur
sp̄icientes neminē uiderūt
ampli: nisi ihm tantū sc̄cū.

Vbi cept̄ filius designari. mox
serui discesserūt: ne ad illos pa-
terna uox emissa putaretur.
Aliter. Cū fieret uox sup̄ fi-
lium in uent̄ est ipse solus:
q̄a cū manifestauit se ipm e-

lectis erit d̄s omnia i omnib:
iūmo ipse cū suis un̄ p̄oma xp̄e.
id est caput cū corpore sp̄e. u.
debet. P̄pter quā unitatē alibi
dicebat. Et nemo ascendit i ce-
lum. n̄ qui descendit de celo:
filius hominis q̄ est in celo.

Et descendentib; illis de mo-
te. p̄cepit illis ne cui que ui-
dissent narrarent: nisi cū fi-
lius hominis a mortuis resur-

Futuri regni. **S**revertit.
predicatio & gl̄a triumphan-
tis: demonstrata fuerat imō-
te. Non uult ergo in ppl̄is pre-
dicari: ne & incredibile esset
p̄rei magnitudine: & post
tantā gl̄am apud rudes ani-
mos se- quens crux scanda-
lū faceret.

Et inter rogabant eū di-
centes. Quid ḡ dicunt phari-
sei & scribe: quia helyā oportet
uenire primū.

Graditio phariseor̄ est iux-
ta malachiam p̄pham qui ē
nouissim̄ in duodeci. qd̄ hely-
as ueniat ante aduentū salua-
toris: & reducat cor patrū ad

filios & filioꝝ ad patres: et restitua-
 at omnia i antiquū statū. Esti-
 mant ḡ discipuli transformati-
 onē glorie hanc esse qm̄ in mō-
 te uiderant: & dicit. Si iā ue-
 nisti in glā: quom̄ p̄cursor tu-
 us n̄ apparet. **Maxime** q̄a he-
 lyam uiderit recessisse. Quan-
 do aut̄ adieunt scribe & dicit.
 quia helyā oportet primū ue-
 nire: primū dicendo. ostendit
 quia nisi helyas uenit. nō sit
 sedis in s̄ptura saluatoris ad

Qui respondens uentus.
 ait. Helyas cū uenerit: primo
 restituet omnia.

Omnia restituet: utiq; illa q̄
 p̄phā prefatus ostendit dicens.
 Ecce ego mittā uobis helyam
 p̄phā ante qm̄ ueniat dies
 dñi magni & horribilis: & con-
 uertet cor patrū ad filios: & cor
 filioꝝ ad patres eorū. Restituet
 & hoc quod morti debet: quod
 diu uiuendo distulit. Ad etiā
 hic dñs consequent̄ intimauit:
 cū p̄tinus ad iunxit

Et quom̄ s̄ptum ē in filiū ho-
 minis. ut multa patiat̄ & cō-

tempnat̄.

Id est quom̄ de xp̄i passione
 multifaria p̄phete multi scrip-
 serunt: sic & helyas cū uenerit
 multa passurus ē & contemp-
 nend' ab impijs. Restituet ḡ
 omnia: p̄mo uidelicet corda
 hominū illi' cui instituendo
 ad credendū xp̄o. ac resisten-
 dū p̄fidię anti xp̄i: deinde ip̄e
 suā animā p̄pter martyriū
 fidei xp̄i ponendo: de quo in
 apocalypsi pleni' mystico ser-
 mone narratur.

Sed dico uobis q̄a & helyas
 uenit. & fecerit illi quecumq;
 uoluerit: sicut s̄ptū est de eo.
 ip̄e qui uentur' est in sc̄do
 saluatoris aduentu iuxta cor-
 poris fidē: nunc p̄ iohannē
 uenit in uirtute & in sp̄i: fe-
 ceritq; ei quecūq; uoluerunt.
 hoc est spreuerit & decollauit

Et ueniens ad **I**runt eū. .xxviii.
 discipulos suos. uid' tur-
 bam magnā circa eus. & scri-
 bas cōquirentes cū illis: & con-
 festim om̄s ips̄s uident eū
 stupefact' est. & expauerit: et
 occurrentes salutabant eū.

Notanda in omnibus locis dis-
tancia mentis scribarum et turbe.
Frat autem cum discipulis turba-
erant et scribarum; adueniente
domino mox omnis turba stupefac-
ta expauit. eumque salutans oc-
currit. scribarum nichil deuotionis.
fidei. humilitatis et reuerentie
ei exhibuisse narrant. Ad autem
cum discipulis turbe siue scribarum
inquirent. euangelista non dicit.
Potest uero in fallor apte intel-
ligi de hoc questione fuisse
motam. quare ipsi cum essent dis-
cipuli saluatoris. saluare de-
moniacum qui in medio erat
positus non possent. quod ex sequen-
tibus euangelii uerbis potest con-
ici. dum dicitur.

Et interrogauit eos. Quid in-
ter uos inquiretis? Et respon-
dens unus de turba. dixit. Ma-
gister attuli filium meum ad te.
habentem spiritum mutum. qui ubicumque
eum apprehendit allidit eum. et spu-
mat. et stridet dentibus. et arefacit.
Et dixi discipulis tuis ut eicent
illum. et non potuerunt.

Notandum autem quod semper loca

rebus congruunt. In monte dominus
orat. transformatur. discipulis
archana sue maiestatis aperit.
in inferiora descendens turbe
occurso excipitur. miserorum fletu
pulsatur. Sursum discipulis mys-
teria regni reuerat. deorsum
turbis peccata infidelitatis
expbrat. Sursum patris uocem
his qui sequi se poterant pandit.
deorsum spiritus malos ab his qui uexa-
bantur expellit. Qui etiam nec per
qualitate mirorum. alijs ascendere.
alijs uero non desinit descendere.
Nam carnales adhuc et inci-
pientes quasi ima petens con-
fortat. docet. castigat. perfec-
tos autem quorum conuersatio in
celis est. sublimi extollendo glo-
rificat. liberius de eternis instru-
it. et sepe que a turbis ne au-
diri quidem ualeant docet. De-
moniacum autem hunc quem des-
cendens de monte dominus sanauit.
mare quidem surdum mutumque.
mathis uero lunaticum fuisse
comemorat. Significat autem
eos de quibus scriptum est. stultus
ut luna mutat. qui nunquam

eadē statu permanentes nē ad hec.
 nē ad illa uitia mutati crescant.
 atq; decreseunt: q̄ muti s̄. non
 agendo fidē. surdi nec ip̄m ali-
 quaten' ueritatis audiendo ser-
 monē. **S**pumant autē: cū stul-
 ticia tabesēt. **S**tultoz namq;
 & languentiū atq; hebetū est.
 spumas saluay exore dimittē.
Strident dentib; cū iracun-
 die furore flāmasēt. **A**rescunt.
 cū otio torpente languescunt:
 & nulla uirtutis industria cō-
 fortati eneruit uiuūt. **Q**uod
 aut ait. & dixi discipulis tuis
 ut eicēt illū & nō potuerūt.
 latenter ap̄los accusat: cū im-
 possibilitas curandi interdū
 n̄ ad umbecillitatē curantiū.
 s; ad eoz qui curandi s̄ fidem
 referat: dicente dño. **F**iat t̄
 scdm fidem tuā.

Qui respondens eis dixit
O generatio incredula: q̄ndiu
apud uos ero. **Q**uādiu uos
Non quo tedio **S** patiar.
 supatus sit mansuet' ac miti.
 qui n̄ apuit sic agnus coram
 tondente os suū. nec i uerba

furois erupit: s; quo i similitudi-
 nem medici. si egrotū uideat cō-
 tra sua p̄cepta se gerere dicat: us-
 q; quo acceda ad domū tuā. q̄usq;
 artis p̄dam industriā. me aliud
 iubente. & te aliud p̄petrante.
Intantū autē non est uat' ho-
 mini s; uitio. & p̄ unū hominē
 iudeos arguit i fidelitatis: ut
 statū intulerit.

Afferre illū ad me. **E**t attulerit
 inquit eū. **E**t cū uidisset; inquit il-
 lum: statū sp̄e conturbauit eū.
 & elisus intram uoluitabatur

Allatum dño **S** spumans.
 puerū sp̄e conturbat & elidit.
 quia sepe dū conueri ad d̄m
 post peccata conam: maiorib;
 nouisq; antiqui hostis pulsa-
 mur insidys. **Q**uā ob id utiq;
 callidus facit aduersari: ut
 uel odiū uirtutis incutiat. uel
 expulsionis sue uindictet in-
 iuriā. **H**inc ē enim ut de spe-
 cie transeam' ad genus. quia
 ecclē scē p̄mordys tot grauis-
 sima inferebat certamina p̄-
 secutionū: quot suo regno
 dolebat subito illata fuisse

dispendia animarū.

Et interrogauit patrē eius. Quā-
tum tempus est ex quo ei accidit.
At ille ait. Ab infantia. Et fre-
quentē eum et in ignē et in aquas
misit. ut eū perderet.

Erubescat iulianus. qui dicere
audet omnes homines absque ulla
peccati contagione nasci in carne.
tā innocentes per omnia. quā fuit
adam quando creatus est. Quid
enim habuit iste puer. ut ab in-
fantia demonio uexaretur acer-
bissimo. si non ullo originalis
peccati uinculo tenebatur. quē
constat nullū adhuc ipsum po-
tuisse habere peccatū. Confite-
atur catholicus quia nemo im-
mūnis a noxa primę peruari-
onis nascitur. et inuocet gratiam
dei qua liberetur de corpore mor-
tis per christum ihesum deum nostrum. In-
telligat scriba doctus in regno
celorum in hoc demoniaco a deo
curato. saluationē omnium fi-
delium esse designatā. quę origina-
lis culpe reatu astricti ueniunt
in mundū. nec nisi unius redemp-
toris ihesu christi fide facte et gratia

saluandi. Quod autē dictū est. et
frequentē eum et in ignē et in aquas
misit. maxima humane uecor-
dię facinora designat. Ignis
namque ardor ad feruorē uacu-
dię referendus est. aqua ad uo-
luptates carnis que dissoluē-
mentē per delicias solent. Vel
certe in ignē fertur demoniacus.
quo adultantium corda succen-
sa facte. et in aquas que solet ex-
tinguere caritatē.

Sed si quid potes adiuua nos.
miserere nostri. Ihesus autē ait illi.
Si potes credere. omnia possi-
bilia facte credenti.

Aptum dominus responsū reddidit
petenti. Ipse enim ait. si quid
potes adiuua nos. et dominus. si po-
tes inquit credere. possū uos
miserere adiuuare. quia fides non
ficta omnia que salubritate petit
impetrare meretur. Cui contra
leptus qui fideliter clamabat.
domine si uis potes me mundare.
congruū fuit fidei accepit re-
sponsū. Volo. Mundare.

Et continuo exclamans pater
pueri cum lacrimis aiebat. Credo

dn̄e: adiuua incredulitatem

Nemo repente fit **meā** summus; sed in bona cōuersatione a minimis quisq; inchoat. ut ad magna pueniat. Alia nāq; sunt uirtutis exordia: aliud pfectus. aliud pfectio. Si enī & ipsa fides ad pfectionē suam n̄ quibdam gradib; duceret. iste int̄rogatus an crederet. n̄ responderet credo dn̄e. adiuua incredulitatē meā. Si enim credebat: cur incredulitatē dicebat. Si uero incredulitatē habere se nouerat: quomodo credebat. Sed quia per occultam inspirationē gratiē. minorū suorum gradib; fides crescit: uno eodēq; tempore is qui necdū pfecte crediderat. simul et credebat. et incredulus erat.

Et cū uideret ih̄c cōcurrentem turbā: cōminat̄ est sp̄iū imundo dicens. Surde et mute sp̄e. ego t̄ p̄cipio exi ab eo: & amplius ne int̄rocas in eū.

Cōminatio dn̄i: diuini ē uirtus imp̄i. Non aut̄ pueri qui uim patiebant̄. sed

demoni q̄ inferebat cōminat̄ est: quia qui peccantē emendare desiderat: uitiū utiq; increpando et execrando debet exterminare. sed hominē amādo refouere. Bene aut̄ dn̄s q̄ sp̄m̄ immundū pellit ab homine. simul ne ampli⁹ ingrediatur in eū imp̄at̄: quia ille ueracit̄ ad demonica cōnatiōe liberatur: q̄ ad peccata a quib; semel penitendo mundat̄ ē uitat̄ male uiuendo reuert̄.

Et exclamans et multū discerpens eū: exiit ab eo.

Exiturus ab homine sp̄e. imund⁹ discerpit eū. ac furenti clamore terruit int̄uentes. quia plerūq; diabolus dū de corde expellitur: acriores in eo temptationes generat quā p̄us excitauit quando hoc quietius possidebat.

Et factus est sicut mortuus: ita ut multi dicerent q̄a mortuus ē. Ih̄c aut̄ tenens manū illi⁹ eleuauit eū: & surrex̄.

Quē hostis impi⁹ iam fugē cōpulsus strauit. ac mortuo

simile reddidit. he pius saluator
mitti sue dextere tactu leuauit.
q̄ sicut uerū se esse d̄m potentia
saluandi docuit. ita etiā uerā
se habuisse naturā. more tactū
humani declarauit. Negat nā
q; manicheus isanus. ueracit̄
eū carne indutū esse. s; ipse cū
tot languentes suo tactu erēx.
mundauit. illuminauit. he
resim illi' & ante qm̄ nata eēt

Et cū introisset *S* dampnau.
indomū. discipuli ei' secreto
interrogabant eū. Quare nos n̄
potuim' eicē illū. & dixit il
lis. Hoc genus in nullo potest ex
ire. n̄ in oratione. & ieiunio.

Cum docet ap̄los quomodo
demon nequissim' debeat ex
pelli. omnes instituit ad uitā. *xx*
ut scilicet nouūm' grauiora *viii.*
quēq; uel imundoz spūū uel
hominū temptantia ieiuniis
& orationib; esse supanda. uā
quoq; d̄ni cū ultione n̄roz scē
lerū fuerit accensa hoc reme
dio singulari posse placari.
Ieiuniū autē generale est. nō
solū ab escul. s; & cunctis illece

bris abstinere carnalib; imo
ab omnib; uitioz abstinē passi
onib; **S**ic & oratio generalis n̄
in uerbis solū est quib; diuinā
elem̄tiā inuocam'. uerū etiā
in omnib; que i obsequium n̄ri
ḡditoris fidei deuotione geri
mus. teste ap̄lo qui ait. Semp
gaudete. sine intermissione
orate. Quom̄ enim q̄s omnib;
horis atq; momentis. sine inter
missione d̄m potest iuocare
sermonib;. **S**; tē sine intermis
sione oram'. cū ea solū opa ge
rimus. que nos pietati n̄ri com
mendant auctoris. quo numi
rū ieiunio & qua oratione inuā
te d̄no cunctas antiqui hostis
debellabim' ac ppulsabim' in si

Et inde p̄fecti pre. *S* dias.
terḡdiebant galileā. nec
uolebat queq̄m scire. Docebat
autē discipulos suos. & dicebat
illis. qm̄ filius hominis t̄dec'
i man' hominū & occident eū.
& occisus tertia die resurget.
Semp prospis miscet tristia.
ut cū repente ueniunt n̄ ter
reant ap̄los. s; a p̄meditatis

ferantur animis. Si enim constat
eos quod occidendus est: debet letifica-
re quod die tertia resurrecturus est.

Et illi ignorabant uerbu istud.
& timebant interrogare eum.

Hec ignoratio discipulorum non tam
de tarditate ingenii sui. quam de
amore nascitur saluatoris: quod car-
nales adhuc & mysterium crucis
ignari. quem dominum uerum cognoue-
rant. mortuum credere nequi-
bant. Et quia per figuram eum se-
pe loquentem audire solebant:
horrentes euentum mortis eius.
etiam in his que de sua traditio-
ne & passione apte loquebatur:
figurate aliud significari uo-

Et uenerunt capharnaum. Stabant.
naum. Qui cum domi essent: in-
terrogabat eos. Quid in uia trac-
tabatis? At illi tacebant. Si qui-
dem inter se in uia disputauerant:
quis esset illorum maior.

Ide orta uidetur disputatio
discipulorum de primatu: quia uide-
bant petrum. iacobum & iohannem
seorsum ductos in montem. secre-
tumque eis aliquid ibi esse credi-
tum: sed & petro super iuxta

quod matheus narrat. clauis reg-
ni celorum promissas. exclamans: domini
supra petram fidei a qua ipse no-
men accepit edificanda esse.
Ferebant ergo uel ipsos tres ce-
teris: uel omnibus apostolis petrum
esse prelatum.

Et residens uocauit duodecim.
& ait illis. Si quis uult primus
esse: erit omnium nouissimus &
omnium minister. Et accipiens
puerum: statuit eum in medio eorum.
Quem cum complexus esset: ait illis.
Quisquis unum ex huiusmodi pueris
recepit in nomine meo: me re-

Uidens cogitationes scriptas.
dominus. curat desiderium glorie hu-
militatis intentione sanare:
primatumque non esse queren-
dum & primum simplicis humilita-
tis commonet impio: & mox
puerilis innocentie docet ex-
emplo. Ad enim ait. quisquis
unum ex huiusmodi pueris rece-
perit in nomine meo me reci-
pit: uel simplicitate pauperis. christi
ab his qui uelint esse maiores
peius ostendit honore reci-
piendos: uel certe malicia

paruulos ipsos esse suadet. ut in-
star etatis paruule simplicitate
sine arrogancia. caritate sine
inuidia. deuotione sine iracu-
dia cōseruent. **Ad** autē cōplec-
titur puerū: significat humi-
les suo dignos esse cōplexu ac
dilectione: talesq; cū imple-
uerint que p̄cipit. discite a me
quia mitis sū & humilis corde.
iure posse glari ac dicere. **Le-**
ua eius sub capite meo: & dex-
tera eius amplexabit me. **Be-**
ne autē cū dixisset. quisq; unū
ex huiusmodi pueris receperit.
addidit. in nomine meo: ut
uidelicet formā uirtutis quā
natura duce puer obseruat.
ipsi p̄ nomine xp̄i uiuante
rationis indulta sequantur:
S; qui se in pueris recipi do-
cebat. uidelicet quasi caput
in membris suis: ne putaret
hoc solum qd̄ uidebatur. ad-
iunxit atq; ait: —

Et quicūq; me suscepit. n̄ me
suscepit. s; eum q̄ me misit.

Galem utiq; se ac tantū credi
uolens. qualis & quantus est.

pater. **Usq;** adeo enī inquit
nichil distat inter me & eum:
ut q̄ me recipit recipiat eū
qui me misit.

Respondit illi iohannes di-
cens. **Magister uidimus**
quendam in nomine tuo eicien-
tem demonia qui n̄ sequitur
nos: & phibuumus eum.

Iohannes p̄cipua deuotione
dñm amans. idōq; adamari
dignus: excludendū beneficio
putauit eū qui nō utatur
officio: s; docetur neminē a
bono qd̄ ex parte habet arce-
dum: s; ad hoc potius qd̄ non

Idu habet puocandū. Nam se
he autē ait. Nolite **S**quit.
phibere eum. Nemo ē enim
qui faciat uirtutē in nomine
meo: & possit cito male loqui
de me. Qui enī non est aduer-
sus uos: p̄ uobis est.

Hac doctus sententia dicit
ap̄ls. **Sed** siue occasione siue
ueritate xp̄e annuntiet: &
in hoc gaudeo: s; et gaudebo.
S; licet ille gaudeat & de hi
qui xp̄m annuntiant nos

sincere. & tales aliquando in nomine xpi signa facientes. ob aliorum salutem censeant non esse prohibendum. non tamen ipsis per talia signa secreta sua conscientia reddunt. quoniam potest in illa die cum dixerint. domine domine in nomine tuo prophetaui. et in nomine tuo demonia eiecimus. & in tuo nomine virtutes multas fecimus. responsurum accipient. quia nunquam noui uos. discedite a me omnes qui operamini iniquitatem. Itaque in hereticis et in malis catholicis non sacramenta communia in quibus nobiscum sunt & aduersum nos non sunt. sed diuisionem pacis ueritati contrariam que aduersum nos sunt. idcirco non secuntur nobiscum. detestari & prohibere debemus.

Quisquis enim potum dederit uobis calicem aque in nomine meo

quia xpi estis. amen dico uobis non perdet mercedem suam

Legimus in propheta dauid. ad excusandas excusationes in peccatis. quia multi peccatorum suorum quasi iustas preterdant occasiones. ut quia uoluntate delinquit. uideantur

necessitate peccare. Dominus seruator cordis & renu. futas cogitationes in singulis contuet.

Ouerat. quisquis unum recepit paruulum in nomine meo me recipit. potat aliquis dicit.

causari. Paupertate phibeor. tenuitas me retinet ut hospitalis esse non possim. & hac excusatione leuissimo dilu-

it. ut calicem aque. & hic frigide iuxta mathem toto animo porrigam. Frigide inquit aque non calide. ne cum calida paupertatis & penurie lignorum occasio quereret. Tale quid & apostolus ad galathas precepit.

Comunicate ut qui cathexizatur. ei qui se cathexizat in omnibus bonis. Et discipulos ad magistrorum refrigeria cohortatur.

Et quia potat quilibet preterdere paupertatem et preceptum eludere. priusquam illud proponat. imminente questione soluit dicens. Nolite errare. deus non iridet. Que enim seminauerit homo. hec & metet.

Et quisq̄s scandalizauit unū
ex his pusillis credentib; imē:
bonū est ei magis si circūdaret
mola asinaria collo ei. & imā
re mitteretur.

Quāquā hec generalis possit
esse sententia aduersus om̄s
qui aliquē scandalizant: ta-
men iuxta 9 sequentiā sermo-
nis. etiā contra ap̄los dictū
intelligi potest: qui int̄ dis-
putantes quis est; illoꝝ ma-
ior. uidebant̄ inuicē de dig-
nitate 9 tendē: & si in hoc ui-
cio p̄mansissent. potant eos
q̄s ad fidē uocabant p̄ suum
scandalū p̄dere: dū ap̄los ui-
dent int̄ se de honore pugna-
re. Q̄d aut̄ dixit. bonū est
ei magis si circūdaret mola
asinaria collo ei. sc̄dm̄ morē
p̄uincie loquit̄: qui maiorū
criminū ista apud uetēs iu-
deos pena fuit. ut ī pfundū
ligato saxo demergērent. Et
reuerā meli' est īnoxū pena
quāuis atrocissima tempora-
li tam̄. uitā finire corporeā:
quā ledendo fr̄em. mortem

anime mereri p̄petuā. Recte
aut̄ qui scandalizari potest:
pusillus appellat̄. Qui enī mag-
nus est. quecūq; uidit. quecū-
q; passus fuit. nō declinat a
fide: qui aut̄ pusillus ē ani-
mo & paruus. occasiones que-
rit quom̄ scandalizet. P̄ptā
deniq; oportet nos maxime
his 9 silere qui paruus s̄ infi-
de: ne occasione nr̄i offenda-
tur & recedant a fide. ac de-
cidant a salute. Notandum
sane q̄d in nr̄o bono ope ali-
quando cauendū est scanda-
lū pximi: aliquando ū pro
nichilo 9 tempnendū. Inq̄n-
tum enī sine peccato possum?
uitare pximoz scandalū de-
bem? Si aut̄ de ueritate scā-
dalū ponit̄: utili' p̄mittit̄
scandalū nasci. q̄m ueritas
relinquat̄. Item p̄ mola asi-
nariā secularis uitę circūit̄.
ac labor exp̄mitur: & p̄ pro-
fundū maris extrema damp-
natio designat̄. Qui 9 ad sc̄i-
tatis speciē deduct̄. uel uer-
bo ceteros destruit uel exēplo.

melt' pfecto erat ut he ad mortē
sub extiori habitu terrena acta
stringent. quā sacra officia in
culpa ceteris imitabile demon
strarent: qā nimirū si solus ca
deret. he tolerabilior inferni
pena cruciaret.

Et si scandalizauit te man'
tua: abscide illā. Bonū est ē
debile introire in uitā: quā
duas man' habentē ire inge
hennā in ignē inextinguibile.

Qui sup' docuerat ne scanda
lizem' eos qui credunt in eum.
nē sequent' admonet quan
tū cauere debeam' eos q' scan
dalizare nos. id est uerbo uel
exemplo suo ad ruinā peccati
appellere certant. Manū quippe
nrām appellat necessariū ami
cū: cui' ope atq; auxilio cottidi
ano opus habem'. S; talis si nos
ledere incausa anime uolūt.
excludend' est a nrā societate:
ne si cū pdito in hac uita par
tem habere uolum': simul in
fiteō cū illo peam'. Quid autem
subdit. **U**bi uermis eoz non
mouet': & ignis n̄ extinguet':

In uerme putredinē gehenne. si
cut in igne ardorē designat.

Sic uermē dicit serā scelerum
penitudinē. que nunqm̄ intor
mentis conscientia afflictōz mor
dere cessabit. ut ignis sit pena
ext'nsius seuiens: uermis do
lor int'us accusans.

Et si pes tuus scandalizat
te: amputa illū. Bonū est ē
claudū introire i uitā eternā:
qm̄ duos habentē mitti inge
hennā ignis inextinguibilis.

In pede sic in manu. **Q**uæ
caros inemendabiles docet
alienandos: ne p̄ mundiciā
eoz q's castigare nequim'. et
ipsi polluti peamus. S; man'
p̄t opus necessariū nobis: pe
des sunt dicti tales p̄t minis
teriū discurs' q; in nr̄is usibus

Quod si oculus scandalizat te: eice eū.
Bonū est ē luscū int're in reg
num dī: qm̄ duos oclōs haben
tē mitti in gehennā ignis.

In oculo quoq; p̄t scandalū
eruendo. idē nr̄i carnaliter
amici. spūaliter ū aduersarij

designant. Sed nos eorum consulti
ac punctione opus habemus. illi uero
in filio nos prauo decipere. atque in
iter erroris deflectere querunt.
Scandalum quippe sermo grecus
est: quod nos offendiculum uel rui-
nam in impactione peccatis dicere
possumus. Quiddam scandalum grecus
latine scrupulum dicit. Ille ergo
scandalizat fratrem: qui ei dicto
facto uel minus recto occasione
dederit ruine. Potest et simpli-
citer dici. Si quis ita necessa-
rius nobis esse uideatur ut manus
pedes et oculus. utilis uidelicet atque
sollicitus et acutus ad prospiciendum
scandalum autem nobis facit. et
per dissonantiam morum nos trahit
in gehennam: nec sic quidem tem-
poralibus commodis cum periculo ani-
marum nostrarum uti ac refoveri de-
bemus. Quia uero dominus tercio men-
tionem uermis et ignis facit eter-
ni: restat dicere quomodo fetore
uermis. et ignis ualeamus eui-
tare tormentum. Sequitur

Omnis enim igne saluetur: et
omnis uictima saluetur.

Fetor quippe uermium. de cor-

ruptione solet nasci carnis et
sanguinis: ideoque caro recens con-
ditur sale. ut exsiccato humore
sanguineo uermes nec nequeat.
Caro ergo et sanguis uermes cre-
at: quia delectatio carnalis cui
indumentum continentie non resistit.
penam luxuriosis generat eternam.
Cui fetorem quisquis uitare desi-
derat: et corpus sale continentie: et
mentem studeat indumento sapientie
ab erroris et uitiorum labe castiga-
re. **M**ure autem dictum: omnis enim
igne saluetur. **Q**ue enim sale saluetur:
uermis putredinem ardet: que
uero igne saluetur id est ignibus sale
aspersis conditur. non solum omnem
uermium contagionem longe abigit:
sed ipsam quoque que ita saluetur car-
nem consumit. **A**d in hostis que
in altari cremabantur fieri sole-
re diuine legis scita declarant:
ubi in omni uictima et sacrificio
sal offerri preceptum est. **S**al ergo
dulcedinem sapientie: ignis spiritus
sancti gratiam designat. **E**t omnis
igni saluetur: quia omnis electus
sapientia debet spirituali a corrupti-
one concupiscentie carnalis ex-

purgari: ut uictima diuinis al-
tarib; apta possit effici. Vnde be-
ne cū dixisset. omnis enī saluetur.
addidit. & omnis uictima saluetur.
Ille enim ueracit̄ uictima dñi
existit. qui suū corpus ⁊ animā
a uitis emundando. p̄ amore
sc̄i sp̄s deo consecrat. Nec solū
uictima talis sale aspergitur. s;
& igni consumitur. qm̄ non pecca-
ti tantū contagio pellit̄. sed
abelectorū mente ipsa etiā uite
p̄sentis que in carne est delec-
tatio tollit̄. & future magis
uite conuersatio intenta men-
te suspirat̄. An nō sacro igne
saluta erat hostia que dicebat̄.
nr̄a autē conuersatio in c̄lis
ē. unde etiā saluatore expec-
tamus dñm nr̄m ihm xp̄m.
q̄ reformabit corp̄ humilita-
tis nr̄e. ⁊ figuratū corpori cla-
ritatis sue. Qui enī spe cer-
tissima future ī mortalitatis.
quasi iā reformatū in simili-
tudine dñice resurrectionis
corp̄ sue humilitatis intue-
bant̄. quasi sacrata igne sp̄u
ali dō uictima etiā in p̄senti

75.
uiuēbant. iuxta illud eīdem
ap̄li. Obsecro uos fr̄s p̄miam
dei. ut exhibeatis corpora ur̄a
hostiā uiuentē. sc̄am. deo pla-
centē. Possum⁹ & ita intelligē
recte qd̄ dictum ē. omnis enim
igne saluetur. & omnis uictima
saluetur. qd̄ altare dī sit cor
electorū. hostiē ū ⁊ sacrificia in
hoc altari offerenda. bona sūt
opa fidelū. in omnib; autē sa-
crificiis sal debeat offerri. q̄
nullū est opus bonū. qd̄ non
sal sapientie ab omni corrupti-
one uane laudis ceterisq; pra-
uis siue sup̄fluis cogitatioib;
expurgat. n̄ cura ⁊ tinentie
a carnalib; castigat illecebris.
Ignis autē qui sacrificia in al-
tari consumit. ille est utiq; de q̄
iohannes ait. ipse uos baptiza-
bit in sp̄u sancto ⁊ igni. p̄ qm̄
nr̄a bona opa ut uel inchoa-
ri uel p̄fici ualeant iuuant̄.
uel certe ignis tribulationis. q̄
patientia fidelū ut p̄fectum
op̄ habere possint. exercetur.
Omnis ḡ igni saluetur. & omnis
uictima saluetur. q̄ omnis fidelis

qui eterni uermē tormenti caue-
re uult. igne uel gr̄e sp̄ualis uel
īcurrentiū deforis ībulationū
debet castigari. ut dignū dō sa-
crificiū possit fieri. **R**espice hic
locus ad sup̄iora. ubi membra
scandalizantia euelli p̄cepta s̄t.
que & hoc igni falliri necesse ē.
id est temptationib' exercei.

Eximos nobis ac dilectos ob xpi
amorem negare.

Bonū est sal. Quod si sal in
sulfū fuerit. inq̄ illd' ḡdieris.

Bonū est enī dei uerbu audi-
re frequenti. sale sapientie spi-
ritualis cordis archana ḡdire.
īmo ipsum cū aplis sal terre
fieri. id est eoz quoq; q̄ adhuc
trena sapiunt. ībuendis men-
tib; suffice. **A**t si quis semel
ḡdimento iūtatū refect'. ad
apostasiam redierit. quo alio
doctore corrigit'. qui eam quā
ipse gustauit sapientie dulce-
dinē. uel aduersis s̄ci p̄terit.
uel allectus p̄spertis respuit.

Cui apte congruit illd' uiri sa-
pientis. Quis medebit' incan-
tatorū a serpente p̄cusso. **H**ac

sane sententia sp̄cialit' iude-
scariothis socios ip̄mq; desig-
nari n̄ inmerito credit'. qui
filargiria corrupt'. & gradum
aplatus p̄dere. et d̄m tradere n̄
dubitauit. **V**erū quia sunt n̄
nulli q̄s dū maior scientia eri-
git. a cetoz societate disiungit.
i quasi quo plus sapiunt. eo
a concordie uirtute desipiūt.
recte subiungitur.

Habete in uobis sal: & pacē
habete inter uos.

Per sal quippe. uerbi sapien-
tia designat'. Qui ḡ loqui sa-
pienter nitit'. magnope me-
tuat. ne eius eloquio audien-
tiū unitas ḡfundat'. Sal q̄p-
pe sine pace. n̄ uirtutis est
donū. s; dampnationis argu-
mentū. Quo enī quisq; meli'
sapit. eo detius delinqt'. et
ideo ī excusabilit' merebitur
suppliciū. qui prudenter si
uoluit; potuit uitare peccm.

Et inde exsurgens. uenit
in fines iudee. ult' iorda-

Hucusq; marcus **S**uen.
euglista ea narrabat de d̄no

que in galilea fecit & docuit.
 hinc incipit ea narrare que in
 iudea fecit & docuit siue pas-
 sus est: & pmo quide tnsiorda-
 nen ad oriente. deinde etiam
 cis iordanen quando uenit ihe-
 rico. bethania & iherosolima.

Nam cu omnis iudeoz punitia
 generalit ad distinctione aliaz
 gentiu iudea dicta sit: specia-
 lius tam meridiana ei plaga
 appellabat iudea: ad distincti-
 one samarie galilee decapoli.
 & ceteraz in eade punitia re-

Et uenit ierusalem in gionuoy.
 turbe ad eu & sicut consueuerat
 ierusalem docebat illos. Et acceden-
 tes pharisei: interrogabant eu.
 Si licet uiro uxore dimitte:
 temptantes eum.

Et hic notanda mentiu dis-
 tantia: in turbis & phariseis.
 He uenit ut doceant: et
 sui sanentur infirmi. sicut
 euaglista mathis apte gmemorat:
 illi accedut ut saluatore ac
 doctore ueritatis temptado
 decipiant. Neq; hoc miracu.
 Nam has deuotio pietatis: il-

los stimulu adduxit liuoris. In-
 terrogant g utru liceat homi-
 ni dimitte uxore suam qualibe
 causa. ut quasi cornuto eu te-
 neant sylogismo: & qdcumq;
 dixit captioni pateat. Si dixe-
 rit dimittenda esse uxorem
 qualibe ex causa & ducendas
 alias: pudicitie pdicator sibi
 docere uidebit contraria. Sin
 aut responderit n omnem ob-
 causa debere dimitti. quasi sa-
 crilegi reus tenebit: & aduer-
 sus doctrina moysi ac pmoy-
 sen di facere. Agitur dñs sic
 responsione temptat. ut decipu-
 lam transeat: scriptura scam ad-
 ducens i testimoniū. & natura-
 lem lege pmamq; di sententi-
 am scdo opponens: que no uo-
 luntate di s; peccantiu neces-
 sitate concessa est.

Quid inqt pcepit uob moyses.
 Qui dixerunt. Moyses libellu
 repudi pmissit scribere & di-
 mittere. Quib; respondes ihe-
 at. Ad duricia cordis uriscep-
 sit uobis preceptu istud.

Quod dicit. utimodi es

Nunquid potest s̄ d̄s esse contra-
rius. ut aliud ante iusserit. et
sententiā suam nouo frangat
impio. Non ita sentiendū est. s̄;
moyses cū uideret p̄t̄ desiderioꝝ
secularum iugū que uel ditio-
res uel iuueniores uel pulcōres
essent. p̄mas uxores interfici.
aut malā uitā ducere. malu-
it indulgere discordiā. quam
odia et homicidia p̄seuerare.
Simulq; cōsidera qd̄ nō dixit
p̄t̄ duriciā cordis ur̄i p̄misit
uobis d̄s s̄; moyses. ut iuxta a-
postolū cōsiliū sit hominis n̄
A **uinitio autē** **I**mpūū d̄i.
I **creaturę: masculū & feminā**
Hoc in exordio **I** **fecit deus.**
geneseos sc̄ptum est. Dicendo
autē masculū & feminā: osten-
dit sc̄dā uitanda iugia. Non
enim ait. masculin & feminas.
qd̄ ex prior̄ repudio querebat.
s̄; masculū & feminā. ut unū
iugis consortio neclerent.
P **ropt̄ hoc relinquet homo**
patrē suū et matrē suam: et
adheret ad uxorē suam.
A **imilit̄ ait. adheret ad**

heret ad uxorē suā: n̄ ad uxores.
E **t erunt duo in carne una.**
I **taq; iam n̄ sunt duo: s̄; una caro.**
P **remiū est nuptiarū. e duab̄**
u **nā carnem fieri: castitas con-**
u **incta sp̄ui unus efficit̄ sp̄e.**
Q **uod ergo d̄s iunxit: homo**
D **eus iunxit **I** n̄ separet.**
u **nā faciendo carnē uiri et fe-**
m **ine: hanc homo n̄ potest se-**
p **parare. nisi forsitan solus d̄s.**
H **omo separet. quando p̄pter**
d **esideriū sc̄dę uxoris primā**
d **mittim̄: d̄s separet qui et con-**
i **unxerat. quando ex cōsensu**
p̄pter seruitutē dei eō qd̄ temp̄
i **n arto sit. sic habem̄ uxores**
q **uasi n̄ habentes.**
E **t in domo itūm discip̄li ei**
d **e eodem interrogauer̄. Et dicit**
u **illis. Quicūq; dimiserit uxorē**
s **uā et aliam duxit: adultium**
o **mittit sup̄ eam. Et si uxor**
d **imiserit uirū suū et aliu duxit**
n **upsit: mechatur.**
M **attheo plenius sc̄ptum est.**
Q **uicūq; dimiserit uxorē suā**
n **isi ob fornicationē et aliam**
d **uxerit: mechatur. Una ergo**

solumm carnalis est causa for-
nicatio. una spūalis timor dī. ut
uxor dimittat. sicut multi cau-
sa religionis fecisse leguntur.
Nulla autē causa est dī lege pre-
cepta. ut uiuente ea que relic-
ta est. alia ducatur.

Et offerbant illi paruulos ut
tangeret illos. discipuli autē cō-
minabantur offerentib.

Non quo nollent eos saluato-
ris. i uoce & manu benedici. s;
quo necdū habentes plenissi-
mā fidem. putarent eū in si-
militudinē hominū offeren-
tū importunitate lassari.

Quod cū uideret ihc indigne
tulit. & ait illis. Sinite par-
uulos uenire ad me. & ne phi-
bueritis eos. taliū est enim

Significant. **R**egnū dei.
dixit. talium ē non istoz. ut
ostenderet n̄ etatem regnare
s; mores. & his qui simile ha-
berent inocentiā & simplicita-
tem p̄miū rep̄mitti. ap̄lo q̄q;
meandē sententiā & gruente.
fr̄s nolite pueri effici sensib;
s; malicia paruuli estote.

sensu autē ut perfecti sitis.

Amen dico uob quisq̄s non re-
cepit regnū dei uelut paruul.
non intrabit in illud.

Sicut puer n̄ pseuerat inira-
cundia. n̄ lesus meminit. n̄ ui-
dens pulchrā mulierē delectat.
n̄ aliud cogitat. aliud loquit.
sic & uos nisi talē habueritis in-
nocentiā & animi puritatem.
regnū celoz nō poteritis intra-
re. **A**lit. Regnū dei id est doc-
trinā eugli sicut paruul acci-
pere iubem. quia quom̄ par-
uulus i discendo n̄ contradic.
doctorib; neq; rationes & uerba
opponit aduersū eos resistens.
s; fidelit̄ suscipit que docetur.
& cū metu obtempat & quiesc̄.
ita & nos inobediendo simpli-
citer & sine ulla retractatiōe
uerbis dñi facere debemus.

Et complexans eos. & impo-
nens manū sup illos. benedice

Complexus **S**abat eos.
benedicit paruulos. ut hu-
miles spū sua benedictione.
grā & dilectione dignos esse
significet.

xxvii. **E**t cū egressus esset in uiam pro-
currentis quidam genu flexo
ante eū rogabat eū dicens. Ma-
gister bone: quid faciā ut uitā
eternā percipiam?

Audierat credo iste quesitor
uite eterne a dño. tantū eos q̄
paruulorū uelut similes esse
dignos esse introitu regni celestis:
atq; idō cū gerens trac-
tatus certioris. poscit s̄ nō p̄pa-
rabolas s; apte quib; opum me-
ritis uitā eternā p̄sequi possit

Ih̄c autē dixit ei. **S**exponi.
Quid me dicis bonū? **N**emo
bonus: nisi unus d̄s.

Quia magistrū uocauerat bonū
& non d̄m uel d̄i filiū confessus
fuit: discit quāuis sc̄m homi-
nem p̄paratione d̄i non esse bo-
num: de quo d̄r. Confitemini
dño qm̄ bonus. **U**n̄ autē deus
bonus n̄ pater solus intelligen-
dus ē: s; & filius qui dicit. ego
sū pastor bonus: s; & sp̄s sc̄s.
quia pat̄ de celo dabit sp̄m bo-
nū petentib; se: id est ipsa una
& indiuidua trinitas pat̄ & fili⁹
& sp̄s sc̄s. solus & un⁹ d̄s bon⁹ est.

Non ḡ d̄ns se bonū negat. s; c̄
d̄m significat: nō magistrū bo-
num se n̄ esse: s; magistrū absq;
d̄o nullū bonū esse testatur.

Precepta nosti. **N**e adulterēs.
Ne occidas. **N**e fureris. **N**e falsū
testimoniū dixeris. **N**e fraude
feceris. **H**onora pat̄rē tuū & mat̄rē.

Hec est puerilis innocentie
castitas: que nobis imitanda
p̄ponit. si regnū dei uolumus
intrare. **N**otandū sane qd̄ ius-
ticia legis suo tempore custo-
dita: n̄ solum bona tr̄e. uerū
etiā suis cultorib; uitā p̄fere-

Et ille ait. **S**abat̄ eternā.
Magister hec omnia obseruaui
a iuuentute mea. **I**h̄c autē in-
tuit⁹ dilexit eū: & dixit illi.
Unum tibi d̄c est.

Non est putand⁹ homo iste
uel uoto temptantis ut qdam
putauere d̄m interrogasse.
uel de sua esse uita mentitus.
cū se legis mandata custodis-
se dicebat: s; simplicit̄ ut uix-
erit esse cōfessus: quia si men-
dacy aut simulationis noxa
reus teneret. nequaquā intū-

tas archana cordis ei diligere
diceret ihs. Diligit enim dñs
eos q̄ mandata legis q̄muis mi-
nora custodiūt: s; nichilomin⁹
qđ in lege min⁹ fuerat his qui
p̄fecti esse desiderant ostendit.
qui n̄ uenit soluere legē aut
p̄phas s; adimplere: ad qm̄ pro-
fecto adimpletionē p̄tinet qđ
hic consequentē adiungitur

Vade quecūq; habes uende et
da paup̄ib; & habebis thesaurū
ī celo: & ueni sequere me.

Quicūq; p̄fectus esse uoluerit
debet uendere que habet: & n̄
ex parte uendē sicut ananias
fecit & saphira. s; totū uendere:
et cū uendidit dare om̄a pau-
perib; & sic s̄ p̄parare thesau-
rū in regno celoz. Nec hoc ad
p̄fectionē sufficit. nisi post cō-
temptas diuitias saluatore
sequat⁹: id est relictis malis fa-
ciat bona. Facilius enī saccul⁹
contempnit⁹: qm̄ uoluntas.
Multi relinquentes diuitias.
dñm nō secunt⁹. Sequit⁹ autē
dñm qui imitator est ei⁹: et
p̄uestigia illius gradit⁹. Qui

enī dicit se in xp̄o credere: de-
bet quom̄ ille ambulauit. et
ipse ambulare.

Qui constat⁹ in uerbo abijt
merens. Erat enim habens pos-
sensiones multas.

Hec est tristitia que ducit ad
mortē. Causa q; tristicie reddit⁹.
qđ habuit possessiones multas.
id est sp̄nas nascentes & tribu-
los: que sementē dñicam suf-
focauerunt.

Et circūspiciens ihs. ait disci-
pulis. Quā difficile qui pecunias ha-
bent. in regnū dei introibunt.

Discipuli autē: obstupescēbant

Claret qđē in uerbis ei⁹.
quia q̄ hic multiplicandis di-
uitiis incumbunt: altius uite
gaudia querere contempnunt
S; int̄ pecunias habē & pecu-
nias amare: multa distantia
est. Multi enī habentes pecu-
nias n̄ amant: multi n̄ habentes
amant. Itē & alij habent
& amant: alij nec habere nec
amare se diuitias sēli gaudet.
quoz tutior status ē: quia di-
cere cū ap̄to ualent. Nobis

mundus crucifixus est: & nos mun-
do. Unde: & salomon non ait. qui ha-
bet sed; qui amat diuitias: fructus
non capiet ex eis. Et ipse dominus obstu-
pescens; in uerbis huius sententiae
discipulis: exponendo subiunxit

Filioli quia diffi-
cile est fidentes in pecuniis intro-
ire in regnum dei.

Ubi notandum quod non ait. quia
impossibile est: sed quia difficile est.
Quod enim impossibile est. fieri om-
nino non potest: quod difficile. cum
labore potest. Potest enim fieri: sed
cum maximo labore uiuante di-
gratia: ut pecunias habentes uel
in pecunia confidentes ex utroque
filargie retinaculis. ianuam in-
trent regni caelestis.

Facilius est enim camelum per fora-
men acus transire: quam diuitem
intrare in regnum dei.

Si facilius est camelum ingen-
tibus; membris enormem angustum
foramen acus penetrare. quam di-
uitem intrare in regnum dei: nul-
lus ergo diues intrabit in regnum
dei. Et quomodo uel in euangelio mattheus
zacheus: & ioseph. uel in ueteri

testamento quam plurimi diuites
intuerunt in regnum dei: non forte
quia diuitias per nichilo habere.
uel ex toto corde relinquere domino
inspirante didicerunt. Nunquam
enim dauid in regni diuitiis con-
fidebat. qui & de semetipso canit.
quam unicus & pauper sum ego: et
alios hortatur. diuitie si affluant
nolite cor apponere. Credo non
ausus est dicere: nolite suscipere.
Nunquam abraham domino substantiam
per tulisse credibile est. pro quod unicuique
ferre non dubitauit herede.
Altiore autem sensu. facilius est christum
pati pro dilectoribus; scilicet quam dilec-
tores scilicet ad christum posse uerti.
Cameli enim se nomine intelli-
gi uolunt: quia sponte humiliat
infirmis in onera sustulit.
In quo enim manifestum intelligitur
quam in ipso quod scriptum est. quanto
magnus est humilia te ionibus.
Per acum autem punctiones sig-
nificat: pro punctiones dolores
in passione susceptos. Foramen
ergo acus. dicit angustias passionis:
qua scissa membra quasi uestimenta
nature quodam resarcire id est

recipere dignatus ē: quatin post
lapsū melius reformati gaudeam?
ad testimoniu apli dicentis. Qui
cumq; enī in xpō baptizati estis:
xp̄m induistis.

**Qui magis admirabantur: dicen-
tes ad semetipōs. & quis potest**

Quo p̄tinet ista **Saluus fieri:**
responsio. cū incōparabilit̄ ma-
ior sit turba que diuitib̄ p̄ditis
potuit saluari: nisi q̄a intellex-
erunt cunctos q̄ diuitias amāt.
etiā si adipisci nequeāt. in diui-
tum numō computari.

Et intuens illos ait. Apud ho-
mines impossibile ē: s; n̄ apud
d̄m. Om̄ia enim possibilia sunt

Non ita accipien **S**apud d̄m.
dū est quia cupidi ⁊ supbi qui
nomine illi diuitis significati
sūt. intraturi sint ī regnū celoꝝ
cū suis cupiditatib; ⁊ supbia.
s; possibile est dō ut puerbū
ei sicut etiā factum ē ⁊ cotti-
die fieri uidem⁹. a cupiditate
temporalū ad caritatē et̄noꝝ
& ap̄ntiosa supbia ad humi-
litatē saluberrimā quertant⁹.

Gunc cepit petrus ei dicere.

Ecce nos dimisim⁹ om̄ia: ⁊ secuti
Sumus te.

Grandis fuit **S**umus te.
dicia. Petrus piscator erat. di-
ues n̄ fuerat. cibos manu ⁊ arte
quererat: ⁊ tam̄ loquit⁹ confide-
ter. dimisim⁹ om̄ia. Et q̄a n̄ suf-
ficit tantū dimitte: iungit qd̄
p̄fectum ē. ⁊ secuti sumus te.
fecim⁹ qd̄ iussisti.

Quid ḡ nobis dabis p̄mij: **R**e-
spondens ih̄c ait. Am̄ dico uobis
nemo ē q̄ reliquerit domū aut
fr̄s aut sorores. aut matrē aut pa-
trem aut filios aut agros. p̄t̄ me
⁊ eugl̄m. qui n̄ accipiat centies
tantū n̄c intempe hoc. dom⁹ ⁊
fr̄s ⁊ sorores ⁊ matres ⁊ filios et
agros cū p̄secutionib; ⁊ ī seculo
futuro uitam et̄naoꝝ.

Quidā ex occasione hui⁹ sen-
tentie iudaicā mille annoꝝ fa-
bulā post resurrectionē iustoꝝ
dogmatizant: quando omnia
que p̄pter d̄m dimisim⁹. multi-
plici nobis sunt fenore reddē-
da. ī sup̄ ⁊ uita et̄rna donā-
da: nec uident īepti qd̄ ⁊ si ī
ceteris digna sit rep̄missio. ī
uouib; tam̄ iuxta alios euuā

gestas centenis appareat tur-
pitudine. p̄sertim cū dñs. i. iurre-
surrectione nubendū nō esse
testet̄. & ea que dimissa fuerūt
p̄t̄ se. recipienda in hoc temp̄r
cū p̄secutionib; asseuerē. quas
utiq; p̄secutiones illi chiliastē-
fic & cetera quoq; q̄traria mil-
le annis suis om̄imodis abesse
q̄firmant. **S**ensus ḡ iste est.
Qui p̄t̄ euglm̄ xp̄i carnalia
reliquerit. sp̄ūalia bona reci-
piet. que q̄paratione & merito
sui ita erunt. quasi paruo nu-
mero centenarij comparēt̄. q̄a
nimirū a fratrib; atq; cōsortib;
p̄positi sui qui ei sp̄ūali gluti-
no colligant̄. multo gratiores
etiā in hac uita recipiet carita-
tem. **L**ege actus ap̄toꝝ. q̄a mul-
titudinis credentiū erat cor-
unū & anima una. & erāt illi
om̄ia q̄munia. nullusq; egeñs
erat int̄ eos. qui sua p̄xp̄o re-
liquerāt. **D**e quib; & ap̄ls ait.
Tanqm̄ nichil habentes. i. oīa
possidentes. **P**otest sane hoc
q̄d ait. accipiet centies tantū
nē in tempore hoc. dom̄. i. fr̄s.

et sorores & matres. et filios & ags.
cū p̄secutionib;: p̄ significatio-
nē altius intelligi. Centenarij
quippe numerus de leua transla-
tus in dextam. licet eandē in
flexu digitorū uideat̄ tenere
figurā. qm̄ habuit denarij in
leua. numū tam̄ quantitatis
magnitudine superescit. quia
uidelicet om̄s qui p̄t̄ regnū
dī temporalia sp̄nunt. etiam
in hac uita p̄secutionib; plen-
sima eiusdē regni gaudiū fi-
de certa degustant. atq; in ex-
spectatione pat̄e celestis que
iure in dextā significat̄. om̄iū
parit̄ electoꝝ sincerissima di-
lectione fruunt̄. **V**erū quia
multi uirtutū studia n̄ eadē
qua incipiunt itentioē pieta-
tis q̄sumant. s; uel a cepto uir-
tutū amore tepescit. uel ex in-
tegro ad scelum uoluntabre re-
labunt̄. terribilis mox sen-
tentia sub infertur.

Multi aut̄ erunt p̄mi noui-
simi: & nouissimi primi.
Vide enī iudam de ap̄latu
in apostatā uersum: & dicit

quia multi erunt pmi nouissimi.
Vide latrone in cruce factum
offensorem eodemq; die quo p sui
crucifixus est peccatis. gra dei
cum xpo in paradiso gaudente.
& dicto qa i nouissimi erit pmi.

S; & cotidie uidem multos i
laico habitu constitutos magnis
uite meritis excellere & alios
a pma etate spuali studio fer-
uentes. ad extremu otio torpen-
tes lassescere: atq; inerti stulti-
cia que spu cepant carne cosu-

Erant autē in **I**mare. **xxx**
uia ascendentes i iherosoli **iii**
mā. & pcedebat illos ihe: & stupe-
bant i sequentes timebant.

Ideo iherosolimā tendentes dis-
cipuli cū dño stupebant i time-
bant: qa meminant sermonis
eius quo se passurū multa a sū-
mis sacerdotib; & scribis i occi-
dendū predicterat esse: metuen-
tes ne uel ipsi cū eo occiderent:
uel saltem ille cui uita i ma-
gisterio gaudebant. inimicorū
manib; occumberet.

Et assumens itum duodeci
cepit illis dicere que essent ei

uentā: quia ecce ascendim i ihe-
rosolimā. & filius hominis tra-
detur pncipib; sacerdotū i scri-
bis i dampnabit eū morte: & tra-
dent eū gentib; i illudent ei: et
spuent eū & flagellabit eū. et
interficient eū. i tertia die re-

Redemptor nri **I** surget.
preuidens ex passione sua disci-
puloꝝ animos pturbandos. eis
longe ante i eiusde passionis
penā & resurrectionis sue glam
p̄dicit: ut cū morientē sic pre-
dictum eēt cernerent: etiā re-
surrecturū nō dubitarent. **V**bi
paganorū quoq; dementiā qua
eius crucē deridere solent. aper-
tissime confutat: cū ptime
sue passionis i tempꝝ quasi fu-
turoꝝ p̄scius ostendit. & locum
quasi mortis intrepidꝝ adit.

Et accedunt ad eū iacob; et
iohannes filij zebedei. dicentes.
Magister uolumꝝ ut qdcumq;
petierimꝝ hoc facias nob. At ille
dixit. Quid uultis ut faciam
uobis. Et dixerō. Da nobis ut
unꝝ ad dextram tuā. i aliꝝ ad sinis-
trā tuā sedeamꝝ in gloria tua.

ff. e.

Matheus scribit hec matrem filiorum zebedei dominum postulasse pro illis; et marcus ipsorum desiderium atque consilium uolens apertis legentibus. tacet de inueniente matre: et ipsos potius dicit postulasse. quod ipsorum rogatu pro matre nouerat esse postulatum. Denique dominus secundum utrumque euangelistam: non matri sed ipsis respondit.

Nescitis quid petatis. Potestis bibere calicem quem ego bibo. aut baptismum quo ego baptizor baptizari? At illi dixerunt ei. Possimus?

Nesciunt quod petant. qui sedentes a domino quam nondum merebatur inquirunt. Jam enim delectabat eos culmen honoris: sed pro uia habebat exercere laboris. Desiderabant regnare sublimiter cum christo: sed prius erat pati pro christo humiliter. Nomine enim calicis siue baptismi passionem designat martyrii: quo et ipsum et illos dicebat consummari. Unde et alibi de sua passione loquitur. Baptisma autem habeo baptizari: et quomodo coartor usque dum perficiatur. Et

eidem passioni appropians orabat dicens. Pater si uis: transfer calicem istum a me.

Ihesus autem ait eis. Calicem quidem quem ego bibo bibetis: et baptismum quo ego baptizor baptizari.

Quertitur quomodo in uinum. Calicem martyrii zebedei filii iacob uidelicet et iohannes biberunt. aut quomodo baptismum domini fuerunt baptizati: cum scriptura narret iacobum tantum apostolum ab herode capite truncatum: iohannes autem propria morte uitam finire. Sed si legamus ecclesiasticas historias in quibus fertur quia et ipse pro martyrio sit missus inferuentis olei dolium: et idem ad suscipiendam coronam christi athleta processerit. statimque religatus in pathmos insula sit: uidebimus martyrio animam non defuisse. et bibisse iohannem calicem confessionis quem et tres pueri in camino ignis biberunt. licet persecutor non fuderit sanguinem. Quod autem subiungit.

Sedere autem ad dexteram meam uel ad sinistram. non est meum

dare uobis. s; quib' paratu est.
Sic intelligendu est. Regnu ce-
 loz no est dantis: s; accipientis.
 Non est eni psonaru acceptio
 apud dm: s; quicunq; tale se pre-
 buerit ut regno celoz diggi sit:
 hic accipiet qd non psona sed
 uite paratu est. Si itaq; tales
 estis qui osequamini regnu ce-
 loz qd pater meus triumphanti-
 bus & uictorib' pparauit: uos
 quoq; accipietis illud. Item no
 est meu dare uobis s; quib; pa-
 ratum e: non e meu dare sup-
 bis. Hoc eni adhuc erant. Sed
 si uultis accipe illud: nolite
 esse qd estis. Alijs paratu est: &
 uos alij estote: & uobis paratu e.
 Quid est alij estote: Prus hu-
 miliamini: qui uultis exalta

Et audientes decem: **S**ri.
 cepunt indignari de iacobo &
Decem apli no in **S**iohanne
 dignantur matri filioz zebedei:
 nec ad muliere audacia referit
 postulationis s; ad filios. q; ig-
 norantes mensura sua immo-
 dica cupiditate exarsert: qb;
 & dms dixerat. nescitis qd pe-
 tatis.

Ihesus aut' ait illis. Scitis qa
 hi qui uident' principari genti-
 bus dnanant' est: & principes eoz
 potestate habent ipsoz. No ita
 est autem in uobis. & ceta.

Humilis magister & mitis nec
 cupiditatis imodice duos argu-
 it postulantem. nec de re reliqs
 indignationis increpat & luoz:
 s; tale ponit exempli quo do-
 ceat eu maiore esse qui minor
 fuit: & illum dnm fieri q om-
 nu seruus sit; frustra g aut
 illi imoderata quiesierant. aut
 isti dolent sup maior desiderio:
 cu ad sublimitate uirtutu n
 potentia s; humilitate ueniat.
 Veniq; pponit exempli: ut
 si dicta paruipendent. erubes-
 cerent ad opa: & dicit.

Nam & filius hominis n ue-
 nit ut ministret ei: s; ut mi-
Nota quia cre **S** ministraret.
 bro dixim' eum qui ministrat:
 filiu appellari hominis.

Et dare anima sua redemp-
 tionem p multis. **Q**uado
 forma serui accepit. ut pro
 mundo sanguine funderet.

.xxxiii.

Et n̄ dixit dare animā suam re-
demptionē p̄ omnib; s; p̄ multis:
id est p̄ his qui credere uoluerunt.

Et uenit iherico. Et p̄fici-
ente eo de iherico & discipu-
lis eius ⁊ plurima multitudine:
filius timēi barthumeus cecus
sedebat iuxta uia mendicans.

Matheus hoc loco ⁊ cetera.
duos uia sedentes & ad dñm
clamantes cecos dicit eē illu-
minatos. lucas autē cū appro-
pinquaret iherico pari ordine
illuminatū ab eo cecū esse per-
hibet. Vbi nemo sane sapiens
aut uerū eugl̄istas s̄met con-
traria scribere: s; aliū scribere
plenus que alter omisit. Ad
ū matheo referente q̄a dñs
duos illuminauit cecos. mar-
cus unū ponere maluit illu-
minatū. cui tam̄ alterū affu-
isse n̄ negat. intelligendū ē
unū eorū fuisse notissimū. q̄d
ex hoc etiam satis apparet q̄a
⁊ nom̄ eius & pat̄s eius marc⁹
⁊ memorauit. q̄d intot̄ sup̄us
sanatis a dño nō facile occurrit:
nisi cū iairū archisynagogū

etiā nomine expressit: cui filiā
resuscitauit ih̄c. In quo etiam
magis iste sens⁹ apparet: q̄a et
ille archisynagog⁹ utiq; in loco
illo nobilis fuit. P̄culdubio ita-
q; bartumeus iste timēi filius
ex aliqua magna felicitate de-
iect⁹. notissim⁹ & famosissim⁹
miserie fuit: q̄a nō solū cecus
uerū etiam mendic⁹ sedebat.
Hinc ē q̄ quod ip̄m solū uoluit
⁊ memorare marc⁹: cui illumi-
natio tā clarā famā huic
miraclo ⁊ parauit. q̄m illius
nota calamitas. Ceci q̄ quos
dñs ad se clamantes illumi-
nauit. homines s̄t uere luci
que xp̄c est insc̄y: s; ip̄so do-
nante ad cognoscendā ⁊ fiten-
damq; suā cecitatē. ac peten-
dā ueritatis lucē compuncti.
Iherico autē quod int̄pretari
dicit luna. defectū m̄e muta-
bilitatis ac mortalitatis sig-
nificat. Ad ex illa maxime
eugl̄ij parabola claruit. ubi
homo descendens ab iherlm̄ i
iherico incidit in lat̄nes. et
uulnerat⁹ ab eis & despoliat⁹

ppiam samaritanū idustam adsa-
lute reuocatus ē: q̄a nimirū gen̄
humanū a uisione sume pacis in
deficiā seculi hui' labe mortifera
decidens. p̄ dñm saluatore ad uitā
quā errando pdiderat reducitur.
Appropinquans ḡ dñs iherico. ceco lu-
men reddidit: q̄a ueniens icarne
& passioni ppinquas. multos ad
fide & pfessionē diuine cognitio-
nis adduxit. Non enī p̄mis incar-
nationis sue temporib; sed pauca
ante qm̄ pateret̄ annis. id ē post
quā t̄ginta esse cepat annorū.
ministeriū uerbi mundo q̄ illu-
minaret̄ exhibuit. **S;** de iherico
pficiscens cecos illuminauit: q̄a
resurgens a mortuis atq; ascendes
in celū. misit sp̄m sc̄m apl̄is. eosq;
ad illustrationē omnium ppl̄oz dis-
psit imundū. **Q̄d** autē apppin-
quans iherico unū illuminauit.
ac pficiscens de iherico duos. hoc
intimauit typice qd̄ ante passi-
onē suam uni tantū ppl̄o iudeoz
pdicauit: post resurrectionē ū
atq; ascensionē suā manifestus
p̄ ap̄los & iudeis ⁊ gentib; & eter-
ne diuinitatis. & assumptē a se

humanitatis archana patefec̄.
Q̄d uero mare unū illumina-
tū scribit. ad gentiū salutē spe-
cialitē respicit. qui om̄imodis
aluce uitatis extorres fuerant.
& idō quantū famosa infidelita-
tis eoz erat cecitas. tantū famo-
sa facta est illuminantis eos gr̄a
saluatoris. **E**t bene mare qui-
gentib; scribebat euglm̄. unū
dicit illuminatū. ut eoz quos
istituebat ad fide. saluationis
figura cōgrueret. math̄s uero
qui credentib; ex ebreis suū scri-
bebat euglm̄. qd̄ ingentiū quoq;
noticiā erat p̄uentū. recte
duos dicit illuminatos: ut ad
utrūq; ppl̄m unā eandēq; fidi-
grām p̄tinere doceret. **Q̄d** etiā
in sequenti lectione de asino ī
quo dñs sedere dignatus ē: ea-
dem euglica seruare sc̄ptura
curauit. **M**ath̄s namq; q̄ fide-
lib; ex iudeis euglizabat. asinā
simul & pullū adductos dño
refert. porro cet̄i tres eugliste
qui congregate de nationib;
ecclē scripser̄. asini solummodo
ad dñm adducti faciūt menti

onē de matre om̄ino rēticent: q̄a
illi simplicit̄ fidem gentiū figū
rant. iste autē natum ex fidei
synagoga fidelem gentiū ppl̄m
ordine sue narrationis it̄mare
curauit. **P**ficiente ḡ d̄no et
discip̄lis eius & plurima multi
tudine de iherico. cec̄ sedebat
iuxta uiā mendicans: q̄a as
cendente ad celos d̄no & multis
fideiū sequentib̄. imo cunctis
ab initio mundi electis una
cū illo ianuā regni celestis in
gredientib̄. mox gentiū ppl̄s
diu p̄fidia cecus audito salua
toris aduentu. cepit & ipse sue
salutis atq; illuminatiōis sp̄e
habere. **D**e quo bene dicit̄: q̄a
sedebat iuxta uiā mendicans.
Mendicat enī iuxta uiā sedēs:
qui necdū iter uītatis ingre
diens. necdū cognoscens. se
dula intentione atq; īquisitio
ne desiderij salutaris ad hoc p̄
uenire ḡtendit. & qui sit uerus
religionis cultus īuestigare p̄sis
tit: qd̄ in hystoria corneli centu
rionis p̄cipue declaratū est. **N**ō
est autē transeundo audire.

stando lum̄ restitue: nisi qd̄ p̄
humanitatē suam miseratus ē.
q̄ p̄ diuinitatis potentiā a nob̄
mentis nr̄e tenebras excludit.
Qui enī p̄pter nos natus & pas
sus est. qui resurrexit & ascend̄
in celū. quasi transiit ihe: quia
nimirū actio hec temporalis ē.
S; stans cecū illuminauit: q̄a
n̄ sicut illa dispensatio tempo
ralis. ita uerbi eternitas tran
sit: que in se manens īnouat
om̄ia. **S**tare enim dī est: in cō
mutabili cogitatione muta
bilia cuncta disponē. **Q**ui ergo
uoces petentis transiens audi
uit. stans lum̄ reddidit: q̄a &
si p̄pter nos temporalia p̄tulit:
inde tam̄ nobis lucē tribuit.
unde habere mutabilitatis
transitū nescit. **S**; iste d̄m q̄m
colebat: crebris p̄cib; ut se se
illuminare dignaret̄ orabat.
Qui cū audisset q̄a ihe nazare
nus est: cepit clamare ac dice.
Fili dauid ihu. miserere mei.
Et ḡmunabant̄ ei multi ut
taceret: at ille magis clama
bat multo dicens. **F**ili dauid
miserere mei.

Audient ihm cecus miserere
 sui peccatur: nec multis licet p-
 hibentib; a clamando desistit:
 qa ppls gentiu agnita fama no-
 minis xpi particeps ei fieri q-
 rebat. **C**ontēdicebat multi pmo
 iudei ut in aplos actib; legim:
 deinde etiā gentiles acoru ac
 forciori psecutione frequenter
 instabant. ne illuminand sa-
 nand q; xpm mund inuocaret.
 nec tē eos qui aduitā erant p-
 ordinati etnam. uesan ipug-
 nantiū furor disposita ualebat
 salute priuare. **I**n

Et stans ihc: pcepit illū uoca

Ecce stat: qui ante transiebat.
 Qua inre aliquid nobis dñs
 innuit: qd̄ intelligi de huma-
 nitate ac diuinitate illi utilit̄
 possit. **C**lamantē etenim cecum
 transiens audiuit: s; stans mi-
 raculū illuminationis exhibuit.

Et uocant cecū. dicentes ei.

Anim equior esto: surge uo-

Clamantē ad se **I**cat te.

cecum dñs uocat: cū p̄plo gen-
 tiū scientiā uītatis desidanti
 p̄ scōs p̄dicatores uerbu fidei

omittit. Qui nimirū uocantes
 cecū animeq̄ore esse & resurge-
 atq; ad dñm uenire p̄cipiunt:
 cū predicando uerbu indoctis.
 spem eos salutis habere. ac de tor-
 pore uitioꝝ erigi. atq; ad uirtu-
 tum studia quib; illuminari
 mereant se se accingē iubent.
 dicentes cū p̄pheta. **A**ccedite
 ad eū & illuminamini. **E**t itum.

Surge qui dormis. & exurge
 a mortuis: et illuminabit te
 xpc. **E**t quia p̄mittiua degen-
 tib; ecclā tanto p̄missi in xpo
 luminis desiderio feruebat.
 ut plurimi relictis mundi
 facultatib; nudi euglicā ui-
 tam sequerent. quo eternū in
 celis mererent habere thesau-
 rum: recte de illuminando

Qui proiecto **I** ceco subditur:
 uestimento suo: exiens uenit

Proiecto quippe **I** ad eū
 uestimto exiit ut adueniēs
 illuminaret a xpo: qui abiec-
 tis mundi retinaculis. expedi-
 to mentis gressu ad largitorē
 eterne lucis properat.

Et respondens ihc: dixit illi.

Quid t̄ uis faciā. Cecus aut̄ dixit
ei. Rabbi ut uideam.

Nunquid q̄ lumen recte potat.
quid uellet cec̄ ignorabat. Sed
peti uult hoc qd̄ & nos petere. se
cedere p̄noscit. Importune nāq;
nos adorationē admonet. & dicit.
Sic namq; pat̄ uester qd̄ op̄ sit
uobis: anteqm̄ petatis eū. Ad
hoc q̄ requirit ut petat̄: uel
hoc requirit. ut cor adorationē
excitet. Unde & cecus p̄tin̄ ad
iungit. Rabbi ut uideam.
Ecce cecus a dño nō aurū sed
lucē querit. Paruipendit extra
lucē aliquid querere: q̄a & si
habere cecus quelibet potest.
sine luce n̄ potest uidere qd̄ ha
bet. Imitem̄ ergo eū: quē & cor
pore audiui. & mente sanati.
Non falsas diuitias. n̄ terrena
dona. n̄ fugitiuos honores a do
mino s; lucē queram̄. illa uide
licet lucē quā uidere cū solis
angl̄is possim̄: quā nec initiū
inchoat. nec finis angustat.
Ad quā p̄fecto lucē. uia fidel̄ ē.
Unde recte & illuminando ce
co p̄tinus respondet̄.

Vade fidel̄ tua te saluū fecit.

Et festum inq̄ uidit. & sequeba

Uidet & sequit̄. **I**ur eū iua.
qui bonū qd̄ intelligit op̄atur.
Videt autē s; non sequit̄: qui
bonū quidē intelligit s; bene
opari & temptat. **I**hm̄ enī seq̄t̄:
qui imitat̄. **H**inc namq; dicit.
Si q̄s michi ministrat: me se
quat̄. Considerem̄ q̄ quo gra
ditur: ut sequi meream̄. Ecce
cū sit dñs & creator angl̄oy
suscepturus nat̄am nr̄am qm̄
gdidit. mutūm uirginis ue
nit̄. nasci tam̄ in hoc mundo
p̄diuites noluit: parentes
paupes elegit. Unde & agnus
qui p̄ illo offerret̄ defuit: co
lubarū pullos & par turtu
rū ad sacrificiū mat̄ inuenit.
P̄p̄ari in hoc mundo noluit:
obprobria irrisionesq; tolerauit.
sp̄uta. flagella. alapas. spineam
coronā. crucē sustinuit: & q̄a
rerū temporalū delectatiōe
a gaudio interno cecidimus:
cū qua amaritudine illuc re
deatur ostendit. **xxv.**
Et cū appropinquare iheroso

*lume & bethanie ad montē oli-
uarū. mittit duos ex discipulis
suis: & ait illis. Ite in castellū qd
contra uos est.*

Bethania est uillula siue ci-
uitas in latere montis oliueti
q̄si stadiis duodecī ab iherl̄m.
sic iohannes euēglista manifes-
tat. ubi lazarus est suscitatus a
mortuis: cui & monyūm̄ eccl̄a
nē ibidē constructa demonstrat.
Bethania autē dom̄ obedientie
dicit̄. Et ap̄tē dñs iherosolimā
uentur⁹. ac mundū suo sanguine
redemptur⁹. p̄mo bethaniā p̄-
sentie sue dignatione subli-
mauit: ibiq; a muliere deuota
mystico c̄smate punct⁹ est: q̄a
nimirū ante passionē suā do-
cendo domū obedientie in qua
p̄ sp̄m gr̄e inhabitaret effect⁹
quoz pia actione delectat⁹ ipse
quasi odorifero delibutus est
ungento. Hinc & enī ciuitas
hec ī monte oliueti posita ēē
refertur. ut eccl̄am p̄ gratiā
sui d̄itoris saluandā esse de-
signet: quā unctioes sp̄ua-
lū carismatū & scientie pi-

eratisq; p̄petua luce refouet.
Vnde alibi cū dixiss; . n̄ potest
ciuitas abscondi sup̄ montē po-
sita: ḡtinuo subiecit. Neq; accē-
dunt lucernā & ponunt eā sub
modio: quia mons idē oliueti.
id est summ⁹ sp̄ualū distribu-
tor gratiarū q̄ ciuitatē suā ut
emineat exaltat: hanc quoq;
oleo exultationis ut lucere
possit nec deficiat impinguat.
Et q̄a idē lumen sub modio
poni noluit: misit discipulos
in castellū qd cont̄ eos erat: hoc
est doctores q̄ indocta ac barba-
ra toti orbis loca q̄si cōtra posi-
ti castelli menia euēgizando
penetrarent destinauit. Recte
autē duo mittunt̄: siue p̄pter
scientiā ueritatis & opationis
mundiciā: seu p̄tē gemine
dilectionis dī uidelicet et pro-
ximi sacramentū toto orbe
Et statim in **S** p̄dicandū.
*troeuntes illuc iuenietis pul-
lum ligatū sup̄ quē nemo ad-
huc hominū sedit: soluite il-
lum & adducite. Et si q̄s uobis
dixerit qd fecistis. dicitē q̄a dño*

Necessarius est: & continuo illum
et troeuntes **S** duntaxat huc.
mundū scī p̄dicatores. inue-
nerunt p̄lm̄ nationū p̄fidie
uinctis irretitū: funiculis enī
peccatorū suoz un'quisq; strict'
erat: nec solū nationū. uerū
etiā iudeoz. Om̄s enī peccau-
erunt: & egent gl̄a dei. Vbi
bene apud matheū asina q̄q;
cū pullo alligata reperitur.
Asina quippe que subiūgalis
fuit & edomita. synagogā que
legis iugū traxerat: pull' asi-
ne lasciuus & liber. p̄lm̄ na-
tionū significat. Sup̄ quem
nemo adhuc hominū sedit:
q̄a nemo rationabiliū doctorū
frenū correptionis qd' uel lin-
guā cohibere a malo. uel i ar-
tam uite uia ure cogēt. nemo
indumta salutis quib' sp̄ua-
liter calefieret. p̄lo gentiū
utilia suadendo contulerat. Vn-
de n̄ immerito possit duo dis-
cipuli ad exhibenda dño ani-
malia destinati: duo p̄dica-
toz ordines un' uidelicet in-
gentes. alt' incircūcisionem

Sederet nāq;
sup̄ illū homo: si q̄
ratione utens eius
stulticiā dep̄men-
do corrigeret.

directus intelligi.

Et abeuntes inuenerūt pul-
lum ligatū ante ianuā foris
inbiuio: & soluunt eum

Bene pullus ante ianuā foris
inuenit' inbiuio. Ianua enim
ipse est qui ait. Ego sū ianuā
ouiu: p̄ me si quis intierit sal-
uabitur. & ingrediet' & egre-
diet'. & pascua inueniet. Quib'
uite pascuis pull' iste id ē p̄ls
gentiū carebat: cū ad huc ex-
tra hanc ianuā inbiuio ligat'
stabat. Et recte inbiuio: q̄a
n̄ unam cert' uite fideiq; uia
tenebat: s; plures dubiosq;
sectarū calles sequebat' erro-

Et quidā de illis **S** neus.
stantib; dicebant illis. Quid
facitis soluentes pullū?

In luca scriptum ē: q̄a dixerūt
dñi eius ad illos. Quid soluitis
pullū? & apte satis. Multos
quippe habebat dños. qui nō
uno dogmati & superstitioni
deditus. s; plibitu i mundoz
sp̄uum ad uarios diuersosq;
miser raptabat' errores: ad si-
mūlac' muta put ducebat'

incedens. Veniq; uernacla qua-
dam septuaginta et octo annorum
ne esse dicitur quod immundum est.
sic et ad petrum uox de celo dicit.
quod deus mundauit tu ne commune
dixeris: quia quod sanctus est solius dei
est. et cum nullo ei commune est: quod
autem peccator est et immundus.
multorum est. Multi enim demones
possident eum: et ideo communis
Qui dixerit eis **Appellat.**
sic precepit illis ihesus: et dimi-
serunt eas. Et dixerit pullum
Qui soluendo **ad ihm.**
pullo tradiderant. audito do-
mini nomine quiescit: quia ma-
gistri erroris quod uenientibus ad sa-
lutem gentium doctoribus; obseite-
bant. eatenus suas tenebras de-
fendere: donec miraculis attes-
tantibus ueri possessoris ac domini
uirtus emicuit. At postquam
fidei dominice potestas apparuit.
cedentibus; passim aduersariorum
querelis. liber credentium cet-
erum ad dominum quem corde portaret
Et imponit **ad ducebat.**
illi uestimenta sua: et sedit super eum.
Vestimenta apostolorum uel doctrina

uirtutum. uel edisserenda ratio
septuaginta uel certe ecclesiarum
dogmatum uarietates intelligi
possunt: quibus illi corda homi-
num ante nuda. et frigida quod christo
fessore digna fiant operunt.

Multi autem uestimenta sua sterna-
uerunt in uia. **S**uerunt in uia.
asino multi uestimenta sua ster-
nunt in uia: quia sancti martyres
proprie se carnis amictu exuen-
tes. simplicioribus dei famulis
uiam suo sanguine parant: ut
uidelicet in offenso gressu me-
tis ad superna menia ciuitatis
quo ihesus ducit incedant. Item
saluator noster asellum sedens ihe-
rusalem tendit: quando unius-
cuiusque fidelis animam regens.
uidelicet iumentum suum. a do-
paci in tunc uisionem ducit.
Iumentum sedet etiam cum sancte
ecclesie uniuersaliter presidet.
eamque in superna pacis deside-
rium accendit. Multi autem uesti-
menta sua in uia sternunt: quia
corpora sua per abstinentiam edo-
mant. ut ei iter ad mentem pa-
rent. uel exempla bona sequenti-
bus prebeant.

Alii autē frondes cedebant de arboribus; & sternebant i uia. Et qui p̄ibant ⁊ q̄ sequebant̄: clamabant dicentes. *Osanna benedict̄ q̄ uenit in nomine dñi.*

Frondes uel ramos de arboribus; cedunt. qui i doctrina ueritatis uerba atq; sententias patrū de eorū eloquio decerpunt: & hec in uia dñi ad auditoris animū uementis humili p̄dicatione sūmittūt. **S**; qui p̄ibant ⁊ qui sequebant̄: clamabant osanna. **P**recessit quippe iudaic̄ p̄p̄s: secutus est gentilis. **E**t q̄a om̄s electi siue qui i iudea esse poterant. siue q̄ n̄c in eccl̄a existunt. i mediatorē dei ihominū crediderūt ⁊ credunt. qui p̄eunt ⁊ qui secunt̄. osanna clamant. **O**sanna autē latina lingua salua nos dicit̄. **A**b ipso enī salutē & priores quesierūt. ⁊ p̄sentes querūt. & benedictū q̄ uenit in nomine dñi q̄ficent̄. qm̄ una spes. una fides est precedentiū atq; sequentiū p̄p̄oz. **N**am sic illi expectata passione ac resurrectione eī sana

ti sūt: ita nos p̄terita passione illi ac p̄manente in sc̄la resurrectione saluam̄. **Q**uē enī priores n̄ri ex iudaico p̄p̄o crediderunt atq; amauerūt uenturū: h̄c nos & uenisse credim̄ ⁊ amamus: eiusq; desidio accendim̄ ut eū facie ad faciē contēplem̄.

Benedictū qd̄ uenit regnū patris n̄ri dauid: *osanna ier*
Legim̄ in eugl̄o **S**celis. iohannis. qd̄ refect̄ de quinque panib; ⁊ duob; piscib; turbe. uoluerūt rapē ihm ⁊ instituerē eū regem: s; ne hoc p̄ficē possent. ipse in montē fugiendo p̄cauit. **H**unc autē ubi passus iherosolimā uenit. n̄ refugit eos qui se regem faciūt: q̄ agmine gl̄ifico. ⁊ ymnis dñi filio ac regi dignis ad ciuitatē regiam ducunt. **N**on reprimit uoces eorū qui regnū pat̄arche dauid in eo restaurandū. et p̄scc̄ benedictionis dona recuperanda q̄cinūt. **U**t qd̄ ergo hoc qd̄ p̄us fugiendo declinauit. modo libens amplectit̄: regnūq; qd̄ adhuc uicturus

in mundo suscipe noluit. iam iamque
 exiturus per passionem crucis de mun-
 do non negavit suscipere: nisi ut
 aperte doceret quod non temporalis et
 terreni sed eterni in celis rex esset im-
 perii. ad quod perfecto regnum per-
 temptum mortis. gloriam resurrec-
 tionis. et triumphum ascensionis
 perveniret. **H**unc est enim quod post
 resurrectionem apparenti discipu-
 lis ait. **D**ata est mihi omnis potes-
 tas in celo et in terra. **E**t cetera eisdem
 loci. **N**otandum sane quanta
 sit resonantia turbe dominum col-
 laudantis. cum voce evangelizantis
 uirgini ^{marie} gabrielis: qui ait. **H**ic
 enim erit magnus et filius altis-
 simi uocabitur: et dabit illi dominus
 sedem dauid patris eius: et reg-
 nabit in domo iacob in eternum.
Accepit autem sedem siue reg-
 num dauid dominus: ut gentem
 cui dauid quondam temporalis
 regni gubernacula simul et
 exempla iusticie prebuit: quoniamque
 modulis ymnorum spiritualium ad
 fidem atque amorem sui conditoris
 accendere solebat: hanc ipse fac-
 tis. uerbis. donis. et promissis

tantum mediator dei et hominum
 dignus. ad regnum celeste et immor-
 tale uocaret: atque ad ipsam dei
 patris uisionem introduceret. **I**n
 quo iungitur osanna. id est salus.
 perspicue ostendit: quia aduentus
 christi non tantum hominum salus.
 sed totius mundi sit. terra iun-
 gens cum celestibus: ut omne ei ge-
 nu flectat. celestium. terrestrium.
 et infernorum. **N**otandum sane
 quod osanna uerbu ebraicum.
 compositum est ex duobus: corrup-
 to et integro. **S**alue namque si-
 ue saluifica apud eos dicitur
 o si: at uero **a**nna interiectio
 est deprecantis: quomodo apud
 latinos interiectio est dolentis
 heu. et interiectio admirantis
 pape. **D**enique in psalmo cente-
 simo septimodecimo ubi sep-
 tuaginta interpretes transtu-
 lerunt. o domine saluum me fac.
 in ebreo scriptum est anna ado-
nai. osianna: quod interpretes ni-
 theronum diligenter elucidas
 ita transtulit: obsecro domine.
 salua obsecro. **I**dem namque sig-
 nificat o domine per interiectionem

obsecrantis: quod obsecro dicitur pro ipsius
uerbu obsecrationis. *Osanna* itaque
salua obsecro significat. *Osanna* supra
littera id est uocali que uerbu p
terminat cum perfecte dicitur *osi*.
p uirtute littere uocalis a qua
uerbu sequens incipit *anna*. quod
metri in uersibus scandendis si
nalumpha uocant. quoniam scrip
ta littera scandentes transfiliat.
in hoc aut uerbo *osanna*. i. lit
tera nec saltim scribitur: sed sen
su loquentium saluo fundit in
Et introiit **I**erusalem
in templum.
Quod ingressus ciuitatem primo
templum dei adiit: forma nobis
religionis quam sequamur pmon
strat: ut cum forte uilla aut op
pidum aut alium quemlibet locum
in quo domus orationis deo conse
crata intrant. primo ad hanc di
uertant: & postquam nos deo p
orationum studia commendatum.
sic deinde ad agenda ea ppter
que uenimus temporalia nego
tia secedant. Appropinquante
aut tempore passionis. appro
pinquare uoluit dominus loco pas

sionis. ubique pariter manet ubi
constituito ac p finito ante secula
tempore. inueniri possit ab eis
p quos eadem erat passio plen
da: quo etiam p hoc cunctis inti
maret audientibus: quod non inuit
mortem ut p fani putauerunt: sed
sua sponte subiret: cuius hora
ppinquante in trepidum locum adiit.
inquit se esse passurum et ipse ipsum.
& p prophetarum suorum ora longe
ante p dixerat. Notandum uero
quia hic introit eius in iherusalem
ante quinque dies pasche in quo
mysterium sacro se passionis
sue implere decreuerat. factum
est. Narrat enim iohannes quod
ante sex dies pasche uenit be
thaniam. ubi cena ei facta & discen
sibus: multis soror eius lazari
maria unguento mystico p fu
derit: atque in crastinum asino se
dens obuiante eum palmis plu
rima turba uenerit iherosoli
ma. Ubi non preceunda silentio
est non tantum concordia in rebus:
uerum etiam in temporibus: ueteris
et noui testamenti umbra et ueri
tatis. legis & euangelii. **S**criptum

namq; e in lege dicente dno ad moysen & aaron. Mensis iste uobis pncipiū mensiū: p̄mus erit in mensib; anni. **V**oquimini ad uniuersū cetū filioꝝ isrl̄: & dicite eis. Decima die mensis hui; tollat unūquisq; agnū p̄ familia; & domos suas. Et paulo post. Et seruabit̄ eū usq; ad quartadecimā diem mensis hui; imolabit q; eū uniuersa multitudo filioꝝ isrl̄ ad uesp̄am. Decima ḡ die mensis p̄mi agnū qui in pascha imolaret̄ domū introduci iuss̄ est: q̄a & dñs decima die mensis eidem hoc est ante quinq; dies pasche ieiuitatē in qua pateret̄ erat ingressus. Et sicut agnū de toto grege electus cetū sue uictimationis diē expectabat: ita & dñs ḡ uirante aduersū se omni senioꝝ & pncipiū concilio certus p̄stolabatur horā in qua se ipsū p̄ salute mundi oblationem dō & hostiam i odorem suauitatis offerret. **I**mmolabatur agnus quartadecima die p̄mi mensis ad uesp̄am: & dñs eadem hora agnū cū discipulis

manducans. ubi legalis pasche decreta ḡpleuit. egressus est cū eis statim ad locū orationis: ubi ḡprehensus ē a iudeis & ligatus. ut iā sacramta sue beate uictimationis inchoaret. . . . . **xxvi.**

Et circūspectis omnib; cū iam uespa esset hora: exiit in bethaniam cū duodecim.

Non hoc semel fecit: s; p̄ om̄s quinq; dies ex quo iherosolimā ascenderat usq; ad temp̄ passionis hoc ipsum agere solebat sepe: ut p̄ diem in templo doceret. noctib; uero exiens morabat̄ i monte oliueti. sic in luca legimus. Docendo enī incredulos officii correptionis sedulū impendebat: ḡ manendo autē apud fideles grām eis benignitatis p̄pitius exhibebat. **B**ene autē dicit̄: quia circūspectis omnib; exiit in bethaniam. **I**nspicit quippe internū arbit̄ omnium corda: & cū in contūdicentib; ac resistantib; uirtat; non inuenit ubi caput reclinet: secedit ad fideles. & in eis qui obediunt uirtati mansionē s̄

una cū patre facē gaudet. Bethania namq; domū obedientie dicitur. Hoc quoq; intelligendū ē. quod tantē dñs fuerit paupertatis. et ita nulli sit adulat. ut in urbe maxima nullū hospite. nulla inuenit mansionē. s; in agro paruulo apud lazarū sororesq; eius habitaret. *Corz quippe uic.*

Et alia die *S* bethania est. *cū exiret abethania esuruit*

Esurit uel ueritatē humane carnis ostendens. uel esuriens salutē credentiū. estuans ad incredulitatē israhelis.

Cumq; uidisset; *alonge ficum habentē folia: uenit si qd forte inueniret in ea. Et cū uenisset ad eā: nichil inuenit pter folia. Non enī temp' ficoz. Et respondens ihs dixit ei. Jam n̄ amplū in eternū quisquā ex te fructū*

Quom̄ dñs *manducet.* multa in parabolis dicit. ita etiam n̄ nulla in parabolis facere solebat. Quid enī cause erat. ut esuriens fructū in ficulnea quereret. quoz temp' nōdum eē quilibet nouerat

homo? arboremq; qd fructū p id temporis n̄ haberet eterne sterilitatis maledictione dampnaret. nisi quia plebe qm uerbo docebat. hoc etiā facto terrebatur. ne quis habendo folia. et fructū non habendo. hoc ē iusticie absq; opib; p̄tendēdo. excidi. et in ignē mereat p̄ci. *Una queq; enī arbor. n̄ de florib; nō de folijs. s; de fructu suo cognoscit. id est unquisc; homo n̄ de estimatione fame. uel sermonū pompa. s; de suaz testimonio p̄batur actionū. Esuriens ḡ dñs uidit ficū habentē folia & uenit querere fructū in illa nec inuenit. quia salutē desiderans humani generis. uidit iudeā habentem eloquia legis & p̄phetaz. uentūq; p̄bare docendo. corripiendo. miracula faciendo. si quē forte i eoz corde fructū fidei et uite posset inuenire. S; q̄a folia sine fructib; habere repta est ficulnea dampnat. quia iudea q̄ uerba sēptine sine opib; sonabat. digna ē ultione punita.*

Hoc autē dixerim nō quod tota
synagoga fuit abiecta. ex qua
utiq; constat qd̄ p̄mittua fuit
ecclā constructa. s; illa nimirum
porcio synagoge dāpnari me-
ruit. que esurientē ap̄m pasce
bene opando recusauit. que
solum uerborū sp̄ualium magis
obumbrat. qm̄ fructib; sp̄e
uoluit onustari. Quib; ipse dic-
alibi. Ego uado & queretis me.
& in peccato uro moriemini.
Congrui sane hic locus illi ei
parabolē. ubi ait. Arborē ficī ha-
bebat quidā plantatā in uinea
sua. & uenit querens fructū i
illa. & nō inuenit. Dixit autē ad
cultorē uinee. Ecce anni tres
sunt ex q̄ uenio querēs fructū
in ficulnea hac. & nō inuenio.
Succide q̄ illā. Ut qd̄ etiā ter-
ram occupat. Et ille respondēs
dixit illi. Vnē dimitte illā et
hoc anno usq; dū fodiā circa il-
lam. & mittā stercore. & si quidē
fecit fructū. sin autē in futū
succides eā. Cultor autē uinee
ordo ē ap̄loy doctoyq; sp̄ualium.
q̄ synagogā ne p̄ret diligent

ad penitentiā uocare. p̄q; eius
salute dño supplicare studuerit.
p̄cipue iacob; frat̄ dñi q̄ regen-
de iherosolimoy ecclē p̄latū ē.
Verū quia illa nec in legalib;
edictis nec in p̄phicis p̄testatio-
nib; nec in ipsa choruscantis
euglii grā fructū obedientie fer-
re p̄sensit. quasi t̄b; annis steri-
lis p̄manens abiecta ē a dño. &
et̄na maledictione subuersa.
Namq; nō solum ab electoy sor-
te repulsa. s; ab ipsa etiā quā
manus occupabat t̄ra abscisa
ē. S; & tu si nō uis audire in
iudicio a dño. discede a me
maledicte i ignē eternū. quia
esuriui. & nō dedisti m̄ mandu-
care. arbor esse sterilis in hac
uita caueto. quin poti' paup̄i
xp̄o & esurienti fructū pieta-
tis quo indiget offer.

Et uenit iherosolimā. Et cū
int̄iss; in templū. cep̄ eicē uen-
dentes & ementes in templo. &
mensas nūmularioy & cathe-
dras uendentium columbas euer-
tere. **¶** Quod maledicendo **¶** **¶**
ficū in fructuosā p̄ figuram

fecit dñs: hoc idē max aptius
ostendit. citiēdo impbos ctem
plo. **N**eq; enim aliqd peccauit
arbor qd esuriente dño poma
ñ habuit. quoz needū tempus
adueniat: s; peccauere sacerdo
tes qui in domo dñi secularia
negotia gerebant: & fructum
pietatis quē debuerant. quēq;
in eis dñs esuriebat. ferre sup
federāt. **A**refecit dñs arborem
maledicto. ut homines hec ui
dentes siue audientes multo
magis intelligēt sese diuino
odempnandos esse iudicio. si
absq; opum fructu de plausu
tantū s; religiosi sermonis. ue
lut de sonitu & regumto blandi
rētur uiridantiū folioz. **V**erū
quia ñ intellexerūt. in ipsos con
sequētē districtiōnē merite
ultionis exercuit. eiecit q; com
mercia rerū humanay de do
mo illa in qua diuinas tantū
res agi. hostias. & orationes dō
offerri. uerbu dī legi. audiri &
decantari pceptum erat. **E**t qui
dem credendū est qā ea tantū
uendi uel emi repererit item

plo que ad ministrium necessa
ria essent eiusdē templi. iuxta
hoc qd alias factū legim⁹. cū idē
templū ingrediens inuenit ieu
uendentes & ementes oues & bo
ues & columbas. que nimirū
omnia ñ nisi ut offerrent in
domo dñi eos qui de longe ue
nerant ab indigenis & parasse
credendū est. **S**i ergo dñs nec
ea uolebat in templo uenunda
ri que in templo uolebat offer
ri. uidelicet ppter studiū auari
cie siue fraudis. qd p̄p̄um so
let esse negotiantū facinus:
quanta putas animadūsiōe
puniret. si inueniss; aliquos
ibi risu uel uaniloqō uacātes.
aut alicui uitio mancipatos.
Si enim ea que alibi libere ge
ri potant. dñs in domo sua
temporalia negotia geri ñ pa
titur. quanto magis ea q̄ nus
quā fieri licet plus celestis ue
merent si in edib; dō sacratis
agunt. **V**erum qā sp̄e sanct⁹
in columba sup dñm apparuit:
recte p columbas sp̄e sc̄i caris
mata signant. **A**ui autē sūt

intemplo dñi hodie q̄ columbas
 uendit. nisi qui in ecclā precū
 de impositione manū accipiunt.
 p̄ quā uidelicet ī positionē sp̄e
 sc̄s celitus dat. **C**olumba igit̄
 uenditur: cū manū impositio
 p̄ quā sp̄e sc̄s accipit. ad precū
 p̄betur. **S**; redemptor noster
 cathedras uendentū colūbas
 euertit: q̄a taliū negotiatoꝝ
 sacerdotū destruit. **H**inc est
 qd̄ sac̄ canones symoniacam
 heresim dampnat: & eos sacer
 dotio p̄uari p̄cipiunt. q̄ de
 largiendis ordinib; p̄cium
 querit. **C**athedra ḡ uendenti
 um columbas euertit: quia
 hy qui sp̄ualem grām uenū
 dant. uel ante humanos. uel
 ante dñi oculos sacerdotio pri

Et n̄ sinebat ut **S**uantur:
 quisq̄m transferret uas p̄tem

De uasis dicit illis: **S**plu.
 que mercandi grā inferēbat.
 Cetūm absit ut uasa dō di
 cata dñs eicēt de templo uel
 intro ferri phiberet intēplū.
 ubi fut̄i sui examinis in sig
 ne p̄tendit exemplū: sed po

tius īmunda & p̄fana elimi
 nat uasa de templo. ac ne am
 plius inferant phibet: quādo
 de ecclā non solū om̄s repellit
 ac deturbat rep̄bos. uerū etiā
 ne ultra ad turbandā ecclām
 intrent. et̄no eos uerbere com
 pesert. **S**; & ī p̄senti hec ē ue
 ra domus dñi id ē cordiū fide
 lum purificatio: ut n̄ tantū
 peccata que īerant diuinit̄
 īmissa sp̄unctio tollat. s; etiā
 ne hec ultra rep̄tant diuina
 in eis grā p̄seuerans adiuuet.

Et docebat dicens eis. **N**ōne
 scriptū est quia dom̄ mea do
 mus orationis uocabit̄ om̄ib;

Om̄ib; inq̄t **S** gentib;. **S**
 gentib; n̄ uni genti iudee. nec
 in uno iherosolime urbis loco.
 s; in toto orbe terrarū. i neq̄
 quā taurorū i hyrcorū & arietū.
 sed orationis. **S** latronū.

Vos autē fecistis eā speluncā

Qui ad accipienda munera
 intemplo residebant: p̄fecto
 quia q̄bdam n̄ dantib; lesio
 nes exquirent dubiū nō erat.
Dom̄ ergo orationis spelunca

latronū facta fuit: quia ad hoc in templo assistere nouant. ut aut n̄ dantes munera studerēt corporalit̄ p̄sequi: aut dantes sp̄ualiter necare. Templū quoq; et dom̄ dei est ipsa mens. i. conscientia fidelū: que si quando in lesione pximi p̄uersas cogitationes p̄fert. quasi ī spelunca latrones resident: & simplicit̄ gradientes int̄ficiūt. quā d̄ in eos q̄ in nullo rei s̄t lesionis gladios defigūt. Mens enī fidelū n̄ iam dom̄ orationis s; spelunca latronis est: quando relicta īnocentia. i. simplicitate sc̄ritatis. illud conat̄ agē. unde ualeat pximis nocere.

Et cū mane transirent: uiderunt ficū aridā factā aradi

Non rami tantū s; abis aut stipites in fructuose fici: s; ipsa etiā radix arefiendo. sententiā in se diuine reprobationis ostendit. Et iohannes ait: quia securis ad radicē arboris posita ē. Arefacta ē itaq; ficus a radicib;: ut ostendatur gens impia n̄ ad temp̄ uel ex par-

te corripienda externorū icursibus. & mox miserante dño post actam penitentiā prisce restituenda libertati. ut sepe factum sacra hystoria refert: sed et̄na poti' dampnatiōe ferenda. Arefacta est radicit' ut i. timaret' nefanda plebs n̄ solum humana gl̄a forinsec'. uerū etiā diuino int̄ fauore funditus est; destituenta. Nam i. salutē uitamq; qm̄ accipe poterat in celis: & quā iam p̄ceperat pat̄am p̄didit in terris.

Et respondens ih̄c: ait illis. **Habete fidē dei. Amen dico uob' quia quicumq; dixit huic monti tolle & mitte in mare: n̄ n̄ hesitauit in corde suo. sed credidit quā quocūq; dixerit fiat: fiet ei.**

Solent gentiles q̄ cont̄ exelam maledicta sc̄psere. unyperare n̄ris qd̄ non habuunt plenā fidē dei: quia nunquā montes transferre potuunt. Quib; respondendū nō omnia scripta esse que in exela s̄t gesta: sicut etiā de factis ipsius xpi dei

& dñi nr̄i sēptura nr̄a testat̄.
 Vnde & hoc quoq; fieri potius
 set ut mons ablatuſ de terra
 mitteret̄ in mare si necessitat̄
 id fieri poposcisset. quom̄ legi
 mus factū precib; beati patris
 gregori; neucelarie ponti an
 tistitiſ uiri meritis & uirtuti
 bus eximij. ut mons in terra
 tantū loco cedet. quantū in
 cole ciuitatis opus habebant.
Cū enim uolens edificare ec
 clesia in loco apto. uideret̄ eū
 angustiorē esse quā res exige
 bat. eo quod una ex parte ru
 pe maris. ex alia monte proxi
 mo coartaret̄. uenit nocte ad
 locū. & genib; flexis monuit
 dñm p̄missionis sue. ut mon
 tem longū iuxta fidē petentis
 ager̄. et mane facto reuersus
 inuenit montē tantū spaciū
 reliquisse structorib; ecclē quā
 tum op̄ habebant. Poterat ḡ
 hic. poterat alius q̄s eiusdē me
 riti uir. si oportunitas exegis
 set impetrare a dño m̄to fidi.
 ut etiā mons tollerēt̄. & mit
 teret̄ in mare. Verū q̄a mon

tis nomine n̄ nunquā diabol⁹
 significat̄ uidelicet p̄t̄ supbia
 qua se cont̄ dñm erigit. & esse
 uult similis altissimo. mons
 ad p̄ceptum eorū q̄ fortes fide fē
 tollit̄ de terra & in mare p̄icit̄.
 cū predicantib; uerbu doctori
 bus sc̄is. immund⁹ sp̄e ab eorū cor
 de repellitur q̄ ad uitā sunt p̄
 ordinati. & inturbulentis ama
 risq; infidelium mentib; uesa
 niam sue tyrannidis exercere
 p̄mittit̄. n̄ quod ibi & antea
 sede regnūq; nō haberet. sed
 quia tantō acut⁹ in eos q̄s licet
 deseruit. quanto ampli⁹ se do
 let a lesione piorū fuisse depul
 sum. Cui simile ē illud apoca
 lypsis. Et sedis angls tuba ce
 cinit. & ecce tanquā mons
 magn⁹ igne ardens missus ē
 ī mare. Canente & enī anglo
 tuba mons igne ardens miss⁹
 est in mare. quia p̄dicante uer
 bum doctore ueritatis. antiq̄
 hostis inuidie facib; accensus.
 p̄uersorū animos graui⁹ corrup
 turus adit. ut dolorē expul
 sionis sue de fidelib; uindica

¶ *ret impiis.*

Et cū stabitis adorandū dimit-
tite si quid habetis aduers⁹ ali-
quē: ut & pater uir qui in oculis est
dimittat uob⁹ peccā uirā. ⁊ cetera

Notanda distinctio deprecanti-
um. Qui pfectam habet fide-
que p dilectionē opatur: ille
orando uel etiā iubendo potest
transferre montes spūales: qm̄
fecit paulus de elymā mago.
quē & oculis ⁊ arte nefanda p-
uauit: quom̄ de phytonissa ī
philippis de qua spm̄ malignū
montē uidelicet supbissimū
eiecit. **S**; idē mons in mare p-
iectus. quantū furibundi ig-
nis huic intulerit: subsequita
festum contra eū gentiliū pse-
cutio pdocuit. Qui ū tantę fas-
tigiū pfectionis nec dū conscen-
dere queunt: postulent s̄ peccā
dimitti quo ad uitā intrare
mereant ppetuā: & absq; dubio
impetrabunt qd̄ petunt. si ta-
men in se peccantib; alijs pmo
ipsi dimittant. **S**in autē hoc
facē contempnūt: nō solū oran-
do uirtutes facē: s; nec suoz
possē ueniā sequi peccatorū.

Et cū ambularent in templo.
accedit ad eum summi sacer-
dotes ⁊ scribē & seniores: & dicit
ei. In qua potestate hec facis?
& quis tē dedit hanc potestatē

Quā ut ista facias. **S** xxxvii.
O uersis modis eandē quā
sup calumpniā struunt: quā-
do dixerūt. In beelzebub princi-
pe demonioꝝ: eiecit ^{hic} demonia.
Quando enī dicunt. in q̄ po-
testate hec facis. de dī dubi-
tant potestate: & sub intelli-
gi uolunt diaboli esse q̄ faciat.
Addentes quoq; q̄s tē dedit hāc
potestatē. manifestissime di-
filii negant: quē putant nō

Isius s; alienis uirib; signa fa-
hesus autē respondēs **S** cere.
ait. Interrogabo uos ⁊ ego unū
sermonē: & respondete michi:
⁊ dicam uobis in q̄ potestate
hec faciā. **B**aptismū iohannis
de celo erat an ex hominib;.
Respondete michi.

Poterat dñs apta responsi-
one temptatoꝝ calumpniā
refutare: s; prudent̄ interro-
gat. ut suo uel silentio uel

sententia condemnentur:

At illi cogitabant secū dicentes.
Si dixerimus de celo: dicet nobis.
Quare ergo n̄ credidistis ei.

Quē confitemini de celo habuisse p̄phetiam. in testimoniu p̄hibuit: & ab illo audistis in qua ista faciam potestate.

Si dixerim⁹ ex hominib⁹: timebant p̄ph̄m. Omnes enim habebant iohannē. quia uere p̄ph̄a

Uiderunt q̄ qd̄ si **S** esset. quodlibet horū respondisset. in laqueū se casuros: timentes lapidationē. s; magis timentes ueritatis confessionem.

Et respondentes: dixerunt ih̄u. Nescimus. Respondēs ih̄o: ait illis. Neq; ego dico uobis: i qua potestate hec faciam.

Non uobis dico qd̄ scio: quia n̄ uultis fatēri quod scitis. Iustissime repulsi. utiq; cōfusi abscesserunt: & in psalmo impletū est p̄ prophetā. Dicit d̄s pater: Parauit lucernā xp̄o meo. id est ipsum iohannē: in inimicos ei⁹ in duā confusionē. Notandū aut̄ quia duas ob causas maxi-

me scientia uirtutis est occultanda querentib⁹: cū uidelicet is qui querit aut odio aut contemptu ipsius uirtutis indign⁹ ē cui debeat apiri qd̄ querit. quoz p̄p̄t unū d̄ns ait. adhuc multa habeo uobis dicere. s; n̄ potestis illa portare in: p̄p̄t aliud ū discipulis p̄cepit. nolite sc̄m dare canib⁹: neq; mittatis margaritas uis̄ ante porcos.

¶ aut min⁹ capax ē ad intelligendū quod querit.

Et cepit in parabolis loqui.

Vineā pastinauit homo: & circū-

Idedit sepe. & fodit lacū. & edificauit turrim. **H**omo iste q̄ **S**cauit turrim. pastinauit uineā. ipse est qui in alia parabola ḡduxit oparios in uineā suam: q̄ plantauit uineā de qua ysaias plenissime p̄canticū loquit⁹. ad extremū inferens. **V**ineā d̄ni sabaoth. dom⁹ isrl̄ est. **E**t in psalmo. **V**ineā inquit de egypto transtulisti: eiecisti gentes & plantasti eā. **E**t sepe circūdedit ei: uel murū urbis uel angloꝝ auxilia. **E**t fodit in ea lacū siue torcular aut altare: aut illa torcularia quoz & tres psalini titulo p̄notant⁹.

.XII.

octauus ⁊ octogesim⁹. ⁊ octogesim⁹
terci⁹. Et edificauit turrum. hanc
dubiu quin templu. de q dicit⁹ p
michea. Et tu turris nebulosa

Et locauit eam *S* filie syon.
agricolis. Quos alibi uinee

oparios appellauit. q conducti
fuerant hora pma. tercia. sexta

Et peregre profect⁹ est. *S* ⁊ nona.

Non loci mutatione. nam ds
unde abesse potest qui ⁊ templa
tur omnia. ⁊ qui dicit p here
mia. ego ds appropinquas ⁊ no
de longe dicit dñs. *S*; abire
uidetur a uinea. ut uinitorib⁹
liberū opandi arbitum dere

Et misit ad agri. *S* linquat.

colas intempore seruu. ut ab

agricolis acciperet de fructu uinee

Qui apprehensū eum ceciderunt.

⁊ dimiserunt uacuu.

Gene temp⁹ fructuu posuit. n̄
puentū. Nullus enī fructus ex
titit ppli contumacis. nullus
hui⁹ uinee puent⁹. tam ⁊ si cre
bro ac sollicitē quereret inuen
tus ē. Seruus g qui pmo mis⁹
ē. ipse legiser moyses intelligit⁹.
q quadraginta annos ⁊tinuos

fructū aliquē legis quā dedat
a cultorib⁹ inquirebat. s; cesū
eum dimiserit uacuu. Irritauē
runt enī moysen in castris et
aaron sc̄m dñi. ⁊ uerat⁹ est mo
yses p̄t eos quia exacerbauert
sp̄m eius. Qui ⁊ ipse seruus qd
de fructu hui⁹ uinee sentiat.
palam carmine declarat dices.

Ex uinea enī sodomoz uitis eoz.
⁊ ppago eoz. ex gomorra. uua
eoz uua fellis ⁊ botrus amari
tudinis ipsius. furor draconū
uinū eoz. ⁊ furor aspidū insa

Et itum misit *S* nabilis.

ad illos aliu seruu. ⁊ illū inca

pite uulnerauerit. ⁊ ⁊ tumelū

Seruus alter *S* affecerunt.

dauid regē pphetamq; ⁊ ceteros
psalmistas significat. q post mo
ysen missi s̄t. ut colonos uinee
post edicta legalia. psalmodie
modulatione ⁊ dulcedine cytha
re ad exercitiū boni opis exci
tarent. Nam ⁊ ipse dauid qui
cor ppli ad celestia desidanda
suspenderat. inter rit⁹ carna
liū uictimaz laudes dñi con
tinuas suau melodía decanta

ri constituit. **S**; & hunc affectū
 otumelis incapite uulneraue-
 runt: q̄a psalmistaz carmina
 que ad laudē dñi uocabat. par-
 upendentes. ip̄m qui psalmo-
 die caput in sp̄u sancto ⁊ fons
 claruerat dauid abiecerunt. **D**i-
 centes enī que nobis pars in da-
 uid. aut que hereditas in filio
 ysai: regnū simul ei ignobili
 stirpe. & religionē impietatē
 mutauerūt. **A**ttam̄ ipse phac
 uinea que de egypto translata
 palestine montes sua obumbra-
 tione p̄texat: ne radicitus exter-
 minaret̄ orabat. **D**ñe inq̄t d̄s
 uirtutū uertere nē. respice de-
 celo ⁊ uide ⁊ uisita uineā istā.
 ⁊ dirige eam qm̄ plantauit
 dextera tua. **U**bi parit̄ exposuit
 quis sit homo ille q̄ hanc uineā
 plantauit: dñs uidelicet d̄s
Et rursū aliū **S** uirtutū.
 misit ⁊ illū occidunt: ⁊ plures
 alios. quosdā cedentes. alios ū
Gercū cū socijs **S** occidentes.
 suis seruū p̄phetarū choꝝ intel-
 lige: q̄ otinuis attestationib̄ po-
 pulū cōuenerūt: ⁊ qd̄ huic uineę

uentura iminerent mala pre-
 dixerunt. **S**; que p̄phetarū nō
 sunt p̄secuti: ⁊ occidunt eos q̄
 p̄nuntiabant de aduentu dñi
 saluatoris. **E**t hi autē multa de
 hui' uineę sterilitate dixerunt:
 s; unū theremie planctū ponē
 sufficiat. **E**go autē inq̄t planta-
 ui te uineā electā omne sem̄
 uerū: quom̄ uersa es in p̄uū
 uineę aliene. **H**is sane trib;
 seruoꝝ gradib̄ omniū sub lege
 doctoꝝ figurā posse q̄phendi:
 dñs alibi manifeste p̄nuntiat
 dicens. **Q**m̄ neesse est imple-
 ri omnia que sc̄pta s̄t in lege
 moysi ⁊ p̄phis ⁊ psalmis de me.
Ad huc ergo unū habens filiū
 carissimū ⁊ illum misit ad eos
 nouissimū dicens: q̄a reuere-
 buntur filiū meum.
Quod ait. quia reuerebunt̄
 filiū meū: non de ignorantia
 uenit. **Q**uid enī nesciat pater
 familias. qui hoc loco d̄s pat̄
 intelligit̄. **S**; ambigere dicit̄
 d̄s: ut libera uoluntas homi-
 ni reseruet̄. **I**ntrogem̄ arriū
 ⁊ eunomiū. **E**cce pater dicit̄

ignorare & sententiā temperat:
& quantū in nobis ē pbatur esse
mentit⁹. quicquid ppatre respon-
derit hoc intelligant p filio qui
se dicit ignorare & summationis

Coloni autē dixerunt **S** diem
ad iuicē. **Hic est heres: uenite
occidam⁹ eū. & nra erit hereditas.**

Manifestissime dñs pbat iu-
deoz pncipes n̄ pignorantiā s;
p inuidiā crucifixisse filiū dī.
Intellexerūt enim hē esse cui die-
tum ē. postula a me & dabo tibi
gentes hereditatē tuā: & prop-
terea quasi s̄ & silentes aiebat.
Ecce mund⁹ totus post eū abiit:
& si dimittim⁹ eū sic om̄s credet
in eū. Hereditas ḡ filij ecclā ē.
cunctis ei data de gentib⁹: quā
n̄ moriens illi pater reliquit. s;
ipsa sua morte mirabiliter acqui-
siuit: quia resurgendo possedit.
Hanc ḡ occiso eo mali coloni p-
ripere moliebant⁹: cū crucifi-
gentes eū iudei. fidē que p eū
est extinguit. & suā magis que
ex lege est iusticiā preferre: ac
gentib⁹ imbuendis conabant⁹
insereje.

Et apprehendentes eū occiderunt:
& eiecerunt extra uineā.

Notat eos malitię p̄tinaces:
qui nec crucifixo ac resuscitato
a mortuis dño ad p̄dicationem
aploz credere uoluerunt. s; quasi
cadauer uile picēint: quia quātū
in se erat. a suis eū finib⁹ excludē-
tes gentib⁹ suscipiendū dederunt.

Quid ergo faciet dñs uinee?

Veniet & p̄det colonos: & dabit

Hunc uersicu **S** uineā alijs.

lum dñs apud math̄m mox ex-
posuit ipse dicens. **I**deo dico uo-
bis q̄a auferet⁹ a uobis regnum
dī: & dabitur genti facienti fruc-
tus ei. Quod ita futurum etiā fi-
guraliter ostendat. cū in exem-
plum n̄ credentiū iudeoz in-
fructuose ficu maledicet: qui
ecōtrario postmodū credentes
siue de iudeis seu de gentib⁹
fructifere atq; erumie & para-
uit arbori dicens. **E**go sū uitis
& uos palmites: q̄ manet in me
& ego in eo. hic fert fructum
multū. **C**ū autē dixisset q̄a ue-
niens dñs uinee post p̄ditio-
nē maloz agrolarū uineā da-

turus esset alijs? hoc idē ita di-
 uinit² fuisse peccatū. ppheticō
 statū affirmatū exemplo: sibi
Nec sc̄ptam hanc le **S**ciens.
 gūstis. lapidē quē rep̄bauerūt edi-
 ficantes hie factus ē in caput
 anguli: a dño factū est istud &
 est mirabile in oculis nr̄is.
Quom̄ in q̄t implebit^r hec pro-
 phetia q̄d lapidē ab edificantib;
 rep̄batū in caput anguli dicit
 esse ponendū: nisi q̄a. xp̄c. auob²
 rep̄batus & occisus credituris
 est gentib² p̄dicand². ut q̄si lapidē
 angularis duos cōdat in semet-
 ipm̄: atq; ex utroq; p̄plo unā s̄
 fidelium ciuitatē. unū templū
 edificet. **E**osdē enim synago-
 gę magistrōs q̄s sup̄ colonos
 dixerat. nē edificantes appellat.
 q̄a qui subditā s̄ plebē ad ferē-
 dos uitę fruct² quasi uineā iu-
 bebant^r excolē: ipsi quoq; hanc
 dō inhabitatorē dignā quasi
 domū ḡstruere atq; ornare
 p̄cipiebant^r. **V**nde ⁊ ap̄ls fide-
 lib; scribens ait. **D**eī agrultā.
 dī edificatio estis. **S**; q̄ fructū
 uineę dī quasi pessimi coloni

reddē magno pat̄ familiās ne-
 gabant. idē quasi mali cemen-
 tary laborabat domui dī lapi-
 dem p̄ciosum ⁊ electū. q̄ uel in-
 fundamētis uel in angulo ponen-
 dus erat. subtrahē: hoc est fidē
 xp̄i auditorib; conabant^r eripe.
Et querebat eū tenē. & timue-
 runt turba. **C**ognouerūt enim
 qm̄ ad eos parabola hanc dixit.
 & relicto eo abierunt.
Principes sacerdotū & scribe
 quasi mentientē cont̄ se dñm
 querebant int̄ficere: s; hoc idem
 querendo docebat uera esse que
 dixerat. **I**pse quippe est heres:
 cui in iustā necē aiebat esse iun-
 dicandā a patre: illi neqm̄ colo-
 ni q̄ ab occidendo dī filio admo-
 dicū quidē timore humano
 retardari donec ueniret hora
 ei. nunqm̄ ū diuino amore
 potuere cohiberi. **M**orali sane
 intellectu cuiq; fidelium cū mi-
 nistrium baptisimi qd̄ exerceat
 opando ḡmittit^r: quasi uinea
 qm̄ excolat locatur. **M**ittitur
 seruus un². alter ⁊ terci² qui de
 fructu accipiāt: cū lex psal-

modie. pphetia. quarū admoni-
tionē bene agendo sequat̄ legit̄.
S; missus seruus ꝓtuelius af-
fectus uel cesus eicit̄. cū sermo
audit̄ uel contēpnit̄. uel qđ peī
ē etiā blasphemat̄. Missū insu-
per herede quantū in se occid̄.
qđ filiū dei ꝓculcauit. ꝓ spū
gr̄e quo sc̄ificatus ē ꝓtueliā
fecit. ꝓ dno malo cultore ui-
nea dabit̄ alti. cū dono gr̄e qđ
sup̄ spreuit. humilis qđq; di-
tabit̄. S; ꝓ hoc qđ ꝓncipes sa-
cerdotū scribe ac seniores ma-
nū mittere querentes in ihm
timore turbe retinent̄. cotidie
gerit̄ in ecclā. cū quilibet solo
de nomine frat̄ eam qm̄ nō di-
ligit ecclāsticę fidei ac pacis uni-
tatē. ꝓt̄ cohabitantiū fratrū
bonę multitudinē aut erubescit
aut timet ꝓpugnare. qui
tam̄ sicut de stultissima aujū
struione dñs ait. cū tempus
fuit alas in altū erigit̄. quia
ꝓsequendo ecclām qđ dñm cru-
ci addicē. ꝓ ostentui gaudebit

.xxviii. **E**t mittunt ad ꝓ habere.
eū quosdā ex pharisęis ꝓ herodia

Ims: ut eū capent in uerbo.
Herodianos dic̄ milites hero-
dis tetrarchę. qui ꝓ ipse tē tem-
poris erat iherosolimis. atq; in
spernendo & irridendo dñm
pilato ꝓ iudeis ꝓsentiebat. sic
lucas euglīsta testat̄. Querentes
qđ dñm ꝓphendere summi
sacerdotes scribe & seniores
timuerūt turba. atq; idō quod
ꝓ se potant. terrene potestate
manib; effice temptabat. ut
uelut ipsi a morte ei uident̄
immines. Nup̄ enī sub cesare
augusto iudea subiecta roma-
nis. quando in toto ē orbe
celebrata desēptio. stipendia-
ria fuat̄ facta. & erat in ꝓlo
magna seditio. dicentib; aliis
ꝓ securitate ꝓ quiete qua ro-
mani ꝓ omnib; militarent
debere t̄bita ꝓsolui. pharise-
is ū qui s̄ applaudebat iusti-
ciā e contrario nitentib;. nō
debere ꝓ ꝓlm̄ dñi qđ decimas sol-
ueret. ꝓ ꝓmitiua daret. ꝓ ceta
que in lege sc̄pta s̄. huma-
nis legib; subiacere. Cui se-
ditionis adeo fomēs ꝓualuit.

ut post dñi resurrectionē in
sistentib; romanis. patam gen-
tem i regnū. augustū quoq; il-
lud cū sua religione templū
insup ipām lucē pdere qm tri-
buta pendere maluerunt.

**Qui uenientes dicit ei. Magis-
ter scim' quia uerax es i n̄ cu-
ras quēqm̄. nec enī uidet in fa-
ciem hominis. s; i ueritate uia
dñi doces. Licet dari t̄butū
cesari an nō dabimus.**

Blanda & fraudulenta inter-
rogatio. illuc puocat respon-
dentē ut magis dñm qm cesa-
rem timeat. i dicat n̄ debere
t̄buta solui. ut statī audien-
tes herodiani seditionis gna
romanos auctore teneant.

**Qui sciens uersutiā eoz; ait
illis. Quid me temptatis? Af-
ferre m̄ denariū ut uideam**

**At illi attulerūt. Sapiencia
semp sapientē ait: ut suis poti'
temptatores sermonib; cōfu-
tent. Afferte m̄ inq̄t denari-
um. Hoc ē gen' nūm; qd̄ pro-
decē nūmis imputabat. et
habebat imaginē cesaris.**

**Et ait illis. Cui est imago hec i
Qui putant in Inscriptio.**

Interrogationē saluatoris ignoran-
tiā esse & n̄ dispensationē. dis-
cant exp̄senti loco qd̄ utiq; po-
tuerit scire ihe cui' imago eēt
inūmo: s; interrogat ut ad
sermonē eoz; p̄petentē respōdeat.

Dicunt illi. Cesaris. Respon-
dens autē ihe: dixit illis. Reddi-
te q̄ que s̄t cesaris cesari. i que

**Quod ait. reddite s̄t dei deo.
que s̄t cesaris cesari. nūmū.
t̄butum & pecuniā. & que s̄t
d̄i deo. decimas p̄mitias. i ob-
lationes ac uictimas sentiam?
quom̄ i ipse reddidit tributa
p̄se & petro: et dō reddidit q̄
d̄i sunt p̄s faciens uolunta-**

**tem. Alit. Reddite que cesa-
ris s̄t cesari. & que s̄t dei deo.**

**Quēadmodū cesar a uobis ex-
igit un̄p̄sionē imaginis sue.
sic i d̄s: ut quēadmodū illi
reddit' nūm'. sic dō anima
lumine uultus ei' illustrata
atq; signata. Vnde psalmista.
Signatū est inq̄t in nob' lum̄
uultus tui dñe. Hoc q̄; lum̄**

est totū hominis · uerū bonū:
q̄a n̄ oculis s; mente conspicit̄.
Signatū autē dixit ī nob̄: tan-
quā denari⁹ signatur regis ima-
gine. Homo enī factus est ad
imaginē & similitudinē dei:
qm̄ peccando corrumpit. Bonū
ḡ eius est. uerū atq; et̄nū: si
renascendo signetur.

Et mirabantur super eum.

Qui credere debuerant ad
tantā sapientiā. mirati sunt
qd̄ calliditas eoz̄ insidiandi
n̄ inuenisset locū: & sic̄ ma-
theus scribit. relicto eo abie-
runt. infidelitatē parit̄ cū
miraculo reportantes.

.xxix. **E**t uenerūt ad eū saducei: q̄
dicūt resurrectionē n̄ eē.

Due erant hereses in iudeis:
una phariseoz̄ & altā saduce-
orū. Pharisei traditionū &
observationū q̄s̄ illi deute-
rosis uocant iusticiā prefe-
rebant. unde & diuisi uoca-
bant̄ a pp̄lo: saducei autē qui
interp̄tant̄ iusti. & ipsi uen-
dicabant̄ s̄ q̄s̄ non erant: pri-
orib; & corporis & anime re-

surrectionē credentib; · confi-
tentib; q; & anglos · i sp̄c: sequē-
tes iuxta acta ap̄loz̄ om̄ia de-

Et interrogabat̄. **S** negabat̄:
eū dicentes. **M**agister moyses
sc̄psit nob̄ ut si cui⁹ frat̄ mor-
tuus fuit & dimiserit uxore
& filios n̄ reliquit: accipiat fra-
ter ei⁹ uxore ipsi⁹. & resuscitet
sem̄ frat̄ suo. Septē ḡ fr̄s̄ erāt.
& ip̄m⁹ uxore accepit & mortuus
ē nō relicto semine: & cetera.

Qui resurrectionē corporoz̄
n̄ credebant animas iudicā-
tes interire cū corporib;: rec-
te istīmodi fingūt fabula.
que deliranti arguit eos qui
resurrectionē asserant corporoz̄.
Potest autē fieri: ut uere in-
gente eoz̄ aliquando hoc acci-
dat resurrectionē ergo. **S** derit.
cū resurrexint. cui⁹ dehiscent
uxor. **S** septem enī habuerūt
eam uxoreos.

Turpitudinē fabule oppo-
nunt: ut resurrectionis de-
negent ueritatē. Verū mysti-
ce septem hī fr̄s̄ sine filiis
defuncti. rep̄bis quib; con-

gruūt. qui p̄ totā hui' sc̄li uitā
 que *uita* septē dieb' uolūt'. abo-
 nis *w* opib; steriles existūt. A' b'
 uirūm misera morte p̄reptis.
 adultamū & ipsa mundana cō-
 uersatio qm̄ illi absq; fructu
 uitalis op̄is exegerāt. quasi ux-
 or infecunda transibit.

Et respondens ih̄c: ait illis.
 Nonne idō erratis. n̄ scientes
 sc̄pturas neq; uirtutē dei.

Proptā errant qā sc̄pturas
 nesciunt: & quia ignorant sc̄p-
 turas. & sequentē nesciūt uirtu-
 tem dī. hoc ē qui est dei uirt'
 et dei sapientia.

Cū enim a mortuis resurre-
 runt neq; nubent neq; nubent'.

Si s̄t sicut angli in celis.
Latina & uetudo: greco ydi-
 omati n̄ respondet. Hube enī
 p̄prie dicunt' mulieres: & uiri
 uxores ducere. S; nos simplici-
 ter dictū intelligam': qā nu-
 bere de uiris. & nubi de uxori-
 bus sc̄ptū sit. Si in resurrec-
 tione n̄ nubent neq; nubent'.
 resurgent ḡ corpora que possēt
 nube & nubi. Nemo ḡppe diē

de lapide & arbore & his rebus
 que n̄ habent mēbra genitalia
 qā n̄ nubant neq; nubant'. s;
 de his que cū possunt nubere.
 tam̄ alia ratione n̄ nubunt.
Ad autē infer' s; sunt sicut
 angli in celis: sp̄ualis repmit-
 titur cōuersatio. S̄t enim sic
 angli in celis: q̄ glā resurrectio-
 nis inouati absq; ullo mortis
 metu. absq; ulla labe corrup-
 tionis. absq; ullo t̄reni stat'.
 actu. p̄petua dī uisione fruunt'.
 Ad quā necesse est anglīce dig-
 nitatis equalitatē quisq; ascen-
 dere desiderat: nē minimis fra-
 trib; pie agendo cōdescendat.

De mortuis autē qd̄ resurgāt
 n̄ legistis in libro moysi. sup̄ ru-
 bum qm̄ dixit illi d̄s inq̄ens. ego
 sū d̄s abraha & d̄s ysaac & deus
Ad p̄bandā resur' **J**acob.
 rectionis uirtatē. multo alijs
 manifestiorib; exemplis uti
 potuit: equib' est illud. Susci-
 tabunt' mortui: & resurgent
 qui in sepulc̄s s̄t. Et in alio lo-
 co. Multi dormientū de t̄re
 puluē & surgent: alij in uitā

eternā. & alij in obprobriū & confusio-
nem etiam. Querit itaq; qd s
uoluit dñs hoc pferre testimo-
niū qd uidet̃ ambigū. uel nō
satis ad resurrectionis p̃tinet
uītate. Sup̃ dixim⁹ saduceos
nec anglos nec sp̃m nec resur-
rectionē corporū & sitentes: ani-
marū quoq; incitum p̃dicasse.
Hij quinq; tantū libros moysi
recipiebant: p̃pharū uaticinia
respuentes. Stultū ḡ erat inde
pferre testimonia: quoz aucto-
ritatē nō sequebant̃. Porro
ad et̃nitatē animarū p̃bandam
ponit exemplū. ego sū d̃s abra-
ham. & d̃s ysaac & d̃s iacob. sta-
timq; infert. **Non est deus**
mortuoz s; uiuoz: ut cū pro-
bauerit animas p̃manē post
mortē. neq; enī potat fieri ut
eoz esset d̃s qui nequaquā sub-
sisterent: cōsequēt̃ introdu-
ceret̃ & corporū resurrectio. que
cū animab; bona malā ue ges-

.xl.

Et accessit un⁹ s̃ serunt.
de sc̃bis q̃ audierat & qui-
rentes illos. & uidens qm̃ be-
ne illis respondit. interrogant

eū qd̃ est; p̃mū omniū manda-
tū. Ihs aut̃ respond̃ ei. **q̃a p̃mū omniū manda-**
tū est. Audi uis̃ dñs d̃s tuus
d̃s un⁹ ē: & diliges dñm dñm tu-
um ex toto corde tuo. & ex tota
aīa tua & ex tota m̃te tua. et
ex tota uītate tua: hoc ē p̃mū
mandatū. Sedm̃ aut̃ simile
est illi. Diliges p̃ximū tuū.
tanquā te ip̃suo.

Primū omniū & maximū
omniū mandatū dicit̃: hoc ē
qd̃ ante om̃ia debeam⁹ intimo
ī corde singlī quasi unicū pie-
tatis fundamētū locare. Qd̃
aptius in cōclusionē demōstra-
uit cū ait. **Maī** hoz aliud mā-
datū non ē. Primū omniū
& maximū mandatū est: cog-
nitio atq; confessio diuine
unitatis. cū executione bonę
opationis. Bona aut̃ opatio: ī
dilectione dī & p̃ximi p̃ficiť.
Qd̃ breuit̃ alijs uerbis: & men-
dat ap̃ls dicens. In xp̃o enim
ihu. neq; circūcisio aliqd̃ ualet
neq; p̃putiū: sed fides que p̃
dilectionē operat v r

Et ait illi scriba. Bene magist
 munitate dixisti. q̄a un' est. nō
 est aliud p̄ter eū. & ut diligat' ex
 toto corde. & ex toto intellectu. &
 ex tota anima & ex tota fortitu
 dine. & diliget' primū tanquā
 se ip̄m. mai' est omnib' holocau
 stomatib' & sacrificiis.

Ostendit ex hac responsione
 scribæ. gravē sepe int' scribas
 & phariseos questionē esse uer
 satam. qd' esset mandatū pri
 mū siue maximū diuine legi.
 quibdam uidelicet hostias &
 sacrificia laudantib'. alijs ū ma
 iore auctoritate. fidei & dilectio
 nis opa p̄ferentib'. eo qd' pluri
 mi patrū ante legē absq; omni
 uictimarū & sacrificior' consuetu
 dine ex fide tantū que p̄ di
 lectionē opatur placēt deo.
 sūmiq; apud ipsū loci habent'.
 nemo aut' unquā absq; fide ac
 dilectione p̄ holocausta solū &
 sacrificia dō placuisse inuenire
 tur. in qua sententia sc̄ba iste
 etiam se fuisse declarauit.

Hic aut' uidens qd' sapienter re
 spondiss; dixit illi. Nō es longe
 a regno dī.

Non longe fuit a regno dī. q̄a
 sententiæ illi' que noui testamti
 & euangeliæ p̄fectionis ē p̄p̄a. fau
 tor extitisse p̄batus ē. Vnde sol
 lerci inquirendū qm̄ dicat ma
 theus qd' scriba hic siue legis
 doctor' ut ipse appellat. temptās
 dñm de mandato p̄mo siue
 maximo interrogauit. quē scdm
 hē euangeliū dñs nō longe eē
 a regno dī asseuerat. cū q̄stet
 eos q̄ temptando sapientiā
 querēt hanc inuenire n̄ posse.
 idōq; nec regni celestis que sa
 pientib; solū pandit' app̄pin
 quare ianue. Vñ enī sc̄ptura.
 & ī simplicitate cordis queri
 te illū. qm̄ inuenit' ab his qui
 n̄ temptant illū. n̄ forte di
 cam' qd' temptatur' quidē dñs
 adierit. s; audito ei' responsio
 correct' mox ad pietatis grām
 redierit. & quē p̄us temptan
 do decipiendū putabat. post
 modū amplectendo sequēdu
 esse cognouit. aut certe ipsā
 temptonē nō accipiam' tāq;
 decipe uolentis ī uicū. s; cau
 tā poti' tanq; expuri uolentis

ignotū. Neq; enī frustra sc̄ptū
est. Qui facile credit: leuis cor
de demonstrabitur. *sgare.*

Et nemo iā audebat eū intro
Pharisei ⁊ saducei ⁊ ceteri
p̄ncipes iudeoz querentes occa
sionē calumpnię. ⁊ uerbu ali
qd̄ inuenire qd̄ pateret insi
dys: qđ in sermonib; ⁊ futati
fē. ultra n̄ interrogant: sed
aptissime ḡphensū romane
tradit potestati. Exquo intelli
gim' uenena iudicę posse qđe
supari: s; difficile cōquiescere.

Et respondens ih̄s dicebat
docens in templo. Quom̄ dicit
scribe xp̄m filiū dauid esse.
Ipse enī dicit in sp̄u sc̄o. Dixit
dñs dño meo sedē a dextris
meis donec ponā inimicos
tuos scabellū pedum tuoz.
Ipse enī dauid dicit eū dñm: ⁊
unde est filius eius.

Inrogatio ih̄u. nobis p̄ficit
usq; hodie contra iudeos. Et hi
enim q̄ ḡfidentur xp̄m eē uen
turū. hominē simplicē ⁊ sc̄m
uirū asserunt de genē dauid.
Inrogemus ḡ eos docti a dño.

— Si simplex homo ē ⁊ tantū fi
lius dauid. q̄modo uocet eū da
uid dñm suū. nō erroris īcerto
nec p̄p̄a uoluntate: s; in sp̄u sc̄o.
Non autē rephendunt qđ da
uid filiū dicunt: s; qđ dī filiū
eū esse nō credunt. Siquide ip
se dñs dauid ē ante tempora
manendo: ⁊ fili' dauid apparu
it homo in temporis fine nas
cendo. Ad autē a patre subiciū
tur ei inimici: n̄ infirmitatē
fili; s; unitatē nature que in
altō alter opatur significat.
Nam ⁊ filius subiē inimicos
pat̄: qđ patrē clarificat super

Et dicebat illis in *sc̄tam.*
doctrina sua. Lauete a scribis
qui uolunt in stolis ambulare.
⁊ saluari in foro: ⁊ in p̄mis ca
thedris sedere i synagogis. et
p̄mos discubitus inueni.

Ambulare in stolis. cultuob
uestuntis indutos ad publicū
p̄cedere significat: in quo inter
cetera diues ille qui epulabatur
splendide cottidie. peccasse de
scribit. Notandū autē qđ non
saluari in foro. n̄ p̄mos sedere

uel discumbere uetat eos quibus hoc officij ordine operatur: sed eos nimirum siue ^{qui hec}habita seu certe non habita indebitur amant. a fidelibus quibusque quasi improbos docet esse cauendos: animum uidelicet non gradu iusta districtione redarguens: quamuis et hoc culpa non careat. si idem in foro litibus interesse: quod in cathedra moysi synagoge magistri cupiit appellari. Duplici sane ratione auane glorie cupiditas attendere iubentur: ne scilicet eorum uel simulatione. emulacione inflamentur. frustra gaudentes seducantur. estimantes bona esse que faciunt. uel in bonis laudari que simulant.

Qui deuorant domos uiduarum sub obtentu plixie orationis: hi accipient plixius iudicium.

Non tantum aut accipient iudicium. sed adiunxit plixius: ut insinuet etiam illos qui in angulis stantes orant ut uideantur ab hominibus damnationem mereri: sed eos qui hec plixius quasi religiosiores agendo. non solum ab hominibus laudes. uerum etiam

pecunias querunt. grauiori esse iudicio pleetendos. Sed enim qui se iustos et magni apud deum miti simulant. ab infirmis quibuslibet et peccatorum suorum conscientia turbatis. quasi patrum peris in iudicio futuri pecunias accipe non dubitant. et cum porrecte manus pauperum preces iuuare solent. illi ob hoc maxime in precibus ut pauperi numerum tollant pernoctant. Quibus illa iude maledictio non immerito congruit. Cum iudicatus exeat et dampnatus: et oratio eius fiat in peccatum. Condemnatus quippe cum iudicatus exit. et orationem suam in peccatum recipit: quod magne nostre estimationis apud homines habitus. in diuino tamen examine non solum se palis intuenire non posse. sed nec sua sunt mita suffice posse deprehendit. imo ipsarum quibus humanum iudicium fefellit precum. inter eterna penas luit.

Et sedens ihesus contra gazophilacium. et aspiciebat quomodo turba iactaret eis in gazophilacium.

Quia sermone greco philaxie seruire dicitur. et gaza lingua

psica diuitie uocant^r: gazophila-
tū locus appellari solet. q̄ diuitie
seruant^r: quo nomine & arcā ī
qua donaria ppli cōgregabant^r
ad usus templi necessarios: et
porticus in qb; seruabant^r appel-
labant. Habet exemplū de por-
ticib; in euglō. Hec inq̄t uerba
locut^r ē in gazophilatio: docen^r
ī templo. Habet de arca in libro
regū. Et tulit iojada pontifex
gazophilatiū unū: apuit q; fo-
ram desup. & posuit illud iux-
ta altare ad dextrā ingredien-
tib; domū dñi: mittebat q; ī eo
sacerdotes q̄ custodiebat ostia
omne pecuniā que deferrebat^r
ad templū dñi. Cūq; uident ni-
miā pecuniā esse in gazophila-
tio: ascendebat sc̄ba regis et
pontifex. effundebatq; i nume-
rabant pecuniā q̄ inueniebat^r
in domo dñi. Itaq; dñs q̄ appeti-
tores p̄mat^r & uane gl̄e cauē-
dos eē monuat^r: q̄ simulatis
orationib; pluri iudiciū p̄dix-
erat eē rependendū: etiā dona-
ferentes ī domū dñi certo era-
mine discernit. ut retribuat

singlis sc̄dm cor & opa eoz: quia
eodē modo semp in ecclā idē in-
terni arbiter agere nō cessat.

Et multi diuites iactabant
multa. Cū uenisset autē una ui-
dua paup; misit duo minuta
quod est quadrans.

Quadrantē uocant calculato-
res quartā partē cuiuscūq; rei:
uidelicet aut loci aut tempis.
aut pecunie. Forsitan q̄ hoc lo-
co quartā partē sicut: idē q̄nq;
obulos significat.

Et uocans discipulos suos:
ait illis. Am̄ dico uob: qm̄ ui-
dua hec paup; plus om̄ib; misit
q̄ miserē in gazophilatiū.

Hic loc^o nobis moralit̄ quidē
intymat. qd̄ sit acceptabile dō
q̄cqd̄ bono animo obtulerim⁹.
q̄ n̄ substantiā offerentiū. sed
cōscientiā pensat: nec p̄pendit
quantū in ei⁹ sacrificio. s; ex quā-
to p̄ferat^r. Iuxta ū leges alle-
gorie diuites q̄ in gazophilati-
um munia mittebat. uideos
de iusticia legis elatos: porro
uidua paup; ecclē simplicita-
tē designat. Que recte paup;

appellat. quia uel supbie spm
 uel cōcupiscentias temporalium
 rerū quasi mundi diuitias ab-
 iecit. uidua ū. quia uir ei p̄ea
 mortē p̄tulit. i nē in celi pene-
 tralib; ab ei oculis occult. quasi
 in parte alta regionis uiuit
Hec i garophilatū minuta duo
 mittit. q̄a in o spectū diuine
 maiestatis q̄ oblationes deuotio-
 nis n̄re quasi certo numero
 o septē i o signate seruant. siue
 dilectionē dei & pximi. seu fidei
 orationisq; sue munia defert.
 q̄ o sideratu p̄pe fragilitatis mi-
 nuta. s; m̄ito p̄e intentionis
 accepta. cunctis supbientū iu-
 deoz opibus prestant.

Omn̄s enī ex eo qd̄ abundabat
 illis miser̄t. hec ū de penuria
 sua om̄ia que habuit misit.

Ex abundantia s̄ iudeus mit-
 tit i munia dei. qui de sua iusti-
 cia p̄sumens hec apud se ora-
 bat. **D**s gr̄as ago t̄ quia n̄ sum
 sic ceteri hominū. raptores. in-
 iusti adultq;. i cet̄a. **O**mnē aut̄
 uictū suū in d̄i munia mittit
 eccl̄a. q̄a om̄e qd̄ uiuit. nō sui

esse m̄iti. s; diuini munis intel-
 ligit dicens. **D**s p̄piti esto m̄ pec-
 catori. **E**t itūm. fortitudinē
 meā ad te custodiā. q̄a tu deus
 susceptor m̄s es. d̄s misericōdia ei
 preueniet me.

Et cū egredet̄ de templo. ait .xli. .XIII.
 illi un̄ ex discipulis suis. **O**u-

gister aspice quales lapides &
 quales structure. **E**t respondes
 ih̄c. ait illi. **V**ides has omnes
 magnas edificationes. **H**ō re-
 linquet̄ lapis sup̄ lapidē. qui
 v̄ta hystoriā **n̄ destruat.**

Manifest̄ est sensus. **R**ecedete
 aut̄ d̄no de templo. om̄ia legis
 edificia i opositio mandatorū
 ita destructa ē. ut nichil a iu-
 deis possit impleri. & capite
 sublato uniuersa in t̄ se membra
 o pugnant. **E**t q̄a fundata in-
 gentib; fide eccl̄a xpi. iudea
 dignas sue p̄fidie penas erat
 iustura. apte d̄ns post laudatā
 in paupe uidua deuotionē ec-
 clesie. egredit̄ de templo. rui-
 namq; eius fut̄am. atq; edifi-
 cia t̄ admiranda. n̄ multo post
 o plananda eē predixit. **D**ui-

nitus autē percuratū est. ut pate-
facta porbe fidei euglice grā. tem-
plū ipsū quondā augustū cū sui-
cerimonijs tollerēt. ne forte ad-
huc paruul' ac lactans ī fide. si
uidet illa pmanē que a pphetis
scūs facta. que a dño fē instituta.
admirando scīm seculare. pau-
latim a sinceritate fidei que est
in xpō ihu. ad carnale laberet
iudaismū. **V**idens ḡ dñs ī fir-
mitati nrē. & exclam suā mul-
tiplicari desidans. omīa illa
sub uerti fecit ac penit' auferri.
quatin' umbra ī typo cessante
ueroy. ipsa iā ueritas porbem
declarata palmā teneret.
Et cū sederet ī monte oliuay
otra templū. interrogabat eum
separatim petri. iacob' & iohes
& andreas. **V**ie nob' quando ista
fiant. & qd' signū quando hec
omīa incipient consumi.
Quia laudantib; quib'dā edi-
ficationes templi. dñs pala re-
sponderat hec omīa eē destruen-
da. discipuli secreto temp' et
signa p'dictę destructionis inter-
rogant. **S**edet autē dñs in mō-

te oliuay. cōtra templū. cū deru-
ina templi & excidio gentis dis-
putat. ut etiā ipso corporis situ
uerbis que loquit' cōgruat. mys-
tice designans qdā quiet' manēs
in scīs. supboz detestat' amentjā.
Quis enī nō uideat. qd' mons
oliueti fructiferā designet scē
eccle' celsitudinē. **Q**uā dñs scēp
inhabitare delectat'. quia u-
delicet mons ille nō in fructuo-
sas habē arbores. ī siluā sterile.
s; oliueta gignē solebat. quib'
ad repellendas noctū umbras
lunā alit'. soluiunt' infirmita-
tes. ī requies lassit' tribuitur.
Que cuncta specialit' in excēla
fieri. pbat ipsa cū dicit. **E**go
sic oliua fructifera ī domo dñi.
spau ī misericōdia dei mei.

Et respondens ihc. cepit di-
cere illis. **V**idete ne q's uos se-
ducat. **M**ulti enī ueniunt in
nomine meo dicentes qdā ego
sū. & multos seducent.

Multi īminente iherosoli-
moz excidio pncipes extiterē.
qui se eē xpōs temp' q; liber-
tatis iā iamq; appropinquare

referrent. multi in ecclā ipsi
 etiā temporib; aploꝝ heresiarche
 p̄diere. q̄ inē alia plurima ue
 ritatū q̄ traria diem dñi p̄dica
 rent instare: q̄s ap̄ls in eplā
 ad thessalonicēses dampnat.
 Multi ī nomine xp̄i uenere
 anti xp̄i. quoz p̄m̄ est symon
 maḡ: cui sic in actib; aploꝝ le
 gum̄ auscultabat om̄s q̄ in sa
 maria erant a minimo usq;
 ad maximū dicentes. hic est
 un̄s d̄i que uocat̄ magna: eo
 qd̄ multo tempe magicis suis
 dementasset eos.

**Cū audieritis autē bella et
 opiniones belloꝝ ne timuitis.
 Oportet enī fieri: s; n̄ dū finis.**
 Bella ad hostes p̄tinent. se
 ditiones ad ciues: que utraq;
 a tempore dñice passionis in
 p̄plo iudeoz. qui s̄ p̄saluatore
 xp̄o seditiosū latronē elegit.
 satis sup̄q; constat abundasse.
 S; his aduentantib; apli ne
 terreant̄. ne iherosolimā iu
 deamq; deserant admonent̄.
 q̄ uidelicet n̄ statū finis. que
 in quadagesimū poti' disse

renda sit annū. id est desolatio
 puuntie: ultimūq; urbis ac tē
 pli sequatur exciduios.

Eurget autē gens q̄ gentē. et
 regnū sup̄ regnū: & erit terre mo
 tus p̄loca: & fames. In t̄m̄ dolor
 neuglō luce ita septū ē. **¶ hec.**
¶ Et terre mot̄ magni erit p̄loca.
 & pestilentie & fames. Cōstat au
 tem hec ante ultimos acerbis
 simosq; dolores q̄b om̄is ē uas
 tata īmo erasa puuntia: hoc ē
 tempore iudaice seditionis ad
 litiam stigisse. Potest ū regnū
 sup̄ regnū & pestilentia eorū
 quoz sermo serpit ut cancer.
 & fames audiendi uerbu dei.
 & motio uniuerse terre. & a
 uera fide separatio. ī hereticis
 magis intelligi: qui q̄ se inuicem
 dūcantes ecclē uictoriā
 faciūt. Qd̄ autē merito ihero
 solimis ac puuntie iudeoz uni
 uerse tot irroganda sūnt ad
 uersa: dñs subdendo manifes
 tat cum dicit.

Videte autē uos met ip̄os. Tra
 dent enī uos in cōcilis & in sy
 nagogis uapulabit̄. & ante

*psides & reges stabitis p̄t me in
testimonium illis.*

Ea quippe iudaice genti uel sola
uel maxima causa erat excidii. q̄a
post occisionē dñi saluatoris. no-
minis quoq; ac fidi ei p̄cones
simul ⁊ 9 fessores impia crudeli-
tate uexabat. *Sp̄dicari eugl̄m.*

Et in om̄s gentes p̄mū oportet

Hoc ita fuisse ḡpletū eccl̄astice
testant̄ hystorie: in quib; refer̄t
qđ apli om̄s multo ante excidi-
um iudee p̄uincie ad p̄dican-
dū eugl̄m toto fūnt orbe dis-
psi. excepto iacobo zebedei. et
iacobo fr̄e dñi. qui p̄us in iudea
p̄ uerbo eugl̄i sanḡnē fudant.
Am̄ ḡ noūat dñs corda discipu-
loy de excidio ac p̄ditōe sue gē-
tis esse ḡstanda: hoc eos solatio
alleuat. ut noscent s̄ etiā iude-
is abiectis socios n̄ de fore gau-
dij regniq; celestis: imo plures
multo quā de iudea p̄rent. ex
om̄ib; toto orbe nationibus
esse colligendos.

Et cū duxerint uos tradentes.
*nolite p̄cogitare qđ loquamini:
s; qđ datū fuit uob; in illa hora*

*id loquamini. Non enī uos estis
loquentes: s; sp̄s sanct̄.*

Cū p̄pter xp̄m ducim̄ ad iudi-
ces: uoluntatē tantū nr̄am p̄
xp̄o debemus offerre. Uetum ip-
se xp̄e qui in ob; habitat loquit̄:
& sp̄s sancti respondendo gr̄a
ministrabitur.

Tradet autē frat̄ fr̄em in mor-
tem. ⁊ pat̄ filiū: & 9 surgent fi-
lii in parentes. ⁊ morte afficiēt

Hoc in p̄secutionib; *s; eos.*
crebro fieri uidim̄: nec ullus
est inter eos fidus affect̄. quoz
diuersa fides est.

Cū autē uideritis ab homina-
tionē desolationis stantē ubi
n̄ debet: qui legit intelligat.

Pro eo qđ mare ait. stantem
ubi n̄ debet. in matheo sc̄ptum
ē. in loco stantē sc̄o. quod unū
om̄imodis idēq; significat: q̄a
nimirū in loco sc̄o nō debet
abominatio stare desolationis.
Quando autē ad intelligentiā
p̄uocam̄: mysticū monstrat̄
esse qđ dictū est. Potest autē sim-
plicit̄ aut de anti xp̄o accipi.
aut de imagine cesaris quam

pilatus posuit i templo . aut de
adriani equestri statua . q̄ in ip̄o
scō scōz loco multo tempore ste-
tit . **Abominatio** q̄; scđm uete-
rē sc̄pturā ydolu nuncupat̄ . &
idcirco addit̄ desolationis . qđ
in desolato templo atq; deserto
ydolum positū sit .

Tunc q̄ in iudea sc̄ fugiāt in
montes . i q̄ sup tectū ne des-
cendant i domū . nec int̄eant
tollē aliqd de domo sua . & qui
in agro erit n̄ reuertat̄ retro
tollere uestim̄tum suū .

Nec iuxta littā facta esse
constat . cū appinquantē ro-
mano bello & exterminio iu-
daice gentis . oraculo admoni-
ti om̄s q̄ erant i puincia x̄ani .
longi discesser̄t . ut ecclastica
narrat hystoria . & t̄nsiordanē
recedentes manebat ad temp̄
in ciuitate pella . sub tutela
agrippe regis iudeoz . cui in ac-
tib; ap̄loz mentio ē . q̄ cū ea
que s̄ obtemperare uolebat par-
te iudeoz semp romanoz im-
perio subdit̄ agebat . **Iuxta** ū
sens̄ sp̄uales cū uidiū ab ho-

minationē desolationis stare ubi
n̄ debet . hoc est hereses & flagitia
regnare int̄ eos q̄ celestib; mystis
uidebant̄ esse cōsecrati . cū op̄an-
tes iniquitatē . loquentes mēda-
tiū . uiros sanguinū . idolosos
q̄s abhominabit̄ dñs pacē fide-
liū turbare ppendim̄ . tē qui
cūq; in iudea hoc ē in confessione
uere fidei p̄sistim̄ . n̄ terrenis in-
fimisq; actib; mancipari . sed
tanto alti uirtutū culm̄ de-
bemus ascendē . quanto plures
ampla . i errabunda uitioz seq̄
itinā uidem̄ . **Tē** qui sup tectū
est . hoc ē qui excedens animo
carnalia . tanqm̄ in aurea libra
sp̄ualit̄ uisit̄ . ne descendat
ad infimos act̄ p̄stine uersa-
tionis . neq; ea que reliquerat
mundi carnisue desidia repe-
tat . **Dom̄** namq; nr̄a uel mun-
dus hic . uel ipsa in qua degim̄
intelligenda ē caro . de qua dic̄
ap̄ls **Scim̄** enī qđ si terrestris
dom̄ nr̄a hui; habitatiōis dis-
soluat̄ . qđ edificationē ex do-
habem̄ . **Et** q̄ op̄at̄ in ecclā ac
sic paulus & apollo plantat . i

rigat: nō respiciat spē seclare
cui renuntiavit: nec retinaculū
uite labentis quib; se iā iamq;
ut xp̄m nud' sequerēt exuerat.
resumē incautus p̄sumat.

Ue autē pregnantib; & nutri-
entibus in illis diebus.

Ve p̄senti captiuitate pregnan-
tib; & nutentib; quarū uel uti
uel man' filioꝝ sarcina p̄graua-
te. fugę necessitatē nō mini-
mū impediunt. Lege regū hys-
toriam: ubi uxor ionathe ma-
thi captiuitatis p̄t opa fugam
uitando. lapsū sinu filiū per-
petuo claudū recepit.

Orate autē. ut hieme n̄ fiat.

In matheo sc̄ptum ē. Orate autē:
ne fiat fuga ūra hieme uel sa-
bato. Si de captiuitate iherl̄m
uoluerim' accipe: quando a ti-
to & uespasiano capta ē: orare
debent ne fuga eoz hieme uel
sab̄to fiat: quia in alio duri-
cia frigoris phibet ad solitudi-
nē p̄gere. & in montib; deser-
tisq; latitare: in alio autē tras-
gressio legis ē si fugę uolūnt.
aut mors imminens si remanse-

runt. Si autē de cōsumatione
mundi intelligit: hoc p̄cipit
ut n̄ refrigescat fides n̄ra. & i
xp̄m caritas: neq; ut otiosi i
ope dī torpeant uirtutū sab-
bato. Hec & enī dñi locutio
partim ad captiuitatē iudai-
cam. que a romanis facta est:
partim addit iuditiū p̄tinet.
Nam & apud math̄m ita dis-
cipuli dñm cū hec locuturus.
interrogasse legunt'. Dic nobis
quando hec erit: & qd signum
aduent' tui & cōsumationis

Erunt enī dies s̄ seculi:
illi tribulationis tales. quales
n̄ fuerūt ab initio creature q̄.

Hodidit d̄s. usq; n̄c. neq; fient.
Hec temporib; antixpi p̄prie
cōgruūt. quando n̄ solū tor-
menta crebriora & acerbiora
qm̄ p̄us cōsueuānt ingerenda
s̄ fidelib;: sed qd graui' est.
signoz quoq; opatio eoz q̄ tor-
menta ingerunt comitabit'.
teste ap̄lo qui ait. Cui' est ad-
uentus sc̄dm opationē sathā-
ne: in om̄i seductione signis
& prodigijs mendatū. Quāta

enī sepe miracula. quot uirtutes
 scī martyres corā persecutorib' fe-
 cerunt: nec tam illi credē. neq;
 a psequendo cessare uoluerunt.
 Quis g' ad fidē uertit' incredu-
 lus. cui iā credentis n̄ pauet ⁊
 gemit' fides. quando persecutor
 pietatis sit etiā opatiu' uirtutes.
 idēq; ipse q' uentis seuit. ut
 xp̄e neget. puocat miraculis ut
 anti xp̄o credat'. Quid g' in his
 suffugiū. que spes remaneb' elec-
 tis: nisi ut supna grā que uir-
 tutē patientie p̄s largit'. po-
 tentiā psequendi ac tbulandi
 citi demat impus: Vnde pui-
 da pietate subiungit'.

Et nisi breuissēt dñs dies. n̄
 fuisset salua om̄is caro: s; ppter
 electos q̄s elegit breuauit dies.

Hec enī tbulatio quanto cetis
 que p̄cessere pressuraz ponde-
 grauior: tanto ē tempis breui-
 tate moderatior futā. Namq;
 trib' annis ⁊ dimidio. ex p̄phia
 danielis. quantū ⁊ ex apocalip-
 si scī iohannis conici potest: ec-
 clesiā porbē impugnata esse
 credit'. **E**t tē si q̄s uobis

dixit. ecce hic ē xp̄e. ecce illic:
 ne credidistis. Exurgent enim
 pseudo xp̄i ⁊ pseudo p̄phe: ⁊ da-
 bunt signa ⁊ portenta ad sedu-
 cendos si fieri potest etiā electos.

Quidā hec ad captiuitatis
 iudaice temp' referit: ubi mul-
 ti ap̄os se esse dicentes. deceptas
 post se catenas ppli trahebant.
S; notandū qd̄ in illa misera-
 bilis ⁊ misere ciuitatis obsidio-
 ne null' erat fidelis. ad quē di-
 uina exhortatio ne p̄uersos
 magistros sequētur fieri debet.
 uerū om̄s parit' ⁊ maiores et
 minores ⁊ obsessi ⁊ obsidentes
 alieni a xp̄o durabat. Vnde
 meli' de hereticis accipiendū:
 qui cont' eccliam uenientes se
 ap̄os esse mentirent'. Quoz pri-
 mus symon mag' fuit: extre-
 mus aut' ille maior cetis est.
Sed in illis dieb' Santixp̄e.
 post tbulationē illā sol tene-
 brabit' ⁊ luna n̄ dabit splen-
 dorē suū: ⁊ stelle celi erūt deci-
 dyera in die. **S**identes.
 iudicij uidebunt' obscura. nō
 diminutione sue lucis accede-

te. s; supuemente claritate ue-
ri luminis. hoc ē sūmi iudicis.
cū uenit in maiestate sua. i pa-
tris & scōz angloz. q̄muis ni-
hil phibeat intelligi ueracit̄
tē sole. i lunā cū syderib; cētis
ad temp̄ suo lumine p̄uari.
q̄m factū de sole ḡstat temp̄r
d̄noe passionis. Luna enī tē
temporis cū est; plena: sub ab-
dito terre latebat. Vnde im-
p̄fecta restat usq; hodie: p̄phe-
cia illa ioel. Qui cū dixisset
sol uertet̄ utenebras. addidit
i luna i sanguinē: ante quā
ueniat dies d̄ni magni & ma-
nifesti. Et qd̄ de die iudicij lo-
quit̄ ysaias. Et erubescet in-
quit̄ luna. i ḡfundet̄ sol. cum
regnauit d̄ns exercitū i mō-
te syon. i iherl̄m: & in ḡspec-
tu senū suoz fuit̄ gl̄ificatus.
Verū pacto die iudicij. i cla-
rescente fut̄e gl̄a uite. cū fu-
erit̄ celū nouū. i t̄ra noua: tē
fiet̄ qd̄ idē p̄pha alibi dicit.
Et erit̄ lux lune sic lux solis:
i lux solis erit̄ septempliciter
sicut lux septem dieruoꝝ.

Et uirtutes q̄ s̄ in celis moue-
Quid mirū ho **S** buntur
mines qui i natura s̄ & sensu
terrestres ad hoc iudicij per-
turbari: cui aspectū & ipse ce-
loꝝ uirtutes hoc ē anglice tre-
ment potestates. beato quoq;
iob attestante. q̄ dicit̄ colūpne
celi ḡtremisēt & pauent ad-
nutū ei. Quid ḡ faciūt tabu-
le: quando tremunt colūpne.
Quid iugula deserti patit̄: cū
cedrus paradysi concutitur.
Et tē mittet anglos suos &
cōgregabit electos suos a q̄tuor
uentis: a sūmo t̄re usq; ad sū-
A quatuor uen **S** mū celi.
tis. a quatuor mundi climati-
bus dicit̄: oriente. occidente.
aquilone. & austro. & ne q̄sqm
putaret a quatuor solūmodo
plagis t̄re. & n̄ poti' acunctis
finib; eius simul. i mediter-
ranais regionib; electos eē con-
gregandos: apte subiunxit.
A sūmo terre usq; ad sūmū
celi: idē ab extremis t̄re finib;
p̄directū usq; ad ultimos ter-
minos ei: ubi longe a spectan-

tib circulus celi terre uidetur
 insidere. Nullus g̃ indie illa re-
 manebit electus. qui n̄ ueniens
 adiudiciū dño in aera occurrat.
 siue uiuens adhuc i corpore re-
 pertus. siue de morte resuscita-
 tus ad iustā. **V**enit ad iudiciū
 & rep̄bi. ipsi alij in corpore ui-
 ui inuenti. alij ad iustā a morte
 suscitati. s; ea nimirū distan-
 tia quo iusti congregent̄ i gau-
 diū dñi sui. inimici aut̄ eius
 pacto iudicio dissipent̄ i peas
 a facie d̄ e 3.

A ficu aut̄ discite parabola.
 Cū ramus ei tener fuit & nata
 fiunt folia. cognoscitis qd̄ in
 primo sit estas. Sic & uos cum
 iudicis hec fieri. scitote qd̄
 in primo sit inostis.

Sub exemplo arboris. docuit
 cōsumationis aduentū. Quom̄
 inqt̄ cū teneri fiunt in arbore
 ficus cauliculi & gēma erum-
 pit in florē. cortexq; folia par-
 turit. intelligitis estas aduē-
 tum. & fauonij ac ueris intro-
 itū. ita cū om̄ia hec que scrip-
 ta s̄ iudicis. nolite putare iā

ad eē cōsumationē mundi.
 s; q̄si proemia & p̄cursores
 q̄sda uenire. ut ostendant
 qd̄ p̄pe sit & in manus. **P**otest
 aut̄ hec fructificatio fieri iuxta
 mysticos sens̄ altius intelligi.
 uidelicet sup̄ statu synagoge.
 que quondā ueniente ad se dño.
 q̄a fructū iusticie n̄ habebat. i
 eis q̄ tē increduli erant. eterna
 sterilitate dampnata ē. **S**ed
 qm̄ dixit ap̄ls. quia cecitas ex
 parte facta ē in isrl̄. donec ple-
 nitudo gentiū intraret. isic
 omnis isrl̄ saluus erit. cū hoc
 affuit temp̄ ut ablata ch̄utina
 cecitate p̄fidie. om̄is isrl̄ lucē
 recipiat & salutē. quid n̄ diu
 sterilis arbor fici fructū quem
 negauit reddet. iuxta illud
 beati iob. lignū habet spem. si
 p̄cisum fuit rursū uirescit &
 rami ei pullulant. si senuerit
 in t̄ra radix ei. i puluē mor-
 tuus fuit trunc̄ illius. ad odo-
 rem aque germinabit. & faci-
 et comā quasi cū p̄mū planta-
 tū est. **Q**uod ubi factū uideris.
 diem extremi discriminis et

estare uery pacis ac
esse in paruo n̄ ambi
lucis
ges.

Amen dico uob̄ qm̄
transibit generatio hec donec
omnia ista fiant.

Domine generationis. aut om̄e
hominū significat gen̄: aut
specialiter iudeoz.

Celū & terra transibit: uerba
autē mea non transibunt.

Celū qd̄ transibit n̄ etherēū
siue syderēū. s; aerū aq̄ aues
celi & nubila celi cognominat̄
intelligē debem̄. petro attestā
te qui dic̄. quod celi erant p̄us
& terra de aqua. & p̄ aquā con
sistens dī uerbo. p̄ que ille tē
mund̄ aqua mundat̄ p̄it. celi
autē qui n̄c sunt. i t̄ra eodē
uerbo repositi s̄t. igni reserua
ti iudic̄ iudicij. i p̄ditionis
hominū impioz. apte docens
quia n̄ alij celi s̄t igne p̄turi
qm̄ qui aqua p̄diti. hoc est in
ānia hec i nebulosa uentosi
aeris spatia. Neq; enī aqua di
luuij que quindeci tantū cu
bitis montū cacumina trans
cendit. ultra aeris etherisq;

confinia puenisse credenda est.

Quocūq; autē puenire potuit. eo
nimirū iuxta p̄fatā beati petri
sententiā ignis quoq; iudicij p̄
ueniet. Si autē celū i terra tran
sibit. mouē potest qm̄ dicat ec
clesiastes. Generatio p̄terit. i ge
neratio aduenit. t̄ra si inētū
stat. S; apta ratioē celū i terra
p̄cā quā nunc habēt imaginē
transeūt. attam̄ p̄ essentiā sine
fine subsistūt. P̄terit enī aut
ap̄ls figura hui mundi. Et ad
iohem anḡls. Er̄t inq̄t celū no
uū & terra noua. qd̄ quidē nō
alia ḡdenda s̄t. s; hec ipsa re
nouant̄. Celū ḡ & terra et
transit. i erit. quia & ab ea qm̄
n̄c habet specie p̄ ignē tergit̄.
& tam̄ in sua semp̄ natā seruat̄.
Vnde & p̄ psalmistā dicitur.
Mutabis ea: & mutabuntur.
Quā quidē ultimā ḡmutatio
nem suā ip̄sis nob̄ n̄c uicissi
tudinib̄ nuntiat̄. q̄b̄ n̄ris uisi
bus in desinent̄ alternāt. Nā
terra a sua specie. hiemali ari
ditate deficit. uernali humo
re uiridescit. celū cotidie ca

lignae noctis obducit. & diurna claritate renouat. Hinc ergo hinc fidelis quisque colligat. & interire hec & tam pinnouatione refici: que constat nec assidue uelut ex defectu reparari.

De die autem illo uel hora nemo scit: neque angeli in celo: neque filius nisi pater.

Gaudet arri & eunomi. quasi ignorantia magistri gloria discipulorum sit: & dicunt. Non potest equalis esse: qui nouit & qui ignorat. Cum uero omnia tempora fecit the hoc est uerbu dei: omnia enim per ipsum facta sunt. & si ne ipso factu est nichil. in omnibus autem temporibus etiam dies iudicii sit: qua consequentia potest ei ignorare parte: cui totum nouit. Causa ergo reddenda est: cur ignorare dicat. Aplos super saluatore scripsit. In quo sunt omnes thesauri sapientie & scientie absconditi. **S**ed ergo omnes thesauri in christo sapientie & scientie absconditi. Quare absconditi. Post resurrectionem interrogat ab aplos de die iudi-

cy: manifesti respondit. Non est uerum scire tempora & momenta: que pater posuit in sua potestate. Quando dicit non est uerum scire: ostendit quod ipse sciat. sed non expediat nosse aplos: ut semper incerti de aduentu iudicis. sic cotidie uiuant. quasi die alia iudicandi sint. Denique & ipse sequens euangelii sermo: id ipsum cogit intelligi. Docens quod patrem solum nosse: in patre comprehendit & filium. Omnis enim pater: filii nomen est.

Videte uigilate & orate: nescitis enim quando tempus sit. Sic homo qui peregre profectus reliquit domum suam. & dedit seruis suis potestatem cuique operis: & ianitori precepit ut uigilet.

Perspiciue ostendit quare dixerit. de die autem illo & hora nemo scit. neque angeli in celo neque filius nisi pater: quia non expediat scire aplos. ut pendule expectationis incerto semper eum credant esse uenturum. quem ignorant quando uenturus sit. Et non dixit quia nescimus quod hora

dn̄s uentur' sit. s; nescitis. p̄mis
soq; pat̄s familiā exemplo cur
reticeat 9sumationis diē. ma
nifestius docet dicens.

**Vigilate ḡ. nescitis enī quan
do dn̄s dom' ueniat. sero an
media nocte. an gallicantu. an
mane. ne cū uenit repente in
ueniat uos dormientes.**

Homo autē q̄ p̄gre p̄fect' reli
quit domū suā. haut dubium
quin xp̄c sit. q̄ ad pat̄rē post re
surrectionē uictor ascendens.
eccl̄am corporalit' reliquit. q̄
tam nunqm̄ diuine p̄sidio p̄
scientie destituit. manēs in illa
om̄ib' dieb; usq; ad 9sumationē
seli. Carnis & enī loc' p̄p̄e terra
ē. que quasi ad p̄gna ducta ē.
cū p̄ redemptorē in m̄m est in cel'
collocata. **Dedit autē seruis suis**
potestatē cuiq; op̄is. q̄a fidelib;
suis 9cessa sc̄i sp̄c gr̄a. faculta
tem t̄buit bonis op̄ib; seruien
di. **Sanctori q̄ p̄cepit ut uigila
ret. q̄a ordini pastoz ac rectorz
sp̄ualiu 9misse s̄ eccl̄e curam
sollerti obseruantia iubet im
pende r e.**

Quod autē uob' dico: om̄ib' dico
Non apli tantū **S** uigilate.
& successores eoz rectores nūm
rum eccl̄e. s; & om̄s uigilare p̄
cipim'. Vniūsi ianuās cordū
n̄oz. ne hostis antiq' mala sug
gerendo irumpat. instanter
seruare iubem'. ne nos dormi
entes dn̄s ueniens iueniat sedu
lo singuli p̄cauere debemus.
Vn̄quisq; enī p̄ se rationē red
det dō. **Vigilat autē q̄ ad as
pectū ueli luminis m̄tis ocl̄os
aptos tenet. Vigilat q̄ seruat
opando qd̄ credit. Vigilat q̄
ase torporis & negligentie te
nebras repellit. Hinc ienī pau
lus dicit. Vigilate iusti: et
nolite peccare. Hinc run's ait.
Hora ē iam nos de somno surge.**

XIII.
XLIIII.
Erat autē pascha: & azuma
Pascha qd̄ ebra **S** p̄biduū.
icy d̄r phasē. nō a passione ut
pleriq; arbitrant'. s; a transitu
nominat'. eo qd̄ extimator
uidens sanguinē in forib' isrl̄i
tarū p̄transierit. nec p̄cullert
eos. uel ip̄e dn̄s prebens auxi
liū p̄plo suo desup̄ ambularet.

Cui sacramentū uocabuli subli-
mi exponens euanglista iohannes
ait. Ante diē festum aut pas-
che sciens ihc quia uenit eius
hora. ut transeat ex hoc mun-
do ad patre. Vbi manifeste de-
clarat idō sollempnitatis hui
diē p legem mysticę transitū
esse uocati. qđ agnus di q̄ pecca-
ta mundi tollere. in eo de hoc
mundo siue ipse transitus
siue nos salubri transitu q̄si
de egyptia esset seruitute duc-
turus. Hoc sane iuxta uetis
instrumti sc̄ptam int̄ pascha
& azima distat. qđ pascha ipse
solus dies appellat̄ in q̄ agn' occi-
debat̄ ad uespam. hoc ē quar-
ta decima luna p̄mi mensis.
quinta decima aut luna quā
do egressū est de egypto. ^{17.} succe-
debat festiuitas azimoz. q̄ sep-
tem dieb; id est usq; ad uicesi-
mū p̄mū diem eidem mensis
ad uespam est statuta sollemp-
nitas. Verū euangliste indiffe-
rent̄ i diem azimoz p̄ pascha.
& p̄ dieb; azimoz pascha pone-
solent. Dicit enī mare. Erat

aut pascha: & azima p̄ biduū.
Dicit lucas. Dies fest' azimoz
qui dicit' pascha. Item iohannes.
cū p̄mo azimoz die id ē quin-
ta decima luna res' ageret' ait
Et ipsi n̄ introierūt in p̄torium
ut n̄ ḡtaminarent'. s; ut man-
ducarent pascha. Ad ideo fece-
re. quia i pasche dies in azim'
panib; ē celebrari p̄cept'. i nos
quasi pascha p̄petuū facientes
semp ex hoc mundo transire
p̄cipim'. Vno q̄ppe die agno i
molato ad uespam. septē exor-
dine dies secunt' azimoz. quia
xpc ihc semel p̄ nob̄ in plenitu-
dine tempoz passus in carne.
p̄ totū nobis hui' sc̄li tempus
qđ septē dieb; agitur. i azimis
sinceritatis i iustitatis p̄cepit
esse uiuendū. om̄iq; semp ni-
si nos desidia terrena quasi
egypti retinaculā fugē. & uelut
a mundana ḡ uisatiōe secretā
solitudinē iter admonet sub-
ire uirtutuo-y.

Et querebant summi sacerdotes
i scribe quom̄ eū dolo tenent
& occident. Dicebant autem.

Non in die festo: ne forte tumultus fieret populi.

Qui debuānt pascha uicino parare uictimas. leuigare templi parietes. pauimenta uerrere. uasa mundare. & scđm ritum legis purificari ut esu agni digni fierent. cōgregant̄ incunctes & filiū quom̄ occidant dñm: n̄ timentes seditionē ut simplex sermo demonstrat: s; cauentes ne auxilio ppli de suis manib;

Et cū esset betha **S**tolleret̄. **nie in domo symonis lepsi. et**

Passurus p̄ **S** recumberet.

Pom̄ mundo & uniuersas natio **Jerom** nes suo sanguine redemptur̄. **mus** morat̄ in bethania in domo obedientie que quondā fuit symonis lepsi: n̄ q̄a lepsi illo tempore p̄manet. s; quia ante lepsi. postea a saluatore mūdatus ē. nomine p̄stino p̄manente: ut uirtus curantis appareat. **N**ā i in catalogo ap̄toꝝ cū p̄stino uitio & officio matheus publican̄ appellatur. q̄ certe publican̄ esse desiderat. **Q**uidā symonē lepsi uoluit

intelligere partē ppli qui crediderit dño & ab eo curatus sit.

Symon quoq; obediens dicit̄.

Uenit mulier habens alabastrū unguenti nardi spicati p̄ciosi: & fracto alabaastro effudit sup̄ caput eius.

Mulier ista erat maria magdalena soror lazari quē suscitauit ih̄c a mortuis ut iohannes ap̄te & memorat̄: qui hoc etiā factum ante sex dies pasche testat̄: pridie qm̄ asino sedens cū palmis i laude turbarū iherosolimā ueniret.

Nemo putet eandē esse mulierem que sup̄ caput dñi unguentū & que sup̄ pedes. **I**psa est autē non alia. que quondā ut lucas scribit peccat̄ adhuc ueniens pedes dñi cū lacrimis penitentie rigauit. & unguēto pie & fessionis linxit: et quia multū dilexit. multoz ueniā peccatoꝝ a pio iudice p̄meruit. **N**ē uero iustificata i familiaris effecta dño. nō tantū pedes ei ut idē iohannes narrat̄: uerū etiā caput

ut mathis marcus q; phibent oleo
 scō pfudit. Est autē alabastrū gen^o
 marmoris candidi uariis colorib^o
 intincti. qd̄ aduasa unguenta
 ria cauare solent. eo qd̄ optime
 seruare ea icorrupta dicat̄. Nas
 citur circa thebas ⁊ damascū syrie.
 cetis candidi. pbatissimū tamen
 in india. **N**ardus uē est frutex aro
 matica. grauis ut aiunt ⁊ crassa
 radice. s; breui ac nigra fragili
 q; quāuis pinguis. ficū redolente
 aut cypressū. aspo sapore. folio
 paruo densoq; cui cacumina i
 aristas se spargūt. idōq; gemi
 na dore pigntarij nardi spicas
 ac folia celebrant. ⁊ hoc est qd̄
 ait mare. unguenti nardi spica
 ti p̄ciosi. uidelicet q̄a unguenti
 illud qd̄ attulit maria dño. nō
 solum de radice ⁊ fectū nardi. ue
 rū etiā quo p̄ciosius est; spica
 quoq; ⁊ folioꝝ eius adiectione
 odoris ac uirtutis illi erat accu
 mulata grā. **F**erunt autē de nar
 do phisiologi. qd̄ p̄ncipalis sit
 in unguentis. **V**nde m̄ito unc
 tione capitis ⁊ pedū dñi oblata
 ē. **S**t̄ quidē multa ei genā. sed oīa

herbe. p̄ter indicū qd̄ p̄ciosius ē.
Mystice autē deuotio hec marie
 dño ministrantis. fidē ac pietatē
 designat scē ecclē. que loquit̄ in
 amoris cantico dicēs. **D**ū es; rex
 in accubitu suo. nard^o mea dedit
 odorē suū. **Q**ue nimirū uerba ⁊
 semel iuxta littam manib^o marie
 ⁊ pleuit. ⁊ cotidie in omib; suis
 spūalit̄ implere n̄ desinit. que
 toto diffusa orbe glant̄ ⁊ dicunt̄.
Deo autē grās qui semp̄ triumphat
 nos in xp̄o ihu. ⁊ odorē noticie
 sue manifestat p̄nos in omi loco.
 q̄a xp̄i bonus odor sum^o dō. **Q**ue
 cū potentia diuine uirtutis illi
 que illi una cū patre ē. digna re
 uerentia ⁊ fice^o laudat ⁊ p̄dicat.
 caput p̄fecto illi unguento per
 fundit p̄cioso. **C**ū uero assūpte
 mystia humanitatis eque dig
 na reuientia suscipit. in pedes
 utiq; dñi unguentū nardi p̄s
 ticū id est fidele ac uerū pfund.
 q̄a illa eius natām qua terrā ⁊
 tingē hoc est int̄ homines cō
 uersari dignat̄ ē. pia p̄dicatio
 ne ⁊ mendat. ac deuotū uene
 ratur obsequijs.

Erant autē quidā indigne ferren-
tes intra semet ipōs: & dicentes.
Ut quōd p̄ditio ista facta ē: Potat
enī istud uenundari pl' qm̄ tre-
centis denarijs: & dari paupib;

Marcus hec quom̄ & math̄s si-
nedochicos loquit: pluralē ui-
delicet numerū p̄ singulari po-
nens. Nā iohannes distincti lo-
quens. iuda hec locutū ē: tes-
tat: & hoc gr̄a cupiditatis. eo quōd
fur fuisse: & oculos habens ea q̄
mittebant portabat. Potest &
intelligi quōd & alij discipuli aut
senserunt hoc aut dixerunt: aut
est iuda dicente p̄suasū sit. atq;
om̄iū uoluntatē math̄s & mar-
cus & expresserunt: s; iudas p̄te-
rea dixit quia fur erat. ceti ū
p̄tē paupum curā: iohane autē
de solo illo & memorare uoluisse:
cui ex hac occasione furandi con-
suetudinē credidit intimādā.
Ad uero subditur: & fremebant
ineā. nequaquā de bonis ac dili-
gentib; xp̄m̄ apl̄is dictū credi-
derim: s; de illo poti' sub numero
plurali. q̄ nec dño ac discipulis
ei' fidelit̄ adhesisse. neq; paupū

curā habuisse p̄batus est.
Thesus autē dixit. Sinite eā. Nā
illi molesti estis: Bonū op' opata
ē in me. Semp enī paupes habe-
tis uobiscū. & cū uolueris potestis
illis benefacē: me autē nō semp

Alia obortitur **S** habebitis
questio quare dñs post resurrec-
tionē dixit ad discipulos. ecce
ego uobiscū sū usq; ad & summa-
tionē mundi: & nō loquit: me
autē nō semp habetis. S; michi
uideat̄ in hoc loco de p̄sentia di-
cere corporali: q̄a nequaquā cū
est ita futurus sit post resurrec-
tionē. quom̄ nō in om̄i uictu
& familiaritate. Cui rei memor
sic ap̄t̄s ait. Et si noueram̄ ihm̄
xp̄m̄ scdm̄ carnē: sed nō iam nō
Quod habuit **S** nouim' eum.
hoc fecit: p̄uenit unguē corpus
meū in sepultura &.

Quod uos putatis p̄ditionē
esse unguenti: officium sepultū
est. Hec mirū si in bonū odore
sue fidei dedit: cū ego fuisse
sim p̄ ea sanguinē meoꝝ.

Amen dico uob̄ ubi eūq; p̄dica-
tum fuit eugl̄m̄ istud in uniuerso

106.
mundo. *iqd' hec fecit enarrabit
in memoria eius.*

Atende noticiā futurorū. qd
passurus post dies paucos sciat
euāgēliū suū toto orbe celebra-
ndū. Notandū autē qā sic ma-
ria glām adeptā est toto orbe
quocūq; ecclā sancta diffusa ē.
de obsequio qd dño pie deuo-
tionis exhibuit: ita ecōtrario
ille qui obsequio de trahere te-
meraria lingua n̄ timuit pfi-
die: longe lateq; infamat: idō
simul atq; hominib; mīto fac-
tus ē exosus. **S;** dñs bonū lau-
de digna remunerans: futū im-
piū contumelias tacendo pre-

Et iudas *terit.*
scariothis unus de duodecim:
abit ad sūmos sacerdotes ut
proderet eum illis.

Infelix iudas dampnū qd ex
effusione unguenti se fecisse
credebat: uult magistri p̄cio
pensare. **N**ex certā postulat
sūmā. ut saltem lucrosa uide-
retur p̄ditio: s; quasi uile tra-
dens mancipiū. impotestate
ementiū posuit quantū uel-

lent dare. Quod autē dixit abijt
ad sūmos sacerdotes ut p̄deret
eum illis: ostendit eū nō a prin-
cipib; inuitatū. nō ulla neces-
sitate 9 strictū. sponte p̄p̄a
scelerate mentis misse cō-

Qui audien *s* filios.
tes gauisi s̄: & pmiserūt
ei pecuniā se daturōs. Et
querēbat quom̄ illū oportune

Multi hodie iude *s* tradet.
scelus quia dñm ac magistrū
dñm; suū pecunia uendiderit
uelut imāne & nefariū exhor-
rent: nec tam cauent. Nam cū
p̄munib; falsū cont̄ quēlibet
testimoniū dicunt: p̄fecto
quia uītate p̄pecunia negāt.
dñm pecunia uendūt. Ipse enī
dixit. Ego sū ueritas. Cū socie-
tatē fraternitatis aliqua discor-
die peste 9 maculant: dñm p̄-
dunt. qā d̄s caritas est. Qui
ergo caritatis & uītatis iura
sp̄nunt. dñm utiq; q̄ est cari-
tas & uītatis p̄dunt. maxime
cū nō infirmitate uel igno-
rantia peccant. s; infimili-
tudinē iude querēt oportuni-

tate qualiter arbitris absentibus men-
datio uirtute. uirtute crimine

Et primo die azimorum. **S**mutent
quando pascha imolabatur. dicit
ei discipuli. Quo uis eam &
parem & comedere pascha:

Primū diē azimorum quar-
tūdecimū primū mensis
appellat: quando fermento
abiecto imolare id ē agnū
occidē solebant ad uespam. Ad
exponens ap̄t̄s ait. Et enī pascha
nōm imolatus est xpc. Qui li-
cet die sequenti hoc ē quinta
decima sit luna crucifixa: hac
tam nocte qua agnus imolaba-
tur. & carnis sanguinisq; sui
discipulis tradidit mystia cele-
branda. & a iudeis tentaculigat
ē. ipsius imolationis hoc ē pas-
sionis sue sacrauit exordium.

Et mittit duos ex discipulis
& dicit eis. Ite in ciuitate: et
occurreret uob homo lagenam
aque uasculans.

Inditiū quidē prescie diuini-
tatis est: quia cū discipulis lo-
quens. qd̄ alibi futurum sit nou.
Pulchre autē paraturis pas-

cha discipulis homo lagenā siue
iuxta aliū euangelistam amphoram
aque uasculans occurrit: ut ostē-
datur huius pasche mystium pro
ablutione perfecta mundi totū
esse celebrandū. Aqua quippe laua-
crū gr̄e: legena fragilitatē eorū
per quos eadē erat gr̄a mundo
ministranda. Unde autē. Ha-
bemus autē thesaurū istū in ua-
sis fictilibus. Parant ḡ discipuli
pascha ubi aque inferunt lague-
na: ut adesse tempus insinuent
quo cultoribus ueri pasche typic
de limine ac postibus cruor au-
ferat: & ad tollenda mundi
crimina uiuifici fontis bap-
tisma consecratur.

Sequimini eū. **I**quocumq; int-
erit dicite dño dom̄. q̄a ma-
gister dicit. Vbi est refectio
mea ubi cū discipulis meis pas-
cha manducem.

Consulte siue aque uasculi
seu dñi dom̄ sunt premissa
uocabula: ut omnibus uerū pas-
cha celebrare uolentibus hoc ē
xpi sacramentis imbuti. eūq; sus-
ceptis hospitio suscipe que

rentib; facultat' danda signet.

Et ipse uobis demonstrabit cenaculum grande stratum: & ibi parate nobis & cetera.

Cenaculum magnū lex spūalis est: que de angustis littē egrediens. ī sublimi loco recipit saluatōrē. Nam q̄ adhuc occidentem littām seruauit. q̄ n̄ aliud magno qm̄ pecus intellexerit. iste nimirū in ymis pascha fac. q̄a maiestātē sp̄e in uerbis diŏphendē necdū didicit. At q̄ aque baniu hoc est gr̄e precōnem ī domū ecclēe fuit secutus. hic p̄ sp̄m illustrantē sup̄ficiē litē transcendēdo ī alto montis solatio xp̄o refectionē preparat: quia cuncta uel pasche sacramta uel cetera legis decta eius eē sacramta cognoscit.

Vespere autē facto uenit cū duodecim. Et discubentib; eis et manducantib;: ait ih̄c. Amen dico uob;: quia unus ex uobis me tradet. q̄ manducat mecum.

Qui de passione p̄dixerat. de p̄ditore p̄dicit dans locum penitētiē: ut cū intellexisset

seiri cogitationes suas. & occulta cōsilia penitere facti sui: itam̄ nō designat sp̄cialit̄. ne manifeste coargutus impudentior fieret. Mittit ēmen ī numō: ut agat ḡseus penitentiā.

At illi cepunt ḡstari: idicē ei singillatī. Nunquid ego.

Et certe nouant undecim apli qd̄ nichil tale cont̄ d̄m cogitarent. s; plus credit magist̄ qm̄ s; & timentes fragilitatem suā tristes int̄rogant de peccato cui cōscientiā n̄ habebant.

Qui ait illis. Unus ex duodecim: qui intingit mecum manū in

Omnia d̄ni p̄scatino. tentia. Primū dixerat unus ex uob; me tradet. p̄seuerat traditor ī malo. manifesti arguit. & tam̄ nom̄ p̄p̄m nō designat. Judas ceteris cont̄statis. ī re trahentib; manū. & int̄dicentib; cibos ori suo? temeritate ī impudentia qua p̄ditur' erat. & manū cū magistro mittit ī catino. ut audacia bonā conscientiam mentiretur.

Et filius quidē hominis ua

*dit sic scriptum est de eo: ut autem ho-
mini illi propter filium hominis tradetur.*

Nec primo nec secundo correptus a pro-
dicatione retrahit pedem: sed patien-
tia domini nutrit impudentiam suam.
& thesaurizat sibi uanam in die ire.
Penam predictam: ut quem pudor
non uicerat. corrigant denuntia-
ta supplicia. Sed & hodie quoque &
in sempiternum ue illi homini qui
ad mensam domini maligni accessit.
qui insidijs mente conditis. qui procor-
dis aliquo scelere polluitis. myste-
riorum christi oblationibus sacris scis par-
ticipari non metuit. Et ille enim
exemplo iudei filium hominis tra-
dit: non quidem iudeis peccatoribus;
sed tam peccatoribus membris uidelicet
suis: quibus illud inestimabile & in-
uolabile domini corporis ac san-
guinis sacramentum temerare pre-
sumit. Ille dominum uendit: qui
ei timore atque amore neglecto.
trena pro illo & caduca imo etiam
inimosa diligit & curare quum
Conum est ei si non. Sicutur:
esset natus homo ille.
Non ideo putandum est ante fu-
isse quam nasceretur. quia nulli

possit esse bene nisi ei qui fuerit: sed
simplicitate dictum est. multo melius
est non subsistere. quam male subsistere.

Et manducantibus illis accepit
ihesu panem & benedixit fregit et
dedit eis & ait. Sumite hoc est

Finitis pasche. **C**orpus meum.
Fuetis sollempniter qui in memo-
ratione antique de egypto li-
berationis populi dei agebantur.
transiit ad nouum quod insue re-
demptionis memoriam ecclesiam
frequenter uolebat. ut uideli-
cet pro carne agni ac sanguine.
sui corporis sanguis que sacramentum
substitueret. ipsumque se esse monstra-
ret. cui iurauit dominus & non peni-
tebit eum. tu es sacerdos in eternum
secundum ordinem melchisedech. Fra-
git autem ipse panem quem discipulis
porrigit. ut ostendat corporis
sui fractionem non absque sua spore
ac percussione uentam. sed
sic alibi dicit. potestatem se ha-
bere ponendi animam suam. et
potestatem se habere iterum sumen-
di eam. Quem uidelicet panem cer-
ti que gratia sacramenti propter quum fran-
geret benedixit. quia naturam

humanā quā passurus assūpsit. ipse una cū patre & spū scō grā diuine uirtutis impleuit. **B**enedixit panē & fregit: quā hominē assumptū ita morti subdere dignat' est. ut ei diuine immortalitatis ueracit' in eē potentiā demonstrare: idōq; uelocius eū a morte resuscitandū esse doceret.

Et accepto calice grās agens dedit eis: & bibunt ex illo omīs.

Cū appropinquare passioni dicit: accepto pane grās egisse prohibet. Grās itaq; agit. q̄ flagella aliene iniquitatis suscipit: & qui nichil dignū percussioni exhibuit. humilit' in percussioe benedic': ut hinc uidelicet ostendat qd unq̄sq; in flagello culpe pprie face' debeat. si ipse equanimit' flagella culpe portat aliene: ut hinc ostendat qd incorreptione faciat subdit': si in flagello positus pat' grās agit eq̄li.

Et ait illis. Hic ē sanguis mē noui testamēti. q̄ p̄ multis effū-

Quia panis corpus & dicitur. & firmat. uinū ū sanguinem

opatur in carne: hic ad corpus xp̄i mystice. illud refert' ad sanguinē. Verū quia nos in xp̄o & in nob' xp̄m manē oportet. uinū dñici calicis aqua miscet'. Attestante enī iohanne. aque ppli sunt. & neq; aqm̄ solā neq; solū uinū. sicut nec gr̄nū frumenti solū sine aque admixtione & cōfectione in panē ^{cuicūq;} licet offerre. ne talis uidelicet oblatio quasi caput amēb' secernendū eē significet. uel xp̄m sine nr̄e redemptionis amore pati uoluisse. uel nos sine illi' passioe saluari ac pat' offerri posse n̄ fingat. Ad autē dicit hic est sanguis meus noui testamēti: addi' functionē respicit uetis testamēti. qd hyrcorū & uiculorū est sanguine dedicatū. dicente in t' asp̄gendū legis latoe. Hic ē sanguis testamēti qd mandauit ad uos d's. Necessē ē enī exemplaria quidē uerorū his mūdari: ipsa autē celestia meliorib; hostijs qm̄ istis: iuxta qd ap̄ls p̄ totā ad ebreos eplam inter legē distinguēs & eugl'm. pul-

cherrima expositione ac plena
ratione declarat.

Amen dico uobis. qđ iam nō
bibā de gemmine uitis. usq; ī
diem illū cū illud bibā nouū
in regno dei.

Vitem siue uinea dñi appella
tam ēē synagogā & omīs spar
sim sc̄ptura. & aptius testatur
ysaias incantico de illa canta
to. uinea inueniens dñi saba
oth dom' isrl' est. De qua num
rum dñs uinea multo temp'r
bibit. qm̄uis pluribus ramis
ī amaritudinē uitis aliene cō
uersis. qđ tam & si multis ī illa
plebe exorbitantib; a recto fidi
tine. n̄ defuere plurimi toto
legis temp'r. quoz pus cogitati
onib; sūmisq; ututib; delecta
ret' d's. Verū passo ī carne dño
ac resurgente a mortuis. temp'
fuit ut legalis illa & figuralis
observatio cessare. atq; ea que
scđm littam gerebant. in spū
alem translata sensū. meli' ī
nouo testam̄to iuuante sp̄e
sc̄i grā tenent. Iturus ḡ ad
passionē dñs ait. Iam n̄ bibā

de gemmine uitis usq; ī diē illū
cū illud bibā nouū in regno di.

Ac si apte dicat. Non ul' car
nalib; synagoge ceremonis
delectabor. inq; etiā ista pas

chalis agni sacra locū tenu
ere p̄cipuū. Adert enī temp'
me' resurrectionis. adert il
le dies cū ipse in regno di posi
tus. id est glā uite ī mortalis
sublimat'. de salute eide' p̄ph
fonte grē spūalis regenerati.
nouo uobiscū gaudio p̄fugar.

Et ymno dicto: erierit in
Hoc est qđ ī monte oliuarū
in psalmo legim'. Edent pau
peres & saturabunt'. & lauda
bunt dñm q̄ requir' eū. Potest
aut' ymn' ille intelligi. quē
dñs scđm iohem pat' grās agēs
decantabat. inq; & p̄ se ipō &
p̄ discipulis & p̄ eis qui puerbu
eoz crediti erant. eleuati sur
sum oculis p̄cabat'. Et pulchre
discipulos sacram̄tis sui cor
poris & sanguinis imbutos. &
ymno pie intressioneis patri
m̄datos ī montē educit oli
uarū. ut typice designet nos

pacceptionē sacramentoz suoz p q;
opem sue intercessionis ad altiora
ūtutū dona & carismata scī sps
quib; in corde pungam̄ & scen-

Et ait eis ihc. **S**dere debere.

Om̄s scandalizabimini in nocte

Predict qd passiuri **I**sta.

fē: ut cū passi fiunt nō despe-
rent salutē. s; agentes penitē-
tiā liberent. **E**t signanter ad-
didit. in nocte ista scandaliza-
bimini: qā quom̄ qui iebriant
nocte iebriant: sic i q̄ scanda-
lum patiunt. in nocte & tene-
bris sustinet. **H**os ū dicamus.

Nox p̄terit: dies autē app̄pin-

Quia sc̄ptū est. **I**quaui.

Pecutiā pastore. & dispergentur

Hoc alijs uerbis in za **O**ues.
charia p̄pha sc̄ptum est: & ni-
fallor ex p̄sona p̄phete addō
dicit. **P**ecute pastore. & disper-
gentur oues: sexagesimo q̄q;
octauo psalmo q̄ tot' ad̄no ca-
nitur. huic sensui & gr̄uente:
qm̄ quē tu p̄cussisti p̄secuti
fē. **P**ecutit autē pastor bonus
ut ponat animā p̄ ouib; suis:
& de multis gregib; erroz. fiat

unus grex & unus pastor.

Petrus autē ait ei. **E**t si omnes
scandalizati fiunt: s; nō ego.

Non est remitas nec menda-
tium. sed fides est apli petri:
& ardens affectus erga d̄nm sal-

Et ait illi ihc. **S**uatore.

Am̄ dico t̄. quia tu hodie in
nocte hac p̄us quā gallus bis
uocē dedit: ter me es negatur?

Petrus de ardore fidei pro-
mittebat: & saluator q̄si d̄s
futū nouiat. **E**t nota qā petr^o
in nocte neget: & neget tercio.
Postquā autē gallus cecinit &
decrecentib; teneb; uicina
lux nuntiata ē: & uers^o fleuit
amaryster. negationis sordes
lacrimis lauans. **N**on ē sane
arbitrandū esse & trarū quod
marco dicente p̄us qm̄ gallus
bis uocē dedit. ter me es nega-
turus: ceti eugl̄ste simplici
dixerūt. p̄us quā gallus canter
ter me negabis. **T**ota enī pet̄
negatio. trina negatio ē. **I**n
eādē namq; negatiōe p̄mā
sit animi p̄positoq; mendati:
donec ad̄monit^o qd ei p̄dictū

fit amaro fletu ⁊ cordis dolore sanaretur. **H**ec autē tota id est trina negatio si post primū gallicā tum incipet: falsū dixisse uiderent tres qui dixunt dixisse dñm. q̄a ante qm̄ gall' cantet ter eū petrus esset negaturus. **R**urs' si totā trinā negationē ante p̄gisset qm̄ cantare gall' incipet: sup̄fluo dixisse mare dephēderetur ex p̄sona dñi. **A**m̄ dico t̄ quia tu hodie in nocte hac p̄us qm̄ bis gallus uocē dedit ter me es negatur'. **S**; q̄a ante primū gallicantū cepta est illa t̄na negatio: attenderunt illi tres nō quando eā impletur' ess; petrus. s; quādo futura ess; / quā qm̄ in animo ei' & ante primū gallicantū tota possit intelligi. **Q**uāuis enī uerbis negantis ante primū cepta: ante scđm autē gallicā tū p̄acta sit tota illa t̄na negatio: tamē effectione animi ⁊ timore pet̄ ante primū tota cepta ē. **N**ec inter est quātis moray inuallis t̄na uoce enuntjata sit: cū cor ei' & ante

primū gallicantū tota possideret: tam magna scilicet formidine īibita. ut posset dñm n̄ solū semel s; itūm ⁊ tercio interrogatus negare: ut rectius diligent' q; attendentib; qm̄ iam mechāt est mulierē in corde suo qui eā uidit ad cōcupiscendū. sic pet̄ quando cūq; uerbis edere timorem. quē tam uehementē animo ceptat ut p̄durare posset usq; ad terciā dñi negationē: tota t̄na negatio ei tempore deputanda ē. quando eū trine negationi sufficiens timor iua. **E**t uenit in p̄diū **S**it. **cui nomen gethsemani.** **M**onstratur usq; hodie loc' gethsemani ī quo dñs orauit ad radices montis oliueti. nē ecclā desup edificata. **I**nt̄pretatur autē gethsemanus: uallis pinguiū siue pinguedinū. **A**d uero n̄ solū dicta uel opa n̄i saluatoris. uerū etiā loca ⁊ tempora in q̄b; opat' & loquit' mysticis ut sepe dictū est sunt plena figuris: cū in monte orat dñs. quasi tacite nos

admonet. sublimia tantū orādo inquire. & p̄celestib; bonis supplicare debere. **A**t cū in ualle orat. & hoc in ualle pinguiū siue pinguedinū. ipsi' eque insinuat nobis humilitatē semp in orationib;. & interne pinguedinē dilectionis eē seruandā. ne qui uidelicet orans dñm. iactare sua m̄ta in exemplū pharisei supbientis audeat. quin poti' humili uoce ac m̄te p̄clamet. d̄s p̄piti' esto m̄ peccatorū. ne aridū a dilectioe p̄ximi cor gestans. ad placandā s̄ conditoris grām genu flectat. iuxta eū q̄ centū denarios fr̄i quos s̄ debebat dimitte nolens. decem milia talenta s̄ ad n̄o frustra p̄cabatur remitti. ne ieiunū ab amore oditoris pecc' habens. temporalia quelibet poti' in oratione qm̄ ei' uisionē requirat. & a numerand' meis de quib' ait ipse. quia recipunt mercedē suā. **I**nimmo q̄ppe cogitationē ponere. quid ē aliud qm̄ quedam ariditas m̄tis. **Q**ui autē intellectu celestiuū iam p̄scā

desidia desup delectationis inty me cibo pascunt. quasi largiori alim̄to pinguescēt. **H**ac enim pinguedine sagnari psalmista cōcupierat. cū dicebat **S**icut adipe & pinguedine repleatur anima mea. **Q**uantū ū ad ipsā dñice dispensationē passioni p̄tinet. apte app̄ians mortidñs in ualle pinguedinis orauit. quia p̄ ualle humilitatis & pinguedinē caritatis p̄ nob' mortē subyt. **H**umiliaū enī semetipm̄ fact' obediens pat' usq; ad mortē. & maiore hac dilectionē. ^{nemo} habet. ut animā suam ponat q̄s p̄ amicis suis.

Et assumit petrū & iacobū & iohannē secum. & cepit pauere. & redere. & ait illis. **T**ristis ē anima mea:

Gumet xpc. **I**usq; ad mortē. cū petrus n̄ timeat. **P**etri' dicit. animā meā pono p̄te. xpc̄ d̄o. anima mea turbat'. **U**trumq; uerū est & plenū ratione. q̄a & ille qui ē inferior nō timet. & ille q̄ est superior gerit timentis affectū. **I**lle enī quasi homo uī mortis ignorat. iste autē quasi

ds in corpore constitutus fragilitatem
carnis exponit. ut eorum qui
sacramentum incarnationis ab
iurant excludetur impietas.
Denique hoc dixit. et manicheus
non credit. ualentinus negauit.
marcion fantasma iudicauit.
eius usque autem hominem quem ueri
tate corporis demonstrabat. e
quabat affectum ut dicit. sed
tamen non sicut ego uolo sed sicut
tu uis. **S**uscepit ergo uolunta
tem meam. suscepit tristitiam meam.
Confidentem tristitiam nomino.
quia crucem predicco. **M**ea est
uoluntas quam suam dixit. quia
ut homo suscepit tristitiam meam.
ut homo locutus est. et ideo ait.
non sicut ego uolo. sed sicut tu uis.
Mea est tristitia. quam meum sus
cepit affectu. **E**rgo pro me doli
uit quod pro se nichil habuit quod do
leret. et sequestrata delectati
one diuinitatis eterne. tedio
meum infirmitatis afficitur.
Tristis est inquit anima mea us
que ad mortem. **N**on propter mortem
tristis est dominus. quia eius conditio
corporalis affectus non formido

mortis offendit. **N**am quod corpus
suscepit. omnia debuit subire quod
corporis se. ut esuriret. sitire.
angetur. constaret. diuini
tas autem immutari pro se nescit.

Sustinete hic. **S** affectus.
et uigilate. **E**t cum processisset paulu
lulum. procidit super terram.

Quod precepit. sustinete hic. et
uigilate. non a somno prohibet
cuius tempus non erat imminente
discimine. sed a somno in fidei
tatis. et torpore mentis. **D**ato
autem eis precepto ut sustinerent
uigilarentque secum paululum.
procidit ruit in faciem suam. et
humilitatem mentis. habitu
carnis ostendit.

Et orabat ut si fieri posset
transiret ab eo hora. et dixit.
Abbas pater omnia que possibilis
sunt. transfer calicem hunc a me.

Quid erat illa uox nisi somni in
firmitatis nostre. **M**ulti adhuc
infirmi constant futura morte.
sed habent rectum cor. **V**itent
mortem quantum possunt. sed
non possunt. dicant quod ipse dominus.
non propter se dixit. sed propter nos

dixit. Quid enī dixit: Pat̄ si fieri potest: transeat a me calix iste. Ecce habes uoluntatē humanā expressā: uide iā rectū

Sed n̄ qđ ego uolo: s; **1** cor: quod tu.

Non ueni inquit facere uoluntatē meā: s; uoluntatē eius qui misit me.

Suā uoluntatē dixit quam temporalit̄ sumpsit exurgine: uoluntatē ū ei qui eū misit. eā uidelicet signās qm̄ in temporalit̄ etern̄ habuit cū patre om̄nē. Orat transire calicē. ut ostendat uere quod homo erat: reminiscens aut̄ i p̄t̄ quod missus ē. p̄fic̄ dispensationē ad qm̄ missus est. i clamat: s; n̄ quod ego uolo. s; qđ tu. **S**i morit̄ mors me n̄ moriente scđm carnē uidelicet. transeat a me calix.

Verū quia n̄ aliter hoc fiet. ait. n̄ qđ ego uolo s; quod tu.

Quā aut̄ patrē inuocans duplici nomine dicit. abba pater: utriq; ppli illū & iudei scilicet i gentiliū dñm eē ac saluatōrē ostendit. **I**dē namq; qđ

i pat̄ significat: s; abba ebreū. pater grecū est & latinū. **U**t ergo utrumq; pplm̄ meū crediturū i ab utroq; inuocandū eē doceret: utraq; lingua eū p̄m̄ ipse inuocat. **I**pse enī bon̄ pastor qui animā suā dando p̄ ouib; suis. unū de duob; gregibus ouile p̄ficit. idōq; uoce gregis auxiliū pat̄s flāgitat. ut nos utriq; exemplo illi informati. ubi aduersa imminere senserim̄. nos patrē dñm. ebrej abba inuocantes. una fidei i caritatis deuotione p̄sidiū celeste queram̄. **U**nde doctor egregī formā docendi a dño sumens: ita suos alloquit̄ auditores. **A**cepistis sp̄m̄ adoptionis filioꝝ in q̄ clamam̄ abba pat̄: abba nimirū illi q̄ de israhelitico p̄plo. nos pat̄ qui de gentib; ad fidem xp̄i uenim̄.

Et uenit i inuenit eos dormientes. **E**t ait pet̄. **S**ymon dormis. **N**on potuisti una

Hora uigilare. **I**lle qui sup̄ dixerat. & si om̄s scandalizati fuerint. ego nūq̄.

scandalizabor: ne tunc mag-
nitudine somni uincere non po-

Uigilate & orate. **S** test:
ut non intretis in temptationem.

Impossibile est humanam animam
non temptari. Unde & in oratione
dominica dicimus: ne nos inducas
in temptationem: quoniam ferre non pos-
sumus humanam uidelicet que est
carnis: & diuinam que est deitatis:
humanas uoluntates non temp-
tationem penitus resistentes: sed
uires sustinendi in temptationibus;
deprecantes. Ergo & in presentia
non ait: uigilate & orate ne
temptemini: sed ne intretis in
temptationem: hoc est ne tempta-
tio uos super ultima & inter fi-
os casses teneat. Verbi gratia
Martyr qui per confessionem domini
sanguinem fudit: temptatur quod est
est: sed temptationis rebus non li-
gatus: qui autem negat: in plagas
temptationis incurrit.

Spiritus quidem promptus: caro uero in
Hoc aduersum te me. **S** firma
rarios dictum est: qui quicquid cre-
didunt putant se posse consequi.
Itaque quantum de ardore mentis

osidum: tantum de carnis fragili-
tate timeamus: sed tamen iuxta apo-
tolu. spiritus carnis opera mortificamus.
facit hic locus & aduersum euti-
cianos: qui dicunt unam in media-
tore dei & hominum domino & salua-
tore nostro operationem: unam fuisse
uoluntatem. Cum enim dicit: spiritus
quidem promptus: caro uero infirma: propter
infirmitatem carnis recusat
passionem: diuina autem eius est promp-
tissima: quoniam formidare quidem
in passione humane fragilita-
tis est: suscipere autem dispensatio-
nem passionis: diuine uolun-
tatis atque uirtutis est.

Et tertium abiens: orauit eundem
sermonem dicens. **Et reuersus de-
nuo: inuenit eos dormientes.**

Solus orat pro omnibus: sicut et sol
patitur pro uersis. Langues-
cebant autem & opprimebantur apostolorum
oculi: negatione uicina.

Et uenit tertio: & ait illis.
Dormite iam: & requiescite. Suf-
ficit. Venit hora: ecce tradetur
filius hominis in manus peccatorum.

Cum dixisset dormite iam & re-
quiescite: & adiungit: sufficit.

ac deinde inferret. uenit hora
 ecce tradet filius hominis: uti
 q; intelligit post illud qd eis dic-
 tum e dormite & reuescite. si
 liusse dnm aliquantu ut hoc
 fieri qd pmiserat. i te intulit
 se ecce appropinquabit hora siue
 uenit hora. ideo post illa uerba
 positu est suffie. id e qa reque-
 uistis, suffie. **S;** quia memora-
 ta ipsa n est inpositio silentij
 dmi. ppter ea coartat intellectu.
 ut in illis uerbis alia pnuntia-
 tio requiratur. **I ppe est.**

Surgite eam. Ecce q me tradet.

Postqua tercio orauit. et
 aplos timore sequente ^{penitencia} ipetra-
 uerat corrigendu. secur de pas-
 sione sua pgit ad psecutores.
 & ultro se intficiendu prebet.
 dicitq; discipulis. surgite eam.
 ecce q me tradet ppe est. Non
 nos inueniat quasi timentes
 i retractantes. ultro pgamus
 admortē. ut ofidentia i gau-
 diu passuri uideant.

Dederat aut traditor ei sig-
 nu eis dicens. Quicumq; oscu-
 latus fuero ipse e: tenete eu.

i caute ducite. Et cu uenisset.
statim accedens ad eu. ait. Rabbi
Et osculatus est eum.

Impudens quide & scelata cofi-
 dentia. magistrū uocare. i oscu-
 lu ei ingerere que tradebat. ta-
 men adhuc aliquid habet de
 uerecundia discipuli. cu non
 eu palam tradidit psecutorib;
 s; p signu osculi. **S**uscepit aut
 dms osculu traditoris. no quo
 simulare nos doceat. s; ne pdi-
 tionē fugere uideat. simul
 i illud dauidicu complens. cum
 his qui odunt pace era pacific?

Unus aut quida de circūstan-
 tib; educens gladiu percussit
 seruu summi sacerdotis. i ampu-
 tauit illi auriculam.

Petrus hoc fecit ut iohannes
 eughista declarat: eode numi-
 rum mentis ardore quo cetera
 fecat. **S**ciebat eni quom sine-
 es puniendo saclegos. mercede
 iusticie & sacerdotij pennis ac-
 cept. **L**ucas aut addidit. quia
 dms tangens auriclam serui.
 sanauit eu. Nunqm g pieta-
 tis sue dms obliuiscit? qui e

hostes suos n̄ patitur uulnerari;
Illi iusto mortē inferunt. ipse
p̄secutorū uuln̄a sanat. mystice
docens & eos qui in sue mortis
sensione uuln̄ anime p̄tulerant.
si fructū penitentie faciēt dig
nū. salutē posse p̄mereri.

Et respondens ih̄c ait illis. *Tan
quā ad latronē existis eū gladij
uiguis cōphendē me. Cotidie
eram apud uos in templo docēs.
& n̄ me tenuistis.*

Sultū est inquit eū eū gla
dijs & fistib; querere. q̄ ultro
se uirū tradat manib;. īnoc
te quasi latitantē & uirōs oculos
declinantē p̄p̄ditore inuesti
gare qui cotidie in templo do
ceat. **S;** idō aduersū me in te
nebris gregamini: q̄a potestas
uirā in tenebris est.

Quoniam discipuli eius relinquen
tes eū: omnes fugerunt.

Impletur sermo dñi quo dixat.
qđ omnes discipuli scandaliza
rent in illo in ipsa nocte. Nam
& si turba p̄mittente ad petici
onē dñi fugerunt ut iohanes
scribit. pauorē tam̄ ac timi

ditatē sue mentis ostendebant.
qđ ad fugę p̄sidiū promptiores. q̄
ad fidutiā patiendi cū dñō exite.

Adolescent autē qđa **S**rant.
sequebat eū amictus sindone sup
nudo: & tenuerit eū. At ille re
iecta sindone: nudus p̄fugit ab eis.

Quod ait amictus sup nudo
subaudit corpore. id ē corpore
sup nudo: quia n̄ aliud iduū
quā solam habebat sindonē.

Quis autē fuerit iste adolescēs.
eugl̄ista nō dicit. Quisq̄s uero
fuit. maiorē in se quā in ceteris
amorē dñi p̄mansisse p̄bat.
qui illis iā fugientib; ipse do
nec ab hostib; cōphenderetur
uinculo caritatis attractus eum
p̄sequi n̄ omisit. quāuis needū
p̄fectam habuit caritatē. qui a
comitatu saluatoris uel tentus
p̄fugere potuit: q̄a sic p̄fecta ca
ritas foras mittit timorē: ita
timor mentē obsidens imperfec
tam arguit caritatē. **S;** notā
dñi sollerē qđ de hoc adolescē
te scribens eugl̄ista. n̄ ait quia
fugit a comitatu dñi. uel fugit
a sequendo dñm: s; reiecta iqt

sindone: nudus profugit ab eis. Fu-
 git enim ab hostibus; quorum & presentiam
 detestabatur & facta: non autem fugit
 ad domino saluatore suo ac ma-
 gistro: cuius amore etiam corpore
 absens fixum in corde seruauit.
Hunc adolescentem iacobum fuisse
 fratrem domini. beatus iheronimus dicit.
Nec aliquid uetat intelligi io-
 hannem hunc fuisse adolescentem.
 dilectum precetur magistro disci-
 pulum. Nam nullum eo tempore
 fuisse adolescentem. longa post
 hec in carne uita eius inditio
 est. Potuit enim fieri. ut ad ho-
 ram tenentium manibus elapsus.
 mox resumpto indumento redi-
 erit. & sub dubia noctis luce
 se se turbis ducentium ihesum
 quasi unum de ipsis immiscuerit.
 donec ad altum pontificis cui
 erat nocere ueniret. iuxta quod
 in suo ipse euangelio commemorat.
Sic autem petrus qui culpam
 negationis penitentiae lacrimis
 abluit. & confessione dominici amo-
 ris funditus extirpauit. recu-
 perationem ostendit eorum qui in
 martyrio labuntur: ita ceteri

discipuli qui articulum prophetio-
 nis fugiendo proueniunt. caute-
 lam fugiendi docent eos qui
 se minus idoneos ad toleranda
 supplicia sentiunt. quibus tutius
 est multo praesidia latebrae petere.
 quam se se discrimini certaminum
 exponere. Ita etiam iste adolescentis
 qui reiecta sindone nudus profu-
 git ab impijs. illoz & opus de-
 signat. & animam. qui ut secu-
 riores ab incursum hostium fiat.
 quicquid in hoc mundo posside-
 uident abiciunt. ac nudi po-
 tius domino famulari. quam adhe-
 rendo mundi rebus; materia
 temptandi atque a deo reuocandi
 aduersarijs dare didicerunt.
 iuxta exemplum beati ioseph
 qui relicto in manibus adulterae
 pallio foras exiit. malens
 deo nudus quam inducis cupidi-
 tatibus mundi meretrici ser-
 uari.
Et adduxerunt ihesum sive
 ad summum sacerdotem.
Summum sacerdotem caypha
 significat. qui sic euangelista io-
 hannes scribit. erat ponti-
 fex anni illius. de quo & sententia

testatur iosephus. q̄a pontifica
tū s̄ absq; m̄ito dignitatis eme
rit a p̄ncipe romano. Non ḡ
mirū est: si iniquus pontifex
iniquē iudicat.

Petrus autē a longe secut' est
eū: usq; in atriū sūmū sac̄dotis.

Merito a longe sequebatur:
q̄ iam p̄ximo negaturus erat.
Neq; enī negare posset: si xp̄o
p̄xim' adhesisset. Verū in hoc
maxima nobis est admiratio
ne uenīand': q̄a d̄nm nō reli
quit etiā cū timet. Q̄d enim
timet nature ē: quod sequit'
deuotionis: q̄d negat obrepti
onis: q̄d penitet fidi. **Aliter:**
Q̄d ad passionē euntē d̄nm
a longe sequit' petrus. signifi
cabat eccl̄am secutāam quidē.
hoc est imitatāam passionē d̄ni:
s; longe different. Eccl̄a enim
p̄se patitur: at ille p̄ eccl̄esia.

Et sedebat cū ministris:
& calefaciebat se ad ignem.

Est dilectionis ignis: ē i cu
piditatis. De hoc d̄r. ignē ue
ni mittē in t̄ram. & q̄d uolo n̄
ut ardeat: de illo. om̄s adul

terantes uelut clyban' corda eoz.
Iste sup̄ credentes in cenaculo
syon descendes. uariis linguis
d̄m laudare docuit: ille iam
in atriō cayphe instinctu ma
ligni sp̄e accens'. ad negandū
ac blasphemandū d̄nm noxia'
p̄fidoz linguas armabat. Q̄d
intus in domo p̄ncipis sacer
dotū synodus maligna gere
bat: hoc ignis in atriō foris in
ter frigora noctis martialiter
accens'. typicē p̄monstrabat.
Quicūq; ḡ uitiosū noxiūq; in se
extinguit icendū: potest dicē
cū p̄pha d̄no. Quia fact' sū sic
uter in pruina: iustificatiōes
tuas n̄ sū oblitus. **In q̄b'cumq;**
autē flāmā caritatis turbida
uitioz flumina obruerit: au
diunt a d̄no. **Qm̄** abundauit
iniquitas: refrigescet caritas
multoz. Quo frigore torpen'
ad horā ap̄ls petrus. q̄si pru
nis ministroz cayphe calefie
ri cupiebat: quia temporale
ḡmodi solatiū p̄fidoz socie
tate querebat. S; n̄ mora
respectus a d̄no. cū ignē pra

uorū corpore tū infide-
 litatē ^{corde} mente reliq̄t: cū
 post resurrectionē dñi scō igne
 recreat. fundit excessū trine
 negationis. t̄na dilectionis cō-
 fessione purgavit. Tē etenī
 p̄pleta illa memorabili pisciū
 captura. cū ueniret ad dñm.
 uidit cū discipulis suis prunā
 positā ⁊ piscē suppositū et
 panē: marq; uidens sui cordis
 archana. prunis inflamauit

Et quidā sur- **S**anoris.
 gentes falsū testimoniū fere-
 bant aduersus eū dicentes:
 qm̄ nos audiuim⁹ eū dicentē.
 ego dissoluā templū hoc ma-
 nufactū: ⁊ p̄ t̄duū aliud nō
 manufactū edificabo.

Quom̄ falsi testes s̄t. si ea dic̄t
 que dñm dixisse legim⁹: Sed
 falsus testis ē: qui n̄ eodē sen-
 su dicta intelligit q̄ dicunt.
 Dñs enī dixerat de templo cor-
 poris sui. **S**; ⁊ in ipsis uerbis
 calumpniant: ⁊ paucis ad di-
 tis uel mutatis. q̄si uisā ca-
 lumpniā faciunt. **S**aluator
 dixat. soluite templū hoc

isti ḡmutant ⁊ aiūt. ego dissol-
 uā templū hoc manufactum.
 Vos inquit soluite n̄ ego: q̄
 illicitū est ut ipsi nobis infera-
 mus mortē. Deinde illi uertūt
 ⁊ p̄ t̄duū aliud nō manufac-
 tum edificabo: ut p̄pe de tem-
 plo iudaico dixisse uideatur.
 Dñs autē ut ostendēt animal
 uiuū ⁊ spirans: dixat. ⁊ ego
 intridūū suscitabo illud. Ali-
 ud ē edificare: aliud suscitare.

Exurgens sūm⁹ sacerdos imme-
 diū: int̄rogauit ihm̄ dicens.
 Nō respondes q̄cqm̄ ad ea que
 t̄ obiciunt⁹ ab his: Ille autē
 tacebat: ⁊ nichil respondit.

Tra p̄cept⁹ ⁊ impatiens n̄ inue-
 niens calumpnię locū. excutit
 de solio pontificē: ut insani-
 am mentis. motu corporis de-
 monstraret. Quanto ih̄c ta-
 cebat ad indignos responsiōe
 sua falsos testes ⁊ sacerdotes im-
 pios: tanto magis pontifex fu-
 rore supatus. eū ad responde-
 dum puocat. ut ex qualibet
 occasione sermonis. locū inue-
 niret accusandī: nichilomin⁹

ih̄e tacet. Sciebat enī quasi deus: q̄quid respondisset torquendū ad calumpniā.

Rursū summ' sacerdos int̄roga-
bat eū. & dicit ei. Tu es xp̄c filius
benedicti? Ih̄e aut̄ dixit illi.
Ego sum. **I**n matheo scriptū
est. qđ int̄roganti & adiuranti
se pontifici si esset xp̄c: respon-
derit. tu dixisti. Pro quo mare
posuit ego sū: ut uidelicet os-
tenderet tantū ualere qđ ei di-
cit ih̄e. tu dixisti. quantū si di-
ceret. ego sum.

Et uidebitis filiū hominis
a dext̄s sedentē uirtutis: et
uentē in nubib; celi.

Si ḡ tibi in xp̄o o iudee. paga-
ne. & hereticæ. & tempt' infirmitas
& crux contumelia ē: uide
qđ p̄hec filius hominis ad dex-
teram dī pat̄s sessurus. & ex
partu uirginis homo nat'. in
sua cū celi nubib; est maiesta-
te uenturus. Vnde & ap̄ls cū
crucis abiecta desēpsisset dicēs.
qđ humiliavit semetipsum
factus obediens usq; ad mortē.
mortē autē crucis: adiunxit

atq; ait. P̄pter qđ & d̄s illū
exaltauit. & do- nabit il-
li nom̄ quod ē sup̄ om̄e nom̄:
ut in nomine ih̄u omne genu-
flectat'. celestū. terrestriū &
infernoz. & om̄is lingua & fite-
atur qđ ih̄e xp̄c in gl̄a est dei.
Summ' aut' sacer' **S** patris.
dos scindens uestim̄ta sua ait.
Quid adhuc desidam' testes?
Audistis blasphemā.

Quē de solio sacerdotali fu-
ror excusserat: eundē rabies
ad scindendas uestes puocat.
Scindit uestim̄ta sua. ut os-
tendat iudeos sacerdotalem
gl̄am pdidisse: & uacua sedē
habere pontificis. **S**; & consue-
tudinē iudaicē ē: cū aliquid
blasphemie. & quasi ḡtra d̄m au-
dierint. scindē uestim̄ta sua.
Ad paulū quoq; & barnabam
quando ī licaonia deoz cultu
honorabant'. fecisse legimus.
Herodes aut' quia n̄ dedit ho-
norē deo. s; acquieuit imode-
rato fauori ppli: statī ab anglo
pcussus est. **A**ltiore autē mys-
terio factū est. ut in passione

dñi pontifex iudeoz sua ipse uestimenta scinderet. cū tunica domini ab ipsis qui eū crucifixere multib; scindi n̄ potuit. **F**igura batur enī qđ sacerdotiū iudeoz p̄scelib; ipsoz pontificū eēt scindendū. & a sue statu integritatis omnimodis soluendū. soliditas ū scē ecclē uniuersalis q̄ uelis sui redemptoris solet appellari. nūqm̄ ualeat dirumpi. quin poti⁹ & si iudei. si gentiles. si heretici. si mali catholici humilitatē dñi saluatoris contempnant. ei tam̄ usq; ad consummationē sc̄i in illis quos fors electionis inuenerit. inuolata sit p̄mansura castitas.

Et cepunt quidā aspūe eū. **R**uelare faciem ei⁹. & colaphis eū cedere. & dice ei. **P**phetia. **E**t ministri alapis eū cedebant. **I**mpleta est hoc loco p̄phetia que ait. **D**edi maxillas meas alapis. & faciē meā non auerti a confusione sputoz. **S**i qui tē cecidit colaphis siue alapis iudeoz. cedit etia nūc blasphemis falsoz xp̄ianoz. **A**ui tūc

aspūus ē saluus infidelū. nē usq; uesanis nominētē fidelū ex honorat. atq; irritat obp̄bis. **V**el auert aut faciem ei⁹ ut nō eoz ille scelera n̄ uideat. s; ut a se ipsi sicut quondā moyse fecerunt. grām cognitionis ei⁹ abscondant. **S**i enī credent moyse. credent forsitan i dño. **A**d uelamentum usq; hodie manet sup̄ cor eoz n̄ reuelatū. nobis autē in xp̄m̄ credentib; ablatū est. **N**eq; enī frustra eo moriente uelū templi scissū est mediu. & ea que toto legis tempore latuerāt & abscondita carnali isrl̄ erant. noui testamenti cultozib; s̄t patefacta sc̄a sanctorū archana. **Q**đ ū dicunt ei p̄ph̄ta. & uarta alios eugl̄istas p̄ph̄ta quis ē qui te percussit. quasi in contumeliā faciūt ei⁹ qui se a populis p̄ph̄am uolūt haberi. **S**i ipso dispensante q̄ patit. omnia p̄ nobis fiunt. ut sic petr⁹ hortatur. xp̄o in carne passo nos eadē cogitatione ar̄ meū. atq; ad toleranda p̄ nomine ei⁹ irusionū obp̄bria p̄paremur.

Et cū esset petrus inato deorsū.
uenit una ex ancillis summi sacer-
dotis: et cū uidisset petrum calefaciē-
tem se. aspiciens illum ait. Et tu
cū ihu nazareno eras. At ille ne-
gavit dicens. Neque scio. neque no-
ui quid dicas.

Quid s̄ uult qd̄ p̄ma eū p̄dit
ancilla. cū uiri utiq; magis eū
potuunt recognoscere nisi ut is-
te sexus percasse in ece dñi ui-
deret. & iste sexus redimeret
p̄ dñi passionē. Et ideo mulier
resurrectionis accepit prima
mysteriū. et mandata custodit.
ut uetē p̄uaricationis ab-
oleret errorem.

Et exiit foras ante autem.
et gallus cantauit.

De hoc galli cantu ceti euangeli-
ste tacent. nō tamen factum
ēē negant. sic & multa alia
alijs silentio p̄tereunt q̄ alij
narrant.

Rursū autē cū uidisset illum
ancilla. cepit dicere circum-
stantib; quia hic ex illis est.
At ille iterū negavit.

Non hec eadem que p̄ius accu-

sabat ancilla esse credenda est.
Dicit namq; matheus apertissime.
Exeunte autē illo ianuā. uidit
eū alia: & ait his qui erant ibi. &
cetera. In hac autē negatione pet-
rus discim⁹ nō solum abnegare xpm
qui dicit eū non esse xpm: s;
ab illo etiā qui cū sit negat se
esse xpianū. Quis autē nō ait
petro. discipulum meū te nega-
bis: s; me negabis. Negavit
ergo ipsū: cum se negavit et
esse discipulum.

Et post pusillū: rursū q̄ as-
tabant dicebant petro. Vere tu
ex illis es. Nam et galileus es.

Non qd̄ alia lingua galilei
quā iherosolimitę loquerent̄.
qui utriq; fuerit ebrei: s; quod
unaqueq; p̄uincia et regio sua
habeat p̄prietates: ac uerna-
culū loquendi sonū uttare n̄
possit. Unde in actib; ap̄torū
cū hi quib; sp̄s sanct⁹ in sedat
omniū gentiū linguis loque-
rentur: int̄ alios q̄ de diuersis
mundi plagis adueniant. et
iam illi qui habitabat iudeā
dixisse referunt. Hōne ecce

omnes qui loquuntur galilei sunt.
 Et quoniam nos audiuimus unumquemque
 linguam matrem in qua nati sumus.
 Et petrus fratribus loquens in iherosolymis.
 et notum inquit factum est omnibus
 habitantibus in iherosolymis: ita ut ap-
 pellaretur ager ille lingua eorum ach-
 eldemach. Quare lingua eorum: in-
 quia idem nomen aliter illi hoc est
 iherosolymite. aliter sonabat ga-

Ille autem cepit anathematizare & iurare: quia nescio
 hominem istum quem dicitis. Et sta-
 tum iterum gallus cantauit.

Solet scriptura sacra meritum
 causarum per statum designare tem-
 porum. Unde petrus quia media noc-
 te negauit. ad gallicantum pe-
 nituit: qui etiam post resurrec-
 tionem domini diurna sub luce il-
 lum quem tertio negauerat. tertio
 eque se amare professus est: quia
 nimirum quod in tenebris obliuionis
 errauit. & spate iam lucis reme-
 moratione correxit. et eiusdem
 uere lucis adeptam presentiam. ple-
 ne totum quicquid nutauerat erexit.
 Hunc opinor gallum aliquem doc-
 torum intelligentium. qui nos iace-

tes excitans & somnolentos iere-
 pans dicat. **I**ugulate iusti: et no-
Et recordatur. **S**ilite peccare:
 est petrus uerbi quod dixerat ei ihesus.
 prius quam gallus caneret uis. ter-
 me negabis: & cepit flere.

Quam nociua prius colloquia.
 Petrus ipse inter fideles uel homi-
 nem se nosse negauit: quoniam inter
 discipulos dei filium fuerat confessus.
 Sed nec in ato cayphe retentus.
 poterat agere penitentiam. Egre-
 ditur foras ut alij narrant
 euangeliste: quatinus ab impiorum con-
 cilio secretus. sordet pauide
 negationis libris fletibus abluat.

Et confestim consilium facientes mane
 summi sacerdotes cum senioribus &
 scribis in uniuerso concilio: uincten-
 tes ihesum duxerunt et tradiderunt pilato.

XXV.

Non solum ad pilatum sed etiam ad
 herodem ductus est: ut uterque
 domino illuderet. Et cerne sollici-
 tudinem sacerdotum in malo. To-
 ta nocte uigilauerunt ut homi-
 cidium facerent: & uinctum tradi-
 derunt pilato. Habebat enim
 hunc morem: ut quem ad iudicasset
 morti. ligatum iudici tradent.

Attam notandū qđ nō tunc
p̄mū ligauerūt eum: s; mox cō
phensū nocte in orto ut iohes
declarat ligauerūt: & sic addux
erunt eū ad annā primū.

Et interrogauit eū pilatus.

Tu es rex iudeorū.

Pilato nichil aliud c̄minis
interrogante n̄ utrū rex iudeorū
sit: arguunt impietatis iudicū.
qd̄ ne falso quidē inuenire
potūnt qđ obicēnt saluatori.

Et ille respondens ait illi. Tu

Sic respondit ut i. S. dicit.

Sic respondit ut i. S. dicit.
uerū diceret: & sermo eius ca
lumpnie n̄ pateret. Et atten
de qđ pilato qui iustus fere
bat sententiā. aliqua in parte
respondit: sacerdotib; autē &
p̄ncipib; respondere noluerit.
indignosq; suo sermone iudi

Pilatus autē rursus. *S. cart.*
interrogauit eū dicens. Non re
spondes quicquid? Vides iquā
tis te accusant? Ihesus autem
amplius nichil respondit.

Ethnicus quidē est q̄ gdem
nat ihm: s; causā refert in
ip̄m iudeorū. Vide inquantis

te accusant. Ihesus autē nichil re
spondere uoluit. ne crimen
diluens dimitteretur a p̄side: &
crucis utilitas differret.

Pontifices autē contauerūt

turbā: ut magis barraban di

heret iudeis. S. mutet eis.

usq; hodie sua peticio: quā
tanto labore impetrarūt. Qd̄
enī data s̄ optione p̄ ihu latro
nem. p̄ saluatore in t̄fectore.
p̄ datore uite: elegerūt ademp
torē: merito salutē pdiderūt
uitā: & latrocinis se se ac se
ditionib; intantū subdiderūt.
ut & patam regnūq; suū quod
plus xp̄o amauere pdiderunt.
& hacten̄ eam qm̄ uendidere
sue anime seu corporis liber
tatem recipe n̄ meruerunt.

Pilatus autē respondens itum
ait illis. Quid ḡ uultis ut fa
ciam regi iudeorū? At illi itum
clamauerūt. Crucifige eū. Pi
latus autē dicebat eis. Quid
enim mali fecit?

Multas libandi saluatorē
pilatus occasiones dedit. Pri
mo latronē iusto ḡferens. de

inde inferens. quid igitur uultis
ut faciam regi iudeorum. cuiusque respon-
derent crucifigatur. non statim ac-
quieuit. sed iuxta suggestionem
uxoris que mandauit ei ut
matheus scribit. nichil est ius-
to illi. ipse quoque respondens
quid enim ait mali fecit? Hoc
dicendo pilatus. absoluit ihm.

At illi magis clamabat. **S**ru-
t ut impleret **S** effige eum.
quod in uicesimo primo psalmo
dixit. **C**ircūdedunt me canes
multi: congregatio malignan-
tium obsedit me. **E**t illud ihere-
mie. **F**acta est in hereditas mea
sicut leo in silua: dederunt super
me uocem suam. **I**saias quoque in hac
sententia congruente. **E**t expec-
taui ut facerent iudicium. fece-
runt autem iniquitatem: et non
iusticiam sed clamorem.

Pilatus autem uolens populo sa-
tisface dimisit illis barrabam:
et tradidit ihm flagellis cesum

Iut crucifigeretur.
Ihesus autem flagellatus non ab alio
quam ab ipso pilato intelligendum
est. **S**cribit namque apud iohes.

117
Clamauerunt rursum omnes dicentes.
Non hic sed barraban. **E**rat autem
barrabas latro. **T**unc ergo appre-
hendit pilatus ihm. et flagel-
lauit. **A**c deinde sub iungit. **E**t
milites plectentes coronam de
spinis. imposuerunt capiti eius: et
cetera. **A**d quidem ideo fecisse atque
ideo credendum est militibus illu-
dendum tradidisse: ut satiati
penis et obprobriis eius iudicium mor-
tem eius ultra sicire desisterent.
Hoc autem factum est: ut quia scrip-
tum erat. multa flagella pec-
catorum: illo flagellato nos auer-
beribus libaremur: dicente scrip-
tura. **F**lagellum non appropinquabit
tabernaculo tuo.

Milites autem duxerunt eum in atri-
um praetoris. et uocant totam cohortem
et induunt eum purpura:
et imponunt ei plectentes spi-
neam coronam. et cepunt saluta-
re eum. **A**ue rex iudeorum.

Milites quidem quia rex iudeorum
fuit appellatus. et hoc ei scri-
bis et sacerdotibus cimen obiece-
rant quod si in populo israelitico
usurparet imperium: illudentes

hoc faciunt. ut nudatū pristini
uestib; induant purpura qua re-
ges uetēs utebantur. & p̄diadema
te ponant ei coronā spineā. pro
scepto regali dent calami ut
maths sc̄bit. & adorent q̄si re-
gem. Nos aut̄ omnia hec intel-
ligam' mystice. Quom̄ enī cay-
phas dixit oportet unū homi-
nem mori p̄ omnib; nesciens
qd̄ dicet. sic & isti q̄dcumq; fe-
cerunt. licet alia mente fecerūt.
tam̄ nobis qui credim' sac̄m̄ta
tribuebant. Notandū aut̄ q̄a
peo qd̄ marc' ait. induunt
eū purpura. math's ita posuit.
& exuentes eū clamidē coci-
neam circūdedert̄ ei. ubi itel-
ligit' qd̄ math's ait. clamidē
coccineā circūdedert̄ ei. hoc
marcū dixisse inditū purp̄a.
Regia enī purpura clamis illa
coccinea ab illudentib; adhibi-
ta erat. & est rubra quedā pur-
pura cocco simillima. Potest &
fieri. ut purpurā etiā marc'us
memorauit qm̄ clamis habe-
bat. qm̄uis est; coccinea. Mys-
tice ḡ in purp̄a qua induit' est

dn̄s. ipsa eius caro qm̄ passionib;
obiecit insinuat'. de qua p̄mis-
sa p̄dixerat p̄ph̄ia. Quare ergo
rubrū est induitū tuū. &
uestim̄ta tua sic calcantiū in
torculari. In corona ū quā
portabat spinea. nr̄oz suscep-
tio peccatoz. p̄ qua mortalis
fieri dignatus ē ostendit'. iux-
ta qd̄ p̄cursor ipsius testimo-
niū ei p̄hibent' ait. Ecce agn'us
d̄i. ecce qui tollit pecc̄a m̄udi.
Namq; spinas ī significatiōe
peccatoz poni solere. testatur
ipse dn̄s qui p̄thoplasto in pec-
catum plapso dicebat. Terra
tua spinas & tribulos germina-
bit. Ad est apte dicere. Con-
scientia tua punctiones ē et
aculeos uitioz. percreare nō de-
sistet. Ad uero iuxta eugl̄m
luc' dn̄s apud herodē alba
ueste induit'. in certis ū eugl̄is
his amilitib; pilati sub coci-
nō siue purpureo habitu illu-
sus esse p̄hibetur. collata utq;
narratione. ī uno īnocentia
& castitas assumptę humani-
tatis. in altō aut̄ ueritas

passionis p̄ quā ad gl̄am regni
 ī mortalī esset p̄uentur' expri-
 mitur. Sic enim purpura
 colorē sanguinis q̄ p̄ nobis ef-
 fusus ē imitat' ita ī habitus
 regnū qd̄ post passionē intra-
 uit nobisq; intrandū patefe-
 cit insinuat. Verū quia dixit
 ap̄ls. quotq̄t enim ī xp̄o bap̄ti-
 zati estis xp̄m induistis. & ysa-
 ias dño de electis. om̄ib; **his**
 uelut ornamento uestieris. po-
 test in hoc utroq; dñi habitu
 ī m̄icoꝝ quidē sententia p̄bro-
 so. s; ipsius dñi electione glori-
 osissimo. om̄is electoꝝ ei' mul-
 tudo q̄ in martyres uenian-
 dos ī certam fidelū plebē dis-
 tinguit' aptissime designari.
 Alba & enī ueste induit'. cū
 munda iustoz ꝑ fessione cir-
 cumdat'. purpura siue cocco
 uestitur. cū in triumpho uicto-
 riosoꝝ martyru' gloriatur.

Et percutebat caput ei'
 arundine ꝑ spuebant eum.
 & ponentes genua adorabat
Hec tē fecere milites ꝑ eū
 pilati. hec usq; hodie faciūt

heretici ꝑ pagani. milites utiq;
 diaboli. Quia enī caput x̄ d̄s.
 caput ei' percipiunt. q̄ eū uerū
 dñm esse denegāt. Et q̄a parum
 dinē solet sc̄ptura ꝑfici' quasi
 arundine caput x̄ feruūt. q̄
 diuinitati illi' cōtradicentes.
 errorē suū confirmare aucto-
 ritate sacre sc̄pture conant'.
 Spuunt ī faciem ei'. q̄ p̄ senti-
 am ei' uerbis gr̄e execrandis
 ex int̄na cere m̄tis in sania cō-
 ceptis respuūt. ī ih̄m xp̄m in
 carne uenisse denegāt. Et q̄dē
 milites eū quasi q̄ dñm se ipse
 falso dixiss; illudñtes adora-
 bant. s; f̄ hodie qd̄ est graui-
 oris uesanie. qui eū certa fide ut
 dñm uerū adorant. s; p̄uersis ac-
 tib; mox uerba eius quasi fabu-
 losa despiciunt. ac ꝑmissa reg-
 ni illius temporalib; illeceb's
 longe post ponunt.

Et educt' illū ut crucifigēt
 eū. angariauerūt ꝑtereuntē
 quēpiam symonē cyreneū ue-
 nientē de uilla patrē alexand'
 ꝑ rufi. ut colleret crucē eius.
Quasi iam noti omnib' de

signentur ex nomine. S; cauendum
ne cui uideatur contrarium quod iohannes
scribit. ipsum dominum s; crucem por-
tasse. ceterum uero euangeliste sic symo-
nem cyrenensem eam baiulasse re-
ferunt. Primo namque a domino
portata. ac deinde symoni quoniam
ex euntibus forte obuium habuerunt
portanda imposita est. & hoc con-
gruo satis ordine mysticum. quia
nimirum ipse passus est pro nobis
relinquens nobis exemplum ut
sequamur uestigia eius. Et quia symon
iste non iherosolimita sed cyrenensis
esse prohibetur. cyrenensis enim ciuitas
est ut in actibus apostolorum legitur. rec-
te pro eum populi gentium designatur.
quod quondam peregrini et hospites
testamentorum. non obedientes ciues
sunt & domestici domini. et sicut alibi
dicitur. heredes quidem domini. cohere-
des autem christi. Unde apte symon
obediens. cyrenensis heres interpretatur.
Nec pretereundum quod idem
symon de uilla uenisse dicitur.
Villa enim grece pagos dicitur. unde
paganos eos appellamus. quos a
ciuitate domini alienos. & quasi urba-
ne consuetudinis esse uidentur ex parte

S; de pago symon egrediens
crucem portabat post ihesum. cum po-
pulus nationum paganis ritibus
derelictis. uestigia dominice passio-
nis obedienter amplectitur.

Et adducunt eum in golgotha
locum: quod est interpretatum caluarie

Etra urbe et foris locus.
ris portam loca sunt in quibus trun-
cantur capita dampnatorum. et
caluarie id est decollatorum sump-
serunt nomen. Propterea autem ibi cru-
cifixus est dominus. ut ubi prius erat
area dampnatorum. erigerentur
uexilla martyrum. & quoniam pro nobis
maledictum crucis factus est &
flagellatus. et crucifixus. sic pro
omnium salute quasi noxi cruci-

Et dabant ei bibere figuram.
bere myrratum uinum. & non ac-

Dominus loquitur ad seipsum.
iherusalem. Ego plantaui te uine-
am meam ueram. quomodo facta es
in amaritudine iustis alienis.
Amara iustis amarum uinum fa-
cit. quod propinat domino ihesu. ut im-
pleatur quod scriptum est. Dederunt
meum uinum fel. & iusti meum
potauerunt me aceto. Ad autem

dictū & nō accepit uel scdm ma-
 theū cū gustasset noluit bibere.
 hoc indicat qd gustauit quide
 p nobis mortis amaritudinē: s;
 tertia die resurrexit. Ad enim
 ait marc. nō accepit. intelligit
 nō accepit ut bibet: gustauit aut
 sic math's testis ē: ut qd idem
 math's ait. noluit bibe. hoc mar-
 cus dixit. nō accepit. tacuerit
 aut qd gustauit. S; & hoc qd
 ait marc. myrratū uynū: itel-
 ligendū est math'm dixisse. cū
 felle mixtū. Fel quippe pama-
 ritudine posuit. Et myrratū
 enī uynū amarissimū est: quā-
 qm fieri possit. ut & felle myr-
 ratū uynū amarissimū redderit.

Et crucifigentes eū diuiserūt
 uestimēta ei' mittentes sup eis

Hortem. quis quid tolleret.
 hec & iohannes euaglista ple-
 nius exponit. qā scilicet mili-
 tes ceta in quatuor partes iux-
 ta suū numerū diuidentes. de
 tunica que i 9 sutulis erat de-
 sup 9 texta p totū. sorte mise-
 runt. Quadripartita aut uestis
 dñi. quadripartitā ei' significauit

ecclesiam. toto scilicet q quatuor
 partib; 9 stat trarū orbe diffusā.
 & omnib; eisdē partib; equaliter
 id ē concorditē distributā. Tun-
 ca ū illa sortita. omniū partū
 significat unitatē. que carita-
 tis uinculo 9tinet. Si enī iux-
 ta apl'm i sup eminentiore ha-
 bet caritas uiā. i sup eminent
 scientie. & sup omīa precepta ē.
 mīto uestis qua significat. de-
 sup contexta phibet. In sorte
 aut quid. nō dī grā 9mendata ē.
 Sic quippe i uno ad omīs puenit.
 cū fors omnib; placuit. qā i dī
 grā in unitate ad omīs puenit.
 & cū fors mittit. nō psonē cuiq;
 uel mītis. s; occulto dī iudicio
 cedit. Et quia sic dicit apl's. ue-
 tus homo n'r simul crucifixus
 ē. ut euacuet corpus peccati ut
 ultra nō seruiam' peccō: qm diu
 id agunt opa n'ra ut euacuet
 corpus peccati. qm diu extior
 homo corrūpitur. ut interior
 renouet de die in diē. temp' ē
 crucif. Hec sūt etiam bona opa
 quide. tam adhuc laboriosa:
 quoz merces requies ē. S; idō

dicunt spe gaudentes: ut requie-
scant cum hilaritate in laboribus
operemur. Hanc hilaritatem signi-
ficat crucis latitudo: intransuer-
so ligno ubi figuntur manus. **P**ro-
funditas enim opera intelliguntur: pro-
funditatem hilaritatem operantis: quia
difficultas facit angustias. **P**ro-
funditatem autem cuius caput adiungitur.
expectatio retributionis de su-
blimi iusticia dei. qui reddet
unicuique secundum opera sua. his quidem
qui secundum tolerantiam boni operis
gloriam & honorem & incorruptio-
nem querunt: vitam eternam.
Itaque etiam longitudo qua totum
corpus extenditur: ipsam toleran-
tiam significat: unde longa-
nimes dicuntur qui tolerant. **P**ro-
fundum autem quod trans in fixum est.
sectum sacramenti prefiguratur. **R**e-
cordaris mihi fallor: quod uerba a-
postoli in ista designatione cru-
cis expectant ubi ait **I**ncari-
tate radicati & fundati: ut po-
sitis comprehendere cum omnibus sanctis
que sit longitudo. latitudo. al-
titudo & profunditas.

Erat autem hora tertia: & cru-

ifixus est ei.

Sunt qui arbitrantur hora quod-
dem tertia dominum crucifixum. a
sexta autem hora tenebras factas
usque ad nonam: ut presumptim
intelligant tres horas ex quo cruci-
fixus est usque ad tenebras factas.
Et posset quidem hoc rectissime
intelligi: nisi iohannes diceret.
hora quasi sexta pilatum sedisse
pro tribunali in loco qui dicitur lithos-
tratus. ebraice autem gabatha.
Sequitur enim parasceue pasche
hora quasi sexta. & dicitur iudeis:
ecce rex uester. & cetera. **S**i igitur
hora quasi sexta pilato seden-
te pro tribunali traditus est crucifi-
gendus iudeis: quomodo hora ter-
cia crucifixus est. sic uerba mar-
ci non intelligentes quidam putave-
runt: **N**am certe dixit marcus.
& crucifigentes eum diuiserunt
uestimenta eius. **S**i ergo eius rei ges-
te tempus uoluit commemorare:
sufficeret dicere. erat autem hora
tertia. **U**t quod adiunxit. & cru-
cifixus est eum: nisi quia uoluit
recapitulando significare quod
quesitum inueniret. cum scriptura

ipsa illis temporibus legeret. quibus
 uniuersae ecclesiae notum erat quod hora
 dominus ligno suspensus est. unde
 posset huius uel error corrigi.
 uel mendacium refutari. Sed
 quia sciebat a militibus dominum cruci-
 fixum non a iudeis. occulte os-
 tendere uoluit eos magis cruci-
 fixisse quam clamauerunt ut cruci-
 figeretur. quia illos qui ministerium
 principis suo secundum suum officium
 praebuerunt. **I**ntelligitur ergo fuisse ho-
 ra tertia cum clamauerunt iudei
 ut dominus crucifigatur. et ueracis-
 sime demonstratur tunc eos cruci-
 fixisse quando clamauerunt. ma-
 xime quia nolebant uideri hoc se-
 fecisse. et propterea cum pilato tra-
 diderunt. quod eorum uerba satis indi-
 cant secundum iohannem. Quod ergo maxi-
 me uideri fecisse nolebant. hoc
 eos hora tertia fecisse magis os-
 tendit. uerissime indicans
 magis fuisse dominum ueritate lingua iu-
 deorum quam militum manus.

Et erat titulus cause inscrip-
 tus. rex iudeorum.

Titulus positus super crucem
 eius in quo scriptum erat rex iudeorum.

illud ostendit quia nec occidendo
 efficere potuerunt ut eum regem non
 haberent. quod eis manifestissima
 et eminentissima potestate. se-
 cundum sua opera redditurus est.
Unde in psalmo canitur. Ego autem
 constitutus sum rex ab eo super syon
 montem sanctum eius. Qui apte etiam
 quoniam rex simul ac pontifex est.
 cum eximia parte suae carnis hos-
 tiam in altari crucis offerret.
 regis quoque qua perditus erat
 dignitatem titulo pretendit. ut
 cunctis legere hoc est audire uo-
 lentibus insinuare. quod per crucis
 patibulum non perdidit suum sed con-
 firmare potius et corroboraret.

Et cum eo cruci **S**umpuoy.
 figit duos latrones. unum a dextris
 et alium a sinistris eius.

Latrones qui cum domino sunt hinc
 inde crucifixi. significant eos
 qui sub fide et confessione apostoli
 uel agonem martyrii. uel queli-
 bet continentiae arduis institu-
 ta subeunt. Sed quicumque haec per
 eterna solum celestique gloria gerunt.
 hi perfecto dextri latronis me-
 rito ac fide designantur. At qui

siue humane laudis intuitu seu
qualibet min' digna intentione
mundo abrenuntiat: nō inme-
rito blasphematoris ac sinistri
latronis mentē imitant' & act'.
De qualib; dicit apłs. Si tradi-
dero corp' meū ut ardeat. si de-
dero om̄s facultates meas i cibo
paupum. si alia plura aut pie-
tatis opa facere. aut dona gr̄e
spūalis accepisse uidear. carita-
tem autē non habeā. nichil m̄
pdest. **Beati autē** qui sua ppter
dñm & ppter eugl̄m relinquūt.
Beati qui psecutionē patiunt'
ppter iusticiā: qm̄ ipsoꝝ ē reg

Similit' & sū **S** num celoꝝ
mi sacerdotes illudentes ad al-
ter utru' cū scribis dicebant.
Alios saluos fecit: se ipm̄ nō po-
test saluum facere.

Etiam nolentes & ficent' scri-
be & pontifices: qđ alios saluos
fecit. Itaq; uos unā & dempnat
sententia. **Qui enī** alios saluos
fecit: utiq; si uellet se ipsū sal-
Xp̄c rex isrl' **S** uare poterat
descendat nē de cruce: ut uide-
amus & credamus.

Fraudulenta pmissio. Quid ē
plus de cruce adhuc uiuentē
descendē: an de sepulc' mortuū
resurgē. **Surrexit.** & n̄ creditis:
ergo etiā si de cruce descenderet
similiter nō crederetis.

Et qui cū eo crucifixi erant.
conuertiabant' ei.

Quom̄ qui cū eo crucifixi erāt
conuertiabant' ei. quando quidē
un' eoz conuertiatus ē scđm lucę
testimoniū. alter & opescuit
eū. undē credidit: nisi intel-
ligam' machm̄ & marcū breui-
ter pstringentes hē locū plura-
lem numerū p singulari posu-
isse: sic ineptā ad ebreos legim'
pluralit' dictū. clausert' ora
leonū. cū solus daniel signifi-
cari intelligat' & pluralit' dic-
tum. secti sūt. cū de solo ysaiā
tradatur. **Quid autē** usitati'
uerbi grā. ut dicat aliq̄s. irus-
tici m̄ insultant. etiā si unus
insult' t'. **Tē enim** est; & trariū
qđ lucas de uno manifestauit.
si illi dixissent ambos conuerti-
tos dño: tam̄ posset subnum̄o
plurali unus intelligi. **Cum**

ū dictum ē. latrones uel q̄ cū eo
 crucifiri erant. nec additū ē am-
 bo: nō solum si ambo fecissent
 posset hoc dici: s; etiā q̄a unū hoc
 fecit. potuit usitato locutionis
 in p̄plurale numerū significa-
 ri. Ad ū luca testante unū lat̄
 dñm blasphemat dices. si tu
 es xp̄e saluū fac temet ipsū &
 nos: alter ū nullū dignū inter-
 fectione redarguit. & dñm fide-
 ly supplicatione p̄catin dicens.
 dñe memento mei cū ueris in
 regnū tuū. usq; hodie geri in
 ecclā uidem: cū mundanis tac-
 ti afflictionib; ueri simul & fal-
 si xp̄iani. illi quidē qui ficta
 mente dñice passionis sacra-
 menta gestant. ad p̄sentis uite
 gaudia cupiūt liberari a dño:
 at q̄ simplici intentione cū ap̄to
 n̄ gloriant̄ nisi in cruce dñi
 nr̄i. ita poti' a p̄sentib; erumnis
 optant erui. ut sp̄m suū in
 man' sui cōmendent auctoris.
 unāq; cū ipso regni celestis
 desidant eē participes. Vnde
 bene ille q̄ sub fide dubia do-
 minū precabat̄. fundit̄ est cō-

tempt' a dño. neq; ulla responsio
 ne dignus habet̄: at ū p̄ces illi
 qui et̄nam a se salutē querebat
 pia mox dñs exauditiōe susci-
 pere dignat' est: q̄a nimirū q̄-
 cumq; in tribulationib; positi. tē-
 poralia tantū a dño solatia re-
 quirūt. a temporalib; se parit' &
 et̄nis gaudijs p̄uant: q̄ autē
 ueracit' bona pat̄e celestis sus-
 p̄nant: ad hec absq; ulla dubi-
 etate xp̄o miserante p̄ueniūt.
Et facta hora sexta tenebre
 facte s̄t p̄ totam t̄ram usq; in ho-
Clarissimū mun' s̄ rā nonā
 di luū retraxit radios suos: ne
 aut pendentē uideret̄ dñm: aut
 impij blasphemantes sua luce
 fruerent̄. Et notandū quod
 dñs sexta hora. hoc est recessu-
 ro a centro mundi sole cruci-
 fixus sit: diluculo autē hoc est
 oriente sole. resurrectionis sue
 mystia celebrauit. Statu enī
 temporis signauit. qd̄ effectū
 opis exhibuit: q̄a mortuus est
 p̄t' peccata nr̄a. & resurrexit
 p̄t' iustificationē nr̄am.
 Mā & adam peccante sc̄ptū ē.

qd̄ audierit uocē dñi dei deambulantis ī paradysō ad aurā post meridiē. Post meridiē namq; īclinante luce fidi. ad aurā uero refrigerante feruore caritatis: deambulans aut̄ audiebat. q̄a ab homine peccante recesserat. **R**ationis ḡ īmo diuine pietatis ordo poscebat: ut eodē temporis articulo quo tē adē p̄uarianti obcluserat. nē lat̄i dñs penitenti ianuā paradysi reseraret: & qua hora p̄mus adam peccando mortē huic mundo īuexit: eadē hora sc̄ds adam mortē moriendo destrueret.

Et hora nona exclamauit ih̄c uoce magna dicens. Heloy. heloy. lamabactani: qd̄ est interpretatū. Deus meus. d̄s meus: ut quid dereliquisti me:.

Principio uicesimi psalmi primi usus ē. Illud qd̄ in medio uersiculi legitur. respice in me: sup̄fluū est. Legim⁹ enim in ebreo: d̄s meus. d̄s m̄s quare me dereliquisti. Hec mire ris uerboꝝ humilitatē. querimonias derelicty: cū formam

serui sciens. scandalū crucis iudeas. Sicut enī esurre. i. sitire & fatigari n̄ erant p̄p̄a diuinitatis. s; corporalis passionis: ita i. qd̄ dicit̄. ut quid me dereliquisti. corporalis uocis erat p̄p̄riū. quia solet sc̄dm nat̄am corp⁹ nullaten⁹ uelle a s̄ iuncta uita fraudari. Licet enī i. ipse saluator dicebat hoc: s; p̄p̄am ostendebat corporis fragilitatē manens uirtus. i. sapientia di. **U**t homo ergo loquit̄ meos circūferens motus. qd̄ in periculis positi a d̄o nos deserri putam⁹: ut homo turbat̄. ut hō flet. ut homo crucifigitur.

Et quidā de circūstantib; audientes dicebat. **L**oxe helyā

Non om̄s s; quidā **S**uocat quos arbitror milites fuisse romanos. n̄ intelligentes sermonis ebraici p̄p̄etate: s; ex eo qd̄ dixit heli heli. putantes helyam ab eo inuocatū. **S**in autē iudeos qui hoc dixerunt intelligē uolueris: & hoc more solito s̄ faciūt. ut dñm imbecillitate infamēt. q̄ helye

auxilium deprecetur.

Currens aut un' i implens
spongia impleuit aceto. circum
ponensq; calamo potu dabat
ei dicens. Sine uideam' si ueni
at helyas ad deponendu eum.

Qua ob causam dno acetum
sit potu datu iohannes osten
dit plenius dicens. Postea sciens
the quia ia omnia q sumata st
ut q sumaret scriptura. die Sitio.
Vas ergo positu erat aceto ple
nu: illi aut spongia plena ace
to ysopo circuponentes optu
lerunt ori ei. Vidit ergo qm q
sumata st omnia que oportet
bat ut fierent ante qm acci
peret acetu i traderet spm: at
q; ut hoc etiam q sumaret qd
ait. & insiti mea potauerit me
aceto. sitio inquit. tanqm hoc
dicet. Hoc mun' fecistis: date
qd estis. Iudei quippe ipi erant
acetu degenantes a uino pat
archaru & pphetaru: tanqm de
pleno uase. de iniquitate mudi
hui impletu: cor habentes ue
lut spongia cauernosis qdam
atq; tortuosis latibulis frau

dulentu. Ysopu cui circuposuerit
spongia aceto plena. qm herba e
humilis i pectus purgat. ipsius
api humilitate congruenter
accipim': qua circudederit
& se circuuenisse putauerit.
Vnde illud i psalmo. Asper
ges me ysopo i mundabor.
Xpi namq; humilitate
mundam': qa nisi humiliasset
semet ipsu. factus obediens pat
risq; ad morte crucis: no utiq;
sanguis ei unremissionem pecca
tor: hoc e in man mundatio
nem fuisse effus'. Parundine
u cui iposita est spongia: scripta
significabat que implebatur
hoc facto. Sicut eni lingua dr
uel greca uel latina uel alia q
libet sonu significat q lingua
pmit': sic arundo dici potest
littera que arundine scribit'.
S; significanti sonos uocis hu
mane usitatissime dicim' lin
guas: septima u arundine di
ci q mun' usitatu. eo magis est
mystice figuratu. **Exspuauit:**
Ihesus aut emissa magna uoce
Quid hac uoce dixit dñs

lucas apte designat. Pat' in man-
tuas comendo spm meum. Et hec i-
quit dicens. expiravit. Ad uero
se' bit iohannes qa cu accepiss;
ihe acetu dixit osumatu est. &
in clinato capite tradid' spm.
in ter illud qd ait osumatu e'
& illud. inclinato capite tra-
did' spm. emissa e' illa uox mag-
na qm tacuit iohes: ceti aute'
tres comemorauerit.

Et uelū templi scissū est in
duo: a sursum usq; deorsū.

Scindit' uelū templi. ut ar-
ca testamti & omnia legis sacra-
menta que tegebant' appareāt.
atq; ad pplm transeāt nationū.
Ante & enī dictū fuerat. notus
in iudea d's. in isrl' magnū no-
men ei': nē autē exaltare sup
celos d's & sup omnē inqt' terrā
glā tua. Et in eu'glo p'us dixit.
in uia gentiū ne abieritis: post
passionē uero suā. euntes inqt'
docete om's gentes.

Uidens autē centurio q' ex ad-
uerso stabat qa sic clamās ex-
spirass; ait. Vere hic hō filius
dī erat. **M**anifesta causa

miraculi centurionis exponitur.
qd uident' dnm sic expirasse.
hoc est spm emisisse dixit. uere
homo hic filius dī erat. Nullus
enī habet potestātē emittendi
spm: nisi q' animarū conditor est.
Et hoc osidandū qd centurio
ante crucē in ipso scandalo
passionis uere dī filiū ositeat'.
& arri' in ecclā p'dicet caturā.
Vnde m'ito p'centurionē fides
ecclē designat': que uelo mys-
terioz celestiu p'mortē d'ni re-
serato. continuo ihm & uere dei
filiū synagoga tacente osfirmat.

Erant autē & mulieres de
longe aspicientes. in quas &
maria magdalena & maria ia-
cobi minoris. & ioseph mater
& salomé. Et cū ess; in galilea
sequebant' eū. & ministrabant
iacobū minorē dicit. **S**e.
iacobū alfei qui & frater d'ni
dicebatur: eo qd esset fili' ma-
rie mat' tere d'ni. cui' in eu'glo
suo meminit iohanes dicens.
Stabant autē iuxta crucē ihu
mat' eius: & soror mat' ei' ma-
ria cleophe. Maria autē cleophe.

uidet eam dice a patre siue a cog-
nitione. Vocabatur uero minor
iacob ad distinctionem maioris
iacobi uidelicet filij zebedei. qui
inter primos apostolos uocatus est et elec-
tus a domino. Consuetudinis autem iu-
daice fuit. nec ducebatur in culpa
more gentis antiquae. ut mulieres
de substantia sua uictum atque
uestitum preceptoribus ministrarent.
Hoc quia scandalum facere poterat
in nationibus. paulus abierisse se
memorat. Numquam non habemus autem
potestatem sorores mulieres cir-
cuducendi. sicut et ceteri apostoli faci-
unt. Ministrabat autem domino de
sua substantia. ut metere eorum
carnalia cui ille metebat spiritu-
alia. non quo indigeret cibis domini
creaturarum. sed ut typum ostenderet
magistro. quod uictu atque uesti-
tu ex discipulis deberent esse con-
tenti. Sed uideamus quales comi-
tes habuit. Mariam magdale-
nam. aqua septem demonia eie-
cerat. et mariam iacob et ioseph
matrem materteram suam. et alia
quas in ceteris euangelis legimus.
Et cum iam sero esset factum.

quia erat parasceue quod est ante sa-
batum. uenit ioseph ab arimathia
nobilis decurio.

Decurio uocat quod sit de or-
dine curie. et officium curie ad-
ministrare. quod etiam curialis a pro-
curando munera curia solet
appellari. Arimathia autem ipsa
est ramathaim. ciuitas helcan-
annae et samuelis. in regione tra-
nitica iuxta diospolum. Paras-
ceue uero grece. latine preparatio
dicitur. quo nomine iudei qui inter
grecos morabantur. sextam sabbam
appellabant. eo quod in illo ea que
requirit sabbam necessaria essent
preparare solerent. iuxta hoc
quod de manna quondam preceptum
est. Sexta autem die colligatis du-
plum et cetera. Quia ergo sexta die
homo factus. et tota est mundi
creatura perfecta. septima autem con-
ditor a opere suo requirit. unde
et hanc sabbam hoc est requiem uo-
luit appellari. recte saluator
eadem sexta die crucifixus huma-
ne restorationis imple-
uit archanum. Idcirco cum
accepisset acetum dixit et sumatur

est. hoc est sexta die qđ p mundi re-
fectione suscepti iā totū est opus
impletū. Sabbo aut̄ in sepulchro
requiescens: resurrectionis que
octaua die uentura erat expec-
tabat euentū. Vbi nr̄ simul
deuotionis ac beate retributio-
nis plūcet exemplū: qđ in hac
quidē sexta sc̄li etate p dno pa-
ti. i uelut mundo necesse est
crucifigi: in septima ū etate
id ē cum leti qđ debitū soluit.
corpora quidē in tumulis. ani-
mas aut̄ secreta in dno cū pa-
ce manere. & post bona oportet
opa quiescere. donec octaua tā-
dem ueniente etate. etiā cor-
pora ipsa resurrectione glifi-
cata cū animab; simul i corrup-
tionē eterne hereditatis acci-
Venit inqt̄ ioseph **S**pianus.
abarimathia nobilis decurio
qđ ipse erat exspectans regnū
dī: & audacter introiit ad pi-
latū. i perisit corpus ihu.
Magnē quidē iste ioseph
dignitatis ad sc̄lin: sed
maioris apud d̄m m̄iti
fuisse laudat̄. Talem namq;

existere decebat eū qđ corp̄ d̄ni
sepeliret: qui & p iusticiā me-
ritoz tali ministerio dign' eēt.
& p nobilitatē potentie sc̄laris
facultatē posset obtinē mini-
trandi. Non enī quilibet ig-
notus aut medioc̄s ad p̄siede
accedere: & crucifigi poterat
corpus impetrare.

Ioseph aut̄ mercat' ē syndonē
& deponens eū in uoluit sin-

Ex simplici sepultā **S**done.

d̄ni ambitio diuitū qdempna-
tur: qui ne in tumulis quidē
possunt carere diuicijs. Pos-
sum' aut̄ iuxta intelligentiā
sp̄uale hoc sentire. qđ corpus
d̄ni nō auro. nō gemmis. nō
serico. s; linteamine puro ob-
uoluendū sit: qm̄quā i hoc
significet qđ ille in sindone
munda i uoluit ih̄m. qđ pura-
mente eū suscepit. Hinc ecclē-
mos obtinuit. ut sacrificiū al-
taris n̄ in serico neq; in p̄ano
tincto s; in lino t̄reno celebre-
tur: sic corp' est d̄ni in sindone
munda sepultū: iuxta qđ in
gestis pontificalib; a beato pa-

pa siluestro legim' eē statutuo).

Et posuit eū in monumēto
qd' erat excisū de petra: & ad
uoluit lapidē ad ostiū monu

De monumēto dñi **S** menti.
fert qui nra etate de iheroso-
lumis britannia uenere. qd'
dom' fuit rotunda de subia-
cente rupe excisa: tante al-
titudinis. ut intro sistēs
homo uix manu extenta cul-
men possit attingē. Que ha-
bet introitū ab oriente: cui la-
pis ille magn' aduoluit atq; i-
positus est. In cui' monumēti
parte aquilonari sepulchrū
ipm. hoc ē locus dñici corpus
de eadē petra factū est. septē
habens pedes longitudinis.
triū uero palmorū mēsurā ac-
tero pauimēto altius eminēs.
Qui uidelicet loc' n̄ desup. s;
alate meridiano p totū pa-
tilus ē: unde corp' inferebat.
Color autē eiusdē monumēti.
ac loculi. rubicundo & albo dī-
esse permixtus.

Maria autē magdalene & ma-
ria ioseph: aspiciēbat ū ponēt.

In luca legim'. quia stabant omēs
noti eius alonge: & mulieres q'
secute erant eū. His ergo notis
ihu post depositū eius corp' ad
sua remeantib; sole mulieres
que arci amabant fun' subse-
cute. quom' ponētū inspiciere
curabant: ut ei tempore con-
gruo mun' possent deuotionis
offerre. S; & hacten' scē mulie-
res die parasceue id ē prepara-
tionis idē faciunt. cū anime
humiles. i quo maioris s' scie
fragilitatis. eo maiore salua-
toris amore feruentes. passio-
nis ei' uestigis in hoc sclo quo
requies est pparanda futura
diligent' obsecunt. & si forte
ualeant imitari. pia curiosi-
tate quo ordine sit eadē pas-
sio completa ppendunt.

Et cū transiss; sabbm. maria
magda lenē & maria iaco-
bi & sa lome emerēt aroma-
ta ut uenientes unge-
n euglo luce septū **S** rent eū.
est qd' reuertentes a monumē-
to parauerēt aromata & unge-
ta. & sabbato qdē siluerunt

.XVI.

secūm mandatū. Mandatū ḡ le-
gis erat ut sabbati silentiū aues-
pera usq; ad uespam seruaretur.
idōq; religiose mulieres sepul-
to dñō. quādiu licebat opari.
id ē usq; ad solis occasū. inungē-
tis p̄parandis erant occupate
ut lucas scribit. & q̄a tē pre an-
gustia temporis opus explere
nequibāt. festinauerūt mox trā-
facto sabbo id ē occidente sole.
ubi opandi licentia remeaiuat
emere aromata sic marc' refert.
ut uenientes mane ungerent
corp' eius. Neq; enī uespe sabbi
p̄occupante iā noctis articulo.
monumētū adire ualuerūt.

Et ualde mane una sabboꝝ
ueniūt ad monumētū orto iam

Prima sabbatoꝝ p̄ma **Sole.**
dies est adie sabbatoꝝ id ē requi-
etionū. quā nunc diē dñicam
p̄t̄ resurrectionē dñi sal-
uatoris mos eccle-
siastic' appellat. Id ipsum
autē est
cū una sabbati siue una sabboꝝ.
legim'. id ē una dies a sabbatoꝝ
die. hoc ē requietionū. que ī
sabbatis custodiebant'. Sancte

autē mulieres que dñm fuerant
secute. cū aromatib; ad monumē-
tū ueniunt. & ei que uiuentē
dilexant. etiā mortuo studio
humanitatis obsecunt'. Et nos
ḡ meo q̄ est mortuus credentes.
si odore uititū referti. cū opi-
nionē bonoꝝ opum dñm que-
rim'. ad monumētū p̄fecto
illius cū aromatib; ueniunt.
Qd autē mane mulieres uene-
runt ad monumētū orto iā so-
le. id ē cum iā celū ab orientis
parte albescēt. qd' nō fit utiq;
n̄ solis orientis uiciniate.
iuxta hystoriā quidē magnus
querendi & inueniendi dñm
feruor caritatis ostendit'. iux-
ta intellectū u' mysticū nob' dat
exemplū. illuminata facie de-
cussisq; uitioꝝ teneb's. odorem
bonoꝝ opum dño. & orationū
suauitate offerre.

Et dicebant ad inuicē. Quis
reuoluet nob' lapidē ab ostio mo-
numēti. & respicientes. uide-
runt reuolutū lapidē. Erat
quippe magnus ualde.

Quom' lapis p̄ ang'lm reuoluit'

fit. mathis sufficienti exponit:
 si reuolutio lapidis mystice re-
 seratione sacramentorum xpi que
 laminae littere legalis teguntur
 in sinuat. **L**ex enim in lapide scip-
 ta est: cui ablato tegmine gloria
 resurrectionis ostensa. et abolitio
 mortis antiquae: ac uita nobis
 speranda perpetua cepit toto orbe

Et intrantes in **S** predicari.
 monumentum uident iuuenem se-
 dentem in dextera cooptum stola can-
 dida et obstupuerunt.

Intrantes abouente in domum
 illam rotundam que impetum est excisa:
 uident angelum sedentem ad me-
 ridianam partem loci illi ubi po-
 situm fuerat corpus ihu. **H**oc enim
 erat in dextera: quia nimirum corpus
 quod resupinum iacens caput habebat
 ad occasum: dextram necesse est ha-
 beret ad austrum. **S**cribit autem
 mathis quod angelum qui reuoluit
 lapidem ab ostio monumenti primo
 uiderent super ipsum lapidem seden-
 tem: qui eas intrare in locum ubi
 dominus erat positum uisisset: et uiderent
 quod iam resurrexisset a mortuis.
Scribit lucas. quod intrantes in

monumentum duos angelos ibi stan-
 tes inuenerunt. **I**lle ergo mulieres
 angelos uident que cum aromatibus
 uenerunt. quia uidelicet ille men-
 tes supernos ciues aspiciunt. que
 cum uirtutibus ad dominum per secula deside-
 ria proficiunt. **N**otandum uero
 nobis est: quid nam sit quod in dex-
 tris sedere angelus cernit. **Q**uid
 namque per sinistram non uita presentis.
Quid uero per dextram non perpetua
 uita signat. **U**nde scriptum est.
Leua eius sub capite meo: et dex-
 tera illius amplexabitur me. **S**i-
 nistram namque dominus ecclesie per spirita-
 tem uidelicet uitae presentis quasi
 sub capite posuit. quam inten-
 tione summi amoris permittit: dex-
 tera uero ^{dei} eam amplectitur: quia sub
 eterna eius beatitudine tota de-
 uotione retinet. **Q**uia ergo redemp-
 tor noster iam presentis uitae corrup-
 tionem transierat: recte angelus qui
 nuntiare pennam ei uitam ueniat.
 in dextera sedebat. **Q**ui stola can-
 dida cooptus apparuit: quia fes-
 tiuitatis nostre gaudia nuntiauit.
Candor enim uestis: splendorem
 nostre denuntiat sollempnitatis

Hic dicam an sue: **S**; ut fatea-
mur uerius: & sue dicam in me:
Illa quippe redemptoris nri re-
surrectio & nra festiuitas fuit
qa nos de mortalitate reduxit:
& anglor festiuitas extitit. qa
nos reuocando ad celestia. eoru
numeru impleuit. **I**n sua g ac
nra festiuitate angls albis uesti-
tutus apparuit: qa du nos pre-
surrectione dmicam ad supna
reducim: celestis pate dampna
reparant. **S**; ia quid uenientes
feminas affatur audiam?

Nolite expauescere.

Ihm queritis nazarenu cruci-
fixu. Surrexit. n est hic. Ecce
loc. ubi posuerunt eum.

Nolite inqum expauesce. Ac si
apte dicat. Paueant illi qui n
amant aduentu supnoz. cuiu
ptimescant q carnalib; deside-
ris pssi. ad eoz se societate per-
tingere posse despant. Vos aut
cur ptimescitis? que scuel
urol uidetis. **V**nde i mathis
anglm apparuisse describens
ait. Erat aut aspectus ei sicut
fulgur: & uestimta ei sic nix.

In fulgure & eiu terror timoris.
est: in nix aut blandimentum
candoris. Quia u omps ds et ter-
ribilis e peccatorib; i blandus
iustis: recte testis resurrectio-
nis ei angls i in fulgure uult?
& in candore habit demonstrat?
ut de ipsa sua specie i trere re-
pbos. i mulceret pios. **I**hm q
ritis nazarenu. **I**he latino elo-
quio salutaris. id e saluator
intpretat. **A**t u multi hoc no-
mine dici potant te: no tamen
substantialit: s; nuncupatiue.

Ido & locus subiungit: ut de q
ihu dictu sit manifestet. **N**aza-
renu. **E**t causa ptinuit subdit.
Crucifixu. **A**tq; addidit. **R**e-
surrexit: n est hic. **N**on est hic
dr ppsentia carnis: q tamen
nusqm deerat ppsentia maiest.

Sed ite dicite. **S**tatis
disciplis ei & petro: qa pcedit
uos in galileam.

Querendu est nobis cur no
nominatis disciplis. petrus
designet ex nomine. **S**; si he
angls nominati n expmeret:
q magistru negauit inter

discipulos uenire non auderet. Vo-
 catur ergo ex nomine: ne desipere
 ex negatione. **Q**uia in re quodan-
 du nobis est: cur omnipotens deus eum
 quem cuncte ecclesie preferre dispo-
 fuerat. ancille uocem pertimescere
 et se ipsum negare permisit. Ad
 nimirum magne actum pietatis
 dispensatione cognoscimus: ut
 is qui futurus erat ecclesie in sua cul-
 pa disceret. qualiter aliis misereri
 debuisset. **P**rius itaque eum ostendit
 sibi et tunc preposuit ceteris: ut ex
 sua infirmitate cognosceret.
 quam misericorditer aliena infirma
 toleraret. **B**ene autem de redemp-
 tore nostro dicitur: procedit uos
 in galileam. **I**bi eum uidebitis
 sicut dixit uobis.

Galilea namque: transmigratione
 facta interpretatur. **J**am quippe re-
 demptor noster a passione ad re-
 surrectionem: a morte ad uitam.
 a pena ad gloriam: a corruptione
 ad incorruptionem transmigraue-
 rat. **E**t prius post resurrectionem
 in galilea ad discipulis uidetur:
 quia resurrectionis eius gloriam post
 lecta uidebimus: si in auctis ad

uirtutum celsitudine transmigrationem?
 Qui ergo in sepulchro nuntiatur. intrans-
 migratione ostenditur: quia is qui in imor-
 tificatione carnis agnoscitur. in
 transmigratione mentis uidetur.

Et ille exeuntes fugerunt a mo-
 numento. inuaserat enim eas tre-
 mor et pauor: et nemini quicquam
 dixunt. timebant enim.

Merito mouet quod in mare scri-
 bit et nemini quicquam dixunt. cum
 dicat lucas. et regressus a monu-
 mento nuntiauerunt hec omnia
 illis undecim et ceteris omnibus: si-
 militate mattheis. et exierunt cito de
 monumento cum timore et gaudio
 magno. currentes nuntiare
 discipulis eius: nisi intelligamus ip-
 sorum angelorum nemini auctas fuisse
 aliquid dicere. id est respondere ad
 ea que ab illis audierant: aut
 certe custodibus quos iacentes uide-
 runt. **N**am illud gaudium quod ma-
 theus commemorat: non repugnat
 timori de quo mare dicit. **D**ebui-
 mus enim utrumque in illorum animo
 factum intelligere: etiam si ipse
 mattheus de timore non diceret.

Surgens autem ihesus mane pri-

Prima sabbati. apparuit primo marie
Hec apparitio **S** magdalene:
quomodo & ubi sit facta: iohannes
plenissime docet. Surrexit autem
dominus mane de monumento in quo se-
ro iam facto erat depositus: ut ad-
impleret illud psalmiste. **A**d ues-
perum demorabitur fletus: & ad ma-
tutinum leticia. **S**epultus ergo sexta
sabbati que dicitur parasceue circa ho-
ram uespertinam: sequenti nocte ac
die sabbati cum nocte subsequenti
in monumento positus. sic die tertia
id est mane surrexit prima sabbati.
Non autem in monumento uno die inse-
pultus in duabus noctibus iacuit: quia
uidelicet lucem simple sue mor-
tis. tenebris duple nostre mortis
adiunxit. **A**d nos quippe uenit:
qui in morte spiritus carnisque teneba-
mur. **U**nam ad nos suam id est car-
nem mortis detulit: & duas nostras
quas recepit soluit. **S**i enim ipse
utraq; suscepit: nos a nulla libe-
raret. **S**ed unam misericorditer accepit:
& uisite utraq; dampnauit. **S**im-
plam suam duple nostre contulit: &
duplam nostram moriens subegit.
Apparuit inquit primo marie mag-

dalene: **D**e qua egerat septem
demonia. **I**lla uidentis nuntia-
uit his qui cum eo erant lugentibus.
Sicut in principio **S** in fletibus:
mulier auctrix culpe uir
fuit. uir executor erroris: ita
nunc que prius mortem gustauit
resurrectionem per uidit: et
ne perpetui reatus apud uiros
obprobrium sustinet: que culpam
uirum transfudit. transfudit &
gratiam. **U**nde recte mulier hec
que uiris lugentibus ac fletibus
leticiam dominice resurrectionis
prima nuntiauit. a septem de-
monibus curata esse memorat:
ut uniuersis uirtus plena fuisse.
sed ab his omnibus diuino munere
mundata esse signet: & ubi abun-
dauit peccatum. superabundasse
gratia monstrat. **S**eptenarius namque
numerus: per uniuersitatem solet
mystice poni. **Q**ue ergo a septem
demonibus curata. hoc est ab uni-
uersis erat liberata sceleribus: prima
resurgente a mortuis dominum
uidit: ne quisquam digne penitentem
de admissorum uenia desperet.
uidens eam que tot ac tantis

quondā erat subdita utrius. in
tantū culminis subito mīto
fidei ac dilectionis eēt p̄motam.
ut ipsis euēgēlistis atq; aplis xp̄i.
p̄ma illa miracūm patriarē re-
surrectionis euēgēlizaret.

Et illi audientes qd̄ uiuēt.
i uis' ess; ab ea: n̄ crediderūt.

Quod resurrectionē dñicā
discipuli tarde crediderūt. non
tā illoꝝ infirmitas. qm̄ n̄ā
ut ita dicā futura firmitas
fuit. Ipsa nāq; resurrectio illis
dubitantib; p̄ multa argumē-
ta monstrata ē: que dū nos le-
gentes agnoscim' qd̄ aliud qm̄
de illoꝝ dubitatiōe solidam'.

An' enī m̄ maria magdale-
na p̄stitit que citi' credidit.
qm̄ thomas q̄ diu dubitauit.

Ille enī dubitando uulne-
rū cicatē tetigit: & de n̄o
pectore dubietatis uulnus
amputauit.

Post hec autē duob; ex eis am-
bulantib; ostens' ē in alia ef-
figie euntib; in uilla: & illi
euntes renuntiauerūt cetis.
nec illis crediderūt.

Quom̄ hoc factū sit: lucas expo-
nit latius. Ad autē dicit marcus.
ostens' est in alia effigie: hoc ap-
tius dicit lucas. q̄a ocli eoz tene-
bant' ne eū agnoscerent donec
uenientes cū illo ī castellū quo
ibant. i ponentes ei mensā q̄si
p̄igno. tandē cognouerūt eum
in fractione panis. Qui sic idē
lucas osequent' adiungit. sur-
gentes eadē hora regressi sunt
ī iherl'm: & inuenerūt ogregatoꝝ
undecī. i eos qui cū ipsis erant
dicentes. qd̄ surrexit dñs uere
& apparuit symoni. **E**t ipsi nar-
rabant que gesta erant in uia:
& quom̄ cognouerūt eū in frac-
tione panis. Ad autē ait marcus.
ānuntiauerūt cetis nec illis cre-
diderūt. cū lucas dicat. q̄a iam
inde loquebant'. uere surrex-
isse & apparuisse symoni: quid
intelligendū ē. n̄ aliq̄s fuisse
ibi qui hoc nolent credere. **C**ui
autē nō eluceat p̄termisisse
marcū. qd̄ lucas narrando ex-
plicauit: hoc ē quod cū illis
locut' fuit ihs anteqm̄ agnos-
cerent eū. & qm̄ eū in fractiōe

panis agnouerunt: quando quodē mox
ut dixit eis apparuisse in alia effi-
gie euntibus in uilla continuo sub-
iunxit. & illi euntes nuntiaue-
runt ceteris. nec illis crediderunt.
quasi possent nuntiare quod non
agnouissent. aut possent agnos-
cere quibus alia effigies ei apparu-
erat. Quomodo ergo eum agnouerunt
ut nuntiare possent: mare sine
dubio pretermisit. Ad ideo
memorie commendatum est: ut assue-
camus aduertere euangelistarum morem.
ita pretermittentium quod non me-
morant. et coniungentium quod
memorant: ut eis qui usum in hac
consideratione non habent. non aliunde
maxime error oriatur: quo putant
eos non esse congruere.

Nouissime recubentibus illis
undecim apparuit & exprauit
incredulitatem eorum & duriciam cordis:
quia his qui uident eum resurrex-
isse non crediderunt.

Quomodo nouissime: quasi iam ultra
eum non uident. Nouissime quippe
per illud est quo dominum apostoli intra
uident. quando ascendit in
celum: quod factum est quadagesimo

die post eius resurrectionem.
Nunquam tamen expraturus erat.
quod non credidissent eis quod eum uide-
rant resurrexisse: quando uisum
post resurrectionem totiens eum
uiderant. Illud ergo accipiamus
post multas demonstrationes eius
quibus per dies quadraginta discipulis pre-
sentatus est. eum et nouissime re-
cumbentibus illis undecim appa-
ruisse. id est ipso quadagesimo
die: & quoniam iam erat ab eis ascen-
surus in celum. hoc eis illo die ma-
xime expricare uoluisse. quod his
qui uident eum resurrexisse non
crediderunt ante quoniam ipsi eum ui-
derent: cum utique post ascensionem
sua predicantibus illis euangelium.
gentes que non uident. fuerint
credite. Post illam quippe exp-
rationem: secutus est idem mare.

Et dixit eis. Euntes in mundum
uniuersum. predicare euangelium omni
creature. Qui credidit & bap-
tizatus fuerit. saluus erit. Qui

Si non credidit. condemnabitur.
Hoc ergo predicaturi. quoniam qui
non credidit condemnabitur. cum
id utique non credidit quod non uidit.

nōne ipsi pruntē fiant
 oburgandi. qđ ante qm
 dñm uiderent n̄ crediderunt eis
 qđ dñs apparuisset. Ad ū dixit
 eis euntes i mundū uniuersū pre-
 dicare euglm om̄i creature. nū
 qđ scm euglm uel i sensatis reb̄
 uel brutis animalib̄ fuat p̄di-
 candū. ut de eo discipulis dicat.
 p̄dicare om̄i creat̄e. S; omnis
 creat̄e nomine. potest om̄is na-
 tio gentiū designari. Ante enī
 dictū fuerat. i uia gentiū ne a-
 bieritis. n̄ autē dicit. p̄dicare
 om̄i creature. ut scilicet p̄us a
 iudea repulsa ap̄loꝝ predicatio.
 tē nobis in aduitorū fieret. cū
 hanc illa ad dampnatiois sue
 testimoniū sup̄ba repulisset.
 Qui credidit & baptizat⁹ fuerit.
 saluus erit. qui ū n̄ crediderit
 qđempnabit. Fortasse un̄quisq;
 apud semet ip̄m dicat. Ego iā
 credidi. saluus ero. Verū dicit.
 si fidē op̄ib; tenet. Vera & enī
 fidel est. que in hoc qđ ubi dic.
 morib; nō contradic. Hinc est
 enī quod de quib̄da falsis fide-
 lib; paulus dic. Qui cōfitentur

se nosse dñm. factis autē negant.
 Hinc iohes att. Qui dic se nosse
 dñm & mandata ei nō custodit.
 mendax ē. Cum autē dr. qui ū n̄
 credidit qđempnabit. qđ hic di-
 cum⁹ de paruulis. qui p̄ etatē ad
 huc credere n̄ ualent. Nam de
 maiorib; nulla questio ē. Nec
 clesia ḡ saluatoris p̄lios parui-
 li credit. sicut ex alijs ea q̄ illis
 in baptismo remittunt⁹ peccā
 traxerunt.

Signa autē eos q̄ crediderunt hec
 sequent⁹. In nōe meo demonia
 eicient. linguis loquent⁹ nouis.
 serpentes tollent. Et si mortife-
 rū qđ bibunt. n̄ eos nocebit. Su-
 per egs man⁹ imponēt. bene

Nunquā quia **S** habebunt
 ista signa n̄ facim⁹. minime
 credim⁹. S; hec necessaria in
 exordio ecclē fuerūt. Et enim ad
 fidē cresceret miraculis fuerat
 nitenda. quia i nos cū arbus
 ta plantam⁹ tam diu aqm̄ eis
 fundim⁹. quo usq; ea intra coa-
 luisse iudeam⁹. At si semel ra-
 dice fixunt. irrigatio cessabit.
 Hinc ē enim qđ paulus dicit.

Linguae insignia sunt. non fidelibus sed infidelibus. Sed habemus de his signis atque uirtutibus que adhuc subtilius considerare debemus. Sancta quippe ecclesia cotidie spiritualiter facit: quod tunc per apostolos corporaliter faciebat. Nam sacerdotes eius cum per oreis gratiam manuum credentibus imponunt. et habitare malignos spiritus in eorum membris tradit: quid aliud faciunt non demonia eieciunt. Et fideles quoque qui iam uitae ueteris seclaria uerba derelinquunt. sancta autem mysteria resonant. oratoris sui laudes et potentiam quantum preualet narrant: quod aliud faciunt. non noui linguis locuntur. Qui dum bonis exhortationibus maliciam de alienis cordibus auferunt. serpentes tollunt. et dum pestiferas suasiones audiunt. sed tamen ad opationem prauam minime perhibent: mortiferum quidem est quod bibunt. sed non eis nocet. Qui quotiens primos suos in bono opere infirmari conspiciunt. dum eis tota uirtute concurrunt. et exemplo suae operationis illos uitam roborant. que in propria actione titubabat: quid

aliud faciunt. non super egrotos manus imponunt ut bene habeant. Que nimirum miracula tanto maiora sunt quanto spiritualia: tanto maiora sunt quanto per haec non corpora sed anime sunt. **E**t dominus quod dicitur in scripturis: postquam locutus est eis assumptus est in caelum: et sedit a dextris dei.

Considerandum nobis est quid est quod marcus ait. sedit a dextris dei. et stephanus dicit. uideo caelos apertos. et filium hominis stantem a dextris dei. Quid est quod hic mare sedentem. stephanus uero stantem se uidere testatur. Sed scimus quod sedens iudicantis est. stare uero pugnantis uel adiuuantis est. Quia igitur redemptor noster assumptus in caelum. et non omnia iudicat. et ad extremum iudex omnium ueniet: hic post assumptionem mare sedere describit: quia post assumptionis suae gloriam iudex in fine uidebitur. Stephanus uero in labore certaminis positus stantem uidit quem adiutorem habuit: quia ut iste intra persecutorum infidelitatem unceret. pro illo de caelo illi gratia pugnauit.

Illi autē pfecti p̄dicauerūt ubiq; dño
 coopante ⁊ sermone cōfirmante seq̄n
Quid in his q̄sidandū ⁊ tib; signis.
 quid memorie q̄mendandū: n̄ qđ precep-
 tū obedientia. obedientiā ū signa se-
 cuta sūt: Antēque notandū qđ euglm̄
 suū mare inchoauit: tantū inlongi-
 ora sc̄bendo tempora porrexit. Nam
 neq; de natiuitate ip̄i dñi aut p̄cur-
 soris ei. neq; de infantia aut puericia
 ut libet eoz aliq̄ q̄memorās. neq; de
 diuinitate saluatoris alti scribens.
 excepto qđ eū in capite euglii sui fi-
 liū dī nominat: ab initio euglice p̄-
 dicationis qđ p̄ iohem factū est c̄p̄:
 ⁊ ad illud usq; temp̄ nariando per-
 uenit. q̄ apli idem euglii uerbum
 totū predicando disseminauere p̄
 orbe. Restat sane questio n̄ minima.
 quom̄ sc̄pserit idē euglista dixisse
 anglm̄ mulierib; . ite dicite discipu-
 lis ei ⁊ petro q̄a p̄cedit uos ī galileā
 ibi eū uidebitis sicut dixit uobis.
 nec tam̄ ibi uisum a discipulis dñm
 in ullo post hec euglii sui loco retu-
 lerit. Et quidē math̄s abisse disci-
 pulos dicit ī galileā in montem
 ibi q; dñm uidisse ⁊ adorasse. et p̄-
 ceptū ab eo accepisse eundi ⁊ docen-
 di baptizandi om̄s gentes ī nomi-

pat̄s ⁊ filii ⁊ sp̄e sancti: attam̄ inspec-
 ta alioz euglistarū sc̄ptura. docet
 eum sepi ante uisū a discipulis. maxi-
 me ip̄so die resurrectionis ei in ihe-
 rosolimis. ⁊ in castello emaus. Qua-
 re q̄ specialit̄ se ī galileā p̄cessurū
 ⁊ ibi a discipulis uidendū predixit.
 eū neq; ibi solū. neq; ibi p̄mū uisū
 fuit. Videam̄ ergo cui mysterii
 gr̄a sc̄dm̄ math̄m ⁊ marcū resur-
 gens ita mandauit: p̄cedite uos ī
 galileā ibi me uidebitis. Ad ⁊ si
 cōpletum ē eū sic mandatū sit.
 quāq̄m sine p̄ iudicio necessitatis
 aut hoc solū. aut hoc p̄mū expec-
 taretur. fieri debuisset. P̄culdubio
 ergo qm̄ uox est ista nō eugliste
 qđ ita factum sit. s; angli exman-
 dato dñi ip̄si. eugliste autē nar-
 rantis. s; qđ ita ab anglo ⁊ a dño
 dictū sit. ⁊ p̄phetice dictū accipien-
 dum ē. Galilea namq; int̄pretat̄
 uel transmigrationis facta. uel reue-
 latio. Prus itaq; sc̄dm̄ transmig-
 rationē significationis. qđ aliud oc-
 currit intelligendū. p̄cedit uos
 ī galileā. ibi eū uidebitis sicut
 dixit uobis: nisi q̄a xp̄i gr̄a de
 p̄plo isrl̄ transmigrationē erat ad gen-
 tes. q̄b; apli p̄dicantes euglm̄ mul-

129
lōm credent. nisi eis ipse dñs iuā in
cordib; hominū prepararet. **Ex** hoc
intelligim? p̄cedit uos in galileam.
Quā autē gaudentes mirarentur dirup-
tis & euectis difficultatib; ap̄ri sibi
ostiuū in dño p̄ illuminationē fide-
um: hoc intelligit. ibi eū uidebitis.
id ē ibi membra ei? inuenietis. ibi
uiuū corp? eius in eis q̄ uos suscepit
agnoscetis. **S**ecūm illud autē qd̄ ga-
lilea interpretatur reuelatio. n̄ iā
in forma serui intelligendū est. s; in
illa in qua equalis ē pat̄. quā p̄-
misit apud iohem dilectorū suis
cū diceret. & ego diligam eū. & os-
tendā me ipsū illi. nō utiq; scdm̄
id qd̄ iam uidebant. & qd̄ etiā re-
surgens cū cicatricib; n̄ solū uiden-
dū s; etiā tangendū postmodū os-
tendit? s; scdm̄ illā ineffabile lucē
qua illuminat omnē hominē ue-
niēte in h̄c mundū. scdm̄ quā
lucet in teneb; & tenebre eā non
cōprehendit. **I**lluc nos p̄cessit. unde
ad nos ueniens n̄ recessit. & q̄ nos
p̄cedens n̄ deseruit. **I**lla erit reue-
latio tanqm̄ uera galilea cū simi-
les ei erim? ibi eū uidebim? sicuti
est. **I**psa erit & beator transmig-
ratio ex isto seculo in illā cōnitatem.

si eius p̄cepta sic amplectam̄. ut
ad eius dextram aggregari merea-
mur. **T**ē enim ibunt sinistri i com-
bustionē eternā: iusti autē in iustā
eternā. **H**inc illuc transmigbunt.
ibi eū uidebunt. quom̄ n̄ uident
impi. **T**olletur enim impi? ut nō
uideat claritatē dñi. & impi? lu-
men nō uidebunt. **H**ec ē autē in-
quit uita et̄na. ut cognoscant te
unū uerū dñm & quē misisti ihm̄
xp̄m. sicut in illa cōnitate cognō-
ctur quo seruos p̄ducat p̄formā
serui. ut liberi contemplantur &
forma o. d o m i n i dñi.

**Explicit tractatus dñi Bede p̄br.
in eugl̄m scdm̄ o. & eu. o.**

Memento mei d̄s meus in bonū.

Liber Sc̄e o. & i. de berge.

**BEATI SCS. FIMMUS. AUCTOR LIBRI FUISTI HUIUS.
SCRIPTOR. B. X. R. C. A. D. X. S. H. I. N. C. L. E. C. T. O. R. S. J. S. M. E. M. O. R. E. T. U. S.**

INCIPIE PROLOG

INVITAM SCAI

PACHOMII

Domine uenerande in &
in xpo quoq; magnifice-
rissime: dionisi' exigui.

Pro uenationis ure pposito qua ua-
liu facultate respondi: sei pachomii
uita sicut in greca lingua rep-
ta e fide translateis exsoluens. In
qua re cu me diu morante ura com-
pulsis; auctoritas: integrum no erat
ut qui reus ia sponsionis extitum.
pmissa differre: presertim uobis q
uotu potius qua uires attendere
suestis. Plura naq; p xpi gratia
relegenda simul atq; imitanda
p agentes. auida uoluntate bea-
toru patru cupitis istituta cognos-
cere: quatin' eoz studiis facta ppa-
sponentes. firmit' selis documetu
diuini munis singulare presteti.
Fatemini qppe maxima uos opa
dare uirtutib. qs diligitis i quer-
satioc' scoz quib; e illustru opu
qualitate coheretis: qa uirtutem
null' amat. n' qui sequit' : & simi-

litudo mox magnu prefert iunc-
tionis indicu: sic econtrio dispar-
uita. grandis e & in ipsa sanguinis
affinitate discordia. Sic frequenter
int' ppingis feralia succed' odia: sic
iurgia nascunt' infesta: sic usq; ad
sanguine seuit i explebilis: & ceca
malicia: du bonis inuident prau:
liberalib' cupidi: quietissimis tur-
bulenti: studiosis inertes: placidi
i placabiles: tranquillis imites: mo-
destis temerarij: sapientib' stulti:
simplicib; callidi: mitissimis quoq;
furioli. S; meli' hoz mores. aplica
tuba redarguit. Nam cu nouissi-
moz picta tempoz gentiu doctor
expmet: intulit dicens. Cit enim
homines se ipsos amantes: cupidi.
elati. supbi. blasphemij. parentib' n
obedientes. ingrati. scelesti. sine af-
fectione. sine pace. criminatores. in-
continentes. sine benignitate. p dco-
res. pterui. tumidi: uoluptatum
amatores magis qm di. Hinc bea-
tissim' paulus que supi diffuse pro-
tulit mira breuitate collegit: os-
tendens eos ido tales fore. qa uo-
luptatu amatores existunt: qa uo-
ciosissimis se cupiditatib' subiuga-
rent. Hinc eni mala cuncta pue-

nuunt. dū d's contempnit: uoluptati
amatores p' hec diabolus illicit ut
decipiat: delectat ut fallat: blandi-
tur ut p'imat. i ne futura p'sentib;
celestia t'rens. et'na breuib; antepo-
nant' insiste. Voluptatū inquit
amatores magis quā d'i: habentes
spetiē quidē pietatis. uirtutē aut' ei'
abnegantes: hoc ē tantū nomine
x'ani uident' esse n' ope: q' etiā uelut
intiores hostes p' extiorib; seuiūt.
& in eccl'a constituti. pia eccl'e membra
decerpūt. Quos ap'ls p'tur' uitare
nob' precepit: ut ab eoz societate n'
tā locoꝝ quā moꝝ dissimilitudine
diuidam'. Hec uideat' cuiquā mi-
rū. qd' hui' modi pestes iustis aduer-
sent' hominib;: quando pleni doli.
pleni fallacis. s' quoq; n' partant.
& secū ipsi plerumq; dissentiant.
Tales exptus uir beatus atq; gl'osus
genitor uir. meus d'ns. nō solū pati-
enter ac fortiter u'ectatiōes eoz sem-
per p' iusticia p'tulit: s; & puerita-
te felici sine q' x'pc est o'stant' atq;
sublimē toti' mundi aduersa su-
perauit. Cui' p'fectā uite regulam
scōꝝ m'itis p'p' modū resonantē. ni-
mis exopto p'fectoꝝ uiroꝝ docta atq;
facunda oratiōe p'scribi: ut tanta

claritudo uir' genis tantūq; decus ex
aliq' parte noscat: & uir' admiranda
uir' uix antiq's effabilis. que fauente
x'po a uobis hereditario iure p'ficiunt:
lectionis officio postis incumetur.

EXPLICIT plog. Incipit uita S'c'i Pa-
tris noster ihc **S**choonii abbe.
x'pc sapientie fons. i sciencie
uerū lum. uerbuq; d'i p'f. s.
p' qd' facta s' omnia: sciens
infirmatē nrām ad peccā p'nā atq;
p'cipitē: plura circa nos remedia sue
pietatis ostendit. Abrahā nāq; pater
nr' cū diuinis iussionib' obtempans
filii suū offerret i sac'fitio. placuit
dō: & m'ito fidi mox & herede receꝝ
& p'miū. Cui & p' semetipm' iurauit
d's dicens. Nisi benedicens benedixō
te. & multiplicans multiplicabo te
sicut stellas celi i multitudine: sicut
arenā que est ad orā maris innumē-
bilis. & itūm. In semine tuo b'ndicūt
om's gentes t'x. De q' semine manifeste
nos edocet ap'ls dicens. Non dic' &
seminib' q'si in multis: s; q'si in uno.
& semini tuo q' est x'pc. Om's & sc'i p'
phete tante salutis archanū reue-
lante spū scō p'uidentes. scientesq;
d'nm nullom' posse mentiri: ad sanā-
dos languores nr'os celestē medicū

nuntiabant eē uenturū: atq; ut celi
 p̄sentia sua p̄spicēt humano genū. oti-
 nua supplicatione poscebant. At mise-
 ricors d̄s qui pia uota semp̄ anteuēnit.
 nec unq̄m d̄serit eos q̄ se toto corde
 quesierunt. p̄missiones suas nouissimi
 dieb; impleuit. mittens filiū suū fac-
 tū ex muliere factū sub lege. q̄ p̄simili-
 tudine mortalitatis nr̄e. carne mox-
 retur. eūq; q̄ mortis habebat impiū.
 sua morte destruet. Deniq; diuinita-
 te sua manens īpassibilis. a corruptio-
 ne atq; int̄itu nos redemit. & a uin-
 culis absolut̄ īsolubil̄ inferoz. per-
 fecta q; disp̄nsatiōe nr̄e redēptionis.
 oīnib; gentib; p̄ lauacrū regenerationis
 peccoz indulgētiā contulit. cunctosq;
 ad uerā fidē p̄ doctrinā ap̄licam con-
 fluentes. iuxta illud qd̄ ait in eugl̄o.
 euntes docete oīs gentes baptizante
 eos ī nomine pat̄s & filii & sp̄s sancti.
 gremiis infinite sue pietatis amplex̄
 est. Iḡ cū p̄ uniuersam t̄ram eugl̄ij pre-
 conia choruscarēt. & plures ī adopti-
 onē filioz p̄ grām xp̄i ḡcurrēt. in-
 imic̄ humani genū uehēnter exar-
 sit. multoq; seuuora temptōnū pre-
 lia q̄ p̄us di seruis excitauit. nis̄
 ē ḡminari. suspicari infelix qd̄ pos-
 set nob̄ iter ī indulgētijs celestis obstru-

ere. s; hac ipsa sua intentiōe decept̄ ē
 uelis. Adiuutorio nāq; diuini munis a
 fidelib; & uigilantib; uiris ei p̄sternūt
 infidie. ipsi quidē cōfusio: famulis
 aut̄ xp̄i pennis gl̄a ḡparet. Nā iuxta
 d̄ni p̄missionē cū ad exām patientie
 & fidei eoz qui sp̄ialia bella prudenter
 exerceant. pagani ubiq; ḡsistent. ubiq;
 ḡt xp̄ianos p̄secutionis p̄cella deseui-
 ret. multi ap̄ egyptū m̄res sc̄i p̄uaria
 supplicia usq; ad mortē in xp̄i nomi-
 ne p̄stitunt. & simul cū pet̄ alexan-
 drine urbis ep̄o p̄petuas coronas &
 īmortalia p̄mia s̄t adepti. Crescebat
 aut̄ in dies fidelū multitudo. & p̄oia
 loca mirabiliter augebat. nec n̄ ecclesie
 qm̄ plurime m̄m̄ memorie ḡstrue-
 bant̄ impensi. Monastia q; frequen-
 tissima eoz q̄ ḡtinentie studentes
 renuntiānt solo. solitudinis ipsi
 secreta decorabant. Hi nāq; q̄ de gen-
 tib; in xp̄o credidant. ḡsidantes mar-
 tyrū passionēs. eozq; sincerū contra
 xp̄m ḡfessionis affectū. cepunt. ipsi
 p̄ grām d̄ni sc̄oz uitā ḡuersationēq;
 sectari. & huius institutionis eē parti-
 cipes. ut & his illd̄ aptaret̄ apli. Sur-
 culerē in melotis. in pellib; capnis.
 egentes. angustiati. afflicti. q̄b̄ dign̄
 n̄ erat mund̄. in solitudinib; erran-

tes. i. i montib; & inspeluncis. i. i cauinis t're.
Quietē deniq; solitudinis appetūtes. gau-
dia pp̄e salutis ac fidi diuino s̄e gsecuti.
cetisq; mox exempla sublimioris uite sa-
cratioisq; p̄buerūt. Omnib; enī terrenis
exuti negotiis. adhuc morantes i corp̄e
angloꝝ emulati s̄e sc̄itate. p̄ qm̄ fasti-
gia ascendentes celsa uirtutū. ul̄t̄e admi-
rationē entuere mortaliū. ita ut i
nullo p̄s' antiq̄ssimis pat̄b; inferiore
existēt. eq̄pperantes ē illoꝝ m̄ta qui
p̄nomine d̄ni nr̄i ihu x̄ certauerunt
usq; ad sanguē. inuisibiliū hostiū mo-
lumina destruētes. de q̄b; ait ap̄ls. Nō
ē nob̄ colluctatio adūs' carnē i sanḡ-
nē. s; adūs' p̄ncipat' & potestates. q̄t̄
mundi rectores tenebraꝝ harū. cont̄
sp̄ualia neq̄tie in cœlestib;. Quoz mul-
tiformes p̄cauentes incur̄s. & caput
serp̄ntis antiq̄ fortit̄ contentes. sem-
pit̄nis p̄m̄is s̄e potiti. de q̄b; septū ē.
Ad ocul' n̄ uidit. nec auris audiuit.
nec in cor hominis ascēd̄. q̄ p̄paraū
d̄s diligētib; se. Eratq; p̄ idē temp̄
beati antony uita cunctis ad imitā-
dū p̄clare p̄posita. q̄ magni helye.
atq; helisei. nec n̄ i sc̄i baptiste ioh̄is
emulator existens. se c̄ta int̄ioris he-
remi sectat' est singlari studio. ui-
tamq; cœlestiū in t̄ris gessit amore

uirtutis. Cui s̄s athanasi' alexandrine
ciuitatis antistes. p̄po stilo testimo-
niū prebuit. Digni' sane relator con-
uersationis antony. q̄ iuxta suppli-
cationē fr̄m uitā ei' p̄multoz gmo-
ditate p̄s̄beret. & emulandū uiris
sp̄ualib; exhiberet. In q̄ ope q; sc̄i
pat̄s amon meminit. a q̄ opante di-
grā p̄m̄i iacta s̄e fundamenta uer-
sationis eoz fr̄m. q̄ n̄c in monte in-
trie gmorant'. nec n̄ i theodoꝝ sc̄m
admodū uirū qui cū sene p̄fato fu-
erat. idē nob̄ pontifex indicauit.
Quē singulari ac p̄fecto p̄posito et
fide n̄ ficta d̄o subditū. multiplicia
retulit diaboli machinam̄ta sup̄as-
se. Iq̄ ubiq; diuina grā copiose diffusa il-
lud qd̄ in psalms canit̄ declarauit ex-
pletū. uisitasti t̄ram i inebriasti eam.
multiplicasti locupletare eā. Nam p̄
t̄sticia i gemitū gaudiū puenit atq;
leticia. & p̄sollicitudine ac miseria. fe-
licitas securitasq; successit. Hinc itaq;
patres monachoz uiri mirabiles i un-
uersis p̄p̄modū regionib; extitunt.
quoz nomina in libro uite p̄bant' as-
sc̄pta. Paucissimi sane t̄c adhuc egypt̄
tū i thebaida. monachi eē ferebant'.
Post p̄secutionē namq; diolectiani i
maximiani crudeliū p̄ncipū. pleni

tudo gentium intravit sic diuinit' pordi-
natum est: & fecunditas eccle' cepit fructus
amplissimos exhibere: scilicet episcopi iuxta doc-
trinam te' aplicam iter fidei sincera q' co-
uersatione monstrantibus.

Per idem temp' pachomi' q'dam
secundum ritum ac traditione' pa-
rentium gentilis ap' thebaida co-
manens: diuina gra' gubernata
te' xpian' effectus e' Hic ab adolescentia
sua p'cipua frugalitatis di' arripuisse
uita' Jacurto aut' p' gla' xpi q' nos de-
tenuis uocauit ad lucem: & p' utilitate' eoz
q' ista lecturi s'nt. strictim g'usatione' ei'
que' fuit a paruulo refero: q'a a tanta
p'fectione ei' initia q' ipsa no' discrepat.
Hic eni' cu' adhuc puer esset: cu' paren-
tibus suis: ad simulachru' q'dam demo-
nis sup' ripa' nili fluminis collocatu'.
tanq'm uictimas oblatu' aduenit.
Cuiq' sacerdos ipurissim' sac' sac'lega
solito celebrare uoluisset: p'sentia pa-
chomi' demonis p'rs' euaniue' p'stigia.
Tu' diu multuq' idem sacerdos hesitans.
inmodu' simulac' q'd colebat mansit
imobilis: uehementer admirans cur
sollemnia demones resp'osa n' red-
derent: tandemq' imundo sp'u reue-
lante cognouit. pueri pachomi' cau-
sa insolita puenisse silentia: atq' in

hec uerba p'ripit dicens. attonit'. Quid
inimic' deoz huc uenit: P'cul hinc eu' p-
cul pellite: & quanto ti' amouete. Ad cu'
parentes ei' audissent. euq' suo p'sperisset
separari co'sortio: merore magno reple-
ti s'nt: & p'cipue q'd inimic' deoz tali fu-
isset g'estatione declarat'. Ambiebant
g' parentes ei' quid de eo fieret: q'a et
antea cu' paululu' degustass; de uino
libationis demoniu' p'ciu' euomuerat.
Hec itaq' cu' se uident no' posse disce'ne:
queuerit. Instabat aut' ut egyptiacis
imbuetur lictis: & p' antiquoz stu-
dia formaret'. Eode' tempore con-
stantino impio p'durante: i' contra
tyrannu' bellu' gerente: p'cepta regalia
cucurrerit. ut electissimi q' iuuenes
ad tyrocini' militiã ubiq' tenentur:
Int' quos & pachomi' annos nat' uigin-
ti detent' est: ut ipse postea retulit.
Cumq' nauu' fuisset: int' alios ad p'egna-
transuect': ad ciuitate' quanda' uespe
urgente delati s'nt. Cuius g' uidentes
tyrones arti' custodiri. i' q'd illis acci-
disset edocti. pietate moti s'nt: i' iux-
ta mandatũ xpi solatia in maximo
merore positus. & necessaria corporis
attulerit. Te' pachomi' animaduertes
q'd ab eis factu' est. i' nimis admirans:
ab his q' simul aderant i'quiri qui

sint uiri isti. sic erga misericordiam atq; hu-
manitatē p̄mpti ac fideles: audiuitq;
xp̄ianos esse. q̄ circa om̄s & maxime pe-
regnantes impendent p̄na liberalitatis
officia. Sciscitabat̄ autē. quid ipsa sibi
uellet appellatio nominis xp̄iani. Dic-
tumq; ē ei homines ēēt p̄ios. i. cultores
uere religionis. credentes in nomine ih̄u
xp̄i filij d̄i unigeniti. cunctisq; p̄unib;
benefacientes: & sp̄antes a d̄o rēbutio-
nem bonoz opum in fut̄a uita p̄cipere.
Hec audiens pachom̄ corde opunct^o
ē: & lustratus diuino lumine. xp̄i-
anoy mirat^o est fidē: atq; diuini
timoris igne succens^o. paululū prese-
cū aspectib; se se subtraxit: i. ad celū
man^o eleuans ait. Om̄p̄e d̄s q̄ fecisti cē-
lum & t̄ram si respiciens respex̄is ad
p̄cem meā. & sc̄i tui nominis in uerā
gr̄ulū p̄fectamq; noticiā. atq; ab hac
me cōpede meritorū exēnis: seruitio
tuo me trada cunctis dieb; uite meę.
sp̄retoq; selo t̄ iugit̄ ad herebo. Que
cū orass;: ad suos reuers^o ē comites.
Et die sequenti: de ciuitate illa p̄-
fecti s̄t. Cumq; diuisa loca nauigio
circuiret: si quando pachom̄i uo-
luptas corporis. & mundana titillas-
set ille cēbra. nimis auersabat^o sp̄o-
sionis sue memor. q̄ se d̄no seruitū

esse deuouat. Nam diuina gr̄a suffra-
gante. iā ab annis puerilib; amator
excitāt castitatis. Igit̄ constantin^o im-
perator pietate ac fide q̄ xp̄o credid.
uictoriā de hostib; ḡsecut^o est: & tyro-
nes iussit absolui. Sic pachom̄ op-
tata s̄ libertate ḡcessa. p̄tin^o ad theba-
idis ultiora regredit^o: & ingressus
eccl̄am que ē in uico cui nom̄ est chi-
nobo sc̄iū. fit ilico cathecumū: et
post paululū gr̄am lauaē uitalis
adipiscit^o. Et ipsa nocte q̄ mysticis sac̄s
imbit^o est: uidit in somnis uelut rorē
celitus allapsū. suam repleisse dextram.
& in mellis creuisse pinguedinē: audi-
se quoq; uocē dicentē s̄. Consida pa-
chom̄i qd̄ gerit. Est enī hoc signū gr̄e.
que t̄ a xp̄o collata est. Hinc itaq; di-
uino flamat^o affectu. & dilectionis ei
iaculo salubri uulnē sauitat^o. mo-
nachoz se disciplinis atq; institutio-
nib; subiugauit. Audiuit autē quen-
dam anachoritā cui nom̄ erat pale-
mon in t̄ heremi secreta d̄no seruiē-
tem: atq; cōfestum cū eo cupiens ha-
bitare. p̄rexit. & pulsans ostiū cellu-
le eius p̄cabatur ingressū. Cui sener
aliquantūm patefaciens aditū. dixit.
Quid uis. aut quē queris. Erat enī
seuer^o aspectu: p̄t qd̄ multo temp̄

solitariū uitā rigide gūstationis exere-
 rat. Respondens autē pachomī ait.
 Ds me misit ad te: ut monachū fiam.
 Cui senior. Non potes inq̄t hic mona-
 chus fieri. Non enī parua res agitur:
 si ueri monachi casta gūstatio penset̄.
 Nam plures huc dudū uenientes:
 affecti tedio. pseuiantię uirtutē non
 tenuerūt. Et pachomī. Non s̄t inquit
 equales omniū mores: idcirco p̄cor
 ut me dignū excipe: & p̄cessu tem-
 poris tā uoluntatē meā quā possi-
 bilitatē plenī approbabis. Et senior
 ait. Nam p̄fatus sū: q̄d hic fieri mona-
 chus nullom̄ possis. P̄ge magis ad
 aliud monastīū: & cū tantis p̄ ibide
 gūstatiōis opam dedis. tē ad me re-
 gredē: teq; sine mora recipiā. Ve-
 rūtā aduerce que dico: ego hic
 fili satis frugalit̄ uiuo. Nam nimis
 ardua & durissima gūstatiōe me cas-
 tigo: nulli^{re} cibis utens. n̄ tantū pa-
 nis & salis. Ab oleo autē i uino: into-
 tum p̄suis abstineo. Vigilo dimidi-
 um noctis: q̄d spatīū uel in orōne
 diuine lectionis in summo: interdū
 quoq; totā noctē duco puigilem.
 Hec audiens pachomī expauit ut
 solent pueri magistrōs uereri pre-
 sentia: s; grā dñi roborat̄. omnē

laborē tolerare p̄posuit: seniq; respōd.
 Credo in dño ihu xp̄o: q̄d in f̄ctitudinē
 patientiāq; prestabit ut dignū efficiar-
 tus adiutus p̄cib; . in scā gūstatiōe
 p̄mā uitę mee curricula p̄manere.
 Tē sēs palemon spūalib; oculis intūes
 pachomū fidē. tandē patefec̄ aditū:
 eūq; suscipiens. habitu monachi con-
 secrauit. Morabant̄ ergo simul ab sti-
 nentię atq; p̄cib; opam dantes. Texe-
 bant q; cilicia. & laborabant manib;
 suis iuxta beatū aplm̄: nō tantū p̄
 sua refectione ut requie: s; ut haber̄
 unde t̄buent necessitatē patientib;
 In uigiliis & cum nocturnas orōnes
 celebrarent. si quando senior uidisset
 somno pachomū premi: educēs eū
 foras. arenā portare p̄cipiebat de
 loco ad altūm locū: & tali exercitio
 mentē eius grauatā somni pondē
 subleuabat: instituens ac formans
 ut sollicit̄ ess; in p̄cib; : dicens ei. La-
 bora pachomī i uigilia: ne qñ quod
 absit ab incepto te p̄posito moueat
 is q̄ temptat: & manus fiat labor-
 nī. Cuncta ū pachomī obedienter
 ac sollicitē suscipiens. & in dies scē g-
 uententię p̄fectib; crescens. uenabile
 senē nimis alacrē letumq; redde-
 bat: ita ut xp̄o semp p̄ gūstatiōe

parare
fastina.

eiuf grās agēt. **P**er idem temp' factissi-
mus dies paschalis adueniat: & ait ad pa-
chomiū senior. **Q**m̄ cunctoz xpianoz uni-
uersalit' est ista festiuitas: nob' q; q' usui
nrō sunt 9grua. **T**e ille p̄mpt' ad obtem-
perandū. id qd' s̄ p̄ceptum ē impleuit.
& p̄ter solitū parump' accipiens olei cū
salib; t̄tis admiscuit. **L**apsanas enim
id ē agrestia olera & herbas alias p̄ter
oleū consueuat edere. **C**ū ergo parasset.
ait ad senē. **F**eci qd' tua paternitas impa-
uit. **C**umq; post orationē beat' palemō
accessisset ad mensā. uidit; q; olei appa-
ratū cū salib; fricans manib; frontē
& ubertim lacrimas fundens ait. **D**ns
meus crucifix' est. & ego nē oleū come-
dam. **C**umq; rogaret eū pachom' ut
modicū quid ex eo perciperet. nullaten'
acquieuit: tantū p̄ more sal' & panis
ē allatus. & ad manducandū 9sederit.
partit'. **Q**ue senex crucis & signo sic con-
sueuat benedicens cibū utq; sumpserūt.
dnō grās ut par' fiat humilit' exhibente'.
Una ū dierū cū uigilantes simul accē-
derent ignē: quidā frat' supueniēs apud
eos manē uoluit. **Q**ui cū suscept' fuisse:
int' uerba ut fieri solet erupit & dixit.
Si q's est fidelis exuob. stet sup hos car-
bones ignis. & orationē dnica' sensim
lenitq; pnuntiet. **Q**ue beat' palemon

intelligēs supbie tumore deceptū: 9mo-
nuit dicens. **D**esine frat' ab hac insania:
nec tale qd' ultius loquaris. **Q**ui correc-
tione senis n̄ solum n̄ p̄fecit in melius:
s; plus elatione m̄tis inflat'. sup ignē
stare cep' audacter. nullo s̄ penit' im-
perante: nec erat q' 9spicet qm̄ coopan-
te inimico genis humani. & dno p̄mit-
tente. nequā uis' fuit ignis contactu.
Hoc ipsū ū qd' gessit unpūne. ad aug-
mentū ei p̄fecit insanie: scdm̄ quod
sc̄ptū est. **A**d prauos p̄uas uias mittit
dn̄s. **H**oc itaq; cū factū ess; postō die
idē frat' mature p̄ficiens. ac uelut
exprobrans eis aiebat. **U**bi est fides ur̄a?
Post n̄ multū ū temp' cernēs diabo-
lus eū s̄ p̄onia mancipatū. ut facile
adque uellet facinora posset 9pellē.
t̄nfigurat se in mulierē pulchrā. splē-
didis uestib' adornatā: & cep' ostium
cellule ei' uehemēter extundē. **Q**ui cū
ap̄uiss; ait diabol' in habitu mulieris
i' mutat'. **O**bscuro te qā nimis a cre-
ditorib; ungeor. & metuo ne me ali-
qua p̄icta 9phendant. recipias me
intuā cellā. qm̄ debitū solue nequeo:
quatin' p̄te salua facta grās referā.
Ds enī me direxit ad te. **Q**ui cecita-
te m̄tis penit' obscurat'. nec ualent'
discernē q's cēt q' s̄ talia loqueret'.

134.
diabolus miser in suum recepit exitum. **T**e
hostis meae substantiae uidentem eum ad omne
scelus esse precipitem: immisit ei turpem
cupiscentiam. Qui mox cessit inimici sug-
gestionibus: et ei quasi mulieris petiuit
amplexus. Quae spiritus immundi inuadentem
elisit atrociter: et reuolutus super pauimentum
uelut mortuus diu multumque perman-
sit. Post aliquot autem dies tandem in se re-
uersus: et demerente prope sero penitens.
ad sanctum pachomium uenit: et cum magno
fletu quod se accidisset exposuit: uociferans
et dicens. Agnosco patrem agnosco: quod
ego causa meae perditionis existam. Bene-
enim me et monitione dignatus es: sed ego infe-
lix quae te audire contempsit. Quia prope ob-
secro ut me sanctis orationibus tuis adiu-
uare dignus: ne sub ingenti periculo con-
stitutum discerpas inimicis et perimat. Cumque
ipse cum lamentis persequeretur et fletibus: et
beatus palemone sanctisque pachomii lacrimas
per fundentis operantis affectu: subito
corruptus ab immundo spiritu. de conspectu eorum
persiluit: et per deserti discursus agebat
infrenis. Peruenit autem ad ciuitatem pa-
nos nomine: ac deinceps in foenacem
balneae peramentiam sese precipitans in cen-
dio peritum intuit. Hec audiens uidensque
pachomii. magis ac magis incubuit
abstinentiae mensuram tenere: et cum omnibus

tum maxime in orationibus animum seruare
peruigile. iuxta illud quod scriptum est. omni
custodia serua cor tuum: intantum ut eum
senex intraret attonitus: quia non solum con-
suetam abstinentiae regulam alacer extrin-
secus adimplebat: sed et in intus conscientiam
sua iuxta celestium formam studebat
exhibere purissimam. sic beatus apostolus dicit.
gloria nostra haec est. testimonium conscientiae nostrae:
certum ex hoc magna sunt in celestibus parari
mercedem. Nam cum diuinas scripturas rele-
geret. memoriaeque mandata: non id pas-
sim negligenterque faciebat: sed unum quodque
preceptum diligentemque examinans. ac pia me-
te pertractans. studebat in dies opere perficere.
et memoriae recodebat: praecipue uero humi-
litate ac patientiae munere. et erga deum
proximumque purissima per multis caritate
nitebatur extendere. Hec autem aliaque ei plu-
rima didicimus a sanctis hominibus: de quibus si-
mul cum eo multo tempore morati sumus: quibus
et uitae spiritualis exempla ostulit. post
lectionem diuinae legis. ea quae ad edificationem
animarum pertinent diligenter exponens.
Quae quia multa sunt. et uires nostrae paruita-
tis excedit: non omnia praesenti stilo per-
scripsimus: non enim idonei tantum mira elo-
quio uiri pari deprimere. Igitur erga locum
montis ubi sancti morabantur: plena spiritu
heremus adiacebat. Ad quam saepe pachomius

ueniens ligna legē. sup spinas nudis pe-
dib; incedebat. ⁊ cū figētur ei plurimę
letabat. patient ac fortit ferens. reco-
lens qđ dñs nr̄ in cruce clauis fuit dig-
nant affix. Diligebat aut̄ anachoresim
plurimū frequēter expetens. dño sup-
plicabat. ut tā se quā om̄s homines ab
unūsis inimici fraudib; clemēter eriper.

Quodā ū temp̄ igit ut p̄cul a cellu-
la p̄gressus ueniret ad uicū cui no-
men est tabenense. in q̄ tē null' penit'
habitor exitebat. Vbi cū p̄more di-
uti' in oratione p̄duraret. uox ad eū ce-
litus ē delata dicens. Mane istic o pa-
chomi. ⁊ monastiū construe. Venit
namq; s̄ ad te quā plurimi. tua cupi-
entes institutiōē p̄ficere. quib; ducatū
prestabis iuxta reglam qm̄ t̄ monstra-
uero. Et p̄tin' apparuit angl's dñi. de-
ferens ei tabulā in qua om̄s forma i-
stitutionis erat asēpta. qua docendi
forent quicūq; ad eī magistū studia
puenissent. Quā reglam tabenenses
hodieq; custodiūt. eodē cibo semper
utentes. ⁊ habitu ipsam q; disciplinā
sollicita circūspectiōē seruantes. Nā
monachi q; ibidē s̄manent. n̄ solum
more. s; ⁊ robore corp̄is. ⁊ locoꝝ situ
p̄cetis longe diuisi s̄. ⁊ necesse ē eos
diuersā q; reglam custodire. Hāc ḡ

uocē pachomi' m̄tis sinceritate discēns.
qm̄ illi diuina grā. ⁊ m̄ta uite ḡtule-
runt agnouit ad se celit' delatā. re-
gulasq; ualde mirabiles app̄buit.
Tē reuers' ad ueniabile. senē. retulit
quēadmodū sit uocē diuina ḡmonit'.
obsecrans ut serū partē ueniret ad lo-
cum. qđ dñi poss; unplere mandata.
Qui nolens eū in aliq' ḡstari. utpote
carissimū filiū. precib; ei ilico paruit.
atq; ad p̄fatam uillā cū eo puenit.
modicāq; ibi cellulā ḡstruentes. leta-
bant in dño. p̄missionū ei beneficia
prestolantes. Post aliquētū ū temp̄s.
ait palemon ad pachomiū. Quā cerno
grām t̄ ad dō esse collatā. ⁊ deinceps is-
tic p̄manē disponis. ueni statuiam'
in t̄ nos pactū. ut nō diuidam' ab iui-
cem. s; quā diu in hac luce uersam'.
uisitacione nos ḡsolem' assidua. Vsq;
placet hec pactio. Quā om̄i tempore
uite sue tā beat' senex. qm̄ beat' pa-
chomi' solliciti' executi s̄. Inter hec idē
uenibilis palemon dolore splens q;
ex nimia abstinentia illi puenat. to-
to corpore graui cep' eḡtudinis in cō-
modo laborare. Nā fumebat escā. po-
tu sepi' abstinens. icē solum bibebat.
nichil abi p̄cipiens. Rogat' ḡ ab ali-
quib; fr̄ib; qui ad eū grā uisitacionis

adueniant. ne penit' corp' debile frangit.
 si ei quātūcumq; solati; patet' impōdi-
 tandē cessit orationib; . ut uictu 9gruo
 attenuata m̄bra refoueret. **S;** nō hoc di-
 uti' p̄tulit. Nā grauiore; solito dolores
 splentis expt' relicta ciboz insolentia.
 ad antiquū uictū sine dilatiōe reuer-
 tit' dicens. **S;** m̄res & alij p̄frusta la-
 cerati. alij capite cesi. n̄ nulli & s̄ igni-
 bus cremati. ⁊ tam̄ usq; ad finē forti-
 ter p̄fide tolerarūt. cur ego patientie
 p̄mia paruis cedens dolorib; impa-
 tient' abitiā. & desidio uite p̄sentis
 afflictiones mom̄taneas inaniter ex-
 pauescā. **D**eniq; suadentib; acquieui-
 cibos insolitos sumie. qui m̄ dolores
 auxerūt poti' qm̄ ulla requiē prestite-
 runt. **R**ecurrā ḡ ad p̄sca remedia.
 ⁊ 9tinentie subsidia n̄ relinqm̄. in-
 quib; est ut ego sū cert' om̄is post d̄m
 requies & uera leticia. **H**ō enim p̄p̄
 homines hec arma suscepi. s; ob amo-
 rem. & his certare p̄posui. **S**ic itaq;
 uirilit' agens. intra mensē dierū
 ualido languore 9 sumpt' ē. **A**dquē
 pachomi' ueniens. fouebat ut patrē.
 deosclans pedes ei' atq; 9plectens. &
 ueluti ualefaciens. sic uidebat' affary.
Venabilis aut' senex om̄i uirtutū grā
 cumulat' & plen' dierū. sic sc̄ptū est.

queunt in pace. **T**ē sc̄s pachomi' sepeliunt
 corp' eius. cui' anima choris anglicis ad celo'
 euecta ē. **Q**uo pacto. pachomi' ad p̄p̄ reuer-
 titur diuisorū. & post n̄ multū tempore
 german' eius nomine ioh̄s cuncta de illo
 op̄iens. uenit ad eū. **Q**uē cū uidisset. gaudis'
 ē plurimū. **N**am ex q̄ baptizat' in. x̄ cre-
 didat. & solitaria delectat' uitā. nullū
 suoz iudat' p̄p̄inquoꝝ. **I**ḡ ioh̄s ut uere
 pachomiū fiat. imitator ei' effect'. cū eo
 p̄mansit. unū habens idēq; p̄positū.
 eundēq; circa d̄m dilectionis affectū.
 q̄a in lege d̄i dieb; meditabant' ac noc-
 tib; . nullis t̄renoz negotioꝝ curis ani-
 mū dep̄mebat. **N**am ⁊ si q̄cūq; superat
 illis ex his q̄ suis manib; op̄abant'. id cō-
 tinuo distribuebat indigentib; . ut iux-
 ta p̄ceptū d̄ni de crastino minime cogi-
 tarent. **I**ntantū ū uestim̄toꝝ penuria
 se se 9strinxerunt. ut nunq; lebetone alio
 uterent'. nisi cū sordes induim̄ti necessi-
 tas coegisset. eluē. **L**ebetone aut' linea uesti-
 tis est instar colobū. q̄ monachi utunt'
 hodie p̄ thebaicā ⁊ egyptū. **S;** beat' pa-
 chomi' ad humiliandū p̄p̄ū corp'. indu-
 ebat se plerūq; cilicio. ⁊ pannos quin-
 deci post illos ingentes sudores atq; la-
 bores eximios. uigiliaꝝ ⁊ abstinentie. n̄
 iacens somnū capiebat noctib; . s; ime-
 dio cellule sue residens. adō ut nec dor-

sum saltē parieti p̄sistētatiōe reclinare.
Cūq; nimis ex hoc affligētur: ferebat tam
equanimit̄ hē labore: spe q̄dām p̄libant.
eā requiē que s̄ parabat̄ in celis. Plurimoz
namq; patrū ḡsidans instituta: dabat
semp̄ opam cū p̄po fr̄e ad maiora iūctis
augm̄ta ḡsurge. Opabant̄ enī sedilia.
i unīq;sq; sic potat̄ ita uiuebat. cū sum
ma scilicet humilitate: & patientia. i
fide n̄ ficta. **I**n̄ hec pachomī r̄tūm di
uinit̄ admonet̄ p̄ regl̄is q̄b; debent in
stitui q̄ erant p̄cū d̄no crediti: cep̄q; cū
germano suo habitac̄m in q̄ ḡmanebat
capaci reddē: & edificijs amplificare q̄
plurimis: eoz ut dixim̄ gr̄a q̄ sc̄lo re
nuntiantes. x̄ ad seruiendū erāt sine
dubitatione uenti: quatin̄ essent spa
tia digna m̄broz. in q̄b; eoz posset reci
pi multitudo. Cū ḡ sc̄s pachomī hac
ītentione q̄ dictū est looz ambit̄ ex
tendēt & monastij m̄bra dilataret:
idē frat̄ eius solitudinē atq; anachore
sim cogitans. habitac̄li diligebat an
gustias: & nimīū indigne ferēs. erat
nati maior. at̄ beato pachomio. **D**e
sine ab hac intentiōe tua. Quid agis
rem sup̄fluā. **I**nanit̄ temetip̄m dila
tare ḡtendis. Qui cū hec audiss; ḡuit
q̄dē tulit qd̄ insolitā audiss; iniuriā.
Verūtān̄ nichil ei respond̄: s; māsiue

te sustinet. se se ḡtinuit. **C**ōsequēti uero
nocte ad inferiora domi descendēs. cui
aliquā partē ipse ḡstruxerat: p̄stravit
se in oratiōe. cepit q; flere uehēmter ac
dicē. **V**e m̄: quia prudētie carnis ad
huc s̄ in me uendicāt locū. Ad huc enī
sc̄dm carnē ambulo: sic nup̄ expt̄ sū.
Tantē nāq; ḡiustationis īstituta susci
piens. equū nō est ut me in īpatiētia
p̄cipitet. m̄ meroz ueret. in furor era
gret: q̄muis iure ac m̄ito uidear
irasci. **M**iserere mei ne peam: ne dia
boli decept̄ fraude succūba. **S**i enim
me tua gr̄a destituet. & aliquā īme
partē suoz actiū reppret inimic̄:
durissimē ei seruituti subic̄r: q̄a sc̄p
tum ē. **A** quo q̄s sup̄at: hui' ī seruis
addicit̄. **E**t itūm sc̄ptū est. **S**i totā le
gem q̄s impleuit. offendat aut̄ iuno:
factus ē omniū reus. **C**redo d̄ne qd̄
miserationes tuę multę sunt. que me
nullis subnarū m̄itis adiuuab̄: unāq;
sc̄oz tuoz p̄te illuminat̄ ingrediar: &
inantiōra me semp̄ extendēs. ea obli
uiscar q̄ ret̄ s̄. **S**ic enī famuloz tuoz
chorus q̄ t̄ a sc̄lo placuit tuo p̄ct̄ au
xilio. diaboli uitauit īcur̄s: & longe
lateq; p̄ multoz salute. mirabili decore
resplenduit. **E**go aut̄ d̄ne q̄m̄ alios
docē temptabo q̄s p̄me ad monachoz

ppositū uocare dignat' fuit: cū nec pas-
 siones carnis q̄ ad uis' animā militant de-
 uicim' nec legem tuā inmaculata n̄te
 seruatiūm. **S**; 9 fido x̄p̄e q̄d tua in uirt'
 i omnib; semp assistat: eaq; gerā que
 tuis 9 spectib; placeant. Remitte clemē-
 tissime d̄s remitte p̄cor om̄ia peccā mea:
 & cor meū tua iugit' inspectiōe purifi-
 ca. Hec ḡ cū lacrimis d̄no 9 ficit': & fletib'
 tota nocte p̄uigil i oratione 9 sistens.
 i p̄nimitate sudoris atq; lacrimaz nā
 temp' erat estatis. ita pauim̄tū ū ora-
 uerat humectū reddid'. ut fusa illic aq̄
 crederet'. Consueuat autē stans i orōne
 man' suas expandē. q̄s p̄ aliq̄t horariū
 spatia minime colligebat: s; extēsiōe
 diutīna ueluti crucifixū corp' retine-
 bat immobile: & sic animū suū ad uigi-
 landū in p̄cib' excitabat. **Q**uīus esset
 i omni uirtutū genē p̄potens: i credibi-
 li tam humilitate: i mira mansuetu-
 dine ē suo germano cohābitas. eū per
 om̄ia sustinebat. Qui n̄ post multū tē-
 poris finē uite p̄sentis impleū: cui su-
 nus debito curauit honore pachomi'.
 Nā totā noctē sup ei' cadauer psalmi'
 egit ymnisq; p̄uigile: & animā q̄dē ei'
 d̄no 9 m̄dauit. cui i ipse credidat: cor-
 pus ū solite reddidit sepultē. Tē in-
 fatigabilis pachomi' arca ac singlarī

9 uisitatione semet affligens: studebat in te-
 grū se atq; i maculatū in omnib; exhibere.
Si q̄n namq; pulsas; illicita eū cogitō.
 mox cā diuino munē repellēbat: atq;
 i timore d̄ni p̄seuabat affix'. et nāz me-
 mor penaz i doloz sine fine manentiū:
 ignis scilicet illi inextinguibilis. i uer-
 mis eoz nunq̄ om̄ino morientū. Cū
 his itaq; pachomi' modis: i ab illicitis
 abstinet & ad meliora p̄ficet: dilatan-
 di monastia curā gerebat n̄ modicā p̄
 susceptiōe multoz. Cui diabol' cep' ue-
 hementē obsistere: stridentiq; sup eum
 dentib; ueluti singlaris ferus. temp-
 tationes ei uarias excitabat: si forsitā
 aduers' eum fraudis sue reppis; in-
 gressū. **S**; hic scuto fidei munit'. uigi-
 lantē inimici declinabat insidias: scā
 scēpturas memoria retinens atq; deā
 tans. **Q**uāda ū cū supplicaret
 d̄no. & genua uellet in oratiōe curua-
 re: ante 9 spectū ei' demonū prestigi-
 is laqueus apparuit huicemū. Namq;
 figuras inanēs atq; supfluas. hostes
 humani genis exhibē semp festinant:
 ut aliq̄ subreptione ut fraude app̄a
 intētiōne distracti. p̄ces d̄o purissi-
 mas offerre n̄ possint. Pachomi' igit'
 demonū machinas x̄p̄o reuelante
 cognoscens. fortitq; despiciens. maxi-

ima fidei capiebat augmenta: hos quidem argu-
ens: dñm uero solita gratiarum actione benedicens.
Consueuat quoque sanctus unum per se a monas-
terio causa orationis: ad loca remotiora
discedere. Qui cum exinde reuertetur: immu-
di spiritus illudcentes frequenter eum facto ue-
lut ordine precedebant: exhortantes al-
ter alterum. quasi ante iudicem directis ag-
minibus: ac dicentes. Date locum homini
dei. Pachomius autem spiritus ad redemptoris ar-
matum: spiritus nebat eorum ridiculosa signata:
& ac si canem latrat inceptissimos depu-
tabat. Qui magnam uiri osidantes co-
stantiam. quod in nullo tantis luctami-
nibus frangeretur: irruerit super eum magno
cuneo oglobati: & circumdantes eius habi-
taculum uisi sunt illud a fundamento uel-
lere: ita ut putaret sanctus locum penitus fuis-
se collapsum. Qui manens intrepidus. consue-
ta cythara spiritualis plectri modulatione
pulsabat. ingenti uoce decantans. Deus
nostri refugium et uirum: adiutor in tribula-
tionibus: que inueniunt nos nimis. Propterea
quod timebimus dum turbabitur terra. Quod psal-
lente perit facta est tranquillitas. impetu-
tus inimicorum uelut fumus euanuit. pau-
lulum quidem recedentes: ut canes qui cum
fatigati fuerint ad presens uidentur absee-
dere: sed impudenciores postea reuertuntur.

Nam cum sanctus idem post orationes ad op-

solitum osedisset: instar galli gallinatu.
nimis magnitudinis coram eo uisus est in-
imicus: crebras itans uoces. & clamores
in gemitos excitans. Deum insiliens in eu-
sus uelut unguibus: federe lacauit. Qui
signo crucis frontem suam munies: exsuf-
flauit in eum: moxque fugatus est. Intellige-
bat enim cunctas inimici insitias: & ti-
more diuino perditus: illusiones eius pro
nichilo operabat. Unde frequenter ab
eo lacessitus: in nullo lassescere poterat: sed
tanquam turris inexpugnabilis: pacen-
tissimum ad omnia certamina perdurabat.

Rursus alio tempore cohortes demonum
tali genere phantasmatis: sanctum di-
famulum temptare moluntur. Plures
enim in unum uementes arborum folium
coram eo magnis funibus colligare uide-
bantur: & summo conamine there dextra
leuaque ductis ordinibus: ac sese mutuo
cohortantes sic insistere nitentur: ac
si magni lapidis mouent pondus im-
mensum. Hoc autem nequissimum spiritus idem
faciebant: ut mentem eius si possent in-
risum forte resoluunt: & inuenient
unde illi expricare uidentur. Quorum pa-
chomius impudentiam cernens ingemuit:
atque ad dominum solitis precibus conuolauit:
statimque uirtute ad totum cuneus eorum est
redactus ad nichilum. **F**requenter etiam

cū sederet ad mensā deoq; grās ageret. ap-
 parebat illi in habitu pulcherrimarū
 mulierū. species deferentiū. & peccati ac
 feda nuditate conspiciē eide astare ui-
 debant. & appositis uelle contingere.
S; athleta fortissim' quāuis sentiret
 ex hoc ipso molestiā. tam extiores ocu-
 los claudens. & intiores ad dñm refe-
 rans. eoz molimina pterebat. Aderat
 enī misericors dñs. q̄ & nē contis ac
 rectis corde cunctis ad eē dignat'. ac
 diē Nolite timē ecce ego uobcum sū
 omib; dieb' usq; ad sūmationē sc̄i
 suūq; fidele famulū seruabat iōmib'.

Alia uice q̄: cū idē sc̄s grauib' dia-
 boli molestis urgeret. sic ab eis
 crudelit' ces' est. ut amane usq; ad
 uespam totū corp' esset uulnib; exa-
 ratū. & q̄mquā dolorib' cruciaret'
 īmanib;: nulla tam despatione pe-
 nit' frangebat'. s; memor erat dñi
 q̄ seruos suos intemptatiōe n̄ dese-
 rit. Tē quidā monach' apollo nomi-
 ne grā uisitandi uenit ad eū. Qui
 pachomi' loq̄ns ea que p̄tinent ad sa-
 lucē: insidiasq; diaboli multiformes
 esse pnuntians. cep' etiā illa q̄
 circa se gerebant' exponē: quantaq;
 ē p' eoz acerbitate illata essent uer-
 bera recensere. Ad quē monach' ait.

Virilit' age & confortet cor tuū. uenabilis
 pat'. Sciens enī diabol' quia si te suis cede-
 tem & fluctib; uicēt: consequenter & nos qui
 p' uirū possibilitate certaminū tuoz
 sectatores existim'. q̄q; maxima p' ca-
 pimus exempla utitū. p' facile supabit.
 idcirco uehementer te impugnare nō de-
 sinit. **S;** tu dñi p'tectione munitus.
 impetū eius fortit' excipe: ne qd absit
 p' nobis cogaris reddē rationē. Nā si
 tu q̄ nob' grā diuina p'latus es. aliqua
 desidia cesseris: multis occasionē rui-
 ne causamq; p'rabis. Hec audiens pa-
 chomi' gratis. accepit uires aduersus
 demonis insidias: & glificans dñm de
 fr̄is p' sentia. p'cabatur ne se desereret.
 Exinde memorat' apollo. sepe uenie-
 bat ad senē. Qui post aliquātū temp'is
 dñi solito pachomiū uisitans. cū eo pau-
 cis dieb; remorat' ess; . ualida īfirmita-
 te corrept'. humanis reb' excessit. iuxta
 uotū senis dies suos p'fecta g'usatione
 g'sumans. Sepelit' itaq; sc̄is manib; :
 psalmis ab eo & ymnis canticisq; sp̄ua-
 lib; ex more celebratis. Tantā ū post hec
 fiduciā beat' pachomi' cōsuerat ap' dñm.
 & ita spe diuina magnific' habebat'.
 ut sereno pede calcaret sup serpentes
 & scorpiones. & p' omnia manet illes': nec
 n̄ & coreodrilli si quando necessitas

fluuiū transire ꝑpellēt. cū cū sūma sub
iectione portabant: exponentes ad locū
quocūq; ꝑcepisti; **S**up his ḡ dō grās refert.
qd' ab uniuersis inimici fraudib; seruaret
illes; orabat dicens. **B**enedict' es d's pa
trum nrōꝝ. qui n̄ desperasti humilitatē
meā. neq; siuisti me infirmū decipi uel
illudi fraude diaboli. s; misericōditer igno
rantie mee discutient' teneb's. docuisti
me face' uoluntatē tuā. **N**am cū pusill'
essē & abiect'. ac uite mee penit' nesci'.
timorū tui sensū m̄ largit' es: ut tene
bras extiores & supplicia etna deuitās
te uerā luce. gaudiūq; penne cognos
cerem. **C**umq; se uidēt assidua demo
nis impugñone pulsari: tanq̄ fortis
sim' athleta nimis alacer. puitē sc̄ita
te certabat: postulans a dño ut si fieri
poss; qd' modū humane fragilitatis
excedēt. necessitatē somni superet:
quatin' dieb; ac noctib; uigilans. aduer
sarioꝝ machinānta destruet: sic sēp
tum ē. **P**sequar inimicos meos & ꝑpre
hendā illos. & n̄ uertar donec defici
ant. affligā illos neq; potūnt stare: ca
dent sub' pedes meos: & ꝑcinxisti me
ūtute ad bellū. **P**ostq̄m ū hec petitio ei'
quantū ꝑditio ꝑmisit humana ꝑpleta
ē: in uisibile tanq̄m uident' sustinuit.
i eloq̄is se celestib; ꝑseuānter exercens.

Preces autē eius incessabiles erant: ut dñi
uoluntas in omnib; impleteret. &
Quodā ū temp̄e cū uigilaret i ora
tione: apparuit illi angl's dñi
dicent'. **V**oluntas dī est ꝑ pachomi ut
ei pura mente deseruiens multitudi
nē congreges monachoz: & iuxta for
mā que t̄ ostensa ē cunctos instituas.
ac dō exhibere ꝑtendas. **A**ccipat enim
ductū tabulā: in qua erant hec anno
tata. **S**ingulis iuxta uires suas
edere ꝑmittas: & bibē: & ꝑ modo uescē
tium laborare ꝑpellas: & neq; comedē
modeste. neq; ieiunare ꝑhibeas. **V**ali
diorib; quidē: & comedentib; opa uali
diora: leuiora ū in firmitatib; & absti
nentib; imponas. **F**acies autē cellulas
diuisas: & ternos ꝑ unā cella manere
constituas. **O**mnium ū cib; i uno loco
paret': atq; ꝑsumat'. **I**nduant' autē
noctib; lebecōtib; lincis ꝑcinchi lum
bos: habeantq; singli meloten. id est
capnam pelle ꝑfectam albā: sine qua
neq; comedant: neq; dormiāt. **A**ccē
dentes tamē ad ꝑmunionē sacm̄toꝝ
ā & cingulos soluant: & meloten de
ponant: cucullis utentes tantūm.
Hoc ē ꝑceptū fuerat. ut iuxta nu
merū elem̄toꝝ grecoꝝ litarū. uigin
ti quatuor monachoz turme ꝑstitu

erentur. ita ut singulis turmis imponerentur
 singularium nomina litterarum. id est ab alfa. et
 deinceps usque ad omega. ut cum interrogaret
 archimandrita de aliquo tantam mul-
 titudine. facili responsione cognos-
 ceret. uerbi gratia. cum diceret qualiter esset
 alfa. uel zeta. & rursus saluta. ro. uel
 summa. pro quodam signo nominis
 littere. unicuique turme mores exprimeret.
 simplicioribus. & incertioribus. iota. no-
 men imponens. difficilioribus. autem &
 tortuosis. xi. operentur accommodans.
 ita ut pro maiusculis. & propositi sin-
 gulis turmis litterarum elementa occurrerent.
 solis spiritualibus. hec que ipsa significa-
 rent scire ualentibus. Sed & hoc in illa
 tabula ferebatur ascriptum. ut pater alii
 monasterium si ueniret habitum habens
 diuersum. nullus cum eo comedet. excepto
 qui iter agens id obseruare non possit. Qui
 uero semel ad hoc intraret monasterium
 ut ibi iugiter permaneret. per tres annos stu-
 diis sacratioribus arceretur. operaretur
 tantum opera sua simplicitate. & ita post
 triennium studium certaminis introueret.
 Cum autem comederent. capita sua cucul-
 lis operirent. ne fratrem fratrem uideat ma-
 ducantem. & ut nullus comedens loque-
 retur. nec propter suos circumferret alibi
 aspectum. Nec non ab anglo qui cum pachomio

loquebatur. hoc quod constitutum est. ut diur-
 ne orationes duodecim fierent. & uesperti-
 ne duodecim. & nocturne duodecim. Cumque
 pachomius diceret pauca orationes esse.
 respondit angelus. Has institui. quod possit
 infirmiores absque labore perficere. Ceterum
 qui perfecti sunt. hac lege non indigent. Apud
 se namque in propriis instituta cellulis. non
 desinunt. qui puritate mentis & diuina
 contemplatione pascuntur. Cumque hec dixisset.
 nuntius celestis. abscessit. Et pachomius
 solite deo gratias referens. de uisione certum
 esse reddidit. quam eterna reuelatione cognouerat.
 cepitque suscipere cunctos qui penitentiam
 se deum miserationibus offererent. quos
 etiam post longam conuersationis experi-
 entiam monachorum ceteris. aggregabat. in-
 struens eos illecebris mundi fugere. scilicet
 que semper institutionibus inherere. permittit
 ammonens ut generaliter monachum uniu-
 erso mundo renuntiet. deinde iuxta
 euangelicum preceptum parentibus suis. & ad
 postremum semetipsum. ut ita possit tolle-
 re crucem suam. & sequi uestigia uenanda
 sectari. Tali itaque beati senis admoni-
 tione formati. fructus penitentiae dig-
 nissimos ferebant. maxime confidantes
 eum iam etate defessum. infatigabili
 studio spiritualis uite seruare propositum.
 Non solum namque districtiori re-

gule se subdidat. s; & toti monastii sollici-
tudine curaq; portabat. ult' uires omib;
seruire pretendens. Ad horā namq; cuius
ipse parabat insam frīb; & solita exhibe-
bat officia. nec n̄ in ortulis seribat o-
lera. que suis manib' irrigabat. Si q̄s
ē ad monastii pulsas; ostiū. uigilant
occurrenti p̄mptē reddebat responsa.
Infirmis autē dieb' obsequēbat ac nocti-
bus. & in his omnib; exemplū se maxi-
mū suis discipulis offerebat. Qua ip̄t hi
q̄ nup̄ ad dī seruitiū ueniebat. alacri-
ores ad om̄a pietatis officia reddebant.
Q̄s tam̄ beat' senex q̄a taliū sollicitudi-
nū mun' ad huc adire n̄ potant. secu-
ros eē ab uniuersis distīctiōib' amonebat
dicēs. In q̄ uocati estis fr̄s uiriliter in eo
p̄sistite. psalmos discite. lib's alios &
p̄cipue sc̄m eugl'm memoua retinete.
Sic enī seruientes d̄no. & iuxta man-
data ei' in uicē diligentes. uos quidē
p̄fecti. meū ū sp̄m p̄ om̄ia refouebitis.
p̄sertim si celestia p̄cepta solliciti' executi
fueritis. **E**rant t̄s hi uiri q̄ p̄mte' ad
eū ueniānt. quoz ista s̄t nomina. p̄sen-
tissus. suris. & obsis. quib; dī uerbū pa-
chomi' frequēter insinuās. multū eos
iuuat. & ad emulōnē sp̄ualis op̄is inci-
tauat. Qui ē & contemplantes uitā senis
speciū eē ūtutis. nimis ammirabant

dicentes. Errant ualde q̄ putant homines
exiū iam anatiuitate paritū q̄dā pri-
uilegio beatos existē. ut arbitrii liberta'
adimat. & peccatores p̄penitentiā non
possint opam dare ūtutib;. **E**cce enim
manifestissimā in h̄c ueniabile patre
d̄nū aspiciunt largitate. qui cū de parū-
tib; ortus sit gentilib'. & p̄fanis. ad tan-
tā beatitudinē diuini cult' se extēdit.
ut om̄a & mandata p̄fecit. **V**n certū
est. & nos & quicūq; uolūnt adiuuāte
dī grā normā sc̄i uiri posse subsequi.
sic & ipse p̄fectissimoz patrū emulat'
est sc̄itātē. **V**eni q; q̄d est aliud q̄d in
euglō sc̄ptum ē dicente d̄no. uenite
ad me om̄s qui laboratis & onati estis
& ego reficiā uos. nisi ut iniqua p̄cien-
tes que dep̄munt gen' humanū. bo-
no inq̄mutabili sine distractione
iungam'. & p̄seuem' usq; infiniē cū
hoc sene. ut & glouificari cū ipso in illa
p̄enni beatitudine meream'. **N**am
recte nos instruit ad om̄a. nō solū uer-
bo. s; & quod ē efficacit' p̄p̄o mirabilit'
informat exemplo. **T**ō accedentes ad
sc̄m pachomiū. dicunt ei. Pat' uene-
rabilis. cur sol' monastii sollicitudi-
nem sustines. **Q**uib; ille respondit.
Nemo iugū subito uimtis imponēs
laborare opellit. & tanto onē premit

q̄ sub fasce deficient. s; paulatim assuescit
 ea leuorib; ante exercens pondib;. usq; dū
 ualeant & oportune possint ad opa gra-
 uiora & surge. Eodem m̄ nos uenit q̄q;
 m̄sua ipsa qua nob; mens' ē. xp̄c. sic agē
 uobiscū. ut de uirā gaudeam' p̄ om̄ia
 firmitate. Clemētissim' autē d̄s q̄ nūq̄
 p̄ces humilitatis meę despic̄. corda
 uirā in sua disciplina corroboret. ut oē
 op' bonū p̄ficere cū patientia & longa-
 nimitate possitis. scōz patrū uestigia
 subsequētes. ut sincām ac dō plactā &
 uersationē uirām uideātes. ad x̄ seru-
 ciū ueniant. curaq; monastij pariter
 equo labore sustinent. Regulas q̄ eis
 q̄s accepit tradidit. scilicet ut habent
 modatū cibū. uilissimū uestitū. som-
 nū & op̄tentē. Unde factū est. ut
 iuxta uoluntatē d̄ni q̄ om̄is hominē
 uocat ad salutē. cunctaq; bonoz iere-
 menta largit'. ad senē plurimi uen-
 rent. uolentes parit' & morari. Int̄ q̄s
 erāt pecusi' & corneli' paul' q; & pachō-
 mi' alt'. & ioh̄s. q̄ om̄is unmaclatā fide
 beati pat̄s & doctrinā salutiferā am-
 pleri s̄t. Statuitq; ut hi q̄ potant
 monastij curā suscipent. & ita ī breui
 monachoz multiplicat' ē numus.
 P̄m̄ cū sollempnitas ex more depos-
 ceret. ut mystioz celestiuū participes

fierēt. exprimis uiculis p̄bros uocabat.
 q̄ eis festiuitatē leticie sp̄ualis implerent.
 Nō enī patiebat' idē senex int̄ eos esse
 quēpiā. qui clericat' officio fungeret'.
 Dicebat enī multo meli' atq; q̄modi' ēē
 monachis n̄ solū nullū honorē p̄suis
 querē p̄mat' & gl̄e. uerū & occasiones
 huicemodi de cenobijs amputari. q̄a
 frequēter hinc int̄ fis' & tentiones &
 emulones inutiles nascēt'. Sic enim
 scintilla ignis cū in messē cecidit. nō
 cito restinguit'. & int̄ dū toti' anni fruc-
 tus exurit'. ita cogitatio feralis ambit'
 si m̄tes irrepserit monachoz. ut ut pri-
 mi cupiāt ēē ut clerici. n̄ cito sugges-
 tionis hui' ardorē de suo corde repel-
 lant. ilico p̄dent & tinentiā multis la-
 borib; acq̄sita. Oportet q̄ cū om̄i man-
 suetudine & puritate & munitate x̄
 eccl̄ijs clericos uenari. quia hoc expedit
 monachis. nullas autē religiosas appetē
 dignitates. Si u' reppim' aliq̄s ex mona-
 chis iā p̄dem clericos ab ep̄is ordinatos.
 amplectam' eoz ministriū. q̄a & in ueti
 testam̄to nō omne uulg' sacrū presu-
 mebat officiū. s; hi tantū q̄ erant de-
 t̄bu leui ad hec obseq̄a nascebant'. Si
 qm̄ q̄ extraneus fiat aduenit. de q̄ cer-
 tum ē qd' sacerdotij fungat' officio.
 n̄ exp̄brem' ei tanq̄ q̄ sac' iura puasit.

& his se ministris insolentē ingesserit. **A**n
namq; hoc de eo suspicabimur: quē nos ad
celebranda sacramenta enixi obsecramus.
Immo magis ut patrem. & in hac re nobis
obedientem plus honorare nos uenit. ut
poterit quod sanctorum uestigia sectetur. & illibatum do
minum offerre non desinat: maxime si con
uersatio eius expectata cunctis est & pro
bata. **S**i uero quod absit in aliquo delicto puta
tur esse collapsus: de eo nos iudicare non
possumus. **D**ominus enim iudex iustus constituit
episcopos iudices super eos. quod beatorum apostolorum
successores & imitatores existunt: quod pos
sunt spirituali examine discernere negotia
singulorum. & equum de eis ferre iudicium.
Nos autem operamur ex uno pectore talibus:
quia & misericors nos esse dominus admonet: cui
supplicare iugiter oportet. ne nos in ali
qua temptatione patiamur induci. **H**ec a
memorato patre non solum dicebantur utili
ter: sed & cum omni sollicitudine serua
bantur. **S**i quando denique uenisset ad eum clericus.
quod sub eius regula uellet uiuere: dignitati
eius honorem reddebat debitum ecclesie. **I**lle
uero monachorum seruiens institutus: tamquam
patrem se multa humilitate subiciebat.
Omnes autem christi famulos beatus pachomius
admodum diligebat: ut eis paterno opereretur
affectu. **S**enibus autem & egrotantibus. necnon
& paruulis. manibus propriis opera misericordie

ingerebat: precibus eorum mentes munimur
ne spirituali corroboraretur. **C**umque infide & inope
multi proficerent. & magnus firmiter numerus
augeretur: omnes per modum satagebant
emulatores esse uirtutis. **C**onstituit ergo
eis prepositos: quod sanctus ad lucendas animas quod
ad eum cotidie confluerat. adiutores ex
istunt. **P**lurimum enim sic dictum est ad eum
uenientibus: & multipliciter in opere spiritali
crescentibus: magna quodam satisfactionis
eorum uidebat esse diuersitas. **Q**uibus senex
iuxta datam sancti diuinitus regulam. gratia
se per omnia moderante. propriis ingenijs
singulorum. mensuras & formas operum cus
todire censebat: alijs quodammodo ut labore
manuum uictum quererent: alijs ut firmiter
occuparentur obsequijs. nec ipsis cuncti
uescentibus temporibus: sed unquamque per laborem
suo ac studio. & continentie moderamina
retinet. **S**ollicitudinem uero totius dispensa
tionis erga fratres atque peregrinos: eisdem commi
sit quod se in ordine sequebatur. **U**nuius
autem monachos promptos esse ad obedi
entiam & monebat: ut hoc operando facile
perfectionis apprehenderent celsa fastigia:
cordaque sua intimore & diligenter ex
colerent. **S**ic enim deo potius quam sanctus uiuere.
ad fructum obedientie simplices exhi
berent. **H**ic autem patrem quoniam uisus esse spiritali
liberis actibus occupat: si quando tam accidit

ut abesset is cui curā monastij omisat. sic adimplebat omnia sol. uelut omnium famul. Et hoc agebat sine aliqua ostentatione uel iactantia: que magnas spiritualium uirorum solet euacuare uirtutes. Nam summa mentis humilitate cunctos edificauit in domino: utiliter uniuersa dispensans. Omnia que monasteria sollicite circuebat: usque dum rursus ad eosdem filios suos patrio remearet affectu. Quos inueniens in opore dei sollicite uigilare gaudebat: multumque perfectum eorum letabatur augmentis.

Quodam uero tempore uidens aliquos mediocres homines in uicinis locis dum pascerent pecora a communione sacramentorum et diuitiis abstinere: nec diuinorum scripturarum lectione uoluminum que proprie sabbatum atque dominicum sollempniter ubique recitantur: inuicti consilium cum sancto apone tenyrorum episcopo. ut in uico eorum iam pene deserto constitueret ecclesiam ad quam uenirent. in mysteria diuina perciperent. Ad ubi factum est: cum necdum essent ordinati clerici que sollempnia plebi pagent: ipse ad horam uenit ecclesie cum monachis occurrebat. salutiferas plebi paginas relegens: quia ibidem nondum lectores fuerant constituti. nec alii clerici que ministeria sacra celebrarent. Quam diu ergo

presbiter ordinaretur et reliquus ordo clericorum: pachomi ueniebat. sic alacriter ac reuerende lectoris implebat officium. et ita mentis et corporis oculos habebat intentos: ut uidentes eum populi non hominem sed dei angelum crederent. Vnde plures institutione eius ab errore uersi: facti sunt christiani. Erat enim circa proximi caritatem ualde perfectus: et instantum misericors. ut si quando uideret aliquos diaboli fraude seductos. eos non uerum deum colere sed uanis in seruire simulacris: super eorum perditione in gemisceret fortiter. et ueritatem lacrimas pro eorum salute fundebat. Per idem tempus alexandrinę ecclesie sanctus episcopus athanasius preerat: uir omnium uirtute mirabilis. Qui est sollempniter superioris thebaide circuebat ecclesias. et salutari doctrina infide et plebe instruit. accidit ut ad loca tabenensium nauigio perueniret. Ad ubi pachomi agnouit: statim cum uniuersis monachis in eius prepaui occursum: omnesque gaudentes et exultantes cum psalmis et ymnis summum et suscepit pontificem: et erat ingens multitudo fratrum que de aduentu eius letabantur in domino. Pachomi uero non se ostendit antistiti memorato: sed industria se subtrahens monachorum turbis occuluit: ex hac uidelicet causa. quod antefactus tenyrorum episcopus de eo sanctum athanasium sepi

exorarat. uirū esse dicens mirabile. uere
famulū dī. quē ad honorē sacerdotij dig-
nissime pmouet. **I**d g̃ sciens pachomī. n̄
ei se manifeste monstraū. int̄ monachoz
agmina delitescit usq; dū idē preterire
ep̄c. quē intantū ueniabat. ut nullum
p̄stantiorē ipsi hominē illis temporib;
d̄ret. Comperat enī uitā scām ei. i p̄-
secutiones innumas q̄s ab arrianis p̄-
x̄ o fessione p̄tulāt. caritatē q; quam
erga uniuersos. i maxime monachos ex-
hibebat. intento mirabat̄ animo. eūq;
toto cordis ueniabat̄ affectu. Nec solū
h̄c diligebat ardentē. s; & om̄s recte fidi
uiros sūmo studio p̄ferbat. Hereticos
aut̄ detestabat̄ plurimū. & maxime
origenē uelut p̄fidū ac blasphemū ue-
hemiter horrebat. qui p̄ uirū arrii. mile-
tiūq; declarat. sub eracla ueniabili alex-
andrine ciuitatis ep̄o de ecclā puls̄ ē.
q̄q; sc̄e sc̄pturę dogmatib; exosa atq;
detestanda ut n̄ nulloz corda subuer-
teret. expositionib; suis admiscuit. &
sicuti solent q̄ uenena tempant ama-
ritudinē melle & tege. sic iste p̄pi uir
erroris celestiu uerboz dulcedine lini-
ens. exitiosa rudib; dogmata p̄pinaū.
Qua p̄p̄t uniuersos fr̄s sollicita amone-
bat. ut n̄ solū ip̄i origenis ḡnta nō
legent. s; neq; legentib; q̄dē aurē penit̄

amouent. N̄ fert̄ aliq̄n reppisse uolum̄
ei. & maq̄s meruisse ḡtinuo. testat̄ his
uerbis. Nisi scire dī nom̄ meo ēē o scrip-
tum. om̄s garrulitates blasphemiaz
ei ignib; cremasse. Ado recte fidi erat
amator. emulatorq; uirtutis. Sic aut̄
i inimicis ecclē odio adūsabat̄ hostili.
ita catholicos p̄babat̄ ac gaude p̄fer-
tib; & ipsū xp̄m redemptorē omnū.
se i sacerdotib; ei in ecclē t̄no testabat̄
cerne. **S**i q̄n ū fr̄em detrahentē cuiq;
p̄ quolibet negotio cognouit. n̄ solū
n̄ credebat ei. s; & auertens se mor ab-
eo ueluti a facie serp̄ntis. q̄cit̄ absce-
debat. illud ei psalmigraphi frequēter
insinuās. Detrahentē aduers̄ p̄ximū
occulte. h̄c p̄sequer̄. Nullus enī aie-
bat boni de ore suo p̄fert q̄cqm̄ mali.
nec sc̄is pat̄b; uenenato ore. p̄is̄ oblo-
quit̄. De qua re multis q̄dē scripturis
dī monstrabat̄ idignantis offensā.
p̄cipue tam̄ p̄ferbat̄ o jarie exem-
plum. q̄ mox ut adūsū moyses
querelas obrectationis effud. p̄fusa
lep̄ diuinū iudiciū uitare n̄ potu-
it. Hec docens. utilitatē maximā
audientib; p̄ferbat.

Cōmpit aut̄ germana soror ei i
stitutionē senis p̄clarā atq; sub-
limē. cupiensq; uidē eū. aduenit

ad monastium ei. Ad ubi pachomi^{us} cogno-
uit: huiusmodi responsu ei postiaru
dixit. Ecce soror audisti de me qd uiua
& incolumis existat. **P**ge g in pace: nec
ostenderit qd te no uideat corporalib^{us} oculis.
Ad si uoluit hac g^ou^osatione sequi qua
teneo. ut possis apud dm misericordiam re-
perire: cogita tecu diligent^{er} & retracta.
Et si cognouit hoc scm cordi tuo sedis-
se ppositu: p^{ro}cipiam fr^{at}rib^{us} meis qui t^u
paruula edificent mansione: in qua
cu disciplina uerecundiaq; p^{er}sistas.
Nec dubito qd alias exemplo tuo dm
aduocabit q^o tecu maneant: & p^{ro}te-
mereant eterne salutis iuenire sub-
fidiu. Nulla namq; regem in hoc cor-
pore mortal habe poterit homo: n^{on}
q^{ui} p^{ro}u^os opib^{us} do placuit. Hec audiens
soror ei^{us} fleuit amare: & g^opuncta di-
uinit^{us} ad exhortatione saluberrima
mox appulit animu: seq^uit^{ur} x^{ristu}m seruire p^{ro}-
fessa e. Hanc g^o mentem germane sue
pachomi^{us} agnosens do gras egit. q^{ui} ei
p^{ro}mp^{ro}ta largit^{us} est uoluntate: & p^{ro}tin^{us}
religiosiorib^{us} fr^{at}rib^{us} unpat. ut ei p^{ro}cul-
a se monastium g^ostruant. Ad u^o fac-
tum e. & illa sedm timore di uitam
ducet: ueniunt ad ea alie plurime:
& breui temp^{ore} magne multitudinis
mat^{er} effecta e. Quas instruens ac do-

141.
cent^{ur} cor^{de} a cupiditatib^{us}; carnalib^{us}; abstra-
hentes ad celestia & mansina semp at-
tollent. ipsa & uidendo parit^{ur} & loq^uendo
salutis eis itina demonstrabat. Sanct^{us}
aut^{em} pachomi^{us} euidat^{ur} pet^{er}e etate ia gran-
de uo. & uenianda senectute g^ospicuo pre-
cepit ut in t^{er}ra famulas x^{risti} uisitare.
& scia exhortati^one sustolleret. Habebat
enim cu mortificone passionu omniu
etia sermonem sicut septu est sale g^oditu:
eratq; oculis mentis ualde castissimus.
Qui se penumio uginib^{us}; x^{risti} de scis scrip-
turis loquebat^{ur}: & insinuabat ea que
p^{ro}tinent ad salute. Pachomi^{us} u^o desc^{ri}psit
eis reglas: quib^{us} utentes iugit^{er} g^ouerla-
tionis sue munu^onta dirigent. Ex-
ceptis eni melocis q^{ui}s femine n^{on} habet
omnis i^ostitutionis eaz forma. mona-
chis p^{ro}lat^{ur} e^o g^osimilis. Si q^{ui}s aut^{em} de
fr^{at}rib^{us}; habebat imonastio feminaz p^{ro}-
pinqua aliqui uel sorore. eaq; uisita-
re uoluiss; mittebat^{ur} cu eo un^{us} ex se-
niorib^{us} uite p^{ro}bate. Et p^{ro}mu quide u^o-
debat ea que sororib^{us}; p^{ro}erat: deinde
sub ei p^{ro}sentia & aliaz que erant p^{ro}uec-
toris etatis sorore suam uel p^{ro}xima
frat^{er} cu omni pudore & scitate cerne-
bat: nichil ei deferens. nec ab ea p^{ro}s^{us}
q^{ui}q^{ui}m accipiens. No enim p^{ro}p^{ro}u^o quid
habebat qd s^{ed} mutuo largirentur.

eratq; satis usq; solū uisitatiōis officiū.
memoriaq; futurū cū spe felicitatis cōne.
Si qñ ū uel adstructurā uel adaliā rē
femine monachis idigerent: eligebat
magne uisitatiōis unū q̄ fr̄ib; adq̄sita
p̄ess; officia: & cū timore dñi laborātes
refectionis hora reuertebant ad monas-
teriū. cauentes apud eas qd̄ cibi potq;
p̄cipe. **U**na ū reglā tam uiroz q̄ femi-
narū hodieq; p̄durat: n̄ qd̄ femine
melotis ut dixim' n̄ utunt'. Qd̄ si de-
functa eēt uirgo: curantes sunt eius
reliqua cuncta q̄ ad sepulturā perti-
nent adimplentes: deferēbat usq; ad
ripā fluminis qd̄ utraq; monastia di-
uidit. psalmos ex more canentes. **T**e
transcuntes monachi cū palmis ioli-
uarū frondib; psallentes t̄nsuehebant
eā: & insepulc̄s suis cū alaētate con-
debant. **H**ec talis i tanta uersatio
longe lateq; crebrescens. sc̄iq; pachy-
my nom̄ ubiq; p̄ueniēs: uniuersos ad
agndas dō gr̄as excitabat. **N**ō pauci
q; & tempnentes hui' mundi negotia
singlarē monachoz uisitatiōē i spū-
alia studia delegēbat: int̄ q̄s & theo-
dorus adolescens annoz ferme quator-
decim. x̄antis or̄e paritib; & sc̄dm sc̄lm
ualde clarus hoc m̄ cōuers' est. **U**ndeci-
mo die m̄sis tibi id ē ad octauū idus

ianuarias. qd̄a apud egyptū celebra-
bat ex more festiuitas. **C**ernēs itaq; do-
mū suā nimis ampla. splendida &
bonis om̄ib; abundatē: p̄ gr̄am dei
opunct' corde. talia secū cep̄ euoluē.
Quid ē p̄derit infelix theodore. si to-
tum mundū lucrāt fuis. & tempo-
ralib; utens usq; q̄q; diuitiis. ab illis
et̄nis bonis i mortalib; excludant'.
Null' enī potest & p̄sentib; diuitiis p̄-
frui: & p̄mitti gr̄e p̄mia p̄mereri.
Sup̄ his fortit̄ ingemiscens. penitētia
sue domū ingressus ē. & p̄cidens in fa-
cie suā cū lacrimis ait. **O**m̄p̄e d̄s q̄
occultoz es cognitor: tu sc̄is q̄a nichil
horū q̄ sunt in hoc seclō. amori tuo p̄po-
no. **P**pter qd̄ obsecro misericors ut i
uoluntate tua me dirigas. illumi-
nās animā meā miserā. ne in eternā
mortē & tenebrata peccis obdoemat'.
s; redempta tuo munē p̄ om̄ia te
collaudet atq; gl̄ificet. **H**ec eo orante.
uenit mat' illi'. & inueniēs oculos ei'
plenos lacrimis ait. **Q**uis te carissime
fili' q̄stauit: ut sequestreris anob'.
Ham solliciti ac dolentes q̄rebant te:
ut nobiscū parit̄ epuleris. **A** respōd'.
Pge queso mat' & cibū sume: q̄a nē
ego māducare n̄ possū. **N**ec acq̄eunt
p̄cib; ei': ut ō ea māducare. **E**t cū

ad scolā ambularet ut littā disceret. ieiunabat usq; ad uesp̄ā. frequēter autē & biduana ieiunia t̄nsigebat. p̄ duos ānos om̄ib; p̄ciosis & delicatiorib; cibis abstinens. seq; ad p̄fectā abstinētiā q̄ntū illa etas patiebat̄ extendēs.

Cep̄ itaq; secū tractare q̄tū monas- teriū peteret. seq; regl̄e se mācipa- ret. & deserens om̄ia que habebat. q̄s- dā religiosos uiros reppit optima i- stitutiōe ujuentes. habitauitq; cū eis in d̄m timore p̄ficiens. Quodā u- temp̄ contigit ut post orationem uesp̄tinā cū monachi resedissent & diuina & suete meditariūt eloq̄a. un̄ ex eis disputas audiente q; theodoro. tabnactm uetis testam̄ti. iscā scōz ad duos referret p̄plos. ad c̄cūcisionē scilicet atq; p̄putiū. dicens qd̄ extius tabnactm figām gereret p̄oris ppli iudeoz. intius autē qd̄ est scā scōz. uo- cationē p̄signaret omniū gentiū. q̄ sacrationis adit̄ niuis; accessū. & ma- ior̄ mystioz particeps extitit;.

Pro hostijs enī animaliū. & parca in qua erat manna & ūga aaron q̄ frondū erat & tabule testam̄ti. p̄thuribulo q; & mensa. candelabro ac p̄pitiario. d̄s uerbu nob̄ in sua icarnatiōe de- ment̄ apparuit. & illuminauit nos

lumine sue p̄sentie. n̄ozq; fact̄ est pro- piciatio peccatoz. & p̄ manna corp̄ pro- priū largit̄ est ad edendū. Hec ē mona- chis q̄ p̄sentes aderant idē fiat religio- se diceret. addid̄ dicens. Hanc int̄preta- tionē a scō patre n̄o pachomio didici. q̄ in tabenēsi monachos p̄mit̄ cōgregauit. cū quib; de die in diē auxiliante d̄no p̄fecti. & credo qd̄ tanti uiri recordat̄ sū. peccā mea remittunt̄ uniuersa. Audi- ens ista theodor̄ accēs̄ est animo. & in- tra semetip̄m p̄catus ē dicens. Dñe d̄s si talis ē uir iust̄ int̄ris. dignū me fac ut eū uideā. & seq̄ns uestigia eius uniuersa mandata tua p̄ficiā. saluus q; factus bona tua q̄ diligētib; te pro- misisti p̄merear. Hec dicens. lacrimis uincebat̄ amore diuino fortit̄ sauci- atus. Post aliqt̄ autē dies uenit ad eōs q̄dam uenābilis uir̄ percuss̄ noīe. longēua senectute decorat̄ ut ui- sitaret fr̄s. simulq; qlit̄ agerent scire desid̄ans. Quem ualde the- odorus dep̄cabat̄ ut se comitē suscipet. & ad sem̄ pachomiū p̄duce dignaret̄. Qui nichil differens. eū secū gratanter- nussent ad- locū. theodorus ora- ut ad do- minū dicens. Bene dictus es

dñe. qm̄ sic celerit̄ orationē peccatoris
audisti. & sic abste poposcām. desidiū
meū & plere dignat' es. **A**ccedens ḡ ad
ostiū monastii. mox ut uidit pachomi-
um cep̄ flere p̄ gaudio. **A**d quē pater
uenabilis ait. **H**oli filii mi plange. q̄
& ego homo peccator sū. licet dī op'
aggressus sim. **E**t hec dicens. int̄duxit
eū in monastiū. **Q**ui cū fr̄m multitu-
dinē uidisset. illuminat' m̄te circa di-
uinū cultū pio zelo uehem̄ter inca-
luit. ac p̄cessu temporis magna iur-
tutib; i cren̄ta p̄cepit. **S**erat enī lar-
gitate diuini munis. & inopib; ac uer-
bis suis multū prudens. & humilita-
te atq; ḡteione cordis ualde mirabi-
lis. i ieiuniis sedul'. in uigiliis inten-
tus. i oratiōe sollicit'. nūq̄m penit'
omittens q̄ min' spūalis gr̄e maiora
munā sectaret'. **C**onsolabat' autem
pluri mos merore depresso. i eos
q̄ aliquo peccato deuiauant. am-
monitiōe humili atq; beniuola
corrigē- bat. **D**eniq; tā p̄clarā
ac fulgētē ḡuifationē ei pachom-
i cernēs. mi' cernēs. **S**uo ḡseruit. **A**udi-
ens autē mat' ei qd̄ apud bea-
tū pachomiu moraret'. ad eū
ptinuis ad uolat. secū deferēs

ep̄oz sc̄pta. que p̄cipiebat ut ei suus red-
deret' filius. **H**anc ḡ suscepunt uirgi-
nes i monastio. qd̄ a uiroz ut sup̄dic-
tum ē haut p̄cul aberat. **Q**ue max
mittit epl̄as sc̄o pachomio. simul
obsecrans ut filiū p̄p̄um uidē per-
mittet. **T**ē aduocans pachomi' theo-
dorū. ait ad eū. **C**ompi fili qd̄ huc
mat' tua uenit & te uidē desideret.
ecce nob' & ep̄oz lital' attulit. **P**gens itaq;
satisfacito mat' maxime. p̄t' sc̄os pon-
tifices q̄ nobis dignati s̄t p̄eam sc̄pta
dirigē. **R**espondit theodorius. **P**r̄ ue-
nerabilis pat' me certū facito. qd̄ post
tantā spūaliū rerū cognitionē si ui-
dero eā nō dabo rationē dño i die iu-
dicii. & qd̄ p̄cipis faciā. **H**anc enī iux-
ta mandatū dñi. cū toto mundo de-
serui. **E**t qm̄ eam i offensiōe fr̄m nūc
audebo ḡspicē. **N**am si p̄us ante ma-
nifestationē tante gr̄e filij leui pa-
rentes p̄pos ignorar̄t ut iustificati-
ones legis implerent. q̄ntomag' ego
q̄ tanti munis particeps factus sū.
par̄tes nō debeo diuine p̄ponē ca-
ritati. dicente dño in euglō. q̄ diligit
patrē aut matrē sup̄ me. n̄ est me
dignus. **U**idē ei pachomi'. **S**i p̄bas t'
n̄ expedire filium. n̄ te cogo. **H**oc au-
eoz ē qui p̄fecte renuntiant huic

mundo . & se ipsos s̄ penit' abnegat. **O**portet enim monachos inutiles . i . seclares salutationes . i . colloq̄a uana diffugere : et his q̄ m̄bra x̄ s̄ pia m̄te sociari . Si q̄s autē amore sc̄li capere dicit . pariter caro mea s̄ eos diligere debeo : audiat beatū petrū aplm̄ p̄dicantē . **A** q̄ q̄s sup̄atur : huic seruus efficitur . Qui ḡ uincit amore carnis : seruus sine dubio carnis ē . **C**umq; n̄ acq̄uiss; theodox̄ mat̄ se p̄sentare : decreuit i . illa in ip̄o monastio cū x̄ p̄manē uirginib; : hec ap̄ se p̄tractans . **S**i uoluntas d̄ni fuit inter alios saltē monachos uidebo eū . & p̄ hanc occasionē meā q̄q; lucrabor animā : dū in hac sc̄a uisitatione p̄sisto . **C**onstat ḡ qui rigore pro nomine . x̄ n̄ puana laude custodiūt . plurimas utilitatis causas ceteris adhibere . licet uideant̄ ad breue tempus n̄ nullos offendere . **I**git̄ sic hui' studia ad emulationē eoz̄ q̄ meliora cupiunt unitari p̄culum : ita negligētiā aliquoz̄ uisū credim' intimare ad eautelā eoz̄ q̄ ista lecturi s̄ .

Quidā monachi sc̄dm carnē uiuētes . nec uetē hominē curantes exuere : sc̄m pachomū fortiter affligebat . **F**req̄nter itaq; salutaribus monitis eos alloq̄ns : nullū penit'

p̄fectum eoz̄ sentiebat . **N**ō t̄stis . i . anxi' d̄no pens̄ supplicabat ipens' dicens . **D**ominator d̄ne . tu p̄cepisti nobis diligere proximos ut nos ipsos . **Q**uia ḡ sc̄ta eoz̄ cordis agnoscis : obsec̄ ne me clamantē ad te p̄ eoz̄ salute de sp̄itias : s; miseris eoz̄ da illis timorē tuū . ut diuina tuā cognoscentes pot̄tā inuitate t̄ deseruiant . spe p̄missionū tuaz̄ p̄ om̄ia roborati : q̄a nimis affligit̄ aīa mea pens̄ : & om̄s sens' mei turbantur usq; quaq; . **H**ec dicens siluit . **P**ost aliquō autē dies uidens qd̄ nec post orōnē meliores effecti s̄ : itūm stans adorationē pens̄ d̄no supplicabat : & quasdā p̄uatas ac p̄p̄as regl̄as eis orandi atq; uiuendi tradidit : ut saltē q̄si seruistatuta ōplentes . paulatim ōsueficerent ad filioz̄ mun' affectionis p̄uenire . **Q**ui cernentes se post ō cupiscentias suas ire n̄ posse : p̄sentiaq; sc̄i pachomū formidantes . sp̄ū timoris n̄ illi' casti decepti s̄ : & abierūt re' post sathanā . uisitationē ei' admirabile n̄ ferentes . **H**is itaq; recedētib; grex uniu's in sui stat' integritate p̄mansit . magis ac magis ad incrementa uirtutis assurgēs . sic solent magis optima frum̄ta letius efflorescere . cū fūjnt ab eis rixania radicit' amputata . **H**ec autem

retuli. uolens ostendē quia sic nichil obest
hominib; sc̄lo deditis si se monachoz tra-
didint institutis. ita nichil utilitatis af-
fert monachis p̄fessio uenāda si negli-
gentes existant. s; nec oratio patna nec
descensio eos potit adiuuare torpē-
tes. **C**ōfessor. in tēa dyonisi p̄br̄ et
icōnom̄ id ē disp̄nsator ecclē tentyroz
amicissim̄ sc̄i pachomy. op̄t ex aliqb;
q̄d ex alijs monastis ad eū uenientib; n̄
cōcedat cū suis fr̄ib; ueser. s; eos seques-
tratos loco monastij suis excipiat. **C**ō-
tristat itaq; plurimū sup̄ hac re ue-
nit ad eū. & inc̄pantis potit assumens
animū qm̄ monentis. aiebat. **H**ō rec-
te facis abba. caritatē debitā nō equa-
lit̄ fr̄at̄b; omnib; exhibens. Qui correp-
tionē eius cū multa longanimitate
patientiaq; suscipiens. ita respondit.
Nouit dñs p̄positū meū. & patna tua
cognouit affectio. q̄d nūq̄m cui libet
animā cupiā cont̄stari. ne dicā sp̄ne.
Quom̄ ḡ auderē hoc agē. ut meū cōt̄-
me dñm puocans irritarē. q̄ manifeste
testatur i euglō dicens. q̄m̄diu uni
fecistis ex minimis fr̄ib; m̄ fecistis.
Accipe itaq; satisfactionē meā uenera-
bilis pat̄. q̄a nō uelut uisans atq; sper-
nens eos q̄ huc uenyūt hoc q̄d assers
facio. s; q̄a incenobij ḡgregatiōe suis

cepi plurimos q̄ nup̄ ḡisi s̄t. & diuersos
mores eē cognosco. **N**ō nullos aū noui-
tantū ipsius ḡisatiōis ignaros. ut
nec monachoz habitū nouint. int̄q̄s
s̄t paruuli tanta simplicitate uen-
tes. ut nec dextam quidē senre ualeāt
uel sinistā. **A**dcirco credidi eē ḡmodi.

ut sup̄uenientes fr̄s seorsū sus-
ciperent. in honore maximo ḡstituti.
Hinc ḡ n̄ estimo fr̄ib; uel pat̄b; q̄ ad nos
diuertūt ullā ḡtumulā fieri. s; magi
debitā reuētiā commodari. p̄sertim
cū statutis horis ad reddenda nob̄cū
dō uota sua ḡueniāt. & post hoc sin-
guli ad loca destinata ḡcurrāt. q̄eti
opam dantes. me sc̄dm̄ dñm sollicite
uisib; eoz necessaria puocante. **H**ec au-
diens p̄fatus pres̄bit̄ om̄i eū laude
dignissimū ḡpbauit. certe cognosens
q̄d sc̄dm̄ dñm om̄ia gereret. multūq;
releuat̄ sc̄i pachomy satisfactiōe let̄
remeauit ad pp̄a.

Mulier autē quedā in eadē tentyroz
cuuitate patiebat̄ fluxū sangu-
nis. & hac infirmitate pluxo iā tem-
pore laborabat. **H**ec audiēs pachomy
um di esse cultorē. sc̄aq; ḡisatiōe
mirabile. insup̄ i dyonisiū p̄br̄m
amicū ei carissimū. rogat eū ut sui
miseret̄. & q̄si p̄ccationē necessa-

riam pachomiū cōuocet. Qui p̄cib' mu-
 lieris flexus: hoc agē nō morat'. Cū ḡ
 ueniss; pachomi' ad eccliam. & post orati-
 onē dyonisiū salutass;: iuxta eū p̄tin'
 assedit. Dumq; locunt' ad iuicē: mu-
 lier fiducia fidi roborata. credensq;
 dicente x̄. q̄ fide filia fides tua te saluā
 fecit. post tergū eī latēter accessit. &
 cucullā que opiebat caput eī tremēs
 attingit. statū q; sanata ē: & p̄cident
 in faciē suā adorauit dñm glificās
 eī clemētiā. qd̄ tanta p̄seruos suos
 beneficia credētib; cōtulisset.
 Tē sc̄s uir dyonisi' factū senties
 benedixit mulieri. & p̄tin' ad
 sua remeā.

Aliquando ū necessitas exegit: ut
 sep̄s munimine monastīū ual-
 laret. In quo ope laborantib' fr̄ib; ip̄e
 letus maximū ferebat auxiliū. Post
 aliquātos autē dies monach' qdā p̄br'
 multoz fr̄m pater existis. q̄ solitus
 erat sc̄m pachomiū crebro uisitare:
 uenit ad eū cum uno fr̄e p̄p̄t con-
 tentionē que ī monastio eī orta
 fuat. ex hac uidelicet causā. Is
 ip̄e fr̄at qui cū eo p̄ueniat molestus
 ei erat nimū: clericat' desiderans
 dignitatē. Quē sciens indignū tali
 munē: diuiso m̄ ne hoc ip̄sū fieret

differeret. Et cū ampli' īportunitatē eius
 ferre n̄ posset: uenit ad sc̄m pachomium.
 cuncta q̄ negotiū erant eidē pandēs: cert'
 qd̄ ip̄e solus attentiones hui' modi posset
 absolue. Qui cū causā penit' agnouisset:
 ait p̄bro. Nonne ad hoc uenisti: ut p̄me
 cognosces dñi uoluntatē. Audi ḡ me &
 da ei qd̄ postulat. nichil ī hac parte de-
 spans: fortassis enī p̄ hoc offitiū libabr'
 anima eī de captiuitate diaboli. **S**epe
 enī attingit: ut homo malis affect'. be-
 neficus se ad bonos oferat mores. **V**e-
 fidiū deniq; maloz p̄iū nouit īgenā-
 re p̄positū: his dū taxat animab' que
 n̄ usq; adō negligētie torpore plapse
 sūt. ut possint studē ututib;. **H**os ḡ fr̄at
 hoc agē decet. qd̄ dō placeat. **S**ic enī di-
 lectio eī in nob' eē p̄habite: si opatiānt'
 altitruū. **H**oc accepto responso senior:
 fecit qd̄ s̄ fuat impatū: s; fr̄at ille uo-
 ti opos effect'. ad beatū pachomiū reuer-
 sus est iā mente sobri' atq; opunctus:
 & cadens in faciē cōfitebat' dicens.
O homo di. multū sublimat' es a deo:
 q̄ discernis ea q̄ p̄tinent ad salutem.
Malū in bono uicisti. **S**i enī nō fuisses
 erga me mitis atq; longānimis. sed
 aliqd̄ in me rigidū p̄tulisses: ab hoc
 discedens habitu. a dō p̄s' alienus
 efficerer. **N**e autē benedict' tu dño: p̄

quē anima mea salua facta est. Tē alleuās
eum aīa uenabilis senex hortabat̄ sedu-
le ut uite sumeret congruā dignitatē.
ne quando negligens p̄petuo infūto
tormenta sentiret. & oselatus eū: dimi-
sit in pace. Quē & usq; ad fores monas-
terij p̄secut̄ ē. **A**dhuc autē scō pach-
mio ibidē stante: ecce uir alonge festi-
nus ueniens. ad eius genua puoluitur:
obsecrans ut filiā suā a demonio uexa-
tam p̄ xpi grām curare dignaretur.
Quo relicto p̄forib; ingressus ipse tale
ei responsū p̄ ostiariū dirigit. Non est
nob; osuetudo cū mulierib; loq; s; si qd
exuestitū ei habes mitte nobis: qd
ī nomine dñi benedicētes t̄ remitta-
mus. i credim; in xpo qd isto m̄ filia
tua ab inimici liberet̄ incurſu. Cumq;
tunica puellē scō fuisse; allata: ille ū ni-
mis intuit̄ ait. Non ē eius iste uestitus.
Assurmante ū patre atq; dicēte ei esse:
respondit. Ego noui qd eius sit: s; uir-
ginitatē dño dicans n̄ seruauit scōmo-
nie puritatē. P̄t hoc eius inspiciens
tunicā. & intelligens eā castitatē suā
minime custodisse: n̄ eius eē testatus
fū. Spondeat itaq; t̄ in ōspectu dñi
deinceps uiuē otinenter: & p̄pitabit̄
ei xpe sanamq; otituet. Pat̄ ḡ indign-
ans i merens filiā p̄seruat̄ ē. isic

esse ut scō pachomi duxat. puellē otignō
otessione. Que cū unanīto pollicita fū-
set nūqm̄ se talia gerere: p̄ ea uir beat̄
dño supplicauit: benedicensq; oleū ei
misit. Quo p̄uncta sine mora curata
ē. glificans iugit̄ dñm. qd nō solū de-
mone: s; etiā detestabili otustatione
caruisset. & in reliquū se otinentie
studij p̄ xpi mancipauit auxiliu.
Gali ḡ otuione de scō uiro corrente.
ali nichilomin; q̄ filiū suū a demo-
nio possessū sine intermissione
deflebat. nec eū pducere poterat
ad monastiū. genu m̄ pach-
mio supplicabat. ut p̄ eo p̄caret̄
omnipotētia xpi. **Q**ui cū orasset.
dedit ei panē bene dictū: sollicite
p̄cipiens. ut ante cibū paululū exo
semp energumū sumeret. Cumq; esuriss;
filius. ex ipso pane partielam tradidit.
s; n̄ p̄misit imund̄ sp̄e ut exinde oīno
gustaret. **C**ralis autē panib; qui erant
appositi manū suas repleuit: cepitq; co-
medē. **P**ater ḡ benedictū panē in-
frusta otinuens. i unte riorib; pal-
marū sublati exinde ossib; imisit.
& has ei tantūm palmas iposuit. ut
nesciens id qd factū est benedictionē
p̄cipe mereret. Quas adapiens ille.
frusta que iniecta fūant picelut:

ipsas excreatas palmas nichil esse pe-
nitus uolebat accipe. Cūq; eū pater sine
cibo manē dieb; plurimis opulisset.
fame coactus ex benedicto pane pcepit.
ac p̄tin' somno deceret. a maligno spū
liberat' est. Quē secū pater ad scī pa-
chomij uestigia p̄duxit. laudas igli-
ficans dñi. q̄ p̄ seruos suos opat' mag-
nalia gl'iosa quoz n̄ est numerus.

Alias quoq; sanitates plurimas in-
uitate scī sp̄e uir beatissim' faciēs.
n̄ extollebat. nec unq̄m cor ei elatū
est. Habebat enim hāc dñi grām. ut
idē semp̄ i equalis ess; in om̄ib; ani-
mūq; in disciplina dñi sollicitū con-
tineret. Et si qñ poscens aliqd a dño.
petitionis sue n̄ osequeret' effectum.
n̄ ōstabat' animo. s; patientissime
sustinebat. sciens hoc expedire s̄ uel
om̄ib; q̄cqd diuina misericōdia censur-
set. q̄a frequent' intentione sincera
uidem' postulare ōtraria. q̄ dñi boni-
tas cū nō ocedit p̄rare dignat'. et
tē potius clementer exaudit. cū uota
m̄e ignorantie nocte uelata n̄ p̄fic.

Quidam deniq; iuuenis siluan'
nomine de scena uers' ad scīm
pachomiū uenit. uolens in ei' mo-
nastio cōmorari. Qui cū susceptus
ess; in fecit' p̄usa ōsuetudine seculi.

nullis discipline regl'is potat' cohereri.
salutē q; p̄pam negligens. suis uanita-
tib; p̄stinis atq; regl'is se occupabat. Ado
ut n̄ nullos ex fr̄ib; euerteret. & ad studi-
um simile ōmoueret. Ad plurimi n̄ fe-
rentes. scō pachomio suggūnt. ut eum
de monastio pelli p̄cipet. Ad qm̄ rē nō
ess' animus. s; equanimit' ferens. admo-
nuit p̄fatū uirū ut se corrigeret. & ab
antiq' se ōsatiōe reuocaret. P̄ q̄ etiā
dñm iugit' exorabat. ut ei ōpunctio-
nē cordis solita pietatis abundantia
largiret'. Cumq; memoratus iuuenis
in p̄pā p̄sisteret p̄uitate. & alijs exem-
plum p̄ditionis ostenderet. ad postre-
mū usū est om̄ib; ut a scā ōgregatio-
ne uelut idignissim' arceret'. s; beat'
pachomi' hoc idē creditit differendū.
Quē etiam mitissima atq; sapientis-
sima correptione ōueniens. & celesti-
bus erudient' institutis. ita diuino
timore succendit. & sic anima ei' fu-
turoz fide ōpuncta ē. ut se deinceps
alaēm̄is abstine' nō possēt. Emendat'
itaq; p̄ om̄ia. magnū ceteris documētū
ōsionis exhibuit. q̄ in om̄i loco & i
omni opatione flebat iugit'. & ne-
tē quidē cum cibū int' fr̄s capet. a
lamtatione cessabat. Que res p̄mo-
uit & multos ex monachis. q̄ i d̄yx

runt ei. Tandē te a plāctu cōhibe: nec
tanta q̄s te afflictione deicias. **Q**̄ respōd.
Conor quidē sicut iubetis ala cimis tem-
perare: nec possū. Pectus enī meū uelu-
ti q̄dam flāma oburens: q̄ctū me esse
n̄ sinit. Rurs' ipsi dixerūt. Apud te inse-
creto tuo uel certe ī orationib; tuis pla-
gito: cū ū uenim' ad mensā cibū su-
mere: debes a fletib; abstinē. Nam sic
possibile ē animā ī sine istis extiorib;
lacrimis semp ī punctioē psistē: quia
plures es fr̄ib; uidentēs te flentē: man-
ducare n̄ possūt. **E**t cogebat eū fateri:
cur ita se suis diluet fletib;. **T**c̄ ait ad
eos. Non uultis ut plangā. cū uideā
me multis fouū obsequiis scōz fr̄m:
quoz ī puluis pedū m̄ uenandus est.
Nec eis me offerre: dignū pr̄s existimo.
Non ego plangā: qd̄ homo de scena
multis peccatis obnoxī: offitia tanta
p̄cipiā. **T**umeo ualde: ne sic dathan
& abiron. me quoq; p̄ fāmū hiātu suo
t̄ra deglutiat. Illi namq; imp̄s au-
sib; manib; q; pollutis sacerdotū sibi
met usurpare temptarūt: ego ū post
tantā cognitionē diuini munis ani-
mę mee salutē desidiosa ḡuſatione
neglexi. **I**dō quippe ista recolens nō
erubescō flere corā om̄ib;: q̄a multa
facinora mea ēē cognosco: q̄ iugibus

lacrimarū debeo expiare fletib;. **Q**̄d si ip-
sam animā meā miserā plānta diffū-
dere: nichil facem magnū: q̄a nullū
p̄ factis meis in p̄senti dignū possum
reppere supplicū. Cumq; p̄ dies singlōs
ad meliora fiat idem p̄ficet. om̄sq; p̄-
p̄modū in humilitate suparet: ita
de eo sc̄s pachom' cepit corā om̄ib; dicē.
Testor uos o fr̄s ac filij corā deo ī an-
gelis eius: q̄a ex quo cenobiū hoc fun-
datū est. nullū de fr̄ib; q̄ me cū sunt
uel fuerūt. humilitatē meā secutū ēē
cognosco: n̄ unū tantū m̄. **Q**uo fr̄s
audito: n̄ nulli putabat hē unū the-
odorū. alij petroniū. alij ū orfēsiuoj.
Cumq; rogaret eū theodor'. ut q̄s ēēt
dep̄met. & sc̄s uir indicare differret.
rurs' eum theodorus uehēmter ur-
gebat. alij q; ex fr̄ib; maiores plurimū
p̄cabat. ut diceret q̄s ēēt cui testimo-
niū tale p̄hiberet. **T**c̄ respondit pachom'.
Si sc̄rē eum denuo dicturus
uane gl̄e stimulis inctari. nec dū
pr̄s ostenderē. s; q̄a p̄culdubio credo
qd̄ p̄ grām xp̄i quantū ei laudes ac-
cesserunt. tantū ipse mun' humili-
tatis acq̄ret. idcirco ut eū possitis imita-
ri. palā beatificare n̄ desino. **T**u q̄dem
theodore & q̄cumq; tui fē similes in
monastio certantes diaboli fecter

uicisti ut passerē: & sub ur̄is pedib; allisis
 tis eū p̄dī grām & culcantes ut puluerē.
 S; si qđ absit neglectis in aliq; & surgēs
 is qđ sub uestigijs ur̄is est. aduersū uos gra-
 ui furore lachabit. **I**uuenis autē siluanus
 qm̄ dudū p̄tē negligētiā de monastio
 pelle uolebam; ita p̄strauit inimicū. et
 a suis sensib; effugauit. ut nusq̄m corā
 eo p̄pareat. altaq; eū humilitate p̄ om̄ia
 sup̄auit. **E**t uos qđc; fr̄s habentes opa
 iusticie in his que gessistis gl̄osi & fidite.
 hic autē quanto forci; pugnat. tanto
 se detiore omnib; iudicat. ex tota m̄te
 totaq; uirtute inutile se rep̄buq; p̄nun-
 tians. **I**do deniq; & lacrimas habet imp̄-
 tu; qđ semetip̄m in imis humiliat et
 īclinat. nec alicui; mom̄ti qđ gesserit
 existimat. **D**iabolū autē ita reddit in-
 ualidū. sic humilitas de corde puro.
 cui tam̄ correctionis opa p̄bant; ad iue-
 ta. **S**ic itaq; ante fat; siluanus p̄ octo an-
 no; curricula dō militans. cursū uite
 sue finiuit ī pace. **D**e cui; exitu testatus
 ē beatus pachomius. qđ multitudine sanctorū
 angloꝝ cū magna leticia sum̄tes eius
 animā. uelut electā hostiā xp̄i & specti-
 b; obtulerunt.

Eodem temp̄e panos ciuitatis ep̄c
 uar^{destr} nomine p̄ om̄ia uenabilis ac
 dō recteq; fidi feruentissim;

amator existens. audiuit dispositionē &
 uersationis pachomij. **Q**uē multis ep̄lis
 euocauit. plurimis uerbis exorās. ut ē
 circa ciuitatē eius monastia optata cō-
 struēt. **C**umq; multis excusis p̄cib; ac-
 q̄euss; ep̄i. dum p̄parat ad eū. iustū cre-
 didit ut p̄ iter om̄ia monastia q̄ ab eo
 curabant; inuiseret. **E**t cū uni ex ipsis
 monastijs p̄pinquass;: cui dā fr̄s occur-
 rit exequijs. qđ uitā suā negligenter
 & sumpserat. fr̄s autē ipsi; monasterij
 fun; p̄sequebant; honorifice. psalmos
 solito & cinentes. p̄sentib; quoq; defūc-
 ti parētib; ac p̄pinqs;. **Q**ui cū uisisset
 pachomiū. feretū & tūuo deposuerūt.
 ut p̄ mortuo qm̄ p̄ se dño supplicaret.
Qui mox ut p̄soluit orationē: & uers;
 ad fr̄s ait. **D**esinite psallē. **P**receptiq;
 defuncti uestim̄ta splendida q̄b; indut;
 erat auferri. que ē corā omnib; fecit
 exuri. & ita cadauer efferrī iussit.
 p̄tē aliquā psalmodiā. atq; sepeliri.
 fr̄s ḡ cū parentib; ei; & uniuersis q̄ tē
 aderant nouū gen; spectaci; & tuente;
 & obstupēfacti. numū precabant; se-
 nem ut & suētam sup̄ eū psalmodiā
 celebrari p̄mittēt. **Q**uib; cū nō acqui-
 eussēt. cepunt parentes defuncti
 culpantes eū dicere. **Q**uod ē hoc spec-
 taculū nouū. **Q**uis mortuus n̄ mise-

reat? Licet sit iunior: sufficiens est pro semet-
ipsa calamitas. Noli quod inferre mortuo
quod nec belue facient: nec tua odoret pen-
tus scitatem. Nam et nos hunc maximo no-
tam obprobrio: aliaque quam plurima suspi-
cionum probra nascuntur. Utinam nunquam ad-
huc locum uenisset? utinam nec iste mona-
chus fuisset: effectus: ne hunc eternum nobis do-
lorem influgeret. Rogamus ergo: ut solitam
psalmodiam defuncto restituas. Quod respon-
dens ait. Vere fratres ac filii plus uobis pre-
sentis mortui misereor: et tantum ut uo-
bis de uisibili re ac temporalis curantibus:
ego de inuisibili eius substantia sollicitudi-
nem geram: et idcirco hec erga eum fieri iu-
beam. Et uos quod maiores illi dolores
propter hunc honorem quem putatis acquiritis: ego
autem quantum ad eumque requiem ei uel satis-
factionem per hanc iniuriam preparabo: propter
quod nec curo pro hoc exanimi corpusculo.
sed pro immortalis eius anima satago: que et
hanc carnem rursus in resurrectione recep-
tura est incorruptam et integram. Alias autem
si hoc quod uultis annuo: ueluti placens
hominibus iudicabor: atque ut ad presens
uobis satisfecisse uidear: id despicio quod
ei prodesse potest in futuro. Fons enim boni-
tatis deus in me existens: occasiones quod
propter opulenta super nos dona sue pieta-
tis effundat: remittatque nobis peccata

non solum in hoc seculo: sed et in futuro. Nam cum di-
cat in euangelio: qui blasphemauit in spiritu sancto:
non remittetur ei neque in hoc seculo neque in futuro:
dat in dubitantes intelligi: quod sunt quidam
delicta: que possint et post hanc uitam si per
supplicet ignosci. Hos ergo quos dignos iu-
dicauit: et potentia diuine sue dispensa-
tionis exercere medicinam: si non unicuique
que congruent ad uitium proferam: profecto
ueluti contemptores estimabunt: et audi-
ent illud quod scriptum est in propheta. Videte con-
temptores: et admiramini et despondi-
mini. Et ideo queso finite defunctum ap-
propius malis aliquid exui: et quod clamorem
que requiem in illo futuro examine promereri.
Sepelire ergo eum sine psalmis ut dixi: po-
tens est enim deus benignus: et clemens mul-
tumque misericors pro supplicatione nostre
paruitatis eum in eterna sua requie colloca-
re. Nec cum dixisset: abiit: et secundum quod
uenabilis pater precepit eum in monte
ubi erant parata monumenta sepelire
curauerit. **M**ortuus est autem sanctus
ibidem cum monachis duobus diebus: doce-
batque in primis timorem domini singulis: de-
inde qualiter aduersus diabolum dimi-
care debent: et insidias eius possent pro-
declinare potentiam. Tunc nuntiat ei
quod fuit quidam de chinobosciorum monas-
terio quod in firmitate decens: bene

147
dictionē precis ei ultimā postularer. **H**ec
audientis homo dī. festum secut' est eos
q' hoc s' retulant. Cumq; conat' pficiat'
i duob; aut t'ib; milib; abess; a monastio
qd' petebat: audiuit suauiſsimā uocē p'
sonantē in aere: suspiciensq; uidit ipi'
fr̄s animā uelut cursu ab angli' dñi
laudantib; ad beatā uitā pennēq; sus
tollī. **C**omites aut' pachomii cū neq; uo
cem audirent nec q'cqm̄ sentiret penit'
s; tantūm cernent eū ad orientē diu
suspicē: dicit ei. **C**ur stetit pater?
Premus. ut possim' occurrē. **Q**ui re
spondit. **F**rustra iā currim': hoc enī
est qd' diu s' dō quē admodū frat' ipse
ad gaudia ppetua deducat'. **Q**uē cum
rogarent ut eis exponeret quom̄ uidiss;
ei animā: quantū potant audire nar
rauit eis ex his que ipse cōspexat. **Q**ui
dam ḡ ex illis euntes ad memoratū mo
nastium. & diligent' inq'rentes q' hora
fiat ille dormiss;: ea q' a scō uiro didi
cerant. uera om̄a cognouerūt. **H**ec aut'
retulim' duab; excusis: p'mū uolentes
ostēdē beatū senē nimū fuisse pspi
cacissimū. grām q; possedisse ppheticā
ac longe posita i intellectualib; oculis
p'uidisse: deinde ut tales semp' imi
tantes maloz s'ortia sollicitē uita
rem'. **Q** de his q'de nobis acten' dicta

sufficiat. **S**ēs ḡ pachomii ad antefatū
ep̄m eū suis monachis ueniens: ab eo in
sūma uenatione suscept' est. **N**am festi
uitatē maximā mei' celebrauit aduen
tu: deditq; loca insipata. ut monastia ḡ
deret. sicuti dudū p' sc̄pta rogauit: que
& uenabilis uir alacrit' s' struxit. **E**t cū
macie munim' incircutu ducēt. ne
q's facile posset irrumpe: q'dam pestile
tes homines q's diaboli cecauit i uidia
nocte uenientes que s' structa fiant
destruebat. **S**; n̄ in longū malignita
tis eoz pena dilata ē. **H**am cū senex
discipulos suos ad tolerantia ḡ moneret:
& illi nequissimi iuxta s' s'uetudinē ḡ
uenissent ut facinor' suoz cepta p'fice
rent: ab anglo dñi ptu' exusti sunt.
& uelut cera a facie ignis ad nichilū
fē redacti. **F**is ḡ uelocit' uniuersū con
sumauerūt edificium: inq' beat' pachomii
cōstituit monachos religiosos uiros:
q' b; samuele p'posuit hylarē uirū &
dono frugalitatis eximū. **Q**uia ū p'
dicta monastia in suburbano fiant
i' stituta. idē sc̄s ibi uoluit pmanere
diuti'. usq; dū hi q's ordinauit. xpi
munē firmarent'.
Inter philosoph' quidā ciuitatis ipsi'
audita seruoꝝ dī opinione uenit ad
eos. scire uolens q'd essent. q'due

psitentur: & uidens aliqs ex monachis
ait eis. Vocate in patre ur̄m: q̄a de reb̄
necessarijs cū eo disputaturus sū. Cū
cognouisset autē sc̄s uir q̄a philosoph̄ ess;
misit ad eū corneliū & theodor̄: preci-
piens eis ut ad ea que sciscitaret̄ pru-
denti responsione satisfacēt. Egressi
itaq; ad eū: philosoph̄ ait. Mult̄ ad nō
sermo delatus ē. qd̄ sapientie gerati
studiū. & iuxta religionē ur̄am que-
tem diligenti impensi. insup̄ & pru-
dent̄ his qui pponunt aliqd̄ satisfacē
uideamini. & idō de his que legitis
uos int̄rogare disposui. Cui theodor̄
Pfer ait qd̄ uis. Et philosoph̄. Habes
inquit tu mecū disceptationē: ut
que sūnt quesita dissoluas. Q̄ theo-
dorus respondit. Exp̄me iā qd̄ intē-
dis. Tē philosoph̄ ait. Quis n̄ natus
mortuus ē. Quis rursū natus a
morte subtract̄ est. Quis autē cū
sit mortuus n̄ est fetore corrupt̄.
Et ait theodor̄. Non grandis inq̄t
theodor̄. hec ppositio tua o philoso-
phe: nam facile qd̄ inquiris absol-
uā. Qui n̄ nat̄ mortuus ē: habetur
adā p̄thoplast̄. Qui ū nat̄ est. nec
tam̄ est mortuus. extitit enoch̄.
qui dō placuit atq; translatus est.
Qui mortuus ē aut̄ nec ullo fetore

corrupt̄. uxor ē loth: que uisa in sta-
tuā salis. nē in eo habitu p̄ increduloy
p̄duat exemplo. Et idō consiliū do-
t̄ o philosophe. ut has ineptas p̄posi-
tiones tuas & inanēs deserens ques-
tiones. ad uerū dīm quē colim̄ te si-
ne dilatione uertas: remissionē
q; peccator̄ tuor̄. p̄ct̄na salute p̄ci-
pias. Ad hec philosoph̄ obstupescit.
nichil inquisiuit ul̄tius: & discedēs
acum̄ uiri responsionēq; tā celerē
paratamq; mirat̄ ē.

Proinde pachomi' in eisdē monas-
terij nup̄ exstructis. dieb; pluri-
mis ūmoratus ē. Exinde aut̄ pro-
fectus. ad aliud monastiū qd̄ sub
eius erat ditione p̄uenit. Quē cū
fīs om̄s in occur̄sū eī p̄perantes
sūma uenatione suscipent̄. ifan-
tulus quidā de ipsa congregacione
qui int̄ alios occur̄rat. clamare
cepit & dicere. Vere pat̄ ex q̄ hinc
ambulasti. null' nob̄ olera uel
legum̄ aliquod coxit. Ad quē sc̄s
grata mente respondit. Non con-
t̄steris fili mi. ego iam coqm̄. Et
ingressus monastiū. post oratio-
nem uenit ad coq̄nā: & inueniēs
fr̄m qui coq̄ne p̄erat p̄siathos
id ē tegetes opantē q̄s mattas

uulgus appellat. ait ad eum. Dic mihi fratrem quantum temporis habes. ex quo non coexisti fratribus; olera uel legumina. Qui respondit. Sed fere duo menses. Et sanctus pachomius ait. Quare quod preceptum facere uoluisti ut tanta fratrum negligenter utilitas. Qui sub humili satisfactione respondit. Optauimus quidem uenabilis patris cotidie implere ministerium meum; sed quia quicquid coquebatur non consumebatur a fratribus; quia omnes abstinent. soli quippe pueri coctum percipiunt. ne tanto labore parate precerent expense. propterea pulmenta non coxi. ac ne otiosus essem. psiatos elegi cum fratribus; texere. sciens unum de his quod mihi deputati sunt ad opus huiusmodi posse sufficere. ut paruas escas id est oliuas uel herbulas ad refectionem fratribus; preparare. Hec pachomius audiens ait. Quod sunt psiatum quos te fecisse dixisti. Qui respondit. Quingenti. Et ille. Defere inquit huc omnes ut uideam. Qui cum fuissent allati. proter eos igne supposito iussit exuri. Tunc ait illi. uos traditam uobis erga dispensationem fratrum regulam desperastis. sic ego passim labores heremaui. quantum cognoscatis quam preciosum sit patrum instituta querere. que panimarum salute pulsa sunt. An ignorastis quod

148.
gloriosum sit semper abstinere presentibus. Nam si quis ab ea re que mei est potestate. diuina consuetudine se continet. magnam sequitur a domino premium. Ab ea uero re cuius utendi licentiam non habet. quadam necessitate cohiberi. & ideo propter abstinentiam coactam atque inutilem. frustra uideatur expectare mercedem. Denique cum plures escae appositae fuerint. si frater parci his utuntur propter dominum. tunc apud deum maximam spem reponunt. De cibis autem quos non uident. nec eis ad percipiendum facultas ulla tribuitur. quomodo pro parsimonia premium conceditur. Idcirco propter exiguos sumptus. tanta fratrum utilitas debuit immitti comoditas. Hec cum loqueretur ad eos. & sufficienter eorum delicta corripet. ostiarius ad eum festinus ingressus est. magnos uiros & anachoritas egregios indicans aduenisse. quos eum uidere desiderarent. Quos illico iussit intrare. debitaque reuerentia salutans. post orationem pro fratre ducebat cellulas. & omnia eis monasterii loca monstrabat. Qui rogauerunt senem. ut cum eo de quibus cupent rebus; secreto loquerentur. Tunc uero duxit eos cellulam seorsum. seditque cum eis. Illis autem de rebus; absconditis atque archanis altius disputantibus. cepit sanctus pachomius

odore sentire tetrum. Videbat enim eos
exculto satis sermone utri. & in scripturis
suis paratos existere. nec poterat de in-
tolantia fetoris aliquid uel cogitare
uel dicere. Vbi ergo de diuinis eloquijs
diuini disputarent. & hora nona iam
refectionis tempus indiceret. surgentes
ipsi mox abire uoluerunt. Quos sanctus uir
enixus orabat. ut cibum pariter sumerent.
Qui noluerunt penitus acquiescere. dice-
tes se festinare ante occasum solis ad
propria remeare. Et ualedicentes ei sine
mora profecti sunt. Tunc sanctus pachomius uoles
certi causam fetoris agnosce. in ora-
tione persistit. exorans dominum quati-
nus scire quales essent pande dignare-
tur. moxque cognouit quod impietatis
eorum dogmata quibus probabantur imbuti.
tantam puritatem de eorum cordibus exala-
rent. Hec mora uiros ipsos in seipsum.
& apprehensis ait. Unum uolo uos inter-
rogare sermonem. Qui dixerunt. Inter-
roga. Nunquam ait origenis commenta
legistis. Qui negantes dixerunt. He-
quaquam. Quibus ait. Ecce contestor
uos coram domino. quod omnis homo qui
legit origenem & assentit his que pra-
ue disseruit. in profunda perueniet in-
ferorum hereditasque eius erit uermes &
extiores tenebrae. quibus in quorum any-

me sine fine punientur. In ego quod michi
manifestatum est a domino uobis solliciter
nuntiavi. ex hoc innocens ero. uos ui-
deritis si ea que sunt uera respicitis.
Ad si in uultis acquiescere dominoque potius
placere. cunctos origenis libros in
flumen mergite. ne ab illis uos ipsi mer-
gamini. Hec dicens. discessit ab eis.
Et rediens ad exercitium solite ritibus.
repperit fratres in oratione consistere. cum quibus
alacriter ymnos cantilene spiritualis
Monachis ergo ad uescen. Explicuit.
domini uenientibus. uenabilis senex in cel-
lula ubi consuevit supplicare domino se-
recepit. & obserans ostium. orabat in-
tente. memor uisionis quam aliquan-
do conspexerat. & obsecrabat dominum quantum
ei declararet statum monachorum qui
futurus esset. uel quod post eius obitum
in tanta congregatione contingeret.
& ab hora nona usque ad illud tempus
quo fratres qui nocturnis orationibus pre-
erat uocem mitteret. & ad preces solitas
excitaret. instantiam suae supplica-
tionis extendit. Cumque precaretur
attenti. subito circa media nocte
uisionem cernit. que eum iuxta peti-
tionem propriam de statu posterorum suorum
plene edoceret. Nam monasteria sua
uehementi dilatanda. non nullosque pie-

uicturos & obtinent agnoui. neglecturo
etiā plurimos didicit. suāq; salutē peni-
tus esse pdituros. **V**idit g̃ sicut ipse
narravit multitudinē monachoz in
ualle quadā satis p̃funda atq; caligi-
nosa consistere. & alios exinde uelle con-
scendere nec uale. **Q**uidā enī occurre-
bant ex aduerso s̃. nec inuicē dinos-
cere potant. nec de p̃fundo illo r̃te-
nebroso loco p̃s̃ emerge. **A**lios autē
frustra conatos p̃lassitudine ruere.
atq; ad inferos deuenire. alios iacen-
tes miserabili ac lacrimosa uoce defle-
re. n̄ nullos ū cū maximo labore cō-
scende. quib; in ascensu ip̃o lux p̃tinē
occurrebat. in qua cōstituti gr̃as d̃o
referēbant. q̃d euade potuissent. **I**ta
pachomi⁹ intellexit que nouissimis
essent fut̃a temporib; cecitatē q; mē-
tis eoz qui post futuri s̃t & errorem
cordis. bonoz q; defectū ualde doluit.
maxime ū q̃d p̃positi negligētes ac
desides forent. nec in d̃o cōfiderent.
s; concordia discordiosa intererunt.
placentes stulte multitudini. & os-
tentantes habitū monachoz. nulla
q; bona opa p̃ferentes. **S**emel autē
pessimis p̃matū tenentib; ip̃m q;
nomen sc̃e conuersationis ignorā-
tib; . necesse est emulationes atq;

149
iurgia genari. & qui p̃sit aut maior sit.
ambitiosa lite ostende. & repbari q̃dē
bonos ac malos eligi. nec p̃bitate mox.
s; antiquitate uel ordine unū quēq;
cetis uelle anteferri. **V**nde nec aliq;
bonis uiris loquendi suberit p̃tuli-
tate & muni fiducia. s; erunt in silen-
tio & quiete. aut certe sub colore ho-
nestatis. magnis p̃secutionib; affli-
gent. **E**t quid ē opus singla recensē-
re. cum om̃ia pene sint regulis sub-
iuxta diuinis. humanis & mutabunt
illeceb̃s. **T**e pachomi⁹ exclamauit ad
d̃nm cū lacrimis dicens. **O**mp̃e d̃s si sic
erit. ut quid p̃misisti cenobia ista cō-
stitui. **S**i enim in tempore nouissimo
quicūq; fr̃ib; p̃erunt p̃uersi fut̃i suis.
quales erunt illi qui sub eoz regimi-
ne uersabunt. **C**ecus enī si ceco duca-
tum p̃bet. uterq; in foueā cadet. **H**eu
me quia frustra & inuacue labora-
ui. **M**emento d̃ne studiosoz meoz q̃ tuo
munere p̃fecisti. merito famulorū
tuoz qui t̃ tota mente deseruiunt.
merito testam̃ti tui q̃d usq; ad con-
sumationē soli atuis p̃misisti cus-
todiri cultorib;. **T**u nosti d̃ne q̃a ex q̃
suscepi h̃c habitū monachi. nimis hu-
miliat̃ sum in cōspectu tuo. nūquā sa-
tiatus sū pane uel aqua. uel qualibe

creata alia quam fecisti. **N**ec eo dicente uox
ad eum facta est dicens. **N**e gloriaris pa-
chomi cum sis homo & indigeas misericordia.
quia cuncta que gedi in mea miseratione
subsistunt. **Q**ui gessit peritrat' inter-
ram: misericordiam domini postulabat dicens.
Omne deus ueniant in miserationes
tue & uiuam. & ne auferas misericordiam tua
a me: quia misericordia tua & uitas tua semper
susceperunt me. **S**cio enim ego domine: quia
nutant & claudicant uniuersa. sine
tue protectionis auxilio. **N**ec cum dixisset:
astiterunt super eum lucis angeli. &
iuuenis in medio eorum ineffabili pulchri-
tudine resplendens: qui instar solis
ex se fulgoris radios emittebat: habes
super caput spinam coronam. **E**t leuantes
de terra pachomium angeli: dicit ei. **Q**uam
petisti a domino misericordiam: ecce uenit tibi
misericordia deus gratia. ihesu christe. filius dei pa-
tris unigenitus: qui missus est in hunc mun-
dum. & pro salute humani generis cruci-
fixus est. spinam ferens in capite coro-
nam. **Q** pachomius ait. **O**ro domine: nunquam
ego te crucifixi. **E**t dominus placidior
ait ad eum. **N**on tu quidem crucifixi
me: sed parentes tui. **V**eritatem ani-
me quior esto & confortetur cor tuum:
quia postitas tua manet infirma. nec
usque ad finem mundi deficiet: ipsique qui

post te facti sunt de profunda illa calig-
ne liberabuntur: quotquot uixerint abstinen-
ter & curam salutis prope gesserint. **M**o-
do namque qui presentia tua se continent
tuarum sequentes exemplum uirtutum
maxima gratia uirtute resplendent:
post te uero qui in huius seculi caligine
fuerunt immorati. quia prudentem intelli-
gent que appetenda sunt que ue fugi-
enda: & spontanea uoluntate nul-
lo humani exemplo de tantis ex-
ilierint tenebris. omnemque iusticiam
seruantes. eternam uitam toto corde
dilexerunt: amen amen dico tibi quia cum
istis erit qui tunc tecum in summa stantia
& scitatem preclaris sunt. candemque sa-
lutem & requiem sortientur. **N**ec dicens
dominus: ascendit in celum. **S**ic autem aer
illustratus est. ut splendor lucis illi
non possit humanis sermonibus expli-
cari. **T**unc sanctus pachomius super his que
sunt ostensa sunt uehementer admirans.
ad nocturnam synaxim cum uniuersa
fratritate conuenit: & officio sancto
sollemniter ad impleto: cuncti mo-
nachi iuxta consuetudinem coram sene
ad audiendum uerbum dei stiterunt.
Qui apertis os suum: docebat eos di-
cens. filioli mei quanta est uirtus
uobis atque possibilitas. pro salute

uia certate forcat. & aduersus armatum
 hostem uirilitate dimicant. prius quam ueni-
 at tempus in quo nosmet ipsos sitamen
 inertes sumus ac desides. miserabili
 lamentatione plangamus. Non negligamus
 dies nostros quos largitus est nobis
 dominus: sed opemur in eis cum tota alacri-
 tate uirtutum. Dico enim uobis. quam si
 sciretis quanta scilicet in celestibus bona
 parata sunt. & que tormenta manent
 eis qui a uirtutis itinere deuiarunt.
 cognitaque uirtute non in ea digne uer-
 sati sunt: summus utique uiribus eterna suppli-
 cia uitantes. hereditatem illam beatam
 que famulis dei promissa est festinaretis
 adipisci: quam nemo non male ac perditus
 fugit ac negligit: quia quid amittat
 penitus nescit. Quem iam iamque resipiscere
 oportet & tremis absolui cupiditatibus:
 ut mala preterita deflendo iugiter. in-
 dulgentiam domini consequatur. & sic ad me-
 liora uersus iter suum dirigat. quantum
 in exitu uite letus existens. ad ce-
 lestem regem cum magna laude pue-
 niat: quando terrestre hoc habita-
 culum deserens anima ad cognitionem
 sue substantie peruenit: quando celesti-
 bus sociata uirtutibus ad patrem lu-
 minum peruenire festinat. Quod extolli-
 tur homo per uanam gloriam. Quod erigi-

tur puluis: quid superbit terra & cinis: Plan-
 gamus nos ipsos potius dum tempus habemus.
 ne cum fuerit expleta singulis determinata di-
 latio. tunc inueniamus penitentiae tempus ex-
 poscere: quando iam accipe non meremur.
 In hac enim uita nobis peccata deflere per-
 missum est: in inferno autem sicut a sancto dauid
 propheta didicimus. quis confitebitur domino. Numquam
 anima illa probatur infelix & omni lacri-
 marum fonte plangenda. que seculo renun-
 tians iterum seculi actibus implicatur. & inu-
 tilibus curis dudum exuta. rursum redit
 ad dura seruitutis obsequia. Et ideo karissimi
 fratres ab hoc instabili mundo & post pau-
 lulum transitorio: perpetuam beatamque uitam
 nobis non patiamini auferri. Vereor autem
 & totus penitus intremisco. ne carnis
 nostre parentes. usu seculi. rebus & uitae presentis
 occupati negotiis. quae uniebant nos
 deseruisse mundi mala. & abhinc iam
 uita frui perpetua: suo nos iudicio con-
 demnent. dicentes nobis. Quomodo las-
 sati estis in semitis uirium: tantis obsessi
 miseris. Ex uita namque tam magna
 iusticia nobis etiam meror accessit: & pe-
 nis nostris uester ignis adiectus est. Ra-
 mi quippe nostri facti sunt inutiles: nec
 fructus quos in flore monstrauerat edi-
 derunt. Sed & illud propheticum si nobis
 ingerant expauesco. Ideo in deprecatione

nem uenerit delicti & facti se ab homina-
biles: & corona capitis eorum sublata est. Cui-
tates ad austrum sitae clausae sunt: nec est qui
aperiat eas. Tollatur enim impius: ne uideat
gloriam dei. **Hec cogitantur fratres mei: totum**
certemus uiribus: ne ab hoste superemur.
Ille semper uisitat ut punit: nos sollici-
te uigilemus: ne quod absit eius fraude pe-
rimamur. Ante omnia praeculis habea-
mus ultimum diem: & momentis singulis
eternorum dolorum supplicia formidemus. His
enim causis anima se cognouit agnosce:
corpusque propter ieiunium atque uigilias
deprimens: ipsa in merore luctuque continuo
perseuerat: donec spiritus sancti calore succen-
sa: superne & templonis mereatur auxi-
lium: & a stagis exuta tremis: diuinis ui-
giter exsatiatur alloquiis. Alius est qui
semper haec cogitat puritatem mentis ob-
tinet: humilitatem cordis acquirit: ua-
nam gloriam respuit: omnem seclarem pru-
dentiam spernere ostendit. Philosophus
quod huiusmodi anima spiritualis cotidie aduersum
crassam carnis suae materiam: omnique cir-
cumspectione cum ea taliter agat: quatinus
ad meliora consentiat: & cum uespere pue-
nit ad stratum: singulis membris corporis
sui dicat. Donec simul sumus obedite
mi suadenti quae recta sunt: mecumque
domino cum alacritate seruite. Manibus

suis dicat. Veniet tempus quando iac-
tantia uestra cessabit: quando pugillus
administrator iracundiae non erit: quae-
do palmae quae ad rapinas extense sunt
conquiescent. Pedibus dicat. Erunt qui
ab iniquitate non ualebitis prosequi exan-
rere: quando prauitatis turba non
poteritis intrare. Cuncta quae membra sua
similitur alloquat: & dicat eis. Ante
quam mors ab inuicem nos dirimat:
& separatio quae propter peccatum primi homi-
nis accidit impleatur: certemus
fortiter: stemus perseuerant: uiriliter dimice-
mus: sine torpore & pigritia domino ser-
uiamus: usque dum rursus adueniat: & tempo-
rales abstergens sudores nostris: ad imor-
talia nos regna producat. Fundite lac-
rimas oculi. Demonstra caro tua nobis
lem seruituram: collabora mecum inpre-
cibus quibus domino & fiteor: ne cum requiescere
uis atque dormire: perpetua nobis cruci-
amenta & quiritas. Et ideo uigila semper
in opibus tuis: quia si te sobrie gesseris:
bonorum retributio tibi copiosa pueniet.
Ad si negligis: tormentorum genera mi-
seranda succedent: & tunc ululat anime
deflentis ad corpus. Heu me quia
colligata sum tibi: & propter te penam perpetuam
& dampnum excipio. Si haec intra
nos assidue retractemus: efficiemur

uere templi dñi. & sp̄s sc̄s habitabit
 in nob̄: nec ulla nos sathane potit ulc̄i
 circūuenire uersutia. **S**up̄ decē milia
 q̄: pedagogoz. magistroz. q̄: doctrinā.
 tumor dñi p̄ cogitationes huicemodi nō
 erudiet. prudentesq; custodiet. ique
 cumq; humano sensu n̄ ualem̄ attin
 gere. hec nob̄ sp̄s sc̄s inspirabit. Nam
 quid orem̄ ut ait beatus ap̄ls sicut
 oportet nescim̄: s; ipse sp̄s postulat p̄
 nob̄ gemitib; inenarrabilib;. Erant
 quide & alia plurima que dicem̄: s;
 ne uos multū laborare cogam̄: hūc
 terminū sermonib; nr̄is imponim̄.
Ds pacis & gr̄e & firmet uos & corro
 borez in timore suo fr̄s am̄. Hec di
 cens sine mora surrexit: & omendās
 eos dño p̄fectus ē.

Cumq; p̄geret ad monastium cui
 cognom̄ erat tabenense cū theo
 doro & coenelio cetisq; plurimib; fr̄ib;
 substitit parump̄ incitane uelut in
 terrogans aliquē de quoda secreto
 negotio: & agnouit in sp̄u unū de
 mandatis que p̄fixerat ī monastio
 fuisse neglectū. Precepit enī fr̄ib;
 q̄ in pistoria arte laborabant: ut si
 quando facēt oblationes nichil lo
 querent̄ sup̄uaciuū: s; apud se ipsos
 salutaria meditari & utiq; eloquia.

Vocauit ḡ theodor̄ q̄ ipsius monasterii
 curā gerebat: & dicit ei. Hade secreto
 solliciti inquire. quid sero fr̄s cū obla
 tiones facēt sint locuti: & q̄cqd̄ dep̄
 hendis ad me referre curabis. **Q** p̄ges
 diligent̄ inuestigauit om̄a: & ea que
 didicit sc̄o pachomio nuntiauit. **A**
 dixit. Nū estimant fr̄s qd̄ traditioes
 q̄s didicer̄ seruandas humane sint.
 & nesciūt qā p̄ contemptu ē minimi
 mandati magna negligētē picula
 maneat. **H**onne septē dieb; isit̄ cir
 ca ihericontinā ciuitatē & corditer
 tenuit. dein tempore & stituto p̄ls
 exclamans ciuitatē p̄tin̄ cepit: & ita
 p̄ceptum dñi qm̄quā dictū p̄ hominē
 nulla dissimulōne & temp̄sit. **N**ē ḡ
 uel deinceps monachi p̄cepta nr̄a cus
 todiant: ut eis hoc peccm̄ negligētē
 remittat̄. **S**i quide & nos ipsi q̄ alijs ī
 dicimus: om̄i sollicitudine custodia
 mus. **E**t ingressus monastiū post ora
 tionē uenit ad fr̄s q̄ p̄siachos opabant̄.
 sedensq; cū ipsi cepit & ipse texere.
 Transiens autē puerul̄ q̄ constitutus
 erat ad obsequiū ei qui septimanā
 faciebat. intendit texentē pachomy
 um: & dicit ei. Non bene pat̄ oparis.
Alio m̄ abba theodor̄ intexit. **E**t mox
 & surgens. ait ad puerū. Ostende m̄

fili: quom̄ texere debeam. **Q**uā cū didicisset
ab eo. sedit rurs⁹ ad opus suū mente tran-
quill⁹: & in hoc facto sup̄bie sp̄m̄ h̄m̄es.
Nam si scdm̄ carnē quantūcūq; sc̄per.
nequaquā pueri monitis acq̄scent⁹: s; po-
cuis increpass; eū qd̄ ultra etatē suam
loqui p̄sumpsert.

Alio ū tempore cū se remouisset
ab omnium ōspectu. & in secreto suo
moraret⁹: int̄iuit ad eū diabol⁹ habitu
simulato: & ex aduerso ōsistens. aue
inquit pachomi. Ego sum xp̄s: & ueni
ad te fidele amicū meū. Tunc ipse re-
uelante s̄ sp̄u sc̄o uisionē reuens mi-
nici: cogitabat intra se atq; dicebat.
Aduent⁹ xp̄i tranquill⁹ ē: & uisio ei⁹
om̄i timore liba & gaudio plena est.
P̄tinus enī i humane cogitōnes abe-
unt. & desidia eterna succedit: ego
autē n̄c turbatus uarijs cogitōnibus
estuo. **Q**uātinuo surgens ac signo xp̄i
se munens extendit man⁹ suas ut eū
ōphenderet: & exsufflans meū dixit.
Discede a me diabole. q̄a maledictus
es tu i uisio tua & artes insidiarū tuarū.
nec habes locū aduersus famulū dī.
Et factus ueluti puluis cellulā eius
molestissimo fetore ōpleuit: ita ut
ipsam ōfundēt heremū magna uoce
pelamans. **M**odo te lucratur⁹ esse. i sub

mea potestate redegress⁹: s; p̄cella est
uirtus xp̄i. **I**deo debent uos temptare
in omnib;: uerūtam̄ quantū possum
impugnare n̄ desinā. **O**portet enī
me op⁹ meum sine int̄missione con-
plere. Pachomi⁹ ergo confectatus sp̄u
sc̄o confitebatur d̄no: gr̄as agens de
miris ac magnis erga se beneficijs
ei⁹ atq; munitib;.

In hoc ē monastio quada nocte cum
theodoro deambulans. subito p̄-
cul int̄uit⁹ est grandē fantasiā.
multa seductiōe compositā. **E**rat
enī in habitu mulieris excedentis
omnē humanā pulētudinē: ita
ut forma eius ac positio & uis ex-
poni n̄ possit. **H**anc uidentē ē theo-
dorus turbat⁹ est ualde: i uultus
eius imutatus ē. **Q**uē uenerabil⁹
senex uident⁹ numū fremidare.
confide ait in d̄no theodore. nec a-
liquaten⁹ expauescat. **H**ec dicens
stetit in oratione: supplicans d̄no
ut stupenda illa fantasia diuine ma-
iestatis p̄sentia solueret⁹. **C**umq; simul
orarent. cepit illa p̄xima fieri: quam
plurima p̄cedebat demonū multitu-
do. **C**ū ḡ p̄ces suas pachomi⁹ explicass;
illa ueniens ait ad eas. **Q**uid superflue
laboratis: d̄u ōtra me nichil agere

potestis. **E**go namq; potestatem accepi
 a dño: temptare q̄s uolo. **E**t interrogauit
 eam pachomius dicens. Quid uis eẽ. uel
 unde uenis? aut quẽ temptare queris?
Que ait. Ego sum diaboli uirtus: & in e
 catua demonũ tota subiecta. **E**go sũ q̄
 femina in tiam p̄cipito: & caligine ac
 mortiferis uoluptatib; i uoluo. **E**go q̄;
 iuda decepi: & ab aplatus fastigio de-
 ieci. **E**t te q̄ o pachomius expeti a dño: &
 impugnare n̄ cesso: nec possũ ampli
 obp̄ria demonũ sustine. qd̄ uniuersis
 impugnationib; ac p̄lis meis sup̄iore
 te eẽ demonstraui. **N**ull' enĩ me sic
 tu sine uirib; reddidit. **H**ã iuuenib;
 & senib; nec n̄ i pueris doctrina tua
 me subdidit. & ut ab eis penit' cõcul-
 carer effect: tantũ cont' me cõgre-
 gans exercitiũ monachoz. & muro i
 expugnabili d̄i timore circumdans:
 ita ut minist' mei n̄ ualeant exuo-
 bis quẽq; sua multiplici fraude
 seduce. **H**ec autẽ nobis om̄a p̄tingt.
 p̄t uerbum d̄i factũ hominẽ: qui
 uobis t̄buit - m̄am p̄cul care
 uitatẽ. **E**t pachomius ait. Quid igit?
Ale solum sic dixisti temptare ue-
 nisti an alios. **E**t te ait. & qui tui
 tẽ similes. **I**tũm sc̄s uir interrogauit
 eam. **E**rgo i theodoz. **I**lla respondit.

Et te & theodoz expetiui: i potestatem
 accepi temptare uos: s; appropinquare
 uobis penit' nequeo. **E**t interrogantib;
 eam cur n̄ poss; id agẽ: respondit. **S**i
 uobiscũ pugnaui. n̄o parua uob' uti-
 litatũ cõmoda ministrabo: maxime
 t̄ pachomius. q̄ ad tantã celsitudinẽ per-
 uenisti: ut corporeis oculis gl̄am d̄ni
 dignus sis habitus intueri. **S**; nũq̄d
 in p̄petuũ cũ tuis monachis habita-
 bis? q̄s n̄c & orationib; p̄t̄gis. i exhor-
 tatione corroboras. **E**rit temp' post
 obitum tuũ. quando int' eos p̄t libu-
 erit debachabor: & agam de his queẽ
 q; in placuunt. **T**u namq; facis: ut
 n̄c a tanta monachoz cõgregatione
 cõculcer. **E**t sc̄s. **U**nde sc̄s inq̄t infe-
 ly. qd̄ forsitan post nos meliores
 erũ: qui xp̄o sincera uoluntate ser-
 uientes. eos qui ad disciplinã d̄ni
 pfugient: i doctrinis sp̄ualib; inbu-
 ant: & p̄s exemplis edificent. **H**o-
 ui ait illa: qd̄ extra caput tuũ in-
 mentit' sis. **T**e pachomius ait. **T**u m̄e-
 datu p̄ncipatũ geris. **N**am p̄scire
 nichil omnino p̄uales. hoc enĩ soli
 d̄i est: & maiestatis ac potentie ei
 p̄p̄um cuncta p̄noscere. **Q**ue respõ-
 dit. **S**cdm p̄scientiã quidẽ ut dici
 nichil penit' noui: conuicendo tam

plurima nosco. Et pachomio sciscitante
quom̄ conitiat. ait. Omnis inq̄t rei prin-
cipiū p̄cessu temporis ad cōstitutū tendit
augm̄tum: deinde ad det̄mentū uergit.
Sic ergo & in hac diuina uocatiōe con-
itio: que in̄t̄ initia sua celesti roborata
p̄sidio. signis & p̄digis uariisq; itutib;
creuit. Cum ḡ senescere cepit. app̄is mi-
nuetur incrementis. aut temporis diu-
tinitate lassescens. aut negligentie
torpore deficiens. Tē ḡ aduers' hui'ce-
modi potō p̄ualere. S; & n̄c opus me-
um ē supplantare q̄s possū: magnosq;
uiros temptare curabo. Cui pachomi'
ait. Si ut dicis magnos uiros tempta-
re n̄ cessas. p̄p̄umq; tuū opus animay
p̄ditionē esse p̄fessa es. ut pote que
cunctos excellas ī malitia demones.
dic quom̄ n̄c aduers' d̄ni famulos n̄
potes p̄ualere. Et illa. Jam t̄ inquit
ante p̄dari. Ex quo mirabilis incar-
natio xpi facta est in̄tris. nos sine
uirib; p̄is' existerē cepim'. ita ut ab-
his qui credunt ī nomine ei' illuda-
mur ut passerēs. Verūtān̄ ī si infir-
mi sum' redditi: n̄ usq; ad̄o gerim'
otia. ut n̄ quos possum' decipe mo-
liamur. Nunqm̄ quippe q̄escimus
aduersari gen̄i uirō: serentes malas
cogitationes in animab; eoz. q̄ cont̄

nos decertare contendunt. Et si nobis
titillantib; annuere eos ex parte aliq̄
senserim'. tē ampli' nequissimas cogi-
tationes imittim'. ī diuersaz uolup-
tatum incendia ministram'. ita p̄-
liantes acerrime subintram' eos. n̄c
q; pleni' potestati subicim'. Si u'
derim' ea que suggerunt' a nob' eos
ex contrario n̄ solum n̄ suscipe. uerū
nec libent̄ attendē: fideq; que ī xpo
est uigilant̄ ac sobrie se munire: si-
cut fum' dissipatur ī aere. sic abey-
cordib; pellimur ac fugam'. Nō om̄ib;
etiā partib; n̄is' p̄mittimur' ḡredi
cū omni homine: q̄a n̄ om̄s possunt
n̄os impet' sustine. Nam si cōcedet'
nobis passim contra om̄s tota fixi-
tudine depugnare: multos possem'
qui n̄c tuo fouent' labore decipere.
S; quid agim' q̄a iuuantur precib;
tuis. & uirtute atq; potentia cruci-
fixi mununt'. Tē sc̄s pachomius
uoce magna cū gemitu dixit ad eā.
Quid mirabilis nequitia uira. q̄
nūqm̄ adūs' gen' humanū seu-
re desistit. donec itūm diuina uirt'
id est di filius de celis adueniens
ex integro uos ḡsumat ī p̄dat. Hec
dicens increpauit catuā demonū
sub nomine xpi: que mox dūli

pata est & ad nichilū dissoluta. Hanc autē
 facto. quocans pachomī uniuersos frāts
 qui uel scītate uite. uel antiquitate
 temporis p̄cedebant. exposuit eis cūc-
 ta que uiderat atq; audierat a malig-
 nis spiritib; Insinuauit & p̄ epistola
 suas absentib; muniens eos indisci-
 plina atq; timore dñi. & instruens
 eos p̄uidēt. ut in nullo p̄s̄ fantasi-
 is demonū cedant. nec insidiaz mul-
 tiformiū prestigia extimescāt. Qui
 uidentes & audientes que ab eo per-
 grām miracula gerebant. corroboratq;
 atq; solidati fide cū omni alacritate la-
 borem continentie sufferebant.

Hterea alicui fr̄s qui patientie semis-
 emulus & imitator erat. cū staret ad
 orationē percussit scorpis pedē. & ad o-
 uirus infudit. ut usq; ad cor ei dolor
 excurreret. & sp̄m paulominus exalare.
 Qui licet sit affectus extremo crutia-
 tu. n̄ tamē se mouit a loco suo donec
 finiret oratio. P̄ quo statim pachomī
 p̄cem xp̄o fudit. & p̄stine sanitati re-
 stituit. **T**heodoro q; grauis passio
 capitis inflictos dolores ei acerbissi-
 mos excitabat. Qui cū rogaret pa-
 chomī ut eum suis releuaret ora-
 tionib; ait ad eū. Putasne fili quod
 alicui gtingat dolor aut passio aut

aliquid huiusmodi sine p̄missione dei.
Idcircō indolore sustine. & inhumilita-
 te tua patientiā habe. & quando uolu-
 erit dñs t̄ gferet sospitatē. **A**d si te di-
 utius p̄bare dignat. esto gratus ut fu-
 it p̄fectissim' & patientissim' iob. qui in
 multis t̄bulationū & crutiatuū temp-
 tationes suscipiens dño benedicebat.
 & sic ille tu q; p̄ dolorib; tuis maiorē re-
 quē ad dño p̄cipies. Bona quidē ē ab-
 stinencia monacho. in oratione p̄seue-
 rantia. tam infirm' p̄mū mai' adipi-
 citur. cū longanimis & patient' inue-
 nitur. Et quia nobis de magnanimis
 uiris sermo p̄cessit. necessariū reor u-
 nius ad huc uiri tolerantia que cunctā
 laudē transcendit humanā. p̄ferre in-
 mediū p̄ utilitate multoz.

Zacheus quidā monach' post longa
 continentie tempora regio morbo
 correptus. sequestratā a fr̄ib; habuit
 cellula. tota sua uita pane tantū et
 sale content'. Semp autē p̄siathos opa-
 batur. tantāq; ḡtionē p̄pter dñm sus-
 tinebat. ut sepe numio funiculos intor-
 quens & pungentur man' ei. & sangui-
 nis guttas effluent. intantū ut exip-
 so ope magna uiri tolerantia monstra-
 retur. **I**n tanta ḡ infirmitate corpo-
 ris ḡstitutus. nunqm̄ fr̄im collectā

deseruit: sed ad explendas omnes diurnas
orationes sollicitè uolauit: nunquam
dormiuit inter diu. **C**onsueuit autem per
singulas noctes usque somnum caperet.
quedam de scripturis sanctis meditari: totaque
membra sua christi signaculo muniens glori-
ficabat dominum: & ita paululum quiescebat.
Deinde circa noctis medium surgens: us-
que ad matutinas orationes alacer per-
manebat. **H**uius aliquando manus quidam
frater inspiciens operis munierate atque
uiolentia fortiter sauciatus: et resperfas
sanguine: dicit ei. **Q**uid ita patris du-
rissimo te labore discrucias: maxime
tali infirmitate depressus. **A**n forte
metuis ne apud dominum contrahas offensam:
uel ortus cimen incurras: si non sedulo fu-
eris operatus. **S**cit dominus quid patris: &
quia nemo tantis tribulationibus afflic-
tus ullum ualet opus attingere: precipue
tu qui nulla necessitate constringeris.
Nam si pignus pauperibus pro dolo usque ad
sufficiendam largimur: quanto magis
est tanto patris cum deuotione maxima
seruiemus. **A**d quem ille respondit. **I**n-
possibile est michi non operari. **R**espondit autem
frater. **S**i hoc inquit tibi placet: saltem manus
tuas oleo punge: ne tantum sanguinem
profluentes in labore deficient. **Q**ui consilio eius acquiescens: fecit quod

hortatus est eum: & intantum uulnere
manus eius grauare fecit: ut nequaquam possit
cruciatum sustinere. **A**d quem uisendum
beatus pachomius adueniens: ait ei. **P**u-
tabas frater quod te posset uiuare oleum.
Quis uero te coegit ita sedulo laborare:
ut sub pretextu operis in hoc uisibili oleo
magis quam in deo spem tuam poneres. **A**ut
nunquam impossibile est deo sanare te.
Aut ignorat consuetudines singulorum nostris
que: & monitionibus indiget: uel despicit
nos qui est natura misericors. **S**ed uti-
litate considans animarum nostrarum sunt ad
momentum pati nos tristitia: ut toleran-
tie perpetua premia largiat. **S**uper ipsum
ergo omnem curam sollicitudinemque mentem iac-
temus: & quando uoluit uel quomodo
iudicauit: ipse tantum doloribus nostris
benignus imponet. **Q**ui respondens ait.
Ignosce michi ueniam patris: & ora pro me
dominum: ut & hoc michi delictum remittere.
pro sua pietate dignetur. **A**ssueuerunt
autem plurimi de hoc ipso senescere: quod per
annum integrum se defleunt: post bi-
duanum ieiunium parum cibi percipiunt.
Hoc sanctus pachomius monachis propone-
bat uelut exemplum bonorum operum:
firmamentum uirtutum. **A**d quem & eos
qui erant in eorum positum dirigebat:
quia habebat & solatorum uesibus sicu-

origen

ti nullus alii. Qui usq; ad finē fortiter
atq; legitime decertans. i senectute
scā pdolorib; tantis ecna solatia recep-
turus. ad celestia regna tñsiuit.

Certus itaq; beatus pachomius
qd̄ talentū s̄ creditū nunq̄ pr̄s̄
abscondet. s̄ omnib; p̄rogans. ihunc
& alios quā plures p̄fecte ḡsationis
ad xp̄m ante p̄miserat. diē festum
leta mente celebrabat. sup̄ tantis ac talib;
fructib; a dño s̄ ḡcessis. de quib; n̄r hic
sermo diu p̄ductus ē. deo gr̄as referens.
Post beatissimū ū paschalis festi diem.
multis fr̄ib; ad dñm p̄missis. ad pos-
tremū ipse q̄; beatus pachomius infirma-
tus ē. & ministrabat ei theodor̄. cui
sepe meminim̄. Et quāuis ess; toto cor-
pore nimis attenuat̄ ac debilis. faciē
tam̄ habebat hylarē atq; fulgentē.
ita ut ex hoc quoq; uidentib; piē men-
tis ac sincerissime ḡscientie sue mon-
straret indicia. Ante duos ḡ dies scē
dormitionis sue. ḡuocans uniuersos
fr̄s ait ad eos. Ego quidē km̄ uiam
patrū securus ingredior. nā uideo
me a dño p̄tū euocari. Vos ḡ meū
tote uerboꝝ que a me frequent̄ au-
distis. & uigilantes in p̄cib; sobrii
estote in opib; ur̄is. Nulla sit uobis
ḡiunctio cū sectatorib; milety et

arrii aut origenis seu cetis xp̄i p̄ceptis
adūstantib;. Cū illis aut̄ ḡuersamini qui
dñm metuūt. i posse p̄desse uob; ḡsatiōe
scā. & animab; ur̄is sp̄ualia piare solatia.
Ego namq; iā delibor. & temp̄ meꝝ reso-
lutionis instat. **U**igite ḡ ex uob; me pre-
sente fr̄s qui post dñm p̄sit om̄ib;. curā
q; ur̄aꝝ gerat animaz. Quancū ū mea
discretionē p̄pendo. petroniū ego ad
hoc op̄ ydoneū iudico. ur̄m est aut̄ qd̄
expedit uob; eligere. **R**ecepunt ḡ i hoc
obedientissimi filii ḡsiliū pat̄s. Erat enī
petronius potens infide. humilis in ḡuer-
satione. in intellectu prudentissim̄. bo-
nus morib;. discretione p̄fectus. P̄ q̄ p̄cē
dño sc̄s pachomius fudit. q̄a i ipsū in
monastio cognom̄to chinoboscior̄ cō-
tare cōperat. Cui licet absenti cunctā
frat̄nitatē ḡmendauit in dño. in m̄tes
ad eum p̄tinus ut ueniret. **S**igna-
culo xp̄i se muniens. atq; anḡlm lu-
cis qui fuit ad se directus. aspectu intu-
ens hylari scām reddidit animā. quar-
to decimo die mensis pachon scdm̄
egyptios. qd̄ est iuxta romanos ad
septimū diem iduū ianuarii. Cui ue-
nerabile corpus sc̄lm̄ discipuli ei sic de-
cebat p̄ more curantes. totā noctē su-
per illud duxere puigile. psalmos
ymnosq; cantantes. **S**eq̄nti ū die se-

pelierunt in monte ubi fuerat constitutum.
Illi autem qui missi fuerant ad sanctum petrum
deduxerunt eum adhuc in infirmitate la-
borantem: qui paucis diebus totam fratru-
tatem gubernans. et hic in pace defunc-
tus est: relinquens post se uirum iustum et
acceptissimum deo orfeliu nomine. **H**ec
ergo nos ex multis eorum miris descriptimus
paucis. et ex magnis parua digessimus.
non ut illis honor aliquis preberetur: nec
enim fas est credere eos indigere uel pre-
conis. quibus est sufficiens eterna laus et
indeficiens gloria. quam contra christum et angelum
eius adepti sunt. et pleni cum suis corpo-
ribus in resurrectione omnium resurrexerunt.
fulgebunt enim iusti sicut sol in conspectu dei.
qui glorificantes se glorificare testatus est:
sicut ut nos emulatores eorum propriis efficiamus
uiribus: cum uitas eorum preclarissimas
agnoscentes eas imitari christo donan-
te ostendimus. precibus semper adiuti bonorum
patrum. patriarcharum. prophetarum. apostolorum. mar-
tyrum. omniumque sanctorum. per quos omnipotens deus et
clemens deus noster. beata et coeterna et con-
substantialis et inseparabilis trinitas
pater et filius et spiritus sanctus glorificatur et colla-
datur: quia ipsi debet omnis laus et
gloria in secula seculorum Amen. **Explicit**
uita sancti Pachomii abbatis.

Incipit prefatio in uita beati Mauri abbatis.

Familiosorum et famulorum omnium
monachis que in ori-
ente et occidente. meridie
et septentrione. secundum pieta-
tem quam una nobiscum in deo retinet.
gratia. misericordia. pax et propitiatio a deo
patre omnipotente conditore omnium.
et ab ihesu christo unico filio eius domino redemp-
tore et saluatore nostro. atque a spiritu sancto
illuminatore et uiuificatore anima-
rum nostrarum. **C**um a parentibus meis om-
nipotentis dei seruitio nutendo. se-
cundum regularis normam institutionis
septennis beato benedicto in eius sanctis-
simo cenobio quod iside toti scitatis uir
in cassino edificauit castro traditus
fuisse: iuxta misericordiam dei pietatem
qua et uelle et operari in nobis proficit pro
bona uoluntate. gratuita nos et omni-
potentissima misericordie ut uelimus pre-
ueniens. ac misericordissima gratia ne frus-
tra bona que inspirare dignatus aggere
di conemur. subsequens: quoniam magis ut
recta in illum fide credentes. atque in bo-
nitate et simplicitate cordis de illo
sentientes. plus que ipse tribuit et in-
mittit premia eternorum ab eo recipere spe-
remus gaudiorum: si tamen proposita nostri
et fidei rigorem ad finem usque firmum ac
inuisibilem seruemus: postquam ut ipsi

supno placuit opifici annos puerilis eta-
tis emens sum. & uti iam libere facul-
tatis cepi pmissione: ex integro me p-
uiri; & scire: monastice mancipau
obseruationi: adu ut nec moimto qde
uisioni beatissimi & scissimi benedicti
disiungi ullom uelle: s; semp ei deo
placita & hominib; unuitanda instrui
doctrina. ac radiantib; edificari ex-
plis ardentissimo desidaba amore.
Cernens itaq; beatissim pat me per
oma saluti pprie & regulari institu-
tioni opam dare: multis sepissime
argumtationib; ppositu animi mei
nus est expiri: & de his que ipse hoi
possibilia ac impossibilia ee sciebat.
S; ubi pgram omnipotentis di q oms
homines uult saluos fieri. me para-
tissimu atq; pmpptissimu ad omne
qequid illud erat aggrediendu ac
ad temptandu siue & pferendu ee
puidit: ilico spetiali pccetis obsequoz
meoz uti seruitus cepit: meq; archa-
nis quibq; & nulli pene abeo ut as-
serebat ante prs creditis. paterno
affectu instrue ac contra temptan-
tia pimmunire uitia. **V**nde factu est.
ut cu beatissimo manu q abeo re-
ligiosissime nutrit & erudit fuat.
quiq; uite muto & pfectione ututu

magistri coopator extitit. me ad partes
diriget galliaz: quo illi aliqd solatiu
mea pberet cohabitatio. **E**go qppe exp-
orib; qui abeo pmi educati fuant: sol
supstes etiam tyronib;. **G**ra siquide fun-
dande cenobialis religionis: ad ta lon-
ginquas exterasq; abeo transmissus
e regiones. **D**eniq; diuinitatis maies-
tas omnipotentissima. q oma circum-
plectens & penetrans. intelligit cogi-
tationes alonge. & nouit oma nouis-
sima & antiqua. & oms uias singuloz
puidet. cu eidem scissimo pat suum
monastiu in loco supuis ia dicto ab
ipso ostructu. occulto suo iudicio de-
struendu euertenduq; pdidisset. &
uir dni in solabili p hoc afflictione
fletus qm maxime afficetur: reuela-
tio illi celestis tali releuare ac con-
fortare dignata e oratio. **N**oli aut p-
batissime ac dilectissime do benedic-
te. phis que huic euentura didicisti
loco mestu ullom gerere animu. qm
qd semel pfixu atq; decretu est. iscru-
tabili sume ditatis o silio. intransi-
bile atq; irreuocabile sine dubio pa-
trabitur. **S**olis t tuo muto ocessis cunc-
toz habitanciu animab;. **S**; adert
qua pxime omnipotentis ppicia o so-
lacio: que & locu hunc in pristinu.

imo in ampliore quā nunc uidet̄ tuis
nichilomin' mitis restituet gradu. &
alijs p̄inde nationib; hui' lum̄ religio
sitatis de hoc eodē irradiabit loco. **P**
quo ut int̄pellatus uel poti' efflagitat̄
fuit. exumplo q̄s p̄babiliores inhuu'
grege sc̄e 9̄sationis quo deposceris
mittere maturato. sciens p̄culdubio
qm̄ laboris eoz̄ uberrim' erit fructus.
& t̄ ad cumulū recipiendoz̄ augmen
tabitur p̄mioz̄. & illos ad habitacionē
pennis introducet beatitudinis. Hoc
ḡ sc̄issimus dōq; carissim' pat̄ certus
factus responsō. mox ut legatiōe cy
nomannici antistitis 9̄uent' & exhor
tus ē. 9̄tinuo sūme religionis uirū
euocans maurū. cū consilio toti con
gregationis legatis eū ipsius assignat
antistitis. ^{p̄sulis} dāns illi socios & coop̄atores
simpliciu' & antoniū ac 9̄stantinia
num. me q; laboris eoz̄ & p̄gnationis
n̄ dico opum p̄fectoz̄ comitē deputā.
Ego itaq; cū longe post t̄nsitū egre
gu confessoris xp̄i benedicti magistri
nr̄i mirabiliū opum patriatoris sepul
to iam beatissimo mauro & duob' co
mitib; nr̄is 9̄stantiniano sc̄ilicet et
antonio. ad nr̄m monastium ultra
mam pene iā agens etatē unā cū sim
plicio iuxta mandatū beati mauri

fuisse regressus. 9̄puls' ab omnib; fr̄ib'
congregationis cassiniensis cenobij
de quo p̄fecti fuimus. & p̄cipue areli
giosissimo uirō ac cū honore nominā
do theodoro. qui t̄uus post sc̄e memo
rie ualentinianū p̄lixiori tempore
lateranensis 9̄gregationē rexit mo
nasterij. historiā de uita & 9̄satione
sue & de p̄fectione eidem beatissimi
mauri. nec n̄ etiā de constructiōe ce
nobij qd̄ deo se iuuante strenue atq;
comptissime edificauit. quin & demy
raculis que p̄llū d̄ns ad laudē & glo
riam nominis sui op̄ari dignat' est.
& que nos ipsi coram positi oculis nr̄is
in sp̄em. altius & ab ijs ei' rep̄en
natiuitate scribē sum aggressus.
ad omniū edificacionē monachoz̄.
De uitate porro gestaz̄ rerū & narra
tionis neminē suadeo ambigē. q̄a
multo meli' esse sc̄io silere. qm̄ ali
quid mendosū 9̄fictūq; narrare.
Deniq; hoc opusclm̄ beatissimo pape
bonifacio ostendi. qd̄ ipse sc̄issim'
pontifex app̄hans laude dignū dux'
suaq; sancta auctoritate roborauit.
De p̄cor autē eos qui ad legendū sum
serunt. ne rustico inculto q; 9̄scrip
ta stilo fastidiant. s; poti' ueniā m̄
t̄buant. q̄ quāuis imp̄t' existerem.

ac nullius prerogativa litterarie
 artis qua iniri ualere esse instruc-
 tus. ea tam que per se uerum operari
 uoluit. et quibus ipse in se fuit. silentio non
 sum passus abscondi. presertim cum ad
 hec exaranda quoque modo posse. tam
 fraterna caritate et deprecatione. quam non
 parui pendendo seorum uirorum suum puocat
 exemplo. **Explicit prefatio. Incipit**
uita beatissimi Mauri abbatis.

Ostaua diuinitas domini et
 saluatoris nostri ihesu christi que
 miraculis per carnem choruscans
 saluationem humani generis
 procurare est dignata. uniuerso orbi
 apostolorum innotuit predicatione. et ecclesia
 catholica ipsius domini pussimo redemp-
 ta cruore. innumabiliu est sanguine
 consecrata mirum qui uictorici coronati
 patientia infirmioribus; quibusque proximis
 planiore iam fidei uiam reliquerunt.
 sublimitasque ac celsitudo quondam
 illa terrena. et superbia in ipso que in pra-
 li fastigio. iugo diuine credulitatis. et
 fidei per benignitatem et misericordiam conditoris
 et liberatoris omnium. clementissimo ac
 rationabili equitatis iure est subdita.
 diuisi longe lateque per diuina prudentiam
 sanctissimi extiterunt uiri. qui aduersus
 mundi principem diuino uallati a do-

uitorio uirilitate decertantes. corporisque
 illecebras ac uoluptates carnis deside-
 rio eternorum abdicantes primorum. tam uirtute
 signorum potentissimi. quam doctrine spiritu-
 alis scientia clarissimi. quaque etiam
 omnium bonorum operum executores effec-
 ti ardentissimi. et sua uisione in nostra
 adhuc etate. et recordatione mirantur
 simul. et lectione monitionum. **I**nter quos
 uelut clarissimum sydus in astris reliquum
 lucidum rutilans. tempore iustini
 senioris et hilderici regis uuandalorum.
 beatissimum ac egregium uirum benedictus
 facundissimum et luculentissimum cenobi-
 alis regule scriptor. totiusque monastice
 religionis disertissimum institutor ef-
 fulsit. **Q**uo et tempore sanctissimum papa
 iohannes qui tunc seorsum et apostolice sedi in ro-
 mana urbe presidebat. a theoderico
 rege arriano seuissimo orthodoxorum
 persecutore fame peremptus est. symma-
 chusque patricius ab ipso arriane per-
 uersitatis fautore ferro trucidatur.
Huius ergo sanctissimi benedicti uitam quecumque
 pleniter nosse desiderat. secundum dia-
 logorum beati gregory libri legat.
 ibique et qualis ei a puero institutio.
 et conuersatio fuit. si et miraculorum eius
 opera insignia quibus per omnibus que nostri
 recolit memoria. clarior et subli-

mior habetur. lucide satis et ordinate de-
scripta inueniet. Nos autem ea tantum ex
ipso assumpsimus que huic nostro opusculo
inserere dignum duximus: ut et nostra legenti-
bus in quorum forte manus liber ipse non uenit
panderem: quod perfectissimi magistri dis-
cipulus. tanto liberius deo optulante
perfectiois pagere opera ualuit. eiusdem
sui magistri comitat' et roborat' ora-
tionibus; et munitis: quanto ab ipsis ut
ita dicam cunabulis. cum lacte carnis in
eius sancta adoleuit doctrina et eruditione.

Statissimum et maxime clarissimo
senatorum genere. patre euitio.
matre uero iulia exortus: duodennis
sanctissimo benedicto omnipotentis deo sub
regulari nutriendo institutione a parentibus
est traditus. Qui cum adhuc iuni-
or bonus polleret moribus: sic etiam ipsi
uidimus et frequentem experti sumus. magis-
tri cepti adiutor existere: ac eius
miraculorum cooperator esse. Hunc sanctissimus
benedictus semper per omnibus caris dilexit.
et instruxit: atque ita omnipotentis
dei informauit seruitio: ut nemini
post ipsum in cenobiali sacro sancta obser-
uatione fuit sedes. Quis enim unquam
austerius corpus proprium ieiuniis. absti-
nentia ac uigiliis: squaloribus quoque
et nimis edomuit frigidibus. Frequenter

enim eum uidimus in diebus sanctis
quadragesime nec tunica nec cucul-
la. nisi tantum sacco uti ciliario. et
duabus tantum uicibus in ebdomada par-
uissimum potius per gustare quam sumere
cibus. **I**ste quippe mos in omni uita sanctis-
simo fuit benedicto: cui ille exemplo
puocat'. afflictione per ualida carne
macerabat. in quantum illi eisdem patris sui
permittit licentia. **N**am reliquum totius
anni tempore sub monachali tuni-
ca semper asperimo a scapulis usque ad
renes induebat. trigulo eiusdem sub-
tenuis instratu super aggestum cinis
et sabuli tantum excepto quadriage-
simali tempore. semper usque ciliario. **T**er-
enim in quantum poterat sollicitate satage-
bat non iacendo sed potius stando: uel
cum nimia eius opulenti; lassitudo. seden-
do somnum capere. **N**emo illum unquam
uidit de lectulo cum ceteris surgere fratribus:
sed semper nocturnos uigilando perueni-
re ymnos attentius percurabat. Plerumque
quingentos sepe et centenos psal-
mos. non nunquam uero totum ex ordine psal-
terium ante nocturnale et summam
synaxim: exceptis dum taxat horarum
spaciis. quibus orationum lacrimarumque
ac creberrimum perfundebat precis sin-
gultum. **S**ilencio uero ac lectioni ita as-

fidue uacabat: ut phoc & ipsi sc̄ssimo be-
 nedicto admirabilis haberet. **H**is ergo
 alijs q; quas enumerare longissimū est
 eo succrescente uirtutib; sc̄ssim⁹ de
 illo benedict⁹ plerumq; inuentu fra-
 trū suppresso ei⁹ nomine q̄si de alio lo-
 quebatur: iuniorib; & negligētiōri-
 bus illū p̄ponens seq̄ndū. **V**idimus
 aiebat n̄ra etate quēdā strēnuissi-
 me nobilitatis iuuenē. infra ānos
 adolescentie ita omnē monastice
 religionis subito arripuisse p̄fectio-
 nem. ut alicui exp̄orib; similis. imo
 equalis p̄ om̄ia dignissime iudicet.
S; hec licet hec beatissim⁹ dōq; dilec-
 tissim⁹ maur⁹ ac n̄nulli ex fr̄ib; de
 eo sc̄ssimi ore benedicti p̄ferri sc̄rēt:
 nunqm̄ tam phoc uirgo succubuit
 iactantie: ardua semp & sc̄iora ap-
 petens. & toto conamine de uirtute
 inuirtutē p̄ficere studens.
In uno ergo ex monastijs que beat⁹
 benedict⁹ edificauit. quidā mona-
 chus erat qui ad orationē stare nō
 potat. s; mox ut se fr̄s in orationē
 dedissent. ille ḡtinuo m̄te cetera ora-
 toriū egressus. t̄rena uana medi-
 tabatur: uanitati ⁊ leuitati istinc-
 tu demonis que sequebat⁹ op̄a dans.
Et cū ab abbē suo sepe fuiss; ammo-

nitus. nec se ab hac uellet corrigere
 uanitate: ab eodē ablate beato bene-
 dicto adductus ē. **C**umq; ab eodē ue-
 hementē increpatus fuiss;: ad monas-
 teriū regressus. uix biduo uiri dei
 amonitionē tenuit. **N**am die tertia
 ad usū p̄p̄um reuers⁹: uagari tempo-
 re orationis cepit. **Q**uā cū uiro dei
 itūm nuntiatū fuiss;: dixit. **E**go ue-
 niam: ⁊ p̄memetip̄m eū emendabo.
Cumq; ueniss; & se fr̄s orationi dedis-
 sent: aspexit qd̄ ille monach⁹ qui ad
 orationē stare n̄ potat. a q̄dam niḡ
 puerulo p̄ uestim̄ti fimbriā foras tra-
 hebatur. **T**e uenerabilis pat̄ mauro
 di famulo & pompeiano ipsi monas-
 terij pat̄ dixit. **H**unquid n̄ aspicias
 qui istū monachū foras trahit. **Q**
 dixunt. **N**ō. **O**remus. ut & uos uide-
 atis que iste sequit⁹ monach⁹. **C**umq;
 biduo fuiss; oracū: maurus mona-
 chus uidit. pompeian⁹ autē uidere
 n̄ potuit. **V**ir autē d̄ni altero die
 oratoriū egressus stantē foras mona-
 chum reppit: & eum p̄ccitate cordis
 sui uirga p̄ussit. **Q**ui ex illo die ni-
 hil p̄suasionis anigro puerulo per-
 tulit: ac si ipse antiquus hostis eodē
 uerbē p̄ussus fuisset. **N**emo ḡ dubi-
 tet sc̄m maurū hui⁹ mirac̄i parti-

cipem extitisse: quē beatus magister suus
testē & sortem talis uisionis: i uirtutis
uoluit demonstrare.

Per idē quoq; temp^o dum quadā die
scīssimus pat^r benedict^o in cella cō-
sisteret: placidus tertulli pat^rij filius
scī uiri puer & monach^o. adhauriendā
de lacu aquā egressus ē. Qui dū uas
qd̄ tenebat incaute in aquā misisset:
cadendo secutus ē. Quē & continuo unda
rapuit: & penē in unū sagitte cursū
intrors^o traxit. Ad p^rtin^o un^o di in cel-
la positus agnouit: & dilectissimum
disciplm suū maurū uocauit dicens.
frat^r maure curre: q̄a puer ille q̄ ad
hauriendā aquā prexerat in lacū ce-
cidit: cumq; longi unda iā traxit.
Res mira: & post petrū aplm inuisita-
ta. Benedictione & enim postulata
atq; pcepta. ad pat^ris sui impiū scit^o
prexit maurus: atq; usq; ad eundē
locū quo ab unda ducebatur puer. per-
tiam ire se existimans sup aq̄s cucur-
rit: eūq; p capillos tenuit. rapidoq;
cursu rediit. Qui mox ut tiam teti-
git: ad se reuers^o post terga respexit:
& quia sup aq̄s cucurrit: agnouit: &
qd̄ psumere nō potuisset ut fieret. mi-
ratus extimuit factū: reuers^oq; ad pa-
trem rē gestam retulit. **V**ir autē ue-

nerabilis benedict^o hoc n̄ suis mītis: sed
obedientie illius deputare cōp. **A**t cont^r
maurus p solo eius impiū factū dicebat.
se q; consciū in ulla uirtute n̄ esse: quā
nesciens fecisset. **S**; in hac mitue hu-
militatis amica & tentiōe: accessit ar-
biter puer qui erept^o fuat. **N**ā dicebat.
Ego cū ex aqua traherer. sup caput
meū abbat^r melotē uidebā: ip̄inq;
me ex aquis educe & fidābam. **O** bea-
tissimi uiri admiranda scītas: qui
qd̄ obtinebat mītis. discipli potius
ascribendū censēbat obedientie: li-
cet eū etiam ad maiora opandū p
sui scīssima & spectabili religione:
ut pote a se educatū omnimodis ydo-
neum sciret. **S**; quia caritas que in
scōz cordib^o pncipale obtinet locū:
nō querit que sua s̄: s; que aliorū:
pnciosissim^o & dō acceptabilis bene-
dictus. ea ē que sunt effici n̄ dubi-
tabat mītis. suo magis scīssimo de-
putare uolebat disciplo: quo eius
scītas hominib; nota fieret & i uir-
tute signoz: que eū iam dō carissi-
mū ac pfectissimū in om̄i effecerat
diuina obseruatione.

Alio itidē tempore isdē pncipuis
pat^r ferramētum qd̄ falcastrū
uocat. qd̄ cuidā gotho ei monacho

matiem uep̄um excidenti de manubō
 in lacū cecidat: hoc pius compro p̄bea-
 tum manū. manubrio de quo lapsū
 fūat restituit. Deniq; eidem ipsi suo
 dilectissimo disciplo sepe nominato
 penitentiā aliquando indixit: p̄ eo
 scilicet qd̄ de morte cuiūda presbiteri
 p̄secutoris sc̄ssimi benedicti quē om̄pe
 ds̄ terribilit̄ occidit. gaudere hanc
 illi nuntians p̄sumpsiss; se q; post in-
 grauib; lam̄tis dedit: uel q̄a inimic̄
 occubuit. uel quia de ei' morte disci-
 pulus exultauit. Ex his ḡ alijs argu-
 mentandi facultas dat̄: qd̄ postea q̄
 beati uiri magist̄io tradit̄ est. om̄ib;
 pene ūtutib; eius aut int̄fuit. aut
 coop̄ator extitit. Nobis ū q̄ hec cer-
 tissime scim̄. nulla dubietas de his
 inesse ualet: p̄sertim cū grande mi-
 raculū p̄ eum dñs̄ absente tē beatif-
 simo patre mō benedicto. i in ipso
 nō mo **W** nastio efficere sit dig-
 natus: & in unā signoz mirabilia
 tā unicit̄e p̄ qd̄ simul cū eo p̄xi-
 mus. quā etiam in loco q̄ dō ordi-
 nante requiescit. opari uoluerit.

Cum quodā tempore sc̄ssim̄
 benedictus a quodā nobilis-
 simo sc̄dm̄ scli dignitatē uiro ex-

oratus fuiss; ut addomū ei' dignaret̄
 p̄semet ip̄m accede. quo uxore ei' i fili-
 um quē nup̄ enixa fūat. ademonio q̄
 ḡuissimo partē uexalant̄. suis m̄tis
 i orationib; libaret. & sc̄s dñi p̄ eo qd̄
 ei familiaris paliquib; opib; ab eo reli-
 giose gestis existeret. ire nō distuliss;
 beatissim̄ **M. A. L. U. R. U. S.** q̄ tē in mō monas-
 terio in pio sc̄ssimi pat̄s n̄ri p̄positi.
 ac toti cenobij p̄curatoris i adminis-
 tratoris post ip̄m fungebat̄ officio:
 cū fr̄tib; ad fruges colligendas longi-
 cule a monastio est egressus. Ad q̄ opere
 dū ad sextam refectionis horā cū eis-
 dem rediret fr̄ib; ante qm̄ ad portā
 uentū fuisset. claudū quendā i mu-
 tum puerulū in uenit inicit̄e. Cūq;
 pat̄ & mat̄ pueri ei' pedib; puoluti.
 i clamore ualido & lacrimis terribile
 di nom̄ attestantes. ut filiū suū es-
 sanū redderet. genua ei' firmissime
 utsq; ostringentes manib; p̄carent̄.
 refugit pauore nimio tale attemp-
 tare miracm̄. se esse peccatorē nec
 talis ullom̄ opis effectore uociferās
 posse fieri. maxime cū hec inq̄t̄ opa
 sc̄oz sint aplōz/ aliozq; p̄fectoz. q̄ eoz
 exempla credendo & imitando sec-
 tant̄. **H**os hec dici ab eo audientes.

simul & pfectissimā dō, acceptissimā ad
talia pagenda eius uitam i mīcū suffi-
cere cognoscentes: iuncti nos parentib'
pueri. p eius restitutione eū rogare ce-
pimus. At ille ut erat pssim' lacrimis
p fusus atq; in oratione pstratus. postq;
diutissime orauit. stolā cum qua codē
anno iubente beato magistro suo or-
dinatus administrū fuit leuiticū.
& quā iuxta morē grā sanctitatis p-
mo anno indefinent' ferebat. de scīs
simo collo suo ptulit. & sup' caput i
firmi crucis signū faciens posuit.
atq; ad celi oculos erigens dixit. Do-
mine ihu xpe qui discipulis tuis pol-
liceri dignat' es dicens: am' dico uob'
qā omīa quecumq; orantes petierit'.
credite qā accipietis: i uenient uob'.
ostende ē nunc qā i nos serui tui
exigui licet & peccatores uite & in
uerbis tuis scīs put ipse largiri
dignaris eandē fidē habem'. Et
hec dicens. ait addebile. In nomi-
ne scē & indiuidue trinitatis ad-
iutus mīcū scīssimi magist' nrī.
sta sanus i incolumis sup' pedes
tuos & rectus. Et q̄tinuo sospitati
relditus cepit rectissime ante nos
pgerē. ac dīn uoce exultationis
& laudis benedicē dicens. Benedic'

d's creator omniū. q me integrare
dignat' es mīcū scīssimi serui tui
benedicti. p beatissimū disciplinā ei'
maurū. Pfectissim' ergo benedict'
eū reuers' ad monastiū sanatis pro-
quib; ē egressus fuisse; nobq; narra-
tibus dīn ea que stigant' opisset.
magna deinceps admiratiōe bea-
tissimū habere cepit maurū. nec
iam loco discipuli censēbat estimā-
dum. quē ita dō pximū iam uide-
bat effectuoꝝ.

Pel idem temp' legati ad nr̄m
uenerūt monastiū: missi a
beatissimo berthieranno cinomā-
nice ciuitatis epō. Nam isdē scīssim' pontifex
audita fama scītatis ex-
imū pat' nrī. flodegariū archi-
diaconū & hardera dū uicedim
suū. serenissimos scilicet atq; cla-
rissimos uiros a latē suo ē magni
xeniū ad eundē pat' nr̄m
transmisit. omīb; eū exorans pre-
cib; ut illi pfectissimos dirigeret
fīs. qui monastiū illi scdm re-
gularis ordinē obseruationis. in
fundo ecclē quā regebat edifica-
re deberent. Pfectissim' ū pater
nr̄ iuxta rationē & reuelationē
que in p̄fatione hui' op'is anobis

plenit̄ exposita ē. quāq̄m finē dierū
 suoz iam iāq; sciret imminere. scdm̄
 qd̄ spū scō didicerat reuelante. le-
 gatis sup̄dicti antistitis tā beatum
 maurū qm̄ nos quatuor quoz noīa
 premio inseruim' assignauit. p̄cipi-
 ens nob̄ ut n̄ min' beatissimo mau-
 ro quē nobis magistrū 9stituerat.
 qm̄ ei cātenus in om̄ib; pareremus.
Iam ū quis digne explicet quant'̄
 meror quant'q; luctus totā sc̄ssimā
 nr̄am subito arripuit 9gregatioē.
Quia enī sc̄s pater eis iā obitus sui
 referauit diem. spes & consolatio
 totius cōgregationis ī beatissimo
 pendeat mauro. illū se pat̄m. illū
 se gaudentes post ei' transitū habē
 rectorē. **S**c̄ssimus autē pater nr̄.
 tantis flecib; & suspiriis mot' om̄
 nem 9uocans cōgregationē. talem
 adeos ptulit rationē. **S**i t̄standū
 dilectissimi fr̄s ac filij ptali esset
 negotio. m̄ magis qm̄ uob̄ est; hinc
 merendū. qui quantū ad p̄sens.
 magnis uideor destitui solatus.
S; quia dicente ap̄lo caritas benigna
 ē. benignitatē caritatis nr̄e
 om̄imodis impendē debem' his qb;
 aliquo m̄ ea indigere cognoscim'.
 nec nr̄a intantū q̄ alioz querere.

Quia p̄t̄ uos amoris pat̄ni sollicitudi-
 ne flecib; & merore tempore deposci-
 mus. quia potens ē d̄s meliores nob̄
 post hui' depositionē corpis. huic imit-
 tere sc̄e congregationi. quoz imit̄is
 & exemplis longe p̄stanti' qm̄ nr̄is
 edificemini. **S**; & illud sumope no-
 bis est p̄curandū. ne uersutia antiq̄
 hostis unde alijs salus acquirit'. in-
 de nob̄ t̄stic̄ malo det̄ntum in aliq̄
 ingerat'. **N**os & enī quos unitatis se-
 mel in sc̄a caritate iunxit 9cordia.
 nunqm̄ uel longissima diuident
 tr̄arū spatia. qm̄ semp̄ intioris hoīs
 aspectu. qui renouat' scdm̄ imaginē
 eius q̄ creauit eū. nos q̄ uixim' tem-
 pore. in uicē intuebim'. **V**os autē
 fr̄s km̄i q̄s ad opus d̄i 9struendū.
 ad illas dirigim' partes. uiriliter
 agite & 9fortetur cor ur̄m in sc̄o p̄-
 posito. i religione. p̄culdubio scien-
 tes. q̄a quanto austiora causa salu-
 tis alioz in hui' uia sc̄li ptuleritis.
 tanto maiora ad d̄no recipietis celest̄
 tum gaudia p̄mior. **H**ec uos ^{ulligmodo} resolu-
 ticio hui' nr̄i mestificet corpusculi.
 qm̄ p̄sentior uob̄ ero carnis deposi-
 to onere. & ur̄i p̄ dei gr̄am coopa-
 tor existā assiduius. **E**t hec dicēs.
 dans osc̄lm nobis p̄secut'q; nos cū

omni congregatione usq; ad ostiū mona-
terii. rursus osclatis nobis ac benedictioe
sup nos tradita. dedit scissimo disci-
pulo suo librū regule quē ipse scs
manu sua scpserat. pferriq; iussit pō-
dus libere panis. & uaselm creū uini
eminā capiens. et ita nos sinit abire.
dans mandatū missis supdicti pre-
sulis ad eundē pontificē. ut sua ui-
ce patno affectu nos suscipiens trac-
taret. ac nob aptum locū ad edificā-
dum sic pollicebat cenobiū tradet.
igitur nos quinta epyfanioꝝ sabbi-
ter arripientes. p̄mā mansionē in
possessione nr̄i monastii habuim.
in uilla que d̄r uelelia. Quo ad una-
ti honorifice satis a duob; fr̄ib; nr̄is
p̄bo uidelicet & aquino suscepti fu-
mus. q̄s scs pater nr̄ hui rei gr̄a
pridie illuc direxat. Ea nocte cele-
brantib; nob nocturnale officiū
aduenerē illic duo nichilomin ex
fr̄ib; nr̄is. honorat⁹ beate recorda-
tionis uir. ac felicissim⁹ egregie i-
dolus adolescens. cōsobrinus beati
mauri. missi a scissimo patre nr̄o
benedicto. Quos ut uidim⁹. gaudio
n̄ modico gauisi sum⁹. certū tenen-
tes apud nos. aliqd magni de par-
te eiusdē pat̄s nr̄i. nos ab eis uel

audituros uel pcepturos. nec nostra
frustrati sum⁹ estimatione. Nam ut
oplectis ymnis matutinalib; iunū
cōuenim⁹. honorat⁹ monach⁹ magni-
fica a pectore suo beato mauri ptu-
lit munia. capsella scilicet reliquarū
eburneā. & paginola breuia quide
otentē uerba. s; amore. i pphetia.
& caritate sc̄e dilectionis grauda-
satis ac desiderabilia. que idē scissim⁹
benedict⁹ ipsi deportari ante qm de
loco egredierem⁹ p̄nicit⁹ iusserat. Si-
quidē tres portundas ligni saluti-
feri crucis. & reliquias sc̄e di genit-
cis. sc̄iq; michaelis archangli. expal-
liolo scilicet eius sc̄e memorie. step-
hani quoq; p̄thom̄is. ac beatissimi
cōfessoris ap̄i martini. in ipsa posuit
capsula. Textus ū epl̄e qm̄ & conse-
peluri s̄ amore pat̄s sui beat⁹ iussit
maur⁹. hec continebat.

Accipe dilectissime extremam
stitutoris tui dona. que & nr̄m
testent⁹ longū amorē. & t̄ ac con-
militonib; tuis cont̄ omniū per-
petim munim̄ prebeant impedim-
ta maloz. Post expletā enim t̄nam
decursionē uicenoꝝ annoꝝ ex quo
monastialem adisti p̄fectionē. in
gaudiū d̄ni tui es introducend⁹.

ut nobis dñs hesternò die postq̄m̄ anob̄
digressus es ostendē dignat⁹ est. Predi-
co etiā t̄ moras uos inuendo passurus
esse. ac cū difficultate abile locū in-
uenturos. phis̄ que & dō ordinante
p̄ficiēt⁹. & que inimic⁹ humani gen̄i
molumine calliditatis sue in uos cō-
citabit. nusq̄m̄ tam benignitas mi-
sericordis di uobis deerit. s; potius
differendo scilicet ac desidiū ani-
mi ur̄i in longū expiēdo alior⁹
qm̄ sp̄aum⁹. aptissimā largiri dig-
nabitur metationē. Jamq; ualeas
in p̄fectione. felicior futurus imper-
uentione. **H**is maur⁹ recitatis. i ha-
bundantissime phis̄ que i mebatur
& p̄muniebat⁹ hilaris effect⁹. ad pat̄r
benedicti p̄sentia eosdē cum gr̄az
actione remittit fr̄s. adolescenti iā
dicto felicissimo quinq̄es siue septi-
es. p̄fectionis norme religionē clare
inculcans.

Porro nos ceptum iter carpentes.
quinq̄gesimo q̄nto die uercelli
aduēnim⁹. Quo in loco dū biduo ab
ipsius ciuitatis clericis detenti fu-
issem⁹. qui plenissima nos suscepant
caritate. p̄phetia sc̄ssimi pat̄s nr̄i
impleri iā nobis cepit. **S**up̄dictus
enim harderad⁹ p̄ grad⁹ cuiusdā al-

tissime ac mirifice turris deambulās.
ac impediēte sathana deorsū ruens.
iam toto corpore debilis. imo pene ex-
animis ad nr̄m non alit̄ qm̄ in linceo
deportatus est diuisorū. ut om̄s de
eius uita despare cogēmur. **Q**ue res
grauissimā nob. i p̄cipue flodegario
archidiacono t̄sticiā intulit. **N**ā qua-
tuordecim dies ibi morati sum⁹. inq̄b;
inremediabili ac detiori semp̄ idem
uir attrit⁹ est dolore. adō ut dextera
scapula ei⁹ cum brachio & manu in-
flatione nimia intumescēt⁹. i medi-
cus iam ad serandū eū sollicite inqu-
reret⁹. **I**llucescente ḡ crepusculo tercu-
decimi diei quo ibi adueniam⁹. flode-
garius nullom̄ se ferre ut secaretur
affirmans. oratoriū inq̄ beat⁹ maur⁹
orationi uacabat. **S**cutus irrupit.
pedesq; eius utraq; ostringens manu
ac lacrimis ubertim p̄fundens. oscula
q; figens frequētia. deprecari eū & ob-
testari cepit. ut suis p̄cib; infirmo
subueniret. opē sui adiutorij illi fe-
rendo. nec sineret eū ferro sectionis
& igne uestionis acerbissimo crucia-
tu tormentari. quē sciebat ei⁹ intuen-
tu facile posse saluari. **B**eat⁹ uero
tam miseratiōē infirmi. qm̄ p̄fusio-
ne lacrimaz deprecantis. qm̄ & itineris

retardatione ad fletū usq; p̄mot⁹ ante
altare se in orationē dedit. & diutissi-
me orationū precib; suspiriis ac sin-
gultib; aures uicine s̄ sup̄ne pulsans
pietatis. cū a loco quo in modū cruci
p̄stratus iaciāt surrexiss; accipiens
desup̄ altari capsulam reliquiar; qm̄
illi beatus magister suus direxerat.
assumptis & nobis ad lectū p̄git egri-
tibus; rurs⁹ oratione p̄missa salutife-
rum retexit lignū. & de eo a scapula
eius usq; ad ungulas ex om̄i parte sig-
num crucis faciens. dixit. **D**s̄ omniū
creaturar; qui ad restorationē huma-
ni genit̄ unicū filium suū coopante
sp̄u sc̄o ex maria semp̄ uirgine incar-
nari instituit: ac p̄ hoc sacro sc̄m ac glo-
riosū lignū usufice crucis auulnerib;
& languorib; animar; nr̄ar; nos redimē
dignatus ē: ipse te p̄ uirtutē hui⁹ us-
talis ligni ad p̄stinā reducē dignet̄
sanitatē. **H**ec cū orass; maux⁹ conti-
nuo p̄ tā loca omnis excoetio sangui-
nis qua brachiū totū intumuit.
uehementer decurrē cepit. **E**rat enim
ipse harderad⁹ nobilit̄ quidē sc̄dm
sc̄li dignitatē: s; nobilior put̄ sc̄lari
possibile erat in om̄i religione. **F**lo-
degarus deniq; uiso tanto miraclo
nullo m̄ se a fletib; p̄ gaudio tempa-

re potat. dñm assidua magnificans
collaudatione. & sc̄ssimū pat̄m nr̄m
benedictū frequētissima extollens ue-
neratione. qui tales habere ac nutrire
dignus fuit discipulos. p̄ q̄s talia opa-
ri dño sit placitū. **F**it igit̄ continuo cōkurs⁹
totius sub urbani ppli: felicē se un-
quisq; exultans fore. si beatū mau-
rum uel uidē contigiss;. **I**psē ū non
suam s; pat̄s qui est in celis semp̄ glo-
riam querens: aspectus se uidē que-
rentiū fugiebat dicens. **H**oc qd̄ per
lignū redemptionis nr̄e diuina p̄fi-
cere uoluit maiestas. redemptori
magis omniū asc̄bendū est qm̄ hōi:
qm̄quā sc̄ssimi pat̄s nr̄i benedicti
m̄ta ut id efficeret̄ nulli dubiū ēē
possit. **E**ger ḡ pene iam incolumis
effectus: beatū maurū deprecatus est
ut seq̄nti & die ab ipsa n̄ egredem̄
urbe: quo usq; illi p̄ om̄s orationū
domos que ibidē constructe erant.
uota pie laudationis & sacrificium
uere cōfessionis. p̄ reddita s̄ p̄sol-
uere dño possēt sospitate. **Q**uod
libentissime beatus annuit maur⁹.
Valde enim eū diligebat: maxime
q̄a religionē ordinis nr̄i ab eo pro-
ferri uidebat. **Q**uinto decimo de-
mū die urbe illam relinquentes

ac dispositū iter accelerare festinantes:
 cū iuga alpiū media fere tñsiremus
 die. famulus n̄r serg^o de equo cui in
 sederat sup̄ imane sinistrorsū cadēs
 saxū pedem s̄ concite resurgere uo-
 lens ita atterens extorsit: ut ossa
 om̄a in unū coadunata. n̄ iam sp̄m
 pedis. s; similitudinē alicui p̄figu-
 rarēt terētis. **Q**ui nimio affectus
 cruciatu. cū frequenter uitali an-
 helitu quasi carere uideret. beatis-
 simus ad eū accedens maug^o sinist^o
 q; manu collisū eius ap̄hendens pe-
 dem. & dextra sup̄ eum signū cru-
 cis faciens dixit. **I**n nomine dī om̄i-
 potentis qui sua uirtute soluit con-
 peditos. surge sanus & p̄uide mi-
 nistrium seruoꝝ dī: ad qd̄ pagendū
 a beatissimo patre n̄ro nobis es as-
 signatus. **Q**ui ilico sanissim^o effect.
 nobis leticiā suscitauit n̄ modicā.
Exinde cū exclam̄ p̄ciosoz̄ m̄r̄m
 xp̄i maurici & socioꝝ eius gr̄a
 orationis om̄s simul fuissent ingressi:
 cecus quidā ex mats̄ utō p̄forib; eūde
 basilicę sedens. & ab intransib; ac e-
 gredientib; cottidianū mendicando
 uictū querens. compit̄ a sociis iti-
 neris n̄ri illic maurū aduenisse
 disciplin̄ beatissimi benedicti: cui^o

fama sc̄itatis iam ubiq; p̄crebruerat.
Cumq; oratione cōpleta ostiū basili-
 cę egressi fuissent. cecus isdē in pau-
 mento p̄stratus corpore dep̄cari &
 obtestari beatū maurū cepit dicens.
Ad iuro te maure serue dī p̄hos p̄-
 ciosissimos thebē legionis m̄res. &
 p̄magistri tui uenerabile nom̄ bene-
 dicti: ut tuis p̄cib; sc̄is lum̄ oculoz̄ m̄
 conferri obtineas adno. **S**c̄s ergo d̄ni
 hoc audito. parump̄ figens gradum
 substitit: eūq; de pauimento surgere
 p̄cepit. **C**umq; stetit; ante illū: int̄-
 rogauit eū dicens. **D**ie m̄ homo. qm̄
 tuum temp^o iam emensū est. ex quo
 hec sc̄a sc̄oz̄ adisti lumina. **C**ui respo-
 dit dicens. **V**ndecim^o iam pene ela-
 bitur annus. **E**t sc̄s d̄ni ad hec ait.
Nunq̄d si uoluissent hi sc̄issimi
 ac dō carissimi m̄res. qui corpora
 sua sc̄a p̄ xp̄o gladiatorib; exposue-
 runt ut animas p̄ xp̄o ponerēt. lu-
 men oculoz̄ t̄ adno dari impetrare
 n̄ potuissent. **I**stos itaq; attentū de-
 p̄care. quoz̄ magis hec qm̄ n̄ra sūt
 opa: & quoz̄ ipsi n̄ min^o oc̄is indige-
 mus suffragis. **E**t hec dicens: cep̄
 abire. **C**ecus ū horrenda quedā &
 pauendo uociferando inclamare
 n̄ int̄mittebat sacram̄ta: quisq; sc̄s

uir nobis & compellentib; sedib; oclor;
eius quib; catenus n̄ sp̄ndūat clarita.
lacrimis madefactos dexte man' sue in
pressit digitos. celoq; aliquantisp̄ in
tendens. ac sup̄ eas signū nr̄e redemp
tionis edens. dñs ait & saluator nr̄
ihc. xp̄e qui ē uera lux que illuminat
omnē hominē uenientē in hē mun
dum. ipse te p̄ inuocationē sui sancti
nominis. i merita hoz scōr;. ac magis
tri nr̄i benedicti illuminare dignet̄.
ut uidens mirabilia opa altissimi qb̄
distingūe uoluit formā creationis.
ipsū conditorē hoz ac restauratorē
nr̄m uoce exultationis & ope uere
credulitatis collaudes. Hec sc̄s uir
cū orasset. statim sanguis ubert̄ ab
oculis ei' defluere cepit. & continuo
clarissimis luminib; sp̄am solis re
spectans. ymnū tūm pueror; exordi
ne decantare cepit. Vocabatur aut̄
ille uir lun'. qui ut ab ipso compim'
tam psaltium qm̄ om̄ia diurna et
nocturna audiendo didic̄at officia.
Habitatores ū loci illius uidentes
tale mirac̄m p̄ beatū maurū cele
bratū. simul cōglobati in unū. de
p̄cabant̄ eum ut benedictionē suā
sup̄ eos daret. Quib; ille hac tantū
uoce respondit. **B**enedicat uos dñs

dñs nr̄ qui habitat in syon. om̄ib; dieb;
uite ur̄e. Deditq; illi mandatū qui
illuminat' fiat. ut nūqm̄ ab ipsa
iam ecclā discedet. s; iugit̄ ibi dño
ac sc̄is m̄rib; deseruaret. Ad ip̄e post
modū deuotissime impleuit. Cum
enī post transitū beati mauri ad
nr̄m reuertemur monastiū. cleri
catus eū officio functū in ipsa inue
nim' ecclā. & decrepitā iam agentē
senectutē.

Hde igit̄ egressi. ceptū iter exequi
attenti' conabamur. Cūq; nocte q̄
dam iuxta exclām sc̄e di genitricis
isemp̄ ūgunt' marie. iā in locis hos
pitaremur uisensib;. & mulier q̄dā
uidua nomine remeia q̄ in otigua
nobiscū manebat domo. filiū suū
adolescētē quē ex nup̄ defuncto
uero suo suscep̄at. quiq; iā ultimū
trahens flatū uicina in lecto iacēs
op̄iebatur morte. in somnē plan
gendo & euulando ducēt noctem.
un' di maur' more s̄ solito nobis
quiescentib; ipsam exclām uota
dño p̄cum ac supplicationū ut red
deret ingressus est. Cū uero iā ui
giliarū p̄pinquare matutina. &
mulier nec monito quidē aplan
gore & euulacib; cessaret. un' di

tenerrime motus ad pietatem. se cum lacrimis domino prosternit. et ut miseram mulierem miserari dignaretur filium suum illi restituendo incolumem precabatur. Cumque ab oratione surrexisset: cellula in qua dormiebam latentem intrans simplicium monachum caute tetigit. annuens illi ut caute singens se sequeretur. Ille autem mox eum in ecclesiam secutus: attonitus quod ei uellet iube expectabat. Sed uero domini accedens ad illum ait. Doloribus huius infelicis mulieris: animus meus nimia operatur tenerritudine. Quia propter plena fide ad lectum simul accedam iacentis: forsitan recuperabit illum supra dignatio. Veniens ergo ante stratum penitentiam exanimati cadaueris beatus mauguna cum simplicio ait. Christus dominus et saluator noster unica spes. qui misericordia motus super uiduam filium eius ex porta delatum intuentibus: populo turbis resuscitauit: eadem nunc pietate et huic adesse dignetur mulieri. filium eius restituendo incolumem. Et hec dicens abscessit. Ille uero qui duobus iam diebus sine sensu et sine uoce iacuerat: matrem uocare. ac consolari cepit dicens. Noli mater flere. quia lacrimis cuiusdam serui dei quos fudit

tuo compatens dolori. uitae ac sanitati ab ipsis auerni faucibus redditus sum. Cui cum illa diceret. ecce in hac nostra basilica cum aliis eiusdem habitus uirum matutinos decantat ymnos: ille ac si nichil incommodi pertulisset de lectulo surgens ecclesiam intrauit. et absque hesitatione scissimum adiit maurum uociferans et dicens. Vere tu idem ipse es. qui me tuis lacrimis et mitis a tribunali de quo tistem excepam sententiam. quia incendiosus iam deputatus eram loci: ad supra reuocati fama facti: tota continuo repleuit regionem. Ruunt precipites nobis obviam uiri cum mulieribus: senes cum iunioribus: laudes deo undique concerpentes qualiter deus mirificat sanctos suos. Vocabat autem elegit idem adolescentem: qui postea ut nobis relatum fuit in monasterio lurinensi monachus effectus est.

Nos itaque cum iam appropinquaret sollempnitas paschalis. et cotidie perfectionem accelerarem: eo die quo dominica celebratur cena. in pagum uenimus autisiodorensis. Audiens autem beatus mauguna opinionem sancti romani monachi. qui beatissimo patre nostro benedicto in initio adiutor et

coopator extitit sicut in hystoria uite ei
plenissime inuenit^r. quiq; p reuelatio-
nem gallias petens cenobiū in eodem
pago. in loco qui fons rogi nuncupat^r
edificabat. petuit itinis nri duces
ut eo diuertentes ibide sacro sanctū
pascha celebrarem^r. Hoc aut^r beatus
maur^r idcirco maxime expetebat.
quia sequenti die transitū scīssimi
magistri nri complendū eē sciebat.
colloquio beati romani desiderabiliter
pfrui cupiebat. Ductores ū nri peti-
cionib; uiri dī libent^r annuentes. cō-
cito cursu illuc tendere festinarunt.
Die itaq; parasceue hora illuc sexta
puenientes. deuotissime a beato ro-
mano suscepti sum^r. Cūq; omīs nos
qui cū beato maino pgebam^r. ad ea
que opus addiem festū erant pparā-
da uel emenda occupati essem^r. ipsi
scīssimi uiri dulcia iuicē pennis ui-
te serebant colloquia. Et cū iam ues-
pertina hora post sollempne officiū
qd specialit^r utpote annuatim eo
celebrat^r die ppinquaret. uir dī scs
maur^r beato romano dixit. Crasti-
na die beatissim^r pater nri benedict^r
deposito corporis onere. celibe gau-
dens. hylaris scandet patam. Ad
audiens scs roman^r. ilico in lacrimis

reso. Iustus flere iconsolabilē cepit.
Inquē beatus maur^r pspiciens. ait
Gaudere & n̄ flere idō debem^r. quia
patnū magnū premittim^r. & p̄sentē
orem eū nē qm̄ si carne uiuēt sum^r
habituri. Nec dicens tam nec ipse
a fletu potat se cohibē. Noctē illam
que duodecimo calendas aplis habe-
batur. & qua sacratissimū iugilay
pasche illucescebat sabbm^r. tā beatis-
sim^r maurus ac nos q̄cū eo iuimus.
qm̄ scs roman^r cū aliquib; discipulis
suis ieiuni p̄uigile duxim^r. unq̄sq;
nrm̄ secreto apud se ut illis dieb;
in ecclā romana mos^r erat. psalmos
& orationū p̄cel^r deuotissime p̄xtu-
eiusde patris nri dilectissimi bene-
dicti gsumantes. Cū ū transacta
iā hora q̄si tertia ipsi sacratissime
diei. beatissim^r Maur^r in ecclā gsis-
tens. transitū ei^r qualicūq; euenire
hora. orando & psallendo p̄muni-
re longe licet posic^r sataget. seq;
pauūto in orationē dediss^r. rapt^r
in spū subito se transpositū in loco
de quo egressi fuam^r uidit. cōspex-
q; uia pallis statā. ac unnumeris
choruscā lampadib; recto orientis
tramite ab ei^r cella in celū usq; ten-
dente. In qua & uisione duos con-

gregationis nre frs socios habuit: cu
 quib; simul eandem uisionem cospexit.
Itaq; cu uiam quam cernebat mirare
 tur attentius: uenando habitu uir
 desup clarus assistens. cui esset uia q
 cernebat inqsiuit. Ad illi se nescire
 p fessi se. Quib; ille ait. Hec est uia.
 qua dilectus dno celum benedictus as
 cendit. Hanc uisionem un' ex illis
 duob; frib; nris qui eam simul cu bea
 to **MARCO** uiderunt in nro moraba
 tur cenobio: aliter uero ut beatus sep
 sit gregori' longe positus uidit. Ver
 u' ut beatus ad se reuersus est **MARCO**.
 etius sem romanu ac nos euocans
 cuncta q uiderat lucide nob; pordi
 nem reculit. Diem illa et sequentem
 dnicam qua specialiter resurrecti
 onis dnice celebratur dies: sollemp
 nem et celebrem omni gaudio ac le
 ticia peginus. **S**ecunda autem feria fes
 tiuitatis ipsi' ante qm pficisci ce
 pisset. frs romanus beato **MARCO**
 dixit. Si absq; anime pculo locu
 hic deserere potuisset: melius tecum
 amantissime frat' habitare. qua
 alicubi fine uite terminare. S; qa
 et hos deserere pculosum est. et ultim
 m iamq; imminet dies: perge
 felix q mitteris: ac p spe felici uite

sorte. **D**s autem omne tempus sit tecum.
 et cum frib; qui tecum pergunt. et recto
 ritine pducant uos ad ueram reppmissio
 nis tram. qm omnib; electis suis pol
 liceri dignatus est. ubi pparauit eis
 que nec oclis uidit nec auris audiuit.
 nec in cor hominis ascenderit. n in
 illoz q terrena omnia amore ei pntes.
 ac desidio celestium abdicantes dicere
 ualent cu aplo. **H**obis autem ds ea re
 uelauit p spm suu.

Ex eo ergo loco recto calle aure
 lianis cu uenisset: grauissim
 duces itineris nri meror inuasit. Au
 dierunt siquidem certis deferentib;
 nuntijs beatum berthieranu epim
 iam migrasse ad dnm: aliuq; in lo
 co ei iam substitutu pontificem. Hoc
 g cu beato **MARCO** nob; intimas
 sent: magno tedio deficere cepimus.
 nescientes qd facere debemus. Sed
 beatus **MARCO** memor pphetie scis
 simi patris. qua nos cu difficultate
 licet aptu locu inuentos esse pduxit.
 detectos animos blandis et solatio
 nib; ac pmissionib; roborat dicens.
Nolite frs dilectissimi in presenti af
 flictione animos ita tristitie subde.
 qm et ds tribulationem patientib; eos
 releuando pcurrere consueuit. et

peib' beatissimi patris nri adiuuabimur:
qui se nob' semp' & cooperator' ad ee' polli-
citus e'. **H**am' & abraham' patriarcha impe-
rio dñi egressus de domo & de cogna-
tione sua intram' p'grinationis sue:
postea in post'os accepit hereditatem.
Itaq; & nos mram' & gaudentes p'gri-
nationis. expectem' ut deuotissimi
serui & solatione dñi. & p' omnia uesti-
gia patris nri scissimi benedicti imi-
tari satagam'. qui relictis domo re-
busq; patris. & adultum' nutrice
sua occulte fugiens. ac soli dño pla-
cere desiderans. tanta dño p'merunt
gram'. ut nemini post beatos aplos
unqm' fuit scds. s; pot' dño se iuuau-
te tot scōz. extitit fundator cenobi-
orū. tantaq; dño acq'sierit milia
monachoz. **H**ac itaq; exhortatione
beati m'aryi aliq' modo & fortati.
tractare simul cū ductozib; nris ce-
pimus. qd' potissimū nob' est; agendū.
Te nobilissim' uir harderad' cū ad-
latus beati residet m'aryi: ita ex-
ors' talia p'ferre cepit. **D**ignū m'
atq; cōueniens pat' scē ac religiosi
fr's esse uidet'. ut nos qui legatione
hui' rei functi sum'. p'p' qm' tot ac
tanta p'lustrantes trarū spatia la-
borem hē uissu m'ri pontificis as-

sumpsim'. istū nouū atq; incognitū
nob' ad eam' pontificē: causā itine-
ris nri notam illi ex ordine facien-
tes. ut uoluntatē ei' sup' tali nego-
tio rescire ualeamus: simul etiā
& nrām sollicitudinē apud eū gerē
nos oportet. **T**u ū pat' uenāde. cū
frat'ib; quos tecū habes nrām ad uos
hic expectare reditū debes: q' infra
octo ut reor' & sumabit' dies. **E**t si
enim ille hoc qd' beatus decessor
suus imple cupiebat facē renūit.
alia p'culdubio reperiet' uia. q' id ad
qd' missi estis cū sup'no adiutorio
p'ficere ualeatis: ne frustra tanti
laborē itinis assumpsisse uideami-
ni. **H**is dictis. aptissimā mansionē
nob' in eadem urbe iuxta eccliam
beati pet' apli assignauerūt. deputa-
tis ad custodiā nri q's honoratiore
in suo habebant famulatu'. simul
& p'cipientes eis. ut n̄ min' obsequis
tam beati m'aryi ac nris. quam
illoz sollicitē inuigilaret. **H**ec itaq;
honorifice cū ordinassent: cū be-
nedictione sc'i m'aryi profecti sūt.
Cumq; cinomannus uenissent. &
epō nuntiati fuissent. honorifice
ab eo suscepti sūt. atq; in p'p'is resti-
tuti officiis: amplificatis s' etiam

ab eodē p̄sule p̄orū possessionū honorib.
S; cū causā legationis sue ei narrasset.
ac quid ipse sup̄ hac re uellet inq̄re
rent. respondit se p̄p̄is magis q̄ alioz
uelle insistere ceptis. ne sup̄ alienū
edificare uideatur fundamētū: pre
feram inq̄t cū incumbat nob̄ nūc
ordinatio ac dispositio tā p̄p̄oz ne
gotioz. qm̄ & eccl̄az p̄ uigil sollicitu
do. Hoc enī agebatur scdm̄ dispositi
onem occulti osiliū dī: qui locū quē
beati **M**avri magistrio atq; instituti
one doctrine regularis sublimandū
eē decreuit: nullo m̄ obtentu alit̄
differrī uel admodicū uolebat loci.
Siquidē locus ille q̄ a beato berthi
cramno adq̄struendū cenobiū pro
uis ac delegatus fuit. n̄ admodū
aptus uel congruus regulari erat
religioni: ut nob̄ n̄rī dicebant duc
tores. Nam ex ipso nomine q̄ rupi
acus uocat̄: deformis anob̄ & sca
bros estimabat. **H**arderađ p̄ uide
certissime op̄iens qđ domnū ep̄c̄
nichil de hac re facē uellet: letis
simus effect̄. licentiā ab eo ad nos
reuertendi petist. **Q**ua s̄ cōcessa.
nepotem suū strennue iuuentuti
uirū nomine hademarū. beato
t̄nsmisit **M**avro: mandans illi

164.
ut nullo m̄ mestū gerere animū. s;
quanto citi possēt cū omnib; q̄s cum
eo dimiserat andegauensē adire
festinaret regionē: quo ille nob̄ se
occurrē p̄ nuntiū designauit. **C**ū
itaq; tā beatus **M**avro qm̄ nos os
qui cū eo remanseram. alacores
tali effecti nuncio fuisset: decimo
die postq̄m aurelianus fuam̄ īgres
si. it̄ arripientes tendē q̄ iussi fuā
mus sumope certabam. **Q**uinto
tandē die ad locū qui restis nuncu
patur p̄uenientes: honorabilē ui
rum **H**arderađ uxoreq; ei ac filios
aduentū n̄r̄m iam p̄biduū ibi pres
tolantes inuenim. **Q**ui cū nos ho
norifice recepissent: post abundā
tissimā qm̄ nob̄ p̄parauant refec
tionē. sup̄dictus uir **H**arderađ cū
siuge sua **C**ecilia nomine secrecio
rem expetens locū: accito beato
Mavro om̄a que cū suo inueniat
ep̄o illi p̄ordinē nuntiavit. **E**t cū
ei beatus dicet **M**avro. qđ nob̄ nūc
agendū uir illustissime uel potius
eligendū esse decernis: ille amabi
liter ut uir iocundissimi erat
uult̄ respondit. **E**st m̄ cōsobrinus
nomine **F**lorus. magnis tā in his
qm̄ in alijs regionib; pollens posses

omib; qui p̄mus int̄ p̄mos toti regni fr̄a
cor̄ p̄ceret. decentissime om̄ia iussus a
rege palatina disponit modamina.
Hic itaq; ab ineunte etate inseculari
licet habitu ḡstitutus. omnipotenti d̄o
solicite semp̄ placere studuit. cui ex
amissa iuge q̄m ut acciperet mutū
eū tam rex q̄m nr̄i coegere parentes.
un̄ tantūm sup̄e filius. **Q**ui si alicu
bi p̄fectos in hac regione poss; inueni
re uiros. in sua p̄pria possessione que
eidē pat̄na euenit hereditate. con
struere desidat. filiū suū ibidē d̄o
offerre cupit. ac sic demū relictis
om̄ib; que s̄t hui; mundi negotiis.
d̄o in eodē deseruire liber exom̄ib;
exoptat cenobio. **A**d h̄c ergo missū
nr̄m habeo. qui illi aduentū nr̄i cau
sam plenit̄ enarrare ualeat. uel si
indelibatione animi sui p̄seueret
explorare. nos tam̄ si placet usq; dū
aut ipse aut ille quē ei direximus.
reuertat. locū ipsum de q̄ loquim̄
inspicere ⁊ consid̄are abeam. **H**oc
beatus **o**laur̄ audient̄ gaudio ga
uis est magno. ⁊ statim alt̄a die
cū eodē honorabili uiro p̄git ad
sidandū locū. **E**o tempore theo
debert̄ rex nobilit̄ regni france
apicē gub̄nabat. cui sup̄dictus uir

florus ita familiaris ⁊ carissim̄ us
om̄ib; erat. ut quicquid in om̄i eius dictio
ne facere uellet. absq; ulli cont̄dic
tione p̄missus a rege obtineret. **Q**ui
cū relatu nuntij quē ei **h**arderd̄
direxerat. tā beatū **m**aur̄ quā ⁊
nos aduentisse cognouiss; ⁊ q̄a ei
nomannic̄ antistes nos recipere no
luisset. ilico accedens ad regem.
causā ei aduentū nr̄i plenit̄ enar
rauit. ac uoluntatē suā quā de
edificando cenobio habebat ei ape
ruit. petitq; ab eo ut nos ei p̄mis
su suscipere mereret. quatin̄ ei mo
nastium sic desidabat cōstruerem.
Cui theodebtus rex respondit dicens.
Non ita nob̄ acten̄ seruisti. ut
aliqd tibi negare aut cōtradicare
possim. **V**nde p̄ge quantocūq; ⁊ nr̄a
comitat̄ gr̄a ac roboratus auctori
tate. eosdem sc̄ssimos uiros omni
suscipere reuentia. p̄agens desidū
cū eis qd̄ animo tuo sup̄na inspi
rauit dignatio. simul ⁊ deprecare
illos ut p̄ nob̄ ac libis nr̄is p̄loq;
toti regni a d̄o nobis collati. ipsi
assidue exorare dignent̄ miseric̄dia.
Paratissimos aenī nos atq; p̄mptis
simos in om̄i suo inuenient obse
q̄o. si forma hui; religionis ita ab

eis obseruari cōpererim. sic iam fa-
 ma uulgante ab eoz magistro ardue
 satis tractatā audiuim. Tuū ū erit
 artifices illuc ad opandū ubicūq; eos
 inonū nrā inuenis potestate adduce
 ⁊ adunare: ut opus ipm̄ celius possit
 expleri. Nec nrā iuxta uoluntatē ⁊
 consiliū tuū regia illi loco deerte
 largitas: si apte eū constructū. et
 queniēt inuenim̄ ordinatū. Talib
 ac tantis regis pmissionib; nobilis
 sum̄ uir florus roboratus. ꝓcit̄ ad
 p̄dium possessionis sue qđ glanna
 foliū dicebat̄ aduenit. Cuī aduen-
 tu harderad̄ audito: eū beato ꝓuuo
 ante fores portarū mei ꝓgit occur-
 sum. Videns aut̄ florus beatum
 ꝓauuū humillimo monachoz habi-
 tu indutū stantē. de equo cui ter-
 go insedat. ꝓnicit desiluit. ac ter-
 cio ante qm̄ ei appinquare toto
 corpore se int̄ram ꝓsternens. cū
 ab eo humilit̄ recept̄. ac modeste
 ut didicāt eleuatus fuis; dicit̄
 se ꝓplexantes ac altit̄rū constringē-
 tes. lacrimas quoq; ꝓ gaudio in uicē
 effundentes imorati s̄t. Tē deinde
 ꝓdictus uir oselatis nobis omnib;
 apphendens it̄m dextam beati
 ꝓauuī manū. ⁊ strictim eā exos-

culans: ait ad illū. Bene te uenisse
 gaudem̄ serue dī excelsi ⁊ discipule
 scī uiri benedicti. cui honor ⁊ nomen
 qđ in scā meruit seruitute pene iam
 om̄i sclo innotuit. ⁊ benedictū nom̄
 dñi gloriosū. qui te ac ꝓmitones
 tuos istos reuerendos uiros. ad adiu-
 toriū nobis in istā misit ꝓuinciam.
 ⁊ hec dicens. ducebat eos ad domū.
 ꝓcedente nos harderado ⁊ filiis eius.
 Die ū alia cū post matutinale offi-
 ciū in unū quenissem̄. apuit beato
 ꝓauuo uoluntatē suā qm̄ de ꝓstruc-
 tione cenobii habebat. simul ⁊ regis
 referens ꝓmissionē ac deꝓcationē
 qua eū ꝓro ipso ac filiis om̄iq; ꝓto
 dñm̄ attenti exorare petebat. Tunc
 beatus ꝓauuus ait ad illū. Obser-
 uatio ordinis nr̄i: summā deposcit
 quietē ⁊ securitatē. Qua ꝓt̄ si ge-
 nerositati tue nō uidet̄ eē ꝓtrariū.
 ꝓmo om̄niū res quas dō ei q; famu-
 lis tradere ꝓ remedio ut assens ani-
 me tue desidas. simul ꝓlustrantes
 inspicere debem̄. inde uero facto tes-
 tam̄to. te tradente nob corā testib;
 recipe eas in nrām queniēt dñatiōē.
 Cui cū assensū suū florus ꝓbuss̄et.
 ascensis eqs post diem t̄cū in spec-
 tis om̄ib; . sc̄pto iuxta ꝓsiliū beati

MAVRI testamēto tradidit ei omnia:
& de suo iure mei delegavit potesta-
tem atq; dñum. Obtulit & ipso die
dño filium suū nomine bertulfum.
octo circit̄ annor. nutendū & institu-
endū doctrina ⁊ magistrio beati mav-
RI: sic ipse a scissimo benedicto ma-
gistro nr̄o educat⁹ in om̄i nr̄a obser-
uatione. Post cui⁹ oblationē: ait bea-
to MAVRO. In hoc scissime uir ⁊ te &
qui tecū sunt. tā certos tam de hoc
loco qm̄ de reb; ibi a me collatis eēt cō-
uenit. cū & filiū meū seruturū dō
p̄ uir̄m obtulim magistrium: & me
ipm̄ si uita comes dō p̄picio fuerit
opusq; p̄fectū. relictis om̄ib; que sē
hui⁹ mundi. in hoc eodē diuinis mā-
cipandū seruitijs polliceor loco. Cō-
gregatis ḡ plurimis artificib; ⁊ opa-
rijs iactisq; fundamentis: op̄ceptum
cotidie certatī accelerabant. Sed
q̄a paruus deorsū sup ripā flumi-
nis erat loc⁹: ex una enī parte obie-
tu montis. ex altā uero alueo ligis
angustabat⁹: inde uexo montis ip̄i
fabrica om̄is monastij edificari
cepta est. Primū ibi unā non ad-
modū magnā edificauerūt oratiōis
domū: qm̄ beatus MAVR⁹ i honore
sc̄i MARTINI ⁊ fessoris xp̄i ⁊ secretari

fecto: in qua & dei dispositione et
sua electione cū sepeliuim⁹. Nā sicut
sc̄issim⁹ benedict⁹ in oratorio eidē
beatissimi MARTINI. q̄ destructa
ara apollinis ei⁹ memoriā posuerat.
se sepeliri iusserat: sic p̄fectissim⁹
eius discip̄s ne uel insepultā ab
ei⁹ uideret⁹ discrepare qualitate.
in domo eidē orationis se p̄cepit
tumulari. Predict⁹ deniq; uir flo-
rus cū in om̄i regni theodeb̄ti re-
gis summā obtinet⁹ potestatē. ac
uice comitis in andegauensi eo tē-
pore fungeret⁹ pago! pitissimos un-
diq; ⁊ uenire illuc fecit artifices:
tā lignarios qm̄ cemtarios. qm̄q;
in alijs doctos artib;.

Cūq; die quadā cū beato mav-
RO oparios inspiciens residet.
& uir dñi lectioni exont⁹ opam da-
ret. ac int̄dū ea que legebat ip̄i
floro exponēt. quidā cleric⁹ q̄ cem-
tarie arti p̄erat. & que idē florens
de palatio regis ad hoc adduxerat.
de altissimis gradib; in qb; oparij
stantes altius iā porrectā edifica-
bant maciam. retrorsū corruens.
sup deportatū illuc montē lapidū
occidit. Cūq; eū om̄s mortuū cre-
derent. ac de sola ei⁹ sepultura trac-

tarent. pro maxime quod iam pennis
 corporis meat undatum sanguis pro-
 fluens egredietur: uir domini cum florio
 aduenit. eumque continuo ad ostium
 ecclesie beati magistri deportari fecit.
Cumque omnes abcessissent: ipse inter-
 ram ante altare orationi se dedit.
Qua completa egrediens. et super col-
 lisa membra signum crucis faciens.
 ait. **I**nei nomine quod corpus homi-
 nis de limbo terre formauit. et spira-
 culum uite ei inspirauit: surge san-
 ctissime et perfice opus tuum quod cepas.
At ille uelut a somno surgens.
 mirari cepit quando illuc aduenis-
 set. **S**ed uero domini ait ad illum. Non
 tuus huc pedibus: sed aliorum delatus es
 manibus: **S**ed proge quanto uel: ne for-
 te tua absentia opus intimetur.
Illo itaque egresso. florius qui in parte
 cum simplicio monacho stans cuncta
 que uir domini egerat uidit: et cito cur-
 su adueniens seque ad pedes eius pro-
 iciens clamare cepit. **V**ere disci-
 pulus es sancte marie beati benedic-
 ti: de quo talia frequenter narra-
 ri audimus. **E**x illo die isdem florius
 ita in maxima eius habuit admirati-
 one: ut nunquam ei propius accede-
 re audebat.

Itaque cum clericus qui sanatus fuerat ad opus
 suum reuersus esset: quidam exopariis
 beato mauro detrahe cepunt: di-
 centes eum non religionis obtentu.
 sed gratia cupiditatis quo honoratior
 esset in aliis regionibus: suum reliquis-
 se monasterium. ut tam longinquas
 adisset regiones. et hec que faciebat
 non uirtute dei. sed potius quibusdam ob-
 tinere precantationibus. **C**um ergo
 hec inter se sermocinarentur. malignus
 spiritus tres ex illis subito inuasit. ac ita
 grauissima uexatione torque cepit.
 ut uni ex illis nomine flodegiso
 animam extorqueret. **Q**uod ubi uir do-
 mini ut quod euenisset agnouit. ue-
 hementer flere cepit. itumque oratori-
 um beati mariani ingressus: atten-
 tius dominum tam peruersis qui torquebantur
 quam pro illo qui mortuus fuerat
 deprecabatur. **E**t cum per tres continua
 horas orationi incubuisset: ad eos
 qui uexabantur et se inuicem dentibus
 lacerabant accessit. et signum crucis
 tercio contra eos faciens dixit. **F**ilius
 dei unigenitus dominus noster ihesus christus. qui
 discipulis suis potestatem dedit cal-
 candi super serpentes et scorpiones
 terre. et super omnem uirtutem inimicis
 ipse uos soluat ab hac demoniaca

ueratione. Et cū adhuc dentib; frende-
rent puluereq; se cōspigerent. uir dei
ppius accedens. digitos utriusq; manus
illis in ora misit. Spē ū immundi fe-
tida relinquētes uestigia: uentis eiectione
fugati sūt. Iussit deinde uir dñi
corpus defuncti tollē. ac in porticu
eccle deferri. Noctē illam ieiun' totā
duxit in somnē. dñm assiduis exo-
rans gemitib; . ut animā incorp' de-
functi reddē dignaret'. ne de ea diu-
tius qui eā extorserat diabol' tum-
pharet. Mane aut' p̄mo simpliciū
pr̄brm asciscens: ut sacrificiū nr̄e re-
demptionis p̄ eadē dō anima offer-
ret impauit. Ad cū deuotissime
gsumass; . cū ipso simpliciō uir dñi
ad locū in quo mortuus iacebat ac-
cedens ait. Dñe ihu xp̄e qui quatri-
duanū lazariū de monumento susci-
tasti. & ad p̄ces serui tui helye filiū
uidue uite restituiisti. adesto in n̄e
nob̄ famulis tuis. & redde in hoc
defuncti corpore animā qm̄ te p̄-
mittente hostis humani generis
crutiando de eo effugauit. Et cum
hoc dixisset. continuo corp' defuncti
totū gussū est. ilicoq; gurgens
ab eo mandatū accepit. ut si uel-
let uiuē. qm̄ diu ipse in hac uita

esset. in locū ipsū non intrare. Hoc
aut' sc̄s p̄ sola impauit humilitate.
ne scilicet p̄ tali facto plausū i fa-
uorem hominū querere & delecta-
ri uideretur.

Igitur octauo anno postqm̄ ibide
ad ueniam'. monastiū omne satis
uenient' in omni gstructione gsum-
matū. atq; ab ep̄is p̄ uirtute ipsi de-
dicatū est. Regebat p̄ idē tempus
andegauensē eccliam: uir sc̄issim'
eutiopi'. Porro in ipso monastio
eccle quatuor edificata sūt. q̄z
maior in qua fr̄s tam addurnū
qm̄ ad nocturnū gueniebat officiū.
consecrata ē in honore beati petri
ap̄toꝝ p̄ncipis: sc̄da ut dictū est in
honore sc̄i martini: tertia ū que
& minor erat ceteris in uenatiōe sc̄i
seuerini: quarta que imōdiu turri
quadrifide in gressu monastii al-
tissime edificata erat: benedicta
fuit in honore sc̄i archangli micha-

His itaq; expletis. **S**edis.
p̄dictus uir florens n̄ in memore
p̄missionis qm̄ dō uouat. p̄gens ad
theodebtum regē licentiā ab eo ex-
petiit. ut reglarem licet suscipe
habitū. & peccā sua plurima que
in sc̄lari gtaxat gūfatione. iegu-

167.
nus & orationib; ceterisq; sp̄e fructib; redimē. Quam cū ei rex negare nequisset. t̄tis licet & merens pro q̄ ab eo separari nollet. p̄misit illi q̄o depositat implere. eumq; aliquantū secū dieb; in palatio retinens. de uirtutibus q̄s p̄ beatū māvrū fieri audiebat int̄rogare cepit. uel qualit̄ ip̄e cū discipulis suis in sc̄a uiuēt religione. seu quantū iam fr̄um numerū ibi adunatus ess; . Que cū illi om̄a florū narrasset. p̄ ut ea ip̄e certissime sciebat. rex dixit illi. Si placere hoc ipsi d̄i seruo scire. multū tam eū quā locum uidē cupem. eūq; nr̄o regio honorare munē. Cui florū. Querat̄ p̄mū si ur̄e celsitudini placet sup̄ hoc uiri d̄i uolūtat. & tē demū sicut ip̄e ordinauit ea que uultis implere pot̄tis. Dimittens ḡ eū rex. cum uic̄i osclis durti timor̄ fuisset. dixit ad illū. Que cū uiro d̄i de nr̄a ad locū illū innumeris p̄fectione. citius nob̄ remandare satage. Multū enim uelle si possibile ess; . die quo comā captis depositis ibi p̄sens esse. Veniens ergo ad monastium cū multis optimatibus ac nobilib; uiris q̄ eū de palatio regis fuant secuti. uiro d̄i uo-

luntatē regis apuit. Qui cū ei respōdisset nil loco officere. s; pot̄i in meliorationē eius ipsius aduentū quātum ip̄e intelligē pot̄at proficere. certū diem regi florū quo ad monastēriū uenire deberet mandauit. Quo dū ueniss; . et magnifice ut regīa decebat sublimitatē a beato māvro & cōgregatiōe eius. iam enī sc̄issimus grex quadragenariū excesserat numerū suscept̄ fuis; . post orationē inuentū fr̄um p̄gens. regiāq; dignitatē paruipendēs. beato se māvro ac cōgregatiōi regali induit̄ purpura humilit̄ p̄strauit. & ut p̄ illo d̄m exorare dignarent̄ lacrimis p̄fusus p̄cabatur. Cūq; uir d̄i eum apauūto eleuasset. rex ait ad eū. Celebre nom̄ magist̄ri tubenedicti ad nr̄am olim delatū fuerat noticiā. cui sc̄itatis & uirtutis insignia que de illo audiuim;. p̄ uos fieri cotidie gaudio letam̄ nō modico. Tē beatū māvrū petiit ut fr̄s eū in suā recipere dignarent̄ societatem. & nom̄ eius int̄ sua scribere nomina. filiūq; suū theodebaldū sc̄o uiro ac fr̄ib; cōmendabat attentius. p̄cipiens ipsi ut semp̄ deuot̄ erga locū illū esset. ac in om̄ib; sc̄e

illi congregationi adiutor & defensor
existeret. Interrogauitq; uirū dei quā
illi fr̄s essent. qui cū illo ueniant. Cui
cū nos digito ostendisset. in parte nos
stare p̄cipiens intuebat̄ attentū: nom̄
uni cuiq; ab eo sciscitauit. Que cū di
diciss; osclatus est nos: de omne
cōgregationē. Videns aut̄ uertulū
adolescēntē int̄ reliq̄s fr̄s stantē: int̄
rogabat q̄s esset. Cui cū beatus māvro
h̄c esse flori filiū indicasset: uocās
eū ad se rex. atq; adpectus suū ample
xando stringens. beato māvro attentū
eū amore pat̄s ei cōmendare cepit: &
ut carissime ab eo nutret̄ deposcere.
Inde cū om̄ia habitac̄la monachorū
circuens plustrasset. ac uenienter
cōstructa eē laudass;: ingressus itūm
eccliam sc̄i petri. dedit ad ip̄m locum
fiscū regū qui boscus uocat̄: cū om
nib; uillis & redditib; q̄ ad ip̄m locū
p̄tinebant. Vocansq; ansebaldu q̄
sc̄ptorib; testam̄toꝝ p̄erat: p̄cepit ei
ut ante qm̄ de ipso monastio egre
deret̄. testam̄tum de ip̄s reb; scri
beret: ac more regali de anulo eius
firmare. Concessit beato māvro ut
si quid ex illo die apud eū obtinere
uellet. ip̄m q; ad ire placuisset: libe
ram haberet facultatē int̄eundi

quocūq; eū sciret. Posuit q; sup̄ altare
sc̄i petri palliū preciosissimū: & cru
cem aureā cum lapidib; p̄ciosis.

Florus aut̄ accedens ad regem
deprecatus ē eum ut p̄ceptū re
gū faceret sup̄ testam̄tum qd̄ ip̄s
de pp̄s reb; quas illi loco tradidat.

Ad rex libentissime annuit. Tūc
in spectu regis allata s̄ nō modica
munia in argento & auro. gemmis
q; & diuisarū uestiū multiplicitate.
que isdē un̄ eo die d̄no & sc̄is eius
obtulit. Dimisit & uiginti ex ser
uis suis libos: p̄us eos ditans mag
nis donis. Deinde ueniens ante sa
crū altare astante beato māvro.
& om̄i cōgregationē. regi q; exalta
parte cū omni ppli numerositate
q̄ cū illo ueniat. ac cingulū q̄ ac
tenus us̄ fuat̄ deponens milicie.
atq; sup̄ altare mittens: iubente
uuo d̄i rex p̄m̄ post eū de coma
capitis eī t̄condit: deinde q̄cūq;
exoptimatib; eī uoluit. **R**ex ū pre
gaudio lac̄mas effundebat. & gau
dens deuotioni animi eī: uocans
q; nepotē ipsī flori landiamnū
nomine: dedit ei p̄ sceptrū regale
qd̄ manu gestabat. quecūq; flor̄
patrius eī ex regali possedat do

no. Post hec sc̄s̄ d̄ni deprecatus ē regē.
 ut domū que hospitib; suscipiendis
 aptissime om̄i compendio ac decore
 cōstructa fuat utitari dignaretur.
Quā cum ingressus fuisset. uir dei
 ante qm̄ pedib; eius toto corpore
 p̄stratus fuisset eū cum nimio ele-
 uat pauore. ac inq̄situs qd̄ uellet
 respondit dicens. **Hec** ē petitio qm̄
 seruoꝝ d̄i omniū ex parte qui in hoc
 degunt cenobio a uia exposco sub-
 limitate. ut ueniat rex cū seruis
 suis. & alim̄ta cibi ac potus que ei
 deuotione & seruitute monachoz
 s̄e preparata. cū gratiaz actione
 p̄cipiat. **Ad** cum rex rennuē cepis-
 set. seq; ne id fieret humiliē uel-
 let excusare. un̄ ex cōsiliaris ei.
 uir sapientissim̄ ebbo nomine dix̄
 ei. **P**ende t̄ d̄ne rex his conuenit
 quoz deprecatione istā sume depos-
 ceris refectionē. **S**i enim hi q̄ ita
 d̄o sicut tua cōspicit celsitudo de-
 seruiūt. tua aliquo m̄ tristes effec-
 ti fiunt contradictione. d̄m̄ pp̄itiū
 habere potis. **Ad** rex audiens. ili-
 co qd̄ petebat̄ annuens impleuit.
 Cumq; abundantissime cū suis om-
 nib; qui cū eo ueniant relect̄ fuis-
 set. ante qm̄ de monastio egredi

cepisset. florū amantissimū s̄ uirū
 ad se adduci p̄cepit. **Qui** cū ei mona-
 chili iam indutus habitu ad ductus
 fuisset. rex usq; ad suffusionē uultū
 lacrimis p̄mot̄ ait illi. **Grās** om̄ipotē-
 ti d̄o p̄ tua offerim̄ conuisione. **Sed**
 t̄ sollicit̄ curandū ac sūmōpe per-
 uigilantiū est. ut sicut in selari cō-
 stitūt̄ habitu semp̄ strennue ac ui-
 gilanē absq; dedecore cōuersatus es.
 ita nē quoq; in hac sc̄issima qm̄ expe-
 tisti religione sine rep̄hensione d̄o
 semp̄ placere satagens p̄ficiat coti-
 die de uirtute inuitē. quo usq;
 d̄m̄ d̄oz in syon felici cernē possis ex-
 ultatione. **His** dictis. d̄m̄ in oscu-
 lis eius imorat̄. ac benedictioē qm̄
 expetebat beati māvḡj roboratus.
Landegauis ipso die reuers̄ est.
Gratul̄ ū ōvḡ altera die ad in-
 uisendū recipiendūq; fiscum
 quē isdē rex ad ip̄m contulāt mo-
 nastium egressus ē. **Cumq;** p̄bidu-
 um ibi cōmorat̄ fuisset. paralitic̄
 quida q̄ in eadē uilla p̄ septem iā
 annos toto corpore destitut̄ ilec-
 to absq; sensu iacebat. ei deportat̄
 atq; oblat̄ est. **Sup** quē cum uir
 d̄i benedictionē suam dedisset. ita
 sanus effect̄ est. ac si unq̄m nichil

mali de ipsa ptuliss; infestatione. Inde
reuers' ad monastium. sollicite magis-
tri sui exemplo singulor; serū habitan-
tium mores & uitā pscrutans. ac uer-
bum uitę publicę & p̄uatim annun-
tians. atq; antiqui hostis uersutissi-
mas & multiplices insidias detegens.
p̄ficere eos ad meliora cotidiehorta-
batur. Sedo quidē aduent' nr̄i ad
eundē locū anno. nobiles ad eū uiri-
guenire undiq; cepunt. ac se in om̄i
potentis dī seruitiū tradentes eius
cohabitationē expetē. n̄nulli uero
filios suos dō p̄ eius magistrum in-
stituendos offerre. Vnde factum ē
ut uicesimo sexto anno fundatiōis
cenobii. centū quadraginta fratrū
illi adiuncta ess; multitudo. q̄ nu-
merus tē a beato māvro sc̄ptus. &
auctoritate tā eius qm̄ totī congre-
gationis p̄fixus atq; statut' est.
ut nemo deinceps existeret qui hē
numerū uel excedē uel minuerē
unqm̄ in ipsi' congregatiōe ausus
fuisset. qm̄ & res que ibi iā tunc
delegatę erant. tanto fr̄um nume-
ro in his que necessaria erant suf-
ficiēbant. & si amplior eēt numer' 2
occasionē patiendę necessitatis
forte inferre potuisset. Sed ut

ad id redeam unde digressus sum.
cum p̄dictus floruf annis duodeci-
mensib; t̄b' ac dieb; totidē sc̄issime
ut nobiliore' decebat nobilissimus
in om̄i uixisset religione. duodeci-
mo calendā septemb̄s felicē mi-
grans addim. diē clausit ultimū.
filius ū ei bertulfus qm̄ p̄fectus i
om̄i sacro sc̄a fuit obseruatione.
sequens lectio demonstrat.

Theodebert' ḡ rex cum annis
quatuordecī strenue ac no-
bilit' francoꝝ gubernasset regnū.
theodebaldo filio suo post se dere-
liquit. q̄ iuxta pat̄s sui impiū
n̄ minimū quo uixit tempore. tā
beatū māvrū qm̄ mām dilexit
congregatiōē. Hic itaq; pat̄s sui
sequens uestigia. qui nobilit' locū
ogregationis hui' cū ibidē ordine
quo supra in serūm' ad uenisset
honorauit. cū & ipse post mortē
pat̄s beatū māvrū ac ipm̄ locum
uenisset inuisere. contulit ipse
nichilomin' ut regie magnificen-
tie dignū erat. testam̄taria auc-
toritate uillas duas. quar; una
uocabatur uilla fabrensis. altera
ū uolsda. S; & hic cū paruo temp̄e
regni apicem honorifice cū pace

obtinuit; in matura puent' morte lo-
 thario pncipatus dimisit monarchi-
 am. Qui lotharius audita fama bea-
 ti mavyri: frequent' cum ad se euoca-
 ei sapientissimis utebat' cōsilijs. De-
 niq; cū aliquando beat' mavyr' duos
 e frīb; paliquib; necessitatib; ad eū
 tñsmisiss; ac ipse illis benignissime
 omīa p quib; ierant annuisset. in q̄-
 rere cepit ab eis sollicite. qd uel q̄tia
 reges decessores sui nrō 9 tulissent
 loco. seq; n̄ minora impensurū spo-
 pondit beneficia: p̄sertim inquiring
 cū & ampliorē illis tam regni qm di-
 uitiaz obtineam' potestātē: & bona
 opandi a dño p̄cepim' uoluntatem.

Hui' temporib; dñi beatus mavyr'
 uillas ac pdia monastij curam
 gerendo i disponendo circuiret.
 quada die in possessione monasterij
 cui gaudiac' nom' est ingressus. re-
 frigerandi grā secretiorē locū petijt.
 Quo cū sederet. & cū duob; mona-
 chis qui cū eo ueniant psalmos de-
 cantaret: nuntiat' illi anlegariū
 archidiaconū ecclē andegauensis
 stare p forib; eiq; colloqui desiderare.
 Cumq; uir dñi ut ingredētur uissis-
 set. & ille postqm ea p quib; ueniat
 p orasset: uir dñi scs mavyr' sim

pliciū uocans monachū ait illi. Virum
 hunc qui nobis p sua reuēntia & affabi-
 litate familiaris effect' est. poculo cari-
 tatis potare. ac uino scē dilectionis i
 ebriare. ut spūales spūaliter debemus.
 Cui cū simplici' dixiss; n̄ est nobis q̄c̄q;
 uini nisi tantū in uno paruissimo
 uasculo qd' ad sella pendere consueuit.
 uir dñi mavyr' dixit illi. Defer illud
 huc. Cumq; allatū fuisset: adiecit.
 Panē etiam huc deferto. & cū panē
 attulisset. signū crucis cont' paruissi-
 mū uasculū. faciens dixit. Potens ē
 d̄s qui mensā ip̄lo suo in heremo p̄pa-
 rauit. & aqm̄ in abundantia de pet'
 pduxit. etiā nobis seruis suis de hoc
 paruulo uasculo. sufficientē uini
 ministrare affluentia. Mirū dictu
 & pene incredibile factu. opus est se-
 cutū. Cum enī quadraginta i eo am-
 plius homines ibi adessent. qui t̄b;
 uicib; de ip̄so bibunt uasculo: ita ple-
 num semp repletum ē. ac si intactū
 post p̄mā p̄manserit impletionem.
 Hoc miracū nobis simplici' cū ad
 monastium cū ip̄so beato mavyro
 reuers' enarrasset: helyseo eū simile
 decreuim' estimandū: qui raris de
 cibarijs plurimos in longū paurt ar-
 tifices. **E**x eo loco cū admonas

teriu reuertetur. obusu habuit ime-
dia uia quenda uiru plebeiu. cui can-
cri ule' supius occupans labru. tam
nasum qm' maiore genaru absump-
ferat parte. Cui calamitate uir dnu
miserat. econ' crucis signo edito. ps-
tine eu restituit sanitati.

Per idem temp' lotharius andega-
uis ueniens. uiro di ad monastiu
se ire uelle mandauit. Cui cu a uiro
di ut ueniret mandatū fuisse. -
paucis secu assumptis ire prexit. Cu-
q; uenit. tradidit ad ipm locu fisci
regiu qui plaxon nunciat. uilla
etia qui longus camp' dicit auctori-
tate regia ibi delegauit. Quem etia
beatus marg' deprecatus est. ut regali
edicto firmare dignaret. quatinus
cōgregationis ipsius p' succedentia li-
ceret habere tempora. Ad cu pcepto
regie potestatis iuxta petitionē uiri
di rex libent' annuisset. comitatus
benedictione uiri di pfectus est.

Faxo tempore beatus marg' nō fa-
cile iam de monastio egredi us-
piam uolebat. s; ordinatis ppositis
ac reliquis administratorib'. ipse so-
li dō orationi cotidie ac lectioni ua-
cans. feruenti multo qm' cepat deser-
uire in scō pposito percurabat. Cumq;

gregē suū de die indie scā religioē
in melius augmētari. & spicēt. omīpo-
tentiq; dō phoc labus exultationis
sacficiū offerret deuotissime lau-
d is. tricesimo octauo fundatiōis
ipsius monastii anno. cū iam ad
pfectam uenisset. etate. & iuxta pro-
pheciā beatissimi magistri sui q
post cōsumatā trinu uicenoꝝ annoꝝ
decursionē. mercede opum suoz a
dno ei recompensandā eē pdixat.
finē uite sue appinquare cogno-
uisset. edificata s̄ domunculā iux-
ta beati martini eccliam. remotio-
rem delegit uitā sumie. S; qā greg
scē cōgregationis sine rectore qui
sup eu sollicite intendēt. eē non
potat. omnē suocans cōgregatio-
nem. de substituendo s̄ abbe solli-
citus p tractabat. Cumq; omīs cō-
gregatio hoc in ei posuisset delibe-
ratione. ut pote qui omīs melius
qm' se unusq; eoz cognoscēt. ipse
scissim' bertulfū nobilissimū in
omī religione ac pfectissimū ui-
rum. quē ipse scissime edocuerat.
ad tale on' suscipiendū idoneū eē
iudicauit. Cui omīs cōgregatio
cū intali electione assensū pbuisset.
ipse scissim' pat' eum i loco sessio-

nis sue sede constituens. ac singla
 ei in quib; tanta gregis cura gerere
 deberet patno insinuans amore.
 int' domū que ei ut dixim' prope
 eccliam scī martini cōstructa fuit
 se recepit. duob; tantū s̄ ad cohabi-
 tandū & seruiendū ipsi' congrega-
 tionis electis frīb; . p̄mo scilicet
 atq; aniano. **N**obis autē qui cū eo
 ueniam' bertulfo quē abbeim con-
 stituerat sollicite adesse ac inui-
 gilare p̄cepit. ne forte in aliquo
 a rectitudine regularis tramitis
 deuiaret.

Cumq; duos ac dimidiū talit'
 in contione sp̄e & corporis
 macatione cōplessit annos. qua-
 dam nocte cū more s̄ solito eccliam
 beati martini intrare uellet. et
 uota p̄cum ac lacrimarū dño p̄sol-
 uere. diabolus magna obsequen-
 tiū constipatus catua. ab ingres-
 su basilice eū p̄hibuit dicens. **G**ra-
 maure qui nos apprys deturbare
 sp̄ans sedib; tam longissimas t'
 ac tuis incognitas adisti regioēs.
 nē uidendo atq; expiando nostre
 p̄feres immissionis destituentissimā
 depopulationē. **E**go enī p̄ ut libū-
 erit strages diuisa; mortū in fe-

rendo. de tuis nē bachans triumpho.
 ita ut uix aliqui de tanta istie ad-
 unata remanē uideant cōgregatio-
 ne. **C**ui cū uir dñi respondisset. in-
 crepet dñs te sathan in uerbis
 tuis quib; mendax es tu & pat' tui.
 inimic' uelut fum' euanescenti stre-
 ptū inmanissimū ac tristicū dedit.
 ita ut & ipso uiro dī monastium
 omne fundit' contremuisse fuerit
 uisū. **Q**uo sonitu fr̄s exp̄gefacti in-
 gentiq; pauore p̄cussi. stratis ilico
 exilientes signa pulsare cepunt.
Sac synaxim decantare nocturnā.
 interea cū uir dñi nimia afflictio-
 ne ac tedio p̄ his que audierat. me-
 rens ingressus eccliam beati dñm p̄
 caretur. ut illi certius ea que ma-
 lignis sp̄e dixat reuelare dignare-
 tur. angl's ei candidissimo amict'
 habitu continuo astans. dixit ei. **Q**uā
 dilectissima dō anima tanto meo-
 re p̄ his que a dō agi disposita sunt
 afficeris. **N**am diabolus licet to-
 tuis caput obtineat mendacis.
 multa tamē conitiendo de his pre-
 cipue que frequent' est exptus p̄-
 noscit. **U**nde scias eum n̄ sua uo-
 luntate. s; impio dī ea que t' p̄did'
 reserasse. **H**am aliquo m̄ uerū ē

quod audisti. Pars enim maxima huius
congregationis infra breue tempus colli-
getur additum. ut ab ipso prefixum ac pre-
ordinatum est: sed non propter hoc ut ipse
asseruit. de aliquo istorum uel admodum
cum triumphabit. Tuis enim admoniti-
onibus & exhortationibus instructi. pa-
ratus unusquisque uocationis sue diem
despectabit gaudens. Quos omnes qui
moderno obibunt tempore ut promi-
seris: felix ut promerueris felicitate sub-
sequeris. His dictis: uisio angeli astan-
tis ac colloquantis ablata est. Sed autem
domini facto mane: omni congregationi
cuncta que uidentur per ordinem enarrauit.
Deinde patria erga eos usque sollicitu-
dine: taliter illos est allocutus. De his
que serui domini uelle cognouerunt. si
aliquo in tentari cepint. uoluntati
domini contraire ipsa uidentur tristitia:
ideo quia ipse mortalibus terminum fini-
ende istius posuit uite. que preteriri
a nullo nato ualeat: sed ex eo quod promittit
hominibus mortem minatus est. ira
eius in hac irreuocabili permanet
sententia. Nos quibus quo uoluit or-
dine dies huius uite in proximo finire
dos esse patefecit: maculas omnium
facinororum lacrimis penitentie & mace-
ratione tergamus corporis: et sicut

propheta admonet. scrutantes sollicite
uias ac opera nostra proueniamus faciem
domini in confessione: ut anima superne ci-
uitatis in ymnis ualeamus intrare
confessionum eiusque claritatem cum
sanctis omnibus: reuelata facie perpetuo
contemplari digni inueniamur.
Et quia dilectissimi fratres nunc tempus adesse
cognouimus ut incipiat iudicium a do-
mo dei: iudicia eius que aliquando
quidem occulta nunquam autem facta iniusta
reuerterentur ut seruos domini boni decet
susipientes atque preferentes. sursum
erectis adoremus cordibus: summoque
percurantes ne qua minus perfecta nos
accuset actio. ac inuigilantes ne
calcaneo nostro temptator insidias
muscipula nos deceptionis inuia
hac qua iam undecima ingredimus
hera illaqueare possit. Hac admo-
nitione & exhortatione sancti uiri
ita omnis congregatio ad horam ulti-
mam libere expectanda preparare
se se cepit. ut omnes qui illo tempore
ab hac uita de ipso loco migrarent.
celestem ascendisse ad patriam nulli
sit dubium. factum est enim ut infra
quinque menses centum et sedecim ibi
morerentur fratres: nec plus de tanto
grege quam uiginti & quatuor re-

manerent monachi: inter quos etiam
te antonium & gstant manu comites
& socios nostros sepeliumus. Expleto
autem tanto numero eo tempore in eo
dem loco mortuorum: dolor lateris
grauiter beatum inuasit **MARCO**.
Qui dolore uel languore inques-
cente. quadragesimo primo ad eun-
dem locum anno. octauo decimo ca-
lendarum februariarum die. ante alta-
re beati **MARTINI** super ciliolum strat-
sui decubans. cum exitum suum usui-
ficorum munisset perceptione sacra-
mentorum astantibus; qui relictis fuerant dis-
cipulis feliciter migravit ad dominum.
sepultusque est in eadem basilica ad
dexteram partem altaris. In quo loco
miris & orationibus; eius multa mag-
nifica & admiranda operatur ad
ad laudem & gloriam nominis sui.
Post obitum denique ipsius sancti uiri.
cum ego una cum simplicio sic ipse
nobis ipso die depositionis sue pre-
dixerat ad nostrum reuertere uoluisse
monasterium: uir domini bertulfus
nos obtestando deprecatus est. ne
illum quo adiuueret desereremus
tempore. Quem cum offendere pro
sua sanctitate ausi non fuisset: per
brennum quo super uixit cum illo

171
morati sumus. Quo defuncto cum flo-
rianus tunc scitatus unum filium ductorem
nostri harderadi qui abbeate **MARCO**
nutritus fuerat. et in monasterii regimi-
ne successisset. ac nos multis precibus
retinere uoluisset. reuersi ad nos
scitissimi patres sumus: atque hec uiris
obsecrantes impius de uita et
conuersatione seu uirtutibus beati
MARCI licet impio sermone descrip-
simus. Dies autem uite beati **MARCI**
hi supputantur. Oblatus est deo ac tra-
ditus beato benedicto cum duodecim
esset annorum. habitauitque cum eo ui-
ginti annis. commoratus uero est in mo-
nasterio suo quod ipse edificauit an-
nis quadraginta. diebus quatuorde-
cim: qui simul fiunt anni septua-
ginta duo. dies quatuordecim. per omnia
benedictus deus qui regnat in secula
A M J e —————

Explicit uita sancti MARCI abbatis.

Memento mei deus meus in bonum.

Liber Sancti MARCI de her. gr.

LANDES-
UND STADT-
BIBLIOTHEK
DUSSELDORF

